

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΠΕΡΙ ΑΠΟΧΗΣ ΕΜΨΥΧΩΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

PORPHYRII
PHILOSOPHI

DE ABSTINENTIA AB ESU ANIMALIUM

LIBRI QUATUOR.

CUM NOTIS INTEGRIS

PETRI VICTORII ET IOANNIS VALENTINI,

Et interpretatione. Latina

IOANNIS BERNARDI FELICIANI.

Editionem curavit & suas itemque

IOANNIS IACOBI REISKII

Notas adiecit

IACOBUS DE RHÖER

Accedunt IV. Epistolae de Apostasia Porphyrii.

TRAJECTI ad RHENUM,
Apud ABRAHAMUM A PADDENBURG, Bibliopolam;
MDCCLXVII.

V I R I S

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS,
URBIS DAVENTRIENSIS,
PRINCIPIS SALIORUM OPPIDI,
CONSULIBUS ET SENATORIBUS,

OMNIS RECTI ARBITRIS,
LITERARUM AC LITERATORUM PATRONIS
ET FAUTORIBUS.

GERARDO IOANNI IACOBSON , Icto.
IOANNI DAPPER , MED: DOCT:.
HENRICO GERARDO IORDENS , Icto.
IOANNI ARNOLDO ROUSE.
IACOBO IOANNI FOCKINCK , Icto.
HENRICO DUIKINK , Icto.
HENRICO HAGEDOORN , Icto.
IOANNI WEERTS , Icto.
GERARDO GISB: IOANNI VAN SUCHTELEN , Icto.
HENRICO FREDERICO BOUWER , Icto.
SIBRANDO DE SCHEPPER , Icto.

*

DA-

DAMIANO VAN DUREN , Icto.
WYERO ANTONIO EEKHOUT , Icto.
CONRADO WILHELMO BARONI SLOET , Icto.
IOANN: LUDOV: BOSC DE LA CALMETTE, Icto.
HENRICO TER BORCH IORDENS.

ET QUI ILLIS AB ACTIS SUNT,
VIRIS SUMMA FIDE CONSPICUIS,

ARNOLDO IACOBSON , Icto.
HERMANNO BORGERINK , Icto.
FRANCISCO CORNELIO QUEYSEN, MED: DOCT:.
MARTINO VAN DOORNINCK , Icto.

TABULARII PUBLICI CUSTODIBUS
ATQUE PRAEFECTIS,

S. P. D.

I A C O B U S D E R H O E R.

agnanimi PROCERES, *veniam date vera fatenti,*
Nil genere humano saevius orbis habet !
Nil equidem nostro satis est a crimine tutum,
Raptorumque manus insidiasque fugit !

Quid-

DEDICATIO.

Quidquid habet tellus, quod pontus & educat aether,

Ut satient avidam vix satis apta famem.

Quo miseros tandem ventris furiosa libido,

Ambitioque gulae quo scelerata trahet?

Non fuit haec quondam mundi melioris imago,

Dum populus simplex, dum novus orbis erat.

Duceret extentum quum gens feliciter aevum,

Sanguinis innocui non maculata notis.

Sponte sua tellus, nullo cogente colono,

Delicias domino quum daret alma suo.

Aurea Saturno dignissima secula Rege,

Ire sed illa diu crimina nostra vetant.

Tempora mox subeunt Argentea, moribus at qui

Contulerit nostris, aurea iure putet.

Hostia saepe Deo quamvis iugulata cadebat,

Grande tamen mensis adposuisse nefas.

Ferrea progenies nos prob dolor! omnia ventris,

Omnia sunt rabidae facta rapina gulae!

Quid meruere boves, animal sine fraude maligna,

Et patiens operum, quid meruere boves?

DEDICATIO.

*Quid placidae meruistis oves , genus inque tuendos
Natum homines , placidae quid meruistis oves ?
At neque cornigerum satis est prosternere taurum ,
Tinguitur & vituli sanguine culter atrox.
Nec minus , & carae genetricis ab ubere rapta ,
Carnifici mitis caeditur agna manu.
Tuque excluse tuo nondum feliciter ovo ,
(O vere innocui) viscera , pulle , reple.
Gaetulis equidem non vita leonibus illa ,
Vita nec Armeniis tigribus illa placet.
Frondebis & viridi contenta ferocior herba ,
Spernit sanguineas bestia quippe dapes.
Quaeque vorat carnem truculentior , illa vicissim
Vix etiam terrae tangere germen amat.
Regula sed vitae reliquis animantibus esse
Qui debet , sed homo solus utrumque vorat.
Atque utinam pecudum possent exempla movere !
Mitius ut vivat quas imitetur habet.
Venantur corvique truces , milvique rapaces ,
Munera sed Cereris blanda columba petit !*

Et

DEDICATIO.

Et lupus , & rabidi saturantur carnibus urfi ,

At cerva , & mitis pascua tondet ovis.

Fortia neve putes animantia sanguine pasci ,

Debilia herbis graminibusque frui.

Alite cristato nihil est animosius , & quid ,

Dic mihi , belligero fortius exstat equo ?

Plebeias animas epulae sed forsitan istae ,

Non tamen heroas semideosque decent !

At Curti quid erat mensa frugalius olim ,

Quum Reges forti vinceret ille manu ?

Fabriciusque struens tostis sibi fercula rapis ,

Hostibus invictus muneribusque fuit.

Quid moror at veterum veneranda exempla Quiritum ?

Non generosa minus Patria cara dabit.

O vere Batavi quondam , quum simplice victu

Staret in intrepidis visque vigorque viris !

Utque pudor nullus cyathos vacuasse capaces ,

Vel sic in pretio mensa modesta fuit.

India tum nondum mittebat aromata , vires ,

Prob dolor ! & patrias quae populantur opes.

DEDICATIO.

Quid nova morborum querimur modo nomina stulti ?

In lautis habitant lancibus illa mala !

Utere iure Tuo , dicis , dominemur oportet ,

Omnia sub nostris legibus ire decet !

Blandimur temere nobis , vanaque superbi

Ignotum premimus nobilitate genus.

Quam si forte velis nostrae componere gentem ,

Nominibus multis anteferenda venit.

Si tamen infirmum iugulare potentior hostis ,

Viribus & possit pro ratione frui :

Ista velint animae viles , ignobile ventris

Haec sibi mancipium scriptaque iura putet !

Rusticus , ut duros possit tolerare labores ,

Latranti stomacho fercula dura paret.

Altius at si quis divino semine cretus ,

Gaudeat humanis exseruisse caput :

Hunc saltem tetri contagia dira veneni

Effugere , & vulgi damna cavere decet.

Haec meus , ut veteri possit suadere sodali ,

PORPHYRIUS docta nobilis arte , studet.

Somnia

DEDICATIO.

*Somnia Philosophi si quis putet illa profani ,
Iamque suis libris nolit habere fidem.
Illum quis nescit , cui vilior esca locustae ,
Et mel , quod foliis depluit arbor , erant ?
Christicolisque dapes nunquam tetigisse macelli ,
Ut fuerit sanctae religionis opus !
Sed quid ego laudem , quae non imitanda putemus ,
Pendet ab arbitrio caussa nec ista meo.
Arbitrii res illa mei quod si tamen esset ,
Illa semper ego vivere lege velim.
Contento generosa bonis quae Patria praebet ,
Det mihi magnificas mensa Batava dapes.
Muneraque Hesperii , curem nihil orbis Eoi ,
Qua lurco ignotos condiat arte cibos.
Nempe Deus caeli tractus , terrasque patentes
Montibus atque mari fluminibusque secat.
Circumscripta suo gens limite quaelibet , intra
Ut contenta datis disceret esse bonis.
Quidquid id est , veteres laudamus , at utimur annis ,
Quos bona nascendi forsque , Deusque dedit.*

Vos

DEDICATIO.

*Vos modo , grande decus Patriae , quos curia Patres
Iaciat , pars Clarii praesidiumque chori.
Accipite haec , PROCERES , placido munuscula vultu ,
Pignora sint animi qualiacunque mei.
Vilia forte putent , indignaque nomine tanto ,
Ipse sed est caussam qui mihi Malchus agat.
Non adeo Superis Magnesia pompa placebat ,
Quam data rite tua tura , Clearche , manu.
Liba dabat Docimus parvi pia cultor agelli ,
Gratior haec centum victima bubus erat.
Mite patrocinium nec forte negabitis illi ,
Quo non in veteri doctior orbe fuit.
Ut colitis , pulcras sic namque fovetis & artes ,
Nec finitis proavum nomina clara mori.
Scilicet haec urbi debetur gloria vestrae ,
Prima facem ingeniis praetulit illa bonis.
Nondum finitimis ea lux fulgebat in oris ,
Belgica nec tantum noverat ipsa decus.
Leidaque erat nondum , nostraque Hadrianus in urbe
In patria quas non inveniebat opes.*

Hospi-

DEDICATIO.

*Hospitium placidis iam clara DAVENTRIA Musis
Praebuit , & summos fovit ab arte viros.
Undique iam Salicas studiosus adibat Athenas ,
Disceret ut terso cultius ore loqui.
Sexcenti Iuvenes , doctae pia cura Minervae ;
Servabant alacri moenia nostra manu.
Sed fuimus Troës ! fuit haec prob gloria quondam !
Deferuit nostros Pallas iniqua focos.
Forte , videns alibi sibi splendida templa dicari ,
Noluit in fano paupere Diva coli.
Certa tamen superant priscae vestigia laudis ,
Illa nec ex toto fama sepulta iacet :
Maiores nec in arte viros Europa ferebat ,
Nuperius quales nostra cathedra tulit.
Graeviadis testor manes , cineresque Gronovî ,
Et cineres testor , magne Cupere , Tuos.
Nunc & Apollineum ne sit sine nomine templum ;
VESTRA , Patres patriae , cura favorque facit.
Nunc quoque . . . . viventum sed Musa molesta pudori
Cur mea , me solo deficiente , foret ?*

* *

Per-

DEDICATIO.

Pergite , Praeclari PROCERES , quos Numina servant ,

Ut patriae certam ferre queatis opem.

Quasque resumfistis trabeas & nuper honores ,

In seros annos continuare velint.

Quid mereatis enim laeti sentimus , at illa

Dicere , non venae est pauperioris opus.

Femina Palladium bene condidit una Lyceum ,

Quis putet hoc tantos nolle fovere viros!

LE-

LECTORI AEQUO

SALUTEM DICIT

IACOBUS DE RHÖER.

Tandem itaque per textam dedi telam, ad quam quum primum accederem res paene mali ominis esse videbatur. Aureis enim, quos passim adpellant, *Porphyrii* libris saepius quidem manum admovent Viri Praestantissimi, sed inuito semper conatu. Equum Seianum agitare, ut dicebat ille, aut Fulviam, fatalem maritis uxorem, duxisse videbatur, qui Tyrio Philosopho operam addixerant. Ex eorum numero fuisse MERICUM CASAUBONUM e notis ad *DIOGENEM LAERTIUM* L. II. Segm. 7. didici. THOMAS GALEUS promittit, in notis ad *Iamblicum* de Myster: Sect. V. cap. 4. DAVISIO, LAKEMACHERO, LA CROZIO, Viris Excellentissimis, idem sedisse consilium, res est testatissima. Sed nemo forte meliori hanc in rem adparatu usus fuit quam IOANNES FRIDERICUS THOMAS, Gymnasii Suidnicensis in Silesia Rector. Ipse certe significabat, se multas manu scriptorum collationes in promptu habere: atque inter illas Vaticanum quoque exemplar, antiquum & elegans, uti e Thesauro Epistolico Inlustris LA CROZII Tom. III. p. 225. novimus. Ille ipse LA CROZIUS suas ac PETITI observationes cum THOMA communicaverat. PETITI tamen illa pauca admodum erant, & nisi meliora fuerint illis, quae tetigi ad Lib. I. §. 42. de *Malcho* Nostro haud praeclare fuisset meritis. Accepit quoque THOMAS GALEI animadversiones & emendationes, quas ad Auctoris exemplum manu sua adleverat, uti *Idem* Thes. Epist. T. I. p. 340. & T. II. p. 122. nos conducet. Multis praeter haec adiumentis usus fuit, quod ex ipsius literis ad Eruditiss. SIBERUM datis, (quas in calce huius Editionis invenies) intelligi potest. Mihi quidem adeo felici esse non licebat, ut anecdota illa sperare possem, vel sic tamen haec viam conmonstrabant, qua eundum esset, si quid subsidii invenire vellem. Ea in re quid moverim ac promoverim paucis accipe.

Vaticanum exemplar, cuius modo memini, cum cuperem vehementissime, non melius id urgere posse mihi persuadebam, quam per PETRUM WESSELINGIUM, admirabilis eruditionis virum, quem nondum eluximus, ob damnum quod fecerunt literae nostrae, & ego in primis in morte Praeceptoris optimi, qui, quod de *Porphyrii* Magistro, *Longino* dicebant, βιβλιοθήκη τις ἦν ἐμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον. Nec temere, licet eventu parum felici, sic opinatus fueram. Adponam partem epistolae qua id mihi indicabat Vir Humanissimus. *Haud scio an significatum Tibi fuerit, me Cardinalem Bibliothecarium ALBANI rogitaſſe, ut inquirendum iuberet, utrum ſchedae Porphyriani libri in Va-*

tica.

P R A E F A T I O.

ticanis essent forulis, & si inibi haberentur, ut mea causa conferendas curaret: Reposuit Vir Eminentissimus, in pluteis Vaticanis nullas esse, idque dolori sibi cedere &c. Et quamvis Codicis MS. Vaticani integram descriptionem se a Bibl: Vindebon: Praefecto accepisse scribat Thomas Epist. III. de Porph: Apost: frustra tamen inde quoque auxilium speravi. Ita enim mihi rescribendum curavit Inlustr: SWIETENIUS, Porphyrrii libellum περι ἀπ. ἐμφ. extitisse aliquando in Bibliotheca Aug: persuaderi non possum, cum & olim iam, & nunc praesertim, quam diligentissime perquisitum a me & investigatum nondum etiam reppererim, quam ob rem vehementer mihi quidem dolet perscribi laetiora non posse.

Nec meliori successu per Amicum Parisiensem Bibliothecam Regiam, eamque Benedictinorum excuti curavi; significabat enim mihi Vir Doctissimus, praeter B. FELICIANI versionem, nihil quod rarum esset, aut quo carerem, ibi inveniri: cum Thomas tamen eadem in Epist: testetur, habere se variantes lectiones Codicis Regii Parisiensis.

Sed, quod frustra quaesiveram in Gallia, inveni in Hollandia. Summas debeo gratias Viro Excellentissimo, nec honoribus quam eruditione & meritis inlustriori, G. MEERMANN, qui mihi indicabat in thesauro illo literario, quem sibi e Francia adquisiverat, esse etiam codicem Mscriptum Porphyriani operis, quem, ut cum editis conferrem, ut est incredibili ad literas promovendas studio, usui meo obferebat. Codex est chartaceus, in Fol. minori, non quidem pervetustus, bonae tamen notae. Titulus ita se habet. Πορφυρίου Φιλοσόφου περι ἀποχῆς ἐμφύχων βιβλία τρία. ἔτι δὲ καὶ Πυθαγόρου βίος, καὶ περι Ἀλεξάνδρου μικρὸν τεῦχος. Id est, Porphyrii Philosophi de rerum animatarum distantia libelli tres. Ad haec Pythagorae vita, & de Alexandro Magno mutilum opusculum. Vides perperam significari argumentum, & tres libros dici, cum sint, quatuor. Mutilum istud opusculum de Alexandro M. nomen non praefert, est autem Arriani, sed tredecim tantum capita prioris libri complectitur. Tum subiungitur Ταύτην ἀνέγνωκε Ναυλῶτ ὁ Κοιλάδευς ἔτει Σωτήρος Χριστοῦ (α. φ. ο. γ.) 1573. & sic iterum in calce Codicis, nisi quod ibi Ναυλῶτ ὁ τῆς Κοιλάδος adpelletur. in summa pagina legitur: Coll: Parisi: Societatis Iesu. Animadverti Codicem illum in plerisque consentire cum Lipsiensi, (de quo statim) immo eadem paene quae ibi scholia in margine leguntur. Et sic firmari saepe gaudebam lectionem Lipsiensem, quae verior fuerat visa, saepe firmari etiam coniecturas, mihi vel aliis subnatas, licet in multis quoque incertum me reliquerit.

Aliquid auxilii praestitit Britannia. Quum enim DAVISIUM, Virum Praestantissimum, huic operi manum admovisse, neque istud tentasse crederem sine codicum Manuscriptorum ope, bibliothecarum catalogos, ecquid inde sperari posset, consulebam. Erant autem tantum in bibliotheca Bodleiana duo manuscripti codices, quos Davisius cum editis comparari iusserat. Sed non sine poenitudine, quae ex pecunia sine fructu profusa ad ipsum redierit, ut ad I. C. WOLFIUM scribit HUDSONUS Thes: La Croziani T. II. p. 99. Alter certe codex recens est,

P R A E F A T I O.

est, ac vitiose scriptus, qui librum priorem tantum continet, alter paullo quidem vetustior meliusque scriptus, sed qui secundum modo librum complectitur. Utriusque collationem mecum communicavit Vir Eruditissimus & Amiciss: S. DE VRIES, qui ante aliquot annos eruditum iter per beatam illam insulam fecit, codicesque illos cum editis contendit.

Multo felicius res successit in Germania. Haud levibus de causis suspicabar in supellectile libraria I. A. FABRICII, Viri Excellentissimi, fuisse quaedam, quae ad *Porphirii* salutem pertinerent. Adii itaque magni FABRICII magnum generum, HERM. SAM. REIMARUM opemque eius inploravi, si quid haberet, quo conatus meus promoveri posset. Rescripsit humanissime Vir Eximius, cuius verba adponam, ut rem omnem cognoscas. *Utinam & ego possem aliquid symbolae conferre: nihil tam reconditum foret in meis scriniis, quin Tibi usurpandum transmitterem lubens. Verum in Fabricianis, quas quidem asservo, schedis nihil ad hunc librum subsidii superest, neque adfuisse unquam aliquid arbitror. Attamen ne omnino spem Tuam destituisse videar, scribam ad amicum Lipsiensem, qui mihi, ut spero, vel Tibi potius in rem communem collaturo, hanc operam non denegabit, ut Codicem MS. qui est in Bibliotheca Paulina, cum edito exemplari contendat, &c.* Nec decolavit ista spes. Vir Praestantissimus, & multis ingenii monumentis celebratissimus, IO. IACOBUS REISKIUS illam provinciam in se suscipiens, diversas Codicis Lipsiensis lectiones diligenter adnotavit, ac mecum communicavit. pro quibus beneficiis me Viris illis Praeclaris summo opere obstrictum esse publice profiteor, paria relaturus, si ulla se dederit occasio. De ipso codice ita Clar: REISKIUS: *Non est ille quidem optimae notae neque pervetustus, ne vetustum quidem appellare ausim. haud scio, an typographicae artis natalibus sit posterior. chartaceus est, illo chartae genere, in quo excusi sunt codices auctorum Latinorum a Vindelino Spirensi & aequalibus eius in Italia evulgatorum. In mendosissimis item quibusque locis spem nostram destituit, nihilo vulgatis editionibus emendatior. Sed insunt tamen vel sic illi codici quoque lectiones, neque illae paucae numero, ita bonae & exquisitae, ut eas illinc eruisse non poeniteat &c.* Non multum ab his abit testimonium Doctiss: L. SIBERI in Epistola ad IO. FRID: THOMAM Misc: Lipsiensi: T. I. p. 339. Neque hic substitit REISKII studium. Ut est incredibili diligentia, & ingenio admodum foecundo, de plerisque non tantum iudicium addidit, sed & ingentem emendationum suarum copiam *Philosopho* adfudit. Idque eo tempore, quo belli atrocissimi calamitatibus res publica & privata Viri Doctissimi erat implicata, quibus tumultibus ingenii aciem non hebetatam saepe mirabar.

Gratias quoque debeo Celeberr: F. L. ABRESCHIO, qui, qua est humanitate, multas observationes quas codici suo adscripserat, mecum communicavit, easque suo loco insertas videbis.

Tandem nihil unde lux aequae adfulgere possit MALCHO, magis commendant Eruditi, quam I. BERNARDI FELICIANI versionem, quae prodiit Venetiis MDCCCLXVII. Hanc sine dubio significat M. CASAUBONUS in notis ad *Diogenem* L. II, 7. unde plurimis in locis emendatum scriptorem publicare decrevit. Idem

P R A E F A T I O.

consilium GALEO, in notis ad *Iamblichi Myst.* V, 4. Verissime LA CROZIUS ad MOSHEMIUM T. III. Thes. Epist. p. 225. *iterum moneo, Porphyrii librum nunquam gratum fore Eruditis omnium gentium, nisi prodeat una cum versione B. FELICIANI, quae etiam multis in locis perquam commoda invenietur emendando Graeco contextui.* Istud consilium secutus fui, debuitque adeo ineptissima illa F. DE FOGEROLLES, eaque paullo melior Io. VALENTINI, FELICIANO locum cedere. Licet enim ille parum pressus & redundans, nec eam tamen quam prolixitas quaerit, perspicuitatem consecutus dicatur Celeb: P. D. HUETIO, de Clar: Interpret: L. II. p. 222. nec inesse perfecte ipsi dixerim omnes illas dotes, quae verum efficiunt interpretem, quo pertinet religio in exponendis sententiis, fides in exprimendis verbis, in exhibendo colore industria, perspicuitas, elegantia, sed quae Auctori, eiusque characteri respondeat, & quae alia sunt huius generis, plerisque tamen earum commendatur, ceterisque palmam praeripit. Codice etiam multo meliore, licet nec illo perpurgato, quam alii usus fuit, ideoque pro scripturae integritate haud raro testimonium dicit. Id dolebam saepe, quod sensum expressisse contentus, in dubio reliquerit lectorem, quam vocem invenisset. Nollem quoque secutus fuisset malum interpretum exemplum, ut versus Auctoris in metrum cogant, inde enim dubium plerumque quid legerint.

Accedo ad Editiones. Opus nunquam satis laudatum, ut dicam cum L. HOLSTENIO in Vit. *Porph:* c. 8. magnum Italiae decus PETRUS VICTORIUS in lucem protulit Florentiae Anno CIO. IO. XLVIII. una cum eiusdem *πρὸς τὰ Νοητὰ ἀφορμ.* & MICHAELIS EPHEsii *σχολ. εἰς τέσσαρα τοῦ Ἀριστοτ. περὶ ζώων μορίων.* Addidit VICTORIUS observationes aliquas, sed quae occupantur fere in solo *Eusebio*, cuius nequidem omnia loca, quae e Nostro sumferat ille, comparavit, idque aliquando non admodum accurate, E. Gr. L. IV. § 11. ne quidem monens ea omnia e *Iosepho* in sua rura derivasse Porphyrium.

Principem illam Editionem secutus est F. DE FOGEROLLES, Consiliarius & Medicus Regis Galliae, qui e Graeco exemplari facta versione Latina, scholiis & praefationibus illustrata, ut dicit, publicavit Lugduni in Gallia, (non Lugduni Batavorum, ut putabat *Weinrichius* Misc. Lips. T. IV. p. 176.) anno praecedentis seculi vicesimo. Ille quid praestiterit docet nos in Epistola Dedicatoria, (quam integram huic Editioni praefigere nolui, ne patientia Tua, L. B. abuterer) dicam ipsius verbis. , Porphyrium Graecum scriptorem e tenebris erutum per otium vertendum suscepimus, in qua versione sententiarum, magis quam verborum ductum exprimere maluimus. Difficile est enim, (inquit D. Hieronymus) alienas linguas persequentem, alicubi non excidere: arduum quoque praeclarè dicta eundem decorem interpretationi conservare: significatur aliquid unius, verbi proprietate, non habeo mecum, quo id efferam: & dum quaero implere sententiam longo ambitu vix breviam spatia dimetior. Accedunt Hyperbaton anfractus, dissimilitudines casuum, varietates figurarum, ipsa postremo proprietas, quam si ad verbum interpreter, absurde resonat, si ob necessitatem, aliquid in ordine in sermone mutavero, ab Interpretis videbor offi-

cio

P R A E F A T I O.

cio recessisse. Quantum vero ad Graeci contextus integritatem diligentiam, que in lectione purganda adhibitam pertinet, non inficiabor Petrum Victorium tantam studii in illis emendandis posuisse, ut multum auxilii Porphyrio tulisse videatur: quamvis non omnes maculas deleverit, nec manca nonnulla loca restituere potuerit, quae inscitia superiorum temporum vitioque Librarianorum irrepsere. Ego tamen post illum magnum mendarum numerum inveni, quarum series in margine operis est a nobis annotata, & ab alio in posterum maiorem annotari posse non dubitamus.

Adiunxerat quoque *Synopsin Apoches Pythagoricae* versibus expressam, & Dissertationem duplicem, de *virtutibus Heroicis*, & *Christiana Abstinencia*. Neque has observationes neglexi, cum ubivis aequae ineptas haud putaverim. Quid tamen de hominis industria iudicandum sit, dicat HOLSTENIUS loco excitato: BERNARDUS FELICIANUS egregie expressit *Latino sermone: quo neglecto, nuper in Galiliis nescio quis, ineptissima versione, vel delirio potius perpetuo optimum opus pessime contaminavit. Ut inter omnes malorum species, quibus iratum numen Porphyrianos manes nomenque hactenus pressit, hanc facile principem ducam, quod in tam mali medici manus inciderit.*

Postrema, quod sciam, Editio est IOANNIS VALENTINI, quae cum nova Eius versione prodijt Cantabrigiae anno quinquagesimo quinto seculi superioris. Subiunxit *Annotatiunculas*, ut vocat, quae hic etiam legi debuerunt; nisi quod omiserim unum & alterum locum, in quibus operarum errores corrigebat. Perperam P. PETITUS Observ. L. I. c. 5. & alii versionem hanc L. HOLSTENIO tribuunt. Quid vero de Valentini meritis statuendum sit, ex ipsius praefatione optime colliges. *Omnibus auxiliis se destitutum fuisse queritur, & ne Latinum quidem interpretem ab HOLSTENIO memoratum vidisse. Codices MSS. nullos parare se potuisse, & Florentina tantum atque Gallica editione fuisse usum.* Id pessimum, quod lectiones, quas ipse extuderat, passim contextui infarciret, & sanissima corrumpens ingereret illa, quae in ipsius cerebello nata fuerant. Primus ille in *sectiones*, seu paragraphos libros hos descripsit, cum *argumenta* iam praefixisset FOGEROLLAEUS, quae sequebatur plerumque VALENTINI, neque haec mihi expungenda erant, tum propter usum quem praestare queunt, tum quia in notis aliquando inlustrantur.

His ego subsidiis adiutus operam addixi libris, quos scripsit Philosophus ad *Firmum Castricum*, Amicum & condiscipulum suum, ut ab errore eum revocaret, confutaretque illa, quibus *Heracledes Ponticus*, *Hermachus Epicureus* alique, & speciatim *Claudius Neapolitanus* *κρωφάρια* propugnauerant.

In textu constituendo secutus sum *Editionem Cantabrigiensem*, ita tamen, ut, quae ille temere infuderat, eraderem, & ubi manifeste erraret, veriora substituerem, nunquam tamen, nisi codicum auctoritas addiceret. Placent mihi illa Politissimi D'ORVILLII in Praef: *Chariton*: ut melius mereri hodie posse haud quaquam videantur Viri Eruditi & cordati de antiquis scriptoribus, quam si pro virili se opponant licentiae, qua nunc periti & inperiti, iuvenes, senes in sollicita-

P R A E F A T I O.

citandis saepe etiam sanissimis locis abutantur. Si quid luxatum aut corruptum videretur, ut sunt in quibus solo ingenii remigio utendum est, in notis indicavi. Signis distinctionum, aut accentu, quem vocant, inmutando, ut haud raro accidit, locus si posset instaurari, minus scrupulose egi, nullum enim inde Auctori periculum.

Linguae & stili prima habenda fuit ratio. Atque hic quidem in Atticum dicendi genus inflexus, durior autem, tempori & argumento adcommo-
tus. Locutiones ipsae elegantes saepe, nec ab exemplo optimorum scriptorum discedentes, ut in notis passim observatum est. Traiectiones autem, seu hyperbata nimis sunt frequentia. Licet enim lingua Graeca & Latina non subiectae sint, instar hodiernorum idiomatum servili & uniformi isti vocabulo-
rum ordini ac seriei, tamen non omnia licet miscere ac conturbare, nisi in compositionis elegantiam & perspicuitatem peccare velimus, ut alicubi bene D'ORVILLIUS. Res neglecta saepe castigationes minime necessarias peperit. Quare non amat illos qui ad corrigendum, quam ad legendum veniunt exercitiores. Saepe emendationis praeceptae laudem integram inlibatamque transcripsi aliis, qui ante me, ut in libro huius notae fieri debuisset nemo paullo humanior ignorat, idem viderant. Neque occasionem captavi auctores alios emendandi, nisi ultro se offerret locus, quo carere non poteram. non enim sequor eorum consilium, qui adversaria sua ubivis expromere amant, quod vere est miscellaneas observationes uni alicui auctori subicere. Cum Auctore Erudito per varias eruditionis partes evagari debui, cavendum tamen erat, ne in locis communibus, quae vocant, haererem, dum publica illa horrea omnibus quotidie patent. Nec in libris hisce sine animi voluptate me versatum fateor. Sua cuique pulcra: mihi scriptores illi, qui res ad memoriam insignes, mores, ritus, religiones, vitae praecepta tradunt, quo in genere *Malchum* Nostrum excellere omnes sciunt. Bene de illo BRUCKERUS Hist. Crit. Phil. T: II. p. 257. *dici non potest, quantam veteris doctrinae atque historiae cognitionem sibi comparaverit, quos Auctores legerit, excerpterit, fragmenta servaverit. Quibus si per iudicii mediocritatem, & superstitionis atque detestandae fallacisque philosophiae, quam sequebatur, vanitatem recte uti licuisset, non haberemus forte in tota antiquitate, quem praeponeremus Porphyrio.* Nemo praeterea religionis nostrae & Ecclesiae ritus, quales illi quondam erant, & unde originem duxerint intelliget, nisi illum & alios Platonicos praeceptores habuerit. Profecto qui magno studio in futili aliquo scriptore occupantur, vix secus rem instituere mihi videntur, quam si frigidam & insulsam aliquam naeniam, quarum adco ferax est haec aetas, post aliquot secula sibi inlustrandam & exponendam quis fumeret. Laboriosiore tamen ac putaram provinciam expertus fui. Nam cum in Platonis ac Pythagorae placitis bene te versatum putes, illico saepe tenebrae obfunduntur per recentiores, quos dicunt, Platonicos. Postquam enim Pythagorica Philosophia se infuderat Platonicae, illi, licet nihil capite suo divinius atque excellentius ducant, saepe tamen magistrum suum defe-

P R A E F A T I O.

deferunt, religionis causa id cum postulare videretur. Quod in Nostro aliquibi *Augustinum* notare memini. Immo ipsi illi etiam dissident haud raro inter se, uti suo loco observatum videbis. Et tamen in hisce libris multa invenias, quae vel sic satis, sive loquendi formulas, sive praecepta ipsa consideres, a sacris nostris haud multum aliena videri possint. Id nemo mirabitur qui Auctorem noverit, ac quae contra Christianos molitus fuerit recordetur. Hoc nempe illi etiam cum aliis huius familiae philosophis commune fuit, ut multa sumentes a Christianis (per quos tamen profecisse videri noluerunt) commento hoc eos circumscribere studerent, quasi dissidium tanti non esset; suisque ostendere, necesse haud esse, ut ea, quae in religione nostra tanquam saniora laudarentur, e scholis Christianorum peterentur, cum eadem illa a Philosophis traderentur, uti a viro Eximio, I. L. MOSHEMIO in Dissert. de *Turbata per Platonicos Ecclesia*, praeclare observatum memini. Vellem, praeter cetera illa quae nuperius hac de re monuit Cel. ERNESTI, splendidum illud Germaniae lumen, id in memoriam vocarent illi, qui N. Test. tabulas cum huius generis scriptoribus componere amant; ne verborum similitudine in errorem induci se patiantur, cum illi omnia alia huius modi dictis significant.

Sed & conferendi mihi fuerunt auctores vetusti, *Plato*, *Iosephus*, *Plutarchus*, e quibus multa sumsit *Porphyrus*, aliorumque fragmenta, quibus usus fuit, conquirenda. Haud levis quoque opera dando antiquis Theologis, qui Porphyrianam suis inseruerant, *Eusebio*, *Cyrillo*, *Theodoreto* atque *Hieronymo*. Posteriorem illum multa sumsisse e Nostro in suis contra Iovin: libris nemo mirabitur, qui utrumque eandem paene causam, sed diverso scopo, propugnasse meminerit. Audiamus ipsum L. II, 7. *Quid ad nos quorum conversatio in coelis est, qui super Pythagoram . . . qui repugnantem carnem, & ad libidinum incentiva rapientem, inedia subiugamus? Esus carniū & potus vini, ventrisque saturitas, seminarium libidinis est.* Quare, quo frequentiores illos in citandis testimoniis invenerim, eo facilius vera lectio instaurari potuit, quorum si meminissent multi, temere Porphyrianam scripturam aut non sollicitassent, aut aptiori remedio sanassent.

Intelligis iam magna ex parte, B. L. ecquis fuerit qui nobis haec otia fecerit. Patrio is sermone dicebatur *Malchus*, quod nomen patri quoque fuerat. Id vero cum Graecis auribus insolens atque barbarum accideret, *Longinus*, Eius praeceptor, *Porphyrum* dixit, a purpura, colore vere regio, id enim *Μάλαχος* Syrorum dialecto significabat. Sed mihi in huius vita versandum non est, data opera de illo egit Eruditissimus L. HOLSTENIUS in Dissert. de *vita & scriptis Porphyrii Philosophi*.

Iudicia ideoque, & testimonia non conquisivi, contentus, ut a prioribus Editoribus factum fuerat, Philosophi vitam & Operum indicem ex *Eunapio* & *Suida* praefigere, una cum versione *Feliciani*, qui pauca ex *Eunapio* adiecit, quae alii Editores intacta reliquerant.

Dissertationem HOLSTENII I. VALENTINI editioni suae adiunxit, atque a FABRICIO

* * *

P R A E F A T I O.

BRICIO etiam T. IV. Bibl. Graec. vulgata fuit, huius itaque editionis molem ut auget, necesse haud fuit. Magna quoque diligentia hoc in argumento versatus est Vir Insignis, I. BRUCKERUS Hist. Crit. Philof. T. II. p. 236. qui nec intactam liquit quaestionem, quae inter doctos agitata fuit, an Christianae religioni nomen cum dedisset Philosophus, ab illa defecerit deinceps, uti scriptores aliqui Historiae Ecclesiasticae significare videntur. Id secum reputans Doct. I. F. THOMAS Editioni suae praefigere decrevit Dissertationem de *Porphirii apostasia*, qua demonstraturus erat, sacra Christiana Philosopho nostro cognita ac familiaria fuisse, non vero, uti LA CROZIUS alique opinabantur, eum a religione Christiana ad Platonismum descivisse. Vid. *Thef. La Croz.* T. I. p. 341. Ille quidem conatus successu caruit, uti modo dictum est, supersunt tamen Epistolae, quibus THOMAS & SIBERUS, Viri praeclari, hoc argumentum discussissent, publici iuris factae T. I. Miscel. Lipsienf. Nov. quas ut illius consilio mos gereretur, huic Editioni subiici volui.

Crediderim paene Porphyrium simulasse per aliquod tempus animum a religione Christiana haud alienum, ut solebant callidi isti homines, loquendi etiam formulas doctrinamque ipsam Christianorum praeceptis adcommodare, ut eo melius incautos circumvenirent. Hinc orta persuasio sacris illis nomen dedisse Philosophum, sed a quibus, Platonismi causa id exigente, resiliabat. Ideoque forte Imperator Constantinus Arianos publico edicto Porphyrianos vocari voluit, de cuius cognomente ratione Eruditos dissidere video. Res ipsa traditur apud *Socratem* H. E. L. I. c. 9. & in *Leg. Ultim. Cod. Theodosi*: de *Haeret.* & *Leg. 6. Cod. Iust.* de *Haeret.* Manich. & Samar: certe si ibi, ut *Clar.* HEINECCIO visum fuit, alio modo interpungas quam fieri solet: *Sed quem ad modum Ariani ab Ario, lege divinae memoriae Constantini, ob similitudinem impietatis Porphyriani, a Porphyrio nuncupantur.* Cavere volebat Imperator, ne sub specioso nomine credulis inponeretur. Accesserint sane aliae causae, quae apud *Socratem* legi possunt, in lege tamen ista id diserte traditur, *ne Christianorum appellatione abutantur.* Arius quippe Christianorum numero censeri quoque voluerat, sed quo illum passim eximunt veteres Theologi.

Denique fuerunt etiam qui Porphyrium sub extrema vitae Christianae religioni nomen dedisse putabant, id quod ex *Hieronymi* Chronico colligebant: sed huius opinionis falsitas dudum conmonstrata fuit.

Satis Te diu iam detinui, Lector Optime, unum tamen scire adhuc volo, Latinam versionem Graeco contextui me adposuisse, singulisque in paginis notas subiiecisse, Tuae ut commoditati consulerem. Atque huius quidem instituti causam dicat *Clar. PERIZON:* in Praef. *Aeliano* praemissa. Tu sollemni formula, vale & fave. Dabam Daventriae ipsis Kal. Aprilis MDCCCLXXVII.

P. V I C T O R I I

P R A E F A T I O.

P E T R U S V I C T O R I U S

*Studiosis Graecarum artium , Graeco sermone
scriptarum.*

Non est e genere eorum hominum Reipublicae nostrae Princeps , qui adumbrati honoris splendore : inanisque gloriae cupiditate capti , res praeclaras , & utiles foli habere uolunt : atque ipsarum possessione caeteris omnibus antestare : contra enim ea uera bona putat , quae communia sunt , & a cunctis , qui se dignos illis praebuerint , obtineri possunt. Hoc , quemadmodum nobis multis modis saepe declarauit , ita nunc consilio hoc suo plurimis gentibus indicabit : instituit enim ueteres scriptores a maioribus suis summa diligentia conquisitos : magnisque sumtibus e Graeciae ruinis incendiisque saeuissimi belli ereptos , diuulgare , atque ita commodis studioforum : memoriaeque doctorum uirorum consulere : qui laboribus suis ingenique excellentia posteris prodesse uoluerunt , & in his curis studiisque aetatem omnem consumserunt : iniquo autem fato diu usi in tenebris latuere ac , quemadmodum ipsi uariis casibus expositi fuere , ita fructus nullos cupidis ingenuarum artium , aut paruos admodum , tulere. Nec solum hos , qui lucem multis seculis non aspexerunt , in medium proferre decreuit , sed etiam non paucos , qui mendosi iam , ac manci excusi sunt summa cura perpurgatos , membrisque suis auctos , ope eiusdem suppellectilis , fidelissimorumque codicum copia , iterum foras dare. Huic igitur rei nunc incumbitur ; operaque datur , ut tam honesta piaque Principis uoluntas , pro dignitate ipsius ac studioforum utilitate , ad exitum perducatur. Interim cupiens ego specimen aliquod huius operis , quod texitur , dare : ac tam laetum nuncium auribus eruditorum primus apportare , nondum tantae rei apparatu confecto , quasi excucurri : ac paruum hoc uolumen edendum curauit. In quo quatuor Porphyrii libri de non caedendis deuorandisque animantibus ualde a nostris etiam auctoribus celebrati : alterque itidem ipsius libellus quo quaestiones quaedam subtiles grauesque de diuinis rebus , ex decretis Platonis , continentur : nec non etiam declarationes Michaelis Ephesii , unius posteriorum Aristotelis Interpretum , in quatuor libros de partibus animantium.

*** 2

Ty-

P R A E F A T I O.

Tyrîi philosophi libri ; accurataque de illis rebus disputatio , remota superstitione , mirifice utiles erunt , ob multiplicem ac uariam reconditarum elegantiumque rerum expositionem : ac crebra etiam antiquorum scriptorum uetustate consumtorum , exempla , quibus utitur aut in sententiis suis confirmandis , aut in iudiciis ipsorum , institutisque refellendis. nam exiguus libellus quo uoluit excitare ad res percipiendas , quae animo tantum & ratione cernuntur , totus aureolus est : ac non multis uerbis multam obscuramque doctrinam complectitur. Non ingrati etiam fore putavi Ephesii breuem explicationem , in optimi auctoris libros : quamuis parem illum dignitate doctrinaque Porphyrio minime fuisse non ignorem : & quia partim Aristotelei illi libri obscuri perdifficilesque sunt , & quia a nullo alio quod sciam , Graeco homine illustrantur , excepta Metochitae paraphrasi , quae nondum formis excusa est : nec ullam in partem melior eruditiorque expectari debet. Quod uero ad scripturae integritatem : diligentiamque in lectione purganda adhibitam , pertinet , non inficiabor Porphyrii libros pessime habitos incitata superiorum temporum : uitioque librariorum ualde corruptos fuisse : tantum tamen studii , collatis plurimis exemplaribus , in illis emendandis posuimus , ut multum auxilii ipsis tulisse nobis uideamur : quamuis non omnes maculas delere , nec manca imminutaque nonnulla loca restituere , potuerimus ; fides certe illis nostra diligentiaque non defuit. quod etiam in scholiis Ephesii , magna cum eorum utilitate , praestitimus. Valete ingeniosi , & eruditi uiri , & propediem plura melioraque ab humanissi Principis liberalitate , egregioque ipsius in uos amore , expectate.

P. VICTORII PRAEFATIO,

quam notis praemisera.

S T U D I O S I S.

Cum pluribus spectatis codicibus male habito undique ac neglecto Porphyrio non parum consuluissem, multisque partibus ipsum meliorem reddidissem, tentavi si possem alia uia ei opem ferre, quam etiam non inutilem expertus sum, sciebam enim hinc saepe testimonia fuisse Eusebium Pamphilum, aequalem ipsius, in libris προπαρασκευῆς εὐαγγελικῆς: quamuis non sine causa illum exagitet, atque omnibus contumeliis uexet: eruditione namque Auctoris captus multos, ex his praecipue libris, locos adducit, quibus aut probat, quod confirmare uult, aut falso, praueque ipsum de aliqua re sensisse docet. Fuit enim Porphyrius nostrae pietati, late iam patienti, firmasque radices agenti parum aequus, ac Christiano denique nomini ualde infensus, quamuis in his libris nihil tangat, quod eam laedat: ac potius nostris institutis, moribusque mirifice congruat. ut enim traditam a patribus religionem toto animo probabat, & ab illa fortiter contra aduersarios stabat, ita temperantissimum hominem se praebuit: tenuique admodum uictu contentus fuit: nam uentris, ac gutturi uitiorum ipsum inimicum, acerrimumque reprehensorem extitisse, uiuentemque adhuc e corporis carcere, uinculisque euolauisse, uere dicere possumus. Hoc autem, praeterquam quod ex optima grauissimi uiri disciplina seuerissimaque Plotini domo profectus est, multis etiam sanctissimis praeceptis ab ipso in hoc opere collectis liquido intelligitur: quae causa fuit salutis (ut arbitror) huic subtili, magnaue doctrina refertae scriptiōi: cum alii ipsius labores improbiōis indicis merito perierint, atque ex omni hominum memoria deleti sint. Attendi igitur diligenter cunctos locos, qui citati a Pamphilo sunt, cumque multa magnaue lectionis discrimina in illis offendissem, malui excuso iam Porphyrio, eaque scriptura, quae apud ipsum reperitur, retenta, uarietates omnes hic adnotare: neque enim ne illic quidem sincere cuncta, integreque seruata sunt: quamuis non pauca melius legi uideantur. Quod factum arbitror, quia Pamphili scripta in magno honore apud Christianos homines fuerunt. cum multam lucem afferant nostris rebus: inanesque ritus gentium sedulo refellant. Porphyrii uero hi libri ob iustum odium, quod contra se alio nomine concitarat, diu iacuerint, ac situ pene squaloreque confecti sint. Praeterea non me fallit consuetudo ueterum, qui in exemplis aliorum auctorum ponendis non parua libertate utebantur: ac si sententiam retinuissent, uerba ipsa, ordinemque eorum saepe non curabant. Hanc igitur tutiorem uiam esse ratus, quicquid discriminis apud eum scriptorem in testimoniis ab his libris petitis, animaduertere potui, adnotaui ac breui etiam aliquando in utram partem magis inclinem, indicaui.

*** 3

I. V A-

I. VALENTINI

PRAEFATIO.

Non mei est ingenii, amice Lector, aliorum laboribus etsi parum fausto auspicio confectis obrectare. Ut vero intelligas cur novam Porphyrii de Abstinencia versionem susceperim, audias paulisper Clar: Holstenium in Dissert: sua de vita & scriptis hujus Philosophi sic conquerentem. *Scripti fuere a Porpb: de Abstinencia ab esu animalium, lib. 4. opus nunquam satis laudatum, quod Bernardus Felicianus egregie expressit Latino sermone. Quo neglecto nuper in Galliis nescio quis ineptissima versione, vel delirio potius perpetuo optimum opus pessime contaminavit: ut inter omnes malorum species, quibus iratum Numen Porphyrianos manes nomenque haftenus pressit, banc facile principem ducam, quod in tam mali medici manus inciderit.* Tentare volui, bone Lector, utrum ego aliquanto felicius medicum possem agere. Omnibus tamen auxiliis destitutus hanc interpretationem adornavi. Ne Latinum quidem interpretem ab Holstenio memoratum videre contigit. Codices manuscriptos nullos, licet quaesiverim sedulo, parare potui. Impressos duos tantum habui, Florentinum scilicet, & qui eum κατὰ πόνον sequitur etiam ubi pessime ille alter hallucinatur, Gallicanum. Spero nihilominus infinita a nobis sanata esse loca, partim ex Plutarcho, Josepho, & Eusebio, partim ex nostra conjectura: adeo ut non nisi de uno forsitan aut altero loco est cur quis valde queratur. Quod superest Doctiss: Petavii in Ep: ad Lector: Epiphania praefixa verbis claudam: *Tu velim, Candide Lector, ad hanc lucubrationem nostram sic accedas, ut intelligas, neque nihil a nobis hic esse peccatum, sed si quae in illo errata reprehenderis ea pluribus cum bonis, si modo mihi plura bona sint, aut aequalibus, paucioribusve compenses, atque bis fruiare, illis veniam tribuas.*

I. B.

I. B. FELICIANI DEDICATIO.

A LOISIO MICHAELIO

IOANNES BERNARDUS FELICIANUS S.

Quantum studium a ueteribus moderandis ac componendis moribus semper adhibitum fuerit, perspicuum esse unicuique potest, qui ueterem philosophandi rationem considerarit. Omnes siquidem philosophorum scholae instituendae uitae magis quam contemplandi & cognoscendi causa habitae fuisse conspiciuntur. Id quod & antiqua Pythagorae disciplina declarat, & Socratis postea institutio: e cuius disputationibus omnis ciuilitate & morate uiuendi ratio emanauit: quam cum alii multi, tum duo illa splendida sapientiae lumina Plato & Xenophon gravissime, & elegantissime literarum monumentis posteris tradiderunt. Cum enim homini non tam inueniendi beatitudinem, quam adipiscendi natura insita cupiditas sit: non satis esse Philosophi existimarunt, si in felicitate inuenienda elaborassent, nisi modum etiam excogitassent, quo consequi eam possemus. Sicut autem naturae rerum inuestigatio uiam ad primam omnium causam, primumque omnium auctorem deum inueniendum nobis praemunit: ita uitae integritas ac puritas, quam imitando dei bonitatem in nobis effingimus, facit, ut ad eum possidendum idonei reddamur. Summa etenim bonitatis ac probitatis uis ex eo perspici facile potest, quod nulla neque actio; neque oratio ne apud improbos quidem habet auctoritatem, nisi aut probitas, aut probitatis saltem species aliqua subsit. nam re uera quicquid soliditate probitatis stabilitum ac suffultum non est, id quantolibet ingenio & artificio compositum sit, uanum ac ridiculum, id quod est, tandem apud omnes appareat, ac contemnatur, necesse est. Vnde non immerito Aloisi clarissime licet & generis nobilitate & opibus, & ingenio excellas, ita tamen moderate & sancte uitam tibi instituendam duxisti, ut hanc philosophiae partem quae ad mores spectat, quam philosophiae animam appellare consueuisti, mirum in modum fueris complexus, ut eum decet, qui re uera bonus sit, & *πάν ἐπ' ἀλαθείᾳ πεπλασμένον ἐκ διδς ἔργος*, ut inquit ille: id quod & genere uitae quam traducis, tranquillissimo prae te fers, & cogitationibus nobilissimis, quibus quotidie animum tuum a mundiurbationibus, uulgiue colluuiie sublatum conferuas. Qua propter cum illi etiam scriptores tibi summopere placuerint, qui non solum subtilibus & acutis disputationibus ueritatem indagarent, ue-

rum

D E D I C A T I O.

rum etiam simul uitam hominis ita instruerent, atque expurgarent, ut ad illam τὴν ὁμοίωσιν τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ δυνατόν, ut uolebat Plato, mentes nostras attollerent: hortabaris identidem, atque etiam iure tuo mihi imponebas, ac mandabas, ut si quid eiusmodi inter antiquos auctores inuenire possem e tenebris eruerem, daremque operam, in lucem exiret. Ego uero quamuis & aliis occupationibus distraherer, & mediocris eruditionis conscientia deterrerer, mihi non esse tamen committendum duxi, ut mandatis tuis aliqua saltem ex parte non obtemperarem: praefertim cum & eum qui mandaret, maxima obseruantia ac ueneratione prosequerem: & illa qua mandabantur, esse eiusmodi uiderem, ut in eorum perscrutatione uersari non esse maxime utile non posset. Idcirco rem aggressus nonnullos huiusmodi Graecos auctores conquisiui: atque editionem ab hoc Porphyrii opere auspicari uolui, ratus fore ut tum ex auctoris nomine tum ex re qua de agit, non iniucunda plerisque eius lectio sit.

Porphyrius enim & in Platonica & in Aristotelica philosophia adeo celebris habetur, ut uel ex nomine ipso allicere ad se philosophiae studiosos facile possit. Opus autem ipsum uaria ac multiplici refertum eruditione est: de abstinentia enim ab esu animalium cum agat, id non tam Pythagorice, quam Platonice etiam, ac demum theologicè pertractat. Quamuis enim & de animalium iniuria, & de daemonum immundorum ui, quae ex huiusmodi cruentis dapibus latenter attrahitur, ex Pythagoricae, & Platonicae disciplinae decretis, quibusdamque aliis huiusmodi nonnulla persequatur: omnia tamen eo spectant, sicut ipse etiam quasi uidetur interpretari, ut & nutrimento imminuto uinculum animae, quod est corpus, extenuetur, ac debilitetur, quo mens ab affectuum perturbationibus relaxata ascendere ad contemplanda & fruenda diuina liberius queat: & subtractis delicatioribus epulis tum parabilior uictus curam a grauioribus rebus non auocet, tum omnis gulae occasio circumcidatur. Id quod nihil aliud argumenti habet, nisi ut ieiunii & abstinentiae ratio non solum diuina, sed naturali etiam lege comprobata esse demonstretur. Vt autem omnia clarius constarent, non ab re esse duximus, si uitam quoque auctoris ab Eunapio conscriptam conuerteremus, atque operi ipsi anteponeremus. Vale.

O BI.

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ.
PORPHYRII VITA.
E COMMENTARIO EUNAPII,

In quo collegit vitas Sophistarum ac Philosophorum.

Πορφυρίῳ Τύρος μὲν ἦν πατρίς, ἡ πρώτη τῶν ἀρχαίων Φοινίκων πόλις, καὶ πατέρες δὲ οὐκ ἄσημοι: τυχὼν δὲ τῆς πρὸς ἡκούσης παιδείας, ἀνάτε ἔδραμε τοσοῦτον καὶ ἐπέδωκεν, ὥς Λογγίνου μὲν ἦν ἀκροατῆς καὶ ἐκδύσει τὸν διδάσκαλον ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. Λογγίνος δὲ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον βιβλιοθήκη τις ἦν ἑμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, καὶ κρίνειν γε τοὺς παλαιούς ἐπετέτακτο καθάπερ πρὸ ἐκείνου πολλοὶ τινες ἕτεροι. καὶ ὁ ἐκ Καρίας Διονύσιος πάντων ἀριδηλότερος. Μάλαχος δὲ κατὰ τὴν Σύρων πόλιν ὁ Πορφύριος ἐκαλεῖτο τὰ πρῶτα: τοῦτο δὲ δύναται βασιλέα λέγειν. Πορφύριον δὲ αὐτὸν ὠνόμασε Λογγίνος, εἰς τὸ βασιλικὸν τῆς ἐσθῆτος παράσημον, τὴν προσηγορίαν ἀποτρέψας. παρ' ἐκείνῳ δὴ τὴν ἄκραν ἐπαίδευστο παιδείαν: γραμματικῆς τε εἰς ἄκρον ἀπάσης ὥσπερ ἐκεῖνος ἀφικόμενος, καὶ ῥητορικῆς. πλὴν ὅσον οὐκ ἐπεκείνην ἔνευσε, φιλοσοφίας τε πᾶν εἶδος ἐκματτόμενος. ἦν γὰρ ὁ Λογγίνος μακρῷ τῶν τότε ἀνδρῶν ἄριστος τὰ πάντα. καὶ τῶν βιβλίων τε αὐτοῦ πολὺ πλῆθος φέρεται, καὶ τὸ φερόμενον θαυμάζεται, καὶ εἴ τις κατέγνω τινὸς τῶν παλαιῶν, οὐ τὸ δοξασθὲν ἐκράτει πρότερον, ἀλλ' ἡ Λογγίνου πάντως ἐκράτει κρίσις. οὕτω δὲ ἀχθεὶς τὴν πρώτην παιδείαν καὶ ὑπὸ πάντων ἀποβλεπόμενος τὴν μεγίστην Ῥώμην ἰδεῖν ἐπιθύμησας, ἵνα κατὰσχῃ διὰ σοφίας τὴν πόλιν, ἐπειδὴ τάχις εἰς αὐτὴν ἀφίκετο, καὶ τῷ μεγίστῳ Πλωτίνῳ συνῆλθεν εἰς ὁμιλίαν, πάντων ἐπελάθετο τῶν ἄλ-

***

λων,

λων , καὶ προσέθετο φέρων ἑαυτὸν ἐκεῖνα. ἀκορέσως δὲ τῆς παιδείας ἐμφορούμενος , καὶ τῶν πηγαίων ἐκείνων καὶ τεθειασμένων λόγων , χρόνον μὲν τινα εἰς τὴν ἀκρόασιν ἤρκεσεν , ὥς αὐτὸς φησι. εἴτα ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν λόγων νικώμενος , τό , τε σῶμα καὶ τὸ ἄνθρωπος εἶναι ἐμίσησεν , καὶ διαπλεύσας εἰς Σικελίαν τὸν πορθμὸν καὶ τὴν χάρυβδιν , ἥπερ Ὀδυσσεὺς ἀναπλεῦσαι λέγεται , πόλιν μὲν οὔτε ἰδεῖν ὑπέμεινεν , οὔτε ἀνθρώπων ἀκοῦσαι φωνῆς : οὕτω τὸ λυπούμενον αὐτῷ καὶ ἠδόμενον ἀπέθετο , συντείνας δὲ ἐπὶ Λιλύβαιον ἑαυτὸν (τὸ δὲ ἐς τῶν τριῶν ἀκρωτηρίων τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην ἀνατίνον καὶ ὀρών) ἔκειτο κατασένων καὶ ἀποκαρτερῶν τροφὴν τε οὐ προσίσμενος καὶ ἀνθρώπων ἀλεείνων πάτον. οὐδὲ ἀλασκακίην ὃ μέγας εἶχε Πλωτῆας ἐπὶ ταύταις , ἀλλὰ κατὰ πόδας ἐπόμενος , ἢ τὸν πεφευγῆτα νεανίσκον ἀναζητῶν ἐπιτυγχάνει κειμένῳ. καὶ λόγων τε πρὸς αὐτὸν εὐπόρησεν τὴν ψυχὴν ἀκακαλουμένῳ , ἄρτι διίπτασθαι τοῦ σώματος μέλλουσαν , καὶ τὸ σῶμα ἔρρωσεν ἐς κατοχὴν τῆς ψυχῆς. καὶ ὃ μὲν ἔμπρους τε ἦν καὶ διανίστατο : ὃ δὲ τοὺς ῥηθέντας λόγους εἰς βιβλίον κατέθετο τῶν γεγραμμένων. τῶν δὲ φιλοσόφων τὰ ἀπέρρητα καλυπτόντων ἀσαφίᾳ , καθάπερ τῶν ποιητῶν τοῖς μύθοις , ὁ Πορφύριος τὰ φάρμακον τῆς σαφηνείας ἐπαινέσας καὶ διὰ πείρας γευσάμενος , ὑπόμνημα γράψας εἰς φῶς ἤγαγεν. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθε , καὶ τῆς περὶ λόγους εἶχετο σπουδῆς , ὥς παρῆι καὶ εἰς τὸ δημόσιον κατ' ἐπίδειξιν. τὸ δὲ Πορφυρίου κλέος εἰς Πλωτῖνον , πᾶσα μὲν ἀγορὰ , πᾶσα δὲ πληθὺς , ἀνέφερεν : ὃ μὲν γὰρ Πλωτῖνος τῷ τε τῆς ψυχῆς οὐρανεῖῳ καὶ τῷ λοξῷ καὶ αἰνιγματώδει τῶν λόγων , βαρὺς ἐδόκει καὶ δυσήκοος : ὃ δὲ Πορφύριος , ὥσπερ ἐρμαιϊκὴ τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα εἰς τὸ εὐγνώστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. αὐτὸς μὲν φησι (νέος δὲ ὢν ἴσως ταῦτα ἔγραφεν , ὥς ἔοικεν) ἐπιτύχειν χρηστηρίῳ μηδενὶ τῶν δημοσίων : ἐν δὲ αὐτῷ τῷ βιβλίῳ καταγράφει , καὶ μετὰ ταῦ-

ταῦτα ἄλλα πραγματεύεται πολλὰ , ὅπως χρὴ τούτων ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Φησὶ δὲ καὶ δαιμόνιον τινὰ φύσιν ἀπὸ λουτροῦ τινὸς διαῶσαι καὶ ἐκβαλεῖν , Καυσάθην τοῦτον ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι. συμφοιτηταὶ μὲν οὖν (ὡς αὐτὸς ἀναγράφει) κράτισοί τινες ὑπῆρχον , Ὀριγένης τε καὶ Ἀμέριος , καὶ Ἀκυλῖνος , καὶ συγγράμματά γε αὐτῶν περισώζεται. λόγος δὲ αὐτῶν οὐδὲ εἷς : πολὺ γὰρ τὸ ἀκύθηρον , εἰ καὶ τὰ δόγματα ἔχει καλῶς , καὶ ἐπιτρέχει τοῖς λόγοις. ἀλλ' ὅγε Πορφύριος ἐπαινεῖ τοὺς ἄνδρας τῆς δεινότητος. πᾶσαν μὲν αὐτὸς ἀνατρέχων χάριν : μόνος δὲ ἀναδεικνύς καὶ ἀνακηρύττων τὸν διδάσκαλον. οὐδὲν δὲ παιδείας εἶδος παραλελοιπώς. ἔσι γοῦν ἀπορῆσαι καθ' ἑαυτὸν καὶ θαυμάσαι τί πλεῖόν ἐστι τῶν ἐσπουδασμένων , πότερον τὰ εἰς ὕλην ῥητορικὴν τείνοντα , ἢ τὰ εἰς γραμματικὴν ἀκρίβειαν φέροντα , ἢ ὅσα τῶν ἀριθμῶν ἤρτηται , ἢ ὅσα νεύει πρὸς γεωμετρίαν , ἢ ὅσα πρὸς μουσικὴν ῥέπει. τὰ δὲ εἰς φιλοσοφίαν οὐδὲ τὰ περὶ λόγους κατάληπτον , οὔτε τὸν οἰκεῖον ἐφικτὸν λόγον. τὸ δὲ φυσικὸν καὶ Θεουργὸν τελεταῖς ἀφείσθω καὶ μυσηρίοις. οὕτω παντομιγῆς τι πρὸς ἀπάσαν ἀρετὴν ὁ ἀνὴρ αὐτὸς χρῆμά τι γέγονεν. καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ τῶν λόγων ἢ τις μᾶλλον ἢ τὰ δόγματα πλεόν εἰς αὐτὰ ἀπιδῶν , ἢ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου. γάμοις τε ὁμιλήσας φαίνεται , καὶ πρὸς Μάρκελλάν γε , αὐτοῦ γυναῖκα γενομένην , βιβλίον φέρεται , ἣν φησιν ἀγαγέσθαι , καὶ ταῦτα οὖσαν πέντε μητέρα τέκνων , οὐχ ἵνα παῖδας ἐξ αὐτῆς ποιήσῃται , ἀλλ' ἵνα οἱ γεγονότες παιδείας τύχωσιν : ἐκ φίλου γὰρ ἦν αὐτοῦ τῇ γυναικὶ τὰ τέκνα προυπάρξαντα. φαίνεται δὲ ἀφικόμενος εἰς γῆρας βαθύ. πολλὰς γοῦν τοῖς ἤδη προπεπραγματευμένοις βιβλίοις θεωρίας ἐναντίας κατέλιπεν. περὶ ὧν οὐκ ἐστὶ ἕτερόν τι δοξάζειν , ἢ ὅτι προῖων ἕτερα ἐδόξασεν : ἐν Ρώμῃ δὲ λέγεται μεταλαχρεῖν τὸν βίον.

PORPHYRII VITA

E X

E U N A P I O.

Porphyrus patria Tyrius, Tyrus autem princeps ueterum Phoenicum urbs fuit, parentibus non ignobilibus est exortus. is cum liberalem educationem esset consequutus, adeo profecit, ut Longini auditor cum extitisset, breui praeceptorem suum honestarit. Longinus uero eo tempore uiuens quaedam bibliotheca, & deambulans musaeum habebatur: qui ad iudicanda ueterum scripta animum adiecerat: quemadmodum etiam ante illum cum multi alii, tum Dionysius e Caria, qui celeberrimus omnium fuit. Porphyrus igitur cum patria Syrorum lingua prius Malchus appellaretur, id quod gentis eius idiomate regem significat: Porphyrus postea ad purpureae regiae uestis insigne appellatione transmutata, a Longino fuit nominatus. Sub cuius disciplina bonarum literarum studiis optimam operam nauauit: atque ad summum & grammaticae non secus atque ille, & rhetoricae peruenit, nisi quod propenso ad eam animo admodum non erat: in omni philosophiae genere excultus fuit. Erat enim Longinus omnium qui ea tempestate florebant, facile princeps. magnaeque librorum eius copia extat, admirationique habetur: ita ut si quis in ueteribus scriptoribus aliquid damnet, non prius opinioni suae acquiescendum putaret, quam eo Longini quoque iudicium accessisset. Cum itaque hoc modo prima eruditione Porphyrus fuisset institutus, omnibusque esset conspicuus, maximam Romam uidendi desiderio tenebatur, ut sapientia ciuitatem obtineret. Quo ubi primum peruenit, diuinaeque Plotini consuetudinem iniit, aliorum omnium oblitus ei sese totum dedit, eiusque disciplinae insatiabili auditate incumbens, diuinis illis e sacro fonte hauriendis disputationibus aliquamdiu uacauit. Postea contemplationum magnitudine superatus corpus suum odio prosequi coepit, & aegre ferre, quod homo esset. Vnde cum in Siciliam nauigasset, fretumque Charybdis traiecisset, qua Vlisses quoque iter fecisse dicitur: neque ciuitatem uidere, neque hominum uocem audire passus est: adeo pror-

prorsus doloris & uoluptatis sensum omnem depofuerat : atque ita ad Lilybaeum quod ex tribus Siciliae promontoriis unum est , quod in Libyam uergit , contento itinere profectus , ibi sese proiecit , & gemens ac tolerans , cibumque nullum admittens iacebat , atque ut inquit ille , hominum uestigia uitans. At non exciuit uana exploratio in his magnum Plotinum. Nam confestim consequutus , sed quod ita praefagiret , seu , ut iuuenem qui aufugerat , inquireret , iacentem ipsum illic deprehendit : uerbaque ad eum excogitauit , quae & animam iamiam e corpore auolaturam reuocarent , & corpus ad eam continendam corroborarent. atque ita is spiritu iam recuperato surrexit. ille uero uerba quae dixerat , in librum retulit , ex iis qui scripti extant. Sed cum philosophi dicendi obscuritate , non fecus ac poëtae fabulis , arcana occultarent : Porphyrius qui remedium diluciditatis approbasset , & experimento degustasset , commentationibus illustrans in lucem edidit. Ipse igitur Romam reuersus orandi studio uacauit , ita ut ostentationis etiam causa in publicum prodiret. Porphyrii tamen gloriam omnis concio , & omnis conuentus in Plotinum referebat. Plotinus enim ob coelestem animae uim , abstrusamque & aenigmaticam dicendi rationem , grauis & difficilis perceptu esse uidebatur. Porphyrius uero quasi Homerica quaedam catena quae ad homines demitteretur , uaria eruditione & scientia omnia ad facilitatem & perspicuitatem enunciabat. Atque ipse quidem inquit , sed fortasse iuuenis admodum ea scripserat , se in nullum publicum oraculum incidisse. & eodem in libro multa alia pertractat , quaenam cura habenda horum sit : seque daemonicam quandam naturam e balneo quodam effugasse , atque eiecisse , quam Causathan indigenae appellarent. Condiscipuli eius , ut ipse scribit , praestantissimi quidam extiterunt , Origenes , & Amelius , & Aquilinus : quorum scripta extant : sed nulla tamen in ipsis uenustas conspicitur , licet dogmata & sententiae recte se habeant , uerbisque instent. Porphyrius tamen eloquentiam ac grauitatem horum uirorum laudat : cum ipse & gratiam omnem superet , & solus praeceptorem manifestet , ac praedicet , nullumque eruditionis genus omiserit. Mirari quippe ac dubitare unusquisque potest , quidnam sit , cui potissimum ille studuisse uideatur : eane quae ad oratoriam facultatem spectant , an quae ad grammaticae exactam inquisitionem faciunt : quae ad arithmetica , an quae ad geometriam , aut musicam attinent. quae item ad philosophiam pertinent , iisne quae rationis sunt , an quae administrationis praecipuum studium impenderit , ambiguum est. Nam quae ad naturalem & diuinam contemplationem spectant , adeo sublimia sunt , ut sacris & mysteriis relinquenda esse uideantur. Ita ad omnem uirtutem concinnata quaedam res uir ille extitit. Modo enim in ipso quispian uerba magis , quam dogmata , modo decreta & sententias , quam dicendi uim admiraretur. Vxorem autem uidetur duxisse. nam ad Marcellam uxorem eius liber fertur : quam , licet quinque liberorum mater

esset , ea de causa inquit se duxisse , non ut filios ex ea susciperet , sed ut ii quos amicus suus ex ea iam susceperat , optime educarentur , atque instituerentur. Ad ultimam senectutem devenisse , ac Romae vitam commutasse fertur. His temporibus fuerunt etiam ii qui Athenis rhetoricam profitebantur , Paulus & Andromachus e Syria , usque ad Galeni & Claudii , Taciti item & Aureliani tempora : quibus uiguit etiam Dexippus , qui temporum historiam conscripsit , uir omni eruditione , & facultate logica instructissimus.

POR-

PORPHYRII VITA E SUIDA.

Πορφύριος , ὁ κατὰ Χριστιανῶν γραψας· δὲ κυρίως ἐκαλεῖτο Βασιλεύς. Τύριος Φιλόσοφος , μαθητὴς Ἀμελίου , τοῦ Πλωτίνου μαθητοῦ , διδάσκαλος δὲ Ἰαμβλίου , γεγονώς ἐπὶ τῶν χρόνων Αὐρηλιανοῦ , καὶ παρατείνας ἕως Διακλητιανοῦ τοῦ βασιλέως. ἔγραψε βιβλία πάμπλειστα , φιλόσοφά τε , καὶ ῥητορικὰ , καὶ γραμματικά. ἦν δὲ καὶ Λογγίνου τοῦ Κριτικοῦ ἀκραστάμενος. Περὶ θεῶν ὀνομάτων , α΄. Περὶ ἀρχῶν , β΄. Περὶ ὕλης , γ΄. Περὶ ψυχῆς πρὸς Βοήθου , δ΄. Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων , ε΄. Περὶ τοῦ Γνώθι σαυτὸν , ς. Περὶ ἀσωμάτων. Περὶ τοῦ μίαν εἶναι τὴν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους αἴρεσιν , ζ΄. Εἰς τὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου Φιλοσόφου ἱσαρίαν ἐν βιβλίοις , θ΄. Κατὰ Χριστιανῶν λόγους ι΄. Περὶ τῆς Ὀμήρου Φιλοσοφίας. Πρὸς Ἀριστέλην , περὶ τοῦ εἶναι τὴν ψυχὴν ἐνταλέχεια. Φιλαλόγου ἱσαρίας βιβλία ι΄. Περὶ Γένους καὶ Εἶδους , καὶ Διαφορᾶς , καὶ Ἰδίου , καὶ Συμβεβηκότος. Περὶ τῶν κατὰ Πίνδαρον τοῦ Νείλου πηγῶν. Περὶ τῆς ἐξ Ὀμήρου ὁφειλίας τῶν βασιλέων , βιβλία ιι. Συμμίκτων ζητημάτων ζζ΄. Εἰς τὸ Θουκυδίδου προοίμιον. Πρὸς Ἀρισίδην ζζ΄. Εἰς τὴν Μινουκιανοῦ τέχνην· καὶ ἄλλα πλείστα , καὶ μάλιστα ἀστρονομούμενα· ἐν οἷς καὶ Εἰσαγωγὴν ἀστρονομουμένων , ἐν βιβλίοις τρισὶ , καὶ γραμματικὰς ἀπορίας. οὗτός ἐστιν ὁ Πορφύριος , ὁ τὴν κατὰ Χριστιανῶν ἐφύβρισον γλώσσαν κινήσας. Πορφύριος , ὁ τῶν Χριστιανῶν πολέμιος , ἀπὸ Φοινίκης πόλεως Τύρου.

EIUS.

EIUSDEM VITA ATQUE OPERUM ENUMERATIO EX SUIDA.

Porphyrus e Phoeniciae urbe Tyro philosophus, qui patria ipsius lingua rex proprio nomine appellabatur, discipulus Amelii, Plotini auditoris, & Iamblichi praeceptor, Longini item critici auditor, qui plurimos libros, tum philosophicos, tum rhetoricos & grammaticos scripsit, de diuinis nominibus unum: De principiis duos: De materia sex: De anima ad Boëthum quinque: De abstinentia ab esu animalium quatuor: De eo quod a sapiente dictum est, nosce te ipsum, quatuor: De incorporeis: Quod una & eadem Platonis & Aristotelis secta sit, septem: In Iuliani Chaldaei philosophi historiam quatuor: In categorias Aristotelis ad Gedalium septem: In easdem categorias per interrogationem & responsionem unum. De Homeri Philosophia: Quod ex Aristotelis sententia anima *ἐντελέχεια*, hoc est perfectio sit. Philosophicae historiae quinque: De genere, specie, differentia, proprio, & accidente: De Nili fontibus ex Pindari sententia: De utilitate quam ex Homero reges consequi possunt, decem: Miscellaneorum quaestionum septem: In Thucydidis exordium ad Aristidem septem: In Minuciani artem rhetoricam: & alia complura, & praecipue astronomica: inter quae est introductio astronomiae tribus libris absoluta: & quaestiones grammaticae. Sub Aureliani imperio uiguit: & usque ad Diocletiani tempora peruenit.

ΠΟΡ-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΠΟΧΗΣ ΕΜΨΥΧΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

P O R P H Y R I I

P H I L O S O P H I

D E

A B S T I N E N T I A A B E S U

A N I M A L I U M

L I B E R P R I M U S.

IOANNE BERNARDO FELICIANO

Interprete:

A R G U M E N T U M.

Primus liber dividitur in tres partes: quarum prima continet praefationem ad Firmum Castricum, qui a Pythagoricis institutis, ad carniū esum defecerat. §. 1, 2, &c. Secunda complectitur rationes, quibus Peripatetici & Stoici, §. 4, &c. quibus Epicurei, §. 7, &c. quibus Claudius Neapolitanus, §. 13, &c. docent animantia posse jure occidi. Tertia pars nonnulla continet, quae praemittit Porphyrius ad rei propositae pleniorē tum intellectiōnem tum enucleationem. §. 27, &c. Pri-

A

mum

ΕΜΨΥΧΩΝ.] *Max. Tyr. Dissert. XVII. 8.* τῶν ὄντων τοίνυν τὰ μὲν ἄψυχα, τὰ δὲ ἐμψυχα. καὶ τὰ μὲν ἄψυχα, λίθοι, καὶ ξύλα, καὶ ὅσα τοιαῦτα τὰ δὲ ἐμψυχα, φυτὰ καὶ ζῷα. Nec alia Platonis sententia, vid. *Julian. Orat. VI. p. 193.* B. aut Aristotelis, *Hist. Anim. VIII. 1.* Noster tamen & alii Pythagorici animalia hac voce significant. Confer.

S. Bochart: Hieroz. I. 1. Hinc ζῷα φυτοῦ & ἐμψύχου distinguuntur Nostro in Ἀφορμ: πρὸς τὰ Νοητ. §. 12. non ergo καὶ πρὸς τὰ φυτὰ παρατενοῦμεν τὸ τῆς δικαιosuνης, quippe ὡς ἀνευ ζῆν ἀδύνατον, ut infra dicitur, III. 18. Nec temere tamen plantas laedendas docet, sed hac quidem de re alio in loco.

num est, se non omnibus, sed iis solum qui vitam cupiunt agere Intellectualem hoc abstinence onus imponere. §. 27, &c. Eam vero plurimum promovet, ab iis quae sensum commovent & à corporeis rebus animi abalienatio. §. 30, &c. Inter quas etiam cibi locum habent. §. 33, &c. Cum enim varia sunt in nostros sensus incurrentia, quae animam turbant, §. 33. ab eorum omnium contagione, quantum fieri potest, cavendum est. §. 35, &c. Nec iis nos immiscere convenit, exemplo Philosophorum, &c. §. 36. Et cum cibi non parum habeant hac in re momenti, §. 38. etiam eorum ratio habenda est. Quod enim dicant nonnulli, posse se sensibilibus misceri, tamen iis non perturbari, lubricum est, §. 39, &c. Et a quo multi decepti foedis libidinibus impliciti sunt. §. 42, 43. Iis igitur omnibus, quae mentem commovere solent, prospiciendum est, §. 43, &c. Et in cibus etiam moderatio observanda. §. 44, &c. Quod ulterius probat exemplo Epicureorum. §. 49, &c. Hoc autem cum non magnum sit, nec nimis molestum (§. 55.) haudquaquam recusandum est: praesertim cum licet omnia tentemus, & sustineamus, bene nobiscum actum esse censere oportet, si tandem ullo modo Deo frui concedatur. §. 56. ad finem.

§ I. ἄν πρὸς ἡμᾶς ἡκόντων, ὡς ἱ Φίρμε, πυθόμενος, ὡς τῆς ἀσάρκου καταγνοὺς τροφῆς, ἐπὶ τὴν ἔνσαρκον ἀναδεδράμῃ καὶ πάλιν βορὰν, κατ' ἀρχὰς μὲν ἠπίσσουν, 2 τῆς γε σῆς σωφροσύνης σοχαζόμενος καὶ τῆς εὐλαβείας, ἣν πρὸς τοὺς ταῦτα ὑποδείξαντας, παλαιούς τε ὁμοῦ καὶ θεοφόρους ἄνδρας 3 πεποιήμεθα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐπὶ τοῖς πρώτοις μηνύοντες, τὴν ἀγγελίαν ἐβεβαίουν, τὸ μὲν ἐπιπλήττειν σοι, οὔτε, κατὰ τὴν πα-

§ I. um ex iis qui isthinc ad nos ueniebant, audiuissem, te abstinence a carnibus repudiata, ad carniū esum rursus rediisse: primum id non credebam, & temperantiae tuae ratione habita, & pietatis, qua eos qui haec nobis tradiderant, ueteres, & deum timentes uiros prosequeremur. Postea quam uero alii superuenientes de te eadem mihi confirmarunt: si te reprehendere uoluisssem, quod neque ut prouer-

1. Φίρμε.] *Firmum Castricium* alibi adpellat, amicum & condiscipulum suum, quem ut ab errore revocaret libros hos conscripsit Malchus. Plura de illo lege in Vit. Plotini. Meminit quoque *Castricii*, sed ab hoc nostro diversi, *Liban.* epist. MXCI. MCLXXXI. & MCCCXIII. Saepè etiam nomen hoc occurrit in lapidibus literatis apud *Gruterum* & *Reinesium*, utrum tamen apud hunc V. 7. restituendum sit, perquam vide-

tur dubium.

2. Τῆς γε σῆς] *Cod. Lips.* τῆς τε σῆς. quod merito probabat *Reiskius*. nec secus *Meermannianus*.

3. Πεποιήμεθα.] Videtur hic aliquid deesse c. c. διὰ σπουδῆς πεποιήμεθα, cui *studuimus*, aut ἐν ᾧ πεπ. cui *adsuevimus*. Loquitur ut de duobus, se enim una cum Firmo in disciplina Plotini fuisse significat. *REISK.*

bio dicitur, fugiſſes malum, æe bonum inueniſſes, neque ut Empedocles, priore uita deplorata ad meliorem reuertiffes, tum ruſticum, tum procul a rationis perſuaſione mihi eſſe uidebatur: at ſi orationis coarctatione errores detegiſſem, & ex quibus in quaenam fuiſſes delapſus, manifeſtaſſem, illud uero & mutua noſtra amicitia dignum, & illis eſſe ac comodatum exiſtimabam, qui ad ueritatem ſuam ipſorum uitam inſtituiſent.

§ 2. Nam cum mecum mutationis huiusce cauſam conſidero, ſanitatẽ & uires, ut multa & uulgaris turba aſſerret, nequaquam eſſe ullo modo putarim: quippe cum e contrario & ad ſanitatẽ & ad moderatam laborum phi-

καροιμίαν, 4 Φυγῇ κακοῦ τὸ ἄμακνον εὐρόντι, οὔτε 5 κατὰ τὴν Ἐμπεδοκλέα, τὸν μὲν πρότερον ἀπάδυσσέν μὲν βίον, εἰς δὲ τὴν βελτίω ἀποσρέψαντι, ἀγροῖκόν τ' εἶναι ὁδοκαί, καὶ πόρρω τῆς κατὰ τὸν λογισμὸν πειθεῖς 6 εὐρισκομένης. τὸ δ' αὖ διὰ τοῦ λόγου τὸν ἑλεγχον τῶν ἀμαρτημάτων ἐκκαλύπτειν, 7 ἀφ' οἷοντε εἰς οἷα καταβέβηκα μνηύειν, τῆς τε πρὸς ἀλλήλους Φιλίας ἀντάξιον, καὶ τῶν πρὸς ἀλήθειαν τὸν αὐτῶν βίον ξυνταξαμένων εἶναι ἐδιδασκίον.

§ 2. Καὶ γὰρ μοι κατ' ἑμαυτὸν 1 λογιζομένῳ τὴν τῆς μεταβάσεως αἰτίαν, 2 ὑγείας μὲν καὶ βίωσις, ὡς ἂν ὁ πολὺς καὶ ιδιώτης φαίη δ' ἄλλος, οὐκ ἂν 3 μεταβάλλεσθαι φήσαιμε. τοῦναντίον γὰρ καὶ πρὸς ὑγείαν,

A 2

καὶ

4. Φυγῇ κακοῦ τὸ ἔ. εὐρ.] In nuptiis & initiationibus veteres hac locutione uti solebant. *Suidas*. Ἐφυγον κακὸν, ἔφυγον ἡμεινον. τὰ τέταρτα ἐπὶ τῶν ἀπὸ κακοῦ εἰς κρείττον ἐλθόντων. Vid. ibi *Kuſſer*. & paroemiographi. Mox vitioſe in *cod. Lipſ.* eſt ἀποδειμαμένῳ, & dein τὸν βέλτιον ὑποσρέψαντι. Poſtremum illud non adeo male, fulciturque *Meermanniano*.

5. Κατὰ τὸν Ἐ.] Vid. lib. II. §. 31. VALENT.

6. Ἐυρισκομένης.] Ante εὐρισκομένης videatur aliquid deeſſe. e. c. πρὸς διδαχὴν, vel πρὸς ἐπαδρῶσιν REISK.

7. Ἀφ' οἷοντε εἰς οἷα κ.] Similis fere locutio occurrit apud *Pſell.* de Daemon. ἂν δ' οἷον οἷα διαμειβόμενοι. VALENT. *Ariſtot.* ἐξ οἷον εἰς οἷα, & aliis huiusmodi formulæ admodum ſunt frequentes. Ad *T. Gataker*.] ad Anton. X. 26.

1. Λογιζομένῳ.] Hiat & labat conſtructio. ſequitur enim φήσαιμι. aut ergo deſt aliquid, aut leg. καὶ γὰρ ἐγὼ κατ' ἑμαυτὸν λογιζόμενος --- φήσαιμι. aut καὶ γὰρ μοι κατ' ἑμαυ-

τὸν λογιζομένῳ --- φαίη. REISK. Utique hæc Grammaticorum præceptis haud reſpondent. Crediderim fere ex eorum eſſe numero, quæ Syntaxeos conſuſionem, vel Oblivionem vocant, quam Graeci non eſſe infrequentem multi docuerunt. Latinis etiam ſubinde id accidiſſe, ut initio longioris periodi caſum ponerent, cui verbum caſui iſti reſpondens ſubiicere decretant, ſed quod exciderat, nemo paulo humanior ignorat.

2. Τυγείας.] Poſeſt quidem ἔνεκα vel χάριν ſubaudiri, quod omitti ſolet. ego tamen nihilominus γλιχόμενον aut δρεγόμενον deeſſe puto. REISK. *Codd. Lipſ. & Meermann.* dant ὑγείας, quæ paſſim conſundi ſolent. Noſter tamen prius amat.

3. Μεταβάλλεσθαι.] *Lipſ.* μεταβάλεσθαι. voluit librarius μεταβαλέσθαι. quod verum eſt. nam de tempore præterito loquitur, quamquam idem librarius paulo poſt συμβάλλεσθαι. REISK. *Meermann.* etiam μεταβάλλεσθαι, paulo tamen poſt συμβάλλεσθαι.

5.

καὶ πρὸς σύμμετρον ὑπομονὴν τῶν
πρὸς φιλοσοφίαν πόνων, τὴν ἄσαρκον
δίαιταν, αὐτὸς συνὼν ἡμῖν, ὡμολό-
γεις συμβάλλεσθαι. τῇτε πείρᾳ γι-
νώσκεις πάρεσιν, ὡς ταῦτα λέγων
ἠλήθευες. ἢ δι' ἀπάτην οὖν, ἢ τὸ
μηδὲν διαφέρειν ἡγεῖσθαι πρὸς φρό-
νησιν, τὸ οὕτως ἢ ἐκείνως διαιτᾶ-
σθαι, ἢ δι' ἄλλην ἴσως αἰτίαν, ἣν
ἄγνοῶ, 4 τὸν φόβον τῆς ἐν τῷ πα-
ραβαίνειν ἀσεβείας ἐπαρτῶσαν μείζο-
να, ἐπὶ τὰ πρόσθεν ἀναδραμεῖν σε
παρανομήματα ἐφαίνεται. οὐ γὰρ δὴ δι'
6 ἀκρασίαν καὶ φόβον τῆς ὀψοφά-
γου λαιμαργίας καταφρονῆσαι τῶν
πατρῴων, ἧς ἐξήλωκας φιλοσοφί-
ας, νόμων, φήσαιοι ἂν σε οὐδ'
ἐλάττω τὴν φύσιν τῶν παρὰ τισιν
6 ἰδιωτῶν εἶναι· 7 οἱ νόμους ἐναντί-
ους, δις ἔζων πρότερον, καταδε-
ξάμενοι, τομάς τε μορίων ὑπομέ-
νουσι, καὶ τινων ζώων, ὧν πρόσθεν
ἐνεφοροῦντο, ἀπόσχοιντο ἂν μᾶλλον
ἢ κρεῶν ἀνθρωπείων.

§ 3.

losophiae tolerantiam uictum a carnibus
alienum conferre, & tu ipse nobis-
cum uersans fatereris: & te uerum
dicere cum haec affirmares, experi-
mento ipso cognoscere facile liceat.
Vel igitur deceptione inductus, quod
siue hoc siue illo modo uescaris, ni-
hil referre ad prudentiam putes: uel
aliam fortasse ob causam, quam igno-
ro, quae maiorem terrorem incutere,
quam uiolandi instituti impietas potu-
erit, ad priora peccata mihi uideris
recurrisse. Non enim ob incontinen-
tiam, aut gulosae edacitatis causa un-
quam asseram te patrias philosophiae
leges quas admirabar, ita contem-
plisse, atque inferiorem natura esse
imperitis, atque e uulgo hominibus
quarundam nationum: qui ubi leges
contrarias iis quibus prius utebantur,
admiserint, & membrorum praefectio-
nes sustinent, & a quibusdam anima-
libus, quibus antea replebantur, ma-
gis fere si ingrueret necessitas, quam
ab humanis carnibus abstinerent.

§. 3.

4. Τὸν φόβον τῆς κ. τ. λ.] Sic infra §. 9.
φόβον ἄλογον ἐπήρτησαν. *Clem. Alex.* Strom. II.
p. 412. B. διὸ μοι δοκεῖ θεῖως ὁ νόμος ἀναγκάτως
τὸν φόβον ἐπαρτῶν.

5. Ἀκρασίαν καὶ πῶτον τ. ο. λ.] Ad oram Gal-
licae editionis pro φόβον substituebatur πῶτον.
& id videtur loci sensus postulare. VALENT.
Plut. in Symp. T. II. p. 667. F. καὶ γὰρ ὁ
ψευφάγους καὶ φιλόφους λέγομεν, ὅτι καὶ τοὺς βο-
εῖους χαίροντας . . . ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν ἰχθυο-
πώλιαν ἀναδιδόντας ἐκάσποτε. multo autem la-
tins patet: Recte *Clem. Alex.* in Paedag. L.
II. p. 146. B. ἢ γὰρ ὁ ψευφάγος οὐδὲν ἕτερον ἐσιν

ἢ ἀμετρία περὶ χρῆσιν ὕψου. καὶ ἡ λαιμαργία,
μανία περὶ τὸν λαίμῳ. Hinc itaque ὀψοφάγια,
λαιμαργία & similia iungi solent. Conspirant
Codd. in manifestum errorem, qui pro πῶτον
hic dederunt φόβον.

6. Ἰδιωτῶν.] Vid. L. II. §. 61. VALENT.

7. Ὅι νόμους ἐναντίους καταδ.] *Sext. Empir.*
Pyrrhon: hyp. III. 24. Ἰουδαῖος μὲν γὰρ ἡ ἱε-
ρεὺς Ἀρχιεπίσκοπος βάπττον ἂν ἀποβάλοι, ἢ χοιρεῖον
φάγοι. De Iudaeis Noster etiam infra II. 61.
& IV. 13. Videtur autem respicere ad Mac-
cabaeorum historiam, quod putabat quoque
Fabris. Biblioth. Gr. L. IV. c. 27. p. 201.

I.

§ 3. Quoniam uero nonnulli uerba etiam commemorarunt, quae aduerſus abſtinentes dicere conſueueras, non aegre ferendum tantum, uerum etiam indignandum ac ſuccenſendum mihi eſſe uidebatur: quod tam ineptis & putidis captiunculis perſuaſi, & uos ipſos decipere, & uetus ac diis gratum inſtitutum euertere paſſi fueritis. Vnde me operae pretium facturum eſſe duxi, ſi non modo noſtra confirmauero, atque ita ſeſe habere oſtendero: uerum etiam aduerſariorum rationes, quae ueſtris iſtis & copia, & ui, & omni alio apparatu longe ſunt ualidiores, colligero, ac confutauero: atque ita ne ab iis quidem quae uidentur eſſe grauiora, nedum a putidis & leuibꝰ nugis ueritatem ſuperari demonſtrauero. Contra enim abſtinentiam ab animatis, id quod fortasſe ignoras, non pauci dixerunt, tum ex philoſophis Peripatetici, Stoici, & Epicurei, qui maiori ex parte con-

§ 3. Ἐπεὶ δὲ τινες τῶν ἀφικομένων καὶ λόγων ἀπεμνημόνευον, οὗς κατὰ τῶν ἀπεχομένων ἐποιῶ, οὐ σχετλιάζειν μόνον, ἀλλὰ καὶ νεμεσᾶν παρῆν, εἰ ψυχροῖς καὶ ἄγαν ἐώλοις ſοφισματίοις πεισθέντες, - αὐτοὺς τε ἀπατᾶν καὶ παλαιὸν ἰδύμα καὶ θεοῖς φίλον ἀνατρέπειν ὑπεμείνατε. ὅθεν μοι ἐδόκει μὴ μόνον τὸ οἰκεῖον ὑποδεικνύναι ὡς ἔχει, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐναντίων, ² πολλῶ ἰσχυρότερα τῶν ὑφ' ὑμῶν λεγομένων ὄντα καὶ πλήθει καὶ δυνάμει καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς, συναγαγεῖν τε καὶ λῦσαι· οὐδ' ὑπὸ τῶν ἐμβριθῶν δοκούτων εἶναι, οὐχ ὅτι τῶν ἐώλων καὶ ἐπιπολαίων ſοφισμάτων, τὸ ἀληθὲς ³ ἡττημένον δεικνύντα. ἀντειρήκασιν ἴσως γὰρ ἄγνοεῖς ὅτι τῇ ἀποχῇ τῶν ἐμψύχων οὐκ ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων οἷτ' ἐκ τοῦ περιπάτου καὶ τῆς ζωῆς ⁴ καὶ τοῦ

A 3.

τοῦ

1. Δόγμα ἀνατρέπειν.] Tale eſt illud S. Pauli II. ad Timoth. 2: 18. ἀνατρέπουσι τὴν τιναν πίσιν· noſtrum ἀνατρέπειν δόγμα praei-er alios habet Diog. Laert. in Pyrrh. p. 678.

2. Πολλῶ ἢ τ. ὑ. ὑ.] Cod. Lipſ. πολλῶν & ἡμῶν. Utrumque male.

3. Ἡττημένον δεικνύντα. ἀντειρήκασιν.] Legendum cenſeo ἀντειρήκοσι, & ſic reddidi locum, quas ſi ita ſe haberent uerba: λῦσαι δεικνύντα ἀντειρήκοσιν ὅτι τὸ ἀληθὲς οὐχ ἡττημένον ἔν ὑπὸ τῶν ἐμβριθῶν &c. VALENT. Verbum ἀντειρήκασιν transferendum in verſum 14. & collocandum poſt ὀλίγοι. REISK. ζῆγμα τέλειον antea ponebatur poſt ἀντειρήκασιν, eaque interpunctio locum corrumpebat, quem integerrimum habemus, ſive cum Cl. Reiskio

uocem ἀντειρήκασιν paullo ſerius colloceſ, ſive per traiectionem, Noſtro ſollemnem, explices. Pro ἡττημένον in edit. Fogeroll. erat ἡττημένων, operarum forte vitio, nam in Florent. erat etiam ἡττημένον. Mox pro ἀγνοεῖς dat Lipſ. ἀγνοεῖν male.

4. Καὶ τοῦ E.] Forte καὶ τῶν (ſcilicet φῶλων aut ἐπιτηδεύων aut μαθητῶν vel tale quid) Ἐπικούρου τὸ πλεῖστον (ſcilicet μέρος vel πλήθος). REISK. Intelligit Philoſophos Peripateticos, Stoicos & Epicureos. οἱ ἐκ vel ἀπὸ τίνος dicuntur, qui alicuius dogmata ſequuntur. Infra 7. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Επικούρου. Sect. 1. 5. οἱ ἀπὸ Σωκράτους. Plut. T. II. p. 963. F. οἱ ἀπὸ τῆς ζωῆς καὶ περιπάτου. & ſic millies.

5.

τοῦ Ἐπικούρου τὸ πλεῖστον τῆς ἀντιλογίας πρὸς τὴν Πυθαγόρου καὶ Ἐμπεδοκλέους ἀποτεινόμενοι φιλοσοφίαν, ἥς ζηλωτῆς εἶναι ἐσπούδακας· τῶν τε φιλολόγων συχνοὶ, καὶ Κλώδιος τις Νεαπολίτης, πρὸς τοὺς ἀπεχομένους τῶν σαρκῶν 5 βιβλίον κατεβάλετο. ὣν τὰς πραγματευτικὰς καὶ κοινὰς πρὸς τὸ δόγμα ζητήσεις παραθήσομαι. τὰς ἰδίως 6 πρὸς τὰς τοῦ Ἐμπεδοκλέους φερόμενας κατασκευὰς παραιτησάμενος.

contradictionem aduersus Pythagorae & Empedoclis philosophiam intendebant : quorum tu aemulus esse in praesentia studuisti : tum ex oratoribus inter quos Clodius quidam Neapolitanus contra abstinentes a carne librum etiam conscripsit. E quibus omnibus quaestiones eas adducam, quae ad rem & institutum hoc communiter spectant : caeteras, quae aduersus Empedoclis confirmationes priuatim feruntur, omittam.

5. Βιβλίον κατεβάλετο.] Καταβάλλειν est in literas referre, ubi ex hoc etiam loco ostendit Reiskius ad Polyb. L. IV. p. 315. est in genere in medium proferre, proude- re, uti καταβάλλειν λόγον & similia, de quibus Casaub. ad Theophr. C. Eth. p. 203. pro κοινὰς in Cod. Lips. erat κινὰς. perquam vitiose pro πραγματευτικὰς Meerm. πραγμα-

τικὰς.

6. Πρὸς τὰς τοῦ E.] Forte πρὸς τὰ [scilicet δόγματα] τοῦ Ἐμπεδοκλέους. eas disputaciones [nam illae sunt quas κατασκευὰς appellat] quae nominatim Empedoclis scita impugnantur circumferuntur, nunc silentio transmittens. REISK.

2. Ex Heraclide Pontico Peripateticorum & Stoicorum rationes.

§ 4. Ἐὐθύς τοίνυν φασὶν οἱ ἀντιλέγοντες τὴν δικαιοσύνην συγχεῖσθαι, καὶ τὰ ἀκίνητα κινεῖσθαι, ἔαν τὸ δίκαιον μὴ πρὸς τὸ λογικὸν μόνον 3. τείνωμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἄλογον· οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους καὶ

§ 4. Qui igitur instituto huic contradicunt, statim iustitiam confundi, & immobilia moueri inquirunt : si ius eo usque prouehamus, ut non solum ad rationalia, sed etiam ad irrationalia pertinere censeatur : ut non tam ho-

1. Ex Heraclide Pontico.] Haec verba in Gallic. editi huic §. praefigebantur. Quae ego primum retinenda censui, quia p. 21. Heraclides Ponticus inter eos numeratur, quorum argumenta contra abstinentes Porphyrius hic recenset. Postea tamen deprehendi, multa quae §. 4, 5 & 6. adducuntur, ipsissima esse Plutarchi verba, ex lib. de solertia animalium desumpta, nonnihil tamen alicubi immutata. VALENT.

2. Ἐὐθύς τοίνυν φασ.] Adscripta erant in margine Cod. Lips. & Meerm. haec verba. δέξαι τῶν ἀπὸ τῆς σοφίας καὶ τοῦ περιπάτου, ὥς οὐ δεῖ τῶν ἐμφύχων ἀπέχεσθαι.

3. Τείνωμεν.] Forte τιμῶμεν. in Cod. Lips. est τίνωμεν. Mox forte ἡγούμενοι εἶναι ad nos pertinere. REISK. τίνωμεν etiam in Meerm. correxerat eadem manus, quae antea τείνωμεν dederat.

homines & deos ad nos spectare existi-
memus, quam caetera etiam bruta
animalia, quibus nullum commercium
nobiscum est: neque ipsorum aliis ad
opus, aliis ad esum utamur, aliena
prorsus, atque expertia societatis ho-
minis, non secus ac reipublicae hu-
manae esse iudicantes. Qui enim erga
ipsa perinde atque erga homines se ge-
rere uoluerit, ut ipsis parcat, & non
noceat: dum iustitiae attribuit, quod
ferre non potest, illud quod potest,
destruit: & alienorum introductione
quod proprium est, tollit ac perdit.
Efficitur enim ut uel si ipsis non par-
camus, iniuste agere nobis necesse sit:
uel si parcamus, atque uti ipsis noli-
mus, uitam traducere non ualeamus:
& demum pecudum quodam modo
uitam agamus, si pecudum usum re-
pudiemus.

§ 5. Vt enim Nomadum & Troglo-
dytarum infinitam multitudinem omit-
tam, qui nullum aliud alimentum agno-
scunt nisi carnes: nobis qui mansuete
uiuere & humane uidemur, quodnam
terrae opus, quodnam maris, quae-
nam

καὶ τοὺς θεοὺς πρὸς ἡμᾶς ἡγοῦμε-
νοι, οἰκείως δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα
θηρία, τὰ μηδὲν ἡμῖν προσήκοντα,
ἔχοντες. καὶ οὐχὶ τοῖς μὲν, πρὸς ἔ-
ργον χρώμενοι, τοῖς δὲ, πρὸς ἐ-
δωδὴν, ἐκφυλα καὶ ἄτιμα τῆς κοι-
νωνίας καθάπερ πολιτείας νομίζοντες,
ὁ γὰρ καθάπερ ἀνθρώποις, καὶ τού-
τοις χρώμενος, φειδόμενος δὲ καὶ
μὴ βλάπτων, προσάπτων τῇ δι-
καιοσύνῃ, ὃ μὴ δύναται φέρειν,
καὶ τὸ δυνατόν αὐτῆς ἀπόλλυσι,
καὶ διαφθείρει 4 τῷ ἁλλοτρίῳ τὸ
οἰκεῖον. γίνεταί γὰρ ἢ τὸ ἀδι-
κεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν, ἀφειδοῦ-
σιν αὐτῶν, ἢ μὴ χρωμένοις, τὸ
ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον· καὶ τρό-
πον τινὰ θηρίων βίον βιωσόμεθα,
τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προϊέμενοι χρεῖ-
ας.

§ 5. 1. Ἀφίημι γὰρ Νομάδων καὶ
Τρωγλοδυτῶν ἀνεξευρέτους ἀριθμῶν μυ-
ριάδας· οἱ τροφὴν σάρκας, ἄλλο δὲ
οὐδὲν, ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς
ἡμέρως καὶ φιλανθρώπως ζῆν δοκοῦσιν,
ποῖον ἔργον 2 ἀπολείπεται γῆς, 3 ποῖ-
ον

4. Τῷ ἁλλοτρίῳ.] In *Lipf.* & *Meerm.* τῶν
ἁλλοτρίων. male.

1. Ἀφίημι γὰρ Νομάδων &c.] Legas haec
apud *Plut.* Tom. II. p. 964. A. Dicentur de
gentium istarum institutis plura ad Lib. IV.
21. pro ἀριθμῶν *Codd. Lipf. & Meerm.* ha-

bent ἀριθμῶν· quod etiam apud *Plut.* aliqui
praeferunt, eique restituit Doct. *Reiskius*
in *Animad.* ad *Plut.* Opusc. p. 548.

2. Ἀπολείπεται γῆς.] γῆς deest in *Lipf.*
male. Legendum forte ἀπολείπεται ἐπὶ γῆς
REISK.

ον ἐν θαλάττῃ, 4 τίς ἐναργῆς τέ-
χνη, τίς κόσμος διαίτης, ἂν
ὥς πρὸς ὁμόφυλα, τὰ ζῶα δια-
κεῶμεθα, 5 ἀβλαβῶς καὶ μετ'
εὐλαβείας αὐτοῖς προσφερώμεθα.
6 εἰπεῖν γὰρ ἔργον οὐδέν, οὐδὲ φάρ-
μακον, οὐδὲ ἵαμα τῆς τὸν βίον
ἀναιρούσης ἀπορίας, 7 ἢ τὴν δικαιο-
σύνην ἔχομεν, ἂν μὴ τὸν ἀρχαῖον
νόμον καὶ ὅρον 8 φυλάττωμεν, ὡς
καθ' Ἡσίοδον ὁ Ζεὺς τὰς φύσεις
διελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τῶν γενῶν
ἐκάτερον,

nam insignis ars, quodnam victus
nostri ornamentum relinqueretur, si
erga caetera animalia tanquam nobis
cognata ita affecti essemus, ut in-
noxie & pie erga ipsa nos gereremus?
Profecto nullum tantae inopiae re-
medium quae uitam omnem, & iu-
stitiam tollit, comparare poterimus,
nisi antiquam legem & praefinitionem
seruemus. Quoniam ut inquit He-
siodus, Iupiter cum naturas distin-
xisset, & utrumque animalium genus
separatim statuisset,

Ἰχ-

Pi-

3. Ποῖόν ἐν θ. τ. ε. τ.] [Plut. ἐν ἔρεσι] τέχνη
— ἂν ὡς πρὸς ὁμόφυλα &c. Plut. ἐν ὧς
προσέκει λογικοῖς καὶ ὁμοφύλοις πᾶσι τοῖς ζῴοις
οὕτω ἀβλαβῶς καὶ μετ' εὐλαβείας προσφέρεσθαι
μάθωμεν ἔργον ἐστίν. εἰπεῖν οὐδέν οὖν. VALENT.

4. Τίς ἐναργῆς τέχνη.] Ἐνεργῆς αὐτ' ἐνεργος
quae exercebitur ars. Possit quoque legi
τίς ἐνέργεια τέχνης ut respondeat proximo τίς
κόσμος διαίτης. REISK. Ἐναργῆς & ἐνεργῆς pas-
sim confunduntur, priusque illud S. Paulo
1 Cor. XVI: 9. reddere aliqui mallent, sed
inuitis codicibus. Saep̄ etiam ἐνάργεια fa-
ctum pro ἐνέργεια. Vid: Bengel: ad Paulli
epist. ad Philem. 6. Ἐνεργον τέχνην dicit etiam
Iamblich. de Myst. Sect. II: 2. Nec tamen
vulgatum, quod Felicianus quoque legit,
proscribere ausim. Statim pro διακεῶμεθα
Reiskius malebat διακείμενοι.

5. Ἀβλαβῶς — προσφερώμεθα.] Uti ἐπιει-
κῶς προσφέρεσθαι, de blanda lenique tractati-
one, apud Diod. Sic. IV. 53. cuius contra-
rium est προσφέρεσθαι πικρῶς, βιαίως &c. de
quibus ibi magnus Interpres.

6. Εἰπεῖν γὰρ ἔ. οὐ.] Pro εἰπεῖν sententia
postulat λοιπὸν αὐτ'λείπεται, aut cum in
Cod. Lips. sic interpungatur: εἰπεῖν γὰρ ἔρ-
γον — possit sic conjici. λείπεται γὰρ, ὡς
εἰπεῖν, ἔργον οὐδέν. Relinquitur nullum pla-
ne, si fas est dicere opus. REISK. Apud
Plutarch. quidem haec paullo diverso mo-
do leguntur, habemus tamen ἔργον ἐστίν εἰ-
πεῖν οὐδέν οὖν φάρμακον &c. Apud postum

itaque retineri quoque velim. Solet sae-
pius, solent & alii το ἐστὶ omitttere, quod si
inferas, plana videtur sententia. Distinguit
tamen Meermann. eodem modo quo Lips.
Male in Cod. Bodlei: γὰρ deerat.

7. Ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην ε.] Forte ἐπὶ τῆς δι-
καιουσύνης ἐχόμενοι μὴ σὺν ἀρχαῖον νόμον καὶ ὅρον
φυλάττωμεν, ὥ καθ' Ἡσ. REISK. Considera
mihī illa Plutarch. οὐδὲν οὖν φάρμακον, οὐδὲ
ἵαμα τῆς, ἢ τὸν βίον ἀναιρούσης ἢ τὴν δικαιο-
σύνην ἀπορίας οὐδὲν ἔχομεν &c. Scias etiam
antiquissimas editiones sic habere (nam Com-
tabr. editor primum ei pro ἢ procudit) nec
secus in Cod. Lips. & Meerm. legi: & re-
cte me corruptam scripturam de gradu de-
pulisse, ac Porphyrio suum ἢ reddidisse fate-
beris.

8. Φυλάττωμεν ὡς καθ' &c.] Apud Plut.
ita legitur, φυλάττωμεν, ὥ καθ' Ἡσίοδον, τὰς
φύσεις διελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τῶν γενῶν ἐκά-
τερον, ἰχθύσι μὲν &c. Videtur in Plut. deesse
Ζεὺς, ὥ, κ. Ἡ. Ζεὺς &c. vel mutandum ὥ
apud Plut. in ὅς. Ego non consulto prius
Plut. verba verteram, & falsa apud Porph.
interpunctio fecit, ut non omnino recte in-
terpretatus sim. Tollas periodi notam ad φυ-
λάττωμεν & ἐκάτερον, & comma tantum ad-
dicias, omniaque perspicua fient. Versio car-
minum ex Hes. Grotiana est: de jure bell. I.
1: 11. Porph. finem versus tertii mutavit. Sic
enim apud Hes. legitur ἔργ. 277. ἢ πολλὸν
ἀρίστη γίνεται. — VALENT.

*Pifcibus , & uolucrum generi , pecu-
dumque uorare*

*Conceſſit mutuo ſe , quod nulla eſſet
in ipſis*

*Iuſtitia: aſt homines & iuſti fecit, & aequi
Participes.*

§ 6. Quibus autem nullum iuſte a-
gendi commercium erga nos eſt: erga
ea neque nobis ulla eſt ratio iniuſte a-
gendi. ut qui rationem hanc reſpuunt,
nullam aliam, ne anguſtam quidem iu-
ſtitiae viam relinquant, quam ingredi
poſſit. Nam id quod iam diximus, natu-
ram noſtram quae ex ſe non ſufficit, ſed
indiga multorum eſt, auxilio a caeteris
animalibus arcere, nihil aliud eſt, quam
funditus tollere, & in difficilem inſtru-
mentisque omnibus carentem, & neceſ-
ſariarum rerum inopem uitam conclu-
dere. Praeterea primos illos homines
non fortunate admodum uiſiſſe aiunt:
quippe cum non intra naturae animalium
terminos ſeſe contineat ſuperſtitio,
ſed in plantas etiam tandem irrumpat.
quid

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηροῖ καὶ οἰωνοῖς
πετεηνοῖς

Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ
μετ' αὐτῶν.

Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην——
πρὸς ἀλλήλους.

§ 6. Οἷς δὲ οὐκ ἔστι τὸ δικαιοπρα-
γεῖν πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ ἡμῖν πρὸς
ἐκεῖνα γίνεται τὸ ἀδικεῖν. ὡς οἷγε
τοῦτον ἡ προέμενοι τὸν λόγον, οὐ-
τε εὐρεῖαν ἄλλην, οὔτε λεπτήν, τῇ
δικαιοσύνῃ παρεισελθεῖν ὁδὸν ἀπο-
λελοίπασιν. ὃ γὰρ ἤδη εἰρήκαμεν,
τὴν φύσιν, αὐτάρκη μὲν οὐκ οὐ-
σαν, ἀλλ' ἐνδεῇ πολλῶν, εἰργομέ-
νην δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ζώων βοηθείας,
ἡ ἄρδην ἀναιρεῖν, καὶ κατακλείειν εἰς
τὸν ἄπορον καὶ ἀνόργανον καὶ ἀ-
κτήμενον τῶν ἀναγκαίων βίον. Φα-
σι δὲ οὐκ εὐτυχῶς διαβιῶναι τοὺς
πρώτους γενομένους· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ
τῶν ζώων ἵστασθαι τὴν δεισιδαι-
μονίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ φυ-
τὰ βιάζεσθαι. τί γὰρ μᾶλλον ὃ
B. βοῦν

9. Ἰχθύσι ----] Hesiōdi istis multi uſi ſunt.
Sext. Empir. adv. Rhet. L. II. p. 295. &
plures, quos ibi excitavit *Fabricius*. Hinc
Graecorum proverbium ἰχθύων βίος de quo
Kuhn: ad *Aelian:* Var. Hist. I, 1. illa πρὸς
ἀλλήλους ſeorſim poſui, ſecus quam antea ſic-
ti ſolebat, non enim ſunt poëtae, & me-
trum turbant.

1. Προέμενοι τὸν λόγον.] Sensus ſatis commo-
dus, & *Plutarcho* haec conveniunt. Auſcul-
tare itaque non audeo Virō Erud: qui male-

bat προέμενοι, licet praepoſitiones illas mil-
lies contundi haud ignorem. Pro εὐρεῖαν *Lips.*
& *Meerm:* vitioſe εἰρεῖν.

2. Ἀρδην ἀναιρεῖν.] Ἐστὶ, δοκεῖ aut ſimile quid
ſubintelligi debet, quod utroque in ſermone
uſitatiffimum eſt. *Reiskius* volebat ἀναιρεῖτε
καὶ κατακλείετε, vel ἀναιρεῖ τὸ κατακλείειν. lo-
qui nempe *Peripat.* Stoicos, Epicureos, ad-
verſus Pythagoricos. Bene βίον dicit ἀνόργανον.
Confer *Plut.* T. I. p. 162. B. οὐ ταυτὸν θεω-
ρητικοῦ φιλοſόφου καὶ πολιτικοῦ βίος, ἄλλ' ὃ
μὲν

βοῦν ἀποσφάττων καὶ πρόβατον ἀδικεῖ, ὃ τοῦ κόπτοντος ἐλάττην ἢ θρῦν; εἴγε καὶ τοῦτοις ἐμφύεται ψυχὴ κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν. τῶν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς σοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου τὰ κυριώτατα ταῦτα.

quid enim qui bouem ingulat, aut ouem, magis iniuste agit, quam qui abietem aut quercum deicit? cum ex transformatione anima in ipsis quoque stirpibus inferatur. Atque haec praecipua sunt argumenta, quae Stoici & Peripatetici afferre consueuerunt.

μὲν ἀνθρώπων καὶ ἀπροσδεῖ τῆς ἐκτὸς ὕλης ἐπὶ τοῖς καλοῖς κινεῖ τὴν διάνοιαν. Pro τὸν ἄπορον male Meerm: τὸ ἀπ.

3. Τοῦ κόπτοντος ἐλάττην &c.] Hieron: ut multa alia in illis libris, sic haec etiam respicit, advers. Iovin. II. 6. Probabo non &

Pythagorae dogma nos sectari, qui propter metamψύχωσιν, omne quod movetur & vivit, edendum non putant, & eiusdem criminis reos arbitrantur, qui abietem quercumque succiderint, cuius parricidae sunt & nefici.

Ex Hermacho Epicureorum rationes.

§ 7. Ὅτι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἐπικούρου, ὥσπερ γενεαλογίαν μακρὰν διεξιόντες, φασιν, ὡς οἱ παλαιοὶ νομοθέται, ἀπιδόντες εἰς τὴν τοῦ βίου κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πράξεις, ἂν ὄντιον ἐπεφήμισαν τὴν ἀνθρώπου σφαγὴν, καὶ ἀτιμίας οὐ τὰς τυχοῦσας προσῆψαν. τάχα μὲν καὶ φυσικῆς τινος οἰκειώσεως ὑπαρχούσης τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀνθρώ-
θρῶ-

§ 7. Epicurei autem prolixam quandam quasi genealogiam commemorantes, ueteres inquit legistatores cum ad uitae societatem, & mutuas inter se hominum actiones respexissent, impiam esse hominis caedem sanxisse: iisque multas non quaslibet irrogasse, qui eam commisissent. Quamvis enim naturalis etiam quaedam ex formae & animae similitudine hominibus erga ho-
mi-

1. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἐπικ.] Haec verba usque ad §. 13. Cl. Gassendus in sua *Epicuri Philosophia* olim Latina fecerat. Quod si in mentem mihi venisset, cum primum huic operi manum admoverem, aliqua laboris mei parte levasssem. Quod postea feci a §. 49. usque ad 54. VALENT. Adscriptum erat in *Cod. Lipsi*: & Meerm: δέξαι τῶν Ἐπικουρείων ἅτι οὐ δεῖ ἐμ-

ψύχων ἀπέχεσθαι. Paullo post pro ἀτιμίας *Reiskius* coniiciebat *ζημίας*.

2. Ὀντιον ἐπεφήμισαν.] Sic legendum, licet *Codd.* aliqui velint ἐπεφήμισαν. statim enim habemus ὄντιον ἐπιφημισθῆναι. Passim ea vocabula confusa invenias. Vid. *Cel. D'Orvillius* ad *Charit.* VI, 7. Nec dubito, quin ita rescribendum sit apud *Euseb.* P. E. p. 69. A. ubi editur ἐπεφήμισαν.

mines cognatio fit, quae faciat, ne ita prompte hujuscemodi animal, ſicut caetera quae conceſſa ſunt, occidatur: praecipuam tamen cauſam, cur hoc ita impium facinus ac deteſtabile habitum fuerit, eſſe, quod non conferre id ad totam uitae conſtitutionem exiſtimarunt. Ex hac enim origine qui utilitatem inſtitutionis huius perceperunt, iis nulla alia cauſa opus fuiſſe, qua ab huiuscemodi ſcelere coërcerentur, eos vero qui huiusce rei ſenſum habere non ſatis poſſent, magnitudine poenae deterritos a mutua caede abſtinuiſſe. Quorum utrumque, inquiunt, adhuc etiam euenire conſpici-
tur. Nam qui eiſmodi decreti utilitatem conſiderant, prompte in officio perſiſtunt: qui percipere eam nequeunt, minis legum terrefacti idem ſervant. Quas quidem minas promulgarunt nonnulli eorum cauſa qui uenire in utilitatis conſiderationem nequirent: cum plerique eas admiſiſſent.

§ 8. Nullum enim a principio ius neque ſcriptum, neque non ſcriptum,
ui-

θρώπους, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ μὴ προχείρως φθεῖρειν τὸ τοιοῦτον ζῶον, ὥςπερ ἕτερόν τι τῶν συγκεχωρημένων. οὐ μὲν ἀλλὰ τὴν γε πλείστην αἰτίαν τοῦ δυσχερανθῆναι τοῦτο, καὶ ἀνόςιον ἐπιφημισθῆναι, τῷ μὴ συμφέρειν εἰς τὴν ὅλην τοῦ βίου σύστασιν ὑπολαβεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς οἱ μὲν παρακολουθῶντες τῷ συμφέροντι τοῦ διορίσματος, οὐδὲν προεδεήθησαν ἄλλης αἰτίας, τῆς ἀνειργούσης αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πράξεως ταύτης. οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι λαβεῖν αἰσθησιν ἱκανὴν τούτου, τὸ μέγεθος τῆς ζημίας δεδιότες, ἀπείχοντο τοῦ κτείνειν προχείρως ἀλλήλους. ὣν ἑκάτερον φαίνεται καὶ νῦν ἔτι συμβαίνει. καὶ γὰρ οἱ μὲν θεωροῦντες τὸ συμφέρον τῆς προειρημένης διατάξεως, ἐτοίμως ἐπ' αὐτῆς μένουσιν· οἱ δὲ μὴ δεκτικοὶ τούτου, τὰς ἀπειλὰς φοβούμενοι τῶν νόμων ὥς ἔνεκα τῶν ἀσυλλογίστων τοῦ χρησίμου διώρισάν τινες, παραδεξαμένων αὐτὰς τῶν πλείονων.

§ 8. Οὐδὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς βιαίως κατέστη νόμιμον, οὔτε μετὰ γραφῆς,
B 2

3. Τοιοῦτον ζῶον.] *Lips:* τοιοῦτο. e correctione, crasa vetuſtiſſima lectione, quae videtur fuiſſe τοιοῦτον. REISK.

4. Τὴν γε πλείστην.] Subaudi φασιν. mox pro τῷ forte τὸ. REISK.

5. Παρακολουθῶντες τ. σ.] Παρακολουθεῖν eſt

animo conſequi & percipere quod docearis. Eo modo cape apud *Paulum* I. Timoth. IV, 6. *Strabo* L. I. p. 5. ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν. Vid. ibi *Casaub:* & conſtructionis rationem uberrime inluſtrantem *Clar: Abreſch:* *Diluc:* *Thucyd:* *Auct.* p. 361.
I,

Φῆς , οὔτε ἄνευ γραφῆς τῶν διαμε-
νόντων νῦν καὶ διαδίδοσθαι πεφυκότων·
ἀλλὰ συγχωρησάντων αὐτῷ καὶ τῶν
1 χρησαμένων. Φρονήσει γὰρ ψυχῆς,
οὐ ῥώμῃ σώματος καὶ δυναστευτικῇ 2
δουλεύσει τῶν ὀχλῶν διήνεγκαν οἱ τὰ
τοιαῦτα τοῖς πολλοῖς εἰσηγούμενοι·
καὶ τοὺς μὲν εἰς ἐπιλογισμὸν τοῦ
χρησίμου καταστήσαντες ἀλόγως αὐ-
τοῦ πρότερον αἰσθανομένους καὶ πολ-
λάκις ἐπιλανθανομένους, τοὺς δὲ τῷ
μεγέθει τῶν ἐπιτιμιῶν καταπλήξαν-
τες. οὐ γὰρ ἦν ἑτέρῳ χρῆσθαι Φαρ-
μάκῳ πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος ἀ-
μαθίαν, ἢ τῷ φόβῳ τῆς ἀφωρισ-
μένης 3 ἀπὸ τοῦ νόμου ζημίας.
αὕτη γὰρ κατέχει μόνῃ καὶ νῦν
τοὺς τυχόντας τῶν ἀνθρώπων,
καὶ κωλύει τὸ μήτε κοινῇ, μήτε
ἰδίᾳ τὸ ἀλυσιτελὲς πράττειν. εἰ δὲ
πάντες ἐδύναντο βλέπειν ὁμοίως
καὶ μνημονεύειν τὸ συμφέρον, 4

οὐ-

violenter constitutum est ex iis quae
nunc usque permanent, & eiusmodi
natura sunt, ut distribui late inter
homines ualeant: sed consensus etiam
illorum accessit, qui usuri ipso essent.
Prudentia enim animi, non uiribus
corporis, aut dominatu in populos
pollebant, qui talia plerisque homini-
bus introduxerunt; qua efficiebatur,
ut alii in animaduersionem utilitatis
inducerentur, qui ipsius sine confi-
deratione prius sensum habebant, &
saepenumero obliuiscabantur: alii
multarum magnitudine terrentur.
nullo enim alio remedio ad utilitatis
inscitiam uti licebat, quam supplicii
legibus instituti terrore: qui quidem
solus est, qui nunc quoque uulgares
quoslibet homines coerceat, ac uetet,
ne aut publice aut priuatim, quod
inutile est, perpetrent. Nam si om-
nes simili modo & perspicere, &
in

1. Χρησαμένων.] Peculiari locutione χρῆσθαι νόμῳ dicuntur, qui legem observant, vel quibus ad observandum lata est. *Plato* in *Mjn*: p. 565. C. οὔτε αὐτοὶ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις χρῶνται. *Thuc*: L. V. c. 105. καὶ ἡμεῖς οὔτε βέντες τὸν νόμον, οὔτε κειμένη πρῶτοι χρησάμενοι. Haec luce circumfundunt illa *S. Paulli* I. ad *Tim.* L. 8. καλὸς ὁ νόμος, εἰς τὴν αὐτῶν νομίμως χρῆται. Illa verba νῦν καὶ διαδίδοσθαι πεφυκότων *Lips.* defunt.

2. Δουλεύσει] Δουλάσει. oppressione. nam δουλεύσει est *servitute*, quae toleratur, non ea, quae imponitur tenuioribus a potentioribus. *REISK.* Sic quoque placebat *Clar*: *Abrégé*. & merito.

3. Ἀπὸ τοῦ νόμου.] Alibi utitur ἐπὶ. sed nec prius illud damnandum. centies hoc pro illo ponitur, atque inde alterum alterius locum passim occupavit. Vide de confusione ista *Wesseling.* ad *Diod. Sic.* IV, 46. *D'Orvil.* ad *Chariton.* VI: 4. & multos alios.

4. Οὐδὲν ἂν προσεδέοντο νόμων.] Verissima sententia. Hinc οὐδὲ νόμοι παρὰ ἀνθρώποις ἔχουσιν εὐδαιμόνουν. infra III, 16. & lex *Brachmanes* αὐτονόμους ἔταξε, καὶ ἐσέφη ὡς αὐτοῦ κρείττονας. *Lib.* IV. *Secl.* 18. *S. Paullus* I. ad *Timoth.* I, 19. δικαῖον νόμος οὐ κείται. ubi aliorum hac de re dicta ἔλα τῷ θυλάκῳ, quod dici solet, admetientur interpretes. Pulcrum tamen *Pbi-*
18-

in memoriam revocare utilitatem poſent, nihil opus fuiſſet legibus: ſed ultro homines & quae interdicta ſunt, euitarent, & agerent, quae iubentur. Quippe cum ſatis utilis & noxii conſideratio futura eſſet, & ad prauorum fugam, & ad bonorum electionem conciliandam. At poenae irrogatio ad eos ſpectat, qui utilitatem percipere non poſſunt: quas terror impendens cogit appetitionibus dominari, quae ad inutiles actiones ipſos trahunt: atque ita ui in officio continet.

§ 9. Vnde etiam neque inuoluntariam caedem omni prorsus poena uacuum eſſe uoluerunt legiſtatores, ut non modo nullam aliquibus occaſionem darent facta eorum ſponte imitandi, qui inuiti egiſſent, ſed illud etiam cauerent, ne multa huiusmodi contingerent,

οὐδὲν ἂν προεδέοντο νόμων· ἀλλ' αὐθαιρέτως τὰ μὲν εὐλαβοῦντο τῶν ἀπειρημένων, τὰ δὲ ἔπραττον τῶν προτεταγμένων. ἱκανὴ γὰρ ἡ τοῦ χρησίμου καὶ βλαβεροῦ θεωρία, τῶν μὲν φυγὴν παρασκευάσαι, τῶν δὲ αἵρεσιν. ἡ δὲ τῆς ζημίας ἀνάτασις, πρὸς τοὺς μὴ προορωμένους τὸ λυσιτελοῦν. ἀναγκάζει γὰρ δεσπόμεναι ἐπικρεμασμένα ταῖς ἀγούσαις ἐπὶ τὰς ἀσυμφόρους πράξεις ὁρμαῖς, καὶ βίᾳ συναναγκάζει τὸ δέον ποιεῖν.

§ 9. Ἐπεὶ καὶ τὸν ἀκαόσιον φόνον οὐκ ἔξω πάσης ζημίας κατέστησαν οἱ νομοθέται· ὅπως μηδεμίαν ἐνδῶσι πρόφασιν τοῖς ἐκουσίως τὰ τῶν ἀκουσίως δρώντων ἔργα μιμεῖσθαι προαιρουμένοις· ἀλλ' ὅπως μὴ ἀφύλακτον ἦ, μηδὲ ἡμελημένον τὸ τοιοῦτο,

B 3

ὥς.

temonis locum adſcribere debeo, quia noſtro eſt ſimilis. Ita ille in *Fragm.* p. 290.

Ὡς πῶς πονηρὸν εἶναι ἀνθρώπου φύσιν
τὸ σύνολον, οὐ γὰρ ποτ' ἐδέχθη νόμον.

5. Ζημίας ἀνάτασις.] Forte ἐπανάτασις, & dein ἀνάγκη γὰρ δεσπόμεναι. REISK. Ἀνάτασις, ἡ μετὰ πικρίας καὶ θρασυτέρας ἀπειλή, ut *Suidas* loquitur. Dicitur quippe ἀνατείνεσθαι proprie de illis, qui baculum attollunt, qui minitantiū geſtus eſt. Hinc ἀνάτασις & ἐπανάτασις in comminationibus ſaepe adhibentur. Vid: *Wessel.* ad *Diod. Sic.* XIV, 3. Mox *Lips.* τοὺς μήπω δρωμένους.

1. Ὅπως μηδεμίαν ἐνδῶσι.] Videtur de eſſe οὐχ' ante ὅπως cui' respondeat in lin. 29. ἀλλ' ὅπως VALENT. Forte οὐ μόνον, ὅπως μηδεμίαν

ἐνδῶσι. REISK. οὐκ ὅπως in margine *Foggeroll.* iam adſcripſerat, & ſolet ſane apud Noſtrum & alios οὐχ' ὅπως dici pro οὐχ ὅπως, οὐ μόνον. Hoc tamen in loco οὐ μόνον per ellipſin mihi ſupprimi videtur. Sic enim ſolent ſcriptores Graeci, ſequente ἀλλὰ. Conſule interp. ad *Ioann.* Euang. XII, 44. & V. D. ad *Xenoph. Epheſ.* Obſ. Miſc. Vol. X. p. 201. Latini idem loquendi genus ſequuntur, qui non pro non modo dicunt, ſequente ſed. Segetem exemplorum conduxit *Cori.* ad *Saluſt.* in Iug. XIV, 23. Pro ἐνδῶσι, quod operarum vitio erat in *Cantabr.* edit. reſtituit ἐνδῶσι. male autem *Meermann.* ἀκουσίως.

2. ἀφύλακτον ἦ.] Ita recte *Valent.* male antea legebatur ἦν, quod erat etiam in *Bodlei. Codice.*

3.

ὥστε πολλὰ πρὸς ἀλήθειαν ἀκούσια συμβαίνειν. οὐ γὰρ συνέφερον οὐδὲ τοῦτο, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας δι' αἷς καὶ τὸ καθ' ἐκούσιον τρόπον φθείρειν ἀλλήλους. ὥστε τῶν ἀκουσίων τῶν μὲν, παρὰ τὴν ³ ἀσάβμητον αἰτίαν καὶ ἀφύλακτον γιγνομένων ⁴ ἀνθρωπίνῃ φύσει, τῶν δὲ, παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν καὶ ⁵ ἀνεπίστατον τῆς διαφορᾶς, βουλευθέντες κωλύσαι τὴν ⁶ βλάπτουσαν αὐτοὺς πλησίον ῥαθυμίαν, οὐκ ἀθῶον κατέξησαν ζημίας οὐδὲ τὴν ἀκούσιον πράξιν, ἀλλὰ ⁷ τῷ φόβῳ τῶν ἐπιτιμιῶν ἀφείλον τὸ πολὺ τῆς τοιαύτης ἀμαρτίας. οἶμαι
δ' ἔ-

rent, quae inuoluntaria reuera essent. Nam neque id conferebat, easdem ob causas, ob quas etiam uetutum esse diximus, ne sponte homines sese mutuo perderent. Qua propter cum ex inuoluntariis alia ex incerta causa committantur, atque eiusmodi, quae ab humana natura euitari non possit: alia ex nostra negligentia, & incuria, quantum quid referat, non aduertentium: ut prohiberent, ne inertia nostra alii laederentur, neque inuoluntariam actionem impunitam relinquerent: sed terrore poenarum huiusmodi peccati copiam cohibuerunt. Atque

3. Ἀσάβμητον αἰτίαν.] αἰτίαν potest explicari causa rerum ea, quae neque mentis sagacitate praevideri & conjectura quasi divinari potest. vereor tamen nihilominus, ne vocabulum sit minus idoneum. REISK. Vocem ἀσάβμητος egregie illustravit D'Orvill. ad *Chabrianon*. VI, 4. docuitque frequentissime de τύχῃ, ὄχλῳ & ἀνθρωπίνῃ φύσει adhiberi. Nihil illis addi debet.

4. Ἀνθρωπίνῃ φύσει.] Infra sic Noster saepius, nunquam vero ἀνθρωπεία φύσις illi dicitur. Hoc tamen dici, non illud, M. Thomas praecipit. Sed quo iure docebunt Te monita a Clar: *Dukero* ad *Thucyd*: III, 40. & *Weseling*: Observ. I, 30. Nihil ergo insolens in illis S. Iacobi III, 7. δεδάμασαι τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. Altera tamen vox maiorem notam antiquitatis habere videtur. Conf: Doct: *Pier-son*: ad *Moerid*: p. 26.

5. Καὶ ἀνεπίστατον τ. δ.] τὸ ἀνεπίστατον τῆς διαφορᾶς est incogitantia & caecitas irae iurgantis, cum, qui rixatur, abreptus ab aestu irae, non satis se colligit, neque providet, quae paret, quid agat, sed temere fertur & inflammatus ardore mentis saevientis ea perpetratur, quae redditum sibi male habeant. REISK. Ingeniosa est coniectura Viri D. qui

malabat ἀνεπιστάτην τῆς διαφορᾶς. Editor *Cantabr*: ante ἀνεπ: addiderat τὸ. Sed nec priores editiones, nec *Codd*. Mscripti illud agnoscunt. Saepe & apud Nostrium, & apud alios modo additum, modo neglectum articulum invenias, in quibus ad usum scriptoris attendere debemus.

6. Βλάπτουσαν αὐτοὺς.] Aut pro αὐτοὺς legendum est simpliciter τοὺς, aut illo servato leg. αὐτοὺς καὶ τοὺς πλησίον. Ὁ ἴσος, Ὁ ῥελοιῶς cives. REISK. *Lugdun*: & *Cantabr*: Edit: pro αὐτοὺς etiam τοὺς substituerant, quum vero omnes *Codd*. conspirent in αὐτοὺς, non dubito, quin librariorum culpa in unam vocem coaluerint, quae distingui debuerant, αὐ τοὺς. Consentientem habeo *Meerman*: *codicem*. Saepius id huic voculae apud Nostrium & alios accidit, uti dicetur alias. Vocem ῥαθυμίαν interpretes dedit per *inertiam*. nec illud male. latius tamen patet, ac significat vitium animi dediti rebus nihili, & hinc etiam vitia inde fluentia complectitur. Inspice *Perizon*: ad *Ael*: V. Hist. IX, 9.

7. Τῷ φόβῳ τ. ε. α.] *Lips*: τῶν βῆτων ἐπιτιμιῶν. prodigiosa corruptela. Perinde est servetur vulgata & accipiat τὸ πολὺ pro *multitudine, frequentia, crebritate*: an lega-
tur

que ego quidem exiſtimo conceſſas etiam a lege caedes conſuetis quibusdam expiationibus procurari non aliam ob cauſam a primis illis fuiſſe inſtitutum, quam quod a uoluntaria actione homines amouere quam longiſſime uolebant: quippe cum ipſis undecunque aliqua prohibitione eſſet opus, ne ad ea quae non utilia ſunt, perpetranda ita temere delaberentur. Vnde non ſolum multas ſtatuere, qui primi hoc animaduertere: ſed alium etiam terrorem ratione carentem iniecerunt, contaminatos eos eſſe denuntiantes qui hominum quomodocunque occidiſſent, niſi piaculis quibusdam ſeſe expurgaffent. Ita enim mentis experts animi pars uario modo erudita, in conuenientem manſuetudinem deuenit:

δ' ἔγωγε καὶ τοὺς ſυγκεχωρημένους ὑπὸ τοῦ νόμου φόβους, τὰς ἀφοσιώσεις λαμβάνειν τὰς εἰθισμένας διὰ τῶν καθαρμῶν, παρ' οὐδεμίαν ἑτέραν αἰτίαν, ⁸ παρὰ τῶν πρώτων καλῶς ταῦτα εἰσηγησαμένων, ἢ παρὰ τὸ, τῆς ἐκουσίῃ πράξεως ὅτι πλείον βούλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἀφιστάναι. πανταχόθεν γὰρ ἐδέοντο τοῦ κωλύοντος ἐτοίμως πράττειν τὸ μὴ ſυμφέρον οἱ τυχόντες. ὅθεν οὐ μόνον ζήμιας ἔταξαν οἱ πρῶτοι ⁹ τοῦτο ſυνειδότες, ἀλλὰ καὶ ἕτερον φόβον ἄλογον ἐπήρτησαν, οὐ καθαρὸς ἐπιφημίσαντες εἶναι τοὺς ὁπωσοῦν ἀνθρώπον ἀνελόντας, μὴ χρησαμένους καθαρμοῖς. τὸ γὰρ ἀνόητον τῆς ψυχῆς ¹⁰ ποικίλως παιδαγωγηθέν, ἦλθεν εἰς τὴν καθεστῶσαν ἡμερότητα, ¹¹ πρὸς-

tur ἀφείλοντο πολλὸν duobus verbis, *multum detraxerunt errori*. REISK. Bene & ad rem noſtram *Clem: Alex: Strom: L. II. p. 376.* Α. εὖς γὰρ οὐχ αἰρεῖ λόγος, τιθασσεύει τοῦτους φόβος.

8. Παρὰ τῶν π. κ.] *Lips.* ὑπὸ (quod probabat *Reiskius*, ut varietur oratio) πρώτων κακῶς. Praefert etiam ὑπὸ *Meerm:* *Bodl.* πρώτων κακῶς. Habent etiam πρώτων antiquiſſimae editiones, quod ideoque a *Valenti:* in πρώτον mutatum, in locum ſuum revocavi. Male autem pro καλῶς legebatur antea κακῶς. niſi forte fuerit οὐ κακῶς. Vocabula illa paſſim fuiſſe conſuſa alibi dicemus.

9. Τοῦτο ſυνειδότες.] *Συνειδότες* ut movere nolim, facit exemplorum multitudo, e quibus intellexiſſe mihi videor, conſueſſe veteres *ſυνειδώς* pro *ſυνιδών* aſurpare quorum nonnulla exemplorum ad *Polyb.* proferam, ſi per-

ſata licebit. REISK. Vide ad *Polyb: L. I. p. 104.* Mox pro ἐπήρτησαν *cod: Bodl:* dabat ἡπέρτησαν. *Lips:* ἀπέρτησαν. Uterque vitioſe. Loquitur ſic etiam Noſter ſupra § 2. ubi vide.

10. Ποικίλως παιδαγωγηθέν.] Pulcrum loquendi genus. inrationalis animi pars *Philosophis* dicitur παῖς, cui praeſſe debet παιδαγωγός, eam regere ac moderari eſt παιδαγωγεῖν, reſ ipſa παιδαγωγία. infra 44. οἱ μὲν ἐφῆκον τῷ παιδὶ δρᾶν κατ' ἐαυτὸν ἃ βούλεται· δι δὲ τῷ παιδαγωγῷ. Sic Lib. III, 26. & alibi. *Heraclid:* in Alleg. Hom. ὡς περὶ παιδαγωγός δ λογισμὸς αὐτοῦ τὸ μενεκτικὸν τῶν φρενίδων ἀνήγειρεν. quem locum cum *Paullo* ad Gal. III, 24. ubi ſimili elegantia lex dicitur παιδαγωγός, contendit Doct: *Palairietus*.

11. Προσηχνημένον &c.] Verborum conſtruſtio videtur ſatis perplexa. in interpretatione ſenſum, opinor, ſecuti ſumus, etſi non

προσμηχανωμένων ἐπὶ τῆς ἀλόγου
Φορᾶς ἐπιθυμίας ¹² τιθασσευμάτων
ἐξ ἀρχῆς τῶν τὰ πλήθη διακονη-
σάντων ὧν ἐσι καὶ τὸ μὴ κτείνειν
ἀλλήλους ἀκρίτως.

§ 10. Τῶν δὲ λοιπῶν ζώων εἰκό-
τως οὐδὲν διεκώλυσαν φθεῖρειν οἱ
πρῶτοι διορίσαντες ἅτε δεῖ ποιεῖν
ἡμᾶς καὶ ἃ μὴ. τὸ γὰρ συμφέ-
ρον ἐπὶ τούτων ἐκ τῆς ἐναντίας
ἀπετελεῖτο πράξεως. οὐ γὰρ δυνα-
τὸν ἦν σώζεσθαι μὴ πειρωμένους
ἀμύνεσθαι ¹ τοῦτο συντρεφόμενους
μετ' ἀλλήλων. διαμνημονεύοντες δὲ
τινες τῶν τότε χαριεσάτων, ²
ὥς αὐτοῦτε ἀπέχοντο τοῦ κτείνειν
διὰ τὸ χρήσιμον πρὸς τὴν σωτηρί-
αν, τοῖς τε λοιποῖς ἐνεποίου-
ν μνήμην τοῦ ἀποβαίνοντος ἐν ταῖς
με-

nit: dum irrationali cupiditatis inci-
tationi uarios cicurandi modos adhi-
bent ii, qui a principio populos ex-
coluerunt: quorum unus etiam est;
ne se mutuo iniudicato occidant.

§ 10. At ex aliis animalibus merito
nullum interfici uctuerunt ii, qui no-
bis quae facienda essent, aut non fa-
cienda, primi constituerunt: quippe
cum utilitas in his ex contraria actio-
ne nobis existeret. Non enim fieri po-
terat, ut salui essent, nisi bestiarum
insultus, qui simul degerent homines;
propulsare conati fuissent. Cum igitur
nonnulli ex iis qui tunc erant e-
legantissimi, memoria tenerent, se
propterea abstinuisset a mutua caede,
quod ad salutem conferret caeteris in
communibus societatibus euentum rei
com-

non verborum formam. Delendum est τὰς,
& sic magis ad verbum interpretari licet,
iis qui primi multitudinem rexerunt, quae-
dam adinuenientibus ad ferinos &c. VA-
LENT. Recte abest a codice Lipsiensi τὰς, a
Valentino ingessum. ἐπιθυμίας est genitivus
h. l. REISK. Sumserat Valent: a Fogeroll: qui
inepte istud τὰς in margine adiecerat, in τῆς
omnes ceteri consentiunt.

12. Τιθασσευμάτων τ. π. δ.] Forte τιθασσεύ-
ματα τῶν ἐξ ἀρχῆς τὰ πλήθη διακοσμοσάντων.
sententia haec est. cum adversus vim &
impetum brutae libidinis fomenta & pla-
camenta cupiditatis excogitarent solerter il-
li, qui, aetate generis humani ineunte,
primi populos cultu ingenii & legum mo-
rumque bonesto instruxerunt atque perpo-
lierunt. REISK. Malim quoque διακοσμοσάντων,
licet sciam quid pro vulgata tuenda dici pos-

sit. Διακοσμεῖν γάμους & similia nemo ignorat.
huius generis ministerio vox etiam satis op-
portuna, uti τιθασσεύσαι, πρᾶσσεύσαι, διακοσ-
μασθαι inguntur Polluci IV: 28. Hic tamen
alia videtur ratio. Abreschio placebat διο-
κοσάντων, tanquam hoc legeretur ordine; προ-
σμηχ. τιθ. (v. ὑπὸ) τῶν τ. π. ἐξ α. δ. ἐπὶ (τὰς)
τῆς ἀλογ. &c.

1. Τοῦτο συντρεφόμενους.] Pro τοῦτο Fogeroll.
in margine substituerat αὐτὰ, quod recepit
Valent. sed contra omnium codicum fidem.
Reiskio videbatur inter ἀμύνεσθαι & τοῦτο
aliquid deesse. Mihi per literarum compen-
dium τοῦτο ex τοῦς natum videtur. Idque
placebat etiam Erud. Abreschio.

2. Ὡς αὐτοῦτε ἀπ.] Αὐτοῖς τε sine ὧς, quod
videtur perperam inrepsisse e fine vocabuli
proximi χαριεσάτων. REISK. Cod. Lips. ἀπέσχον.
Vocantur autem χαριεσάτοι homines politici;
c-

commemorabant: ut a cognato genere abſtinentes ſocietatem conſervarent, quae ad propriam uniuscuiusque ſalutem plurimum opitularetur. Haec autem unum in locum collectorum hominum ſeparatio, & a mutua laefione abſtinentia non ſolum ad alterius generis animalium impetus repellendos, ſed etiam ad alios homines arcendos utilis erat, qui nocendi cauſa accederent. Atque aliquamdiu quidem hanc ab cauſam abſtinuerunt a ſe mutuo qui in eandem neceſſariorum communionem conueniebant, & ad utrumque ex iis quae dicta ſunt, aliquem uſum afferebant. Poſtea uero cum tempus proceſſiſſet, & ex mutua procreatione latius diſfuſa iam eſſet cognatio, atque ita externa animalia

μετ' ἀλλήλων ſυντροφαις, ὅπως ἀπεχόμενοι τοῦ ſυγγενοῦς, διαφυλάττωσι τὴν κοινωνίαν, ἣ ſυνήργει πρὸς τὴν ἰδίαν ἐκάςου ſωτηρίαν. οὐ μόνον δὲ χριςίμον ἦν 4 τὸ χωρίζεσθαι, μηδὲ λυμαντικὸν ποιεῖν μηδὲν τῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον ſυνειλεγμένων, πρὸς τὸ τῶν 5 ἀλλοφύλων ἐξέρισμα ζῶων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους, τοὺς ἐπὶ βλάβῃ παραγινομένους. μετ' ἡμῶν οὖν τινος, 6 διὰ ταύτην ἀπείχοντο τοῦ ſυγγενοῦς, ὅσον ἐβάδιζεν εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ χρείας τινὰς παρείχετο πρὸς ἐκάτερον τῶν εἰρημένων. ἐλθόντος δὲ ἐπὶ πλεον τοῦ χρόνου καὶ τῆς δι' ἀλλήλων γενέσεως μακρὰν προσηκούσης, ἐξεωσμένων δὲ τῶν ἀλλοφύλων ζῶων 7 καὶ τῆς παρασπά-

e-

C

σε-

elegantes, qui Luciano opponuntur *ſtultis*. Vid: *Ferri*: ad *Hel.* V. H. IV, 18. οἱ χαριέστατοι τῶν πολιτῶν ſunt civium honeſtiſſimi ac prudentiſſimi, apud *Diod.* XI, 86. ubi plura magnus Comment. Pro τῷ τε *Mecr.* τε, & mox πρὸς ſωτηρίαν.

3. *Συνήργει.*] Recte *Valent.* male antea legebatur *συνέργει*. in *Cod. Bodl.* erat *συνεργεί*.

4. *Τὸ χωρίζεσθαι.*] *Valent.* edidit τὸ μὴ χωρ. quod nec ſuperiores editiones, nec *Codd.* *ſiſſi*: nec *Felicianus* agnoſcunt. Iſtud itaque μὴ in merito de poſſeſſione ſua depuli. Mox αὐτὸν & τὸ ante τῶν deſcant *Lipſ.*

5. *Ἀλλοφύλων. ἐ. ζ.*] Conjiſcio legendum eſſe ἐξέρισμα. cui bono enim fuiſſet feras irritare? *VALENT.* Non diſplicet Valentini ἐξορισμέν. Suſpicatus ſum aliquando ἐξέρισμα ab ἐξοριεῖν. *extruſionem, expulſionem.* *REISK.* Amieſſi: *Abreſcib.* coniciebat ἐξέρισμα, vel ἐξέρισμα. quae ad literarum ducum proxime

accedunt. *Reiskii* coniectura belle reſpondet illis quae ſequuntur, ἐξεωσμένων δὲ τῶν ζῶων. optionem Tibi relinquo liberam. ἀλλοφύλων autem ζῶων dicuntur animalia alterius generis, uti generis eiſdem vocantur ὁμόφυλα. Conſer: V. D. in *Obſ.* Miſcell: Vol. IV. p. 449. & reſpectu ad homines habito, *Diod. Sic.* III, 18. χωρὶς γὰρ ἀδικήματος ἀλλοφύλοις ζῷοις ἢ ſυνευαγεφῶ γίνεται. Adpellant ſic etiam belluas peregrinas. Dixi in *Ferri*: *Dav.* I, 19. Saepius in hiſ libris Noſter utroque modo.

6. *Διὰ ταύτην.*] *Διὰ ταῦτα* *REISK.*

7. *Καὶ τῆς παρασπάσεως*] Forte *περιſπάσεως, moleſta laborum multitudi-ne animi in multas partes diſtrahente, & occupatum tenente, ſublata.* vel τῆς παρ' αὐτῶν περιſπάσεως. *remotis & de medio ſublatis negotiis, quae hominibus creabat belluarum exterminatio.* Paulo ante leg. *προσηκούσης.* *REISK.* Ego alia interpuncti-one loco ſuccurrendum

re-

σεως, ἐπιλογισμὸν ἔλαβόν τινες. ταῦ συμφέροντος ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλων τροφαῖς, οὐ μόνον ἄλογον μνήμην.

§ II. Ὅθεν ἐπειράθησαν βεβαιωτέως ἀνείρξαι τοὺς προχείρως φθείροντας ἀλλήλους, καὶ τὴν βοήθειαν ἀσθενεζέραν κατασκευάζοντας διὰ τὴν τοῦ παρεληλυθότος λήθην. πειρώμενοι δὴ τοῦτο δρᾶν, τὰς ἔτι μενούσας καὶ νῦν κατὰ πόλεις τε καὶ ἔθνη νομοθεσίας εἰσήνεγκαν· ἐπακολουθήσαντος τοῦ πλῆθους αὐτοῖς ἐκουσίως, παρὰ τὸ μᾶλλον ἤδη τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ μετ' ἀλλήλων ἁθροισθῆσαι λαμβάνειν αἴσθησιν, ὁμοίως γὰρ εἰς τὴν ἀφορίαν συνήργει, τό, τε λυμαντικὸν πᾶν κτεινόμενον ἀφειδῶς, καὶ τὸ χρήσιμον πρὸς τὴν τούτου φθορὰν διατηρούμενον. ὅθεν εἰκότως τὸ μὲν, ἀπηγορεύθη, τὸ δὲ, οὐκ ἐκωλύθη τῶν εἰρημένων. * ἐκεῖνό τε λέγειν οὐκ ἔστιν, ὥς ἔνια τῶν ζώων οὐ φθαρτικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ὄντα φύσεως, οὐδὲ καθ' ἕτερον οὐδένα τρόπον λυμαινόμενα τοὺς βίους, συγκεχώρηκεν ὁ νόμος ἀναιρεῖν ἡμῖν. οὐδὲν γὰρ,

eiecta fuissent, ac dissipata: in considerationem quoque eius quod in conuietu mutuo conferret uenerunt nonnulli, nec sola, ut prius, absque ratione memoria id pertractarunt.

§ II. Vnde stabilius etiam conati sunt eos prohibere, qui ex praeteriti obliuione mutuas caedes perpetrantes imbecillius humanum praesidium redederent. Quod ut facerent, has legum institutiones, quae adhuc in ciuitatibus, & gentibus seruantur, condiderunt: cum multitudo sponte ipsis etiam ex eo assentiret, quod maiorem iam e mutua congregatione utilitatis sensum perciperet. Simili modo enim ad seueritatem conducebat, ut sicut noxium omne nulla habita ratione interficeretur, ita quod ad necem eius utile esset, conseruaretur. Vnde merito hoc fuit interdictum, illud uetitum nequaquam est. Porro neque illud dici potest, quaedam esse animalia, quae licet humanam naturam non corrumpant, neque ullo modo uitam laedant, concessum tamen a legibus sit, ut inter-

regor. καὶ τῆς παρασπάσεως ἐπιλογισμὸν ἔλ. τ. οὐ μόνον ἔ. μνήμην τοῦ συμφ. ἐν τ. π. ἔ. τ. hoc modo si connectas, omnia videntur liquida. Vox παρασπασίς in Lexicis non invenitur. Sed nec ἀπόσπασις, qua Noster infra utitur, & multae aliae. Cod. Lipsf. & Meerm. dabant παρασπάσεως. Paullo ante pro προσκοῦσης Abresch. & Reiskius restituebant προσκοῦσης, & statim pro πρὸς ἄλλ. hic malebat μετ' ἄλλ.

1. ἁθροισθῆσαι.] Forte ἀθροῖσαι. Legebatur antea ἀθροισθήσῃ. & sic erat quoque in Lipsf. & Meerm. Ad illa ὁμοίως γὰρ — adscriptum erat in margine Lipsf. & Meerm. καλὸν ἐπιχείρημα. peius pro κτεινόμενον, quod sequitur, iidem ἐκτενόμενον.

2. Εκείνὸ τε λέγειν.] Reiskius malebat ἐκεῖνόν γε λ. Forte praestaret δὲ. sed neutrum necesse. De ἀνθρωπίνῃ φύσει diximus supra.

Vox

terficiantur. Nullam enim ex iis quae leges occidi permittunt, eiusmodi est, ut si in nimiam copiam excreſcere ſinatur, laeſionem hominibus non afferat: ſi immoderato numero conſeruetur, uſus quosdam vitae humanae non praeſtet. Nam ouis & bos & omnia huius modi ſi in mediocritate conſiſtant utilitates quasdam ad neceſſariam nobis uitae traductionem exhibent: ſi uero in multam redundantiam euaderent, & numero ſupra quam conueniat, excederent, uitam noſtram labefactarent: boues quidem ad infeſtandum conuerſi, utpote qui ſatis ualida & robuſta ad id natura praediti ſint: oues alimentum quod a terra nobis exorietur, depaſcentes. Ex hac enim cauſa neque huius generis animalium caedes prohibita eſt: ut multitudo ea ipſorum relinquitur, quae ad uſum faciat quaeque ſuperari facile poſſit: Non enim ſicut in leonibus, & lupis, & omnibus caeteris quae ferae appellantur, tam paruis quam magnis nulla reperiri multitudo poteſt, quae ſi relinquatur, ſubleuare ui-

γὰρ, ὡς εἶπεν, ἐς τοιοῦτο τῶν ἐπὶ τοῦ νόμου ſυγκεχωρημένων, ὅπερ οὐκ ἔωμενον λαμβάνειν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀφθονίας, βλαπτικὸν γίγνεται ἂν ἡ μᾶν. ἐν δὲ τῷ νῦν πλήθει διατηρούμενον, χρείας παρέχεται τινὰς εἰς τὸν βίον. καὶ γὰρ πρόβατον καὶ βοῦς καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο μετριάζον μὲν, φέρει τινὰς πρὸς τὴν ἀναγκαίαν ἡμῖν διαγωγὴν ὡς φελείας· εἰς πᾶσαν δὲ ἐκπεσὼν δαψίλειαν καὶ μακρὰν ὑπεροχὴν ἔχουσιν τῆς καθεώσεως, λυμαίνονται ἂν τὸν βίον ἡμῶν. τὸ μὲν καὶ πρὸς ἄλλην τρεπόμενον, ἅτε ὡς φύσει εὐφυοῦς εἰς τοῦτο μετέχον. τὸ δὲ μόνον τὴν ἀντεῖσαν ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν καταναλίσκον. διὸ καὶ παρὰ τὴν αἰτίαν ταύτην οὐδὲ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων ἐκωλύθη φθείρειν, ἵνα τὸ συμφέρον πρὸς τὴν χρείαν καταλείπεται πλήθος, καὶ τὸ ῥαδίως κρατεῖσθαι δυνατὸν. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ λεόντων καὶ λύκων καὶ ἄλλως τῶν ἀγρίων προσαγορευομένων ζώων, ὁμοίως τε μικρῶν τε καὶ μεγάλων, οἷα ἔστιν οὐδὲν λαβεῖν πλῆθος,

C 2

θος,

Vox λυμαίνεσθαι quae ſequitur, in hiſce ſollemnis eſt nihil adde illis quae notauit *Wetſen*: ad *Luc. A. A. c. VIII, 3.*

3. "Ἐχουσιν τῆς καθεώσεως &c." Ἐχουσιν redit ad δαψίλειαν & καθεώσεως ad idem voc. δαψίλειας. καθεώσεως δαψίλειαν eſt debita, oportuna, aequa, modica, conueniens copia. pari modo accipienda quoque καθεώσεως ἡμετέρας. in fine §. 9. *RESK.*

4. Φύσει εὐφυοῦς.] Eleganter dictum. Εὐ-

φυῖ proprie innatam naturae dexteritatem dicunt. Proprium & improprium vocis uſum praeclare euoluit *Cel. Valen*: Anim: ad Ammon. L. II, 2. Hinc εὐφυῖα & ἀφυῖα infra III, 8. ubi vide. Mox pro ἀντεῖσαν *Meerm*: vitioſe ἀντεῖσαν.

5. Ὅμοιος τε μικρῶν τε] Prius τε exſillo eſt mulctandum, uti recte a *Lipſ.* & *Meerm*: factum eſt.

I.

θος, ὃ καταλειπόμενον ἐπεκούφισεν
 ἂν τὸν ἀναγκαῖον ἡμῶν βίον, οὕτω
 καὶ ἐπὶ βοῶν καὶ ἵππων καὶ προβά-
 των ἔχει, καὶ ἀπλῶς τῶν ἡμέρων
 ὀνομαζομένων ζώων. ὅθεν τὰ μὲν, ἄρ-
 δην φθείρομεν· τῶν δὲ, τὰ πλείων
 τῆς συμμετρίας ἀφαιροῦμεν.

§ 12. ¹ Διὰ παραπλησίους ταῖς εἰ-
 ρημέναις αἰτίαις, καὶ τὰ περὶ τὴν
 ἐδωδὴν διορισθῆναι τῶν ἐμφύχων νομι-
 ζέον ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ² καταλα-
 βόντων νόμων· ἐπὶ δὲ τῶν οὐκ ἐδωδί-
 μων αἰτίων τὰ συμφέρον καὶ ἀσύμφο-
 ρον ὥς τε τοὺς λέγοντας, ὅτι πᾶν τὸ
 καλὸν καὶ δίκαιον κατὰ τὰς ἰδίας ὑπο-
 λήψεις ἐστὶ περὶ τῶν νενομοθετημένων,
³ ἡλιβάτου τινὸς γέμειν εὐηθείας.
 οὐ γὰρ ἐστὶν οὕτως ἔχον τοῦτο, ἀλλ'
 ἄνπερ. ⁴ τρόπον ἢ ἐπὶ τῶν λοιπῶν
 συμφερόντων, οἷαν. ὑγιεινῶν τε καὶ
 ἐτέρων μυρίων εἰδῶν· ἀλλὰ διαμαρ-
 τάνουσιν ἐν πολλοῖς τῶν τε κοινῶν
 ἀμοίως καὶ τῶν ἰδίων. καὶ γὰρ τὰ
 παραπλησίως ἐφαρμόττοντα νομοθετή-
 μα-

vitam nostram queat: ita quoque in
 bobus, & equis, & ouibus, & id ge-
 nus caeteris quae mansueta nuncupan-
 tur. Iccirco illa funditus perdere co-
 namur: horum copiam si modum ex-
 cedat, suppressimus.

§ 12. Eadem ex causa quoque a ve-
 teribus legibus ea fuisse instituta existi-
 mandum est, quae ad esum animalium
 spectant. Nam quod alia esui inepta
 habeantur, utile & inutile in causa
 esse perspicuum est. Qua propter as-
 ferere honestum omne, ac iustum ex
 propriis cuiusque opinionibus de iis
 quae legibus sanciantur, existere, non
 mediocris stultitiae est. Non enim ita
 res se habet. Sed quemadmodum in
 reliquis utilibus, ut puta iis quae ad
 sanitatem conducunt, aliisque innu-
 merabilibus fallimur interdum. ita in
 multis & publicis & priuatis error in-
 cidere consuevit. Quippe cum legum
 institutiones quae omnibus conveni-
 ant,

1. Διὰ παραπλησίους.] Legebatur antea δι' α,
 & hinc παραπλησίους mutatum erat in παραπλη-
 σίως. Omnia sunt salva, si διὰ, uno vocabulo
 rescribas, quod Reiskio etiam placebat, mihi
 adeo certum videbatur, ut Malcho suam vo-
 cem reddere nihil sim reveritus.

2. Καταλ: νόμων.] νόμω. qui ea primitus le-
 ge sanxerunt & circumscripterunt. Reisk.

3. Ἠλιβάτου-εὐηθείας.] Quia mores nimium
 faciles ac simplices hominem risui exponunt,
 factum est, ut εὐηθεία in stultitiae significatio-
 nem degeneraverit, licet haud raro bono

etiam sensu adhibeatur. Sic εὐηθείς infra § 23:
 Platoni vocem hoc sensu esse familiarem o-
 stendit Cel: Rhunken. ad Tim. Lex Plat: V.
 Ἠδύς, deque eius indole plura lege apud
 Vir: D. ad Tbucyd: I:1, 83. Vocabulum ἡλι-
 βάτος explicat Etym: M. & V. D. ad Hesych:
 in V. Γέμειν εὐηθείας dictionem esse Platoni-
 cam p. 356. E. bene observarat Cel: Abre-
 scbius.

4. Τρόπον ἢ ἐπὶ &c.] Pro ἦν est in Lipsf. ἢ,
 quo admissio existeret haec sententia. οὐ γὰρ ἐστὶν
 ὅπως ἔχει τοῦτο ἄλλανπερ τρόπον, ἢ ἐπὶ τῶν
 λοι-

ant, omnes aduertant: ſed alii alia nihil referre exiſtimantes praetermittant: alii contraria de iisdem opinentur, & quae omnibus in uniuerſum non conferunt, utilia ubique eſſe iudicent. Ex quo fit, ut quae omnibus non conueniunt, interdum decernant, ſi ea quae ſibi ſunt emolumento, ad communemque inter ſe utilitatem faciant, inuenerint. cuiusmodi ſunt quae de animalium eſu & caede apud pleraſque nationes ex regionis proprietate inſtituta ſunt: quae proſecto nobis, cum eodem in loco non habitemus, ſeruari non debent. Si igitur ſicut inter homines, ita inter caetera animalia pactum aliquod de caede fieri potuiſſet, ne & illa nos, & nos illa promiſcue interficeremus recte eo uſque tantummodo productum ius fuiſſet: ſatis enim ad ſecuritatem feciſſet. Quod uero fieri nullo modo poterat, ut ea legum & iuris communicationem haberent, quae expertia rationis ſunt:

eo

ματα πᾶσιν οὐ καθαρῶς τινες· ἀλλ' οἱ μὲν τῶν ἀδιαφόρων δοξάζοντες εἶναι παραλείπουσιν. οἱ δὲ τὴν ἐναντίαν δόξαν ὑπὲρ αὐτῶν ἔχουσι, καὶ τὰ μὴ καθόλου συμφέροντα πανταχοῦ τινες ὄνουνται συμφέρειν. ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀντέχονται τῶν οὐκ ἐφαρμοττόντων. εἰ καὶ ἐπὶ τινων ὁ ἐξευρίσκουσι τάτε πρὸς αὐτοὺς λυσιτελεῖ καὶ τὰ κοινὴν ἔχοντα τὴν ὠφέλειαν· ὧν ἐς καὶ τὰ περὶ τὰς ἐδωδὰς τῶν ἐμψύχων καὶ φθορὰς ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἐθνῶν διατεταγμένα, διὰ τὸ τῆς χώρας Ἰδιον. οἷς οὐκ ἄναγκαῖον ἐμμένειν ἡμῖν, διὰ τὸ μηδὲ τὸν αὐτὸν οἰκεῖν τόπον. εἰ μὲν οὖν ἠδύναντο ποιῆσθαι τινὰ συνθήκην ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, οὕτω καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ζώων, ὑπὲρ τοῦ μὴ κτείνειν, μήτε πρὸς ἡμῶν ἀκρίτως αὐτὰ κτείνεσθαι, καλῶς εἶχε μέχρι τούτου τὸ δίκαιον ἐξάγειν· ἐπιτεταμένον γὰρ ἐγίγνετο πρὸς τὴν ἀσφάλειαν. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἀμνηχάνων ἦν, κοινωνῆσαι νόμου τὰ μὴ δεχόμενα τῶν ζώων λό-

C 3

γον.

λοιπῶν. fieri enim nequit, ut haec res alio quopiam modo se habeat, quam quo se habent ceterae commoditates vitae. illud ἔλασπερ-ἡ videtur nostro admatum esse, quamquam redundat & inficetum est περ. REISK. *Valent*: diderat ἦν, ſed contra omnium reliquorum auctoritatem, ideoque nos veterem ſcripturam inſtauravimus. Elegans

eſt coniectura *Abreſchii*, qui mox volebat ἔλλοι ἄλλα διαμ.

5. *Ἐξευρίσκουσι*.] Multo ſignificantius. hoc quam ſimplex, ut ſolent huiusmodi compoſita. de noſtra voce adi R. W. ad *Hierock*: in Aug: Carm: Pyth: p. 260.

6. *Ἀναγκᾶιον ἐμμένειν*.] Pertinet hoc ad frequentiffimum loquendi genus, ἐμμένειν νόμῳ.

πῆ

γον, διὰ μὲν τοῦ τοιούτου τρόπου τὸ
 συμφέρον οὐχ οἶοντε ᾧ κατασκευᾶσθαι
 πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐμψύχων ἀ-
 σφάλειαν μᾶλλον περ ἢ τῶν ἀψύχων.
 ὃ ἐκ δὲ τοῦ τὴν ἐξουσίαν λαμβάνειν, ἣν
 νῦν ἔχομεν εἰς τὸ κτείνειν αὐτὰ, μό-
 νως ἐς τὴν ἐνδεχομένην ἔχειν ἀσφάλει-
 αν. τοιαῦτα μὲν καὶ τὰ τῶν Ἐπικουρείων.

eo consilio ad tutelam a caeteris ani-
 malibus comparandam nulla utilitas
 existerat: sed sola interficiendorum
 illorum licentia, quam nunc etiam
 habemus, securitas nobis conciliatur.
 Atque haec sunt, atque eiusmodi
 quae ab Epicureis in hanc sententiam
 dici consueverunt.

πίσι &c. Dicemus ad II, 25. in fine. Pro
 οἷς in *Lipf.* erat ἥς.

7. Κατασκευᾶσθαι πρὸς—] Aut κατασκευάσθαι
 αὐτὸν κατασκευάσθαι. REISK. Recte *Meerman.*
 κατασκευάσθαι. frequens est librariorum prope-
 rantium lapsus, ut vocis syllabam omiserint.

Exempla si desideres, eorum segetem collegit
D'Orvill. ad *Char.* VIII, 5.

8. Ἐκ δὲ τοῦ.] Δὲ in *Lipf.* desideratur.
 Mox ad §. sequentem adscriptum erat *Lipf.*
 & *Meerm.* περὶ τῶν κομῶν δαξῶν ὅτι οὐ δὲ ἐμ-
 ψύχων ἀπέχεσθαι.

*Rationes Claudii Neapolitani, qui adversus Abstinentiam ab esu
 animalium librum edidit.*

§ 13. Λοιπὸν δὲ ὁ πολὺς καὶ δημώ-
 δης ἄνθρωπος ἃ λέγειν εἶωθεν, παρα-
 θετόν. τοὺς γὰρ παλαίους, Φασιν,
 τῶν ἐμψύχων ἀποσχέσθαι, οὐ δὲ εὐ-
 σέβειαν, διὰ δὲ τὸ μήπω εἰδέναι τὴν
 τοῦ πυρὸς χρῆσιν· ὥς δ' ἔμαθον ἱ τι-
 μιώτατόν τε καὶ ἱερώτατον νομίσαι·
 ἐσίαν τε προσειπεῖν, καὶ συνεσιόους ἀ-
 πὸ τούτου γενέσθαι, καὶ λοιπὸν χρή-
 σασθαι τοῖς ζώοις. εἶναι μὲν γὰρ ἃ κα-
 τὰ

§ 13. Reliquum est, ut quae a caeteris
 e vulgo hominibus hac de re circumferri
 solent, subiungamus. Antiquos illos ho-
 mines aiunt non pietatis causa ab anima-
 lium esu abstinuisse: sed propterea quod
 usum ignis nondum animadverterant.
 Quem ubi perceperunt, adeo uenerabi-
 lem, & sacrum esse sibi existimasse, ut ue-
 stem appellarent, atque ex eo conuestae-
 les & contubernales facti fuerint; uesci-
 que

1. Τιμιώτατον τότε.] Sic edidit *Valeni.*
 sed solus. Omnes reliqui, editi & Mssti
 habent τε. hoc itaque in sedem suam erat
 revocandum.

2. Κατὰ φύσιν ἐσθ. τ. σ.] An homo a na-
 tura habeat, ut carnem edat, olim iam di-
 sputat fuit. *Plut.* T. II. p. 994. F. ὅτι

γὰρ οἱ ἐξ ἡμετέρων κατὰ φύσιν τὸ σαρκοφαγεῖν,
 πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν σωματικῶν δηλοῦται τῆς κατα-
 σκευῆς. Dubitanter etiam *Iulian.* Orat. VI.
 p. 191. C. τὴν σαρκοφαγίαν οἱ μὲν ἄνθρωποι ἐπο-
 λαμβάνουσι κατὰ φύσιν. Communem tamen
 fuisse persuasionem, homines antiquissimis
 temporibus carne non fuisse usos, certum
 est,

que animalibus coeperint. Eſſe enim homini ſecundum naturam ut carnes comedat, ſicut ut crudis uſeatur, praeter naturam. Vnde effectum poſtae eſſe inuento igne, ut ad id quod naturae ſuae conueniebat, deuenerint, dum adhibita coctione carnes admiferint. Crudiori nam ſunt lynces. & in opprobrium dictum illud eſt, crudum namque ederes Priamum: &, Crudas dilacerans carnes pleno ore vorabat: quaſi uidelicet crudarum carnum eſus impiis attribuitur. Illud uero humanum: carnibus at plenas uariis hinc inde miniſter appoſuit lances. Primum igitur animalibus non uſcebantur, quia

τὰ φύσιν ἀνθρώπῳ τὸ σαρκοφαγεῖν· παρὰ φύσιν δὲ τὸ ὠμοφαγεῖν πυρὸς οὖν εὐρεθέντος, ἀπολαβεῖν τὸ κατὰ φύσιν δι' ἐψήσεως προσιεμένους τὰ κρέα δι' ἃ 3 ὠμοφάγοι μὲν οἱ θῶες καὶ ἐν ἀνείδει τὸ, Ὀμὸν βεβρώθοις Πρίαμον. καὶ Ὀμ' ἀποτεμνόμενον κρέα ἔδμεναι. 4 ὡς ἂν δὴ τοῖς ἀθέοις ἀποδεδομένης τῆς τῶν κρεῶν, πίνακας παρέθηκεν ἀείρας παντοίων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ προσεφέροντο τὰ ἔμψυχα· οὐ γὰρ ἦν ὠμοφάγον ζῶον ὁ ἄνθρωπος· ὡς δὲ ἡ τοῦ πυρὸς εὐρέθη χρῆσις, 5 πυρικμήτοις, οὐ μόνον τοῖς κρέ-

eſt, qua de re alio in loco. Quamvis uero carnis uſum permiferint, omnes tamen gentes, quibus aliquid cum literis aut bonis moribus commercii, damnarunt ὠμοφαγίαν. ἐπεὶ μὴ κρατεῖ ἡ ἡμετέρα φύσις ὠμῶν κρεῶν, ut loquitur *Artemid.* Oneirocr: I, 72. Hunc itaque morem cum ſuperſtitio olim induxiſſet, Deus ſpeciali mandato carnem crudam a Paſchatis ritibus remouit, ut viſum fuit *Spencer*o de Leg: Paſch: II, 4. ſed qui hypotheſi nimium tribuit. Statim pro προσιεμένους. *Lipſi* & *Meerm.* προσιεμένους.

3. Ὀμοφάγοι μ. δ.] Ex *Iliad.* A. 479. & illa Ὀμὸν βεβρώθοις πρίαμον, *Iliad.* Δ. 35. tum Ὀμ' ἀποτ. *Iliad.* X. 347. *REISK.* 3

4. Ὡς ἂν δὴ τοῖς--] Verba iſta πίνακας &c. ſaepe apud Homerum uſurpantur, ſed nunquam, quantum ego ſcio, de crudis carnibus. Poſt ἀποδεδομένης τῆς ſupple ῥήσεως, vel quid tale. *VALENT.* τῆς ὠμοφαγίας. Achilles enim ibi iracundiam ſuam in Hectorum cum declarare uellet, tanto ſe ait eius ardere odio, ut vivum ipſum eſſet dentibus dilaniaturus, & devoraturus crudas eius carnes, ſi poſſet

ad tantam immanitatem animum adducere. deinde ante κρεῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας παντοίων, qui locus eſt ex *Odyſ.* A. 141. intercederunt quaedam. *E. C.* ἐπὶ τῇ τῆς Παλλάδος ὑποδοχῇ παρὰ τοῦ Τηλεμάχου ὁ δαίτηρ κρείδον πίνακας παρέθηκεν. exemplum videtur eo pertinere, ut demonſtret, in more fuiſſe poſitum vetuſtiſ, ut hoſpites carnibus coctis reſicerent. Ita *Telemacho* *Minervam* penes ſe hoſpitio excipiente, diribitorem non crudas carnes, ſed coctas, appoſuiſſe. Quod ſi ergo *Minerva*, Dea cum eſſet dignata non eſt carnum coctarum fercula, ita fas fuit coctis carnibus uſci, ut nefas, crudis. *REISK.* τῆς ὠμοφαγίας legit etiam *Felician*: ſed & tum quaedam alia videtur legiſſe, quae ſi aſeſſent, locum haberemus integriorem. Tu inferre quod uero proximum videtur, diverſo enim modo id fieri poſſet. Saepius illis *Homeri* utitur *Aſben*: L. I. p. 25. *E. V.* p. 193. & VI. p. 228.

5. Πυρικμήτοις.] Hanc quoque vocem *Lexica* deſiderant, utitur *Callim.* *Hymn.* in *Del.* 145.

κρέασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς εἶπεν, τοῖς πλείοσις ὁ βρω- τοῖς ἐχρῶντο. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ὠμοφάγον ὁ ἄνθρωπος δηλοῖ τι- να ἔθνη ἰχθυοφάγα τοὺς γὰρ ἰ- χθῦς ὀπτῶσιν· οἱ μὲν, ἐπειδὴν 7 αἰ πέτραι μάλισα διάπυροι γίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου· οἱ δὲ, καὶ ἐν ἄμ- μῳ. ὅτι δὲ σαρχοφάγον αὐτὸ τοῦ- το δηλοῖ, τὸ μηδὲν ἔθνος ἀπέχε- σθαι ἐμψύχων· καὶ οὐ κατὰ δι- αστροφὴν οἱ Ἕλληνες προσήκοντο· ἐ- πεὶ καὶ τοῖς βαρβάροις ταυτὸν ἔστιν ἔθος.

§ 14. Ὁ δὲ κελεύων μὴ ἐσθίειν, καὶ ἄδικον ἡγοῦμενος, οὐδὲ κτείνειν δίκαιον ἐρεῖ, οὐδὲ ψυχᾶς ἀφαιρεῖ- σθαι· ἀλλὰ μὴν πρὸς γε τὰ θηρία πό- λεμος ἡμῖν ἐμφυτος ἅμα καὶ δίκαιος· τὰ μὲν γὰρ, ἐκόντα ἐπιτίθεται τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ λύκαι καὶ λέον- τες· τὰ δ', οὐχ ἐκόντα, ὥσπερ 1 οἱ ὄφεις· πατηθέντες γὰρ ἐνίοτε, δά- κνουσιν. καὶ τὰ μὲν, ἀνθρώποις ἐ- πιτίθεται· τὰ δὲ, τοὺς καρπούς φθείρει· ὑπὲρ ὧν πάντων μέτιμεν ταῦ- τα,

quia crudiuorum animal homo non e- rat. Vbi uero ignis usus fuit reper- tus, igne coctis non solum carnibus, sed aliis quoque plerisque edaliis ute- bantur. Nam crudiuorum animal non esse hominem, quaedam gentes quae piscibus tantum uescuntur declarant. Pisces enim alii supra saxa ubi feruo- rem ex sole maxime contraxerint, alii in harena torrere consueuerunt. Car- niuorum autem esse illud manifestat, quod ab animalium esu nulla gens ab- stinet, nec Graecis tantum, sed bar- baris quoque consuetudo eadem est.

§ 14. Nam qui uesci illis uetat, & iniustum putat, neque interfi- cere ipsa, priuareque anima esse iustum asseret. At aduersus feras insitum nobis ac iustum bellum est: quippe cum aliae ultro ho- mines inuadant, ut lupi & le- ones: aliae non ultro, ut uipe- rae, quae si conculcentur aliquando mordent: & aliae in homines, aliae in fruges grassentur. Pro quibus om- nibus ulcisci bestias consueuimus & cas

6. Βρωτοῖς] Male & hic, & infra § 24. an- tea legebatur βρωτοῖς. Utroque in loco recte offorebat *Cod. Lipsiensis*, & in hoc etiam *Meerm*:

7. Αἱ πέτραι.] Vid: ad L. IV. § 21. VALENT.

1. Οἱ ὄφεις· πατηθέντες &c.] Solus *Florent*: habet ἔχεις, quod quare, ut in ceteris secutus non fuerit *Foggeroll*: causam non video.

differunt enim tantum, ut genus & species. Est autem propria locutio εἰς τοὺς πατέιν. Hic itaque locus addi potest illis, quae ad inlu- stranda illa S. *Lucae* in Euang. X, 19. διδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων, scripsit *Clar*: *Bis*: *Obf*: *Crit*: c. 24. πατεῖν σκορπίους dixit etiam *Aelian*: *Hist*: *An*: X, 23. Mox *Meerm*: τὰ μὲν τοῖς ἀνδρ.

eas ſive laceſſuerint, ſive non laceſſuerint, ne mali quippiam inde nobis eueniat, interficimus. Nemo enim eſt, qui ſi uiderit ſerpentem, ſtatim eum pro uiribus non occidat: ne uel ipſe, uel quiſpiam omnino alius homo morſu infeſtetur. id quod non tam beſtiae odio, quam hominis erga hominem benevolentia efficitur. Cum igitur iuſtum aduerſus beſtias bellum ſit, a multis tamen ſolemus abſtinere, quae cum hominibus uerſantur. Vnde Graeci neque canibus, neque equis veſcuntur, neque item aſinis, quod eiſdem generis ſint tam agreſtes quam cicures: Sues tamen edunt: nec non etiam cohortales aues. neque enim ad aliud quippiam ſus utilis eſt, quam

τα, καὶ τὰ κατάρξαντα θηρία κτείνομεν, καὶ τὰ μὴ κατάρξαντα, ὡς μή τι πρὸς αὐτῶν πάθωμεν. οὐκ ἔστι γὰρ ὅστις ἰδὼν ὄφιν οὐκ ἔκτεινε δυνάμενος· ὡς μήτ' αὐτὸς δηχθείη, μήτ' ἄλλος ἀπλῶς ἀνθρώπος· οὐ γὰρ μόνον ἐς μῖσος κατὰ τῶν κτεινομένων, ἀλλὰ καὶ φοργὴ πρὸς ἄνθρωπον ἀνθρώπου. δικαίου δ' ὄντος τοῦ πρὸς τὰ θηρία πολέμου, πολλῶν ἀπεχόμεθα τῶν συνανθρωπούντων. ὅθεν εἰ Ἕλληνες οὔτε κυνοφαγοῦσιν, οὔτε ἵππους ἐσθίουσιν, οὔτ' ὄνους μέντοι ἐσθίουσιν· ὡς ταύτου γένους τοῖς ἀγρίοις τὸ ἡμερον· ὡσαύτως τε τοὺς ὄρνιθας. οὐδὲ γὰρ ἐστὶ χρήσιμον πρὸς ἄλλό τι ὅς

D

8

2. Ὅστις ἰδὼν ὄφιν οὐκ ἔκτ. δυν.] Infra num. 20. ὄφιν μὲν καὶ σκορπίον, καὶ μὴ ἐπίωσιν ἡμῖν, κτείνομεν. mutuū illud ſerpentes inter atque homines odium multi norant. Adi S. Bochart: Hieroz: I, 4. p. 30. id iam ex illis, quae Genef. III, 15. leguntur, derivantem. de inſtinctu autem naturali, quo noxia interficimus, dicetur poſtea.

3. Πρὸς ἄνθρωπον ἄνθρωπος.] Ita haec legebantur in antiquis editionibus: firmant Coad. omnes quibus uſus fui, agnoſcit etiam Felician. Peſſime ergo φοργὴ πρὸς ἀνθρώπους. δικαίου — c. diderat Valentini.

4. Ἕλληνες κυνοφαγοῦσιν.] Sext: tamen Empir: Pyrrhon: Hyp: III, 24. p. 184. Θεραπείων δὲ ἐνιοὶ κυνοφαγεῖν ἱσχυρύνται· ἴσως δὲ καὶ παρ' Ἑλλήσι τοῦτο ἦν συνήθεια.

5. Ὡς ταύτου γένους τ. α. τ. ἡμ.] Aut ὡς ταύτου γένους τοῖς ἀγρίοις τοῦ ἡμέρου ὄντος. aut ὡς ταύτου γένους τοῖς ἀγ. τὸ ἡμέρον ὄν. REISK. Conſtruo, ἐσθίουσι ὡς τὸ ἡμ. τ. γ. τ. ἀγρ. nempe ὄν, ut centies. Eiſmodi hyperbata, ſeu tra-

iectiones, tum aliis tum noſtro in primis ſunt familiares, in quibus adeo ſaepe ſibi indulget, ut ſenſus evadat difficillimus: exempla multa nobis in ſequentibus occurrent.

6. Ὡσαύτως τε τοὺς ὄρν.] Haec cum illis quae proxime praecedierant parum cohaerent. An putabimus ea omnia, quae ſequuntur poſt καὶ τὰ κ. θηρ. κτείνομεν, per parentheſin fuiſſe interiecta? Sed neque vel ſic omnia ſunt expedita. In verſione autem nihil deſideres. quare ego ἵς δὲ ἐσθίουσιν, aut ſimile quid, e Graeco textu excidiſſe vix dubito.

7. Ὡς ἡ πρὸς βεῖαν.] Id infra L. III, 20. dicit, ἡ δὲ ἵς γέγονε πρὸς τὸ σφαγεῖν καὶ καταβρῶθῃναι. Arietem Oneir: I, 72. ζῶν μὲν γὰρ χοῖρος οὐδὲν εὐχερις ἀνθρώποις. ἀποθανόντων δὲ μάλ' οὐκ ἐδιδίμεν τῶν ἄλλων. Hinc itaque τρυφῇ τῶν τοιαύτην χρῆσιν χορηγεῖται, ut loquitur Clem: Alex: Strom. II. p. 405. D. Alibi ad ſacrificium natum animal dicitur. Confer. Iulian: orat. V. p. 176. & quae dicuntur ad Libr. III. §. 20.

8.

ἡ πρὸς βράσιν. ⁸ Φοίνικες δὲ καὶ Ἰουδαῖοι ἀπέσχοντο, ὅτι οὐ δ' ⁹ ὅ-
λως ἐν ταῖς τόποις ἐφύετο· ἐπεὶ
¹⁰ οὐδὲ νῦν ἐν Αἰθιοπία φασὶν
δρᾶσθαι τὸ ζῶον τοῦτο. ¹¹ ὡς
οὖν κάμηλον ἢ ἐλέφαντα Ἑλλήνων
οὐδεὶς θεοῖς ἔθυσεν, παρ' ὅσων
οὐδ' ἤνεγκεν ἢ Ἑλλὰς ταῦτα
τὰ ζῶα, οὕτως οὐδ' ἐν Κύ-
πρῳ ἢ Φοινίκη θεοῖς προσήχθη
τὸ ζῶον τοῦτο, παρ' ὅσων οὐκ
ἔν ἐντόπιον. ¹² οὐδὲ Αἰγύπτιοι θε-
οῖς

quam ad esum. Ab eo tamen Phoe-
nices & Iudaei propterea abstine-
bant, quia ne omnino quidem illis
in locis oriebatur. Nunc quoque in
Aethiopia huiuscemodi animal non re-
periri affirmant. Sicut igitur neque
camelum neque elephantem diis ex
Graecis quispiam mactavit, eo quod
neque prorsus ea animalia Graecia pro-
ducebat: ita neque in Cypro, aut
Phoenicia, diis oblatum hoc animal
est, quia locis illis deerat. Neque
Ae-

⁸. Φοίνικες δὲ καὶ Ἰουδαῖοι.] De Iudaeis statim.
Phoenicibus etiam sollemnē porcis abstinere.
Hinc inter dona quae Elagabalus spargebat,
ζῶά τε πάντα, ὅσα ἡμέρα, ὅσα ἀτίθασα, πλὴν
χοίρων· τούτων γὰρ ἀπέχετο Φοινίκων νόμῳ. apud
Herodian: I, 6. §. 22. Sed vid. *Bockart*.
Hieroz: II. c. 57. p. 702.

⁹. ὅλως ἐν τοῖς τ. ἐφ.] Fluctuant admodum
in definiendis causis, quare a sue adeo ab-
hortuerint Iudaei, Tacitus, Plut. & alii, de
quibus hic non dicimus. Eius vero, quam
Noster adfert, falsitatem arguere historiam
porcorum, in quos daemones inmissos facer
codex narrat, observat *Petau*: ad *Iulian*:
orat. v. p. 91. & *Castellan*: de esu carn: L.
IV. c. 4. Verum id ex Euangelio cogi non
potest. Lege quae disputavit *Incomp*: *Bo-*
chart: *Hieroz*: II. c. 57. p. 697. In Iudaea
inventum bestiarum hoc genus non fuit, non
quod regio illis alendis apta haud esset, sed
quia per religionem alere non licebat.

¹⁰. Οὐδὲ νῦν ἐν Αἰθ.] *S. Bockart*: laud. I. p.
703. hinc efficit, Aethiopes suis etiam ab-
stinuisse. *Helian*: autem H. A. XVII. 10.
e Dinone tradit, in Aethiopia nasci ὅς τε
τράκερος. Recenset *Bock*. alias quoque gen-
tes, quibus idem institutum. illis Comanen-
ses e *Strab*: ad *Diod*: T. I. p. 380. addit Vir
eximius. ego Cretenses, de quibus *Athen*. L.
IX. 4. & Galatas Pessinuntios, qui ὅν οὐχ'
ἀπτόμενοι, *Pausanias* in Achaic. p. 430.

¹¹. Ὡς οὖν κάμηλον] Camelis non abunda-
bat Graecia, unde V. D. ad *Diog. Laert*.
apud *Philostr*. in Apol. T. I, 13. pro καμήλοις
restituēbat μάλοις, quod *Oleario* probari vi-
deo. De aliis populis contraria produntur.
Hieron: II. adv. Iovin: 7. *Arabes* & *Sara-*
cen & *omnis eremi barbaria, camelorum*
*lac*te & *carnibus vivit; quia huiuscemodi*
animal pro temperie & sterilitate regionum
facile apud eos & gignitur & nutritur.
Pro οὖν *Reiskius* malebat αὖ, e contraria par-
te: Mox τὰ ante ζῶα male omiserat *Cam-*
tabr. quod e. *Lips*. atque *Meerm*: cod. &
vetustis editionibus, in sedem suam revo-
cavi.

¹². Οὐδὲ Αἰγύπτιοι.] Aegyptii suis absti-
nebant, ut multi docent, sed in rei causa
finienda parum conveniunt. Vid. *Bockart*:
loc. paullo ante laudato. Lunae tamen &
Baccho immolatas dicit *Herod*: II, 47. ac de
illis sacrificiis agi credebam ibid. c. 45. quem
locum corruptum Vir Magnus opinatur, &
de ovibus capiendum, quas Mendelios immo-
lasse *Herod*: docet. Cui repugnat *Strabo*
L. XVII. p. 552. de Nitriote Nomo, πρὸς μέ-
νους τοῦτοις βύετι ἐν Αἰγύπτῳ πρόβατον. *Plut*:
autem solos Lycopolitanos ovem comedere
adfirmat. T. II. p. 380. B. utique Aegypti-
orum Theologia, neque per totum regnum,
neque per omne tempus eadem fuit.

13.

Aegyptii id nunc quoque ſacrificant eandem ob cauſam. Quod autem ab hoc animali aliqui omnino abſtineant, perinde eſt, ac ſi nos etiam camelinas carnes edere abhorreremus.

§ 15. Sed curnam ab animalium eſu abſtineat quiſpiam? nunquidne animam ſibi deteriorem reddat, aut corpus? At neutrum ex eo effici perſpicuum eſt. Quae carnibus enim uſcuntur animalia, perſpicaciora caeteris ſunt. uenatoria quippe ſunt, & eam artem exercent, qua abundantiorẽ uitam reddunt. Robur item & uires acquirunt, ut leones, & lupi. ut carniũ eſus neque animam neque corpus laedere conſpiciatur. Adde quod inde etiam peti huiusce rei comprobatio poteſt, quod & certatores carnibus uſcendo robuſtiora ſibi corpora efficiunt, & medici attenuata aegrotantium corpo-

οῖς θύουσιν ὕν παρὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὸ δ' ὅλως ἀπέχεσθαι τοῦ ζώου τινὰς, ὁμοίον ἐστὶν τῷ μὴ δ' ἂν ἡμᾶς ἐθελῆσαι τὰ καμήλια ἐσθίειν.

§ 15. Διατί δ' ἂν τις καὶ ἀπόσχοιτο τῶν ἐμφύχων; ἄρ' ἄγε τὴν ψυχὴν χεῖρ' ὀφείλει ἢ τὸ σῶμα; δῆλον δ' ἐστὶν ὡς οὐδ' ἔτερον. τὰ γὰρ σαρκοφάγοντα ζῷα, συνετώτερα τῶν ἄλλων, θηρευτικὰ γούν ἐσι, καὶ τέχνην ἔχει τούτην, ἀφ' ἧς ἡ περιεῖναι ποιεῖται τὸν βίον, ἰσχύοντε καὶ ἀλλήν κέπτηται ὥσπερ λέοντες καὶ λύκοι. ὥσθ' ἡ κρεοφαγία οὔτε τὴν ψυχὴν, οὔτε τὸ σῶμα λυμαίνεται, δῆλον δ' ἐστὶ καὶ καὶ τοῦ τοῦ ἀθλητὰς τὰ σώματα κρεῖσσιν τῇ κρεοφαγίᾳ παρέχειν, καὶ τῶν ἱατρῶν, οἱ τὰ ἐκ τῆς ἀρρώστιας σώματα ἀ-

ra

D 2

να-

13. Καμήλια ἐσθίειν.] Immo vero καμήλια, nempe κρέατα. ſed paſſim in his variari nemo ignorat, cum huius modi voces per εἰ vel ſimplex ἰῶτα efferantur, qua in re codices meliores maxime audiendi ſunt. Plena manu exempla dabit *D' Orvil.* ad *Charit.* IV, 5. qui apud noſtrum ſic infra νοσηλία pro νοσηλείᾳ etiam dici obſervat, & apud *Alciph.* III, 3. ναμάτιον pro ναμάτειον. ſed ibi ναματιῶν praestare crediderim. Mox ἀπόσχοι *Meerm.*

1. Περιεῖναι ποιεῖται.] Forte ἀφ' ἧς περιποιεῖται τὸν βίον. unde ſibi victum acquirit. REISK. in *Meerm.* prima manus dederat περιποιεῖται, correxerat autem eadem περιεῖναι ποιεῖται.

de ingenio carnivororum animantium, quod paullo ante laudatur, dicitur poſtea.

2. Κρεοφαγία.] Ita erat exaratum in *Lips. cod.* ut lectionis κρεοφαγία & κρεοφαγία manifeſta eſſent veſtigia. ac priori modo paullo poſt ſemel iterumque efferitur. Ionum hoc eſſe & apud *Hippocr.* occurrere notavit *Steph.* in V. Sed *cod.* paſſim in hiſce variant, uti infra §. 46. apud *Polluc.* VI, 35. & alios. Solus *Valent.* hic habet κρεοφαγία, eaſque forma habemus etiam L. III. 1.

3. Καὶ τοῦ τοῦ ἀθλητὰς.] Sic infra §. 46. καὶ pro καὶ ἐν, & ſaepius. Scriptoris in proſa etiam forma, haec ſatis eſt uſitata, qua de *Politif.* *D' Orvil.* ad *Char.* IV, 7. Paſſim autem

ναλαμβάνουσι ταῖς κρηφαγίαις. τοῦ δὲ μὴ ὑγιᾶς δοξάσαι τὴν Πυθαγόραν, σημεῖον οὐ μικρόν· τῶν γὰρ σοφῶν ἀνδρῶν οὐδεὶς ἐπείσθη, οὔτε τῶν ἐπτὰ, οὔτε τῶν ὑσεραν γενομένων φυσικῶν· ἀλλ' οὐδ' ὁ 4 σοφώτατος Σωκράτης, αὐθ' οἱ ἀπὸ Σωκράτους.

§ 16. Φέρε δὲ καὶ πεισθῆναι πάντας ἀνθρώπους τῷ δόγματι. τίνα τοίνυν ἡ ἐπιγονὴ τῶν ζώων ἔξει μοῖραν; ¹ ὅς μὲν γὰρ ὅσα τίκτει καὶ λαγῶς αὐδέκα λανθάνει. πρόσθε δὲ καὶ τᾶλλα ζῶα πάνθ' ἀπλῶς. πόθεν οὖν τούτοις ἡ νομή; καὶ τί πείσονται οἱ γεωργοί; καὶ γὰρ φθειρομένων τῶν καρπῶν τοὺς φθείροντας οὐκ ² ἀποκτείνουσιν. ἡ γὰρ τε τὸ πλῆθος οὐκ οἶσει τῶν ζώων. τάτα θηήσκοντα, ἐκ τῆς σηπεδόνας
φθα-

ra carniū cibariis adhibitīs instaurare confueuerunt. Nam quod non recte opinatus Pythagoras fuerit, illud non paruum indicium est. Ex sapientibus enim uiris nullus decreto eius acquieuit. Non ex septem illis, non ex posterioribus quispiam. quin neque sapientissimus Socrates, quique ab eo deducti sunt.

§ 16. Sed age demus omnes homines acquieuisse. Animalium propagatio quonam progredietur? sus enim quot pariat, & lepus, neminem latet. ceterorum animalium omnium foetura adiunge, unde pabulum suppetet? Quid facient agricolae? deuastatis enim frugibus deuastatores non occident. & terra copiam superexcrecentium animalium non feret. ex morientium autem putredine corruptio inducetur: atque ita pe-

tem quae seiungenda fuerant, in unum cōluerunt. De athletarum sagina dicitur postea.

4. Σοφώτατος Σωκράτης.] *Socrates non solum hominum consensu, verum etiam Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus*, ut dicit *Val. Max. III, 4. Ext. 1.* Passim quippe respiciunt veteres ad oraculum istud:

Ἀνδρῶν δ' ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος.

Adi modo *Markl.* ad *Max. Tyr. Diff. XXXIX.* Nihil itaque mirum veteres, ut unumquemque Philosophorum inlustri aliquo cognomine distinguere amabant, Socrati *Sapientis* titulum dedisse. Ea de re lege *Hofstien.* in *Vit. Porph. c. 6.*

1. ὅς μὲν γὰρ ὅσα τίκτει καὶ λαγῶς οὐδ. λ.] De sum fecunditate eiusque caussae naturae curiosi agunt. Consule *V. D. ad Aelian. II.*

A. XII, 16. De illa leporum *Rittersb.* ad *Oppian.* *Cyneg. L. II, v. 522.* & *V. D. ad Herodot. III, 108.* E falacitate ista causam repetit *Clem. Alex.* quod Moses leporem Hebraeorum cibis exemerit, *Paedag. II. p. 188. B.* Mox τὰ ἄλλα ζῶα *Meerm.*

2. Ἀποκτείνουσιν.] Bene habet ἀποκτείνουσιν. *singimus enim rusticos bestias occidere.* *REISK. Valent.* inseruerat ἀποκτενοῦσιν. sed vulgatum, in quod conspirant omnes codices, loco movere non audeo, licet *Felic.* aliter legisse videatur. Rem ipsam pulcre inlustrat *Plutarch.* ostendens carniū esum a necessitate esse inductum, ne nimia animantium esset multitudo, cum & oraculum caveret, ne fruges eo modo perderentur, *Sympos. VIII, 8.* Sed hac de re postea.

peſtilentiae obortae refugium nullum reperietur. Mare enim & fluvii & lacus piſcibus replebuntur: aëria uibus: terra uariis reptilibus ſcaturiet.

§ 17. Accedit quod multi medicinis fruſtrarentur, ſi ab animalium eſu abſtinendum eſſet. Qui enim caecutiunt, uiperæ eſu uiſum ſeruant. Crateri medici ſeruus cum in nouum quendam morbum incidiſſet, ita ut carnes eius ab offibus abſcederent, ex medicamentis nullum remedium unquam ſenſit: ubi uero uipera in modum piſcis condita uel ſci coepit, carne conſolidata ſalutem conſequutus eſt. Multa quoque alia animalia, quin partes etiam ſingulae aliorum animalium morbos multos curant. Quas om-

φθορὰν ἐμποιήσει³ 3 λοιμοῦτε κατασχόντος οὐκ ἔſαι καταφυγή. θάλασσα μὲν γὰρ καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι ἰχθύων πεπλήσονται, ὁ δὲ ἀήρ ὀρνίθων, ἢ δὲ γῆ πλήρης⁴ 4 ἐρπετῶν παντοίων.

§ 17. 1 Πόσοι δὲ πρὸς θεραπείαν ἐμποδιſθήſονται, ἀπεχόμενοι τῶν ζώων· τοὺς γοῦν τῶν ὀφείων ἀποτυφλουμένους ἐς τὴν ἰδέειν ἔχως βρώσει τηρήσαντας ὄραſιν. Κρατεροῦ τοῦ ἱατροῦ οἰκείτης ξένῳ² 2 περιπεσῶν νοσήματι, τῶν σαρκῶν ἀπόſαſιν λαβουſῶν ἐκ τῶν ὀſῶν, τοῖς μὲν φαρμάκοις ὠφέληται οὐδὲν· ἰχθύος δὲ τρόπῳ ἔχει³ 3 ſκευαſθέντι καὶ βρωθέντι διεſώθῃ, τῆς σαρκὸς ſυγκολληθείσης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ζῶα θεραπεύει προſενεχθέντα, καὶ τῶν ζώων ἐν ἑκάſον μέρος. ἂ

D 3

δὴ

3. Λοιμοῦτε κατασχόντος.] *Cod. Lipſ.* λιμοῦ. recte. famis nullum eſſet perſugium eſurientibus, nullus erit receptus aduerſus famis crudeles inſultus, quamquam omnia plena erunt alimentorum, nemo tamen illis utetur, quapropter fame omnibus etiam pereundum neceſſario. REISK. Altera vox alterius ſedem toties occupavit, ut dubium ſæpe ſit, quid eligas. Multa ad manum ſunt exempla, ſed ſufficient illa quæ *Markl.* ad *Max. Tyr.* diſſ. XXXVIII. p. 631. & *Hemſterb.* ad *Ariſt.* Plut. 627. hac de re notarunt. Hic nihil demuto. κατέχεσται λοιμῷ habemus etiam apud *Diog. Laërt.* I, 110. morbi regionem κατέχειν dicuntur *Herodian.* I, 12. & ſic centies.

4. Ἐρπετῶν παντοίων.] Poſt παντοίων videtur οὐδεὶς δ' αὐτῶν ἀπολάνσει vel ſimilis ſententia deſſe. REISK.

1. Πόσοι πρὸς θεραπείαν κ. τ. λ.] *Hieron.* adv. Iovin: (quo in libro ſæpiſſime auctorem noſtrum exprimit) L. II, 6. *Sicut igitur hæc proprios uſus habent, ita poſſumus dicere & ceteras beſtias, piſces, aves, non ad eſum, ſed ad medicinam creatas, denique carnes uiperæ, unde iheriaca conſtituitur, quantis rebus aptæ ſint, norunt Medici.*

2. Περιπεσῶν νοσήματι.] *Propria & frequens locutio.* Infra § 53. νόſοις περιπίπτοντες. *Aelian.* V. H. II, 36. & alii paſſim. Κακῶς περιπίπτειν L. IV, 2. ſυμφορᾷς IV, 15.

3. Σκευαſθέντι.] *Propria vox de ciborum adparatu.* Vid: *Periz.* ad *Ael.* V. H. III, 20. ſκευαſίας & ſκευάſεις hac in re etiam habemus apud *Athen.* III, 25. ſed vide ibi magnum interpretem.

δὴ πάντα παραιρεῖται ⁴ ὁ παραι-
τούμενος τὰ ἔμφυχα.

§ 18. Εἰ δὲ, ὡς Φασί, ¹ καὶ
τὰ φυτὰ ψυχὴν ἔχει, οἷος ἂν
εἴη ὁ βίος, μήτε ζῶν, μήτε
² φυτῶν ἡμῶν ἀποτεμνόντων; εἰ-
περ δὲ μὴ ἀσεβεῖ ὁ τὰ φυ-
τὰ κατακόπτων, οὐ δ' ὁ τὰ
ζῷα.

§ 19. Ἄλλ' οὐ χρῆναι φήσιν τις,
κτείνειν ¹ τὸ δρόφυλον· εἶγε ὁμο-
ούσιοι αἱ τῶν ζῶων ψυχὰι ταῖς
ἡμετέραις. ἄλλ' εἰ μὲν ² ἐκούσας
τις εἰσκρίνεσθαι τὰς ψυχὰς δι-
δωσιν, νεότητος ³ ἕνεκα ἐρώσας
ἂν τις φαίη εἰσκρίνεσθαι· ἐν γὰρ
ταύτῃ πάντων ἀπόλαυσις. διὰ τί
οὖν οὐκ εἰς ἀνθρώπου πάλιν εἰς-

ε-

omnes curationes sibi praecidit, qui ani-
malibus uesti recusat.

§ 18. Quod si, ut inquiunt, plantae etiam
anima praediti sunt, qualis tandem vita
nostra erit, si neque ex animalibus, ne-
que ex plantis quippiam percipiamus?
Si uero impie non agit qui plantas decer-
pit, atque euellit: neque qui animal oc-
cidit, sceleri esse obnoxius censendus est.

§ 19. At enim diceret quispiam,
si brutorum animae eadem substantia
sunt, qua nostrae, in cognatam cae-
dem saeuendum non esse. Sed si spon-
te eas corporibus iungi quis conce-
dat, amore iuuentutis captas id face-
re asseret. quippe cum in iuuentute om-
ni iucunditate frui liceat. cur igitur in
hominis naturam rursus non ingredi-

un-

4. Ὁ παραιτούμενος.] Forte ὁ παραιρούμενος.
nolim tamen hoc valde urgere. REISK.

1. Καὶ τὰ φυτὰ ψυχὴν ἔχει.] Dubitanter lo-
quitur, an animatae sint plantae, nec ne.
Aegyptios id docuisse significat infra § 21.
Nihil itaque mirum Pythagoreos etiam statu-
isse, in plantarum corpora animas migrare.
Notissimos hac de re Empedoclis versus no-
bis seruauit *Diog. Laërt.* VIII, 77. Vide quo-
que *Plotin.* Ennead: III. L. IV. c. 1, 2. Sed
hanc opinionem tueri non potuit Noster,
cui etiam illa, animas humanas bestiarum
corpora inducere displicebat, teste *Augusti*:
de Civ: D. X, 30. Hinc itaque ζῶη φυτοῦ &
ἔμφυχου Nostro distinguuntur. Vid: ad Prin-
cip: huius operis. Confer tamen quae dicen-
tur infra ad L. III, 27.

2. Φυτῶν ἡμῶν ἀποτεμνόντων.] Forte ἀπο-
χευομένων.] *Si neque bestias neque plantas*
deglutabimus, aut ἀπτομένων. *tangamus*. Vid:
p. 18. 24, 21. 33. REISK. Utique melius
plantis quam animantibus convenit ἀποτέμ-

νειν. in utroque autem sermone frequens est,
ut duobus substantiis subiungatur verbum,
quod ad unum eorum tantum referri potest.
Exemplorum segetem collegit *D'Orville*: ad
Char. IV, 4. Equis nescit illud *Flori* L. IV,
12. 37. *Aliis oculos, aliis manus amputa-*
bant. quod e multis adscribo, quia nostram
vocem habemus. Sic explicant aliqui *Euang.*
Luc. I, 64. sed citra necessitatem. τί itaque
supprimeretur.

1. Τὸ δρόφυλον· εἶγε ὁμοούσιοι.] Post δρόφυλον
subauditur φαμὲν καὶ αὐτοὶ ἡμεῖς. REISK. Con-
trarium est ἀλλόφυλον, de qua voce supra.
Vocem ὁμοούσιος, quam Nicaenarum partium
tesseram merito dicas, nemo ignorat, qui
meminerit motuum, quos Christianos inter
excitavit. Ante concilium Nicaenum usita-
tam iam fuisse ostendit *Suicer*: in *Thef. Ec-*
clesiæ: & *Le Moyne* Var: Sacri: p. 258.

2. Ἐκούσας τις εἰσκρίνεσθαι.] Forte ἀκούσας.
invitas. REISK.

3. Ἑνεκα ἐρώσας.] *Reiskio* ἕνεκα delendum
vi-

untur? Sin autem ſponte in corpora
 mbire, & amore iuventutis fatendum
 eſt, ſed ita tamen, ut per omnes ani-
 malium ſpecies ambiendum iſtis ſit:
 gratam iſtis eſſe animalium caedem ex-
 iſtimandum eſt, qua celerior iſtis in
 hominem reditus procuratur. nam cor-
 pora ſi comedantur, nullam afferre
 moleſtiam iſtis poſſunt, cum ab iſtis
 ſeparatae iam ſint, & in hominis na-
 tura eſſe concupiſcant. Immo quanto
 dolore afficiuntur, dum humanum cor-
 pus deferunt, tantae contra uoluptati,
 dum ab aliis corporibus abſoluuntur,
 eſſe iſtis putandum eſt: quippe
 cum ita fiat, ut in hominem maturi-
 us redeant: qui principatum in caete-
 ras animantes, non ſecus ac deus in
 homines obtinet. Satis idonea itaque
 cauſa ad interficienda ipſa eſt, quod
 occidendo homines laedunt. Si enim
 immortales animae hominum ſunt, bru-
 torum mortales, interimendo ea iniu-
 ſte non agimus. Sin autem ipſae etiam
 ſunt immortales interficiendo proſu-
 mus: ad celerioſorem enim iſtis in hu-
 manam naturam reditum id facimus.

§ 20. At ſi ulciſcimus, non offen-
 dimus, ſed offendentia uindicamus.

Qua-

εδύαντο φύσιν. εἰ δὲ ἐκούσας μὲν,
 καὶ νεότητος ἔρωτι, διὰ δὲ παν-
 τὸς εἶδους ζώων, κεχαρισμένον
 ἂν εἴη αὐταῖς, τὸ ἀναιρεῖσθαι. ἡ
 γὰρ ἐπάνοδος ταχίων ἐπὶ τὸν ἄν-
 θρωπον· τάτε σώματα ἐσθιόμενα
 λύπην οὐκ ἂν ἐντίκτοι ταῖς ψυ-
 χαῖς, ὡς ἂν ἀπηλλαγμέναις αὐ-
 τῶν· ἔρως δ' ἂν αὐταῖς εἴη ἐν ἄν-
 θρώπου φύσει γενέσθαι ὥσθ' ὅσον
 ἂν λυποῖντο ἐκλείπουσai τὸ ἀνθρώ-
 πινον, 4 ἐπὶ τασοῦτῳ χαίροιν ἀ-
 πολείπουσai τὰ ἄλλα σώματα. τα-
 χίων γὰρ ἡ ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐ-
 πάνοδος· ὅς τῶν ἀλόγων δεσπάζει
 πάντων, ὡς ὁ θεὸς ἀνθρώπων.
 αἰτία τοίνυν ἱκανὴ ἀναιρεῖν τὰ ἄλ-
 λα ζῷα, ἐφ' ὅσον ἀδικεῖ, κτεί-
 νοντα τοὺς ἀνθρώπους. εἰ δ' εἰσὶν
 αἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀθάνατοι
 ψυχαί, αἱ δὲ τῶν ἀλόγων θνη-
 ται, οὐκ ἀδικοῦμεν οἱ ἄνθρωποι
 τὰ ἄλογα 5 κτείνοντες, ὥςπερ
 ὠφελοῦμεν, εἴπερ εἰσὶν ἀθάνα-
 τοι, κτείνοντες· εἰς ἐπάνοδον γὰρ
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦτα δρῶ-
 μεν.

§ 20. Εἰ δ' ἀμύναμεν, οὐκ ἀ-
 δικοῦμεν, ἀλλ' ἀδικοῦντα μετερ-

χῶ-

videbatur. Pro ἐρώσας in *Bodl*: erat ἐρώτας. Voluisse videtur ἔρωτος, quod verum arbi-
 tror, & ſequentia firmant.

4. Ἐπὶ τασοῦτῳ.] Τασοῦτο. REISK. Paullo
 ante pro λυποῖντο perperam *Meerm*: λειπῶντα.

5. Κτείνοντες, ὥςπερ ὠφελοῦμεν.] Forte κτεί-
 νοντες τοσοῦτον, ὅσον περ ὠφελοῦμεν REISK. ΜΟΧ.
 ἀνθρωπίνης φύσεως dictionem illustravimus ſu-
 pra Sægm: 9.

21.

χόμεθα. ὥς τ' εἰ μὲν ἀθάνατοι αἱ ψυχαί, κτείνοντες ὠφελοῦμεν. εἰ δὲ αἱ τῶν ἀλόγων θνηταί, κτείνοντες σὺδ' ἐν ἀσεβέσιν πράττομεν. εἰ δὲ καὶ ἀμύνομεν, πῶς οὐκ ἐν δίκῃ πράττομεν; ¹ ὅφιν μὲν καὶ σκορπίον, καὶ μὴ ἐπίωσιν ἡμῖν, κτείνομεν· ἵνα μὴ δ' ἄλλος πρὸς αὐτῶν τι πάθῃ, τῷ κοινῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἀμυνόντες. ² ἐπιχειροῦντα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἢ τοῖς συνανθρωποῦσιν, ἢ τοῖς καρποῖς, πῶς οὐκ ἂν δικαίως κτείνομεν.

§ 21. Εἰ δ' ἅπαξ ἀδικίαν τις ¹ ταύτην ἡγείται, μήτε γάλακτι χρῆσθω, μήτ' ἐρίῳ, μήτε ὦσι, μήτε μελιτίῳ. ὥς γὰρ ἄνθρωπον ἀδικεῖς, ἀφαιρούμενος τὴν ἐσθῆτα, αὕτως καὶ τὴν οἶν πέξας· ἐσθῆς γὰρ αὕτη τοῦ προβάτου· καὶ τὸ γάλα οὐ σοι ² γέγονε, ἀλλὰ τοῖς ἀποκυηθεῖσι τέκνοις. ἤτε μέλισσα ταύτην αὐτῇ τροφὴν συνελέξατο, ἣν ἀφελόμενος, ἡδονὴν σαυτῷ

Quare si immortales eorum animae sunt, caedem inferendo ipsis profumus. si sunt mortales nihil impii agimus. Si uero etiam ulciscimur, quo pacto non iuste admodum nos gerimus? Serpentem enim & scorpionem, etiam si nondum lacerant, necamus, communi hominum generi opitulantes, ne alius mali aliquid ab ipsis patiatur. Ea autem quae homines inuadunt, aut ea laedunt quae cum hominibus uersantur, aut fruges uastant, quo modo non merito tollenda e medio sunt?

§ 21. Porro si iniustitiam prorsus quispiam hanc existimet, neque lacte, aut lana, aut ouis, aut melle utendum ipsi erit. Nam sicut iniuste agis, si hominem spolias, ita si ouem tonderis, iniuriam infers: ouis enim indumentum illud est, quod detrahis. Lac etiam non tibi, sed editis iam foetibus praeparatum est. Apis quoque sibi id alimentum collegit, quod tu ereptum delicias tibi facis.

Omit-

1. ὅφιν μὲν καὶ σκορπίον.] *Lipsi* & *Meerm.* habent ὅφιν μὲν οὖν καὶ σκορπίον. non male. de re ipsa vide dicta § 14. paullo ante pro ἄλλ' ἀδικοῦντα *Meerm.* ἀλλὰ διοικοῦντα male.

2. Ἐπιχειροῦντα δὲ τοῖς ἢ τ. σ.] Substituimus ἐπιχ. δὲ ἢ τοῖς ζώοις συνανθρ. *VALENT.* Tu lege mecum ἐπιχ. δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τοῖς συνανθρ. *CONF.* § 14. & *L.* IV. § 22. De veritate non dubitari debet. Fideiussores habeo *Felician*: *Lipsi* & *Meerm.* *Cod.*: qui tamen vitiose ἐπιχειροῦσι, quod erat quoque in *cod.* *Bodl.* editione *Flor.* & *Lugd.* Ut sensum inueniret

Fogeroll. post τοῖς, adscripserat αὐτοῖς. *VALENT.* suo more infarciebat ἢ τοῖς ζώοις, sed nihil desiderari iam vides. Mox pro κτείνομεν *Lipsi* & *Meerm.* recte κτείνουμεν, ita iam coniecerat *Abresch.* & *Reiskio* etiam placebat.

1. Ταύτην ἡγείται.] *Lipsi.* αὐτὴν. male. videtur librarius αὐτὸ voluisse. scilicet τὸ κτείνειν. Mox pro μελιτίῳ leg. μέλιτι. adhaesit w c sequenti ὥς. *REISK.*

2. Γέγονε, ἀλλὰ—] *Lipsi* & *Meerm.* γέγονεν. & recte, licet hoc non semper observari vi-

Omitto interim Aegyptiorum religionem, qui iniuste agere, si plantis uim inferamus, nos putant. Si vero haec nostri causa efficiuntur: & apes nobis inferuiens mel operatur, & uellus ouibus superexcreſcit, ut ornatui nobis, & tepori ſit.

§ 22. Quin iſtis quoque diis pietatem exercentes animalia ſacrificamus: & ex iſtis Apollo lupicida, & Diana fericida nuncupatur. Nam & ſemidei, & heroes omnes qui genere & uirtute nobis antecelluerunt, animantium eſum ita approbarunt, ut diis etiam δωδεκοῖδας & ἐκατόμβας,

τῶ κατεσκευάσας· καὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων λόγον σεσίγηκα, ³ ὅτι καὶ τῶν φυτῶν ἀδικοῦμεν ἀπτόμενοι. εἰ δὲ ταῦθ' ἡμῶν χάριν γέγονεν, καὶ ἡ μέλισσα ἡμῖν δουλεύουσα ⁴ τὸ μέλι ἐργάζεται, καὶ τὸ ἔριον ἐπιφύεται τῶν προβάτων· δ ⁵ ἡμῖν κόσμος καὶ ἀλέα.

§ 22. Αὐτοῖς δὲ τοῖς θεοῖς εἰς εὐσέβειαν συντελοῦντες, ζῶα θύομεν· καὶ αὐτῶν, ὁ μὲν Ἀπόλλων, ¹ λυκοκτόνος· ἡ δὲ Ἀρτεμις, θηροκτόνος· ² ἐπεὶ καὶ οἱ ³ ἡμίθεοι, καὶ οἱ ἥρωες πάντες, καὶ γένει καὶ ἀρετῇ ἡμῶν προὔχοντες, καὶ ἐδοκίμασαν τὴν τῶν ἐμψύχων προςφορὰν,

E

ῶς-

videas. Ante adſpiratam ſaepe N ἐφαλκυμεν negligitur, cuius rei veſtigia plura exſtant, & exſtarent forte plura, niſi per librarios fuiſſent abolita, ut bene D'Orvill: ad Cbar: II, I. p. 156.

3. Ὅτι καὶ τῶν φυτῶν &c.] Vid: ad § 18. Id ſi Aegyptiis placuerit, nihil mirum eamdem perſuaſionem Indis, Aegyptiorum, ut putat, colonis, hodie etiam inſidere, qua de re Cel: La Croze in Hiſt. Chriſt. Ind. L. VI. p. 434.

4. Τὸ μέλι ἐργάζεται.] Propria locutio, uti ἔργον & Latinorum opus de melle quod apes conficiunt. Vid: Spanb: ad Callim: H. in lov: 50. nota ſunt illa Phaedri III, 13, 9. ceris opus inſundite, ubi plura Interpr. μελίσσται κερῖον ἐργάζεται dicuntur Aelian: Var: H. XII, 45.

5. Ἡμῖν κόσμος καὶ ἀλέα.] Memoriam ſubciunt illa poëtae, XV. Metam. 117.

Quid meruiſtis oves, placidum pecus, inque tuendos

Natum bomines, pleno quae fertis in ubere neſtar?

Mollia quae nobis veſtras velamina la-

Praebetis: vitaeque magis quam morte iuvatis.

Τῶν προβάτων male aberat Meermann.

1. Λυκοκτόνος - Ἀρτεμ. θηροκτ.] Paullo aliter Plut. de Soll. Anim. p. 966. Α. ὡς περ δ' Ἀπόλλων λυκοκτόνος, ὡς ἐλαφιβόλος ἢ Ἀρτεμις λέγεσθαι. De Apollinis hoc cognomento inſignis eſt locus Schol. Sophocl: in Electr. 6. Diana autem θηροκτόνος, θηροφόνος & πολύθηρος dici ſolet. Vid: Spanbem: ad Callim: Hymn. in Dian. 12. Noſtram tamen vocem rariuſ invenias, quam cum non niſi Heſychii auctoritate in Lexicis nitatur, tuetur hoc noſtro exemplo Alberti ad Heſ. in Θηροφόνος.

2. Ἐπεὶ.] Praeterea, tam, deinde, ſaepe ἐπεὶ pro ἔπειτα uſurpatur. REISK.

3. Ἡμίθεοι καὶ οἱ ἥρωες.] οὐκ οἶσα ὅτι ἡμίθεοι οἱ ἥρωες: ut dicam cum Plat. in Cratyl. p. 274. D. Alias certe ἡμίθεοι iidem qui Heroes Schol. Hom. Iliad. A. 4. multique alii docent. V. G. Cuper. Athenaei noſtri inſigne quondam ornamentum, III. Obſ: 16. Sed neque hoc in loco diſtinguere neceſſe eſt.

4.

ὥστε 4 καὶ θεοῖς θύειν δωδεκῆ-
δας, καὶ ἐκατόμβας. ὁ δὲ Ἡρα-
κλῆς ἔντε τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐπὶ
τούτῳ ὑμνῆται, ὅτι 5 βουφάγος
ἦν.

§ 23. Τὸ δὲ λέγειν ὅτι πόρρω-
θεν Πυθαγόρας ἡσφαλίζετο, ¹ τῆς
ἀλληλοφαγίας ἀποκρουόμενος. τοὺς
ἀνθρώπους, εὖθες. εἰ μὲν γὰρ
οἱ κατὰ Πυθαγόραν πάντες ἀνθρω-
ποι ἀλλήλους ἡσθιον, ληρώδης ὁ
καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀποσπῶν τοὺς
ἀνθρώπους, ἵνα τῆς ἀλληλοφαγίας
ἀποσῆση. διὰ τοῦτο γὰρ ἔμελλε μάλ-
λον αὐτοὺς προτρέψεσθαι, ἀπο-
φαίνων ὡς ἴσόν ἐσιν ἀλλήλους ἐσθί-
ειν καὶ ὑᾶντε καὶ βοῶν, ² σαρκὸς
ἐμφορεῖσθαι. ³ εἰ δὲ μὴ ἦν ἀλλη-
λοφάγοι τότε, τί ἔδει τούτου δόγ-
ματος; εἰ δ' αὐτῷ καὶ τοῖς ἀταί-

ροῖς

βας, hoc est duodecim ouium, &
centum boum sacrificia mactare in-
stituerint. Hercules vero inter alia
ea quoque laude celebratus est, quod
bouem esitaret.

§ 23. Si quis uero dicat Pythago-
ram suo hoc decreto nihil aliud uo-
luisse, quam e longinquo cauere, ne
homines se mutuo comederent, stultum
plane est. Nam si Pythagorae tempe-
state omnes homines se mutuo edebant, absurda ea institutio est, quae
acaeterorum animalium caede deterret,
ut a mutua esione homines arceat. quip-
pe cum in contrarium potius sit inci-
tatura, dum se mutuo edere idem esse
peccatum ostendit, ac si boum & suum
carnibus uescerentur. Sin autem tunc
mutuo sese non edebant, quid opus
huiuscemodi institutione erat? At si si-

bi

4. Καὶ θεοῖς θύειν δωδεκ.] Καὶ deest in *Lips.*
tuni *Meerm.* 6. κτένειν. Pro δωδεκῆδας *Felic.*
legit δωδεκοῖδας. *Cod. Bodl.* δωδεκεῖδας. *Suidae*
vocantur δωδεκῆδες. Vid: etiam *Hesych.* in δω-
δεκάδες & δωδεκῆδα, ibidemque *Vir: D.* Mox
ἐπὶ τούτων ὑμνῆται *Meerm.*

5. Βουφάγος ἦν.] Ὅτι ἦν ὁ Ἡρακλῆς ἀδελφά-
γος ἀποφαίνονται σχεδὸν πάντες ποιηταὶ καὶ συγ-
γραφεῖς, dicit *Athen.* *Deipnos.* XI, 1. rei tes-
timonia in medium adducens. Merito ita-
que βουφάγος cum adpellitauerunt *V. Casf.*
ad I. laud. & *Spranbert:* ad *Callim:* Hymn.
in Dian. 148. Hic locus addi potest alii
Epigrammatis Graeci, in quo vocem hanc
occurrere notabat *Alb:* ad *Hesf.* in βουφάγος.

1. Τῆς ἀλληλοφαγίας ἀποκρ.] Primis tempo-
ribus homines sese mutuo vorasse aliqui tra-
diderunt. *V. Fragment. Athenionis* apud

Athen: *Deipnos.* XIV, 23. & quae de fabu-
loso hoc commento notat *Wesseling:* ad
Diod: I, 14. De voce ipsa adiri potest *I.*
Alberti ad *Hesf:* in Ἀλληλοδωδῆται.

2. Σαρκὸς ἐμφορεῖσθαι.] *Lipsf.* σάρμας. perin-
de est & haud scio an melius. pluralis quidem
hoc loco praestabit, & ἐμφορεῖσθαι pariter
cum accusativo construitur, quam cum ge-
nitivo. *REISK.* In media voce recte cum ac-
cusativo construitur, si cum genitivo, id de
passiva accipiendum est. Monuerunt iam
alii. *V. S. Bergler:* ad *Alciphbr:* I. Epist. 35.
σάρμας h. l. etiam *Meerm:* sed idem peius
paullo ante, διὰ γὰρ ἔ. μ. α. τρέψεσθαι.

3. Εἰ δὲ μὴ ἦν.] Quamquam ἦν passim oc-
currit pro ἦσαν, apud *Pind.* *Homerum*, a-
lios. malim tamen h. l. ἦσαν. *REISK.* Nisi
ἀλληλοφαγία corruptum fuerit in ἀλληλοφάγοι,
quam

bi & ſociis ſuis legem hanc ſanxit, turpe quidem argumentum eſt: eos enim qui cum Pythagora uerfabantur, hac ſe mutuo edendi ſaeuitia laboraſſe indicat.

§ 24. Adde quod contrarium quoque quam ipſe ſtudebat, erat euenturum. Si enim ab animantibus abſtineremus, non ſolum diuitiis huiusmodi, & uoluptate priuaremur, uerum etiam agros ipſos a beſtiis deuſtatos amitteremus. quippe cum tota terra & ſerpentibus & uolucris eſſet occupata: ita ut & arationes fieri difficulter poſſent, & quae diſſeminata quomodo-
cunque eſſent ab auibus continuo raperentur, & quae ad frugem vix perueniſſent, a quadrupedibus conſumta penitus interirent: ac tandem in eam uiſtus inopiam redigerentur homines, ut ſeſe mutuo inuadere cogerentur.

§ 25. Accedit quod dii quoque mul-
tis

ποις τὸν νόμον ἐτίθει; αἰσχροὶ ὑπὸ βέβαις· ἀλληλοφάγους γὰρ ἀποδείκνυσσι τοὺς Πυθαγόρα συμβιώσαντας.

§ 24. Ἐ τὸναντίον δὲ συμβήσεσθαι ὧν οὗτος ἐσοχάζετο. εἰ γὰρ ἀποσησόμεθα τῶν ἐμφύχων, οὐ μόνον πλούτου τοῦ τοιοῦτου καὶ ἡδονῆς ἀπολείψόμεθα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρούρας ἀπολοῦμεν, φθειρομένας ὑπὸ τῶν θηρίων· ὑπὸ τε ὄφρων καταλήφεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ τῶν πετεινῶν ὥστε καὶ τοὺς ἀρότους χαλεπῶς γίγνεσθαι, καὶ τὰ σπαρέντα ἑυθύστε ὑπὸ τῶν ὀρνίθων ἀναλέγεσθαι, καὶ τὰ τελευθέντα ὑπὸ τῶν τετραπόδων ἅπαντα ἀναλίσκεσθαι. τοσαύτης δὲ ἀπορίας ἢ βρωτῶν γιγνομένης, ἀνάγκη πικρὰ καταλήφεται ἐπ' ἀλήλους τραπέεσθαι.

§ 25. Καὶ μὴν καὶ οἱ ἑοῖοι
Ε 2 συν-

quam ſuſpicionem *Cod. Meerman*: firmari animadverto. Mox in *cod. & Florenti*: editio-
ne erat, τοῦτου τοῦ δόγματος. & dein in *Cod. Lipſ. & Meerm.*: αἰσχροὶ ἢ ὑπὸ βέβαις. Utrumque vulgato melius. hic autem pro ἐταίροις dabitur ἑτέροις. confuſio eſt frequens.

1. Τοναντίον δὲ συμβήσεσθαι.] Pro συμβήσεσθαι reſpoſuimus συμβήσεται. VALENT. Poſeſt συμβήσεσθαι ſervari, ſubaudiendo Φαμὲν. REISK. Niſi ἔμελλε exciderit ante συμβήσεσθαι, quod Clar: *Abreſcibio* videbatur.

2. Εὐθύστε ὑπὸ τ. ὀ. α.] Forte εὐθύς τότε ὑπὸ τ. ο. non raro τε & τότε inter ſe permutantur. REISK. Mox τελευτῶσθαι ſollemnne eſt de fructibus, qui ad maturitatem pervernerunt. Καρπὸς τελειούμενος & τέλειος dicitur *Theophr.* de Cauſſ. Plant. L. II. p. 307. &

ſaepe alias.

3. Βρωτῶν γιγνομένης.] Ita recte *Cod. Lipſ.* antea legebatur βρότων. Eodem modo ſupra iam correximus.

1. Θεοῖοι συντάξεις κ. τ. λ.] Probo θεοὶ Valentiniani, ſed τε malim abeſſe. vel legendum μὲν, ob ſequens δὲ. REISK. Θεοὶ quoque iam correxerat *Edgeroll*: & firmat *Cod. Bodlei.* eſtque unice verum. Συντάξαι & σύνταξις propria ſunt in re medica vocabula, uti *compoſitiones συνταγὰς* adpellant. *Aelian*: V. H. IX, 13. Φάρμακον οὖν αὐτῷ συνέταξαν οἱ ἰατροί. & ſic προτάσσειν apud *Eumid.* II, 37. *Artemid.* Oneirocr. L. IV, 24. Περὶ δὲ συνταγῶν, ὅτι μὲν οἱ θεοὶ ἀνθρώποις συντάσσουσι θεραπείας, ματαῖον τὸ ζητεῖν. Alia habet *Gatakr.* ad M. *Anton.* V, 8.

2.

συντάξεις τε πολλοῖς ² θεραπέας
 ἕνεκα δεδώκασιν τὰς ἐκ θηρίων. καὶ
 πλήρης γε ἡ ἱστορία ὡς αὐτοὶ προ-
 σταξάν τισι καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ
 προσφέρεισθαι τῶν τυθέντων. ἐν δὲ
 τῇ καθόδῳ τῶν Ἑρακλειδῶν, οἱ
 ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα στρατεύοντες
³ μετ' Εὐρυσθέους καὶ Προσκλέους
 ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων, ὕφεις
 ὕφαγον, οὓς ἔδωκεν ἡ γῆ τότε
 τροφὴν τῷ στρατοπέδῳ. ἄλλω δὲ
 στρατῷ, πεινῶντι ⁴ κατὰ τὴν Λι-
 βύην, ἐνέπεσε νέφος ἀκρίδων. ⁵ ἐν
 τοῖς

tis adiumenti causa ac remedii institu-
 tiones de bestiis tradiderunt. Plenae
 historiae sunt, quod quibusdam man-
 darint, ut & sibi animalia quae-
 dam sacrificarent & sacrificatis ipsi
 uescerentur. In reditu autem Hera-
 clidarum, illi qui in Laconiam expe-
 ditionem fecerant cum Eurysthene &
 Proscle in necessariorum rerum in-
 opia constituti serpentes comede-
 runt, quos terra ad alimentum exer-
 citui protulit. In Libya quoque alte-
 ri exercitui inedia laboranti locusta-
 rum

2. Θεραπέας ἢ δ. τὰς ἐκ θ.] Mallem ἦς.
 Paulo post θύειν αὐτοῖς &c. etli interpretatio
 quam dedi forte ferri possit, tamen melius
 sic, tum seras iis mactare, tum mactatas
 comedere. προσφέρεισθαι enim hoc sensu non
 semel apud Porphyrium occurrit. VALENT.
 Recte. antea dederat immolare. Bene etiam
 Felic: non apud nostrum modo, sed apud
 alios centies ita invenias. Inspice Menag. ad
 Diog. Laërt: III, 48. & qui discrimen inter
 προσφέρειν & προσφέρεισθαι τροφὴν & similia, ad-
 curate exponit, Kuster: ad Iambli: in Vit:
 Pyth: p. 172.

3. Μετ' Εὐρυσθέους καὶ Προσκλέους.] Legi
 debet Προκλέους. V Paus. p. 160. & Sylburg.
 in notis ad locum. VALENT. Προκλέους etiam
 Cod. Lips. Προσκελοῦς Bodl. qui Προσκλέους
 videtur voluisse, & sic quoque Felician. licet
 Graecis non Proscles, sed Προκλής adpelle-
 tur. Idem est qui alias Patrocles dicitur.
 nam quod Davis: ad Cicer. Divin. c. 43.
 Strabonem ac Plutarchum corrigendos putat,
 ac pro Patrocle Proclen esse rescribendum,
 id mihi persuaderi haud patior, quia non ii
 soli sunt quibus sic vocatur. verum id nunc
 agendum non est. Historiam ipsam tangunt
 & alii. Multi autem, non Eurysthenum &
 Patroclum, Aristodemi filios, sed ipsum A-
 ristodemum regnum avitum occupasse scri-

bunt. Sic ipsi Lacedaemonii apud Herod.
 & alii, quos testimonium dicere iussit Meurf.
 de Regn. Lac. c. 6. angues comedis-
 se Lacedaemonios illos testantur plures, unde illi
 ἰφιοβόροι, anguivori, fuere dicti. Rem ipsam
 causamque exponit idem Meurf. in Misc.
 Lac. L. III, 2. Mox τροφὴν desiderat Meerm.

4. Κατὰ τὴν Λιβύην &c.] Hieron. II.
 adv. Iovin. c. 7. Rursum Orientales &
 Libyae populos, quia per desertam & ca-
 lidam eremi vastitatem locustarum nubes
 reperiuntur, locustis vesci moris est. De
 aliis gentibus idem testantur. Lege Bochart.
 Hieroz. II, 4. 7. Istud animantium genus per
 aviculas, quibus in deserto Hebraeos fuisse
 usos novimus, intelligit I. Ludolph. Hist.
 Aeth. I, 13. qua tamen in re quaedam adhuc
 adfensum morari possunt. Eleganter autem
 νέφος ἀκρίδων, uti Livio, nubes locustarum.
 Utroque in sermone loquendi hoc genus est
 tritissimum. Nubem exemplorum excitavit
 Wesseling. ad Diog. Sic. L. III, 29. & In-
 terpr. ad Apost. Epist. ad Hebr. IX, 1.

5. Ἐν τοῖς Γαδείροις.] Ἐν τοῖς Γαδείροις δὲ
 καὶ τῷδε. Statim lege Bēγος, sic enim apud
 Strabonem quoque p. 1183. Alii Βογῶν, ap-
 pellant Boguam & Bogud. de caede Bogueae
 V. Dion. Cass. p. 611. de ipso not. Fabric.
 ad p. 343. 44. & Ind. Dion. V. Bogud. REISK.
 6.

rum nubes ſefe obtulit. In Gadibus etiam huiusmodi quiddam fertur incidiffe. Mogus erat rex Mauritanorum, qui Mothoniae ab Agrippa fuit interfectus. is Herculis templum quod illic diſtiſſimum erat, oppugnabat. mos autem erat ſacerdotibus, ut aram eius quotidie fanguine inſpergerent. id autem non ex hominum conſilio fieri, ſed ex deo, occaſio ipſa declaravit. cum enim obſidio diutius protraheretur, & hoſtiae omnes iam defeciffent, ſacerdos & rerum, & conſilii ineptus, ſomnium huiusmodi contemplatur. uidebatur ſibi inter Her-

τοῖς Γαδείροις καὶ τὸδε συνέτυχεν. ὁ Μόγος ἦν βασιλεὺς Μαυρουσίων, ὁ ἐν Μοθώνῃ σφαγείς ὑπ' Ἀγρίπ-
πα· οὗτος ἔπεχεῖρσεν τῷ Ἑρα-
κλεῖ πλουσιωτάτῳ ὄντι ἱερῷ. ἔστι δὲ νόμος τοῖς ἱερεῦσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν αἰμάσσειν. τοῦτο δὲ ὅτι οὐ γνώμη· γίγνεται ἀνθρώπων, ἀλλὰ κατὰ θεὸν, ὁ τότε καιρὸς ἀπέδειξε. τῆς γὰρ πολιορκίας ὅσον χρόνιζομένης, ἐπέλειπον τὰ ἱερεῖα. ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν ἀπορίᾳ γενόμενος, ὄνειρον ὄρᾳ τοιόνδε ἐδύκει ἐξάναι μέσος τῶν ζηλῶν τῶν Ἑρα-

E 3

6. Μόγος — ἐν Μοθώνῃ.] Utrumque nomen corruptum eſt. Scribi enim debent *Μογούας* vel *Βόγας* & *Μοθώνῃ*. Vid. Dion. Caſſ. L. 50. p. 486. H. Steph. Ed. & Strab. L. VIII. p. 359. Narrat Dion. L. 48. p. 438. Bogud in iſtum, vel Bogum in Hiſpaniam tranſiſſe eamque infeſtaſſe. Templum igitur Herculeum quod memorat videtur iſtud in Gadibus. Strabo L. 3. p. 170. VALENT. Urbem iſtam dici τὰ Γάδειρα & τὴν Γάδειραν notiſſimum eſt. Adī, ſi tanti videatur, *Casaub.* ad *Strab.* L. III. p. 48. Pro Μόγος recte V. D. reſcribunt Βόγος, ut apud *Strab.* L. VIII. p. 248. qui haec accidiſſe narrat in bello Aſtiaco, quum Bogus hic partes Antonii ſequeretur. Vocem Μοθών corruptam non dixero, ſicet ibi & aliis etiam Μοθώνῃ adpelletur. Videtur enim poſtea Mothone vocata, uti *Casaubono* iam animadverſum.

7. Ἐπεχεῖρσεν.] Vocis uſus ſatis notus. *Cod. Lipſ.* habet *ἐπεχείρως*. Id quidem male, niſi quod recte a ſine abeſſet, ut *Reiskius* monebat. Paſſim codex iſte eo modo iſtud omittit, ſecus atque in editis fieri adſolet, quod in omnibus locis notare, operae non eſt.

8. Ὅτι οὐ γνώμη.] Ita in antiquioribus editionibus legebatur, & firmabat *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* Temere itaque a *Valent.* ὅτι eiectum

fuērat. pulcre autem γίγνεται κατὰ θεὸν, quod inluſtrat *Weſſen.* ad *Paul.* Epist. ad Rom. VIII, 27. Mox *Lipſ.* *cod.* & interpretis auctoritate reſcripſi τῆς γὰρ π. ubi γὰρ antea deſiderabatur.

9. Ἐγχρονίζομένης.] Uſitatus eſt activum verbi *ἐγχρονίζω* quam medium. nolim tamen ideo vulgatam in dubium vocare. *Reisk.* Optime. occurrunt ſaepeſſime verba in media vel deponenti forma, quibus activa eſt communior. Haec itaque potius animadvertenda, quam mutanda, praecipue in ſenioris aetatis ſcriptoribus. Conf. *D' Orvill.* ad *Char.* VI, 7.

10. Ὁ δὲ ἱερεὺς.] Paulo poſt adpellat ἀρχιερεῖα. Nihil magis obvium, quam Pontificem ſummum Iudaeorum, Romanorum &c. utroque nomine designare. Exempla in ſacris & profanis literis multa ſunt. Nihil addo diligentiae magni *Weſſeling.* ad *Dand.* Ecl. I. L. XXXIV. Latinorum Pontifex pro ſummo antiftite, apud *Livium*, *Florum* & alios. V. *Duk.* ad *Flor.* I, 13.

11. Ὀνειρον ὄρᾳ.] *Οἶον*, *ὀρεῖν* *ὄναρ*, *ὄνειρον* & ſimilia, Graecis ſunt frequentia, Vid. *Cl. A-breſch.* Leſt. *Ariſtaen.* p. 301. Latinis *videri* quoque ſomnia & viſiones nocturnae dicuntur. Vid. *Cellar.* ad *Curt.* III, 3. Mox pro μέσος *Lipſ.* μέσων.

12.

Ἡρακλείων· ἔπειτ' ἄντικρυς τοῦ βω-
μοῦ, ὄραν ὄρνιν καθεζόμενον, ¹²
καὶ πειρώμενον ἐφίπτασθαι. ἐπι-
πάντα δὲ, εἰς τὰς χεῖρας ἐλ-
θεῖν αὐτοῦ· ᾧ δὴ καὶ τὸν βωμὸν
αἰμάξαι. τοῦτ' ἰδὼν, ἅμ' ἡμέρῃ
ἐξαναστὰς, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἦλθεν
καὶ ὥσπερ ἐν τῷ ἀνείρῳ εἶας ἐπὶ
τοῦ πύργου, ἀποβλέπει· ὄρᾳ τε
τὸν ὄρνιν ἐκεῖνον, οἶον ¹³ ἐν τοῖς
ὑπνοῖς. ἐλπίσας τε ἐκβαίνειν τοῦ-
νύπνιον, ἔξη. καταπτὰς δὲ ὁ ὄρ-
νις ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐκαθέζετο. εἰς
τὰς χεῖρας θ' αὐτὸν ἔδωκεν τοῦ
ἀρχιερέως· καὶ οὕτως ἱερεύθη, καὶ
ὁ βωμὸς ἡμάχθη. τούτου δ' ἔστιν
ἐνδοξότερον τὸ γεγονός ἐν Κυζίκῳ·
πολιορκούντος γὰρ αὐτὴν ¹⁴ Μιθρι-
δάτου, ἡ τῆς ¹⁵ Περσεφόνης ἑορτὴ
ἐπέση, ἐν ᾗ ¹⁶ βοῦν χρὴ θύσαι.
αἱ δὲ ἱεραὶ ἀγέλαι ἐνέμοντο ¹⁷ τῆς
πόλεως ἄντικρυς, ἐξ ὧν ἔδει τὸ

ἰε-

Herculis columnas medius consistere,
atque inde auem in ara confidentem
prospicere, quae cum in manus ipsius
deuolasset, ea se aram imbuisset. Hoc
cum uidisset, expergefactus statim u-
bi illuxit dies, ad aram accessit. atque
ibi sicut in somnis ei apparuerat, cum
in turrim ascendisset, prospiciebat at-
que ecce auem illam cernit. ipse lae-
tus dum successurum somnium sperat,
rem obseruat. auis deuolans in aram
consedit: tum in manus sacerdotis
sefe insinuauit. atque ita sacrificata
cruore aram ipsersit. Hac re illud
quoque insignius est, quod apud Cy-
zicum contigit. Quo tempore enim
Mithradates ipsam obsidebat festum
Proserpinae celebrari consueuerat,
in quo bouem mactari ipsi mos erat.
sacrum autem armentum ex quo
uictima sumi debebat, extra ur-
bem ultra fretum depascebat: cui ui-

12. Καὶ πειράμενον ἐφίπτασθαι.] Ita *Valent.* sed πειρώμενον iubent editiones antiquiores, (nisi quod male πειρομένον fuerit excusum) & *Lips.* etiam ac *Meerm.* codex.

13. Ἐν τοῖς ὑπνοῖς.] Male *Cantabr.* Edit. ἐκ τοῖς ὑπνοῖς. Omnes reliqui ἐν τ. ὑπν. Pro quo alii frequenter κατ' ὑπνον, vel κατ' ὑπνους. Paullo post *Bodl.* pro θύτως, male θύτος.

14. Μιθριδάτου.] *Felic. Lips. & Meerman.* legebant Μιθραδάτου, temere quod damnari non debet. Sic enim in numis & antiquis inscriptionibus passim nomen hoc effertur, eorumque fide restituendum censet *Spanbem.* de uel. & praest. num. Diss. II. p. 125. Nec tamen satis causae hoc, ut *Felic.* Romanum

nomen ita efferret, propter illa quae ibid. monuit *Spanbem.*

15. Περσεφόνης ἑορτὴ.] Credebant quippe urbem illam dotis loco Proserpinae a love fuisse datam. hinc itaque illa praecipuo honore ibi culta. Lege *Appian.* in Mithrid. p. 371. de voce quaedam infra ad L. IV. § 16.

16. Βοῦν χρὴ θύσαι.] Forte χρὴν pro ἔχον. nam Porphyrii aetate illa sacra dudum delirant. REISK. Nigram fuisse vaccam *Plut.* in Lyc. p. 497. F. significat. Et *Appian.* l. 1. ἐπελδούσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἐν ᾗ θύουσι βοῦν μέλαιναν.

17. Τῆς πόλεως ἄντικρυς.] Post ἄντικρυς videtur ἐν τῇ ἡπείρῳ excidisse, in terra conti-

uidelicet iam dudum nota etiam erat inuſta. Cum igitur iam hora aduentaffet, bos mugit, & fretum trahuit. quae cum portas ei aperuiſſent cuſtodes, intro currens ad aram aſtitit, atque ita ſacrificium oblatum ſuo tempore deac fuit. Non immerito igitur quam plurima maſtare maxime pium eſſe opinantur : cum id diis quoque gratum eſſe uideatur.

§ 26. At ſi ciues omnes ea ſententia eſſent, ut abſtinendum ſibi ab eſu animalium putarent, qualiſnam ea ciuitas euaderet? quo pacto contra ſe inuadentes hoſtes propulſaret, ſi maxime caueret, ne quodpiam aliud animal interficeretur? proſecto nihil obſtaret, quin expugnari & euerti facillime poſſet. Caetera abſurda quae

ne-

ιερείον γενέσθαι. ἤδη δὲ ἦν καὶ τὸ ¹⁸ σημεῖον ἐπικείμενον. τῆς δ' ὥρας αἰτούσης, ἡ βοῦς ¹⁹ ἐμυκήσατο, διενήξατό τε τὸν πόρον, ὥς ἡνέωξάν τε τὴν πύλην οἱ Φδλακες, ²⁰ ἡ δὲ δρόμῳ διήξε, κατὰ τοῦ βωμοῦ παρέστη, τῇ θεῶτε. ἐτελέσθη τὸ θῦμα οὐκ ἀπεικώτως ἄρα εὐσεβέστατον εἶναι νομίζουσι τὸ πλείεστα θῦσαι, εἴπερ ἄρεσδν θεοῖς φαίνεται τὸ θύειν.

§ 26. Ποία δ' ἂν τίς γένοιτο πόλις εἰ πάντες οἱ πολῖται ταύτην ἐχθοῖεν τὴν γνώμην; πῶς γὰρ ἂν ἀμύναιτο πολεμίους ἐπὶ σφᾶς ἰόντας, τὴν μεγίστην ποιοῦμενοι φυλακὴν μὴ τίνα αὐτῶν ἀποκτείνωσιν; παραχρήμα τοίνυν ἡ ἀνάστασις γίγνεται ἂν. ἄλλα δ' ὅσα δυσχερῆ συμβαίνειν ἀνάγκη, μακρὸν ἂν ἔργον εἴη

nente, nam Cyzicus erat in inſula ſita. REISK. *Plut.* l. 1. ἡ δὲ ἱερά καὶ τρεφομένη τῇ θεῶ, νομὴν εἶχεν ἐν τῇ περαιᾷ, ὥς περ ἀλλαβοῦν τῶν Κυζικηνῶν. Bene ergo notam inpreſſam dicit. Notum illud poëtae III. Georg. 158.

Continuoque notas & nomina gentis inu-
runt,

Et quos aut pecori malint ſubmittere ba-
bendo,

Aut aris ſeruare ſacris, aut ſcindere
terram.

18. Σημεῖον ἐπικείμενον.] V. pag. 94. lin. 10. (§ 55.) & p. 151. (L. IV. § 7.) & Cl. Alex. Strom. p. 633. VALENT.

19. Ἐμυκήσατο.] Propria voce ntitur, ut ſunt alia multa huius generis infra III. 5. de huiusmodi vocabulis voces animantium experimentibus plurimi egerunt. Vid. *Fabric.* ad *Sext. Empir.* adv. Eth. p. 698. catalogum

eorum lege apud Cel. *Valken.* Anim. ad *Antimon.* L. III. c. 18.

20. Ἡ δὲ δ. διήξε, κατὰ β. π.] *Lips.* & *Meerm.* διήξε, quod idem eſt: *Appian.* ὠδενσεν ἀφ' ἐαυτῆς εἰς τὸ ἱερὸν (Eleg. & laetiſſimo omine) καὶ τοῖς βωμοῖς παρέστη. Παραστήσαι Graecis proprie dicitur de victimis, cum ad aram ſiſtuntur. Infra ſic ſaepius, & multa hac de re V. Doct. ad *Paulli* Epist. ad Roman. XII. 1. quibus nihil addi debet. Pro ἡ δὲ malim ἦδε. Pro τῇ θεῶ *Meerm.* τῷ θεῶ.

1. Ἀνάστασις γίγνεται.] *Diod. Sic.* L. XIV. 35. δεόμεναι μὴ περιδεῖν αὐτὰς ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενομένων ἀναστάσεων. *Aelian.* V. H. XIII. 43. Ἀνάστασις ὑπ' ἐκείνων ἐγένετο. & paſſim alii. Vid. *Wesseling.* ad *Diod.* XI. 1. Infra L. II. 8. habemus ἀνάρπασον γενέσθαι, ubi plura.

2. Ἄλλα δ' ὅσα.] Ita recte *Lips.* & *Meerm.* (qui

εἴη λέγειν. ὅτι δὲ οὐκ ἀσεβεῖς τὸ κτείνειν καὶ ἐσθίειν, ὅλοϊ τὸ 3 καὶ αὐτὸν τὸν Πυθαγόραν, τῶν μὲν πάλαι διδόντων γάλα πίνειν τοῖς ἀθλοῦσι, καὶ τυροὺς δὲ ἐσθίειν ὕδατι βεβρεγμένους, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους, ταύτην μὲν ἀποδοκιμασάντων τὴν διαίταν, διὰ τῶν ξηρῶν σύκων τὴν τροφὴν ποιουμένων τοῖς ἀθληταῖς, πρῶτον περιελόντα τὴν ἀρχαίαν, κρέα δίδοναι τοῖς γυμναζομένοις, καὶ πολὺ διαφέρουσαν πρὸς ἰσχύον εὐρεῖν δύναμιν. 4 Ἰσοροῦσι δὲ τινες καὶ αὐτοὺς ἄπτεσθαι τῶν ἐμψύχων τοὺς Πυθαγορείους, ὅτε θύοιεν θεοῖς. τοιαῦτα μὲν καὶ τὰ παρὰ Κλωδίῳ καὶ 5 Ἡρακλείδῃ τῷ Ποντικῷ, Ἑρμάχῳ τε τῷ Ἐπικουρείῳ, καὶ

necessario evenirent, longum esset referre. Quod autem interficere & edere animalia impium non sit, illud declarat, quod ipse etiam Pythagoras cum veteres & lac bibendum, & caseum aqua irrigatum edendum certantibus exhiberent, alii uero qui post ipsos fuerant, victu huiusmodi repudiato aridas ficus athleticis in cibum darent, primus antiqua ea consuetudine omissa carnes edendas exercentibus se praeberit: atque inde longe praestantiorum facultatem ad vires comparandas inuenerit. Sunt etiam nonnulli qui ipsos quoque Pythagoraeos, cum diis sacrificant, animantibus manus inferre memoriae prodiderint. Atque haec quidem sunt, quae apud Clodium, & Heraclidem Ponticum & Hermachum Epicureum,

(qui statim γὰρ pro ἄν) male antea legebatur ἀλλὰ Pulcre id etiam coniecerat *Abreschius*.

3. Καὶ αὐτὸν τὸν Πυθαγόραν &c.] Diverfus hic Pythagoras a Philosopho fuit, Eratoclis filius, qui libros de re athletica scripsit. Narrat tamen Porphyrius, Philosophum Eurymeni, Samio athletae, operam dedisse, eumque Philosophi consilio quotidie carnis certum pondus comedisse, atque sic magnum corporis robur paravisse. Nihil mirum itaque utrumque hunc Pythagoram saepe confundi. Confer *Iamblich*: in Vit: Pythag: 5. & V. D. ad *Nostrium* in Vit: Pythag: 15. ubi etiam mos iste, ut caseis mollibus, caricis ficcis &c. uterentur, inlustratur. Et *Spanhem*: ad *Iulian*: Orat: 1. p. 103. Sed neque athleticis carnis usum Philosophus interdixit, ut alibi dicitur. Observa etiam verborum traiectiones, Nostro familiares, ut de sensu Tibi constat.

4. Ἰσοροῦσι δὲ τινες &c.] Pythagoram ipsum carnis vinique usum repudiassse aliqui tradunt. Immo non tantum animatis abstinuisse, sed neque coquis aut, venatoribus adpropinquasse dicit *Eudoxus* apud Nostri: in Vit: Pyth: 7. Non tamen ab omnibus omnino animatis abstinuisse, rarissime autem carne e victimis sacrificiorum, neque ea promiscue e qualibet parte usum fuisse docent. Vid: *Rittersb*: ad *Nostri*: in Vit: Pyth: num. 34. Et sic Pythagoreos etiam carne animalium, quae immolari fas erat, fuisse usos, tradit *Iamblich*: in Vit: Pyth: 21.

5. Κλωδίῳ καὶ Ἡρακλ. &c.] Supra § 3. Κλωδὸς τις Νεαπολίτης, non sine villitatis nota. *Heraclides Ponticus* teste *Diog*: *Laërt*: scripserat περὶ τῶν Πυθαγορείων, quos libros Noster innuit. Vid: *Menag*: ad *Laërt*: VIII. 4. *Hermachus* mihi vix alius occurrit, quam Epicureus ille de quo *Fabric*: *Bibl*: Gr: T. II.

p.

um, & Stoicos, & Peripateticos reperi. inter quae vestra etiam collecta sunt, quaecunque per nuntios ad nos fuerunt delata. Ad haec autem & ad omnium fere hominum opiniones aduersaturo merito mihi praefandum nonnulla esse existimo.

καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς σοφίας καὶ τοῦ περιπάτου. ἐν οἷς καὶ τὰ ὑμέτερα, ὅσα ἡμῶν ἀπηγγέλθη, περιείληπται. μέλλοντες δὲ πρὸς τε ταύτας καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπολήψεις ὁ ἀντιλέγειν, εἰκότως ἂν προλέγοιμεν ταῦτα.

p. 811. & Brucker: Hist. Crit. Phil. T. I. p. 1249. Paullo post male Meerm: ὑμέτερα pro ὑμέτερα.

ὁ. Ἀντιλέγειν.] Ἀντιλέγειν πρὸς — est re-

spondere ad Adscripserat Cl: Abresch: locum Platon: p. 98. G. πρὸς τὸν ταῦτα ἐρωτώμενον ἀντιλέγειν.

Praemissa nonnulla ad faciliorem rei propositae enucleationem.

§ 27. Primum igitur sciendum est, orationem hanc meam non omnium hominum uitae monitionem esse allaturam, nam neque iis qui sordidas artes tractant, neque certatoribus, ne-

§ 27. ¹ Πρῶτον μὲν τοίνυν ἰστέον ὡς οὐ παντὶ ² τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ὁ λόγος μου τὴν παραίνεσιν οἶσει. οὔτε γὰρ τοῖς τὰς βαναύσους τέχνας μετερχομένοις, ³ οὐ-

F

τ'

1. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἰστέον &c.] Saepius id Noster ingerit, praecepta illa abstinētia non ad omnes homines in genere pertinere, sed ad Philosophos, & qui virtute ceteris praestare cupiebant. Infra § 52. L. II. § 3. &c. Nec secus se res habuit olim, & habet etiamnum inter Christianos aliasque gentes, inter quos semper multi, qui severius vitae genus, quam multitudini placet, sequi amant. De antiquis Christianis insignis est locus apud *Origin*: Contr: Cels: L. I. p. 327. *Euseb*: D. Euang: L. I, 8. & *Hieronym*: de quo statim. Hac nempe in re & multis aliis bene conveniebat Christianis cum Philosophis Platonicis. Sciendum quippe est, (semel enim monendum duxi, quia in sequentibus auctor similia saepe inculcat) popularem orientalium de Daemonibus superstitionem adoprasse Platonicos, & ab his acceperunt Doctores Christiani. Philosophi illi

duplicem vivendi disciplinam tradebant, aliam Philosophis, aliam populo vitae negotiis implicito. Docebant sapientis animam a corporis contagio debere divelli, corpus itaque tenui & duro victu subigendum, voluptates fugiendas, solitudinem amandam, sic homines Deo sociari. Hinc inter Christianos coniugii contemptus, ieiuniorum frequentia & alia sunt orta, quae etiamnum perdurare notum est. Lege diss: Viri Eximii L. *Mosbemi*: de Turb: per Plat: Eccl: p. 46. Adscriptum erat *Cod. Lips.* & *Meerm*. ἀρχὴ τῶν τοῦ Πορφυρίου ἐπιστάσεων, ἐπιχειροῦντες εἰς τὸ ἐμψύχων ἀπέχεσθαι.

2. Τῷ βίῳ τ. ἀνθρ.] Plenius loquitur Noster quam alii, quibus ὁ βίος, ut Latinorum *vita* simpliciter pro ipsis hominibus dicitur. Loquendi hanc venustatem exposuit Vir Summus, T. *Hemsterb*: ad *Lucian*: Dial: p. 70.

3. Οὐτ' ἀβλήτως &c.] *Hieron*: II. adv. Iovin.

τ' ἀθληταῖς σωμαίων, οὐ στρατιώταις, οὐ ναύταις, οὐ ῥήτορσιν, οὐ τοῖς τὸν πραγματικὸν βίον ἐπανελομένοις. ἀνθρώπῳ δὲ λελογισμένῳ, 4 τίς τέ ἐστιν, καὶ πόθεν ἐλήλυθεν, ποῦτε σπεύδειν ἀφείλει, τάτε περὶ τροφῆς καὶ τοῖς ἄλλοις καθήκουσιν ἐξηλλαγμένῳ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους βίους ὑποτιθεμένων, 6 οὐδὲν ἂν πρὸς τοὺς ἄλλους ἢ τοιοῦτους γρύξαιμεν ἂν οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ βίῳ ἢ αὐτῇ δήπου παραίνεσις, τῷ τε καθεύδοντι καὶ, εἰ τύχοι, 7 τοῦτο διὰ βίου

que militibus, neque nautis, neque oratoribus, neque demum caeteris, qui negociosam uitam instituerunt, ulla huiusmodi afferri persuasio potest. Sed illis tantum, qui & quinam sint & unde uenerint, considerant, quaeque ad uictum aliaque officia attinent, diuersa ab aliorum consuetudine, sibi proposuerant. Ad alios enim ne uerbum quidem huiusmodi faciendum est. Quippe cum neque in communi hac uita eadem monitio adhibeatur, ei qui dormiat, & id per totum

vln. 6. *Audi idcirco sues & apros, & cervos, & reliquas animantes creatas, ut milites & athletae, nautae, rhetores, metallorumque fossiores & ceteri duro operi mancipati homines haberent cibos, quibus fortitudo corporum necessaria est.* Ubi e Nostro lectionem Hieron: adstruere potuisset *Martian*: contra illos qui vocem *κῆρυγας* perperam omitti in *Lips. Cod.* Quod vero Nostrium respexerit *Hieron*: inde etiam colligere possumus, quod illa quae sequantur, ἀνθρώπῳ δὲ λελ. &c. paullo post manifeste exprimat. *ceterum nostra religio non πύκτην, non athleticam, non nautas, non milites, non fossiores, sed sapientiae erudit seclatorem, qui se Dei cultui dedicauit, & scit cur creatus sit, cur versetur in mundo, quo abire festinet.* *Rhetorum* tamen hic nulla mentio, idque hominum genus cum vix ad hanc classem pertinere videatur, dubitari posset, an apud Nostrium legi debeant. Sed propter illa quae ad *Hieron*: notavit *Martian*: nihil mouendum. βέλῳσαι τέχνῃσι quae dictae fuerint, edoceri si cupias, adi *Iac. Perizon*: ad *Ael. V. Hist.* VI, 6.

4. Τίς τέ ἐστιν καὶ πόθεν ἐ. π. σ. ο.] Nota formula de illis, qui peregrinos aduentantes interrogabant. *Plato* in princ. *Phaedr.* ὦ

Φίλε Φαίδρε, ποῦ δὴ καὶ πόθεν. Innumera sunt exempla. multa dabunt Philologi ad illa *Ioan.* in *Apoc.* VII, 13. τίνες ἐσὶ καὶ πόθεν ἔλθου. *Qui genus, unde domo?* dixit poeta, VIII. *Aen.* 114.

5. Τοῖς ἄλλοις καθήκουσιν &c.] Recte dat *Cod. Lips.* ἐξηλλαγμένα, unde patet paullo post legendum esse ὑποτιθεμένων. *ea spectanti, ea sequenti proposita atque consilia, quae differunt ab institutis aliorum hominum, tam in victu, quam in aliis officiis.* *REISK.* In ἐξηλλαγμένῳ consentiunt antiquiores editiones & *Bodl.* etiam ac *Meerm. Cod.* sequi tum debet ὑποτιθεμένων, ut quisque videt.

6. Οὐδὲν ἂν πρὸς-γρύξαιμεν ἂν] Ita recte editiones verustae & *Cod. Lips.* ac *Meerm.* a *Valent.* primum illud ἂν eiectum fuit, quod tamen saepius in eadem sententia iterari solet. γρύξεν proprium est porcellorum, ut veteres Grammatici docent, quos laudatos vide *P. Horreu Obs.* in *Herod.* p. 261. Hinc ad canes, & homines etiam transfertur. Vide *Hes.* & quae ibi V. D. In genere itaque pro loqui dicitur. *Plato* in *Euthyd.* p. 209. B. Καὶ ἡγοῦμην δίκαια πεπονθέναι ὅτι ἔγρυξα. Tale est illud ἔγρα γρυκτὸν ἐστιν ὑμῖν, quod ex *Aristoph.* citat *Suidas.*

7. Τοῦτο διὰ βίου σ.] *Cod. Bodl.* τούτου *Meerm.* τούτῳ. mox hic & *Lips.* παρασκευασμένα. Dein καὶ ante πᾶν deest *Lips.* & aliis *Codd.*

tum uitae curriculum ſtudeat, ut ſomnifera undecunque ſibi praeparet : & ei qui repellere ſomnum enixe contendens omnia procuret , quae ad uigiliam faciant. Nam illi, ut ebrietati, & crapulae & repletioni uacet, conſulendum eſt : ut tenebroſas aedes, ſtratum molle, ac latum, &, ut poëtae inquiunt, opimum, ſibi eligat: ut ſoporiferum omne medicamentum, quod torporem, & obliuionem inducat, ſiue olfaciendo, ſiue illinendo, ſiue potione, aut eſu aſſumat. alteri uero ſicut ſobria ac uino carens potio, ita tenuis adeo cibis praecipiendus eſt, ut ad inediaſ proxime accedat, domus praeterea lucida, & aëris tenuis, ac uenti capax: iubendū item, ut curarum ac cogitationum uehementi motu

agi-

βίου ſπουδάζοντι, τότε ὑπνωτικῶς πανταχόθεν παρεσκευαſμένων, καὶ τῶ προθυμουμένων μὲν τὸν ὕπνον ἀποκρούειν, καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν πρὸς ἀγρυπνίαν ſυντάξαντι. ἀλλὰ τῶ μὲν ἀνάγκη καὶ μέθην καὶ κραπάλην ⁸ καὶ πλησμονὴν ὑποτίθεſθαι, σκοτεινόντε οἶκον καὶ ⁹ ſρωμνὴν μαλακὴν εὐρείαν τε καὶ πίειραν, ὡς φαſιν οἱ ποιηταί, παραινέειν ἐκλέγεſθαι, ¹⁰ καὶ πᾶν καρωτικὸν, ἀργίας τε καὶ λήθης ποιητικὸν, εἴτε ὁſφραντὸν, εἴτ' ἐπίχριſον, εἴτε ποτὸν ἢ βρωτὸν προſάγειν φάρμακον· τῶ δὲ ¹¹ νηφάλιον μὲν καὶ ἄοινον τὸ ποτὸν, λεπτὸν δὲ τὸ ſιτίον καὶ ἐγγὺς τείνειν ἀποſιτίας, φωτεινὸν δὲ τὸν οἶκον καὶ ἄερος λεπτοῦ καὶ πνεύματος μέτοχον, φροντίδων καὶ μερίμνης ἀνακίνηſιν

F 2

ſύν-

Codd. idque recte, nam nec ſuperiores editiones agnoſcunt. πᾶν δὲ τὸ *Reiskio* legendum videbatur. Id quoque volebat *Abreſchius*.

8. Καὶ πλησμονὴν ὑποτ.] Peculiariter de imoderato cibi ac potus uſu vox adhibetur. *Strabo XV.* p. 492. ὑπὸ πλησμονῆς καὶ τυφλῆς εἰς ὕβριν ἐξέπεſεν. *Iulian.* in *Miſop.* p. 340. C. ὑπὸ ſυμπτάματος, οὐ πλησμονῆς. Et ſic ſaepe. nec ſecus *Paull.* ad *Coloſſ.* II, 23. πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκὸς. Uti Noſter μέθην & πλησμονὴν, ſic iungit quoque *Theophr.* de *Senſ.* p. 495.

9. Σρωμνὴν μαλακὴν εὐρείαν τε κ. π.] Tale eſt illud *Homeri*, *Iliad.* Σ. verſ. 541. Ἐν δ' ἐτίθει νεῖδον μαλακὴν, πίειραν ἄρουραν, Εὐρείαν.

10. Καὶ πᾶν καρωτικὸν &c.] Proſuſ uti πολλὰ ἡμιμακρότων καρωτικῶν τε καὶ ὑπνωτικῶν,

apud *Eufeb.* *P. E. L. III.* p. 132. A. vitioſe ἀργίας. *Bodl.* pro ἀργίας. & illa εἴτε ὁſφραντὸν deſunt *Meerm.*

11. Νηφάλιον μὲν καὶ ἄοινον κ. τ. λ.] *Lipſ.* νηφάλιον, ἀσίνον τὸ ποτὸν. quod non expedit, niſi in ἄσινον eſt ἄοινον. Mox ἐγγὺς τείνειν ἀποſιτίας notat prope accedentem viſum ad *deſejunationem* h. e. eam mediocritatem & tenuitatem, quae eſt eius cibi, quem manē capimus, perquam pauxillum, ſolummodo ut reſiciamur paululum, & vacui ne ad negotia accedamus, ſed pares ſimus iis gerendis, non autem pleni & exſaturati. Poſſit quoque legi ἀσιτίας. *REISK.* Ἐγγὺς τείνειν, quod ſtatim ſequitur, iterum habemus § 54. e *Platone* ſumta eſt locutio, cuius locum p. 493. E. Adſcripſerat *Abreſch.* ſtatim *Reiskius* malebat φροντίδων δὲ καὶ μερ.

σύντονον ποιεῖσθαι, καὶ τὴν κοίτην
λιτήν τε καὶ ξηρὰν παρασκευάζειν. ¹²
εἰ μὲν γὰρ πρὸς τοῦτο πεφύκαμεν,
λέγω δὲ τὸ ἀγρυπνεῖν, ὡς ἐνι μά-
λισα ὀλίγον τι διδόντες τῷ ὕπνῳ,
καθάσον ¹³ οὐκ ἐσχῶρον ἐσμέν τῷ
τῶν δι' αἰῶνος ἀγρύπνων, ἢ οὐ,
πρὸς δὲ τὸ καθεύδειν συνέζημεν,
ἄλλος ἂν εἴη λόγος, καὶ μακρῶν
δεόμενος ἀπαδείξων.

§ 28. Τῷ δὲ ἅπαξ τὰ γοήτευμα τῆς
ἐνταῦθ' ἡμῶν διατριβῆς, καὶ τοῦ οἴ-
κου, ἐν ᾧ διάγομεν, ὑποπτεύσαντι
τό, τε αὐτοῦ ἀγρυπνον φύσει κατι-
δόντι· καὶ τὸ ὅτι ὕπνον ποῖν τοῦ χώρου,
ἐν ᾧ διατρίβει φωράσαντι, ταύτῳ δια-
λεγόμενοι, τὴν ἀκόλουθον τῆτε ὑπο-
ψία τοῦ χώρου καὶ αὐτῇ τῇ αὐτοῦ γνώ-
σει τροφὴν παραδίδομεν, τοὺς καθεύ-
δοντας ἐᾶν παρειμένους ἐν τοῖς σφῶν
δεμνίοις παρακελεύόμενοι. ^a εὐλαβοῦ-
μενοι, μὴ ὥσπερ ὀφθαλμίας, οἱ εἰς
ταὺς ὀφθαλμιῶντας ἐμβλέποντες, ἢ
χάσμεν, καθάπερ οἱ συνόντες τοῖς

χα-

agitetur, & lecto exiguo ac duro cu-
bet. Vtrum autem natura ad hoc ido-
nei simus ad uigilandum dico, ut quam
minimum somno concedamus, quate-
nus in eorum regione non sumus, qui
perpetuo uigiles sunt: an ad dormien-
dum constiutti simus, alia esset dispu-
tatio, quae longis demonstrationibus
indigeret.

§ 28. Nunc cum eo colloquen-
tes qui semel praestigias diuersorii
huius nostri in quo degimus, su-
spicatus, & naturalem suam uigi-
lantiam, & ex loco in quo uersa-
tur, contractam somnolentiam a-
nimaduertit, suspicioni & cogni-
tioni eius consentaneam uictus ra-
tionem tradimus: hortamurque ut
dormientes in suis lectis resolu-
tos iacere permittant: ne sicut
lippitudine, qui in lippientes ob-
tuentur, aut oscitatione, qui
cum oscitantibus uersantur, ita
&

12. Εἰ μὲν γὰρ.] Forte ἢ μὲν γὰρ. Et sic
malebat *Abreschius*. Mox *Lips.* λέγω δὲ τὸδε
ἀγρυπνεῖν. *Meerm.* τὸ διαγρυπνεῖν.

13. Οὐκ ἐσχῶρον ἐσμέν &c.] Forte καθάσον
οὐκ ἐγχαροῦν ἐστὶ τὸ δι' αἰῶνος ἀγρυπνεῖν. aut καθ'
ἔσσαν οὐκ ἐγχαροῦν ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' αἰῶνος ἀ-
γρυπνεῖν. *REISK.* *Lips. Cod.* οὐκ ἐσχῶρον ἐσμέν
τῷ τῶν δι' αἰῶνος ἀγρύπνων. Et sic omnes an-
tea legebant, nisi quod ἐσχῶρον det per o sim-
plex. sed depravatam esse scripturam nemo
non videt. *Kalent:* maluit ἐς χώρον ἐσμέν. τῶν
δι' αἰῶνος ἀγρ. idque, suo more, in textu ipso

subiecerat. εἰς pro ἐν poni translatitium eff.
leviori tamen mutatione legas ἐν χώρῳ. ne-
que tum opus est ut sequens τῷ expungas.
Non male *Meerm.* (qui etiam ἐς χώρον) ἢ
οὐδὲ πρὸς τὸ καθεύδειν συνέζημεν.

1. Ὑπνον ποῖν.] *Lips.* καὶ τὸν ὕπνον ποῖν
Kalentini substituerat ὑπνοποιῖν una voce,
eique praeiverat *Fogeroll.* Paullo post αὐτὸ
tollendum putabat *Reisk.* Suspicabar aliquan-
do unam vocem in duas αὐτῇ τῇ esse discer-
ptam.

2. Εὐλαβοῦμενοι.] Forte εὐλαβοῦμενον. redit

& nos dormitatione & fomno repleamur : praefertim cum locus quoque in quo moramur , ueter-nofus admodum ſit , ut & lippitudinem oculis inferat , & in ſoporem & obliuionem ſuis exhalationibus omnes inducat. Si igitur etiam legiſtatores eo conſilio leges inſtituerunt , ut homines ad contemplatiuam & ex mente atque intellectu traducendam uitam inducerent , obtemperandum iſtis ſane eſt , & admittenda omnino ea ſunt , quae de uictu tradiderunt. Sed ſi ad naturalem uitam quae media dicitur , ſpectantes , & ad ea quibus plerique e uulgo poſſent aſſentiri , qui & externa , & quae ad corpus attinent , perinde ac bona uel mala ſuſpicere conſueuerunt , ita ſanctiones condiderunt ſuas : quidnam legibus horum in medium productis uitam eam ſubuertere quiſpiam debet , quae om-

χαſμωμένοις , οὕτως 3 νυſαγμῶν ἐμπλησθῶμεν καὶ ὕπνου , ψυγμοῦτε πλήρους ὄντος τοῦ τόπου , ἐν ᾧ διατρίβομεν , ἐπιτηδείως τε ἔχοντος ὀφθαλμοὺς ρευματίζειν , ἅτε καὶ λιμνώδους ὄντος , καὶ πρὸς καρηβαρίαν καὶ λήθην πάντας τῶν ἐν αὐτῷ καθελκουσῶν ἀναθυμιάσεων. εἰ μὲν οὖν καὶ οἱ νομοθέται τὰ κατὰ τοὺς νόμους διέταξαν ταῖς πόλεσι πρὸς τὸν θεωρητικὸν ἀναγόντες βίον καὶ ζῶην τὴν κατὰ νοῦν , 4 χρὴ δὴ τοῦ πειθομένους ἐκείνοις καὶ τὰς περὶ τῶν τροφῶν προſίεſθαι ſυγχωρήσεις. εἰ δὲ οὗτοι μὲν πρὸς τὸν κατὰ φύſιν λεγόμενον μέſον βίον ἀφορῶντες , καὶ ἔπρόſοιν τῷ ἄν καὶ οἱ πολλοὶ , οἷς τὰ ἐκτὸς 5 ὥς τὰ ἀγαθὰ ἢ κακὰ καὶ τὰ τοῦ σώματος ὡſαύτως ὑπέιληπται , νομοθετοῦſιν , τί τις ἂν τὸν τοῦτων 6 παραφέρων νόμον ἀνατρέπει βίον , νόμον μὲν παντὸς 7 γραπτοῦ ,

F 3.

πτοῦ ,

enim ad illum unum qui decrevit vigilare , neque obeſt huic conjecturae ἐμπλησθῶμεν. ſolent enim amici cum iis ad quos adhortatio pertinet una ſemet admonitionis ſeueritate complecti. REISK.

3. Νυſαγμῶν καὶ ὕπνου.] Bene haec iunguntur , uti aliis Νυſαγμῶν ὕπνος dicitur , quia quem occupavit facit νευτίζειν κεφαλὴν , ut *Homor* : loquitur. Vid. *S. Bergler*. ad *Alciphr*. L. III. Ep. 46. mox *Bodl*. male διατρίβομεν. & *Meerm*. πλήρης pro πλήρως.

4. Χρὴ δὴ τοῦ πειθομένους.] *Reiskius* malebat χρὴν , oportebat , vel oporteret. *Bodl*. autem perperam πειθομένους.

5. Ὡς τὰ ἀγαθὰ ἢ κακὰ.] Verba ὥς τὰ aut

plane ſunt delenda ut ex οἷς τὰ perperam repetita , aut cum πάντα commutanda , quidquid intra ſepositum & fortuitum vident , & quae ad corpus pertinent iidem , in bonis aut malis haberent. poſt ὡſαύτως poſſit comma poni. ſententia eſt , plebejos de corporis rebus proinde atque de externis & fortuitis ſtatueret , bonas eas aut malas eſſe. REISK.

6. Παραφέρων νόμον.] Ita recte *Valent*. Firmant *Lipſ*. & *Meerm*. codd. Perperam *Florent*. *Lugdun*. & *Bodl*. cod. νόμων.

7. Γραπτοῦ καὶ — κειμένου.] Male *Lipſ*. γὰρ που & κειμένους , quod eſt quoque in *Meerm*. Leges apud veteres tabulis inſcriptae.

πτοῦ καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς κει-
μένου κρείττονα, τὸν δὲ ἄγραφον
καὶ θεῖον μάλισα διώκοντα; ἔχει
γὰρ οὕτως.

§ 29. Οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ
ἡμῖν θεωρία, ¹ λόγων ἄθροισις
καὶ μαθημάτων πλήθος, ² ὥς
ἂν τις οἰηθείη, συνισαμένη κα-
τὰ τοῦτο· οὐδ' ἐν τῷ ποσῷ τῶν
λόγων λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν· οὐ-
τω γὰρ οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν τοὺς
πᾶν μάθημα συνάγοντας εἶναι εὐ-
δαίμονας. νῦν δ' ³ οὐχ' ὅπως πᾶν
μάθημα οὐ συμπληροῖ τὴν θεωρί-
αν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ⁴ περὶ τῶν
ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ προσῇ
καὶ ἡ κατ' αὐτὰ φυσίωσις καὶ
ζωή. ⁵ τριῶν γὰρ φασὶν ὡς καθ'
ἑκαστον σκοπὸν τελῶν ὄντων, ἡ-
μῖν

omni scripta & ad vulgus promul-
gata lege superior est, & non scrip-
tam & diuinam maxime sectatur? Sic
enim se res habet.

§ 29. Contemplatio ea quae felices
nos reddit, in scientiarum & discipli-
narum multitudine, ut opinari qui-
spiam posset, non est constituta: ne-
que ex earum augmento incrementum
accipit. nam eo modo nihil obstaret,
quin illi essent felices, qui disciplinas
omnes undique conquiesuissent. Sed
tantum abest, ut disciplina omnis
contemplationem absoluat, ut neque
id praestare eorum quae reuera sunt,
cognitio possit, nisi uitae etiam ipsis
cognata ac conformis institutio acces-
serit. Cum tres enim, ut aiunt, si-
cut in unoquoque, scopo, fines no-
bis

ptae in loco publico, Athenis in Acropoli,
Prytaneo vel foro, Romae in aerario &c. *re-
poni* ibique iacere solebant. Hinc itaque
ortum, ut νόμος τελεῖς seu κείμενος τινι dica-
tur lex, quae ad aliquem pertinet, seu quae
in gratiam alicuius lata est. Viginti & plura
iam exempla congesta video ab interpr: ad
illa S. Pauli 1 Tim. I, 9. δικαίω νόμος οὐ κεί-
ται, quibus totidem alia, quae mihi in mun-
do sunt, adderem, si & meo & tuo, Le-
ctor, otio abuti vellem.

1. Λόγων ἄθροισις καὶ μαθ. &c.] Atrea fen-
tentia & quam saepius Noster ingerit. *Au-
diant Christiani ab ore hominis nomini
Christianiano infesti, dogma sane Christianis-
simum*, dicimus cum T. Gatak: qui similia
ex aliis attulit, nec nostri oblitus fuit, ad
Anton: I, 9.

2. Ὡς ἂν τις οἰηθείη.] Pro ὡς perperam *cod.*
Bodl. δε. Mox in *Lips.* erat συνισαμένη.

Reiskio legendum videbatur συνισαμένη κατὰ
ταυτὸ. *rationum numerus doctrinarum-
que, in unum eundemque locum congres-
sorum.* Tum idem volebat συναγαγόντας.

3. Οὐχ' ὅπως.] Vid: ad Princ. § 9.

4. Περί τῶν ὄντως ὄντων.] Vid: p. 86. (L.
II. § 43.) & Porphyri: sentent: § 36. & hujus
libri p. 28. & 45. VALENT. ὄντων non erat in
Lips. in margine autem adscriptum, ὅτι (id
est σημείωσαι) ὅτι οὐκ ἐν τῷ πολλῷ εἶδέναι τὸ
εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ καθ' ἀρετὴν ζῆν. REISK.
Idem Scholion paullo ante locat *Meerm.*

5. Τριῶν γὰρ—] Locum hunc non capio,
e sublimiori Theologia speculativa Pythago-
rica petitum. neque laboro nugae explicare.
REISK. An respicit illa Pythagorae? *τριῶν*
ἡγεῖσθαι διαφορὰς τῶν ἀξίων σκοπῶν πραγμάτων:
πρῶτον μὲν τῶν εὐκλεῶν καὶ καλῶν, εἰτα τῶν
πρὸς τὸν βίον συμφερόντων, τρίτην δὲ καὶ τε-
λευταίαν τὴν τῶν ἡδέων, ut loquitur Noster
in

bis ſint: ut eius quod reuera eſt contemplationem conſequamur: ut eius conſecutio pro facultate quae in nobis eſt, contemplantibus cum re quam contemplamur, cognitionem efficiat: non enim in aliud, quam in id quod reuera ipſe eſt, recurrit quiſpiam: neque in aliud quam in id quod reuera ipſe eſt, cognatio fit, ac coniunctio: ipſe autem reuera intellectus eſt: quare finis etiam nihil aliud erit, quam ſecundum intellectum uiuere. ad quem quidem finem literae & diſciplinæ externae in nobis purgationis uicem ob-
tinent, non felicitatem abſoluunt. Nam ſi in diſciplinarum acquisitione felicitas conſtitueretur, fieri poſſet, ut neglectis & alimentis & actionibus finem adipiſceremur. quia uero & rationibus & operibus expurgati ex praefenti hac in alteram tranſmutari uitam de-

μῖν τοῦ τυχεῖν τῆς τοῦ ὄντος θεωρίας τὸ τέλος, τῆς τεύξεως τελοῦσης τὴν κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν σὺμφυσιν τῷ θεωροῦντι καὶ θεωρουμένῳ· οὐ γὰρ εἰς ἄλλο, ἀλλ' εἰς ὃ τὸν ὄντως ἑαυτὸν ἢ ἀναδρομή· οὐδὲ πρὸς ἄλλο, ἀλλὰ πρὸς τὸν αὐτὸν ὄντως σύμφυσις. 7 αὐτὸς δὲ ὁ ὄντως νοῦς. ὥς καὶ τὸ τέλος, τὸ ζῆν κατὰ νοῦν. καὶ πρὸς τοῦτο καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ μαθήματα τὰ ἔξωθεν, 8 καθαρτικὸν ἐπέχοντα τρέπον ἡμῶν, οὐ συμπληρωτικὸν τῆς εὐδαιμονίας. ὅθεν εἰ μὲν λόγων ἀναλήψει ἀφώρις τὸ εὐδαιμον, οἷον τ' ἦν ὀλιγωροῦντας 9 καὶ τροφῶν καὶ ποιῶν ἔργων τυγχάνειν τοῦ τέλους. ἐπεὶ δὲ ζῶν δεῖ ἀντὶ ζωῆς ἀλλάξασθαι τῆς νῦν, διὰ λόγων καὶ ἔργων καθαρθέν-
τας,

in Vit. Pythag. n. 39. An tangit tres prae-
cipuas de ſummo bono Philoſophorum opi-
niones? Peripateticorum, Stoicorum & Epi-
cureorum, quibus dogma Pythagoricum ſubiungit & exponit. οἱ περὶ τὸν Ἀριſτοτέλη, τέλος ἀποδιδοῦσιν εἶναι, τὸ ζῆν κατ' ἀρετὴν apud Clem. Alex. Strom. II. p. 415. a quo non abit Zeno Stoicus ib. p. 416. τέλος ἡγεῖται τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν. de Epicuri εὐδαιμονία alibi dicitur. Sane cum illis philoſophis ſibi rem eſſe ſignificat ſupra I. 3.

6. Τὸν ὄντως ἑαυτὸν.] Sequentia produnt αὐτὸν legendum eſſe. REISK. Mox ἄλλο deerat Lipſienſi, relicto tamen ſpatio vacuo. pro πρὸς Bodl. male eiſ.

7. Αὐτὸς δὲ ὁ ὄντως νοῦς.] Ita antea haec

copulabantur, quae nunc primum fide *codicis Lipſ.* diſtinximus. Probabat quoque *Reiskius*, & adſcripſerat, illud αὐτὸς autem eſt mens eo nomine vere digna.

8. Καθαρτικὸν ἐπέχοντα τρέπον ἡμῶν.] Iuſſu Lipſ. & Meerm. *cod.* comma poſui poſt ἡμῶν, quod prius ante eam vocem locabatur. pro τρόπον *Reisk.* conſiciebat τίπον. Bodl. habet τροπὴν. Mox Lipſ. ac Meerm. εἰ μὲν ἐν λόγων ἀναλ. pro συμπληρωτικὸν Vaſent. legendum. videbatur συμπληρωτικά. Sed ſine cauſſa ſatis iuſta.

9. Καὶ τροφῶν.] Καὶ ποιῶν τροφῶν, καὶ ποιῶν ἔργων. Penſi nil habentes, quidquid comedamus, & quidquid agamus. ποῖος b. i. eſt quicunque qualiscunque. REISK.

11

τας, φέρε ποῖοι λόγοι καὶ τίνα ἔργα εἰς ταύτην ἡμᾶς καθίςησιν, σκεψώμεθα.

§ 30. Ἄρ' οὖν ἰ τὰ μὲν χωρίζοντα ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν κατ' αὐτὰ παθῶν, ἀνάγοντα δὲ πρὸς νοερὰν, καὶ ἀφάντασον, ἀπαθήτε ζωὴν καθ' ὅσον οἷον τε, ταῦτα ἂν εἴη¹ ἢ τὰ δ' ἐναντία, ἀλλότρια καὶ ἀποβολῆς ἄξια; καὶ μᾶλλον ὅσῳ τοῦ μὲν ἀφίςησιν² πρὸς δὲ κατασπᾶ, οἶμαι ἀκόλουθον εἶναι συγχωρεῖν. εἰοίκαμεν γὰρ τοῖς εἰς ἀλλόφυλον ἢ ἔθνος ἡκουσιν ἢ ἀπεληλυθῶσιν, καὶ μὴ μόνον τῶν οἰκείων ἐξορίσιν, ἀλλὰ καὶ, ἐκ τῆς ξένης, ἐμπλησθεῖσι⁴ παθῶν τε καὶ ἐθῶν καὶ νομίμων ἐκφύλων, καὶ πρὸς ταῦτα ῥοπὴν ἐσχηκόσιν. ὅνπερ οὖν

τρό-

debemus: age quatenam rationes, & quatenam opera ad eam nos deducant, consideremus.

§ 30. Nonne ea quae ab expositis sensui rebus, earumque perturbationibus nos separant, ad intellectualemque & imaginationis expertem impatibilemque uitam attollunt, eiusmodi esse uiderentur? contraria uero aliena, & abiicienda, ac tanto quidem magis, quod ab illis cum auocent, ad ista nos illectant, ac detrahunt? Concedenda profecto haec esse existimo. Similes enim sumus hominibus qui in exteris nationes profecti non solum domesticis omnibus exturbati sint, uerum etiam ex regione externa perturbationibus, & consuetudinibus, & institutis peregrinis ita fuerint imbuti, at ad ea propensi admodum sint. Quem-

ad-

1. Ἄρ' οὖν οὐ τὰ μ. χ.] Ita antea legebatur, sed *Valent.* οὐ fultulit. Veterem scripturam tueretur etiam *Meerm.* & *Lips.* qui tamen pro μὲν perperam habet με, sed antea ibi fuerat μὲν, litera enim ν a male feriatam manu erat erasa. Mox pro αὐτὰ *cod. Bodlei.* αὐτὰ.

2. Τοῦ μὲν ἀφίςησιν.] Suspiciatus sum aliquid deesse, ideoque interposui νοῦ. *Valent.* Eicienda correctio *Valentini.* τοῦ bene habet, subauditur ἐνδὲς πράγματος, ab illa quidem re nos abducit. πρὸς δὲ ad hanc vero allegationem nos detorqueat & deprimit. *REISK.* Suspicionem *Valent.* non invidemus, sed τοῦ νοῦ μὲν textui non debuerat infarcire, locus pisce est sanior.

3. ἔθνος ἡκουσιν ἢ ἀπελ.] In *cod. Lipsiensis* est ἔθνος ἢ ἐκούσιν ἀπελελυόσι. eleganter &

vere, & accipio quod ultro datum. sed fatiis id non est, alterum sententiae deest membrum, adde ἢ ἐκούσιν ἀνασταθεῖσι. qui ad alium populum aut ultro sua sponte se conferunt, aut inviti transferuntur, migrare iussi. Posset quoque brevius sic emendari ἔθνος ἢ ἐκούσιν, ἢ ἐκούσιν ἀπεληλυθόσι. necesse semper est opponi inter se voluntatem & necessitatem, seu coactionem. *REISK.* Editio princeps eodem prorsus modo, quo *Lips.* quo cum facit *Meerm.* Secutus id *Fogerioll.* nisi quod ἢ post ἐκούσιν collocaverit. Vel ἐκούσιν verum est, vel forte ἐκούσιν quum mutatum esset in ἐκούσιν, inde factum est, ut istud ἢ in textum inreperet.

4. Παθῶν τε καὶ ἐθῶν.] Solus *Valent.* habet, bat ἐθῶν, quod ideoque recipere ausus non fui, licet haud ignorem παθός & ἦθος saepius con-

admodum igitur ſi quis inde redire domum uellet non modo iter facere ſtuderet, ſed quo a ſuis admitteretur, daret operam quoque ut deponeret quicquid ab externis accepiſſet: eaque ſibi in memoriam reuocaret, quae cum antea haberet fuerat oblitus, ſine quibus admitti a domeſticis nullo modo poſſet. ſimili modo etiam nos debemus ſi hinc ad ea quae uere nobis domeſtica ac propria ſunt reuerſuri ſumus, ea omnia deponere, quae ex mortali natura contraximus, una cum affectu, quo ea proſequimur: ex quo etiam effecta deſcenſio fuerat: beataeque & aeternae ſubſtantiae recordari ac ſumma ope niti ut ad ea quae colore & qualitate omni carent, redeamus: duabus uſi meditationibus, una qua ma-

τρόπον ὁ ἐκεῖθεν εἰς τὰ οἰκεῖα μέλ-
λων ἐπανήκειν, οὐ μόνον προθυ-
μεῖται ὀδεύειν, ἀλλὰ καὶ ἵνα ὁ
παραδεχθῇ, μελετᾷ μὲν ὁ ἀποτί-
θεσθαι πᾶν, εἴτι προέλαβεν, ἀλ-
λόφυλον· ἐπαναμιμνήσκει δ' ἑαυτὸν,
ὧν ἔχων ἐπελάθετο, ὧν ἄνευ πα-
ραδεχθῆναι οὐχ οἶδν τε πρὸς τῶν
οἰκεῖων· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ-
μᾶς δεῖ ἐντεῦθεν, εἴπερ πρὸς τὰ
ὄντως οἰκεῖα μέλλοιμεν ἐπανιέναι,
& μὲν ἐν τῆς θνητῆς προειλήφαμεν
φύσεως, ἀποθέσθαι πάντα μετὰ
τῆς πρὸς αὐτὰ προſπαθείας, δι' ἧς
7 ἡ κατὰβας γέγονεν, ἀναμνη-
σθῆναι δὲ τῆς μακαρίας καὶ αἰω-
νίου οὐσίας, καὶ πρὸς τὸ ἀχρώ-
ματον καὶ ἄποιον ſπεύδοντας ἐπα-
νελεῖν, δύο μελέτας ποιηſαμέ-
G νους.

coniungi, atque illud *perturbationes animi* & *adſeſus*, hoc *indolem* & *mores* ſignifi-
care: qua de re *Periz*: ad *Aelian*: V. H. L. IV. c. 3. & autem & ἡ in hac voce mul-
tisque aliis paſſim confundi ſolent.

5. Παραδεχθῇ.] Eadem forma ſtatim παρα-
δεχθῆναι, & infra L. IV. § 15. utroque in
ſermone frequens eſſe, ut huiusmodi voca-
bula paſſive adhibeantur, ecquis ignorat?

6. Ἀποτίθεσθαι πᾶν.] *Lipſ.* ἀποθέσθαι. Mox
pro ἔχων *Reiskius* coniciebat ἐκεί legendum
eſſe, quae ibi oblitus eſt. ibi in ſolo pere-
grino. Deinde idem pro μέλλοιμεν mallet
μέλλομεν.

7. Ἡ κατὰβας γέγονεν &c.] Loquitur de
deſcenſu animae, & reditu, ſive adſcenſu.
Vid: *Iamblich*: in *Protrept.* p. 12. & *Hofſten*:
de *Vit.* & *Script.* *Pythagorae*, ubi de hoc
libro *Abſtin.* verba facit. VALENT. Vide quam
egregie haec ad religionem noſtram referri

poſſint. Nec omitte contendere diſta *S. Paulli* II ad *Corinth.* IV. 18. & V. 1. Pul-
cre etiam *Plato* in *Phaedr.* p. 1222. τὸν δὲ
ὑπερουράνιον τόπον οὐτέ τις ὕμνησέ ποτε τῶν τῆδε
ποιητῆς, οὐτέ ποτ' ὕμνησε κατ' ἀξίαν . . . ἡ
γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος, καὶ ἀνα-
φῆς οὐσία ὄντως οὐσα ψυχῆς κυβερνήτη μόνῳ
θ. πτῇ νῶ χρεῖται. Quibus utitur *Procl.* in
Plat. Theol. L. IV. c. 10. p. 196. Ea autem
quae de animae deſcenſu & reditu Noſter
diſſerit, explicari debent e doctrina *Pytha-*
goreorum, quam ſecuti ſunt *Platonici*, ani-
mam e caelo in corpora deſcendiſſe, eoque
tandem redire, poſtquam variis purgationi-
bus a terreno adſectu liberatae fuerint, uti e
Iamblich. & aliis novimus. De illo anima-
rum reſcenſu Noſter librum conſcripſit, uti
Plotinus contra de deſcenſu animae in corpus.
Vid: *Kuſſer*, ad *Iamb.* in *Vit. Pyrh.* num.
178. Ceterum pro ἄποιον in *cod. Lipſ.* erat
ἀ-

νοὺς· μίαν μὲν, καθ' ἣν πᾶν τὸ ὑλικὸν καὶ θνητὸν ἀποθνήσκει· ἑτέραν δὲ, ὅπως ἐπανέλθωμεν καὶ περιγενώμεθα, ἐναντίως ἐπ' αὐτὰ ἀναβαίνοντες, ἢ ἡ ταῦτα κατήλθωμεν. νοεραὶ γὰρ ἡμεῖς καὶ ἐσμὲν ἔτι αὐταὶ, πάσης αἰσθήσεως καὶ ἀλογίας καθαρεύοντες·⁹ συνεπλάκημεν δὲ τῷ αἰσθητῷ δι' ἀδυναμίας μὲν τῆς πρὸς τὸ νοητὸν ἡμῶν αἰωνίου συνουσίας, δυνάμει δὲ ὡς πρὸς τὰ τῇδε λεγομένης. πᾶσαι γὰρ αἱ μετ' αἰσθήσεως καὶ μετὰ σώματος ἐνεργοῦσαι δυνάμεις, μὴ μενούσης ἐν νοητῷ τῆς ψυχῆς,¹⁰ ἐβλάστησαν (ἐοικυῖαι κακώσει γῆς, ἢ¹¹ πυρὸς πολλάκις τὸ σπέρ-

teriale omne ac mortale abiiciamus altera, qua reditum faciamus, & ad illa contrario modo adscendamus, quam ad haec descenderamus. intellectuales enim substantiae, eramus, & adhuc sumus, purae ab omni sensu & irrationali natura. Coniuncti uero cum sensu fuimus ex impotentia aeternae nostrae consuetudinis cum intelligibili: & ex potentia quam ad ea quae hic sunt, habebamus. Omnes etenim quae cum sensu & corpore operantur facultates & potentiae, anima nostra in intelligibili non manente progerminarunt. Non secus atque ex prauitate terrae accidit, quae saepe cum tritici

se.

ἀπει, pro ultima syllaba relicto spatio vacuo, unde *Reiskio* videbatur in illo codice, unde *Lipfienfis* transcriptus est, fuisse ἄπειρον.

8. Ἡ ταῦτα κατήλθωμεν.] *Lugd. & Cantabr. Edit.* volebant ἢ ἐπὶ ταῦτα. Solet autem apud Graecos & Latinos praepositio saepe in posteriori sede omitti. Nec tamen dubito, quin e *cod. Lipf.* legendum sit, ἢ ἐν ταῦτα κατ: vel e *Meerm.* ἢ καὶ ἐν ταῦτα κατ: Nam, ut bene advertebat etiam *Cl. Reiskius*, ἐν ταῦτα verbum hac in re est proprium, de vita hac quam nunc inter homines in hoc terrarum orbe agimus, ut paullo post τῇδε.

9. Συνεπλάκημεν δὲ τῷ αἰσθητῷ.] Αἰσθητῷ deest in codice *Lipf.* male. forte legendum, συνεπλάκη μὲν δὲ τῷ αἰσθητῷ καὶ ἀλόγῳ. *REISK.*

10. Ἐβλάστησαν.] in codice *Lipf.* est ἐβλάστησαν, haud scio an vere. non displicet quidem, illo adscito videtur locus ita constituendus esse, μὴ μένειν ἐν τῷ νοητῷ καὶ αἰσθητῷ τῆς ψυχῆς ἐβλάστησαν. verbum *progerminandum*, proferendi, protrudendi, velut gemmam e vite, videtur postulare sequens simile de tritico ductum. *REISK.*

Ἐβλάστησαν.] Omnes in hanc lectionem conspirant *edit.* & *codd.* nisi quod ἐβλάστησαν pro ἐβλάστησαν aliqui habeant. Unus *Valent.* dedit ἐβλάφθησαν, idque tam confidenter, ut, nihil licet monens, in textum adoptarit. Solent quidem voces saepius confundi, qua de re *Murel.* Var. Lect. III, 14. Sed hic quod dedimus, unice verum est. Metaphoricum loquendi hoc genus usitatissimum est. *Plato* epist. VII. p. 1284. E. ἐξ ἧς πάντα κατὰ πᾶσιν ἐβλάθονται καὶ βλαστάνει. *Dion. Hal.* L. IX. p. 602. ἵσθαι τῶν ἀναβλαστάνοντων κακῶν ζητεῖν. Contra de virtute *Theophr.* apud *Plut.* in Agide p. 795. E. Φυόμεναι αἱ ἀρεταὶ καὶ βλαστάνουσιν. De sententia ipsa lege *Fragment: Pythag.* apud *Galacum* in *Op. Myth. Phys. & Eth.* p. 738. ubi nostra etiam metaph: τὰς μὲν οὖν ἀρετὰς ἐβλάστησαν ἄνθρωποι καὶ μέναι καὶ φθοραὶ &c. Pro ἐν νοητῷ in *Lipf.* erat. ἐννοητῶν.

11. Πυρὸς.] Forte πυρὸν aut πυρὸς. quo posteriori admisso, erit τὸ σπέρμα per appositionem, quam appellant, additus. *REISK.*

12.

femen admiferit auēnas producit. Sic ex quadam animae prauitate id euenit, quae tamen ſubſtanti- am eius irrationalis naturae pro- creatione minime corrumpit, ſed per eam mortalitati coniunxit & ad alienum e proprio detraxit.

§ 31. Vnde ſi ad priſtinum ſtatum redire uelimus, primum pro uiribus ſtudendum nobis eſt, ut a ſenſu & imaginatione, & ab ea quae ex his conſequitur irrationali qualitate, & ipſius affectibus quatenus generationis neceſſitas patitur recedamus. deinde corrigenda ea ſunt, quae ad intellectum ſpectant, pace & quiete ipſi conciliata ex bello quod cum rationis experte natura habet. ut non ſolum de intellectu & intelli- gibili audiamus, ſed etiam quantum in nobis eſt, contemplatione eius fruētes, & in incorpoream na- turam redacti, uere cum illo, &
non

σπέρμα δεξαμένη 12 αἶρας ἐγέν- νησεν.) διὰ τινὰ μοχθηρίαν τῆς ψυχῆς, οὐ φθειρούσης μὲν 13 τὴν αὐτὴν οὐσίαν τῇ τῆς ἀλογίας γε- νήσῃ, διὰ δὲ ταύτης πρὸς τὸ θνη- τὸν συναπτομένης, καὶ πρὸς τὸ ἀλλότριον ἐκ τοῦ οἰκείου καθελκο- μένης.

§ 31. Ὡστε καὶ μελετητέον, εἴ- περ ἀνασρέφειν πρὸς τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐσπουδάκαμεν, καθ' ὅσον δύνάμεις, αἰσθήσεως μὲν ἀφίστασθαι καὶ φαν- τασίας, τῆς τε ταύταις ἐπομένης ἀλογίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν παθῶν, καθόσον μὴ ἐκείγῃ ἢ 1 ἀνάγκῃ τῆς γενέσεως. διαρθρωτέον δὲ τὰ κατὰ τὸν νοῦν, εἰρήνην αὐτῷ καὶ ἡσυ- χίαν ἐκ τοῦ 2 τὴν ἀλογίαν πο- λέμου, παρασκευάζοντας. ἵνα μὴ μόνον ἀποσώμεν περὶ νοῦ καὶ τῶν νοητῶν, ἀλλὰ καὶ ὅση δύνάμεις, 3 ὧμεν ἀπολαύοντες τε αὐτοῦ τῆς θεωρίας, καὶ εἰς τὴν ἀσωματίαν καθιζάμενοι, καὶ ζῶντες μετ' ἀλη-
G 2 θεί-

12. Αἶρας ἐγέννησεν.] Venusta methaphora, uti *patens* apud Latinos terra saepe dicitur. Noster infra L. IV, 17. eodem dicendi ge- nere utitur. notum illud *Apoſt.* ad Hebr. VI, 7. γῆ τίκτουσα βερίαν. Hinc fructus qui ad vitam pertinent, γενήματα. τῶν δὲ πρὸς τὴν εἰρηφὴν γεννημάτων οὐκον dicit *Diod. Sic.* V, 17. & quis noſcit γέννημα ἀμπέλου in *Euang.* to- ties agitatū? ἀδοκίμως itaque *M. Thom.* ἐπὶ καρπῶν τινὲς τίθεσσι. ἀδοκίμως, ubi multa V. D. Αἶρα quid ſit, explicat *Bod. & Stapel* ad *Theophr.* Hiſt. Plant. VIII, 7.

13. Τὴν αὐτὴν οὐσίαν.] Αὐτῆς reſtituebat *Valent.* quod etiam placuerat *Fogerollio*, ſed contra aliorum conſenſum. Mox *Lips.* πρὸς τὸν συναπτομένης. male.

1. Ἀνάγκῃ τῆς γενέσεως.] Vid. ad §. 41.

2. Τὴν ἀλογίαν πολέμου.] Sunt haec certe vitioſa. *Valent. & Foger.* malebant τῆς ἀλο- γίας. Mihi cum *Reiskio* probabile eſt, ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἀλογίαν πολέμου ab auctore eſſe re- liſtum.

3. Ὡμεν ἀπολαύοντες τ. κ. τ. θ.] Νοετοί [aut νοητοί] ὧμεν, ἀπολαύοντες τι αὐτοῦ τ. θ. REISK.

θείας δι' ἐκεῖνον, ἀλλ' οὐ ψευδῶς μετὰ τῶν τοῖς σώμασι συμφύλων. 4 ἀπολυτέον ἄρα τοὺς πολλοὺς ἡμῖν χιτῶνας, τὸν τε ὁρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ οὐς ἔσωθεν ἡμφιέσμεθα, προσεχεῖς ὄντας τοῖς δερματίνοις. 5 γυμνοὶ δὲ καὶ ἀχίτωνες ἐπὶ τὸ σταδίου ἀναβαίνωμεν, 6 ἐπὶ τὰ τῆς ψυχῆς Ὀλύμπια ἀγωνισόμενοι. ἀρχὴ δὲ τὸ ἀποδύσασθαι, καὶ οὐδ' αὖτε ἄνευ τὸ ἀγωνίζεσθαι γένοιτο. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν, ἣν ἔξωθεν τῶν ἐνδυμάτων, τὰ δὲ ἔσωθεν, καὶ ἀπόδυσις, ἡ μὲν, διὰ τῶν φανερῶν, ἡ δὲ, διὰ τῶν ἀφανεζέρων. τὸ μὲν γὰρ 7 μὴ

non falso cum iis quae corporibus cognata sunt, uitam traducamus. Exuendi igitur multis tunicis sumus, uisibili hac & carnali, tum illis quibus intrinsecus induti fuimus, quae cutaneis ac pelliceis proxime succedunt: ut ita expediti ac nudi ingredi stadium ualeamus Olympia animae decertaturi. Principium tamen est, ut exuamur, nisi enim id fecerimus, decertare non licet. Quia autem ex indumentis alia extrinsecus, alia intrinsecus iniecta nobis sunt, duplex quoque exuendi nobis ratio ineunda est, tum per manifesta, tum per occulta. non

CO-

4. Ἀπολυτέον ἄρα τοὺς &c.] Nolim prorsus damnare ἀπολυτέον, videtur tamen conuenientius esse ἀποδυτέον, αὐτὸ ἀπαβλητέον. REISK. Malim ἀπεδυτέον. id vestimentis convenit, & a *Felic.* iisque quae sequuntur firmatur. Ipsum loquendi genus perquam est elegans, & philosophis ac sacris etiam scriptoribus frequens. *Noster* in Antr. Nymph. χιτῶν τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, ubi confer. *Goensius*, eruditae iuventutis flosculus. Hoe in loco plures χιτῶνας homini tribuit *Porphyr.* *exteriorem* ὁρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, *interiores*, οὓς ἔσωθεν ἡμφιέσμεθα &c. Quae significant corpus nostrum, eiusque adfectus ac praeuos habitus. Noster infra corpus adpellat τὸν ἔσχατον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερματίνον. L. II. §. 46. *S. Iudas* χιτῶνα ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον dicit vers. 23. ubi diligenter loquendi genus inlustrant interpretes. Huc ergo pertinet illud Cassiani, apud *Clem. Alex.* Strom. L. III. p. 466. D. χιτῶνας δὲ δερματίνους ἡγείται ὁ Κασσιανὸς τὰ σώματα. Nec minus adfectus pravique habitus χιτῶνες sunt: Philone teste, dicebant aliqui sapientem omnium postremum exsuere τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα. apud *Stob.* Serm. 45.

ἔσχατον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἀποδυμένα. *Athen.* L. II. c. 15. Prorsus uti κενοδοξία ὁ χιτῶν τῆς ψυχῆς ἔσχατος, quam abiciendam dicebant Brachmanes, apud *Orig.* Phil. c. 24. Eadem metaphora eadem in re *Tac.* IV. Hist. c. 6. *Etiam sapientibus gloriae cupido novissima exsistit.* Eleganter ergo de peccatis *Lust. Mart.* Dial. cum Tryphone p. 385. ὁπάρᾳ πάντα, & ἡμφιέσμεθα κακὰ ἀπεδυμένα. & paullo post ἰνπαρὰ ἰμάτια τούτοις τὰς ἁμαρτίας.

5. Γυμνοὶ καὶ ἀχίτωνες.] *Lips.* ad h. l. adscriptum erat, sed atramento, quo reliqua, eodem, ab eadem manu: σὴ ὡς καὶ ὁ Θεολόγος φησὶ. significat Gregor. Nazianzenum. REISK. Pergit in loquendi genere, quod Christianis ulitativissimum norat. Diceret fere ante oculos habuisse illa, quae apud *Paul.* I. ad Corinth. 9. ad Hebr. XII, 1. aliisque in locis leguntur. Idem quod *Lips.* Scholion *Meerm.* adposuit. Mox posterius ἐπὶ e repetitione ortum videtur.

6. Ἐπὶ τὰ τῆς.] Ἐπὶ abesse malim & mox καὶ οὐδ' ἂν ἔνεον. REISK.

7. Μὴ φανεῖν φ.] Forte μὴ φανεῖν κρῖα μηδὲ λα-

comedere enim , aut datas pecunias non accipere manifestum , forisque expositum est : occultum uero ac reconditum , non appetere . Qua propter una cum operibus etiam ab affectione abſiſtendum est , qua erga ipsa ferimur . Quid enim prodest , si ab operibus recedentes , cauſſis ex quibus opera prodeunt , affixi inhaeramus ?

§ 32. Recessus autem is fieri & uiolentia adhibita potest , & perſuaſione ac ratione dum tabeſcunt paulatim affectus , atque ut quiſpiam diceret , obliuioni mandantur , & emoriuntur . Quae quidem optima etiam recessio est quippe quae efficiat , ut nihil ea in parte adhaereat , unde facta auulſio est . Quod enim uiolentia est auulſum etiam in ſenſibilibus his rebus , ſemper uel particulam aliquam , uel ueſtigium

a-

μὴ φαγεῖν φέρε , ἢ μὴ λαβεῖν διδόμενα χρήματα , τῶν φανερῶν ἦν καὶ ἐκκείμενον . τὸ δὲ μὴδὲ ἐπιθυμεῖν , τῶν ἀφανεζέρον . ὥστε μετὰ τῶν ἔργων ἀποζατέον καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ προπαθείας καὶ τοῦ πάθους . τί γὰρ καὶ ὄφελος τῶν ἔργων ἀφιζάμενον ταῖς αἰτίαις , ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἔργα , ὁ προσηλωθῆαι ;

§ 32. Ἡ δ' ἀπόζασις γένοιτο μὲν ἂν καὶ μετὰ βίας , γένοιτο δ' ἂν καὶ πειθοῖ , καὶ κατὰ λόγον , διὰ μακράνσεως , καὶ , ὡς ἂν τις εἴποι , λήθης αὐτῶν , καὶ θανάτου ἢ δὴ καὶ ἀρίστη ἐτύγχανεν οὕσα ἀπόζασις , ἢ οὐχ ἥττα οὐ ἀπεσπάσθη . φέρει γοῦν τι καὶ τοῖς αἰσθητοῖς τὸ ἀποσπασθὲν βίη , ἢ μέρος , ἢ ἵχνος τῆς ἀποσπά-

G 3

σε-

λαβεῖν διδ. χρ. REISK. Pro ἢ *Lipſ.* & dein *Bodl.* ἐκκείμενον pro ἐκκείμενον . non male .

8. Ἐπιθυμεῖν , τῶν . α.] Hoc etiam praeceptum Sacris nostris egregie respondet . Lege quae optimi interpr. ad *Matth.* Euang. c. V, 28. notarunt . Mihi in re nota prolixiori esse non licet .

9. Προσηλωθῆαι] Quia ὡς ἔλος ψυχῆς πρὸς τὰ σώματα ἐτύγχανεν ἡ αἰσθησις , ut dicitur infra §. 38. hinc venusta metaphora προσηλωθῆαι eo ſenſu ſaepe apud Noſtrum § 57. &c. *Plat.* in *Phaed.* p. 63. A. ἐκείνη ἡδονὴ καὶ λύπη ὅσπερ ἔλον ἔχουσα , προσηλὸς αὐτὴν πρὸς τὰ σώματα καὶ προσπερενῶ . Eodem loquendi genere utitur *Iambl.* in *Vit.* *Pyth.* 32. *Platonem* respiciens , ut ibi iam vidit *Kuſſ.* *I.* *terum Iambl.* de *Myſt.* *Seſt.* II, 6. καὶ παρὰ πλεονὴ προσηλόντων τοὺς θεωρεῖντας τοῖς σώμασι . Similis elegancia in illis *Clem. Alex.*

Strom. L. II. p. 407. A. ἐκείνη ἡδονὴ τε καὶ λύπη προσπασσαλὸς τῷ σώματι τὴν ψυχὴν : quae *Platoni* etiam ſunt adſinia .

1. Οὐχ ἥττα οὐ ἀπεσπάσθη .] In *Cod. Lipſ.* est οὐχ ἥττα . videtur legendum esse οὐ χεῖται οὐ ἀπεσπάσθη . *non deſiderio aut deſectio eius rei , a qua inuiti auellamur .* Vel potius οὐχ ἢ ἥττάται οὐ ἀπεσπάσθη non ea deſectio rei amatae , cum animus ab ea ſe patitur quam aegerrime avelli & eius deſiderium ferre nequit . *REISK.* οὐ χήττα *Meerm.* unde ego literarum ductum ſequens coniciebam οὐ χήτος (vel χητεία) οὐ ἀπεσπ. *χήτες privatio. Suid.* χήτει . *ζηρήσει.* *Lexicographi & Clar.* *Boſ.* *Obſ.* *Crit.* c. 50. pro hac voce adducunt locum *Plutarchi* , ſed re vera est *Platonis* in *Phaedr.* p. 1217. C. *Ingenioſa* est coniectura *Clar.* *Abreſc.* καὶ οὐχ ἥττα οὐ — vel οὐχ ἥττάται τε οὐ . Poſſet etiam οὐχ ἢ-

σεως· εἰσῆλθεν δὲ κατὰ τὸ συ-
νεχῶς ἀμελέτητον. τὴν δ' ἀμε-
λητήσιαν παρέχει ἢ μετὰ τῆς
πρὸς τὰ νοητὰ διαρκούς φρον-
τίδος ἀποχῇ, τῶν τὰ πάθη ἐ-
γειρόντων αἰσθημάτων, ἐν οἷς
καὶ τὰ ἐκ τῶν τροφῶν ἐγγίνε-
ται.

§ 33. Ἀφεκτέον ἄρα οὐχ ἦττον
τῶν ἄλλων, καὶ τροφῶν τινῶν, θ-
σαι τὸ παθητικὸν ἡμῶν τῆς ψυχῆς
ἐγείρειν ἢ ἐπεφύκεισαν. σκεπτέον δὲ
τι καὶ τῇδε.

* Δύο πηγὰὶ ἀνεῖνται πρὸς δεσμὸν
τῆς ψυχῆς ἐνταῦθα. ἐξ ὧν, ὥστερ
θανασίμων πομάτων, ἐμπιμπλαμένη,
ἐν λήθῃ τῶν οἰκείων γίγνεται θεαμάτων,
ἡδονή τε καὶ λύπη· ὧν παρασκευα-
σικὴ μὲν ἡ αἴσθησις, καὶ ἡ κατὰ τὴν
αἴσθησιν ἀντίληψις, αἵτε συνομαρ-
τοῦσαι ταῖς αἰσθήσεσι ἢ φαντασίαι
τε δόξαι καὶ μνήμαι, ἐκ δὲ τού-
των

auulsiōnis secum ferre confuenit. Illa
autem uoluntaria separatio ex assidua
affectuum incuria & inexercitatione
existit, incuriam autem hanc illud prae-
stat, si una cum assiduae rerum intel-
ligibilium cogitatione ab indumentis ab-
stineamus, quae perturbationes in no-
bis excitant: inter quae illa etiam
sunt, quae ad uictum spectant.

§ 33. Nobis igitur non minus quam
ab aliis, a cibis quibusdam abstinendū
est, quia ea natura sunt, ut af-
fectuosam animae nostrae uim incitent.
Qua de re considerandum in hunc
modum est. Duo fontes hinc ad uin-
culum animae fluunt, ex quibus ipsa
quasi lethali potione repleta in prop-
riarum contemplationum obliuionem in-
ducitur, uoluptas uidelicet, & dolor:
quos quidem tum sensus, quaeque
sensu fit perceptio, tum quae sensum
consequuntur imaginationes & opinio-
nes, & memoriae praeparant: ex qui-
bus

ἡπάται τι. in *Flor.* nempe. & *Lugdun.* lege-
batur οὐχ ἦττον οὐ ἀπερ. Distinguendum forte
ἐτύγχανεν. εἴσα ἀπόδοσις, veri nominis ἀπόδο-
σις, οὐχ ἡ. οὐ ἀπ. Statim τι delet *Meerm.* &
dein pro ἀποδόσεως legit ἀποδόσεως.

2. Ἡ μετὰ τῆς πρὸς τὰ ν. δ.] E lectione co-
dicis *Lipsiensis* efficiam ἡ μέγα πρὸς τὰς νοη-
τὰς διαρκούσα φροντίδας ἀποχῇ τῶν τ. κ. ubi
μέγα idem est atque μέγας. *magnus* &
multum proficiens, vel potens ad curas re-
rum immortalium praesidium est continen-
tia a sensibus. REISK. Mox ἐκ ante τῶν τρ.
deest *Lipf.* & pro ἐγγίνεται *Bodlei.* γίγνεται.

1. Ἐπεφύκεισαν.] Editor *Lugdun.* quo cumt

consentit *cod. Lipf.* & *Meerm.* ἐπεφύκεισαν.
Paullo ante *Abresch.* malebat ἄλλων, ἢ καὶ
τρ.

2. Δύο πηγὰὶ ἂν. &c.] Sumfisse videtur e
Platone, qui de voluptate & dolore loquens
L. I. Leg. p. 776. F. δύο γὰρ αὗται πηγὰὶ
μεθεῖνται φύσει εἶν. ὧν δ' μὲν αὐτοτόμεως ὄνεν
τε δεῖ καὶ ὅποτε καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονίᾳ &c.
Adscriptum erat in margine *Lipf.* & *Meerm.*
ὅτι τίνες αἱ δύο πηγὰὶ ἐξ ὧν ὥστερ πρὸς αὐτὴν ἡ ψυ-
χὴ ἐαυτῆς ἐπιλαμβάνεται.

3. Φαντασίαι τε δ. κ. μ.] Recte *Lipf.* ac
Meerm. Φαντασίαι τε καὶ δόξαι, nisi forte
sedem mutaverit, ac fuerit Φαντασίαι, δόξαι
τι

bus excitati affectus, omnisque irrationalis uis crassior affecta animam deorsum trahunt, & a proprio amore erga id quod est prorsus auertunt. Ab his igitur pro uiribus recedendum est. Recessio autem affectibus qui ex sensibus & irrationali ui existunt, exclusis procuranda est. Sensus autem ex iis fiunt, quae uel uidentur, uel audiuntur, uel quae gustatu, aut olfactu, aut tactu percipiuntur. sensus enim quasi metropolis quaedam alienigenae affectuum coloniae in nobis extitit. Ecce enim per singulos sensus inspicere, quantum perturbationum fomentum in

nos

των ἐγειρόμενα τὰ πάθη, καὶ παῖσα ἢ ἄλογία παχυνομένη, κατὰ γὰρ τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ οἰκείου περὶ τὸ ὄν ἀποσρέφει ἔρωτος. ἀποσάτεον ἄρα εἰς δύνανται τούτων. 5 αἱ δὲ ἀποσάσεις διὰ τῶν ἐκκλίσεων τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις παθῶν, καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλογίας. 6 αἱ δὲ αἰσθήσεις ἢ διὰ τῶν ὁρατῶν, ἢ τῶν ἀκουσῶν, ἢ γευσῶν, ἢ ὁσφραντῶν, ἢ ἀπτῶν. 7 οἷον γὰρ μητροπολις ἢ αἰσθησις ἦν τῆς ἐν ἡμῖν ἐκφύλου τῶν παθῶν ἀποικίας. Φέρε γὰρ, ἴδε καθ' ἐκάστην ὅσον τὸ 8 ὑπέκκαυμα εἰσρεῖ τῶν παθῶν εἰς

σε καὶ μν. Scimus enim Graecos subinde alteri coniungendorum particulam τε subiicere, uti *Pauli* I. ad Corinth. I, 30. quo in loco ideoque vocem σοφία ad Dominum Christum, cum *Clar: Bossio* Obſi. Crit: I, 1. referre, necesse non uidetur.

4. Ἀλογία παχυνομένη.] Παχύνειν eleganter ad animum transfertur. Ἐμφύχων βρώσεις τῶν νοῦν παχύνειν dicuntur *Philosfr:* Vit: Apoll: I, 8. Hinc παχεῖς homines stupidi, ἀνήτοι, uti e *Suida* aliisque notum. Multa huius generis habent V. D. ad illa *Matib.* XIII, 15. ἐπαχύνθη ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου. Noster infra δεσμὸν παχύνειν dicit § 38. Hinc sumferunt veteres Theologi. Ἡ ἀμαρτάνουσα ψυχὴ παχύνεται, ἢ δὲ ἀρετὴ λεπτύνει. *Orig:* Select: in Psalm: p. 699. ubi Vid: Comment: Latini sic pingue ingenium & similia dicunt.

5. Αἱ δὲ ἀποσάσεις διὰ τῶν ἐκκλ.] *Lipsf. & Meerm.* ἐκκλίσεων. declinationem cum ratione εὐλογον ἐκκλινον vocat *Diog: Laërt:* VII, 116. Non omitte cum his contendere pulcrum locum *Max. Tyr.* Dissert. XVII, 7. nam nimis prolixus est, ut adscribam.

6. Αἱ δὲ αἰσθήσεις &c.] Haec & sequentia respicit *Hieron:* adv: Iovin: L. II, 8. Per quinque sensus, quasi per quasdam sene-

stras, vitiorum ad animam introitus est. non potest ante metropolis & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima praegravatur. & capitur adpreßu, auditu, odoratu, sapore, tactu. Si circensibus quiescam delectatur, si atblesarum certamine, si mobilitate bistionum, si formis mulierum &c. Pro ὁσφραντῶν in *Lipsf.* est ὁσφραντικῶν.

7. Οἷον γὰρ μητρόπολις &c.] Pulcrum comparandi genus. Sic historiam τῆς φιλοσοφίας μητρόπολιν, ob praecepta vitae quae inde, tanquam e metropoli coloniae, prodeunt, apud *Diod. Sic.* L. I, 2. ubi multa alia *Wesfeling.* Similis elegantiae est istud *Diogenis*, qui φιλαργυρίαν εἶπε μητρόπολιν πάντων κακῶν, apud *Laërt.* in vita eius. quo cum contendere solent optimi interpretes dictum *Pauli* I. ad Tim. VI, 10. Eadem φιλαργυρία eleganter ἀκρόπολις τῆς κακίας *Clem. Alex.* Paedag. II, 3. Et *Strom.* VII. p. 718. μητρόπολις κακίας ἡδονῆς. πλεονεξία μητρόπολις κακῶν, *Pallad.* de Vit. Ioan. Chryſ. p. 45.

8. Ὑπέκκαυμα εἰσρεῖ τ. π.] Similiter *Greg: Naz:* Orat: XVIII. τῶν παθῶν ὑπεκκαύματα & ὑπέκκαυμα ἐπιθυμίας *Clem. Alex.* *Strom.* L. II

εἰς ἡμᾶς. τοῦτο μὲν ἐκ τῆς κατὰ τὰς θεάς 9 ἵππων τε ἀμίλλης καὶ ἀθλητῶν ἢ τῶν 10 ἐκλελυγισμένων ὀρχήσεων. τοῦτο δὲ ἐκ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς πρὸς τὸ θῆλυ. αἱ δὲ λεαρ τοῦ ἀλογίζου, παντοίαις ἐπιθέτοις παγίοι χειροῦνται τὸ ἄλογον.

§ 34. Κατὰ γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα 1 ἐκβακχευομένη ὑπὸ τῆς ἀλογίας ἀναπηδᾶν τε 2 ποιεῖ καὶ ἐκβοᾶν καὶ κεκραγέειν, τῆς ἔξω ταρχῆς ἀπὸ τῆς ἔνδον ἐκκαιομένης, ἣν ἀνῆψεν ἡ αἰσθησις. 3 αἱ δὲ διὰ τῶν ἀκοῶν ἐμπαθεῖς οὔσαι κινήσεις, ἔκτε ποιῶν ψέφων, καὶ ἥχων, αἰσχρορρήμοσύνης τε καὶ λοιδορίας, 4 ὥς τοὺς μὲν πολλοὺς τέλεον τοῦ

λσ-

nos influat : partim ex certaminis equorum & athletarum, aut lasciviarum saltationum spectatione : partim ex foeminae contemplatione : quae eam irrationali facultati exhibentes eam uariis iniectis laqueis undequaque inuadunt, ac subiugant.

§ 34. Omnibus enim his ob rationis expertem uim debacchans anima facit, ut exilient, ut clament, ut uociferentur homines, dum externa turbatio inflammatur ab interna; quam sensus incenderat. Quae uero per auditum accidunt ex quibusdam clamoribus, & sonis turpiloquii, & convicii adeo turbulentae agitationes sunt, ut plerique quasi penitus e ratione ex-

ces-

II. p. 406. B. Vid: *Kust*: ad *Suid*: in V. pro eisrē male *Lipf*. εἰρεῖν.

9. Ἴππων τε ἀμίλλης.] Ludi equestres dicuntur simpliciter ἀμίλλαι, vel ἀμιλλαι ἵππων seu ἵππικαι. Conf: *Spanhem*: ad *Iulian*: Orat: p. 257. quem iam laudatum video *Wolffio* ad *Liban*: Epist: 648.

10. Ἐκλελυγισμένων ὀρχήσεων.] Λυγίζεν in palaestra proprie dicebatur, qui ictus adversarii caput aliamve corporis partem subito inflectendo eludebat. Hinc notare coepit corpus frangere in molles quoscunque motus, quod saltantium artibus, quae olim athleticarum pars erant, proprium est. λυγιστικὸς ἐρχησῆς apud *Polluc*: IV. Segm: 97. Vid: *Kuhn*: ad *Eum*: L. VI, 27. Et *Spanhem*: ad *Arist*: Ran. 787. Eleganter *Greg*: *Nazianz*: *ζηλ*: II. p. 107. Ἀναλάβωμεν ψαλμῶν, ubi *Schol*: λυγίζουσι αἱ ἐς, τὸ τεχνικῶς ὀρχεῖσθαι καὶ βρῦπτεῖσθαι. A flectendo & torquendo transit in significatum cruciandi. Vid: infra IV, 13. Adscriptum erat *Lipf*: καταδρεμῇ τῶν ἀπὸ τῶν αἰσθησέων ἡμῶν ἐγγινο-

μένων αἰσθημάτων. & sic etiam *Meerm*.

1. Ἐκβακχευομένη.] Scilicet ἡ ψυχή. quod haud scio an sit addendum, cum longo ante intervallo praecesserit.

2. Ποιεῖ καὶ ἐκβοᾶν καὶ κεκρ.] Ita postquam ventris libidinem & Veneris voluptatem amputandam dixerat *Max. Tyr*. pergit, *Diff*. IV, 8. μέχρι δὲ ταῦτα τῷ συζῇ, καὶ συντρέφεται, καὶ πρὸς αὐτὰ τῇ θεραπείᾳ νέμεσκει, ἀνάγκη τὰς ἐκείνων βρέξεις κρατεῖν, καὶ βοᾶν τὴν ψυχὴν τὰς ἐκείνων φωνάς. ubi Vid: *Markl*. Nostri non oblitum. Iungit duo illa etiam *Athen*. L. XIII. p. 601. B. Καὶ ὁ Πηγῖνος βοᾶ καὶ κέκραγεν. *Euseb*: P. E. p. 91. A. ἀληθὲς λόγος βοᾶ καὶ κέκραγε. Mox *Flor*. & *Lipf*. ἐκκαυμένης.

3. Αἱ δὲ διὰ τῶν ἀκοῶν. *Hieron*: loco paullo ante laud. *Rursus auditus vario organorum cantu, & vocum inflexionibus delentur, & carmine poetarum & comediatarum, mitorumque urbanitatibus & strophis, quidquid per aures introiens, virilitatem mentis effeminat.*

4. Ὡς τοὺς μὲν πολλοὺς &c.] Ὡς videtur de-

ceſſerint , furentes ferantur : a-
lii contra effoeminati omnibus mo-
dis immutentur. Suffimentorum au-
tem uſus , aut odorati flatuſus , qui
amores ſui amatoribus uenditant ,
quantum irrationalem in anima uim
ſaginent nemo eſt qui neſciat. Nam
de turbationibus quae guſtatu ad-
mittuntur , quid dicere quiſpiam
poſſet ? Praeſertim cum inde du-
plex uinculum innectatur , alte-
rum , quod ex guſtatione ab
affectibus inpinguatur : alterum ,
quod ex alienorum corporum re-
pletione graue ac ualidum red-
ditur. Venena enim , ut qui-
dam

λογιſμοῦ ἐκδεδυκτός φέρεſθαι ποιοῦν
5 οἰſτρομένους , τοὺς δ' αὖ θηλυ-
νομένους , παντοίας εὐφρίας ἐλίτ-
τεſθαι. 6 θυμιαμάτων δὲ χρίσεις ἢ
δυſώδεις πνοιαί , αἵτε τοὺς αὐτῶν
ἔρωτας τοῖς ἐραſαῖς ἐμπορευόμεναι ,
τίνα λελήθαſιν , 7 ὅſτην τῆς ψυχῆς
τὴν ἀλογίαν πιαίνουſι ; περὶ γὰρ
τῶν διὰ τῆς γεύσεως , τί ἂν τις
καὶ εἴποι παθημάτων , διπλοῦ μά-
λις ἐνταῦθα τοῦ δεſμοῦ συμπε-
κομένου τοῦ μὲν , ὃν ἐκ τῆς γεύ-
σεως τὰ πάθη πιαίνει τοῦ δὲ , ὃν
ἐκ τῆς ἐμφορήσεως τῶν ἀλλοτριῶν
ſωμάτων βαρύντε καὶ δυνατὸν ἐρ-
γαζόμεθα· φάρμακα γὰρ , 8 ὥς που
H τὶς

delendum. forte τέλειον τὸν λογιſμὸν (vel τοὺς
λογιſμοὺς) ἐκδεδυκτάς φέρεſθαι ποιοῦſιν οἰſτρο-
μένους. REISK.

5. Οἰſτρομένους.] Ita prius legebatur φέρε-
ſθαι ποιοῦν οἰſτρομένους. Gallicus interpres ad
marginem libri annotarat λοιπὸν. ego οἶον. u-
trumque in textum irrepsit. Poſterius autem
ego verius iudico. VALENT. Mihi ὥς — ποι-
εῖν , vel ὥς — ποιοῦſιν legendum videtur.
αἱ δὲ διὰ τῶν ἀκοῶν ἐμπαθεῖς — tales ſunt , ὥς
ποιεῖν οἰſτρομένους φέρεſθαι &c. Vel ὥς ποιοῦſιν
&c. τίνα λελήθαſιν : quae e ſequentibus huc
etiam referri poſſunt. Lene ſane eſt reme-
dium.

6. Θυμιαμάτων δὲ χρίσεις ἢ δ. π.] Forſan
θυμ. ἢ χρίσεων δυſ. Hoc εὐώδεις erat conje-
ctura Gallici interpretis , & omitti debuit.
Putavi enim non opus eſſe , ut mutaretur
δυſ. ſed ferri poſſe θυμ. ἢ χ. δυſ. πνοιαί. VA-
LENT. Forte θυμιαμάτων δὲ χρίσεις ἡδυώδεις ,
πνοιαίτε τοὺς αὐτῶν ἔρωτας — rarum quidem
eſt vocabulum ἡδυώδης pro ἡδύſμος , & rara
conſtructio χρίσεις ἡδυώδεις θυμιαμάτων pro
χρίσεις θυμιαμάτων ἡδυωδέων. videtur tamen

Porphyrus ea uſus diſtione , quam illa fe-
rebat aetas , dura , affectata , ſaepe mon-
ſtroſa , id. quod poſuimus , dediffe. REISK.
Hieron: II. adv: Iovin: 8. odoris autem
ſuauitas , & diverſa thymiamata , & amo-
rum , & cyphi , oenanthe , muſcus , &
peregrini muris pellicula , quod diſſolutis
& amatoribus conveniat , nemo niſi diſſo-
lutus negat. Quem ἐνώδεις πν. legiſſe ſu-
ſpiceris. Pro χρίσεις reſtituendum χρίσεις
Doſt: Abreſchio merito (idque prima ma-
nus in Meerm. dederat) videbatur , & mox
αἱ vel αἱ γε.

7. ὅſτην ἀλογίαν πιαίνουſι.] Ita reſtitui. ne-
ſcio enim qua auctoritate fretus VALENT.
ἔſτην ediderit. Omnes conſentiunt in ἔſτην.
Eleganter autem πιαίνειν ἀλογίαν dixit , uti
πιαίνειν δεſμὸν , πάθη & ſimilia familiares Phi-
loſophis ſunt locutiones. πιαίνειν τὸν τῆς ψυ-
χῆς δεſμὸν Iulian: Orat: VI. p. 198. quod
δεſμὸν παχύνειν dicit Noſter § 38. de qua vo-
ce ſupra.

8. ὥς που τὶς ἱατρῶν ἐ.] Pertinet huc e-
tiam dictum Antiphanis , Medici Delii , vel
hanc

τὸς τῶν ἰατρῶν ἔφη, αὐτὰ μόνον τὰ
σκευαστὰ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ
καὶ τὰ καθ' ἡμέραν εἰς τροφήν πα-
ραλαμβάνόμενα, σιτία τε καὶ πο-
τὰ, καὶ πολὺ μᾶλλον τὸ θανά-
σιμον ἐκ τούτων τῇ ψυχῇ ἀναδί-
δοται, ἢ ἐκ τῶν φαρμακείων εἰς
διάλυσιν τοῦ σώματος κατασκευά-
ζεται. αἱ δὲ ἀφαί, μόνον οὐ σω-
ματοῦσαι τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς ἀ-
νάρθρους ψόφους, οἷα δὴ σῶμα,
πολλάκις ἐμπίπτειν ἠρέθισαν. ἐξ
ᾧ αἱ μνήμαι καὶ αἱ φαντασίαι,
αἵτε δόξαι ἀθροισόμεναι ¹⁰ ἐσμὸν
τῶν παθῶν ἐγείρουσαι, φόβον, ἐπι-
θυμιῶν, ὀργῶν, ¹¹ ἐρώτων, φίλτρων,
λυπῶν, ζήλων, μεριμνῶν, νοσημάτων,
τῶν ὁμοίων παθῶν πλήρη ἀπέδειξαν.

§. 35. Διὸ πολὺς μὲν ὁ ἀγὼν,
τούτων καθαρεῦσαι, πολὺς δὲ ¹ ὁ
πόνος ἀπαλλαγῆναι αὐτῶν τῆς με-
λέτης, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέ-
ραν,

dam. medicus dixit, non sola es-
sunt, quae a medicina conficiuntur.
Sed esculenta etiam & potulenta, quae
quotidie in alimentum sumi consueve-
runt: ex quibus letifera vis magis in
animam diffunditur, quam ex uenenis
perniciēs ad dissolutionem corporis in-
feratur. iam uero tactus animam fere
corpoream reddentes saepe efficiunt,
ut in inarticulatos sonos, quasi iam
corpus euadat. Ex quibus quidem o-
mnibus memoriae, imaginationes, &
opiniones collectae innumero pertur-
bationum grege concitato, timorum,
cupiditatum, irarum, amorum, ille-
cebrarum, dolorum, aemulationum,
solicitudinum, atque huiusmodi per-
turbationum morbis animam replent.

§ 35. Atque iccirco ab his expurgari
difficile est: magnusque admodum la-
bor est suscipiendus, si ab horum me-
ditatione uolumus liberari, cum die
no-

hanc unam esse morborum causam τῶν ἐδεσ-
μάτων τὴν πολυειδίαν, apud *Clem. Alex.* Pae-
dag. L. II. p. 140. B.

9. Καὶ εἰς ἀνάρθρους ψόφους.] Locum hunc
non intelligo. est enim obscurum, quinam
illi sint inarticulati soni, in quos tactus in-
currat. aut si ἐκπίπτειν malimus, evehatur
& impingatur, ut navis in scopulos. REISK.
Strepitus & tumultus intelligo, in quos per
sensum istum anima incidit. Respicit haec
Hieron: II. adv. Iovin: 8. Tactus autem
alienorum corporum, & seminarum ar-
dentior appetitus, vicinus insaniae est. Ob
hunc sensum cupimus, irascimur, gesti-
mus, invidemus, aemulamur, solliciti su-
mus . . . maxime cum tactus deringat si-

bi etiam praeteritas voluptates, & recor-
datione cogat animam compati, & quodam-
modo exercere quod non agit. *Lips.* δὲ ante
ἀφαί non habet. Male *Meerm.* εἰς ἀνάρθρους.

10. Ἐσμὸν τῶν παθῶν.] *Infra L. II, 62. ἐσμὸν*
κακῶν dicit. *Hesych:* ἐσμὸς. πλῆθος. ubi multa
huius generis Viri Docti.

11. Ἐρώτων, φίλτρων.] *Infra L. II, 42. ἐρω-*
τικὰ & φίλτρα etiam iunguntur. *Φίλτρον* mo-
do de pharmaco amoris causa dato, modo
etiam de amore coniugali, vel qui erga libe-
ros exferitur, adhiberi solet. Res nota. vi-
de tantum *Wolf:* ad *Liban:* Ep. 76. Perpe-
peram *Meerm.* φόβον, ἐπίθ.

1. Ὁ πόνος ἀπαλλαγῆναι.] *Lips.* πόνος ἄπονος
ἀπαλλαγῆναι, e correptione, nam antea exa-
ra-

noſtuque neceſſaria nos ſenſuum conjunctione ubique comitetur. Vnde quantita in nobis facultas eſt, procul ab hujuſcemodi locis eſt abundum, in quibus etiam inuitus in multitudinem incidat, neceſſe eſt. cauendaque in primis pugna quae ex horum experientia exoritur, & ſi uis, etiam uictoria: amplectendaque inexercitatio, quae ab inexperientia exiſtit.

§ 36. Sic etenim audimus ueterum famam ante uiſorum, Pythagoreorum, & ſapientum: quorum alii deſerta maxime loca ſibi ad habitandum deligebant: alii in urbibus quidem, ſed in templis tamen & fanis uitam traducebant, ad quae turbæ omnis aditus praecluebatur. Plato uero habitare Academiam uoluit, quae praeterquam quod loco

ραν, ἐκ τῆς κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀναγκαίας συμπλοκῆς ἡμῖν παρούσης. ὅθεν ὅση δύναμις, ἀποσατέον τῶν τοιούτων χωρίων, ἐν οἷς καὶ μὴ βουλόμενόν ἐς περιπίπτειν τῷ πλήθει· καὶ εὐλαβετέον τὴν ἐκ τῆς πείρας μάχην, καὶ εἰ βούλει καὶ νίκην καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀπειρίας ἀγυμνασίαν.

§ 36. Ὡς γὰρ καὶ τῶν πρόθεν ἀκούομεν κλέα ἀνδράν, Πυθαγορείων τε καὶ σοφῶν ὧν οἱ μὲν, τὰ ἐρημότατα χωρία κατώκουν· οἱ δὲ καὶ τῶν πόλεων τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἄλσῃ, ἐξ ὧν ἡ πᾶσα ἀπελήλαται τύρβη. Πλάτων δὲ τὴν Ἀκαδημίαν οἰκεῖν εἴλετο, οὐ μόνον ἔρημον αὐτῇ

H 2

καὶ

rata erat media vox ἀπὸ τῶν, quod ſit tolerabilius, neque tamen neceſſarium. REISK. dein Meerm. καὶ ἡμέρων.

2. Τῷ πλήθει.] Forte τῷ πᾶσι id quod non modo res ipſa ſubiicit, ſed etiam confirmat ſcholium marginale, argumentum loci complectens & memoriae proponens, rubrica in margine cod. Lipſ. ſcriptum ἐτι δεῖ. ἀφίσταται τῶν χωρίων, ἀφ' ὧν πᾶσι περιπίπτειν. REISK. Vulgatum munit ſequens §. κατὰ. αὐτῇ ὑπὸ τοῦ πλήθους οὐκ ἀλλ. Malc Meerm. paullo ante ἀποσατέον.

1. "Οὕτω γὰρ καὶ τῶν &c.] Pergit Noſtrum ſequi Hieron: l. 1. c. 9. His igitur rationibus inuitati multiſque philoſophorum, reliquerunt frequentiam urbium, & hortulos suburbanos. . . . Nam & Pythagorae huiusmodi frequentiam declinantes, in ſolitudo & deſertis locis habitare conſueverunt. Platonici quoque & Stoici in templorum

lucis & porticibus verſabantur. . . . Sed & ipſe Plato, ut poſſet vacare philoſophiae, elegit Academiam villam ab urbe procul, non ſolum deſertam, ſed & reſilientem. Quosdam legimus effodiſſe ſibi oculos &c. Pro οὕτω Meerm. οὕτως.

2. Καὶ πρὸς τοῦ ἄστεως.] Locus hic ſatis eſt difficilis. Legebatur κ. π. τῆς ἄστεως, correximus autem τοῦ e cod. Lipſ. & Meerm. Hoc quidem leue, & ſcripturae compendio donandum. Sed quomodo Academiam πρὸς τοῦ ἄστεως dicere potuit? quae ἐγγυτάτη ἔτε Paus. in Attic. p. 55. omniumque conſenſu aliquot tantum paſſuum ſpatia ab urbe erat ſειπuncta. Vidit hanc difficultatem Meurf. qui ideoque in Ceram: c. 20. reſcribit καὶ πρὸ τοῦ ἄστεως, ut apud Elymal: M. auctorem legitur. Et ſic etiam Markl: ad Max: Tyr: Diſt: V. p. 661. Tum vero oportet errorem hunc aliquot iam ſecula auctorem noſtrum ob-

καὶ πόρῳ, τοῦ ἄξεως χωρίον, ἀλλὰ καὶ, ὡς φασιν, ³ ἐπίνοσον. ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἐφείσαντο, πόρῳ τῆς ἔνδαν ἀπερισπάστου θεωρίας. εἰδέ τις οἶεται συνανθρωπεύων καὶ ἐμπιπλᾶς τὰς αἰσθήσεις τῶν κατ' αὐτὰς παθῶν, αὐτὰς μένειν ἀπαθῆς, λέληθεν αὐτὸν καὶ τοὺς αὐτῷ πειθομένους ἀπατῶν, ἀγνοῶντε ὡς ⁴ πολὺ τῶν παθῶν καταδεδούλωται αὐτῇ ὑπὸ τοῦ πλήθους, οὐκ ἀλλοτριώσει. οὐ γὰρ δὴ μάτην, οὐδὲ ⁵ τῆς φύσεως καταψευδομένης, τῶν φιλοσόφων ἔλεγεν, ὁ Φάς. ⁶ αὗτοι δὲ που ἐκ

co erat deserto, & procul ab urbe, parum etiam salubris, ut aiunt, habebatur. Quin nonnullos quoque fuisse constat, qui desiderio internae contemplationis, ne distraherentur, oculis sibi non pepercerunt. Quod si quis simul cum hominibus uersando, ac sensus suis affectionibus explendo, se futurum esse impatibilem putat, is & se & alios quibus id persuaserit, decipit: neque aduertit, se eo ipso quod a multitudine non alienatur, maxime in affectuum potestatem cessisse. Non enim temere neque de natura philosophorum mentiens asseruit ille, qui dixit. Hi uero a pueritia primum iter in

obsedisse, nam *Hieron*: l. i. sic iam legit, *elegit Academiam, villam ab urbe procul*. Crediderim paene intervallum tantum aliquod, licet brevissimum, significari. Graecorum μακράν & Latinorum *Procul* eo modo adhiberi ad *Matth*. VIII, 30. dudum notarunt Viri Doct: Immo & μακράν & τὸ πόρῳ *quantiis distantiam*, etiam *brevissimam* notare, observat *Clar*: *Alberti* ad *Hesych*: in V. ἐκεί. "Ἄς peculiariter dici *Athenas*, uti *Urbs* Roma, *Fluvius* Nilus &c. porunt qui nondum aere lavantur.

3. Ἐπίνοσον.] Id alii quoque significant. *Aelian*: V. H. IX, 10. Πλάτων, νεωροῦ χωρίου λεγομένου εἶναι τῆς Ἀκαδημίας. ubi plura hac de re *Interpr*. Quae si vera sunt, parum profecisse dicendum est Cimonem, qui ἐκαλλώπισε τὸ ἄς, τὴν Ἀκαδημίαν ἐξ ἀνδρου καὶ αἰχμηρᾶς κατὰ ἄρτυον ἀποδείξας ἄλσος, ἡσκημένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμοις καθαροῖς καὶ συσκόις περιπάτοις, apud *Plut*: T. I. p. 487. C. Mox τῶν omiserat *Cantabr*: contra fidem priorum editorum & *codicum* meorum.

4. Πολὺ τῶν π. κ. &c.] Melius καταδεδούλωται αὐτῇ & καταδ. active accipiendum est. Quod solet. *Valent*. Posterius hoc verissimum, sed αὐτὸν subintelligere malim. Nota est vis verbi medi, & quam vane in *Soloe*: *Lucian*: legatur τὸ καταδουλοῦσθαι μὲν ἑτέρῳ, τὸ καταδουλοῦν δὲ ἑαυτῷ γίγνεται. *Duk*: ad *Thuc*: III, 70. & alii ostenderunt. Sensus ergo est, τὸ πολὺ τῶν π. καταδ. αὐτὸν αὐτῇ (vel αὐτῇ τῇ) οὐκ ἄλλοτρ. Postremis illis adscripserat *Reisk*. proprie non --- alienationi a vulgo. οὐκ — ἀλλοτριώσει est quasi unum vocabulum, & sic exaratum erat in *Meerm*. Nota Grammaticorum figura τοῦ ὄφ' ἐν.

5. Τῆς φύσεως καταψευδομένης.] Καταψευδόμενος. significatur Plato, cuius ille locus nobilis legitur in *Theaeto*. *Reisk*. Optime. καταψευδεσθαι cum genitivo Graecis passim est *mentiri aliquid de aliquo*, temere alicui aliquid adfingere. Sic καταψευδεσθαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, infra L. IV, 21. Alia dabit *Periz*: ad *Ael*: V. H. XII. c. 36.

6. Οὗτοι δὲ που ἐκ νέου &c.] Haec usque ad

in plateam ne ſciunt quidem, neque ubi forum, aut curia, aut quicpīam aliud publicum ciuitatis collegium conſtitutum ſit. leges autem, & decreta quae uel dicuntur, uel ſcribuntur, neque uident, neque audiunt. ſtudia uero ſodalitatum ad magiſtratus, & conuentus, & coenae, & comēſſationes cum pſaltriis, ne in ſomnis quidem ipſi agenda occurrunt. Nam bene ne an male quicpīam in ciuitate euenerit, aut alicuine a maioribus aut uiris aut mulieribus malum aliquod contigerit, magis eum latet, quam marini calculi qui appellantur. atque haec omnia neque an neſciat, nouit: quippe cum non captandae gloriae cauſa ab his abſtineat. ſed reuera corpus tantum eius in ciuitate maneat, & uerſetur: mens autem omnia haec parua & nihil omnino eſſe exiſtians

ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδὸν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον ἢ βουλευτήριον, ἢ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα, οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἀκούουσι· 7 σπουδαὶ δὲ ἐταιρειῶν ἐπ' ἀρχάς, καὶ ſύνοδοι, καὶ δεῖπνα, καὶ ſὺν αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προſίſſεται αὐτοῖς· εὖ δὲ ἢ κακῶς τι γέγονεν 8 ἐν πόλει, ἢ τι τῷ κακόν ἐſιν ἐκ προγόνων γεγονός, πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον 9 αὐτὸν λέληθεν, ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντ', οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ

H 3

καὶ

ad finem Sect: e Platone ſumta ſunt, in Theaet: 127. unde multi alii etiam in ſua rura deriuarunt. Clem: Alex: Strom: L. V. p. 596. Theodor: Serm: de Virt: Act: p. 667. Euseb: P. E. L. XII. p. 602. & XIII. p. 672. D. quae collata ſibi mutuam opem praestent. μὲν debet cod. Lips. & Meerm.

7. Σπουδαὶ δὲ ἐταιρειῶν.] Sic edi curauimus. antea legebatur σπουδαίτε. non tantum cod. Meermanniani auctoritas, ſed & Plato, & quos eum deſcripſiſſe dixi, ita iubent. Pro ἐταιρειῶν, Clem: Alex: & Euf: ἐταιριῶν. ei & i, quia ſonus paene idem erat, in hiſce paſſim conſundi ſupra diximus.

8. Ἐν πόλει.] Ita recte: Solus Cantabr: ἐν omiferat, ſed Plato & ceteri contra ueniunt. Dein τῷ κ. reſtitui pro τὸ κ. quod

prius legebatur. Recte τῷ editur apud Euseb: & Platoni atque aliis reddendum eſt. Idem iubet Edit: Florent: & Cod. Lips. niſi quod in hoc pro enclitico τῷ, exaratum fuerit τῷ, quod etiam eſt in Meerm. Pro ἐκ προγόνων Theod: ſed ſolus, ἐν προγόνων. Plato autem & Euf: ἢ πρὸς ἀνδρῶν.

9. Αὐτὸν λέληθεν.] Et Lugd: & Cantabr: Edd: uolebant αὐτοῦς. Sed Plato & reliqui contradicunt. Non meminerant Edd: quod translatitium eſt, a plurali ad ſingularem Atticos & alios ſaepeſſime tranſire. χῆες Platonis Interpreti redduntur maris arenae, quod merito probabat Heinſ: ad Clem: Alex: p. 64. Paullo poſt ἀρχεται Meerm. pro ἀπέχεται. male.

10. Πίπτεται κατὰ Πύδαμον.] Apud Platonem in:

καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρὰ καὶ οὐδὲν, ἀτιμάσασα, πάνταχῇ τοπέτται κατὰ Πίνδαρον, εἰς τῶν ἐγγύς οὐδὲν ἑαυτὴν συγκαθιέσα.

§ 37. Διὰ γὰρ τούτων ὁ Πλάτων οὐ καθίεντα εἰς τὰ εἰρημένα, φησὶν ἐξ αὐτῶν μένειν ἀπαθῆ, ἀλλ' ἐκ τοῦ εἰς μηδὲν αὐτῶν συγκαθίεναι. ¹ διὸ οὔτε τὴν ὁδὸν οἶδεν, ὅπου τὸ δικαστήριον ἢ βουλευτήριον, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν τῶν κατὰ μέρος. ² οὐκ, οἶδε μὲν, καὶ ἀπαντᾷ, ἀπαντῶν δὲ καὶ ἐμπιπλᾷ τὰς αἰσθήσεις ἀπ' αὐτῶν, ὅτι οὐδὲν οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ τούναντίον ἀπεχόμενον αὐτῶν φησὶ, καὶ μὴ εἰδότα, οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, εἰδέναι. εἰς δὲ δεῖπνα καθιέναι οὐδὲ ὕ-

ναρ,

mans contemnat, ac quocunque uolitet, ut Pindarus ait, telluris inferas plagas, & superos dimetiens, & coelestia sidera, atque omnem ubique rerum naturam indagans, & in nihil quicquam sese ingerens, quod sit prope.

§ 37. His enim uerbis Plato non ingentem se in antedicta impatibilem ex ipsis permanere inquit, sed qui in nihil quicquam horum sese ingerat: Iccirco neque iter, inquit, nouit in plateam, neque ubi sit forum, aut curia, aut quicquam aliud huiusmodi particulare. Non inquit, nouit & congregitur, & obuersatur, obuersans uero, atque ex ipsis sensus explens neque an nesciat, nouit: sed e contrario dum ab ipsis abstinet, ipsaque ignorat, tum demum se neque scire ait, an nesciat. Vt ad coenas autem conueniat, ne in somnis quidem, in-

In Theaet: unde hic totus locus acceptus est, legitur φέρεται. Nec tamen non hanc ueriores lectionem puto. nec enim temere ita apud hunc auctorem, summum Platonis amatorem, scriptum arbitror: & grandis haec atque elegans translatio mirifice conuenit poëticae locutioni. Praeterea uidi antiquissimum exemplar eius politissimi doctissimique scriptoris, in quo, cum, quemadmodum in excusis intus legatur, in margine tamen adnotatum est, scribi etiam πέτται. Animadvertendum autem, locum tantum Thebani poëtae ab hoc nostro indicari, cum plenius id carmen a Platone ponatur. Quae enim sequuntur hic, Porphyrii ipsius sunt, suis uerbis sententiam absoluentis, & quod a magni spiritus poëta magnificentissime prolatum fuit, sine ullo sermonis ornatu tra-

dentis. VICTORIUS.

Πέτται κατὰ Π.] Praeter illos, e quibus haec omnia petita dixi, haec Pindari etiam respicit *Antoni*: L. II, 13. sed alio, quam ceteri sensu, ut *Gataker* etiam animaduersum. Omnes habent πέτται, nisi quod *Euseb*: πέτται. Hoc certe πικτικώτερον quam φέρεται. καὶ κατὰ Πίνδαρον erat in *Lips*: & *Meerm*. Tum εἰς τι τῶν ἐγγ. *Plato*, & ex illo *Euseb*.

1. διὸ οὔτε τὴν ὁδὸν οἶδεν. &c.] Forte οὐτ' εἰς τὴν ἀγορὰν λέγει, τὴν ὁδὸν οἶδεν, εὐθ' ὅπου τὸ δικαστήριον. Quia propter negat *Plato* cum nosse viam ad forum, nosse item locum iudicii. REISK. *Meerm*. διὸ ο. τ. ὁδὸν ὅπου τὸ δικ. οἶδεν ἢ βουλ. οὐδ' ἄλλ.

2. Οὐκ, οἶδε μὲν.] Ita distingui iubebat *Reiskins*. & merito. mox bene etiam αἶδεν i-

inquit, occurrit. multo minus igitur is indignaturus eſt, ſi iuſculo aliquo, aut caruncula priuētur: at omnino curam aliquam his eſt adhibiturus: & non potius omnia haec parua quidem & nihil, ſi abſtineat, ſed ſi aſſumat, magna & noxia exiſtimaturus. Cum enim exempla in rerum natura habeat, diuinum eſſe feliciffimum; miſerrimum contra, quod diuinitate caret, illi ſimilem, huic diſſimilem ſefe praecſtabit: uitamque inſtituet conuenientem illi, cui eſſe ſimilis uult, tenui admodum uictu contentam, quaeque mortalibus rebus minime repleatur.

§ 38.

Iterari iubebat, ut ſit οὐκ οἶδεν, οἶδεν, ἀλλὰ &c. Frequens eſt, ut ſyllabam, vel integram quoque vocem, quae praecedērat negligeret inſulſa librarium natio.

3. Ἡ ὅλως προſήσεται ταῦτα.] Pro προſήσεται prior interpres repoſuerat προſθήσεται. ſed vel non mutandum eſt προſήσεται. vel totum ita legendum, ἢ εἰ ὅλως οὐ προſθήσεται. VALENT. Forte προſήσεται ad ſe admittet, adſciſcet, amplectetur. REISK. Omnes conſentiunt in προſήσεται. nam προſήσε, quod eſt in Lipſ. idem fuit. Eſſet hoc a verbo προίſημι, cui hic locus non videtur. Si a προſίſημι deſcendat, legendum eſt προſήσεται, quod placebat Cel: *Abreſchio*, cuius verba hic adſcribi quam maxime merentur. In huiusmodi compoſitis, in quibus ſimplex verbum a ε vel ε incipit, omiſſione alterius ε in praepoſitione προς, quidquam fere frequentius. Ita male in H. Steph: Theſt: habetur προςερνίζομαι, atque is pariter atque Salmaſt: in Heſt: reponi volunt, προςερνίζόμενος, pro προςερνίζομαι & προςερνίζόμενος. Longus L. IV. p. 133. προςεσερνίζετο, καὶ ἐξελθεῖν τῶν περιβόλων οὐκ ἠθέλην. V. *Gai.* ad M. *Anton.* p. 107. & 199. Diluc: Thuc: p. 380. Haec Vir Doct: Προſήσεται h. l. per offendere,

ναρ, Φησὶ, προſίſεται αὐτῷ. σχολῇ ἄρα ἀγανακτήσειεν ζωμῶν καὶ κρεαδίων ἀποσερούμενος, 3 ἢ ὅλως προſθήσεται ταῦτα. 4 οὐχὶ δὲ πάντα ἡγησάμενος μικρὰ μὲν καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς ἀποχῆς, μεγάλα δὲ καὶ βλαβερά ἐκ τῆς προſαγωγῆς, 5 παραδειγμάτων ἐν τῷ ὄντι ἐσώτων, τοῦ μὲν θεοῦ, εὐδαιμονεſάτου, τοῦ δὲ ἀθέου, ἀθλιωτάτου, τῷ μὲν, ὁμοιωſεται, τῷ δὲ ἀνομοιωſεται, τὸν εἰκότα βίον ζῶν, ᾧ ὁμοιοῦται, λιτόντε τοῦτον καὶ αὐτάρκη καὶ ἡκιστα τοῖς θνητοῖς 6 ἐμφορούμενον.

§ 38.

taedio & *onēri eſſe*, ut ſaepe apud Graecos, explicat *Reiskius* ad *Plut.* Opuſc. p. 390. Solent Graeci hac ſignificatione cum dat: conſtruere. Hic capi poteſt eodem ſenſu, quo paullo ante, aut omnino *haec illi conſtingunt, uſui veniunt.* de quo vocis uſu *Gatak.* ad *Anton.* VI, 46. pro σχολῇ, quod praecceſſit, Lipſ. perperam σχολῇ. *Moberm.* σχολῇ.

4. Οὐχὶ δὲ πάντα &c.] Loco πάντα malim μάλλον. & ſic totum locum conſtitui. οὐχὶ δὲ μάλλον, ἡγησάμενος, μικρὰ μ. κ. ο. ε. τ. α. βλαπήσεται μεγ. δ. κ. Φ. ε. τ. προſαγωγῆς, παρ. ε. τ. ὅθεν ὄντι παρεſῶτων, τοῦ μ. θ. εὐδ. &c. οὐχὶ δὲ ὁμοιωſεται, caeteris per parentheſin interjeſtis. Poſſit quoque pro ἐν τῷ ὄντι legi ἐν τῷ ἡγγιστα ἐσῶτων, *exemplis, unde id colligatur, in proximo affiis.* REISK.

5. Παραδειγμάτων ἐν τῷ ὄντι ἐσῶτων.] *Valent.* correxerat ἐν τῷ νοί. Nihil innovabit, qui haec *Platonis* eſſe meminerit, in *Theaet.* p. 129. D. παραδειγμάτων ἐν τῷ ὄντι ἐσῶτων τοῦ μὲν θεοῦ, εὐδαιμονεſάτου, τοῦ δὲ ἀθέου, ἀθλιωτάτου . . . τῷ μὲν ὁμοιούμενοι, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι. ζῶντες τὸν εἰκότα βίον ὁμοιοῦνται.

6. Ἐμφορούμενον.] Aut ἐμφερῇ legendum eſt, h. e. *ſimilem*, aut ἐμφερόμενον. quod pene

1-

§ 38. Ὡς ἔως ἂν τις περὶ βρωτῶν ¹ διαφορῇται, καὶ συνηγορῇ ² ὡς καὶ τόδε· βρωτέον, ἀλλ' οὐκ, εἰ δίδοντε ἦν, ἀπάσης τροφῆς ὅτι ἀφεκτέον διανοῆται, τοῖς πάθεσι συναγορεύων, ³ δοξοκοπεῖ, ὡς μηδὲν διαφερόμενος περὶ ὧν διαφέρεται. βία μὲν τοίνυν ⁴ ἑαυτὸν ὁ φιλοσοφῶν οὐκ ἐξάξει. βιαζόμενος γὰρ, οὐδὲν ἥττον ἐκεῖ μένει, ὅθεν ἀπελθεῖν βιάζεται. οὐ μὴν τὸν ⁵ δεσμὸν παχύων ἀδιάφορὸν τι πράττειν ἡγήσεται. ὥστε τὸ ἀναγκαῖον μόνον δίδους τῇ φύσει καὶ τοῦτο κοῦφον καὶ ⁶ διὰ κουφοτέρων τροφῶν, πᾶν τὸ παρὰ τοῦτο, ὡς εἰς ἡδονὴν συντεῖνον, παραιτῆσεται. πεί-

πει-

§ 38. Nam quoad de cibis altercatur quispiam, & edendum esse etiam hoc contendit, & non ea sententia est, ut si fieri posset, omni profus alimento esse abstinendum assereret; patrocinari is affectibus iactabunde & inaniter uidetur: utpote qui nihil referre ea existimet, de quibus altercatur. At qui philosophatur, per uim quidem coactus ab his sese non abstrahet: qui enim uiolenter cogitur, nihil ominis illic resistere consuevit, unde inuitus abducitur: non tamen si uinculum sibi crassius reddat, aliquid quod nihil referat, facere se existimabit. Qua propter quod necessarium tantum modo est, naturae exhibens, atque id admodum leue, ac quam leuissimis cibis potest, quicquid modum hunc exccsserit, utpote ad uoluptatem

idem est, tantumdemque ualet atque συμπεριφέρμενον accommodantem sese alteri, aut tandem, adscita lectione *cod. Lipsiensis*, ἐμφορούμενος, legendum τῶν θνητῶν ἐμφορούμενος, aut τῆς θνητῆς βορᾶς ἐμφορούμενος. REISK. Paullo ante pro εἰκότα *Meerm.* perperam εἰκόνα.

1. Διαφορῇται.] Διαφορεῖσθαι h. l. non est dissentire, sed animo angī, laborare, aequo animo non esse, sit ne aliqua res nec ne sit, hoc sit modo, an alio, sed existimare, multum sua interesse, res ut sit, aut ne ut sit, ut sic se habeat, an aliter. est ergo διαφορεῖσθαι idem ac paullo post διαφέρεσθαι. REISK. Clar. *Abreschio* placebat διαφορῇ τε καὶ vel διαφέρεται καὶ. Pro βρωτῶν *Meerm.* βρωτῶν. errore frequenti, ut supra uidimus.

2. Ὡς καὶ τόδε βρωτέον.] Ὡς τότε καὶ βρωτέον. REISK.

3. Δοξοκοπεῖ] Verbum est rarius. dicitur de inani opinione, quae frustra aliquem obsidet,

uti alia composita huius originis. Apud *Plut.* in *Per.* p. 154. E. pro δοξοκοπεῖν & δοξοκομία aliqui *codices* nostram vocem, & δοξοκομία praeferunt. Postrema hac utuntur plures, & Noster infra II, 52. ubi vide.

4. Ἐαυτὸν ὁ φιλοσοφῶν οὐκ ἐ.] *Holsten:* in *Vit:* *Porph:* c. 8. V. D. ad *Hierocl:* in *Aur:* *Carm:* p. 260. atque alii ἐξάγειν ἑαυτὸν explicant per vitam sibi eripere, quo sensu solet Noster, uti dicemus ad L. II. § 46. capi hic posset de ἀπάσει, cum quis a sensibus se abducatur, atque animum corpore quasi educat, ne eius mole & adfectibus impediatur, quam doctrinam passim inculcat. Locutionis tamen indoles eadem est.

5. Δεσμὸν παχύων.] Vide supra § 34. & infra δεσμῷ παχύτητι vocat § 47.

6. Διὰ κουφοτέρων.] Forte διὰ κουφοτάτων τρέφων. scilicet τὴν φύσιν aut τὸ σῶμα. REISK. Mox pro συντεῖνον *Bodl.* prave συντείνων.

7.

tem faciens repudiabit. Perſuaſum enim habet, quod inquit ille, ſenſum clauum animae eſſe, qui multitudine eorum quae percipit ipſam penetrans fruendo corpori agglutinat, atque quodam modo affigit. Nam ſi ſenſus purae animae operationi impedimento non eſſent; quae eſſet difficultas, ut licet in corpore eſſet quiſpiam, nulla tamen corporis motione afficeretur.

§. 39. Quo pacto enim iudicaſſes, aut dixiſſes, quid eſſes paſſus, niſi afficereris atque adeſſes iis, quae paſſus es? Mens ſiquidem ſibi adeſt, etiam ſi nos menti ipſi non adſumus. Qui autem mente exceſſit, illic eſt quo exceſſit: diſcurrenſque hac illac prout uariis perceptionibus animum intendit, ibi adeſt, ubi ſenſui obiecta res occurrunt. Aliud enim erat ex animi intentione alio ſenſibilia non aduertere: & ali-

πείσαι γὰρ κατὰ 7 τὸν εἰπόντα, ὡς ἥλος ψυχῆς πρὸς τὰ σώματα ἐτύγχανεν ἢ αἰσθησις· 8 αὐτῇ τρώσει τοῦ πάθους ἐαυτῆς συγκολλῶσα καὶ οἷον καθηλοῦσα τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν διὰ τοῦ σώματος ἀπόλαυσιν. εἰ γὰρ μὴ ἐνεπρόδιζε τὰ αἰσθήματα τῇ τῆς ψυχῆς καθαρᾷ ἐνεργείᾳ, τί δεινὸν ἦν 9 ἐν σώματι εἶναι, ἀπαθῆ μένοντα τῶν διὰ σώματος κινήματων;

§ 39. 1 Πῶς δ' ἂν ἐπέκρινας καὶ εἶπας δ πέπονθας, μὴ πάσχων, μὴ δὲ παρὼν, οἷς ἔπαθες; 2 νοῦς μὲν γὰρ ἐστὶ πρὸς αὐτῷ, καὶ ἡμεῖς μὴ ὤμεν πρὸς αὐτῷ. νοῦ δὲ ὁ παρεκβᾶς, ἐκεῖ ἐστὶν, ὅπου καὶ παρεξῆλθεν, καὶ διαθέων γε ἄνω καὶ κάτω τῇ τῆς ἀντιλήψεως προσοχῇ ἐκεῖ πάρεσιν, ὅπου ἡ ἀντίληψις. ἄλλο δὲ ἦν μὴ προσέχειν τοῖς αἰσθητοῖς, τῷ πρὸς ἄλλοις εἶναι.

I

ἀλ-

7. Τὸν εἰπόντα, ὡς ἥλος.] Adſcriptum erat in margine Cod. Lipſ. & Meerm. τὸν θαυμάσιον Πλάτωνα. De voce ἥλος vide ad finem § 31.

8. Αὐτῇ τρώσει.] Αὐτῇ (in nominativo) τρώσει (vel τῇ τρώσει nam perinde eſt) τοῦ πάθους ἐαυτὴν συγκολλῶσα. ipſa ſemet affigens per impulſum & adadum affectionis. REISK.

9. Ἐν σώματι εἶναι.] Utitur eadem locutione Auſtor Epist. ad Hebr. XIII, 3. ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. quod inluſtratum ibi dedere Interpretes.

1. Πῶς δ' ἂν ἐπέκρινας κ. τ. λ.] Καὶ εἶπας & πέπονθας μὴ πάσχειν, μηδὲ παρῆναι οἷς ἔπαθες,

& quae te movent, iis te negas moveri, neque item in iis te rebus eſſe, quae te afficiant. REISK. Ἐπικρίνειν eſt iudicare, diiudicare, uti infra § 43. Simpliciter quoque per iudicare vertendum eſt in Luc. Euang. XXIII, 24. ubi vid: Elsner. Poſt ἔπαθες ſignum interrogandi poſui, ut ſenſus evaderet clarior, Felic. auctoritatem ſecutus.

2. Νοῦς μὲν γὰρ ἐστὶ.] Sine dubio ἐστὶ eſt legendum. mens enim ſemper ſecum eſt, tametiſi nos a mente aberramus. REISK. Antea quippe legebatur ἐξω, ſed quod correxerant Rogeroll. & Valent. firmat Felic. Mox Bodlei. male παρεξῆλθεν.

ἄλλο δὲ, 3 τῷ ἀφιστάντα νομίζειν
 ἑαυτὸν μὴ παρῆναι. οὐ δὴ δείξει
 τις τοῦτο συγχωροῦντα τὸν Πλά-
 τωνα, εἴγε μὴ δ' ἑαυτὸν ἀπατῶν-
 τα τοῦτόν τις ἐπιδείξειεν. ὁ δὲ
 καθιείς εἰς βρωτῶν παραδοχάς, καὶ
 4 εἰς θέας ἐκὼν τὰς δι' ὕψεως, ὁμι-
 λίας τε καὶ γέλωτας, αὐτῇ τῇ κα-
 θέτει, ἐκεῖ ἔσιν, ὅπου καὶ τὸ πά-
 θος. ὁ δὲ πρὸς ἄλλοις ὢν καὶ ἀποσας,
 οὗτός ἐστιν ὁ διὰ τὴν ἀπειρίαν 5 γέ-
 λωτα παρέχων, οὐ μόνον θράτταις,
 ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, καὶ, ὅταν
 καθῇ, εἰς πᾶσαν ἀπορίαν ἐμπίπτων,
 6 ἀλλ' οὐκ ἐξαναισθητῶν, οὐδὲ ἐξακρι-
 βῶν

aliud assistendo & attendendo existima-
 re se non adesse. Hoc sane Platonem
 concedere ostendet nemo: nisi etiam
 se ipsum decipere uelit demonstrare.
 Qui igitur ultro in edulia admittenda,
 & spectacula, & congressus, & risus
 sese dedit ipsa deditio & appulsione
 ibi est, ubi est affectio. At qui aliis
 intentus ab his absistit, is ille est, qui
 ob imperitiam non solum thracibus an-
 cillis, sed reliquae etiam turbae risum
 exhibet: & cum coactus fuerit, in
 omnem haesitationem incidit: non
 sane quia sensu careat, aut exacte
 quidem sentiat, sed irrationali tan-
 tum.

3. Τῷ ἀφιστάντα νομ.] Melius esset τὸ ἐφι-
 στάντα. VALENT. Idem placebat *Reiskio*, &
 recte, licet sciam quid defendendae vulga-
 tae dici possit. *Codd.* etiam *Lipf.* & *Meerm.*
 habet τὸ. *Bodl.* perquam vitiose ὡ ἀφιστάντα.
 & dein *Lipf.* ac *Meerm.* ἀπαντῶντα. idque
 ediderat *Fogeroll.*

4. Εἰς θέας ἐκὼν τὰς δ. ο. &c.] Διὰ δεξι
Cod. Lipf. offendor hoc loco, neque me ex-
 pedio, quid enim? sunt ne aliae θέαι, quae
 non fiunt δι' ὕψεως. est ne vocabulum θέα
 ita ambiguum, ut ἀκρόαμα, ut quemadmo-
 dum hoc omne spectaculum significat, quan-
 quam proprie non est nisi res auditione ob-
 lectans, ita etiam θεὰ sit omne spectaculum,
 tamen non solos oblectet oculos. non pla-
 cet. pro ὁμιλίας mallet *σωμυλίας*, quod me-
 lius cum γέλωτας convenit. haud scio quoque
 an in ὕψεως lateat σκώψεως. num ergo sic dedit
 auctor καὶ εἰς θ. ε. καὶ τὰς διὰ σκώψεως ἡδονὰς,
σωμυλίας τε καὶ γέλωτας. REISK. Intelligo
 θέας illas de quibus supra § 33. loquitur,
 quae multum diverſae ab illa contemplatio-
 ne, de qua L. II. § 34. ubi de Diis inquit,
 ἔτι ἡμεῖς διὰ τῆς αὐτῶν θέας ἀληθινῶς τρέφουσι.
 Vox ὁμιλία latissime patet atque omnes con-

gressus & ea fere omnia complectitur, quae
 in vitae quotidianae usu solent accidere. Iun-
 gunt ideoque ὁμιλίας & συνουσίας. Vid: quos
 excitavit *Alberti* ad *Pauli*: I Corinth. XV,
 33.

5. Γέλωτα παρέχων.] Respicit ad illa quae
 de Thalete ac lepida eius ancilla fabulan-
 tur. Fideiufforem habeo *Platonem*, qui cum
 illa narrasset ipsissimis verbis pergit in The-
 aet. p. 127. A. γέλωτα παρέχει οὐ μόνον θράτ-
 ταις, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄχλῳ. E Platone, ut alia,
 haec etiam excerpſit *Eusebi* P. E. p. 603.
 Passim mulier illa θράττα genere fuisse dici-
 tur, sed *Origen*: in Philof. c. 1. p. 878.
 hoc ei nomen proprium fuisse significat.
 Quod cum ancillis olim familiare fuerit;
 uti solebant a patria nomen trahere, nihil
 est, quare lectionem istam cum V. D. in
 Parerg: Crit: sollicitemus, quod *Wolſio* ibi
 animadversum iam video.

6. Ἀλλ' οὐκ ἐξαναισθητῶν.] Pro ἀλλ' vide-
 tur ἄτε legendum esse. sed locus hic non-
 nihil est intricatus. quid si ita dederit ἄτε
 οὐκ ἐξακριβῶν μὲν, οὐδ' ἐξακριβῶν αὐ, τῷ δὲ ἀ-
 λόγῳ utpote neque plane stultum & tardum se
 exhibens, neque rursus rerum spectatorem &
 iu-

tum facultate operetur : non enim hoc dicere Plato unquam auſus eſt : ſed eo quod huiuscemodi homo & in conui- ciis proprium id habeat, ut neminem ullo conuicio afficiat, ut qui malum nullum cuiuſpiam nouerit, ex eo, inquit, quod meditatus non fuerit : haeſitans igitur ridiculus apparet : & in laudibus, & aliorum iactantiis cum non ſimulate ſed reuera ridere conſpiciatur, delirus uideatur.

§ 40. Quare ex imperitia & abſtinentia non nouit : non autem quia in experimentum ueniens, & irrationali facultate operans, intellectu & mente contemplari integre ualeat. Nam neque illi qui duas animas nos habere aiunt, duas attentiones nobis tribuunt. Ita ſiquidem duorum animalium coniunctionem facerent, quorum alterum alterius alicui rei uacantis non aduertere actionem poſſet,

§. 41.

βῶν μὲν, τῷ δὲ ἀλόγῳ μόνον ἐνεργῶν (οὐ γὰρ τοῦτο εἶπεν ἐτόλμησε Πλάτων.) 7 ἀλλ' ὡς ἔντε ταῖς λαιδορίαις, ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λαιδορεῖν, ἅτε οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενός, ἐκ τοῦ μὴ μεμελητηκέναι, φησὶν (ἀπορῶν οὖν γελοῖος φαίνεται) ἔντε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις, οὐ προσποιητῶς, ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἐνθλος γιγνόμενος, ληρώδης δοκεῖ εἶναι.

§ 40. 1 "Ὡς τε διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀποχὴν οὐκ οἶδεν, οὐχ ὅτι εἰς πείραν καθιεῖς, καὶ διὰ τοῦ ἀλόγου ἐνεργῶν, οἷός τε ἐς θεωρεῖν τὰ κατὰ τὸν νοῦν ἀκραιφνῶς. οὐδὲ τῶν δύο ψυχᾶς ἡμᾶς ἔχειν λεγόντων, δύο προσοχᾶς ἡμῖν δεδωκότων. δύο γὰρ ἂν οὕτω ζῶων συνέρξεις ἐποίουν, 2 ἃ ἐνεδέχετο, ἄλλου πρὸς ἄλλοις ὄντος, τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου μὴ προσποιεῖσθαι τὰ ἔργα.

I 2

§. 41.

iudicem peritum atque callidum, ſed naturali quodam utens ſolummodo iudicio. REISK. Male *Cantabr.* habebat ἐξαναθητῶν.

7. 'Ἀλλ' ὡς ἔντε τ. λ. ἴδιον ἔχων.] 'Ἀλλ' ὡς ſi bene habet contrahi debet in unum vocabulum & in eo claudi parentheſis, ad hunc modum, Πλάτων ἔλλως] ἔντε ταῖς &c. ut ἔλλως ſit *temere*, vel *frustra*, vel *ſalſo*. REISK. Legebatur ἔχειν vel ἔχων, id ego de poſſeſſione ſua deieci, & ἔχει reſtitui. Ita iubet non tantum *cod. Lipſ. & Meerm.* ſed, cuius haec ſunt omnia ad finem uſque Sect: *Plato* etiam, in *Theaet.* p. 128. A. & inde *Euseb.* P. E. L. XII. p. 603. Mox apud *Platonem* editur ἐμμελεστηκέναι. Sed in noſtrum *cod. Porpb. & Euseb.* conſentiunt.

1. "Ὡς τε διὰ τὴν ἀπειρίαν &c.] Videtur circa οὐκ οἶδεν deeſſe τὰ περὶ αὐτὸν, haec ſequentia. quapropter ea quae circa ipſum ſunt, propterea ignorat, quia peritus eorum non eſt, & ab eorum tractatione ſe abſtinet. quanto, ſi in ea ſe conjiciet, uſuque intelliget, & naturali ſenſu in iis, quae ager, duci ſe patietur, iis rebus quae ad mentem pertinent, liquide contuendis erit minus habilis? οὐχ ὅτι eſt nedum, *multo minus*. REISK.

2. "ἃ ἐνεδέχετο.] Poſt & videtur ὑποτιθεμένων vel ſimile quid deeſſe, quae ſi ſupponerent, fieri poſſet, ut interea dum altera pars in ſuis rebus verſaretur, altera illius ſtudia non interpellaret, neque exiſtimaret ea ad ſe per.

§ 41. Τί δ' ἔδει καὶ ἡ μαραιν-
νεια τὰ πάθη, καὶ ἀποθνήσκειν
ἀπ' αὐτῶν, καὶ τοῦτο μελετᾶν
καθ' ἡμέραν, εἰ οἶοντ' ἦν ἐνε-
ργεῖν ἡμᾶς κατὰ νοῦν πρὸς τὰ
θνητὰ συναπτομένους, ἄνευ τῆς
τοῦ νοῦ ἐπιβλέψεως, ² τινες ἀ-
πεφαίνοντο; ³ νοῦς γὰρ ὁρᾷ καὶ
νοῦς ἀκούει· εἰδ' ἐσθίων πολυτε-
λῇ, καὶ πίνων οἶνον τὸν ἡδι-
στον, οἷοστε εἶ πρὸς τοῖς αὐ-
λοῖς εἶναι, ⁴ διατὶ οὐχὶ καὶ
παλλάκις εἶ συνῶν καὶ δρῶν,
ἔ

§ 41. Sed quid opus esset tabefacere
affectus & mori quantum ad ipsos spe-
ctat, idque quotidie meditari: si fieri
posset, ut ex intellectu operaremur,
& mortalibus rebus absque ulla intelle-
ctus inspectione incumberemus, ut
nonnulli asserunt? intellectus enim ui-
det, & intellectus audit, ut inquit il-
le. si uero opipara admodum come-
dens, & quam suauissimum uinum bi-
bens, materia carentibus rebus ani-
mum potes intendere: cur non etiam
idem potes, dum rem habes, & ea a-
gis,

pertinere. REISK. Ut infra § 41. οὐ γὰρ ἐν-
δέχεται fieri enim non potest, cum quo loco
Luc. Euang. XIII, 33. contendit Clar: *Elsner*:
& sic passim.

1. Μαραίνειν τὰ πάθη, καὶ ἀποθν.] Μαραίνειν
metaph: de adfectibus. Noster infra III, 26. &
IV, 3. διὰ μαράνσεως — καὶ θανάτου supra § 32.
ut h. l. cum ἀποθνήσκειν iungitur. Alibi θάνατος
τῶν φιλοσόφων adpellat, quae aliis, ut *Pytha-
gorae* in Aur. Carm. λύσις κακῶν dicitur. mortem
illam philosophicam. passim commendat. L. It.
in fine οἱ καὶ ἡμέραν μελέτην ἐν τῷ βίῳ, τὸ
ἀποθνήσκειν πεποιήμεθα. Qualis illa sit docet in
Ἀφορμ. τ. ν. § 9. ὁ γοῦν θάνατος διπλοῦς ὁ μὲν
συνεγνωσμένος — ὁ δὲ τῶν φιλοσόφων, λυομέ-
νης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Istum mo-
rem, ut corpus tanquam hostem subigerent
ac domarent, Pythagoras sumit ab Aegy-
ptiis, & ab illis propagatus est in alias gen-
tes, Indos in primis, ubi nec dum in desu-
tudinem abiit, qua de re *La Crozius* Hist.
Christi. Ind. L. VI. Quod vero interpretes
huiusmodi loca contempnare soleant, cum in
N. T. simile quid inueniant, ex. gr. in *Epist.*
ad Rom. VI, 2. id quo iure fiat, intelligunt
illi, qui usum veteris philosophiae habent.

2. Τινες ἀπεφαίνοντο.] Forte ὡς τινες ἀπε-
φάνοντο. periiit ὡς in concursu cum sine voca-
buli ἐπιβλέψεως REISK. Verissime & sic inter-
pres. antea legebatur τινες ἀπέφαινοντο; vesti-

gia tamen verae lectionis erant in *Lipsi*. τί-
νες ἀπεφάνοντο. Rectius *Meerm*. τινες ἀπεφαί-
νοντο. Nisi fuerit in singulari τις ἀπεφαίνοντο. quo
modo *Marf. Ficin*. legisse videtur, vertit e-
nim: ut aliquis declaravit, ita ut ad sequens
Epicharmi dictum respiciatur. ὡς autem prae-
cedens syllaba absorpserat, ut centies. Pos-
ses etiam ἐπιβλέψεως τινος, quod placebat *A-
breschio*.

3. Νοῦς γὰρ ὁρᾷ &c.] Celebre Epicharmi
dictum, Νοῦς ὁρᾷ, καὶ Νοῦς ἀκούει· τὰλλα κω-
φα καὶ τυφλά. *Hieron*: II. adv: Iovin: 9.
Quod mens videat, & mens audiat, &
quod nec audire quidpiam, nec videre pos-
simus, nisi sensus in ea quae cernimus &
audimus fuerit intentus, vetus quoque sen-
tentia est. Plura dicemus ad L. III. 21. ubi
Plut: dictum laudat, sed auctoris no-
mine suppresso.

4. Διατὶ οὐχὶ καὶ π. &c.] Παλλάκις h. l.
non est saepe, sed *exempli causa*, ut hoc
utar. REISK. Pro ἃ *Edit Lugd*. substituerat
&, quod unde acceperit ignoro. *Florent*: e-
nim ἃ quoque. Male autem uterque συνῶν.
Abreschius. malebat πολλάκις συνῶν. illa quae
sequuntur & μὴδὲ λέγειν καλὸν frequenter huius
modi in causa adhibentur, docet hoc, nec
nostri obliviscitur *Westen*: ad *Pauli* epist:
ad Ephes. V, 12.

gis, quae ne dicere quidem honeſtum eſt? Vbique enim pueri qui in nobis eſt, affectus hi ſunt. At tu propterea quod turpia haec ſunt, non ad ea detrahi animum aſſeres? Sed quae haec tandem diſtinctio eſt? ut aliis non poſſis affici, niſi ipſiſ attendas, atque adſis: alia concedas te exſequi, licet intelligibilibus percipiendis uaces? Non enim dicendum ſcilicet eſt, alia exiſtimari eſſe turpia apud pleroſque alia minime. Turpia enim omnia ſunt, quantum ad uitam attinet, quae ex intellectu traducenda eſt. ab omnibusque non fecus atque a uenereis abſtinendum, niſi quod parum alimenti ob generationis neceſſitatem naturae eſt concedendum. Vbicunque enim ſenſus eſt, eiusque perceptio, ibi reſeſſio ab intelligibili ſit, neceſſe eſt. quoque magis irrationalis partis motio incitatur, eo magis intellectio deficit. Non enim

fi.

ἀ μηδὲ λέγειν. καλὸν; πανταχοῦ γὰρ τοῦ ἐν ἡμῖν 5 παιδὸς ἦν ταῦτα τὰ πάθη, 6 καὶ ὅσῳ αἰσχροῦ, οὐ πρὸς ταῦτα φήσεις κατασπᾶσθαι. τίς γὰρ ἡ διακλήρωσις τούτου, τὰ μὲν μὴ οἶόν τε εἶναι πάσχειν, μὴ ὄντα πρὸς αὐτοῖς, τὰ δὲ ἕτερα συγχωρεῖν ἀποτελεῖν, πρὸς τοῖς νοητοῖς ὄντα; 7 οὐ γὰρ ὅτι τὰ μὲν ὑπείληπται εἶναι αἰσχροῦ παρὰ τοῖς πολλοῖς, 8 τὰ δὲ, οὐ αἰσχροῦ γὰρ πάντα. ὡς πρὸς γε τὴν κατὰ νοῦν ζωὴν καὶ πάντων ἀφεκτέον, καθάπερ τῶν ἀφροδισίων. ὀλίγον δὲ τῇ φύσει τροφῶν συγχωρητέον διὰ τὴν τῆς 9 γενέσεως ἀνάγκην. ὅπου γὰρ αἴσθησις καὶ ταύτης ἀντίληψις, ἐκεῖ τοῦ νοητοῦ ἡ ἀπόλαυσις. καὶ ὅσῳ τῆς ἀλογίας ἀνακίνησις, τοσούτῳ τοῦ νοεῖν ἀπόλαυσις. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τῇδε.

L 3i

κατὰ

5. Παιδὸς ἦν.] Diximus ad §. 9. Hieron: L. II. adv. Iovin. c. 10. *Alia quoque comparatio animae & corporis a philosophis ponitur: corpus puerum, animam praedagogum esse dicentibus.*

6. Καὶ ὅσῳ αἰσχροῦ.] Videtur quidem hic aliquid deesse, sed est tamen locus integer. breviloquentia haec est Porphyrii, idem dicens ac si dixisset καὶ ὅσῳ μᾶλλον αἰσχροῦ ταῦτα τὰ πάθη, οὐχὶ τοσούτῳ μᾶλλον φήσεις κατασπᾶσθαι πρὸς αὐτὰ. Sic paullo post ὅσῳ τῆς ἀλογίας, ubi μᾶλλον iterum omiſſum eſt. REISK. ὅσῳ per ellipſin pro ὅσῳ μᾶλλον Graecis ſaepe dicitur. Vid. Cel. Duker: ad *Tibycid. VI, 89. Κατάσπᾶσθαι* metaphorice

de adfectibus, ſaepe apud Noſtrum & alios. Supra §. 30. L. IV. §. 20. Pro ταῦτα in *Lips.* erat αὐτὰ, quod praeſerebat *Reiskius*.

7. Οὐ γὰρ ὅτι.] Aut ſubaudiri debet, aut deest potius & addi debet *ἕξεν εἰπεῖν*. REISK.

8. Τὰ δὲ οὐ.] Sic iterum L. II, 29. *Ζῶν δὲ, οὐ* neminem offendere debet οὐ in fine periodi pro οὐκ poſitum. E ſacris & profanis auctoribus exempla bene multa conduxit *D'Orvill.* ad *Char. VII, 6*. Paullo poſt pro ἀφεκτέον perperam *Lips.* ἀφεκτέους. & *Meerm.* ἀφροδίων, pro ἀφροδισίων.

9. Γενέσεως ἀνάγκην.] Tollendus aſterifcuſ. bene habet locus. γένεσις h. l. eſt *natura humana* quia per *naturam* noſtram *id fieri*.

κάκεισε Φερόμενον , ἐνταῦθα ὄν-
τα , εἶναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ μέρει ἡμῶν ,
ἀλλ' ὅλοις τὰς προσοχὰς ποιούμε-
θα.

§ 42. Ἰ Τὸ δὲ οἶσθαι κατὰ τὴν
αἴσθησιν παθαινόμενον , πρὸς τοῖς
νοητοῖς ἐνεργεῖν , πολλοὺς καὶ ἂ τῶν
βαρβάρων ἐξετραχίλισεν , οἱ ἐπὶ
πᾶν εἶδος ἡδονῆς προῆλθον ἐκ κα-
ταφρονήσεως , λέγοντες , καὶ τὸν
δύνασθαι πρὸς ἄλλοις ὄντα τῇ ἀ-
λογία χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπειν.
ἤδη γὰρ τινων ἀκήκοα τῇ σφῶν
δυσυχία συναγορευόντων τοῦτον τὸν
τρε-

fieri potest, ut huc & illuc simul fera-
mur, dumque hic sumus, illic etiam
adesse ualeamus. Non enim parte no-
stri, sed toto attentiones fiunt.

§ 42. Haec enim opinio quod sen-
sibus omnibus affectis quispiam uacare
intelligibilibus queat, multos etiam ex
barbaris praecipites tulit ac perdidit,
qui ex negligentia in omne genus uo-
luptatis profusi, ipsis se indulgere as-
serebant, quod dum aliis attenderent,
uti irrationalibus facultatibus etiam
possent. Iam uero nonnullos audiui,
cum suae infelicitati patrocinaarentur in
hunc

ri necesse est: quia sic nati sumus, ut fa-
cere nequeamus, quin id nobis indulgea-
mus. REISK. Ita supra §. 31. ἡ ἀνάγκη τῆς
γενέσεως. Plato & alii saepissime sic loquun-
tur. Noster τῆς θνητῆς φύσεως ἀνάγκη vocat
§. 45. Mox ante καὶ male aberat τοῦ in
Flor. & Lugdun.

1. Τὸ δὲ οἶσθαι &c.] Expressit haec Hie-
ron: II. adv. Iovin: c. 9. Quod si quis ex-
isimat, & abundantia ciborum potionum-
que se frui, & vacare posse sapientiae,
hoc est, & versari in deliciis, & delicia-
rum vitiiis non teneri, se ipsum decipit.

2. Τὸν βαρβάρων ἐξετραχίλισεν.] P. Petrus
Obf: Misc: I. c. 5. nimius est in loco hoc
explicando & emendando. Male ab Holstenio
versum dicit (nota errorem frequentem, de
quo alibi) nec eum emendare aut supplere
potuisse. Putat pertinere ad Salomonem, He-
braeorum regem, eumque barbarum adpella-
ri. Porphyrium legisse illa Salom: vanitas
vanitatum &c. vidisse etiam locum ubi opes
& magnificentiam suam praedicat Salomon.
Hinc effecisse, Salomonem in ea fuisse haere-
si, mentis contemplationi simul & corporis
voluptatibus vacari a sapiente posse. Post
λέγοντες amissa esse Sal: verba ματαιότης &c.
locumque in eam sententiam esse refingen-

dum. Quis non videt haec longe esse peti-
ta, nec opus esse ambagibus istis? Nec sub-
scribo Doct: Thomasi: qui (Thef: Epist: La-
troziani Tom. I. p. 341.) Epicureos hic
tangi opinabatur. Vix putem βαρβάρων no-
mine illos comprehendere voluisse, mitius
enim de illis loqui solet. Ut vox illa latis-
sime patet, & peculiariter ad Iudaeos &
Christianos pertinet, amplo illo significato hic
capienda est. Ἐξετραχίλισεν a palaestra sum-
tum est. egregie vocem inlustrarunt Per. ad
Ael. V. H. XII, 58. & V. D. Obf: Misc: Vol.
III. p. 242. Inde est quocunque modo ali-
quem praecipitem dare, pessum dare. ἐξ-
τραχίλισεν τὴν νεότητα Plut: T. II. p. 13. A.
Alciphr: III, 40. Euf: P. E. L. IV. p. 173.
D. τὰ πλήθη καὶ τοὺς δήμους ἐξετραχίλισαν.
Confer quoque Wetsten: ad Epist: ad Hebr. c.
IV, 13. qui locus huc non pertinet. Meerm.
turbato literarum ordine ἐξετραχίλισεν. Mox
rescripti οὐ fide cod. Lipsf. antea legebatur οἱ.

3. Καὶ τὸν δύνασθαι &c.] In cod. Lipsf. est
τῶν, quod in vestigia verae lectionis inducat.
deleto nimirum καὶ, quod natum videtur ex
vocis λέγοντες, & τῶν cum τῷ mutato, sic
leg. puto, λέγοντες, τῷ καὶ δύνασθαι (subaudi
τινα) καὶ πρὸς ἄλλοις ὄντα, τῇ ἀλογία χ. τ.
ἐπιτρ. (subaudi ἐαυτοὺς. REISK. τῶν etiam erat
in

hunc modum, nequaquam nos, in-
quiunt, polluant cibi: quemadmodum
neque a sordidis fluxibus mare inquinat-
ur: dominamur enim omnibus, sicut
& mare omnibus humoribus superius
est. Quod si mare os suum clauderet,
ne ea quae influant, admitteret, esset
quidem ex se magnum, sed ratione ta-
men ad mundum habita paruum existi-
maretur, ut pote quod continere sor-
des non posset: eas autem, si caue-
ret ne inquinaretur, profecto non ad-
mitteret. Sed cum magnitudinem fu-
am agnoscat, omnia fuscipit, neque
quicquam auersatur, quod in ipsum
influit. Sic nos, inquiunt, si esum
aliquorum eitemus, timori ei obnoxii
in feruitutem redigimur: quibus opus
est, ut subiecta omnia sint. Nam si
pauca aqua alicubi collecta sordidum
quicquam admiserit statim polluitur a
for-

τρόπον· 4 οὐ γὰρ ἡμᾶς μολύνει,
Φασί, τὰ βρώματα, ὥςπερ οὐδὲ
τὴν θάλατταν τὰ ρυπαρὰ τῶν ρευ-
μάτων. κυριεύομεν γὰρ τῶν ἀπάν-
των, καθάπερ ἡ θάλασσα τῶν ὑ-
γρῶν πάντων. εἰ δὲ ἡ θάλασσα
κλείσειε τὸ ἑαυτῆς στόμα, ὥστε μὴ
δέξασθαι τὰ ῥέοντα, ἐγένετο καθ'
ἑαυτὴν μὲν μεγάλη· κατὰ δὲ τὸν
κόσμον, μικρὰ, ὥσπερ μὴ δυναμέ-
νῃ 5 εἰσέξει τὰ ρυπαρά. εὐλαβηθεῖ-
σα δὲ μολυνθῆναι, οὐκ ἂν δέξαιτο.
ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὴ πάντα δέχεται,
γινώσκουσα τὸ ἑαυτῆς μέγεθος, καὶ
οὐκ ἀποσρέφεται τὰ εἰς ἑαυτὴν ἐρ-
χόμενα. καὶ ἡμεῖς οὖν, φασίν,
6 ἔαν εὐλαβηθῶμεν βρώσιν, ἐδου-
λώθημεν τῷ 7 τοῦ φόβου φρονή-
ματι. δεῖ δὲ πάνθ' ἡμῖν ὑποτε-
τάχθαι. ὕδωρ μὲν γὰρ ὀλίγον συν-
ακτὸν, ἔαν τι δέξηται ρυπαρὸν,
εὐ-

in *Meerm. cod. Flor.* & quae eam sequitur,
Lugdun. edit. Nihil difficultatis superest,
si Porphyrii construendi rationem cogites,
καὶ τὸν π. α. δ. τῇ ἀλογ. ἐπιτρ. χ. τοῦτοις.

4. Οὐ γὰρ ἡμᾶς μολύνει.---] *Wetsten:* cum
hifce contendit ea quae leguntur apud *Paull.*
1 Corinth. VIII, 7. Potuisset etiam *Matth.*
Evang. Cap. XV, 17, 18. Similia legas quo-
que apud *Cyrill.* contra *Iulian.* L. II. p. 45.
& alios.

5. Στέξει τὰ ρυπαρά] Quod hic *εἰσέξει* sta-
tim dixerat *δέξασθαι*. Haec quippe vocabula
promiscue adhiberi solent. Confule *D'Orville*:
ad *Char.* L. V. c. 10. est tamen *εἰσέξει* pro-
prie ita capere, ut contineas, ideoque di-
citur de vasis, quae rimas non habent, adeo-
que quae ingesta sunt continent. Multa de

voce *Philologi* ad 1 Corinth. XIII, 7. ubi
quae *Kyrkii* notavit vero mihi proxima vi-
dentur. Male *σενάξει Meerm.* Sed ille &
antiquiores *edd.* pro *ἴσσει* rectius *ἔσσει*.

6. Ἐὰν εὐλαβηθῶμεν.] Forte *εὐλαβηθήμεν* ob-
sequens *ἐδουλώθημεν*. *REISK.*

7. Τοῦ φόβου φρονήματι.] Loco V. *φρονήματι*
est in *cod. Lipf. νήματι*. Videtur legendum
esse *ἐδουλώθημεν τῷ τοῦ φόβου μίσματι*. *ser-*
viremus piaculo vel *sceleri caedis* h. e. nun-
quam vacui essemus metu caedis in anima-
lium aliquo perpetrandae, eoque reatus
contrahendi. cum satis cavere nemo queat,
quin vel invitum animal aliquod interdum oc-
cidat, quae res nostrum neminem non esset
semper sollicitum habitura. *REISK.* *φρονήματι*
id est *cogitatione*, ut vulgo *praesumptione*,
ut

εὐθέως μαιίνεται, καὶ ⁸ δουλοῦται ὑπὸ τῆς ρυπαρίας· βυθὸς δὲ, οὐ μαιίνεται. οὕτω δὴ καὶ βρώσεις ⁹ τῶν ὀλίγων περιγίγνονται ὅπου δὲ βυθὸς ἐξουσίας, ¹⁰ πάντα δέχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς μαιίνονται. τοιούτοις δὲ ἑαυτοὺς ἀπατῶντες ἀκόλουθα μὲν ¹¹ οἷς ἠπάτησαν, ἔδρων· ἀντὶ δ' ἐλευθερίας, εἰς τὸν τῆς κακοδαιμονίας βυθὸν αὐτοὺς φέροντες ἐπνίξαν. τοῦτο καὶ τῶν κυνικῶν τινες ¹² παντορέκτας ἐποίησε, προσπλακέντων τῷ αἰτίῳ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῖς, ὃ δὴ καλεῖν εἰώθαμεν ἀδιάφορον.

§ 43. Ἄνὴρ δὲ εὐλαβὴς καὶ ὑποπτος πρὸς τὰ γοητεύματα τῆς Φύσε-

sordeque ea opprimitur, ac superatur, gurgēs autem non inquinatur. Ita comestiones exiguos superant, atque opprimunt: iis uero quibus gurgēs atque immensa libertatis amplitudo est, omnia in alimentum sumuntur, & nullam inquisitionem afferunt. Isti igitur huiusmodi ineptiis se decipientes consentanea erroribus suis etiam egerunt: seque e libertate in infelicitatis gurgitem & profundum protrusi suffocarunt. Hoc etiam fuit, quod nonnullos ex cynicis ad omnia appetenda & uoranda induxit, cum animum ad causam errorum applicuerint, id quod indifferens, appellare consueuimus.

§ 43. Vir autem cautus qui naturae praestigias suspectas habet suique

ut bene adscripserat *Abreschius*. Notum est quam late vocis usus pateat.

8. Καὶ δουλοῦται.] Gallicus interpres in margine notarat *βολοῦται*. sed *δουλοῦται* satis recte legitur, ut mihi videtur. VALENT. Aut *βολοῦται* legendum, aut *δολοῦται* corrumpitur. REISK. VALENT. tamen *βολοῦται* in textu subiecerat. *βολερὸν ὕδωρ* millies dicitur. Firmare *βολ.* posset locus pulcher & ad rem nostram opportunus, *Max: Tyr: Diff: XXXIII, 5.* Καθάπερ τῶν ποταμῶν οἱ χειμέριοι ἐπεθάλωσαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἔργων καὶ τὸν κόσμον. οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἀμετρίας παθῶν ἐξίσταται &c. Mallem fere *δολοῦται*, noto loquendi genere. Nec tamen venustam τοῦ δουλοῦσθαι metaphoram dammare audeo. eo minus quia illa vox praecefferat.

9. Τῶν ὀλίγων περιγίγνονται.] Τῶν ὀλ. (scilicet *ρυπαρίων* vel *μολυσμάτων* οὐ περιγίγνεται) *esús paucorum generum superare nequit impuritates*. hoc est, cum reformidamus multa ciborum genera, sed intra pauca sub-

sistimus, tum facere non possumus, quin sordes ab illorum paucorum genere esu contrahamus. REISK.

10. Πάντα δέχονται.] Male in *Flor. & Lugd.* erat *δέχοντο*. Pro *ἐξουσίας* Clar: *Abresch.* malebat *ἐξουσίας*.

11. Οἷς ἠπάτησαν.] Nempe ἑαυτοὺς, quod praecessit. *ἠπατήθησαν* vel *ἠπάθον*, quod conveniret τῷ ἔδρων malebat V. D. In *Flor. & Lugd.* erat *ἠπάτην*. Meerm. habet *ἠπατήντο*. Voluit *ἠπατήσαντο*. quod verum putō.

12. Παντορέκτας ἐποίησε, προσπλακέντων κ. τ. λ.] *προσπλάκεν τῷ αἰτίῳ* REISK. Refingebam *προσπλ. τῷ αἰτ. τ. ἀμ. αὐτῶν. illis errorum causae pertinaciter inhaerentibus*. Id Graecis est *προσπλέεσθαι*, quam vocem lexica ignorant, sed idonea auctoritate munit *Gaiak.* ad *Anton. L. X, 7.* At neque vocem *παντορέκτης* in illis invenias, qua praeter alios utitur *Anacr.* od. X, 11.

1.

que corporis naturam animaduertit, quod instrumenti instar ad animae potestates fuerit coaptatum, consensum ipsius eiusmodi esse non ignorat, ut si extrinsecus pulsetur, pulsatioque ipsa percipiat, uelimus, nolimus, affectus resonent. perceptio enim nihil aliud est, quam sonitus ipse. at resonare anima non potest, nisi tota ad resonandum fuerit conuersa, eoque praesidem oculum suum traduxerit. Nam cum irrationalis facultas ex se inconsiderata sit, & quo usque aut quo modo, aut unde, aut ad quos agat, iudicare nullo modo queat, sed quocunque incubuerit, equis absque auriga perquam similis sit, fieri non potest, ut quicquam cum aliis extrinsecus administret, aut alimenti occasionem, & modum cognoscat, nisi aurigae oculus affuerit, qui

mo-

σεως, τὴν τε τοῦ σώματος φύσιν κατασκεψάμενος, καὶ ὡς ἤρμοσαι ὀργάνου δίκην πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς γνοῦς, οἶδεν ὡς ἔτοιμον φθέγγασθαι τὸ πάθος, ¹ ἅτε βουλώμεθα, ἅτε μὴ, κρουσθέντος τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἑξῶθεν, καὶ τοῦ κρούσματος εἰς ἀντίληψιν ἀφικομένου. ἡ γὰρ ἀντίληψις ἐτύγχανεν οὐσα ἢ φθέγγεις· φθέγγεσθαι δ' οὐκ ἐστὶ τὴν ψυχὴν, μὴ ἄλλην ² πρὸς τὸ φθέγμα ἐπιστραφεῖσαν, καὶ τὸ ἐπιστατικὸν ὄμμα πρὸς τοῦτο μετατιθεῖσαν. ὅλως δὲ τῆς ἀλογίας τὸ ἄχρι τινὸς, καὶ πῶς, καὶ πόθεν, καὶ πρὸς οὓς, ἐπικρίνειν οὐκ ἐχούσης, καθ' ἑαυτὴν δὲ ἀνεπισκέπτου ὑπαρχούσης, ἣ ἂν ἐπιβρίσει, ³ ἵπποις ἑοικυῖα ἄνευ ἡνιόχου, ἀμήχανόν ἐστιν ἢ διοικεῖν τι καθηκόντως πρὸς ⁴ τὰ ἑξῶ, ἢ τροφῆς καιρὸν καὶ μέτρα γιγνώσκειν, μὴ οὐχὶ τοῦ ⁵ ἡνιόχου

K

όχου

1. "Ἀτε βουλώμεθα, ἅτε μὴ.] Immo vero leg. ἄντε βουλώμεθα ἄντε μὴ. Ita iubent editi antiquissimae, iubent omnes quibus utor *codd.* Bodlei. tamen paullo ante pessime ὁρμώσαν pro ἔτοιμον.

2. Πρὸς τὸ φθέγμα.] Forte πρὸς τὸ κρούσμα. REISK.

3. "Ἴπποις ἑοικυῖα ἄνευ &c.] Bellum comparandi genus, nec ignotum illis, qui scholam Platoniam norunt. Animae partem a ratione alienam equo contendunt, cui aurigam praeficiunt, uti dicetur statim. *Clem: Alex: Paedag. L. III. p. 245. D. ὅς ἀνακόπτων τὰς ἡνίας ἄγει καὶ φέρει πρὸς σωτηρίαν τὸν ἵππον τὸν ἀνθρώπινον τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς.* & Strom: L. V. p. 572. E. *Pbilo de Agric. p. 153. F. Hieron: II. adv. Iovin: 10. Sensus corporum quasi equi sunt, sine ratione cur-*

rentes, anima vero in aurigae modum retinet frena currentium, Et quia modo equi absque redore praecipites ruunt, ita corpus sine ratione & imperio animae, in suum fertur interitum. Pulcrae huic loco convenit illud Maronis I. Georg. 514.

Fertur equis auriga, nec audit currus babenas.

Pro ὑπαρχούσης --- ἐπιβρίσει male erat in *Lipsf. ὑπαρχούση* --- ἐπιβρίση. & posterius istud etiam in *Meerm.* qui etiam *εὐκυνίας*, & sic *Edit. Lugdun. ac Florent.* idque praecedentibus respondet.

4. Τὰ ἑξῶ.] Ita *Cantabr.* Priorae editiones, *cod. Lipsf. & Meerm.* τὰς ἑξῶ.

5. Ἠνιόχου ἐφεσώτος ὄμματος.] "Ὅμμα ἐπιστάτικον est auriga. Sic solet Philosophis. Aur: Carm:

όχου έφεξώτος όμματος, ός τὰ κινήματα ρυθμίζει καὶ ήνιοχεῖ τῆς τυφλῆς καθ' έαυτὴν άλογίας. ό δε τὴν έπίστασιν τοῦ λογισμοῦ άφαιρῶν τῆς άλογίας, έπιτρέπων δὲ αὐτῇ φέρεσθαι κατὰ τὴν οίκειαν φύσιν, οἷος άν εἴη, τῇ έπιθυμίᾳ σ συγχωρήσας εἰς ὅσον βούλεται προχωρεῖν τῆς οίκειας κινήσεως, καὶ τῷ θυμῷ ὡσαύτως. καλὸν γοῦν ήμῖν 7 τὸ σπουδαῖον ποιήσει καὶ τὰ έργα αὐτοῦ λελογισμένα άκάθεκτον ὑπὸ τοῦ έφεξώτος λογισμοῦ ποιῶν εν ταῖς τοῦ άλόγου ενεργείαις.

§ 44.

§ 44.

Aur: Carm: quae sub *Pythag*: nomine circumferuntur, vers. 69.

Ἡνίοχον γνώμην εἰσας καθύπερθεν άρίστην. *Hierocl*: in Aur: Carm: p. 298. ήνιοχον δὲ, ἔτι έφαπτομένη καὶ έπιστατοῦσα σώματος τὸ δὲ έρωτικόν (nisi malis έπιστατικόν) ὅμμα ὑπὲρ τὸν ήνιοχον τέτακται. & ibi plura R. W. (eo in loco tueor θεωρητικόν ὅμμα, ut ante legebatur). E Platone etiam exposuit *Herack: Pont*: quem vide apud *Galaeum* Op: Myth. Phys: & Eth. p. 432. Mitto plures.

6. Συγχωρήσας εἰς ὅσον &c.] *Reiskius* malebat συγχωρήσαι. Mox θυμὸν vertunt *iram*, & sane έπιθυμία & ὁργὴ iunguntur etiam infra § 44. notissimus est vocis usus, notumque quo modo distinguant θυμὸν & ὁργὴν, quae eenties iungi videas. Crediderim autem haec *Porphyr*i e doctrina *Platonica* esse explicanda, quae duas partes animae tribuebat, λογικὸν quae capiti insidere credebatur, & ἄλογον. Ἄλογον iterum distinguebant in θυμικόν, cui in corde, & έπιθυμητικόν, cui sedes in praecordiis. Res nota e *Plut*: de *Plac*: Phil. IV, 4. *Herack: Pont*: apud *Galaeum* Op: Myth. Phys: & Eth: & aliis. Hinc itaque Νεῦς & ψυχῇ Nostro & aliis distinguuntur, ita tamen ut dubium tibi sit, an duas naturas seiunctas, an unius naturae duas fa-

motiones eius quae caeca ex sese est moderetur, ac regat. Qui uero praesidentiam rationis ab irrationali facultate aufert, permittitque ipsi, ut ex propria natura feratur: quailsunque is fuerit, qui & cupiditati & iracundiae ita indulget, ut quousque uoluerint in motionibus suis progrediantur: egregium scilicet uirtutis exemplum is sese nobis praestabit, & facta sua ratione praedita exhibebit, cum sese a praesidentis rationis moderatione in irrationalis facultatis operationibus subtraxerit.

cultates intelligant. Hac distinctione uti solent viri praeclari C. *Vitr*inga Obs: L. III. c. 4. & alii, ad inlustrandum *Paul*. I Thess. V, 22. eamque veterum Christianorum fuisse doctrinam, ut homini spiritum & animam tribuerent, sed quam missam fecerint, quocertius Apollinaristarum errorem profligarent, putat V. D. ad *Nemes*: de Nat: Hom: p. 2. Nec longe abire mihi visus est vir summus H. D. *Gaubius*, Hippocrates Leidensis, in Orat: altera de Reg: ment: quod Med: est: in animo duo agendi inesse principia, eademque multum inter se diversa, seu duas esse partes, alteram rationis participem, alteram expertem. Quae cavillari non debent inperiti, sed expendere prius, quid veteres Christiani, & Philosophi voluerint.

7. Τὸ σπουδαῖον ποιήσει.] Non puto τὸν pro τὸ substituendum, quod fecit prior interpres, sed pro άκάθεκτον legendum cenfeo εὐκάτεκτον. VALENT. Probo τὸν. egregie profectὸ nobis virum bonum ita praestabit, & praeclarum in modum rationi consentanea instituta ab eo profecta, si eum praestabit, cuius principium brutum suas essectiones non patietur a ratione gubernari. REISK. Erud: *Abrescobius* malebat καλῶς γ. ή. τὸ vel τὸν σπ. π. κ. τ. ε. α. λ. ό άκατέκτως ὑπὸ τοῦ 2φ.

§ 44. In eo enim honeſtus ac probus uir diſtare a prauo uidetur, quod ubique ille aſſidentem habet rationem, quae rationis expertem facultatem cohibeat ac gubernet: hic omiſſa ratione ſine ea agit, quaecunque agit. atque iccirco inconſultus hic, & irrationalis ab irrationalique facultate tractus dicitur. ille contra conſultus & rationalis iſque qui omni temerariae appetitioni dominetur. Ac peccare quidem plerisque & in oratione & in actione, & cupiditatibus, & ira, contra recte agere bonis inde eſt, quod illi puero per ſeſe agere quaecunque uoluerit permiſerunt: boni paedagogi principatum tradiderunt, ex eiusque praeceptis actiones ſuas gubernent. Vnde efficitur, ut & in cibis fumendis & aliis corporis ope-

§. 44. Καίτοι ταύτη διενηνοχέναι φαίνεται ὁ ſπουδαῖος τοῦ φαύλου, ὅτι ὁ μὲν πανταχοῦ τὸν λογιſμὸν ἔχει παρεſῶτα καὶ κρατοῦντα καὶ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον. ἡ δὲ πολλὰ πράττειν παριείς τῷ λογιſμῷ καὶ ſὺν τούτῳ πράττειν ἢ πραττει. διὸ καὶ ὁ μὲν ἀλόγιſτος λέγεται καὶ φερόμενος ὑπὸ τῆς ἀλογίας· ὁ δὲ λελογιſμένος, καὶ ἐγκρατὴς παντὸς ἀλογίſτου· καὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἄρα τοῦτο τοῖς πολλοῖς καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν πράξει καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ὀργαῖς γίνεται, ἔμπαλιν δὲ κατορθοῦν τοῖς ſπουδαίοις, ὅτι οἱ μὲν ἐφῆκαν τῷ παιδὶ δρᾶν καθ' ἐαυτὸν ἢ βούλεται· οἱ δὲ, τῷ παιδαγωγῷ, καὶ μετὰ τούτου τὰ καθ' ἐαυτοῦς κυβερνᾶσιν. ὥς τε καὶ ἐν βρωτοῖς, καὶ ἐν ἄλλαις ταῖς διὰ

K 2

τοῦ

ἐφ: λογ: ποιῶν, nempe αὐτὰ. Si τὸν adoptes, ſenſus bene conſtare videtur. Omnes tamen codd. in τὸ conſentiunt, idque hoc modo explicari poteſt. καλὸν (adverbial: vel καλῶς) — ποιῶσι τὸ ſπουδαῖον. pulcre egregium quid faciet. καλῶς ποιεῖν nota eſt formula rem praedicantium, apud Demosth: & alios. Plus ſimplici vice a Philologis ad N. T. oſtenſum memini. Sunt autem haec ironice capienda, uti καλῶς in ironiis ſaepius. τὸ ſπουδαῖον notat rem quamlibet egregiam, & ſtudio noſtro dignam. Vid: Periz: ad Aelian: V. H. II, 13.

1. 'Ο δὲ πολλὰ πράττειν π. &c.] Forte πολλὰ πράττει παριείς (id eſt ἐφείς) τῷ ἀλόγῳ καὶ ſὺν τούτῳ πράττει ἢ πραττει. alter autem, improbus, multa agit, loco temeritati ſa-

do, aut, cum ſe tradidit in poteſtatem caecae & ſolidae temeritati, quae actus etiam omnes ſuas res agit. REISK. Poſſes etiam ὁ δὲ πολλὰ πράττει παρ. τὸν λογιſμὸν κ. σ. τ. πράττει ἢ πράττει. multa facit ratione neglecta, & cum iſta, (nempe parte irrationali) facit quae facit, ut iam voluiſſe video Gatac: ad Anton: IX, 3. Vel potius ὁ δὲ π. πράττειν παριείς τῷ λογ. praetermittens multa agenda relinquere parti rationali.

2. 'Αμαρτάνειν ἄρα τοῦτο.] Reiskius coniecit ἄρα διὰ τοῦτο. Mox καὶ ταῖς ante ὀργαῖς non erat in Lipſ.

3. 'Εφῆκαν τῷ παιδὶ &c.] Locutionem in ſuperioribus inluſtrata dedimus. Adſcriptum erat Lipſ. & Meerm. σὴ ὅτι παῖδα λέγει τὴν ἄλογον τῆς ψυχῆς δύναμιν.

4.

τοῦ σώματος ἐνεργείαις ἢ ἀπολαύσει, παρὼν μὲν ὁ ἡνίοχος ἀφορίζει τὸ σύμμετρον καὶ τὸ εὐκαιρον· ἀπὼν δὲ καὶ, ὡς Φασί τινες, πρὸς τοῖς ἑαυτοῦ ὦν, εἰ μὲν καὶ τὴν ἡμετέραν πρόσεξιν ἔχει παρ' ἑαυτῶν, οὐδ' ἐπιτρέπει τῇ ἀλογίᾳ παθαίνεισθαι, οὐδ' ὅλως τι ἐνεργεῖν. εἰ δ' ἀφῆκεν ταύτην πρὸς τῷ παιδὶ εἶναι ἄνευ αὐτοῦ, ἀπώλεσε τὸν ἄνθρωπον, συρόμενον ὑπὸ 4 τῆς ἀνοίας τοῦ ἀλόγου.

§ 45. Ὅθεν τοῖς σπουδαίοις ἢ ἀποχῇ μᾶλλον οἰκαιοτέρᾳ καὶ βροτῶν καὶ τῶν διὰ σώματος ἀπολαύσεων καὶ πράξεων τῆς ἐφάψεως, τῷ δεῖν ἐφαπτόμενον τῶν σωματικῶν καταβαίνειν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἡθῶν εἰς παιδαγωγίαν τοῦ ἐν ἡμῖν ἀλογίστου· ἐν δὲ ταῖς τροφαῖς καὶ μᾶλλον οὐδὲ γὰρ τοῦ μέλλοντος ἐξ αὐτῶν ἐπιλογιστικόν τὸ ἀλογον. φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τοῦ ἀπόντος, τὸ ἀλογον. τῶν δὲ τροφῶν εἰ μὲν ἦν ἀπηλλάχθαι, ὥσπερ τῶν ὁρατῶν, ἀρθέντων (ἔξ-
 ρει γὰρ πρὸς ἄλλοις εἶναι, ἢ κοι-
 μί-

operationibus aut functionibus praesens auriga modum & opportunitatem praescribat : absens uero & ut inquiunt nonnulli, suis vacans, si nostram quoque attentionem secum habuerit, irrationali facultati neque affici, neque operari omnino quicquam permittat : at si attentionem nostram sine se puero adesse sinat, hominem perdat cum ab irrationali amentia praiceps trahatur.

§ 45. Qua propter probis uiris conuenit, ut ex uoluptatibus & actionibus quae per corpus existunt, a cibis magis, quam a tactu abstineant. propterea quod licet dum corporea tangimus, descendere a propriis moribus ad irrationalem quae in nobis est facultatem instruendam oporteat, idem magis in cibis assumendis faciendum est. Non enim quod euentuum ex ipsis est, considerare irrationalis uis potest quae eiusmodi natura est, ut absentia nullo modo percipiat. Nam si ab alimentis liberi ita esse possemus, sicut a rebus, uisui expositis cum subtrahantur: quippe cum imaginibus earum sopitis in-

4. Τῆς ἀνοίας τοῦ λ.] Fidenter rescribo τοῦ ἀλόγου, cum antea legeretur τοῦ λόγου. Vellet forte quis ἀγνοίας τοῦ λόγου, quae voces centies inter se permiscuntur: sed cum infra ἀνεπίγνωμον τοῦ ἀπόντος τὸ ἀλογον dicat, & cod. *Lips.* ac *Meerm.* nec non interpretes in ἀλόγου consensiant, id nostro sub calamum venisse non dubito. Mox ne mireris μᾶλλον cum comparativo iungi: centies ita

Graeci vid: modo *Wetsten.* ad Epist. *Pauli.* ad Phil. I, 23. nec secus Latini. *Magis clarior* & similia qua de re V. D. ad *Iustin.* III, 2. dein in illis καὶ τῶν διὰ σ. α. *Lips.* male omiserat καὶ. tum & ἀπολαύσεως & ἐφάψεως. utrumque vitiose.

1. Κομίσαντα ἀπ' αὐτῶν.] Sic legebatur; sed restitui κοιμίσαντα. Res ipsa, tum & Interpretis & cod. *Lips.* ac *Meerm.* auctoritas ita profus

intendere animum aliis liceat : satis commodè fieri posset ut ubi necessitati mortalis naturae parumper indulgissemus statim liberi euaderemus. Cum uero temporis mora protrahatur, dum cibus & concoquitur, & digeritur, dumque & ante id ex fomno & quiete, alioque ocio auxilium comparatur & post quaedam ex digestionē temperatura, & excrementorum secessio efficitur : adsit paedagogus, necesse est, qui leuia & quae impedimentum nullum afferunt sibi eligens, ea naturae concedat. Cum enim quod futurum est, praeuideat, quantoque impedimento res esset, si cupiditatibus obsequeretur, non aequum esse iudicauit ut brevis uoluptatis causa, quae dum edulia admittimus in deglutiendo percipitur, tam graui farcina nos opprimeret.

§ 46. Non immerito igitur ratio quod multum, & superuacaneum est, ex-

μισαντα ἀπ' αὐτῶν φαντασίας) μέτριον ἂν ἦν, τῇ ἰσχυρῇ ἀνάγκῃ εἴξαντα τῆς θνητῆς φύσεως ἐπ' ὀλίγον, εὐθὺς ἀπηλλάχθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ παρολκῆς χρόνου χρεία, καὶ πέψεως, καὶ ἀναδόσεως, καὶ τῆς πρὸς τοῦτοις συνεργείας τῆς ἐξ ὕπνου τε καὶ ἡσυχίας, τῆς τε ἄλλης ἀργίας, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἐκ τῆς ἀναδόσεως ποιᾶς κράσεως, περιττωμάτων τε διαχωρήσεως, ἀνάγκη τὸν παιδαγωγὸν παρεῖναι, ὃς τὰ κοῦφα καὶ ἀνεμπόδις αὐτῷ ἐκλεξάμενος, ἡ ταῦτ' ἐπιτρέψει τῇ φύσει, τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ ὅσον τὸ ἐμπόδιον, συγχωρήσαντος ταῖς ἐπιθυμίαις φορτίον ὃ οὐκ εὐάγκαλον ἐπεισάγειν ἡμῖν, δι' ὅλην ἡδονήν, ἧς ἐν τῷ καταδέχεσθαι αὐτὰ εἰς τὴν κατάποσιν ἂν ἀντιλαμβάνονται.

§ 46. Οὐκ ἀπεικόντως ἄρα τὸ πολὺ καὶ περιττὸν ὁ λόγος ἀποκρί-

K. 3.

κρί-

fus iubent. Eadem elegantia κοίμῃσιν τὴν ἑσπέρην Dion: Hal: L. IX. p. 596. κοιμίζεον ἑσπέρην Lucian: Iov: Trag: I. κοιμῆσαι μένος id dicit Aeschyl: Eumen. 835. non seruatō discrimine quod Critici haec inter vocabula faciunt. Mitto plura, & poetarum in primis elegantias. Paullo ante ἐπιλογικὸν pro ἐπιλογιστικὸν Meerm.

2. Ἀνάγκη — τῆς φύσεως.] Supra γενέσεως ἀνάγκην adpellat. vid. ad §. 41.

3. Καὶ τῆς πρὸς τ.] Aut πρὸς τοῦτο aut πρὸς ταῦτα. REISK. Mihi πρὸς legendum videbatur, idque probari video Meerm. codice.

4. Ταῦτ' ἐπιτρέψει.] Forte τῶν (id est τὰ ἑλκῶ) ἐπιτρέψει. REISK. Lips. & Meerm. ἐπιτρέψει. male.

5. Ὅσον τὸ ἐμπόδιον συγχ.] ὅσον subaudi ἔσται αὐτῷ, vel τῷ λόγῳ. REISK.

6. Οὐκ εὐάγκαλον.] Florent. habebat εὖ ἂν καλὸν, quod secutus quidē fuerat Fogeroll. in margine tamen correxerat. Vox ipsa est elegans, de qua vide Hesych. & quae ad illum notarunt interpretes.

7. Ἀντιλαμβάνονται.] Scilicet οἱ ἄνθρωποι. vel potius αἱ ἐπιθυμίαι. debebat tamen ἀντιλαμβάνομεθα dicere, quia ἡμῖν praemittit. REISK.

L.

κρίνας, εἰς ὀλίγον περιγράφει τὸ ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει μὴ τε πορίζων ἡ ἔξειν πράγματα, διὰ τὸ δεῖσθαι πλειόνων; ἡ μὴτε εὐπρεπῆ ποιῶν, πλειόνων τῶν ὑπηρετησομένων δέησθαι, μὴτε ἐσθίων πλειόνων ἡδονῶν ἀντιλήψασθαι, μὴτε πληρούμενος πολλῆς ἀργίας ἐμπλήσασθαι, μὴτε παχυτέρου φορτίου ἡ ἐμπιμπλάμενος ὑπνώδης γίγνεσθαι, μὴτε τῶν πιαινόντων τὸ σῶμα πληρούμενος, ἰσχυρότερον μὲν τὸν δεσμὸν, αὐτὸν δὲ ἀργότερον πρὸς τὰ οἰκεῖα ποιήσῃν καὶ ἀσθενέστερον. δειξάτω τοίνυν ἡ ἡμῖν τις ἀνὴρ, σπεύδων ὡς ἐνι μάλισσιν κατὰ νοῦν, καὶ ἀπερίσπαστος ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα παθῶν εἶναι, ὡς εὐπορωτέρα μὲν ἡ

excludens in paucum & angustum contrahit id, quod necessarium est: ne uel suppeditando molestias subeat, dum requirit plura: uel opipara condiendo pluribus indigeat, qui ministrent: uel comedendo pluribus uoluptatibus afficiatur: uel se saturando, multo ocio expleatur: uel crassiore sarcina se referciendo in somnolentiam abeat: uel corpus inpinguantibus se replendo & uinculum ualidius, & se pigriorem ad propria munera obeunda reddat, atque imbecilliozem. Ostendat igitur nobis quispiam, qui quam maxime fieri potest, uitam traducere secundum intellectum studet, & a corporis affectibus perturbari ac distrahi quam minimum cupit: carni

1. Ἐξείν πράγματα.] Πράγματα sunt negotia, molestiae. πράγματα ἔχειν itaque est molestiis, seu negotiis molestis implicari; uti παρέχειν πράγματα molestias alicui facessere: παρέχειν κόπους id dicitur Matib. XXVI, 10. Hinc eleganter ἔχειν πράγματα & παρέχειν iunguntur apud Alciph: L. III. Epist. 30. ubi vid. Bergler: Epicurus apud Diog: Laërt: p. 795. τὸ μακάριον καὶ ἡφαιρτον οὔτε αὐτὸν πράγματα ἔχει, οὔτε ἄλλω παρέχει. Pro διὰ τὸ male erat in quibusdam διὰ τοῦτο.

2. Μὴτε εὐπρεπῆ ποιῶν.] Εὐπρεπῆ legendum contendit Doct: Abresch: Diluc: Thucyd: Auct: p. 381. Idque praefert etiam cod. Lips. & ex illo Reiskius. Potuerunt facillime confundi haec vocabula, ut saepissime accidit. Apud Diod: Sic: I, 45. pro ναῶς εὐπρεπέσι, perperam aliqui codd. εὐπρεπέσι. apud Eurip: in Suppl: pro εὐπρεπῆς Markl: volebat εὐπρεπῆς. Nec secus in Lucian: Dial: p. 84. Clar:

Hemsterb: vim vocis egregie inlustrans. Εὐπρεπῆ tamen splendida, magnifica dicuntur, uti εὐπρεπῆς τράπεζα mensa magnificis & opiparis epulis instructa, quod H. Stepb: in Thes. iam notatum.

3. Ἐμπιμπλάμενος.] cod. Bodlei. ἐμπλησάμενος. Lips. ἐμπιμπλάμενος. variatur saepe in hac voce, modo enim ἐμπίπλασθαι, modo ἐμπιμπλάσθαι scribitur. Idem aliis etiam vocabulis accidit, quibus litera M modo additur, modo non additur. Lege Eleg: D'Orvill: ad Cbar: L. V. c. 2. Noster literam illam voci addere amat.

4. Τίς ἀνὴρ, σπεύδων &c.] Ita nunc primum interpunximus. Sic interpretes, & Cod. etiam Lips. qui tamen male ὡς dabat pro ὡς. Eiusdem codicis fide revocavi ἀπερίσπαστος, pro quo antea legebatur ἀπερίσπασον, sed quod iam correxerat in margine Foggeroll. Idem voluit Meerm. qui dabat ἀπερίσπαστος. vocem in-

nium esum pomorum, & olerum obsonia aut copiosius suppetere, aut uilius parari: uoluptatemque minorem afferre leuioremque esse in concoctionibus & digestionibus, ad cupiditatesque minus irritare, atque ad affectus & uires corporis minus facere, quam uictum qui ab inanimatis petitur atque iis quae nullam coquorum operam requirunt.

§ 47. At si hoc neque medicus, neque philosophus, neque alipta, neque

ἢ 5 κρεωφαγία τῶν ἐκ τῶν ἀκροδρύων καὶ ἐκ λαχάνων ὄψων, 6 εὐτελεστέρα δὲ ἢ τούτων παρασκευὴ τῆς 7 τῶν ἀψύχων, καὶ μαγείρων ὅλως μὴ δεομένων, ἀνήδονος δὲ 8 καθ' ἑαυτὴν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἄψυχον, κουφοτέρα δὲ ἐν ταῖς πέψεσιν τῆς ἐτέρας, 9 κἂν ταῖς ἀναδόσεσιν ταῖς εἰς τὸ σῶμα 10 ταχύτερα τῆς ἐκ λαχάνων ἀναδόσεως, πρὸς τε τὰς ἐπιθυμίας ἤττον ἐρεθίζουσα, καὶ εἰς πάθος καὶ ῥώμην σώματος ἔλαττον συμβαλλομένη 11 τῆς ἀψύχου διαίτης.

§ 47. Εἰ δὲ τοῦτο οὔτε ἱατρῶν τις, οὔτε φιλοσόφων, οὐ γυμναστής,

inlustrat *Wetsten*: ad I. ad Corinth. VII, 35.

5. Κρεωφαγία ----.] *Flor. Lips. & Meerm.* κρεωφαγία. variari in hisce saepius vidimus § 15. Ἀκρόδρυα proprie quidem sunt duriori cortice tecti, sed inde in genere omnes arborum fructus ita adpellantur. Vid: *Bod: a Stapel*: ad *Theophr.* Hist. P. L. III. c. 12 & 15. eoque usu saepe apud *Diod.* Sic: uti ad L. V. c. 43. notatum *Wesselingio*.

6. Εὐτελεστέρα δὲ &c.] *Hieron: II.* adv. Iovin: 10. Olerum, pomorum, ac leguminum, & facilior apparatus est, & arte impendiisque cocorum non indiget, & sine cura sustentat humanum corpus, moderateque sumitur, (quia nec auide devoratur quod irritamenta gulae non habet) leuiori digestionē concoquitur.

7. Τῶν ἀψύχων.] Forte τῶν ἀψύχων, πρὸς καὶ μαγείρων. quam comparatio & ad esum accommodatio alimentorum e rebus inanimis petitorum, quibus neque igne, neque coquis opus est. *REISK.*

8. Καθ' ἑαυτὴν π.] Forte ἀνήδονος δὲ καὶ καθ' ἑαυτὴν, καὶ παραβαλλομένη. & in se spectata, & comparata cum. *REISK.* Legendum videtur π. πρὸς τὴν ἔμφυχον, & in fine §. ἔμφυχου. idque placebat *Abreschio*, viro praeclaro,

nisi hoc in loco velis ἐνῆδονος. dicam statim.

9. Κἂν ταῖς ἀναδ.] *Valent.* dederat καὶ ἐν ταῖς ἀναδ. contra omnium reliquorum fidem. Vid: ad § 15. Recte autem *Valent.* & *Lips.* ταῖς εἰς τὸ σῶμα, pro quo in *Florent.* & *Lugd.* erat τῆς εἰς τ. σ.

10. Ταχύτερα.] Bene sic *Valent.* a quo non abit *Lips. Meerm.* dat παχ. τῆς τῶν ἐκ λαχ. in *Florent.* & *Lugd.* erat παχύτερα. Mox εἰς πάθος ad crassitiem & mollem carnium, malebat *Reiskius*, quia paullo post παχύτητα τοῦ δεσμοῦ adpellat. Sed in superioribus τὰ κατὰ τὸ σῶμα πάθη dixerat.

11. Τῆς ἀψύχου διαίτης.] Vel legendum est ἔμφυχου διαίτης, & paullo ante πρὸς τὴν ἔμφυχον. nam ut haec nunc leguntur commodum sensum non praestant. Potuerunt facile confundi, cum enim antiquis ἔμφυχος scriberetur pro ἔμφυχος inde factum, ut alterum alterius locum subinde occuparit. vid: *Dr Orvill.* ad *Char. VIII*, i. vel forte paullo ante, ἐνῆδονος pro ἀνήδονος. *Ostendat mihi aliquis, quo modo cum voluptate seu suauitate, coniuncta sit κρεωφαγία si cum vitiu inanimato contendatur, quomodo illa sit leuior ---- συμβαλλομένη τῆς ἀψύχου διαίτης.* δὲ tum repetitur, ut saepe apud Graecos.

σης, οὐκ ἰδιώτης εἶπεν ἑτόλ-
μυσε, τὶ οὐκ ἀφισάμεθα ἐκόντες
τοῦ σωματικοῦ φορτίου; τὶ οὐκ
ἐλευθεροῦμεν αὐτοὺς ἅμα τῇ ἁ-
ποσάσει ἐκ πολλῶν (οὐ γὰρ ἐ-
νὸς ἦν, ἀλλὰ μυρίων, τοῖς ἐλα-
χίστοις ἐβίσαντα αὐτὸν ἀρκεῖσθαι,
ἀπηλλάχθαι) χρημάτων περιουσίας,
οἰκετῶν πλειόνων ὑπηρεσίας, σκευῶν
πλήθους, ὑπνώδους κατασάσεως,
νόσων σφοδρότητος καὶ πλήθους,
ιατρῶν δεήσεως, ἐρεθισμῶν πρὸς
ἀφροδίσια, ἀναθυμιάσεων παχυτέ-
ρων, περιττωμάτων πλήθους, 3
παχύτητος τοῦ δεσμοῦ, ῥώμης
πρὸς πράξεις ἐγειρούσης, 4 ἱλιά-
δος κακῶν. ὧν ἡ ἄψυχος καὶ λιτὴ
τροφὴ καὶ πᾶσιν εὐπόριςτος ἀφαι-
ρεῖται ἡμᾶς, εἰρήνην παρασκευά-
ζουσα τῷ 5 τὰ σωτήρια ἡμῖν ἐκπο-
ρίζοντι λογισμῷ. οὐ γὰρ ὁ ἐκ τῶν
μαζοφάγων Φησὶν ὁ Διογένης, οἱ
κλέπται καὶ οἱ πολέμιοι. ἀλλ' ἐκ

τῶν

que e vulgo quisquam affirmare un-
quam est ausus, cur non ultro a corpo-
ris hac sarcina abstinemus? cur non
denique ex multorum seruitute ita ab-
stinendo nos liberamus? Non enim ab
uno, sed a sexcentis liberari potest,
qui minimis esse contentus affueverit.
a pecuniarum superabundantia: a mul-
torum seruorum ministerio: a supel-
lectilium copia: a somnolenta constitui-
one: a morborum uehementia & mul-
titudine: a medicorum indigentia: ab
irritatione ad uenerea: a crassioribus
exhalationibus: ab excrementorum af-
fluentia: a uinculi crassitudine: a uiri-
bus ad externas actiones excitantibus:
a malorum demum iliade: a quibus fru-
gale ac tenue & quibuslibet parabile
alimentum nos abducit, atque abstra-
hit: dum rationi quae salutaria nobis
suggerit, pacem ac tranquillitatem prae-
parat: Non enim, inquit Diogenes
ex panuoris fures & hostes: sed ex

car-

1. ἰδιώτης.] ἰδιώται in huius modi locis tales sunt homines, qui more communi vitam agunt, nec peculiari aliqua ratione eam instituunt, ut valetudini suae consulant. Vid: *Cassaub.* ad *Athen.* II, 8.

2. Ἀποσάσει ἐκ πολλῶν.] Num ἐκείνων τῶν πολλῶν. quae statim enumerat. REISK.

3. Παχύτης τοῦ δεσμοῦ.] Vid: § 38.

4. ἱλιάδος κακῶν.] *Diod. Sic.* in *Ecl.* p. 534. εἶχε δὲ Σικελίαν πᾶσα σύγχυσις καὶ κακῶν ἱλιάς. & ibi *Wesselingius*. Latinis *Ilias malorum*. Cic. VIII. ad *Attic.* II. *malorum impendit ἱλιάς*. Confer paroemiographos.

5. Τὰ σωτήρια ἡ. ε.] Τῷ τὰ εἶρα (id est

σωτήρια) ζῶντι λογισμῷ erat in *Lipf.* ζῶντι natum e sequenti ἐκπορίζοντι.

6. Ἐκ τῶν μαζ. Φησὶν ὁ Διογ.] *Hieron.* II. adv: *Iovin.* II. *Diogenes tyrannos & subversiones*, (vel *subversores*) *urbium*, *bel-laque vel hostilia vel civilia non pro simplici victu olerum pomorumque, sed pro carnibus & epularum deliciis adferit excitari*. Quam vili ciborum genere ipse fuerit contentus, vid: apud *Aelian.* V. H. XIII, 26. ubi ob hunc Nostri locum, vocem μάζαν excidisse putabat *Kubnius*. Meminit dicti huius, sed paululum diverso modo, etiam *Iulian.* Orat. VI. p. 198. D. οὐ γὰρ

carniuoris calumniatores & tyranni exiſtunt. Iam uero ſublata cauſa ut multis indigeamus, & copia eorum quae in corpus aſſumuntur, detracta, grauitate item eorum quae digeruntur, ſubleuata, fit ut liber oculus extra undam & fumum corporeum tranquillus euadat.

§ 48. Id quod neque comprobationem, neque demonſtrationem ob inſitam in re euidentiam requirit. Vnde non ſolum illi qui id dant operam, ut ſecundum intellectum uiuant, & eiſmodi uitam finem eſſe ſtatuunt, abſtinentiam hanc neceſſariam ſibi eſſe ad finem conſequendum arbitrantur. uerum etiam unusquiſque ut puto, philoſophus parſimoniam ad uitam ciuilitate traducendam eſſe idoneam iudicans, magis uitam eam approbaret quae paucis eſſet con-

τῶν κρεωφάγων οἱ ſυκοφάνται, καὶ τύραννοι. τῆς δὲ τοῦ πολλῶν 7 δεῖσθαι ἀρθείσης αἰτίας, καὶ τοῦ πλήθους τῶν εἰσ-αγομένων εἰς τὸ σῶμα ⁸ περιαιρεθέντων, τοῦ τε βάρους τῶν ἀναδιδομένων κουφιſθέντων, ⁹ ἐλεύθερον τὸ ὄμμα, καπνοῦ καὶ κύματος τοῦ ſωματικοῦ ἐκτὸς καθωρμιſμένον γίγνεται.

§ 48. Καὶ τοῦτο οὔτε ὑπομνήσεως, οὔτε ἀποδείξεως, διὰ τὴν αὐτόθεν προσοῦσαν ἐνἀργείαν, χρῆζει. ὅθεν οὐ μόνον οἱ κατὰ νοῦν ζῆν ἐς πουδακότες, καὶ τέλος τὸν κατ' αὐτὸν βίον ἐννεσάμενοι, ἀναγκαίαν πρὸς τὸ τέλος ἐρῶσι τὴν τούτων ἀποχὴν, ἀλλὰ καὶ πᾶς σχεδὸν οἶμαι φιλόſοφος τὴν εὐτέλειαν ¹ πρὸ τῆς πολυτελείας ἐγκρίνων, ἀποδέχεται ἂν μᾶλλον τὸν ἐν ὀλίγοις ἀρκούμενον, τοῦ

L

πλεί-

γὰρ ἐκ τῶν μαζοφάγων φησὶν ὁ Διογένης οἱ τύραννοι· ἀλλ' ἐκ τῶν δειπνούντων πολυτελῶς. Nec ſine cauſa *Homer*: iuſtos homines adpellat γλαυτοφάγους, ut notat *Clem*: *Alex*: in *Paedag*: L. I. p. 98. D. Confer *Did*: ad *Iliad*: IV, 6.

7. Δεῖσθαι ἀρθείσης αἰτίας.] Proſus uti uendi hic modus efficit μηδενὸς δεῖσθαι apud *Philotr*: VIII, 12. ubi uid: *Olear*. Mox εἰσαγόμενα vocat corpori ingeſtum alimentum, cibum ac potum, uti ſolent. *Hierock*: in *Aur*: *Carin*: p. 174. μέτρον ἐπιſῆσαι δὲ τῇ τῶν εἰσαγομένων πληρώσει. ubi R. W. Noſtri obliuſ non fuit. *Meerm*. habet τ. δὲ τῶν πολλῶν.

8. Περιαιρεθέντων — κουφιſθέντων.] Pro περιαιρεθέντων *Gallicus* interpres ſubſtituit περιαιρεθέντος. neſcio quare, nam ἡμῶν ſubintelligi debet, ad quod referatur περιαιρεθ.

Subſtituerat etiam Gall: interpres κουφιſθέντος. Utrumque merito probabat *Reiskius*. In vulgatum tamen Graeci *codices* conſpirant.

9. Ἐλεύθερον τὸ ὄμμα &c.] *Fogeroll*: malebat σῶμα. male. *Plato* & *Platonici* ſaepe ψυχῆς ὄμμα memorant. *Iamb*: vit: *Pythag*. 16. ἀπεκάβαρε τὴν ψυχὴν, καὶ περιῆγεν ἐπὶ τὸ νοητὸν τὸ βεῖον ὄμμα, κρείττον ὃν ſωθῆναι, κατὰ τὸν *Πλάτωνα*, μυρίων ſαρκίνων ὀμμάτων. Et *Clem*: *Alex*: *Paedag*: L. II. p. 139. C. nec ſecus atque hoc in loco, cibi copia & luxus τὸ διορατικὸν τῆς ψυχῆς κατέχρειν ὄμμα dicuntur *Eidem* p. 186. C. Eleganter autem dicitur καπνοῦτε καὶ κύματος. Proverbialis quippe olim erat locutio καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς βᾶναι, qua de *Sylburg*: ad *Clem*: *Alex*: p. 808. Paullo poſt male *Meerm*. χρῆζεις pro χρῆζει.

1. Πρὸς τῆς πολυτελείας ἐγκρίνων.] Πρὸς τῆς εὐτελείας dat *Cod. Lipſ*: quae lectio cum praec-

πλείονων δεομένου. καὶ (ὃ παρά-
δοξον τοῖς πολλοῖς δόξειεν εἶναι)
² τοῦτο λέγοντας καὶ ἐκτιμῶντας
εὐρίσκομεν, λέγω δὲ ³ τοὺς δι'
ἡδονὴν οἰομένους τὸ τέλος τῶν φι-
λοσοφησάντων. τῶν γὰρ Ἐπικού-
ρειων οἱ πλείους, ἀπ' αὐτοῦ
τοῦ κορυφαίου ἀρξάμενοι, ⁴ μᾶζην
καὶ τοῖς ἀκροδρῦοις ἀρκοῦμενοι φαί-
νονται τὰ, τε συγγράμματα ἐμ-
πεπλήκασιν, τὰ ὀλιγοδεῖς τῆς φύ-
σεως ἀφηγοῦμενοι, καὶ τὸ ἐκ
τῶν λιτῶν καὶ εὐπορίσων ἱκανῶς
αὐτῆς τὸ ἀναγκαῖον ἰώμενον παρι-
στάντες.

§ 49. Ἦρισται γὰρ, φησὶν, ὃ
τῆς φύσεως πλοῦτος καὶ ἐστὶν εὐ-
τά-

contenta, quam quae multis indi-
geret. Adde quod, id quod forte
plerisque incredibile uideri posset eos
hoc asserere, ac comprobare inue-
niemus, qui uoluptatem finem philo-
sophantium esse opinantur. Plerique
enim ex Epicureis etiam si ab ipso co-
rum principe exordiri uelimus, bucel-
la & stirpium fructibus in uescendo
fuisse contenti uidentur librosque suos
huiusce modi doctrina referferunt, ut
quam paucis natura indigeret, ostende-
rent. tenuemque & parabilem uictum
fatis ad necessaria suppeditanda esse
declararent.

§ 49. Praefinitae inquit, naturae
diuitiae, & parabiles sunt. at quae
ex

flare vulgatae videatur, non tamen est me-
lior. videtur Porphyrius ita dedisse τὴν εὐ-
τέλειαν πρὸς τὴν πολυτέλειαν συγκρίναν, ἀποδέ-
ξιατ' ἐν μᾶλλον τὸν ἐν λόγοις βίον ὀλίγοις ἀρ-
κοῦμενον, τοῦ πλείονων δεομένου. Sane in codice
Lips. pro τὰ ἐν ὀλίγοις legitur τὸν ἐν λόγοις.
REISK. Præ etiam erat in editione antiquissi-
ma & Cod. Meerm. quod ideoque in sedem
suam restitui.

2. Τοῦτο λέγοντας &c.] Forte τοῦτο λέγον-
τας αὐτοὺς τοὺς πάντων λέγοντας καὶ ἐκτι-
μῶντας εὐρίσκομεν. hoc affirmantes videmus
eos ipsos, qui contraria omnia statuunt &
amplectuntur. REISK.

3. Τοὺς δι' ἡδονὴν οἰομένους &c.] Epicurum
significat & qui eum sequebantur. Summum
bonum statuebant τὴν ἡδονὴν, quae illis
erat εὐθυμία & ἀταραξία μὴτε ἀλγεῖν κατὰ
σῶμα, μὴτε ταραττεσθαι κατὰ ψυχὴν. Res
non mala adeo, sed male utebantur vocabu-
lo, quod in medio hominum usu aliam vo-
luptatem significabat, uti notissimum. Vid:
tamen Periz: ad Aelian: V. H. IV, 13, &

L. IX. c. 12. Reiskius malebat τοὺς, νῆ Δι',
ἡδονὴν εἶναι ο. τ. τέλος. pro φιλοσοφησάντων
edd. priores φιλοσοφισάντων.

4. Μᾶζην καὶ τοῖς ἀκροδρῦοις ἀρκοῦμενοι.] Ipse
Epicurus dicere solebat, se cum love para-
tum esse de felicitate certare, μᾶζην ἔχον καὶ
ὑδωρ. apud Ael. V. H. IV, 13. Iulian. Orat.
VI. p. 195. B. ἄλλ' οὐδὲ μᾶζην, ἥς Ἐπίκουρος
εὐπορῶν οὐδὲ τῶν θεῶν φησὶν εἰς εὐδαιμονίας λό-
γον ἐλαττοῦσθαι. Nostrum respicit Hieron: II.
adv: Iovin: 11. Quodque mirandum sit, E-
picurus voluptatibus adserior, omnes libros
suos replevit oleribus & pomis, & vilibus
cibis dicit esse vivendum. Haud equidem
miror. Sic enim corpus & animus optime
in officio contineri, adeoque ἀταραξία pro-
moveri poterat. Mox perperam Meerm. pro
λιτῶν dat πολιτῶν.

1. Ἦρισται γὰρ φασὶν.] Non male cod. Lips.
φησὶν. Epicurus puta, cuius haec est dictio,
ex eius κυρίας δόξαις petita. Paulo post ta-
men habet φασὶν, in quo descivit a constan-
tia. REISK. Optime. tale est illud Epicuri

27

ex inanibus opinionibus exiſtunt, infinitae, & eiſmodi, ut comparari difficulter queant, nam quae facile ſuppetunt, cum ſimplicem humidi & ficci naturam habeant, moleſtiam omnem corporis quae ex defectu euemir, bene, & abunde auferre conſueuerunt: caetera omnia, quaecunque in luxuriam delabuntur, non neceſſariam habere appetitionem aiunt, neque eiſmodi, quae ex dolore aliquo neceſſario eueniat, ſed uel ex moleſtia tantum ex abſentia rei fulcepta, uel ex laetitia omnino ex praefentia, uel ex inanibus, falſisque opinionibus exiſtat. nihilque ad naturalem defectum rei alius ſpectet, quae ſi non adſit, diſſoluere conſtitutionem noſtram queat. Satis enim ad haec obtinenda ea ſunt, qui-

πόριςος; ὁ δ' ἐκ τῶν κενῶν δοξῶν, ἀόριςος τε ἦν καὶ δυſπόριςος. τὸ γὰρ κατ' ἐνδειαν ἐνοχλοῦν τὴν σάρκα, ἐξαιρεῖται καλῶς καὶ αὐτάρκως τὰ εὐπόριςσα, ἀπλὴν ἔχοντα φύςιν ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν. τὸ δὲ λοιπὸν ὅσον εἰς ² πολυτέλειαν πέπτῶκεν, οὐκ ἀναγκαῖαν ἔχειν Φαςὶ τὴν ὄρεξιν, οὐδ' ἀπ' ἀλγοῦντός τινος ἀναγκαῖως γιγνομένην, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ ³ ἡ λυποῦντος, ἡ νύττοντος μόνον ἐν τῷ μὴ παρῆναι τὴν δὲ ὄλως ἀπὸ τοῦ χαίροντος· ⁴ τὴν δὲ ὄλως ἀπὸ τῶν κενῶν καὶ διεψευσμένων δογματῶν, ⁵ ἡ εἰς οὐδὲν φύςικὸν ἀνάγεται ἔλλειμμα, οὐδ' εἰς τὸ διαλύον τὴν σύςασιν ἐκ τοῦ μὴ παρῆναι. ἱκανὰ γὰρ καὶ τὰ τυχόν-
L 2 τῶ

apud *Diog. Laërt.* L. X. p. 798. ὁ τῆς φύςσεως πολῦτος καὶ ὄριςος καὶ εὐπόριςός ἐςιν, ὁ δὲ τῶν κενῶν δοξῶν εἰς ἀπειρον ἐκπίπτει. & p. 790. ὅτι τὸ μὲν φύςικὸν πᾶν εὐπόριςον, τὸ δὲ κενόν, δυſπόριςον. Quum itaque in *Flor.* & *Lugd.* ſic etiam légeretur, idque per interpretem & *cod. Meerm.* firmaretur, auctori ſuum redere non dubitavi. Statim pro ἡν *Reiskius* ἡμῖν aut ἡμα vel ὁμοῦ coniiciebat.

2. Πολυτέλειαν πέπτῶκεν.] Malim ἐκπέπτῶκεν. uſus nemini ignotus. Et ſic in dicto *Epicuri*, quod ſtatim laudavi, ὁ δὲ εἰς ἀπειρον ἐκπίπτει. Eo quippe Noſter reſpicit. pro ἔχειν Φαςὶ *Reiskius* volebat ἔχειν φύςσει.

3. Ἡ λυποῦντος, ἡ νύττοντος.] Forte ἡ οὐ (vel μή) λυποῦντος. μὲν *Lipſ.* deſt male. *REISK.* Metaphoricus uſus vocis νύττειν eſt frequentiffimus. *ωγμὸς* εἰς τὴν λυμ-

βάνειν dicit *Diod.* XIII, 58. uti ἐνξῆς τὴν διάνοιαν *Themiff.* Orat. XIV. p. 171. quibus conponi poteſt κατανύττειν τῇ καρδίᾳ *Lucas* A. *Apoſt.* II, 37. ſaepe etiam νύττειν & λυποῦν ſunt ſynonyma. pulcre docuit *D'Orvill.* ad *Charit.* L. VI, 5. qui Noſtri inmemor non fuit.

4. Τὴν δὲ ὄλως ἀπὸ ----] Deſt *Lipſ.* poſteriorius ὄλως. ſi abeſſe debet ὄλως poterit commodius priori loco. *REISK.* Poſterior tamen *Meerm.* quoque *cod.* non habet. nec legit interpreſ.

5. Ἡ εἰς οὐδὲν φ. α. ἔλλ.] Aut ἡ quae legendum, aut potius ei ſi. utrumque una cum ἀνάγεται reſcit ad ὄρεξιν. *REISK.* Correxī, quod antea legebatur ἡ in ἡ, ut recte *Meerm.* In *Florent.* vitioſe exaratum erat ἔλλειμμα, quod, pro more ſuo, ſecutus fuerat *Lugdun.* Edit.

τα ⁶ διακρατῆσαι ταῦτα ἦν , ὥν ἀναγκαίως δεῖται ἡ φύσις. ταῦτα δὲ , καὶ διὰ τὴν λιτότητα , καὶ διὰ τὴν ὀλιγόγητά ἐσιν εὐπόριζα καὶ τῷ μὲν κρηφαγίας ἀπτομένῳ χρεία καὶ τῶν ἀψύχων , ⁷ τῷ δὲ ἀρκουμένῳ τοῖς ἀψύχοις , ⁸ ἐξ ἡμισείας καὶ τοῦτο εὐπόριζον καὶ ὀλίγων δεόμενον ἀναλωμάτων τὸ τῆς παρασκευῆς.

§ 50. Δεῖ δὲ , ¹ φασίν , οὐκ ἐτοιμασάμενον τὰ ἀναγκαῖα , προσθήκη τῇ φιλοσοφίᾳ χρῆσθαι , ἀλλὰ παρασκευασάμενον τὸ θαρρεῖν τῇ ψυχῇ γνησίως οὕτως ² ἀντέχεσθαι τῶν καθ' ἡμέραν. κακῷ γὰρ φροντισῇ τὰ καθ' ἑαυτοῦς ἐπιτρέψομεν , ἄνευ φιλοσοφίας τὸ ἀναγκαῖον συμμετρούμενοι τῆς φύσεως , καὶ παρασκευάζοντες. διὸ φιλοσοφοῦντα δεῖ καὶ τούτων προνοεῖν , καὶ ἐφ' ὅσον ἂν

quibus necessario natura indiget. ea autem & ob uilitatem , & ob paucitatem comparari facile possunt. Ei porro qui esu carnis utitur , inanimatis etiam ad uescendum opus est. At qui inanimatis tantum est contentus , ei id & ex dimidio facile suppetit , & paucos admodum ad apparatus sumtus requirit.

§ 50. Non enim oportere inquirunt , ut ubi quis necessaria praepararit , philosophiam quasi additamentum postea adhibeat : sed ut prius animi tolerantia & uirtute legitime acquisita , deinde ita quotidianam indigentiam procuraret. Nam malo sane consultori nostra committeremus , si absque philosophia quod necessarium naturae est , metiri , ac parare nobis uellemus. Quocirca philosophando istis etiam providere

ο-

6. Διακρατῆσαι ταῦτα ἦν &c.] Forte ταύτην naturam puta. tum etiam punctum commate mutari velim & sic legi ὥν δ' ἀναγκαίως δεῖται ἡ φύσις , ταῦτα δὲ ---- ubi posterius δὲ redundat eleganter , nihilque est aliud , quam non necessaria repetitio prioris δὲ , cuiusmodi repetitionis creberrima occurrunt exempla. ut Latinorum vero. quibus vero natura eget necessario , ea enimvero facillima sunt comparata. REISK.

7. Τῷ δὲ ἀρκουμένῳ τοῖς ἀψύχοις.] Hieron: L. II. aduers. Iovin: c. II. Qui carnibus vescantur indigere etiam his quae non sunt carniū , qui autem simplici victu abutuntur , eos carnes non requirere. Paullo ante Meerm. κρηφαγία ἀπτομένῳ.

8. Ἐξ ἡμισείας.] Forte ἐξ ἡμισείας λείπεται τὸ ἀναγκαῖον , καὶ τοῦτο εὐπόριζον καὶ ὀλί-

γων δεόμενον ἀναλωμάτων πρὸς τὴν παρασκευὴν. REISK.

1. φασίν.] Sed postquam tibi veram animi constantiam atque fiduciam certam acquisiveris , quae nullis se formidinibus futurae aliquando inopiae agitari patiat , tum demum suscipere curam & negotiorum quotidianorum peragendorum , & vitius quaerendū. occurrit huic aduersariorum argumentationi , quae in voce παρασκευὴν desinit. REISK.

2. Ἀντέχεσθαι τῶν κ. ἡμ.] Est pertinacissime illis inbaerere , nihil ultra fluere. sic ἀντέχεσθαι τῶν οὐκ ἐφαρμοττόντων supra § 12. ἀντέχεται τῆς διαίτης § 56. ἀντέχεσθαι σωτηρίας & similia , de quibus orbis literati lumen nuper , P. Wessel: ad Diod: Sic: II, 12. γνησίως multum cum sequentibus connectere , sc.

opus est: quatenus uidelicet curae erga illa intentio permiserit. Quatenus uero inde aliquid detrahatur, ut perfectae purgationi non dominetur, ad opes, aut alimenta praeparanda accedendum non est. Cum philosophia igitur curanda necessaria haec sunt, & confestim sese offerent. Multo siquidem melius est, ut sectemur quod paucissimum in ipsis est, & uile & leue. quippe cum ex paucissimo paucissima etiam molestia euentura sit.

§ 51. Multus uero horum apparatus, cum multa impedimenta etiam secum trahat, tum ex grauatione corporis, tum ex eorum quae appa- rantur, difficultate: tum ex eo quod prohibet, ne praecipuarum consideratio- num operatio esse assidua queat, tum ex qualibet alia causa, statim inutilis est, neque eiusmodi, ut turbationes quae

ἢ ἡ παρ' ἐκείνοις ἔντονος ἐπιμέλεια παραδιδάι ἐφ' ὅσον δὲ ἐκείθεν τι ἀ- φαιρείται, ὃ μὴ κυριεύσει τῆς 4 τελείας ἐκβαρρήσεως, μὴ προσίσθαι πρὸς τὴν χρημάτων τε καὶ τροφῶν παρασκευὴν. σὺν φιλοσοφίᾳ τοίνυν ἀπτόεν τούτων, καὶ εὐθὺς προσπε- γεῖται, ὅτι πολλῷ κρείττον τὸ ἐν αὐτοῖς μεταδιδόναι 5 ἐλάχιστον τε καὶ λιτὸν καὶ κοῦφον. ἐλάχιστον γάρ καὶ τὸ ὀχληρὸν ἐκ τοῦ ἐλα- χίστου.

§ 51. Ἄ δ' ἂν 1 συνεφελεύσθηται ἡ παρασκευὴ ἐμπόδια, ἐκ τῆς τοῦ σώματος βαρύτητος, ἢ ἐκ τῆς τῶν παρασκευαζομένων πραγματείας, ἢ ἐκ τοῦ 2 καλύειν τὴν περὶ τῶν κυ- ριολάτων λογισμῶν ἐνέργειαν εἶναι συνεχῆ, ἢ ἐκ τινος ἄλλης αἰ- τίας, εὐθὺς ἀλυσιτελεῖς γίνεται καὶ οὐκ ἀντάλλακτος πρὸς τὰς συνακα-

L 3

λου-

secus atque interpreti visum est. Pro συμμε-τρούμενοι perperam erat in *Lips.* συμμετρού-μενον.

3. Ἡ παρ' ἐκείνοις ἔντονος ἐπιμ.] Forte ἢ ὑπὲρ (vel περὶ) ἐκείνης ἔντομος. ubi ἐκείνης refertur ad philosophiam, cuius antea iniecta erat mentio, *quantum finet assiduitas operae* in ea (philosophia) *navandae*. Mox ἐκείθεν *illinc*, a studio philosophiae. *quatenus autem illinc mentem abstrahis aliquid, quod in potestate non habebis, perfectam omnibus numeris & absolutam fiduciam* h. e. quod intercedet atque impedit, quo minus pro- fus securi futuri nostri victus fortunaeque si- mus. REISK.

4. Τελέας ἐκβαρρήσεως.] Sic erat in omni- bus *codd.* inpressis & manus: dictum de con-

fusione hac alias. Interpres legisse videtur ἐκκαθάρσεως.

5. Ἐλάχιστον τε καὶ λ. κ. κ.] Doctiff. Gassen- dus proluxius vertit: ego mallet brevius. *Minima enim ex minimis & molestia*. VAL- LENT. *Lips.* ἐλάσσον τε. male. voluitne ἐλαφρόν τε. solet hoc vocabulum cum κοῦφον coniun- gi. REISK.

1. Συνεφελεύσθηται.] Haec etiam vox in- copiosissimo *H. Steph.* Theff. desideratur. in- venies apud *Diod.* Sic: L. XX. c. 25. συνε- φελεύσθη τῇ Φορᾷ.

2. Καλύειν τὴν περὶ &c.] *Lips.* ἐκ τῆς τῶν ἐνεργειῶν εἶναι, caeteris intermediis omis- sis. Forte καλύειν τὸν περὶ τῶν κυριολάτων λογισμὸν ἐν ἐνεργίᾳ εἶναι συνεχῆ. Mox εὐθὺς aut deest, aut mente certe debet suppleri σκωπόμενον vel

λουβούσας ὀχλήσεις. Δεῖ μέντοι τῷ φιλοσόφῳ καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μηδὲν ὑπολείψειν παρῆναι διὰ βίου. ταύτην δὲ τὰ μὲν εὐπόρι-
 σα ἱκανῶς διασώζει, τὰ δὲ πολυτελῆ ποιεῖ δυσέλπιτον. οἱ γοῦν πολλοὶ, διὰ τοῦτο καίπερ πολλὰ κεκτημένοι, ὡς ὑπολειφόντων, ἀνήνυτα μοχθοῦσιν. ἀρκεῖσθαι δὲ τοῖς εὐπορίοις καὶ λιτοτάτοις ποιεῖ, τὸ μνημονεύειν, ὅτι πρὸς μὲν τῆς ψυχῆς ἀξιόλογον ταρχῆς λύσιν οὐδὲν ἰσχύειν πέφυκεν οὐδ' ὁ πᾶς πλοῦτος συναχθεὶς τὸ δὲ τῆς σαρκὸς ὀχληρὸν ἐξαίρει καὶ τὰ πάνυ μέτρια καὶ τυχόντα, πᾶσαν τε εὐπορίσιν κεκτημένα ὑπολείποντά τε καὶ τὰ τοσαῦτα, οὐ ταραττεῖ τὸν ἀποβνήσκειν μελετώντα. ἔτι καὶ τὸ ἀλγεῖνδον τὸ δὲ ἐνδεΐας πολλὰ λῆς

quae ex eo consequuntur, ullo modo re-
 compenset. Adde quod cum philosophum etiam ea spe esse oporteat, ut nihil sibi in-
 uita defuturum esse opinetur: huiusce-
 modi spem sicut parabilia conseruant, ita sumtuosa ac luxuriosa labefactant, ac mi-
 nuunt. Ob id enim fit, ut plerique licet multa possideant, quasi tamen semper de-
 futurae sibi opes sint laborare nunquam cessent. Ut autem uilissimis quibusque, & iis quae facillime comparantur, contenti
 simus, illud plurimum facit, si memoria teneamus, nihil esse quod adurbationum
 animi sedationem, quae quidem alicuius momenti fit, afferendam uires ullas ha-
 beat, neque si collectae omnes diuitiae fuerint: ad molestiam autem corporis sed-
 andam satis esse quaelibet uel admodum modica, & quae suppetere undique facil-
 lime possint. quae si etiam aliquantulum desint turbare eum nequeunt, qui mor-
 tem

θεορῶντι vel tale quid. ἀλυσιτελής γίνεται tan-
 tundem est atque φαίνεται ὅτι ἐστίν. *cogitanti
 impedimenta* --- *statim apparet operae pre-
 tium non referre apparationem tot tanta-
 rumque rerum.* REISK.

3. Τοῦ μηδὲν ὑπολ.] Saepe scriptores recen-
 tiores pro ἐπιλείπειν usurpant, *desicere, de-
 sinere suppetere.* REISK. Optime praeceptum
 hoc religioni nostrae respondet. Domini
 Christi monita, vanae de tempore futuro sol-
 licitudini opposita, habemus *Matth.* cap. VI.

4. Ἀνήνυτα μοχθοῦσιν.] Id est μάτην. ita
 μάταιος καὶ ἀνήνυτος πόνος apud Platonem.
Alciphr. L. I. Epist. 2. eadem qua Nofter
 formula ἄπρακτα καὶ ἐνήνυτα μοχθοῦμεν. Vide
 bi *Bergler.*

5. Δι' ἐνδεΐας πολλῆς ἡπιότητος &c.] *Cod.
 Lips.* dat ἡ τὸ διὰ πληρώσεως. quod ut verum
 est, ita magna & clarissima luce perfundit
 sententiam, quam sine ea face semper ha-
 buissemus obscuram. legendum est pro πολλῆς
 aut πλείονος simpliciter, aut πολλῇ πλείονος.
 ut locus ita constitutus sit, ἔτι καὶ τὸ ἀλγει-
 νον τὸ δι' ἐνδεΐαν πολλῇ πλείονος ἡπιότητος ἢ τὸ
 διὰ πληρώσιν, μετέχει. *praeterea dolus, qui
 ex inopia existit, multo plus habet demen-
 tiaae velut, atque lenitatis, quam ille qui
 repletionem consequitur.* REISK. Optime co-
 dicem suum sequebatur Vir Clar. Nec secus
 erat in *Meerm.* & editionibus antiquissimis.
 ἡπιότητος ἢ τὸ διὰ πλ. & qua auctoritate ἡ
 τὸ eiecerit *Valentini* nescio. Subintelligi
 po-

tem affidue meditatur. Accedit quod, & dolor qui ex defectu exiſtit, longe eo mitior eſt, qui ex repletionem euenit, niſi uanis opinionibus quiſpiam ſe ipſum decipiat: & ciborum uarietas non modo animae turbationem non aufert, ſed neque corporis uoluptatem auget: quippe cum ea ſimul ac doloris facta detractio eſt, finem conſequatur. Sic neque carniū eſus moleſtiam naturae ullam diſſoluit: neque quicquam affert, quod niſi effectum eſſet, in dolorem induxiſſet: ſed uolentiam gratiam exhibet, quae cum contrario cito commiſceatur. non enim ad uitae conſeruationem, ſed ad uoluptatum uarietatem tantum, non ſecus ac uenerea, & peregrinorum uinorum potus conducit, ſine quibus permanere natura etiam poteſt. Sine quibus enim perdurare non poteſt, ea pauca admodum ſunt, & eiſmodi, quae facile, & cum iuſtitia, & liberalitate & multa quiete, & ocio comparari queant.

§ 52.

poteſt μάλλον, quam ellipſin in hoc ſtructuræ ordine nec Noſtro, nec aliis eſſe inuſitatam, alibi dicemus. Malcho itaque ſuum reſtitui. Paulo ante pro τάρπτεi cod. Bodl. πράττει.

6. Τὴν ἐν τῇ σαρκί.] Ita repoſui. Valent. ἐν eiecerat, quod tamen & priores edd. & codd. mei omnes merito tuentur. Mox συνεπαύξει erat in edit. Flor. ac Lugd. quod probabat etiam Lipſ. paullo ante τὰς ante

λῆς ἡπιότητος ἢ τὸ διὰ πληρώσεως μετέχει, εἰ μὴ τις ταῖς κεναῖς δόξαις ἑαυτὸν ἀπατᾷ ἢ τε ποιηκίλια τῶν τροφῶν οὐχ ὅπως τὰς παραχᾶς τῆς ψυχῆς ἐκλύει, ἀλλ' οὐδὲ ὁ τὴν ἐν τῇ σαρκὶ ἡδονὴν συνεπαύξει. πέρας γὰρ ἔχει καὶ αὕτη ἅμα τῇ τῆς ἀλγηδόνης ὑπεξαίρει. ὥς τό γε τῆς σαρκοφαγίας οὐδ' ἔλυσεν τι ὀχλῶδες τῆς φύσεως, 7 οὐδ' ὁ μὴ συντελούμενον ἐπ' ἀλγηδόνα ἠνύετο. τὴν δὲ βιαίαν χάριν εἶχεν καὶ ταχὺ τῷ ἐναντίῳ μίγνυμένην. οὐ γὰρ πρὸς ζωῆς 8 συμμονὴν, πρὸς δὲ ποιηκίλιαν ἡδονῶν συνεβάλλετο. εἰκοὺς ἀφροδιſίοις ἢ ξενικῶν οἶνων πόσεσιν, ὧν καὶ χωρὶς διαμένειν δύναται ἡ φύσις. ὧν δὲ χωρὶς οὐκ ἂν ὑπαμείνειεν, βραχέα παντάπασιν ἐσιν, καὶ δυνάμενα ῥαδίως καὶ μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας, ἡσυχίας τε καὶ πολλῆς ῥαζώνης πορίζεσθαι.

§ 52.

παραχᾶς debebat Meerm.

7. Οὐδ' ὁ μὴ συντελούμενον.] Poſt οὐδὲ deest aut ἐστὶν neque ineſt ei quicquam quod --- aut ἐπέφειν. ſecum adfert aliquid, quod non deſinat & exeat in dolorem, cum ad exitum & perfectionem pervenerit. REISK.

8. Συμμονὴν.] Haec quoque vox Lexicographorum diligentiam fugit. Utitur etiam M. Antonin. L. V, 8. τῆς συμμονῆς αὐτῆς αἵτιον. Mox Lipſ. ἐν καὶ χωρὶς.

§ 52. Ἐτι δὲ οὐδὲ πρὸς ὑγίαν τὰ κρέα συντελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ὑγείᾳ ἐμποδίζει. ἰ διῶν γὰρ ὑγεία ἀνακτᾶται, διὰ τούτων καὶ διαμένει. ἀνακτᾶται δὲ διὰ τῆς λεπτοτάτης καὶ ἀσάρκου διαίτης, ὥστε καὶ ταύτῃ ἂν συμμείνειεν, εἰ δὲ μὴ πρὸς τὴν Μίλωνος ῥώμην τὰ ἄψυχα συμβάλλεται, οὐδὲ ὅλως πρὸς ἐπίτασιν ἰσχύος, οὐδὲ γὰρ ῥώμης, οὐδὲ ἐπιτάσεως ἰσχύος χρεῖα τῷ φιλοσκόφῳ, εἰ μέλλει θεωρεῖν, καὶ μὴ ὡς πράξεσι καὶ ἀκολασίαις προσέχειν. οὐδὲν δὲ θαυμάσθην τοὺς πολλοὺς οἰεσθαι εἰς ὑγίαν συντελεῖν τὴν κρηφάγιαν· τῶν γὰρ αὐτῶν ἦν ὡς καὶ τὰς ἀπολαύσεις οἰεσθαι ὑγιείας εἶναι τηρητικὰς, καὶ τὰ ἀφροδίσια, ὧν ὤνησε μὲν οὐδένα τινὰ, ἀγαπητὸν δὲ εἰ μὴ ἔβλαψεν. εἰ δὲ πολλοὶ μὴ τοιοῦτοι, ὡς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· οὐδὲ γὰρ

§ 52. Quin ad sanitatem quoque carnes non conferre, sed ei potius esse impedimento inueniemus. Nam quibus fit, ut sanitas recuperetur iisdem etiam conseruetur, necesse est. recuperatur autem tenuissimo, & carniū experte uictu quare eodem etiam ut perduret, efficietur. Si uero ab inanimatis petitus cibus Milonis robur non affert, neque omnino ad incrementum uirium facit: neque robore, neque uirium incremento est opus philosopho, qui contemplationi, non actionibus, & intemperantiis uacaturus est. Neque mirum esse debet, si plerique e uulgo ad sanitatem conferre esum carniū existiment: quippe cum iisdem quoque uoluptates & uenerea conseruare sanitatem opinentur: quae tantum abest, ut quempiam iuuerint, ut satis superque esse possit, si etiam non laeserint. Sed si plerique huiusmodi non sunt, nihil ad nos. nam neque phi-

1. Δι' ὧν γὰρ ὑγεία ἀνακτᾶται &c.] Latine expressit Hieron: L. II. aduers: Iovin: II. *Quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari: Si autem Milonis illius Crotoniatae vires olera non ministrant &c.* De Milonis robore omnia sunt nota. Recordor illa Cicer: de Senect. c. 10. *Olympiae per stadium ingressus esse Milo dicitur, cum humeris sustineret bovem uiuum, uirum igitur has corporis, an Pythagorae tibi malis vires ingenii dari?* Pro ὑγείᾳ quod praeceffit, ceteri ὑγίει, idque amat Noster. diximus alibi. Adscriptum erat cod. Meerm.

Σὴ ὅτι τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὀλίγα, καὶ εὐπύρινα, τὰ δὲ μὴ ἀναγκαῖα, τὰναντία.

2. Πράξεσι καὶ ἀκολ.] Erat qui mallet τὰ πράξεσι, ut scilicet sequenti τῆς ψυχῆς ἀτάραχος κατὰστασις dicitur. Nisi πράξεσι καὶ ἀκολασίαις, noto loquendi genere, sit πράξεσι ἀκολάστοις. intelligo de illis qui πραγματικὸν βίον sequuntur, de quibus supra § 27.

3. Καὶ τὰς ἀπολαύσεις &c.] Ἀπολαύσεις quid proprie sint, quid βίος ἀπολαυστικός & homines ἀπολαυστικοί, dicitur infra ad L. III. § 18.

4. Οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.] Formula usitatissima, qua utitur etiam infra L. II, 43. τί πρὸς σε, quid

philosophiae & considerationis certitudo aliqua & ſtabilitas in plerisque reperitur. neque ad ſapientiam, partemue aliquam eius ſuſcipiendam idonei vulgares homines ſunt: quae egregii aliquid in ſe habeat: neque quid conferat aut priuſtim aut publice, ſatis percipiunt: neque quae praeſtae aut honeſtae ſint conſuetudines, ualent diiudicare. Multa praeterea petulantia & intemperantia in ipsis ineſt: ut uerendum minime ſit, ut qui animalia comedant, non reperiantur.

§ 53. Si enim omnes optime ſenſerint, nullum nobis, aut aucupibus, aut uenatoribus, aut piſcatoribus, aut ſubulcis erit opus. ipſa autem ſe ipſa gubernantia animalia ſi nullum habuerint, a quo curentur, & regantur, facile peribunt, & ab aliis quae ipſa inuadunt, atque ita multitudinem eorum minuunt,

γὰρ ἡ Φιλία καὶ εὐνοίας πιεῖν καὶ διαμύνημον ἐν τοῖς πολλοῖς. οὐδὲ δεκτικοὶ τούτων, οὐδὲ σοφίας, οὐδὲ τῶν ἀξιόλογον τι ἔχοντων σοφίας μερίων. 7 οὔτε τοῦ συμφέροντος, οὔτε τοῦ ἰδίου, οὐδὲ τοῦ κοινοῦ συνέτος ὁ πολὺς, οὔτε ἑβάν 8 φαύλων καὶ ἀσείων κρίσιν παρῆσθαι θυνάμενος. πρὸς τε τούτοις πολλὰ τὸ ἀσελγὲς καὶ ἀκρασίας γέμον ἐν τοῖς πολλοῖς. διὸ οὔτε φοβητέον, 9 μήποτε οὐκ ὦσιν οἱ βρωσόμενοι τὰ ζῶα.

§ 53. Πάντων μὲν γὰρ φρονησάντων τὰ ἄρρεα, οὐδεμίαν χρεια ἄρνητευτικῆς, ἱερευτῶν, ἀλιέων, συβωτῶν. αὐτὰ δὲ αὐτὰ διοικοῦντα τὰ ζῶα καὶ μὴ ἔχοντα τὸν ἐπιμελούμενον καὶ ἐφεσῶτα, ταχέως φθείρεται καὶ δαπανᾶται πρὸς τῶν ἐπιτιθεμένων, καὶ τὸ πλῆθος ἀνα-

M

λι-

quid hoc ad te? ſcilicet pertinet. οὐδὲν πρὸς ἐμὲ, & ſimilia centies apud alios. Neminem excito, quia id abunde factum a Philologis, qui a Latinismi ſuſpicione vindicarunt Ioan-nem, Euang. XXI, 22.

5. Φιλίας καὶ εὐνοίας.] Felician: legit φιλοσοφίας, quod nullo codice firmatur. ſed an εὐνοίας etiam? non puto. Heſych: εὐνοῶν non tantum φίλων exponit, ſed & συνέτων, cui tamen εὐνοία eſt φίλια. Per prudentiam vertitur etiam haec vox apud Polluc. Onom. IV, 33; ubi vid: Iungerm.

6. Οὐδὲ τῶν ἀξιολογῶν.] Legebatur antea τῶν, quod tamen Fageroll. & Valent. iam correxerant. τῶν in textum ut adoptarem, ſuaſit Cod. Lipſ. & Meerm. auctoritas.

7. Οὔτε τοῦ συμφέροντος &c.] Cicer: pro Plane: cap. IV. Non eſt enim conſilium in vulgo, non ratio, non diſcrimen, non di-ligentia. Multa in hanc ſententiam, experientia ſatis conprobatam, Gatak: ad Anton: L. IV. § 3.

8. Φαύλων καὶ ἀσείων.] Bene haec opponuntur. Vide quae de indole vocis ἀσείας notavit Cel: Hemſterb: ad Polluc: L. IX, 17. locum quem prae manibus habemus egregie inde inluſtrans.

9. Μήποτε οὐκ ὦσιν.] Ante legebatur μήτε, ſed a Lugd. & Cantabr: editore iam correctum loco ſuo reddebat codex Lipſienſis & Meerm. pro αὐτε illi οὐδὲ.

1. Ὀριζαντικῆς.] Vox in Lexicis fruſtra quae-

λισκόντων, ὥσπερ ἐπὶ μυρίων, ὧν οὐ² γεύονται ἄνθρωποι ζώων, συμβέβηκεν³ μενούσης δὲ τῆς κατὰ ἀνθρώπους ποικίλης καὶ παντοίας ἀφροσύνης, ὃ ἔσονται μύριοι καὶ οἱ ταῦτα λαιμαργήσοντες.

Τηρεῖν τε χρὴ τὴν υἰγίειαν, οὐ φόβῳ θανάτου, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μὴ ἐμποδίζεσθαι πρὸς τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἐκ τῆς θεωρίας. διατηρητικὸν δὲ αὐτῆς, μάλιστ' αὖ μὲν ἡ τῆς ψυχῆς ἀτάραχος κατάστασις, καὶ ἡ πρὸς τὸ ὄντως ὄν διάθεσις τῆς διανοίας. πολὺ γὰρ τὸ ἄχρι σώματος ἐντεῦθεν ἀφικνούμενον, ὥς πεῖρα διέδειξαν ἡμῶν ἐταῖροι. ⁴ καὶ ἀρρῆτιν νόσον περὶ τε πόδας καὶ χεῖρας τοσαύτην οὔσαν, ὥς ὄλων ὁκτώ ἐτῶν φέρεσθαι βαρυνόμενους, ἀποκροῦσαι ἅμα τῇ ἐκτάσει τῶν χρημάτων, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἐπιβλέψει συναπέθεντα γούν ἅμα τοῖς χρήμασι καὶ ταῖς φροντίσι, καὶ τὴν νόσον τοῦ σώ-

μα-

absumuntur. Id quod in innumerabilibus usu uenire consuevit, animalibus quibus homines non uestiuntur. At si uaria haec & omnigena insipientia inter homines perseveret, innumerabiles quoque erunt qui haec gulae dediti ingurgitent.

Sanitas porro non mortis formidine seruanda est, sed ea de causa, ut ne ad ea bona consequenda impediamur, quae ex contemplatione eueniunt. eius autem conseruatrice praecipue est animae imperturbata & tranquilla constitutio, & mentis nostrae attentio ad id quod reuera est. Multum enim est, quod hinc ad corpus usque pertineat: quemadmodum amici nostri experimento docuerunt: qui cum articulari morbo laborarent, qui adeo uehementer & manus & pedes ipsis occupauerat, ut octo integris annis gestatione ipsis fuerit utendum: eum expulerunt, simul ac reiectis opibus ad diuina contemplananda sese contulerunt. simul enim cum pecuniis, & curis morbum quoque corporis deposu-

e.

quaeritur. sed vid: *Iungerm.* ad *Polluc.* VII, 139. Alias δρυσοθηρευτική, vel δρυσοθηρευτική vocatur. Mox *Lips.* & *Meerm.* pro ἐπιμελούμενον habent ἐπιμελόμενον.

2. Γεύονται.] Dicemus de hac voce ad L. II, 11.

3. Ἔσονται μύριοι.] An μυρίαι potius? Notum quam sollicitè distinguant Grammatici. sed vide quae notauit *Cel. Alberti* ad *Paulinum* I. ad Corinth. XIV, 19.

4. Καὶ ἀρρῆτιν νόσον.] Forte ἐταῖροι, νεφρί-

τιν καὶ ἀρρῆτιν, & paullo post ἀποκρουόμενοι REISK.

5. Ὅσα ἐτῶν.] Eam historiam narrat Porphyrius in Vita Plotini de Rogatiano senatore. VALENT. Rogatianum in margine iam notarat *Foggeroll.* vid: *Fabric.* ad Nostrum in vit: Plot: Biblioth: Gr: L. IV, 26. p. 106. *Hieron.* II. adv: Iovin: 12. *Legimus quosdam morbo articulari & podagrae humoribus laborantes, proscriptioe bonorum, ad simplicem mensam & pauperes cibos red-*

erunt. magna igitur uis, atque omnis fere ad ſanitatē afferendam ex bona quadam animae conſtitutione in corpus deuenit. Tametſi ad idem plerumque alimenti etiam diminutio confert. In uniuerſum autem, ut recte dicebat Epicurus, cauendus eſt is cibus, quem, ut eo ueſcamur, deſideramus, & perſequimur, ubi uero conſectus iam eſt, ingratum eſſe iudicamus. Cuiusmodi ſane eſt luxurioſus omnis & craſſus. Id autem euenire illis ſolet, qui huic perditie inhiant, cum in ſumptus, aut morbos, aut repletiones, aut occupationes incidant.

§ 54. Vnde etiam in tenuibus ac uilibus uitanda repletio eſt. & ubique conſiderandum, quid ex fruitione, aut poſſeſſione eorum eueniat: qua copia ſint: cui moleſtiae, corporisne an animae ſuccurrant: nunquid ob gratiam

cu-

ματος. ὥστε πολὺ πρὸς ὑγίειαν καὶ τὸ πᾶν, ἐκ τῆς ποίως ψυχῆς καταſτάσεως εἰς τὸ σῶμα κάτεισιν. συμβάλλεται δὲ ὡς ἐπὶ πλείστον καὶ ἡ τῆς τροφῆς ἐλάττωσις. καθόλου δὲ ὁρθῶς ὁ Ἐπίκουρος. ἔφασκεν, εὐλαβητέον εἶναι τροφήν, ὃ ἦν ἀπολαύσαι μὲν ποθοῦμεν καὶ διώκομεν, συντελεσθεῖσαν δ' ἐν ἀχαρίσῳ τίθεμεν. τριαύτη δὲ πᾶσα ἡ δαψιλῆς καὶ παχεῖα. καὶ τοῦτο πάσχοιεν οἱ περὶ ταύτην ἐπτοημένοι, ἢ ἀναλώμασιν, ἢ νόσοις, ἢ πλησμονῇ, ἢ ἀσχολίαις περιπίπτοντες.

§ 54. Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν λιτῶν φυλακτέον τὸ πλήσμιον καὶ πανταχοῦ ſκεπτέον τί διὰ τῆς ἀπολαύσεως ἢ κτήσεως γίγνεται, καὶ πηλίκον ἔχει μέγεθος καὶ τίνος ὀχληροῦ λυτικὸν ſαρκὸς ἢ ψυχῆς. • μὴ δὲ

M 2

διὰ

δαίτος, conualluisse. Caruerant enim sollicitudine dispensandae domus, & epularum largitate, quae & corpus frangunt & animam. Weissen: ad Marc. II, 3. hinc inlustrat historiam paralytici, cuius ibi mentio.

6. "Ἦν ἀπολαύσαι μ. π." Forte ἦν, πρὶν ἀπολαύσαι, quamquam hoc quidem non valde urgebo. REISK.

1. Ὀχληροῦ λυτικὸν.] Λυτικὸς eſt in *cod. Lipsf.* malim λυτικῶ. ut referatur ad ἀπλάουσιν & κτήσις. in illis, quae ſunt proxima, corruptis ſanandis frustra adhuc ingenium torſi, quare ſatius eſt ea miſſa facere & ſorſi ſuae, quaecunque ea erit, permittere. REISK.

2. Μὴδ' διὰ χάριν ἢ περὶ ἐκείνου — ἔντασις γίνεται ὥσπερ ὅτῳ — βίος γὰρ κέχται.] Ita in

Flor. & Gall. edd. legebatur iſte locus. Interpres Gallicus ea quae uidetis uncis incluſa (τὴν ἐτέρου poſt διὰ. Poſt ἐκείνου, κοινωνίας ἢ ἐμπλοκῆς & poſt ὅτῳ, τῆς πλησμονῆς) ad marginem notaverat. Neſcio cui bono. Nihil enim horum ope poſſum de Porphyrii mente expiſcari. & ſane frustra ubi deſunt manuſcripti codices, coniecturis certatur locis tam corruptis medelam afferre. VALENT. Sic erat in *cod. Lipsf.* exaratus hic locus, ὀχληροῦ λυτικὸς. ſαρκὸς ἢ ψυχῆς. μὴδ' διὰ . . . χάριν ἢ περὶ ἐκείνου . . . ἔντασις. relictis duobus ſpatiis vacuis. eodem modo *Meerm.* niſi quod praeferat λυτικὸν. Nihil ergo inde auxilii. Sed forte morboſum credimus locum, qui non eſt. *Felician:* certe vertit ac ſi ni-

διὰ * χάραν ἢ περὶ ἐκείνου
 * ἔντασις γίνεταί, ὥπερ ὕ-
 τω * βίος γε κύνεται ἀορίστῃ
 γὰρ οὐδαμοῦ δεῖ, 3 ἀλλ' ἔχεισθαι ἄ-
 ρου καὶ μέτρου τοῦ ἐν ταῖς τοιού-
 τοις, καὶ λογίζεσθαι, ὡς δ' ὀφθαλ-
 μένος ἐμφύχων ἀποχὴν, 4 εἴπερ δὲ
 ἡδονὴν ἀπτεται κρηφάγίας, τὸν
 θάνατον φοβεῖται. εὐθὺς γὰρ τῇ σε-
 ρήσει τῶν βρωτῶν, συνάπτει ἀορίστου
 τινὸς δεινοῦ παρουσίαν, ἐξ ἧς δ'
 θάνατος. παρὰ δὲ τὰς τοιαύτας, καὶ
 τὰς ὁμογενεῖς αἰτίας, καὶ ἡ τοῦ
 ζῆν ἀπληροῦ ὀρεξίς γίνεταί καὶ
 πλούτων, καὶ χρημάτων, 5 καὶ
 δόξης τοῦ συναυξήσιν τε νομίζειν
 τὸ πᾶν ἀγαθὸν σὺν αὐτοῖς διὰ τοῦ
 πλείονος χρόνου, καὶ τὸ κατὰ τὸν
 θάνατον δεινὸν, ὡς 6 ἀπέραντον.

φο-

cupiditatem in singulis augent: non
 secus atque illis quibus multae o-
 pes comparatae sunt. Indetermi-
 nate enim uagari nusquam debe-
 mus, sed ubique terminus & mo-
 dus in his praefiniendus. consideran-
 dumque est, eum qui abstinentiam ab
 animalibus timet, si voluptatis causa
 esum carniū admittit, mortem ti-
 mere: quippe qui statim una cum e-
 duliorum detractioe interminati cu-
 iusdam mali praesentiam addit, ex qua
 mors existit. Ex his autem atque hu-
 iusmodi causis uiuendi quaedam, &
 diuitiarum, & pecuniarum, & gloriae
 inexplebilis cupiditas oritur: dum si-
 mul cum his in longius tempus bonum
 omne se aucturos putant, & mortis ma-
 lum quasi interminatum semper formi-
 dant.

nihil desideraretur. βίος γε κύνεται, vel potius
 βίος κενύεται, ut est in *cod. Meerm.* & *Clar.*
Abrescio videbatur, venusta metaphora de
 illis dici potest, quibus amplae facultates
 partae comparataeque sunt, uti metonymica
pariendi significatione saepius occurrit. I-
 dem ergo dicit quod *Flaccus* L. III. Od. 16.
*Crescentem sequitur cura pecuniam maio-
 rumque fames.* quae sententia est pervulgata.
 Quod si locum mutilum pertendas, diversis
 modis damnum sarciri poterit, sed cum in-
 genit remigio utendum sit, nemo dictatoria
 auctoritate, quae Malchi fuerint, definit.
 qua re ego in tenebris micare nolo, & cum
 Pyrrhone οὐδὲν ἐρίσω.

3. 'Αλλ' ἔχεισθαι ἄρου καὶ μέτρου.] Post μέ-
 τρου τοῦ aut subaudiri, aut potius addi debet
 δέοντος aut προσήκοντος. REISK. Pulcre Imper-
 ator Τῶν ἐ. εαυτ. L. V. § 1. ἔδωκε καὶ τοῦ-
 του μέτρα ἢ φύσις, ἔδωκε μέντοι καὶ τοῦ ἐσθίου,

καὶ πίνεσθαι. quem locum opportune cum No-
 stro conponit *Gatake*: ubi multa alia in hanc
 sententiam.

4. Εἴπερ δὲ ἡδονήν.] Ita reposui, secutus
 auctoritatem omnium inpressorum & Mscrip-
 torum. Unus *Valent.* ediderat εἰ.

5. Καὶ δόξην.] Codex Lipl. dat καὶ δόξης.
 probo id quidem, sed etiam deinde τὸ legen-
 dum erit pro τοῦ, ut constructio sit καὶ τὸ
 νομίζειν συναυξήσιν πᾶν ἀγαθόν. aut potius tam
 τοῦ quam τὸ erit delendum. REISK. Omnes
 reliqui consentiunt in δόξης. Suum itaque
 Auctori fuit reddendum, cum *Val.* δόξην de-
 disse.

6. Ἀπέραντον.] *Schol. Aristoph.* in Nub. 2.
 Ἀπέραντον μέγα οὐ πέρας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ ἀπέραν-
 τον μετὰ τοῦ ν γράφοντες, ἀμαρτάνουσι. eadem
 legas apud *Suidam* in Ἀπέρατον. Temere
 proscribunt id, quod centies & apud recentio-
 res, & apud antiquiores occurrit.

7.

dant. Voluptas uero quae ex luxuria dapum euenit, ne prope quidem ad eam accedit, quam ex parsimonia, & eo quod fatis est, quispiam experitur. Multa enim iucunditate is afficitur, dum cogitat quam paucis sibi opus sit. Nam si luxuria, & uenereorum stupor, & ambitio tollatur, quid amplius diuitiis indigebimus, quae non solum ociosae, nullamque utilitatem allaturae nobis sunt, uerum etiam non secus ac repletio, sunt grauaturae? Ex huiuscemodi autem necessaria satietate uoluptas uera & sincera existit. Assuefaciendum uero corpus etiam est,

φοβεῖσθαι. ἡδονὴ δὲ ἡ διὰ πολυτελείας, οὐδὲ ἐγγύς τείνει τῆς ἀὐταρκειᾶς 7 τῷ πεπειραμένῳ γιγνομένης. πολὺ γὰρ τὸ ἡδὺ ἐν τῷ κατανοεῖν, ὅσων αὐτὸς χρεῖαν 8 οὐκ ἔχει. ἀρθείσης γὰρ πολυτελείας, ἀρθείσης τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια πτώας, ἀρθείσης τῶν ἔξω φιλοτιμίας, τίς λοιπὸν χρεῖα πλούτου ἀργοῦ, εἰς μηδὲν ἡμῖν χρησιμεύοντος, ἀλλὰ μόνον βαρήσοντας. ὡς τὸ πεπληρῶσθαι γίγνεται, καὶ ἡ ἐκ τοῦ τοιούτου κόρου ἡδονὴ ἀκραιφνής. δεῖ δὲ καὶ τὸ σῶμα ἀπεθίζειν ὡς οἶόν τε, τῆς τοῦ κόρου ἡδονῆς. 9

M 3

οὐ

7. Τῷ πεπειραμένῳ.] *Bodl.* ἡδονὴ δὲ. & pro πεπειραμένῳ *Lips.* πειραμένῳ, dubium, ut monebat *Reiskius*, an πειρωμένῳ uoluerit, an πεπειραμένῳ. Ἐγγύς τείνειν locutionem esse Platonice supra iam diximus.

8. Οὐκ ἔχει. ἀρθείσης γὰρ &c.] Male a *Lips.* & οὐκ (quod etiam non est in *Meerm.*) & dein ἀρθείσης γὰρ πολυτελείας abest. error natus e repetitione vocis ἀρθείσης. Mox probō τῆς ἔξω φιλοτιμίας: quod erat in *Edit.* prioribus, *cod. Bodl.* & *Meerm.* qui tamen posterius ἀρθείσης negligebat. *Reiskius* malebat ἀρθείσης πρὸς τοῦς ἔξω φιλοτιμίας.

9. Οὐκ τῆς κατὰ τὴν πέναν ἵνα.] Libenter interponerem μετρίτης ad hiatum supplendum. *VALENT. Cod. Lips.* γένεσθαι, quod ad rem nihil facit, in caeteris aequae hic liber atque reliqui vitiosus & contaminatus, & habet lacunam, defectus indicem. pro οὐ forte καὶ, quantum video in his tenebris & salebris, appellat τὴν κατὰ πέναν πλεονεξίαν voracitatem & cupiditatem pauperum auido ore cupedias omnes delibandi. forte sic farcias utcumque locum καὶ τῆς κατὰ τὴν πέναν πλεονεξίας τῆς πάντων ἐμφορεῖσθαι γλιχμένης καὶ γεύεσθαι, ἵνα διὰ πάντων διέλθῃ. debetnus condonare cupiditatem, ut ab

illa pauperum familiari voracitate abborreat, quae in appositorum nihil non intolat, omnibus sese ingurgitat, omnia delibat, quo nihil inexpertum relinquat. *REISK.* Post ἵνα etiam lacuna est in *Meerm. Felician*: vertit ac si integrum haberemus locum, nisi quod pro πέναν legisse videatur πέναν, quae literarum tantum est transpositio. dein pro θεῖναι — legit θῆ τὸ ἀναγκ. οὐ (vel μὴ) τὸ ἀβρίστον. Nec secus *Mauissac*: in versione Gallica, non la repletion de la faim, mais la volupté de c'est assouvissement, afin qu'il puisse atteindre à toutes ces choses-la; & qu'il se constitue pour boire non ce qui est indéfini &c. Sic omnia bene cohaerent. Vel verba, prout iacent, hoc modo explicari possent. Δεῖ δὲ — corpus esse auocandum ab illa voluptate, quae e nimia ciborum copia nascitur, οὐ τῆς — non ab satietate quae est κατὰ τ. πέναν quae ad famis tantum depulsionem pertinet (vel κ. τ. πέναν, quae minimis est contenta, ut naturae paupertati succurratur. *Conf. L. III, 27.*) καὶ γ. ἡ δ. π. δ. & sic experiri, ut vera illa uoluptas, (ἡδονὴ ἀκραιφνής) per omnia se extendat, totamque mentem ac corpus per-

οὐ τῆς κατὰ τὴν πενίαν πλησμο-
νῆς, καὶ γεύσασθαι, ἵνα *
διὰ πάντων διέλθῃ, ¹⁰ καὶ ὅρον
θεῖναι τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ ἀόριστον.
οὕτω γὰρ ¹¹ καὶ τούτῳ εἰληφέ-
ναι τὸ ἐνδεχόμενον ἀγαθὸν ἐνέ-
σαι, διὰ τῆς αὐταρκείας καὶ ὁ-
μοιώσεως τοῦ θεοῦ. οὕτως οὐδ' ¹²
αὐτὸ ἐπὶ πλέον ποθήσει, οὐδὲ τὸν
χρόνον, ὡς προσθήσονται αὐτῷ
μεῖζον ἀγαθόν. οὕτως δ' αὖ ¹³ ἀ-
ληθινῶς πλουτήσει, τῷ φυσικῷ ὅ-
ρῳ τὸν πλοῦτον μετρῶν, οὐ δό-
ξαις κεναῖς. οὕτως οὐκ ἐπ' ἐλπίσι
κρεμῆσεται μεγίστης ἡδονῆς, πῖσιν οὐκ
ἐχούσης τοῦ γενέσθαι θορυβώδεσά-
τη γὰρ αὕτη· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ
τοῦ παρόντος ¹⁴ καὶ γεγονότος ἡ-
δὴ μενεῖ ¹⁵ οὐ γὰρ ἀγωνιάσει,
μὴ

est, ut non famis repletionem, sed
satietatis huius uoluptatem percipiat,
ut ad omnia ea pertingat. Nec quod
indefinitum, sed quod necessarium est,
terminum statuatur. Ita enim fiet, ut
corpus quoque id quod contingere ipsi
potest, bonum consequetur ex suffici-
entia & ex similitudine quam ad deum
habet. Sic neque ipsum longioris tem-
poris usuram desiderabit quod bono
suo incrementum afferat. Sic uere di-
tescet, dum naturali termino, non
uanis opinionibus diuitias metitur. Sic
non semper erit suspensum spe maxi-
mae uoluptatis quae ut euentum cer-
tum nullum habet, ita turbulentissi-
ma est: sed in praesentis & prae-
teriti sufficientia iam erit consti-
tutum, ut de futuro, ut diutius
per-

meet. Fageroll: volebat ἵνα μὴ αἰσθήσῃ διὰ
π. δ.

10. Καὶ ὅρον θεῖναι &c.] *Cod. Lips.* dat ἀ-
ριστον. videtur voluisse οὐ τὸ ἀόριστον. quae le-
ctio haud scio an sit vera. *debemus cupidita-
tati necessitatem & indigentiam pro meta
proponere, non autem infinitatem.* REISK.
Priora ἔμμεν. Verissimum est ἀόριστον. quod in-
terpr. etiam firmare vidimus, & in *Meerm.*
legitur, ideoque Auctori restituendum fuit.
Saepe vocabula illa confusa animadvertas.
Vid. *Sexti: Empir.* Pyrrhon. Hyp. III, 8. p.
165. Sensus ergo sibi bene constat. (Δεῖ)
ὅρον θεῖναι τὸ ἀναγκαῖον (μᾶλλον) ἢ τὸ ἀόριστον.
ellipsis haec Nostro & aliis est familiaris,
uti dicemus ad II, 15.

11. Καὶ τούτῳ εἰληφέναι.] Forte καὶ τούτῳ
etiam hac in re. in ventre cibis explendo.
REISK.

12. Αὐτὸ.] Scilicet τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἐδωδῆς.

ἐπὶ πλέον subaudi τοῦ μετρίῳ καὶ τοῦ δεινότε-
REISK.

13. Ἀληθινῶς πλουτήσει, τῷ. ----] *Min:
Fel:* in O&A. c. 36. *Et tamen quis potest
pauper esse, qui non eget? qui non inbiat
alieno? qui Deo dives est? qui cum mul-
ta habeat plura desiderat.* Ubi plura in
hanc sententiam V. D. Confer quae dispu-
tat Noster III, 27.

14. Καὶ γεγονότος.] Haec in *Lips.* non in-
veniuntur. pro μενεῖ *Flor:* & *Lugd:* μένει.

15. Οὐ γὰρ ἀγωνιάσει.] *Cod. Lips.* οὐδὲ ἀ-
γωνιάσει, μὴ. facile admitto οὐδὲ. sed pro ἀ-
γωνιάσει legendum videtur ἀγωνιᾷ, εἰ μὴ ----
saepe in illo codice σ & α simillimis mo-
dis sunt exarata. Pro παραμένειν legendum
παραμενεῖ vel παραμένει. REISK. *Meerm.* οὐδὲ
ἀγωνιάσει. Particula μὴ ex supervacuo addi-
tur, ut multis aliis in quibus expressa, vel
implicata negatio inest, eadem ratione at-
que

permaneat , ſollicitum non ſit.

§ 55. Age uero quomodo quaefo abſurdum non eſt, ſi ille qui afflictaur uel graui aliqua calamitate extrinſecus oppreſſus uel uinculis deprehenſus de ci-
bis ne cogitat quidem, neque ſibi unde apparentur laborat: ſed ſi apponantur, quod neceſſarium eſt, tantum ſumit: is autem qui re uera eſt uinctus, internisque calamitatibus afficitur, epularum apparatus inquit, uarietatesque earum procurat, quibus uincula ſibi corroboraret, craſſioraque efficiat? Quo pacto haec hominum ſunt, qui cognoverint ea quae paſſi ſunt, & non potius eorum qui delectentur iis quae patiuntur, & quibus in malis conſtituti ſint, ignorent? quibus proſecto in contrarium cedit calamitas, quam illis qui cum uincti ſint, miſeriam

μὴ τὸν πλείονα χρόνον παραμένειν.

§ 55. Πρὸς δὲ τούτοις, πῶς οὐκ ἄτοπον πρὸς διδς, τὸν μὲν κακοπαθοῦντα, ἢ ¹ ἐν περιβάσει ὄντα ἰσχυρὰ τῶν ἔξωθεν, ἢ ἐν δεσμοῖς εἰλημμένον, οὐδ' ἔννοιαν ἔχειν τροφῆς, οὐδὲ πόθεν πορισθήσεται φροντίζειν, ἀλλὰ καὶ παρατιθεμένης, ² παρατίθεσθαι τὴν ἀναγκάαν· τὸν δὲ ὄντως δεσμώτην, κατατεινόμενον ταῖς ἔνδον κακοπαθείαις, ζητεῖν ³ ἐδεσμάτων παρασκευὴν, ποικιλίας φροντίζειν, δὲ ὦν τὸν δεσμὸν παχύνει καὶ πῶς ταῦτα ἀνδρῶν ἦν ἐγνωκότων ἃ πεπόνθασιν, οὐχὶ Φιληδούντων, οἷς πεπόνθασιν, καὶ ἐν οἷς εἰσιν, οὐκ εἰδόντων· οἷς ἀντίστροφον τὸ πάθος, ἢ τοῖς εἰδόσι δεσμώταις τὴν ἑαυτῶν συμφορὰν ⁴ γίγνεσθαι. τῷ γὰρ ὑπάρ-

que in illis, quae ἀπαγορευτικὰ vocari ſolent. Saepiſſime ſic Graeci. Confer *Duker*: ad *Thucyd*: VII, 29.

1. Ἐν περιβάσει ὄντα.] Περιβάσεις ſunt *res nos circumſtantes*, quae negotium moleſti-
amque faceſſunt. Vid. *Gatak*: ad *Anton*: I, 15. Sic περιβάσεις τῆς δυστυχίας infra II, 9. *Meerm.* ἢ δεσμοῖς, omiſſo ἐν.

2. Παρατίθεσθαι τὴν ἀνάγκη.] Forte παρατιθέναι τὴν οὐκ ἀναγκαῖαν. deprecari vel recuſare non neceſſariam. aut προστίθεσθαι μόνον τὴν ἀνάγκη. admittere, percipere, ſumere ſolummodo neceſſariam. *Reisk.* Παρατίθεσθαι de menſis & ferulis quae adponuntur, ſaepiſſime apud alios & Noſtrum. Sed hoc quidem ad παρατιθεμένης pertinet, non ad παρατίθεσθαι ſatis commode referri poteſt,

nifi putemus forte auſtorem elegantiam in hiſce fuiſſe venatum, παρατιθ. τροφῆς παρατ. τ. ἀνάγκη. ex adpoſitis cibis neceſſarios ſibi tantum adponere, ſeu ſumere. Παρατιθέναι correxerat quoque *Valent.* Si autem παρατίθεσθαι ſeponendi ac removendi ſignificatione accipias, qua de *Erud. Abreſch*: Diluc. *Thucyd.* Auſt. p. 254. nihil innovare neceſſe eſt. Certe in eam vocem omnes *Codd.* conſpirant.

3. Ἐδεσμάτων παρασκευὴν ποικιλίας, φρον.] Sic antea diſtinguebatur, ſed nobiſcum facit interpres & *Cod. Lipſ.* Δεσμὸν παχύνειν quid ſit, diximus ſupra.

4. Γίγνεσθαι.] Immo γίγνεται. *Meerm.* idque *Fogekoll.* & *Valent.* per coniecturam iam voluerant. Locutionem qua paullo ante

ὑπάρχοντι βίῳ ἀχαρισοῦντες, καὶ
 6 ταραχῆς ἀπλάτου γέμοντες, τοῦ
 ἀπόντος 6 εἰς πλήρωσιν ἐφίενται.
 οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ τοῦ πάντα αὐτῷ
 7 εὐλута εἶναι τὰ κατὰ τοὺς βο-
 ρύβους, ἔρχεται ἐπὶ 8 τραπεζῶν
 καὶ κλινῶν ἀργυρῶν ὀρέξεις καὶ μύ-
 ρων, 9 καὶ μαγείρων, καὶ σκευ-
 ῶν, 10 καὶ ἐσθήτων, καὶ δείπνων
 ἐπὶ πᾶν πλῆθος; καὶ ποικιλίας,
 καὶ πολυτελείας, 11 ἀνθρώπων ἡ-
 κύντων, ἀλλ' ἀπὸ 12 ἀχρησίας
 παντὶ τῷ ὑπάρχοντι βίῳ, καὶ
 ἀ-

riam suam agnoscunt. Cum enim in-
 gratus sibi praesens uitae status sit,
 turbationeque inexplabili agitentur,
 absentia ad repletionem usque affe-
 ctant. Nemo siquidem est, ex iis qui
 in omnem luxuriae & uarietatis copiam
 profusi sunt, qui ex eo quod pacatas
 omnes perturbationes habeat, ad men-
 sas & lectos argenteos, & unguenta,
 & coquos, & supelleciles, & uestes,
 & coenas opiparas appetendas induca-
 tur. Sed ex praesentis uitae ininacun-
 ditate & indefinita bonorum generati-

O.

utitur, καὶ ἐν οἷς εἶναι, inlustret *Wetstein*: ad
Pauli. Epist. ad Philipp. IV, 11.

5. *Ταραχῆς ἀπλάτου γέμοντες*.] *Paullo* post
 iterum sic *Noster*. Vox *ἄπλματος*, quamvis
 poetica videri possit, aliis tamen scriptoribus
 inusitata non est, sed passim ideo cum voce
ἄπλετος, quae idem fere notat, confundi
 solet. Plura ne dicam., fecit industria *Viro-*
rum Praestantiss. I. P. D'Orvill: ad *Char*:
L. VIII. c. 2. & *P. Wesseling*: ad *Diod*:
II, 49.

6. *Εἰς πλήρωσιν*.] Ita *Lips.* & *Mserm.* duobus
 vocabulis. Ceteri *εἰς πλήρωσιν*.

7. *Εὐλута* — κατὰ τ. β.] *Θορύβους* *Reiskio*
 suspectum est. vocem *εὐλutas* egregie in-
 lustravit eiusque indolem exposuit *Gatak*:
 ad *Anton*: III, 5. Haerebit, qui construendi
 & traiciendi morem, quo *Noster* uti so-
 let, haud cogitet. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων (τῶν)
 ἡκύντων ἐπὶ τρ. κ. κ. ἀ. δ. καὶ ἐπὶ π. πλῆθος
 μύρων κ. μ. κ. σ. κ. ε. κ. δ. καὶ ποικ. κ. π.
ἔρχεται (scilicet ἐπ' αὐτὰ, illa quae dixerat)
 ἀπὸ τοῦ π. αὐτῷ &c.

8. *Τραπεζῶν καὶ κλινῶν*.] Saepissime haec
 iunguntur, ideoque pro *καὶ κλινῶν τραπέζας* re-
 scribo *κλινῶν* cum *Gronov*: apud *Polyaen*:
VIII, 16. 2. non argenteae modo, sed aureae
 aliquando *κλινῶν καὶ τραπέζων* memorantur,
 qua de re *D'Orvill*: ad *Char*: VIII, 6.
 p. 706.

9. *Καὶ μαγείρων*.] Haec quoque ad luxum
 pertinent. coquus primum vile mancipium,
 dein vero cum gula varias artes requireret,
 artificiosissimus quisque coquorum maximi
 pretii fuit, multumque in diversa itum est
 ab antiquis moribus, qui equos carius quam
 coquos emebant. Res nota. vid: tamen
Corti: ad *Sallust*: Jug. 85. & *Wessel*: ad
Diod: Exc. T. II. p. 609.

10. *Καὶ ἐσθήτων*.] Intelligit molles ac de-
 licatas vestes. de illis eleganter *Sen*: *video*
Sericas vestes, si vestes vocandae sunt, in
quibus nihil est quo defendi aut corpus,
aut denique pudor possit, quibus sumtis,
mulier parum liquido, nudam se non esse
iurabit, de *Benef. L. VII. c. 9.* Passim me-
 morantur apud illos, qui luxum veterum
 describunt.

11. *Ἀνθρώπων ἡκύντων*.] Forte *ἀνθρώπων εὖ*
ἡκύντων. hominum fortunatorum. Sed super-
 sunt adhuc alia in hoc loco, quae non
 expedit. *REISK.*

12. *Ἀχρησίας παντὶ τ. ὁ. β.*] Potest *ἀχρησίας*
 defendi. propterea quod nequit *vita e con-*
ditione praesentis uti. videtur tamen e
 praemissis potius legendum esse, *ἀχαρισίας*.
REISK. Optime: *ἀχαρισίας* etiam placebat *A-*
breschio. Frequens est utriusque vocis mix-
 tura, qua de *Reiskius* Animadv: ad *Aristid*:
 p. 385. *ἀχαρισία* & *ἀχαρισεῖν*, qua voce paul-

10

one, & turbatione inſedabili, ad hoc devenire conſueverunt. Vnde illi non recordantur, dum praefentibus malis repellendis uacant: hi uero dum praefentibus ingrate fruuntur, abſentia ſibi ſtudent comparare.

§ 56. At contemplationi deditus utroque modo tenuitatem uictus perſequitur. nam & in quibus uinculum conſtitutum ſit nouit, ut appetere luxuriam nequeat. & cum parſimonia delectetur, animatorum eſum, quaſi cibo eo contentus non ſit, qui ab inanimatis petitur, minime quaerit.

Adde quod ſi etiam talis corporis natura in philoſopho non eſſet, quae ita facile tractari, & curari quibuslibet etiam uilibus poſſet. ſed opus eſſet, ut uerae ſalutis cauſa dolores ac moleſtias ſubiremus: nonne idem nobis omnino eſſet fa-

ἀγαθῶν ἢ ἀορίστου γενέσεως, καὶ
ταραχῆς ἀπλάτου. ὥςθ' οἱ μὲν οὐ
μέμνηνται τῷ τὸ παρὸν ἀποκρούειν·
οἱ δὲ τὸ μὴ παρὸν ζητοῦσι, τῷ
ἀχαριζεῖν τῷ παρόντι.

§ 56. Ἐκατέρως δὲ ὁ θεωρητικὸς
τοῦ λιτοῦ τῆς διαίτης ἀνθέξεται· καὶ
γὰρ οἶδεν ἐν οἷς ἔστι δεσμὸς.
ὥστε πολυτελείας ὀρέγεσθαι οὐ δύ-
νεται· καὶ τὸ λιτὸν ἀγαπᾷ, οὐ
ζητήσκει ἐμφύχων βρώσεις, ὥς οὐκ
ἀρκοῦμενος τῇ τῶν ἀψύχων.

Εἰ δὲ καὶ μὴ τοιαύτη ἦν ἡ
τοῦ σώματος φύσις, ἐπὶ τοῦ φι-
λοσόφου, καὶ οὕτως εὐάγω-
γος, καὶ διὰ τῶν τυχόντων εὐία-
τος, ἔδει δὲ καὶ ἀλγηδόνας ὑ-
πομένειν ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρί-
ας, ἅρ' οὐκ ἂν ὑπερμείναμεν; 3

N

ού

lo ſupra, & in ſine §. utitur, Atticis etiam uſitata eſſe uocabula critici obſervant. Vid: *D. Pierſon*: ad *Herod*: Phil: p. 441. non item εὐχαριζεῖν, quo alibi Noſter utitur.

13. Ἀορίστου γενέσεως.] *Reiskius* conſiciebat δρέξεως, & mox, οἱ μὲν τοῦ παρόντος οὐ μέμνηνται. Pro ἀπλάτου in *Bodl*: erat γαβοῦ. dixi ſtatim de uoce. Dein reſcripſi ἀχαριζεῖν τῷ παρόντι, quia ſic erat in *edd*. primis, ſolus *Valent*. dederat ἀχαρ. παρόντι. de uoce ipſa modo eſt dictum.

1. Ἐς δεσμὸς.] *Reiskius* δεσμοῖς malebat. mox in *Valent*. editione, neſcio an operarum vitio, legebatur πολυτελείας ὀρέγεσθαι. tum pro βρώσεις *Bodl*: βροχας.

2. Οὕτως εὐάγωγος.] Prorſus uti *Themist*: Orat. VIII. Φύσιν εὐάγωγον dicit. λογικὸν γένος

εὐάγωγον πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ λόγου διδασκαλίαν, dicitur *Hierocl*: in *Aur. Carm.* p. 80. ubi uid: *R. W.* & *V. D.* ad *Heſi*: in V.

3. Οὐ γὰρ δὴ νοσήματος ζέει.] Pro ἀπαλλάττεσθαι mira dictio. locus hic alias etiam mendosus eſt. uidetur ſententia haec eſſe. εἰ γὰρ ἡ νοσήματος ἀπαλλάττεσθαι, ἡ ἀγῶνα ζεφανῶσθαι, ὀντινοῦ σπουδάζοντες, πᾶν ὑπομείνομεν· nam ſi ſtudentes aut morbo quodam libera-
ri, aut certaminis alicuius palmam mere-
ri, nihil non moleſtiarum toleramus. REISK.
Στέρωμαι idem ac ζερέωμαι, niſi quod illud At-
ticum quibusdam cenſeatur, Porto in ind.
Xenoph: ζερέσθαι pro ζερεῖσθαι poeticum eſſe
uideatur. Simili loquendi genere *Herodian*:
VII, I, 25. ζερεθεις δὲ πολεμίου. Sententiam
ipſam eodem modo exprimit *Theodor*: Serm.
de Fide p. 464. ἀλλ' οἱ μὲν τὸ σῶμα οὐκ εὖ
δια-

οὐ γὰρ δὴ νοσήματος εἶρεσθαι δεῖ, ὅπου σπουδάζοντες πάνθ' ὑπομένομεν, τερνόμενοι, Φοινισσόμενοι, καίόμενοι, πικρὰ Φάρμακα πίνοντες, καθαιρόμενοι διὰ γαστρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν, μισθοὺς τε προσαναλίσκοντες τοῖς ταῦθ' ἡμᾶς 4 διατιθεῖσιν, οὐχὶ δὲ τοῦ ἔνδον χάριν νοσήματος, (ὥς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα 5 ἀθλοῦντες καὶ θεοῦ συνουσίας, ὧν κωλυόμεθα διὰ τὴν τοῦ σώματος συνουσίαν) πάνθ' ὑπομενούμεν 6 εὐλόγως; 7 εἰ καὶ μετ' ἀλγηδόνων ποιεῖσθαι τὰς ὑπομονὰς ἔχρῃν, καὶ οὐδέποτε τοῖς νόμοις τοῦ σώματος ἔπεσθαι, βίαιοις οὖσι, καὶ 8 ἀντικειμένους τοῖς τοῦ νοῦ νόμοις καὶ ταῖς ὁδοῖς ταῖς σωτηρίοις ὑπομένομεν ὅπου δὲ νῦν οὐδὲ περὶ ἀλγηδόνων ὑπομονῆς φιλοσοφοῦμεν, ἀλλὰ περὶ ἡδονῶν οὐκ ἀναγκαίων ἀποβολῆς, τὶς λοιπὸν ἐπολογία τοῖς ἀπαναισχυντεῖν πρὸς τὴν αὐτῶν ἀκρασίαν βουλομένοις.

§ 57.

§ 57.

διακείμενοι καὶ τοῖς ἰατροῖς εἰκνυσιν, οὐ μόνον ἡ-
πια προσφέρουσι Φάρμακα, ἀλλὰ καὶ τέμνωσι,
καὶ καίωσι, καὶ πικρῶν τινῶν καὶ ἀγῶν μεσῶς
προσφέρωσι κύλικας. Sed haec & alia iam con-
ducta video a T. Gatak: ad Anton: V, 8.

4. Διατιθεῖσιν.] Solent Graeci vocabulo uti
de illis, qui nos bene vel male tradunt,
adficiunt. Alciphr: L. II, 1. καὶ ὑπομαί τι
με διαθήσει. Plura ibi Bergler: & Wesseling:
ad Diod: XV, 81.

5. Ἀθλοῦντες.] Ita recte etiam Meerm. ma-
le Flor: & Lugd: quibuscum facilebat Cod.

Lipf. ἀθλοῦντες.

6. Εὐλόγως.] Clar: Abresch: malebat εὐλό-
φως. fortiter. γενναίως.

7. Εἰ καὶ μετ' ἀλγῶν.] Ita haec in antiquis-
simis edd. legebantur. nec secus erat in Cod.
Lipf. & Meerm. Fageroll. tamen in margi-
ne adleverat γὰρ, quod temere in contextum
recepit Valent. Mox contra idem omiserat
καὶ post ἔχρῃν, contra edd. superiorum, Lipf.
ac Meerm. fidem. in Bodl. erat οὐδέποτε.

8. Ἀντικείμενοις τοῖς --- νόμοις. Non diffi-
mile prorsus est illud Apost: ad Rom. VII,

23.

§ 57. Nam ſi nihil ueriti libere loqui uelimus, nullo alio modo finem confequi poſſumus, niſi affixi, ſi ita dicere licet, deo, & a corpore eiusque uoluptatibus refixi fuerimus: cum ex operibus & factis ſalus, non ex ſimplici uerborum auditione nobis comparetur. Deo autem ne alicui quidem ex particularibus, nedum ei qui ante omnes, & ſupra incorpoream naturam abſolute eſt, quolibet uiſui, & omnino carniſu eſu conciliari quiſpiam poteſt: ſed caſtimoniis uariis & animi & corporis, qui & honeſte natus, & ſancte & pure uiuat, mix haberi dignus poteſt, ut eius ſenſum aliquem habeat. Quare quanto ille omnium pater ſimplicior & purior, ex ſequae eſt ſufficiētiſſior, utpote qui pro-

§ 57. Εἰ γὰρ δεῖ ἢ μηδὲν υπο-
σειλάμενον, μετὰ παρρησίας εἰ-
πεῖν, οὐκ ἔστιν ἄλλως τυχεῖν τοῦ
τέλους, ἢ μὴ προσηλωθέντα μὲν
εἰ χρὴ φᾶναι, τῷ θεῷ, ἀ-
φηλωθέντα δὲ ἐκ σώματος, καὶ
τῶν διὰ τούτου τῆς ψυχῆς ἡδυ-
παθειῶν ὃ δι' ἔργων ἡμῖν τῆς σω-
τηρίας, οὐ δι' ἀκροάσεως λόγων
ψιλλῆς γενομένης. θεῷ δὲ, ἢ οὐ-
δὲ τῶν μερικῶν τινι, οὐχ ὅτι τῷ
ἐπὶ πᾶσιν καὶ ὑπὲρ τὴν ἀσώματον
φύσιν ἀπλῶς, μεθ' ὅποιουσιν διαί-
της καὶ ὅλως σαρκοφαγίας ἐνὴν οἰκεῖ-
ουσθαι, ἀλλ' ἀγνεύειαι παντοίας καὶ
ψυχῆς, καὶ σώματος μόλις κατα-
ξιοῦσθαι τῆς ἐκείνου ἐπαισθήσεως,
φύντι δὲ καλῶς, καὶ ζῶντι ὁσίως
καὶ καθαρώς. ὥςθ' ὅσῳ ὁ πάντων
πατὴρ ἀπλούσερος, καὶ καθαρώτε-
ρος, καὶ αὐταρκέστατος, ἅτε πόρρω

N 2

J-

23. βλέπω νόμον ἕτερον --- ἀντιστραφεύμενον
τῷ νόμῳ τοῦ νόος μου. ad Galat. V, 17. ἡ σὰρξ
ἐπιθυμεῖ --- ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις.
Huius modi locutiones Auctori nostro non
grant ignotae.

1. Μηδὲν υποσειλάμενον --- εἰπεῖν.] Ὑποσελά-
λεσθαι eſt per metum aliquid diſſimulare,
propter metum aliquid reſugere. Hinc iſta
formula, εἰ δεῖ μηδὲν υποσειλάμενον εἰπεῖν, δη-
γῶσθαι, & ſimilia. Iſocr: Euag. p. 387. εἰ
δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν υποσειλάμενον --- ἀλ-
λὰ παρρησίᾳ χρυſάμενον εἰπεῖν. Iulian: Orat. I.
p. 10. εἰ δεῖ μηδὲν υποσειλάμενον εἰπεῖν. ubi
uid: Spanhem. Imitatur Noſter Platonem ſuum
Apol: Socr: p. 19. Α. Οὐτε μέγα οὐτε ſμι-
μῶν ἀποκρυφάμενος ἐγὼ λέγω, οὐδὲ υποσειλά-
μενος.

2. Μὴ προσηλωθέντα.] Vid: in fine § 31.
Reiskius malebat ἢ προσηλ. & mox ἀφηλω-
θέντα δὲ τοῦ σώματος. Meerm. ἐκ τοῦ σώματος.
In Flor: & Lugd: perperam erat διὰ τού-
των τῆς ψ. pro διὰ τούτου, Meerm. tamen
& Lips. Cod. prius illud quoque praeſere-
bant.

3. Δι' ἔργων --- οὐ δι' ἀκροάσεως λ.] Dice-
res ante oculos Malcho fuiſſe verſata ea,
quae a diuinis uiris ingeſta noverat. Paull.
ad Rom. II, 13. οὐ γὰρ εἰ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου
δίκαιοι, ἀλλ' οἱ ποιῶνται. quem locum Noſtri
memoriae obverſatum putat Cleric: ſed &
Jacob. I, 22. ποιῶνται λόγον γίνεſθε, καὶ μὴ
μόνον ἀκροαταὶ. Et ſolent Philoſophi ſaepe haec
aliis praecipere.

4. Οὐδὲ τῶν μερικῶν τινι.] Deest οὐδὲ codici
Lips.

ὕλικῃς ἐμφάσεως ἰδρυμέναις, τόσῳ τὸν προσιόντα αὐτῷ πανταίως καθάρων τε καὶ ἀγνὸν εἶναι προσήκει, ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ τελευτώντα εἰς τὸ εἶσω, καθ' ἑκάστον τῶν μερῶν, ἢ ὅλως τῶν προσόντων, τὴν κατὰ φύσιν ἐκάστῳ ἀγνεΐαν ἀπονέμοντα. ἀλλ' ἴσως πρὸς μὲν ταῦτα, οὐδεὶς ἂν ἀντείποι· ἀπορήσειε δ' ἂν πῶς ἐν ἀγνεΐᾳ τίθεμεν τὴν ἀποχὴν, καίτοι ἐν ταῖς θυσίαις μηλοσφαγοῦντες τε καὶ βουθυτοῦντες, ἀγνὴν τε ταύτην νομίζοντες τὴν ἱεουργίαν καὶ θεοῖς κεχαρισμένην. διδὲ μακρὰ δεομένων λόγου πρὸς τὴν τοῦτου διάλυσιν, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ περὶ τῶν θυσιῶν διαληπτέον.

§ I.

§ I.

Lipf. haud scio an recte. videtur ergo Porphyrius ita reliquisse. θεῶ δὲ (vel θεῶν δὲ) τῶν μερικῶν τίνι *cuiusdam deo particulari*, οὐχ ὅτι τῷ ἐπὶ πᾶσι *per omnium deorum patri & regi*, καὶ τοῖς ὑπὲρ τὴν ἐνσώματον φύσιν ἀπλῶς. & *rebus omnino omnibus*, (ut paucis omnia complectar) *quae naturam corporum excedunt*. REISK. Μερικοὶ θεοὶ peculiari alicui parti praesunt, ut μερικωτέραις ἐν δυνάμεσι νύμφαις in Antr: Nymph: p. 258.

Paullo post pro ἐνὶν perperam Lipf. ἐν ἡς.

5. 'Αγνεΐαν ἀπονέμοντα.] *Fogersoll*: ut in operarum quoque erroribus *Victorii* editionem sequi solet, sic hic etiam illius ἀγνεΐαν secutus erat. In *Bodl. Cod.* erat ἀγνοΐαν. Rem ipsam inlustrat Doct: *Westen*: ad *Epist: II.* ad Corinth. VII, 1.

6. Τοῦτου διάλυσιν.] *Cod. Lipf. & Moerm.* τούτων διάλυσιν.

ΠΟΡ.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΠΟΧΗΣ ΕΜΨΥΧΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

P O R P H Y R I I

DE ABSTINENTIA AB ESU ANIMALIUM.

LIBER SECUNDUS.

ARGUMENTUM.

Praefatur primo Porphyrius; & quo ordine res hoc secundo libro tractandas exequatur breviter enarrat. § 1. Adgreditur postea argumenti maxime, ut visum erat nonnullis, momentosi, quod ex animalium in sacrificiis usu, eorundem etiam legitimum in cibis usum probare nitebatur, refutationem. § 2, &c. Totum deinde sacrificiorum negotium explicat. § 5, &c. Quibus nempe gradibus ad animalium immolationem tandem devenit. § 6, 7, &c. Quibus de causis introducebatur. § 9, 10, &c. Theophrasti rationes nonnullas contra animalium mactationem recenset. § 12, &c. Diversam esse rationem animalium, & fructuum probat. § 13. Deum rebus facile parabilibus & levis impensae maxime oblectari ostendit. § 15. Nec ullam ex iis causis, propter quas Diis sacra facimus in animalibus locum habere. 24. Veram igitur causam, cur ea sacrificemus, esse nostram intemperantiam, & voluptatis studium. § 25. Redit postea ad sacrificiorum initia monstranda. § 27, &c. Quomodo à fructibus exordio facto ad homines tandem progressa est sacrificiorum licentia. § 27, 28, &c. Rationes postea nonnullas subjicit cur ab animalibus abstinere oporteat. § 31, &c. Quae & qualia immolare decet, optime docet, § 33, &c. Suam sententiam illustrat opinionibus recensendis Pythagoreorum. § 36. & Platoniorum. § 37. Ubi varia Deorum genera, naturas; officia percurrit. § 37, & 38. Multa de bonis & malis Geniis commemorat. § 39, &c. Malos vero sacrificiorum ex animalibus factorum nidore maxime oblectari. § 42. Pium igitur ab iis temperare debere. § 43. Ad quod serio tandem hortatur: quoniam ad castitatem & sanctitatem plurimum confert. § 44, &c. Quae etiam ab incantatoribus simulantur. § 45. Externis omnium sacrorum symbolis innuuntur. § 46, 47, &c. Argumenta pro ani-

malibus necandis ab extispicio petita infirmat. § 51. Non idcirco saltem edenda esse animalia probat. uti neque ex hominum immolatione, quam in more fuisse apud varias gentes. § 54, 55, &c. demonstrat, sequitur eos comedi oportere. Ultimo, pro sacrificiorum εὐτελείᾳ fortiter contendit. § 58, &c. Deumque pura mente plus quam omnibus victimis gaudere audaciter pronunciat.

§ 1. ἡ τῶν περὶ λιτότητας καὶ ἀγνείας ζητημάτων ἐ-
χόμενοι, εἰς τὸν πε-
ρὶ θυσίων, ὡς Κασρίκιε, λόγον ἀ-
φικόμεθα, δυσδιαίτητόν τε ὁμοῦ,
καὶ πολλῆς ἐξηγήσεως δεόμενον, εἰ
μέλλοιμεν ἀληθῶς τε ἅμα, καὶ
τοῖς θεοῖς εὐαρέσως τὴν περὶ αὐτοῦ
κρίσιν διαθήσειν. διὸ ἂν εἰς ἴδιον
σκέμμα τὸν τρόπον ὑπερβαλλόμενοι,
νῦν τὰ φαινόμενα ἡμῖν, καὶ ὅσα
δυνατὸν ἐξαγορεύειν, ἐροῦμεν, τὸ
παρορώμενον πρότερον εἰς τὴν ἐξ
ἀρχῆς προκειμένην ὑπόθεσιν εὐθυ-
νάντες.

§ 2. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ φαμὲν
εἶναι ἀκόλουθον τῷ ἀναιρεῖν τὰ ζῶα,
τὸ δεῖν ἐξ ἀνάγκης αὐτὰ καὶ ἐσθί-
ειν. οὐδ' ὃ τὸ ἕτερον διδοῦς, λέ-
γω δὲ τὸ σφάττειν, τίθησι πάν-
τως καὶ τὸ ἐσθίειν. ἡ αὐτίκα πολε-
μίου μὲν ἐπιόντας οἱ νόμοι ἀμυνέ-
σθαι

§ 1. Quæstiones de uictus te-
nuitate & puritate, o
Castrici, persequentes
in disputationem de sacrificiis deueni-
mus: quæ tum diiudicatu difficilis est,
tum multam explanationem requirit,
si modo & uere, & ita ut diis gra-
tum sit, explicanda est. Idcirco cum
huiuscemodi consideratio hucusque
dilata proprium locum nacta iam sit,
ea nunc dicemus, quæ super hac re
nobis uideantur, quæque enunciari
a nobis pro uiribus possint: si prius
errorem qui in proposito argumento
accidere solet castigauero ac correxero.

§ 2. Primum enim ex eo quod ani-
malia occiduntur, asserimus non ne-
cessario sequi, ut ipsa etiam comeden-
da sint. neque qui alterum concedit,
hoc est, ut mactentur, is continuo
etiam statuit, ut edantur. Nam ho-
stes inuadentes ut uindicemus, leges
per-

1. Τῶν περὶ &c.] Inscriptio libri huius hæc
erat in *Cod. Lips.* Πορφύριου φιλοσόφου περὶ ἀπο-
χῆς ἐμψύχων. B. in *Meerm.* eodem modo, ni-
si quod pro B. esset δεύτερον. Mox pro ἀγνείας
perperam *Meerm.* ἀπείας, & pro Κασρίκιε
Bradl. Kassiue. dictum est de illo ad princip.
operis.

2. Εἰς ἴδιον σκέμμα τρόπον ἵπ.] Sic inveni in

omnibus *Codd.* nisi quod solus *Valent.* habe-
ret εἰς ἴδιον τρόπον τὸ σκέμμα ὑπερβ. in illis quæ
præcedunt τὴν περὶ αὐτοῦ, male τὴν neglexit
Lips.

1. Αὐτίκα πολεμίου ν. α. σ.] Αὐτίκα i. e. iam
primum, vel exempli gratia. V. *Foesf.* *Oecon.*
Hippocr. & *Rhunk.* ad *Tim.* Lex: hæc ad-
scripserat *Abreschb.* observatu dignum; dicit
Mar-

permittunt: eorum carnibus uesci procul ab hominis natura esse iudicatur. Praeterea non si daemonibus, aut diis, aut potestatibus quibusdam animatum aliquod immolare conuenit quasdam ob causas quae uel notae hominibus sint, uel etiam ignotae: propterea animalia quoque epulemur, necesse est: quippe cum ostendi possit, in sacrificia assumi tum hominem, tum animalia quorum carnes ne ex iis quidem qui carnibus uesci confueuerunt quispam gustare pateretur. Quin etiam in occidendis animalibus idem error accidit, non enim si aliqua, continuo etiam omnia interficienda sunt. neque si in brutis animalibus id committitur, prorsus etiam in hominibus faciendum idem est.

§ 3. Et abſtinentia ab animalis, sicut etiam in primo libro iam diximus, non absolute omnibus hominibus praecipitur, sed philosophis, atque iis praecipue, qui in deo & in eius imitatione felicitatem suam constituerunt.

quis

σθαι συνεχώρησαν· ἐσθίειν δ' αὐτοὺς, οὐκ ἐστ' εἶναι κατ' ἄνθρωπον δέδοκται. δεύτερον, οὐκ εἰ δαίμονιν, ἢ θεοῖς, ἢ ἢ τισι δυνάμεσιν θῦσαι τι τῶν ἐμψύχων προσήκειν διὰ τινὰς αἰτίας, εἴτε γνωστας, εἴτε καὶ ἀγνώστους ἀνθρώποις, διὰ τοῦτο καὶ θοινᾶσθαι ἐξ ἀνάγκης· δειτὰ ζῶα δειχθήσεται γὰρ ἀνθρώπος παραλαμβάνόμενος ἐν θύμασι, καὶ ζῶα, ὅν οὐκ ἂν τις, οὐδὲ τῶν εἰωθότων σαρκοφαγεῖν ἀνθρώπων, ὑπομείνειεν ἂν γεύσασθαι. καὶ μὴν ἐπὶ τοῦ φονεύειν ζῶα, τὸ αὐτὸ παρέρχεται πλημμέλημα. οὐ γὰρ εἴ τινα· δεῖ, καὶ πάντα, ὡς οὐδ' εἰ τὰ ἄλογα ζῶα, πάντως καὶ ἀνθρώπους.

§ 3. Ἦτε ἀποχὴ τῶν ἐμψύχων, καθάπερ καὶ τῷ πρώτῳ ἐλέγαμεν, οὐχ, ἀπλῶς πᾶσιν ἀνθρώποις παργγέλλεται, ἢ ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ τοῦτων μᾶλλον, τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τρυφῆς μιμήσεως τὴν σφῶν εὐδαιμονίαν ἀναψα-

Markland. in Max. Tyr. Dissert. XXIV. p. 696. quotiescunque occurrit vox αἰτία hoc sensu apud veteres, toties fere in versione eius erratum esse. Solent & alia huius census vocabula sic adhiberi.

2. Ἦ τισι δυνάμεσιν θῦσαι.] Apud Iudaeos etiam & Christianos pervulgatum, ut angeli seu daemones δυνάμεις adpellentur. Latinis Potestates, Hieron: Virtutes & Fortitudines. Vid: Elſner: ad Paull: ad Roman: VIII, 38. a virtute & imperio quod illis tribuebant, du-

cum loquendi genus. Uti Iurisconsulti & alii magistratum potestatemque iungere solent. Noster saepe ita vocat infra. § 34. & 57.

3. Δείτὰ ζῶα.] Male in quibusdam Edd: & Cod. Lips. ac Meerm. δαίται. vocola sequens librario fraudi fuit. paullo post pro ὑπομείνειαν Meerm. ὑπέμεινεν. qui illa οὐ γὰρ — ζῶα perperam omisit.

1. Ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις.] Saepe hoc inculcat. Vid: L. I. § 27.

ψασιν. οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ πόλει
βίω τὰ αὐτὰ οἱ νομοθέται τοῖς
τε ιδιώταις καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀ-
φωρίσαντο πρακτέα· ἀλλ' ἔστιν ἐν
οἷς συγχωρήσαντες ἂν τοῖς πολλοῖς
τὰ κατὰ τὴν τροφὴν καὶ τὸν ἄλ-
λον βίον, τοὺς ἱερέας χρῆσθαι τοῖς
αὐτοῖς διεκώλυσαν, θάνατον ἢ ζη-
μίας μεγάλας θέντες τὰ ἐπιτίμια.

§ 4. Μὴ ἰ συγχεομένων γὰρ τού-
των, ἀλλ' ὅν προσήκει τρόπον δια-
κρινομένων, τὰ πλείω τῶν ἀν-
τιλεγομένων εὐρίσκεται μάταια. τὰ
γὰρ πλείω, ἢ ὅτι φονεύειν δεῖ
διὰ τὰς βλάβας τὰς ἀπ' αὐτῶν
μηνύσαντα, καὶ τὸ ὅτι ἐσθίειν ὡς
ἀκόλουθον λαμβάνει· ἢ ὅτι ἐν ταῖς
θυσίαις καὶ ζῶα παρελήφθη, συλ-
λογίζεται ὡς καὶ ἀνθρώποις ἄρα
βρωτέον ταῦτα· καὶ πάλιν, εἴτι-
να διὰ τὸ ἄγριον ἀναιρετέον, ἀ-
ξιοῦσιν ὡς ἀκόλουθον, τὸ δεῖν φo-
νεύειν καὶ τὰ ἡμέρα καὶ εἴτισι
βρωτέον, ὡς οἷον ἀθληταῖς καὶ
στρατιώταις, καὶ τοῖς διὰ σῶμα-
τος τὴν ἐργασίαν ποιουμένοις, ὅ-
τι καὶ φιλοσόφοις καὶ εἴτισι τού-
των

quippe cum neque legiflatores in
ciuitatis communione eadem & uul-
go & sacerdotibus agenda esse
sanxerint: sed cum plerisque & in
uictu, & reliqua uitae traducti-
one multa concefferint, iisdem
sacerdotes mortis poena, aut gra-
ui aliqua multa propofita, uti ue-
tuerunt.

§ 4. Si igitur haec non confundan-
tur, sed ea qua debent, distinctione
accipiantur, pleraque a contradicenti-
bus allata uana esse reperientur. Ple-
raque enim uel quia ob damna quae in-
ferantur, occidenda aliqua sunt, uel
quia quasi ex occisione eius consequa-
tur, ita fumitur, uel quia ad sacrificia
animalia quoque adhiberi solent, inde
hominibus quoque ea esse comedenda
ratiocinantur: & item si quaedam ob
feritatem tollenda e medio sunt sequi
ex eo censent, ut mansueta quoque
interfici debeant: & si quibusdam cu-
iusmodi sunt athletae & milites, & qui
corpore operantur, uesci carnibus li-
cet, id etiam philosophis: & si qui-
busdam ex his omnibus etiam licere

ne-

2. Τοῖς πολλοῖς τὰ.] Forte τοῖς πολλοῖς
εἰς τὰ κατὰ — REISK.

1. Συγχεομένων γὰρ.] Forte δὲ. REISK.

2. Οἷον ἀθληταῖς.] Supra iam vidimus, a
carne ut abstinere huius generis homini-
bus praeceptum non fuisse. Athletas au-

tem coactos etiam fuisse ad vorandum, ut
robur augerent, certum exploratumque est.
Vid: quae de illorum ἀνηφαγία, ὅσα νόμις
excitantur a Clar: *Alberti ad Hesych:* in
V. Ἀναγκοφαγεῖν.

neceſſe eſſe arbitrantur: cum huiusce-
modi omnes conſecutiones & pravae
ſint, & nullam ſtatuendi quicquam ne-
ceſſitatem afferant. quarum quidem
prauitates omnes manifeſte hinc iſtis qui
contentioſi minime fuerint, conſpici
facile poſſunt. Quocirca nos cum al-
lios ex huiuscemodi erroribus iam co-
arguerimus, alios item procedente di-
ſputatione ſumus conuiſturi, nunc ad
conſiderationem hanc de ſacrificiis ex-
plicandam descendemus. Atque unde a
principio originem habuerint: quaeenam
& qualia primo fuerint, quo pacto immu-
tata ſint, & quando, exponemus. tum
omniane philoſopho ſacrificanda: qui-
busque ſacrificia ex animalibus offeran-
tur, & denique omnia quae his annexa
ſunt, partim a nobis excogitata, partim
a ueteribus accepta referemus, modera-
ti-

των, καὶ πᾶσι. πασῶν τῶν ἀ-
κολουθιῶν τούτων μοχθηρῶν τε οὐ-
σῶν, καὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην τῆς
θέσεως παρασῆσαι δυναμένων. καὶ
ὅτι μὲν 3 πᾶσαι μοχθηρίαι ἐ-
ναργῶς αὐτόθεν τοῖς μὴ 4 ἐρισι-
κοῖς προπίπτει. ἡμεῖς μέντοι τὰς
μὲν ἤδη εὐθύναντες, τὰς δὲ
προϊόντος τοῦ λόγου ἐλέγξειν
μέλλοντες, νῦν τὸ περὶ τῶν θυ-
σιῶν 5 σκέμμα διευκρινήσομεν.
τάς τε ἀρχάς, ὅθεν γεγόνασιν,
ἀφηγούμενοι, καὶ τίνες, καὶ ποι-
αι ἦσαν αἱ πρώται· 6 πῶς μετέ-
βαλλον καὶ πόθεν, καὶ εἰ πάντα
θυτέον τῷ φιλοσόφῳ· τίσιν τε θυ-
σίαι αἱ διὰ τῶν ζώων γίνονται·
καὶ ὅλως πᾶν 7 τὸ παρακείμενον,
τὰ μὲν, αὐτοὶ ἐφευρίσκοντες, τὰ
δὲ, παρὰ τῶν παλαιῶν λαμβάνον-
τες

3. Πᾶσαι μοχθηρίαι.] Ita omnes *codd.* niſi
quod *Bodl.* μοχθηραὶ quod a *Fogeroll.* in
margine poſitum, & a *Valent.* conproba-
tum erat. Paullo ante poſt οὐσῶν *Lipſ.* per-
peram καὶ omiſerat.

4. Ἐρισκοῖς προπίπτει.] *Fogeroll.* & *Valent.*
reſtituebant προπίπτει. Notum eſt vocabula
illa millies confundi, ut infra etiam III,
26. ubi tamen vulgatum tueor. Nec ſecus
hoc in loco προπίπτει *procidit*, ultro in
oculos incurrit. Ineſt vocis ſignificatio,
quae ſubitum & ultro apparens arguit. inde
malo ſenſu προπετῆς eſt *praecipitantiſ*, in-
conſiderate, & προπίπτειν temeritatem in
agendi impetu ſignificat. V. *Gatak.* ad *Anton.*
I, 17. & *Weſſeling.* ad *Diod.* XV, 65.

5. Σκέμμα διευκρινήσομεν.] Ita recte *Edd.* pri-

ores & *Cod.* etiam *Lipſ.* ac *Meerm.* quod,
neſcio qua auctoritate, in διακρινήσομεν mutat
Valent. Vocem ipſam inluſtrat *Gatak.* ad
Anton. X, 12. *Cic.* ad *Attic.* VII, 8. id φι-
λοσοφώτερον διευκρινήσομεν. ubi aliqui δια-
κρινούμεν. male.

6. Πῶς μετέβαλλον κ. π.] *Cod.* *Lipſ.* Πῶς
τε μετεβ. κ. πότε, quod merito probabat
Reiskius. πότε etiam *Meerm.* Mox pro γί-
νονται *edd.* antiquiſſimae nec non *Codd.*
*Ms.*cripti γίνονται legendum ſuadent.

7. Παρακείμενον.] Non improbo. uſitatus
tamen eſt προκείμενον. praeterea in ſententia
τίσιν τε αἱ θυσίαι γίνονται deeſſe videtur ali-
quid, niſi ad τίσιν volumus ſubaudire θεοῖς ἢ
δαίμασιν. *Rbisk.*

8. Τοῦ συμμέτρου — συχαζόμενοι.] Στοχάζε-

τες, ἀναγράφομεν, ⁸ τοῦ συμμέτρου καὶ οἰκείου τῇ ὑποθέσει σοχαζόμενοι κατὰ δύναμιν. ἔχει δὲ οὕτως.

§ 5. ¹ Ἀνάριθμος μὲν τις ἔοικεν εἶναι χρόνος, ἀφ' οὗ τότε πάντων ² λογιώτατον γένος, ³ ὡς φησὶ Θεόφραστος, καὶ τὴν ἱερωτάτην ⁴ ὑπο τοῦ Νείλου κτισθεῖσαν χώραν κατοικοῦν, ἥρξατο πρῶτον ⁵ ἀφ' ἐξίας τοῖς αὐρανίαις θεοῖς θύειν

tione ea servata quatenus fieri poterit, quae proposito argumento maxime sit accommodata. Res igitur in hunc modum se habet.

§ 5. Innumerabile fere quoddam tempus est, ex quo omnium eruditissimum hominum genus, ut inquit Theophrastus, qui sanctissimam a Nilo conditam regionem incoluerunt a uesta & foco sacrificare coelestibus diis primi coeperunt, non

ἔσθαι τῆς συμμετρίας id saepius dixit *Diod. Sic.*: uti ad Lib. I. c. 8. docet magnus Comment: qui Nostri oblitus non fuit.

1. Ἀνάριθμος μὲν τις ἔ. —] Haec & quae sequuntur usque ad illa τὴν δὲ ἀρχαῖότητα &c. non procul a fine huius §. e Nostro exscripsit *Euseb.*: Praep: Euang: L. I. p. 28. qui partim Porphyrio opem praestabit, partim ab illo expectat. Adscribitur margini *Meerm.* τῇ ὅτι ὁ Θεόφραστος ἀναίμακτον λέγει θυσίαν.

2. Λογιώτατον γένος.] Aegyptios intelligit, quorum sapientia passim praedicatur. λογιωτάτους πάντων dicit infra § 26. λογίοι sunt sapientes & rei cuiusdam periti. Ita λογιστάτοι τῶν ἱερέων & similia apud *Plut.* & alios. affatim tibi satisfaciunt *Wesseling.*: ad *Diod.* II, 4. & *Philologi* ad *Luc.* A. A. XIX, 24.

3. Ὡς φησὶ Θεόφραστος.] Saepius *Theophrastum* in sequentibus huius libri laudat, quae ex eodem opere petita suspicor. Sed e tot libris quos ille conscripsit, quinam significari videatur, dicam ad § 11.

4. Τὰ τοῦ Νείλου.] Articulum τοῦ non habet *Lips.* Aegyptum significat, sed quare eam a Nilo conditam dicit? An Regem intelligit, qui *Diod. Sic.* I, 63. Νεῖλος, aliis Νείλος vocatur, a quo Nilus Aegypti urbs etiam nomen acceperit? Ita videtur *Fabric.* ad *Leon.* *Allat.* diatr: de Niliis, Bibl: Gr: V. p. 2. Sed licet hunc bene de Aegyptiis fuisse meritum facile dederim, non tamen

adeo, ut regionem condidisse commode dici queat. Malim itaque de fluvio accipere. Loquitur Auctor e persuasione veterum, (quam falsam tamen esse suadent rationes, Summi *Bocharti* Geogr: L. IV, 24. licet non ignorem, unde alii patrocinium quaerant, quos laudat *Wessel.*: ad *Herod.* II, 5.) qui Aegyptum, seu potius inferiorem eius partem, fluvii alluvionibus & adgesto limo natam credunt, undi *Nili donum* vocant, flumenque ipsum τῆς μὲν ἰσῆς σωτὴρ, τῆς κατὰ δὲ καὶ πατὴρ καὶ δημιουργὸς *Heliod.* dicitur. V. *Olear.*: ad *Philost.* Apol: Tyan: VI, 1. & *Wesseling.*: ad *Diod.* I, 34. qui locutionem illam κτίειν χώραν, latissime apud Graecos patere ostendit *Observ.* II, 15.

5. Ἀφ' ἐξίας.] Apud *Euseb.*: Praep: Euang: est ἐφ' ἐς. ubi Doctiss: Vigerus vertit *ad focum domesticum*. Et sane rectius quam ego *a Vestia*. VALENT. Vid: Schol: Aristoph. Vesp: 842. sententia est, primi omnium, quibus sacra fiebant erant dii coelites, & in his ipsis auspiciū sacrificandi fiebat a uesta. REISK. Optime. *Phurnut.*: de Nat: Deor: 28. καὶ δὲ καὶ ταῖς θυσίαις οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῆς πρώτης τε αὐτῆς ἤρχοντο, καὶ εἰς ἐσχάτην αὐτὴν κατέπαυον. sic ergo restitui etiam debet Eusebio, ubi *Viger.*: non videbat quomodo hic conveniret παροιμιῶδες istud ἀφ' ἐξίας. Id convenit unde paroemium originem traxit. *Plato* in *Crat.* p. 276. ἄλλοι ἐφ' ἐξίας ἀρχώμεθα, κατὰ τὸν νόμον. ubi causam expositam lege.

6.

non myrrhae illi quidem, neque caſiae, aut thuris croco mixtorum oblationes: multis enim aetatibus poſt aſſumta etiam haec fuerunt, qui primus erroris gradus extitit: quando homo in neceſſarii uictus inopia conſtitutus multis cum laboribus & lachrymis guttas horum diis obtulit. Sed his tamen prius non ſacrificabant, ſed her-

ειν, ⁶ οὐ ſμύρνης, οὐδὲ καſίας, καὶ λιβανωτοῦ πρόκω μιχθέντων ἀπαρχάς, πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕστερα παρελήφθη καὶ ταῦτα, ⁷ πλάνης κλιμακτῆρ, ὅτε ἄνθρωπος γιγνόμενος τῆς ἀναγκείας ζωῆς, μετὰ πολλῶν πόνων καὶ δακρύων, ⁸ ſαγόνας τούτων ἀπῆρξατο τοῖς θεοῖς, οὐ τούτων ἔθυον πρότερον, ⁹

O 2

ἀλ-

6. Οὐ ſμύρνης οὐδὲ καſίας.] Communibus locis, quae dicunt, inhaerere nos haud oportet. Temperare tamen mihi non poſſum, quin adſcribam illa *Ovid. l. Faſt. 337.*

Ante Deos homini quod conciliare valeret,

Far erat, & puri lucida mica ſalis. Nondum pertulerat lacrimatas cortice myrrhas

Alia per aequoreas boſpita naυis aquas.

Tura nec Euphrates, nec miſerat India coſſum

Nec fuerant rubri cognita ſila croci. Ara dabat ſumos herbis contenta Sabinis

Et non exiguo laurus aduſta ſono.

7. Πλάνης κλιμακτῆρ.] Apud Euseb: qui hunc locum adducit in prim: l. προπαρ. εὐαγγ. legitur πλάνης ἐρευνητῆς ματῆρ. Nec tamen alicui auctor ſim, ut ita emendet Porphy: Vereor enim ne cuiuspiam, non valde periti hominis, haec ſcholia fuerint, qui crediderit valere κλιμακτῆρ id, quod duobus verbis expreſſit. Ipſe tamen aliter ſentio, arbitrorque ſignificare hic κλιμακτῆρ, ſi leſio haec integra eſt, erroris origo, & tanquam adſcenſus quidam ac gradus. cum autem illo modo legatur, in magnifice excuſis Lutetiae Pamphili codicibus, vidi manuſcriptum, in quo poſterius tantum eorum verborum legeretur. VICTORIUS. In Euf: aliter legitur καὶ πλάνης ἐρευνητῆς ματῆρ ὁ ἄνθρωπος γιγνόμενος, τῆς ἀναγκείας ζωῆς μετὰ πολλῶν πόνων καὶ δακρύων ἀπῆρξατο τοῖς θεοῖς. Quae ita reddidit interpres, cum homo cu-

nſus erroris indagator effectus poſt multorum laborum atque lacrymarum guttas neceſſariae vitae primitias Diis obtulit. Verba ut in Porph: leguntur commodè reddi poſſunt, ut iam ſum interpretatus, ſi pro γιγνόμενος ſcriberetur περιγ. Vigerus cenſet ἐρευνητῆς in Euf: eſſe gloſſema explicans ματῆρ. VALENT. Aut περιγιγνόμενος aut ἐγκρατῆς γιγνόμενος. REISK. Meerm. κλιμακτῆρ. Dudum reſinxeram πλάνης καὶ ματῆρ, quod nemo non videt. quam facile ex κλιμακτῆρ naſci potuerit. multum laetabar, cum id ab Euseb: firmari animadverterem, apud quem tamen vocem ἐρευνητῆς pro gloſſemate eſſe habendam, (ut ſolet inopportuna librariorum natio ſaepe voci minus frequenti ſubſtituere frequentiore, quae dein in textum inre-pit). e Noſtro maxime conſicio, non, ut Vigero placebat, quod ματῆρ idem ſit atque ἐρευνητῆς, nam alias duae illae voces etiam iungi ſolent. Vid: Bergler: ad Alciobr: l. 11. & Sylburg: ad Clem: Alex: p. 814. Quod ſi καὶ ματῆρ tibi diſpliceat, utique tamen praestat κλιμακτῆρ. non, quod Valent. dederat κλιμακτῆρι. Et ſane Felic: antiquiores edd. & Lipſ. Cod. in κλιμακτῆρ conſentiunt.

8. Σταγόνας τούτων.] Sic apud eundem excuſum. ſαγόνας ἀπῆρξατο τοῖς θεοῖς. οὐ τούτων οὖν ἔθυον. quod tamen illinc abeſt τούτων in ſcripto exemplari reperitur, qua parte conuenit illi cum Porph: VICTORIUS. Τοῖς θεοῖς ex Euseb: reſtitui: legebatur τοῖς θείοις τὸ θεῖον Graeci ſolent dicere, non εἰ θείοι. hoc ſenſu.

9. Ἀλλὰ χλδης οἶον εἰ τινα τ. γ. φ. —] Reſpicit haec etiam Euseb: in Dem: Euang: c.

10.

ἀλλὰ χλόης, ὅταν εἴ τινα τῆς γούμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενοι. ¹⁰ δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. ¹¹ τῶν δὲ δρων δὲ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ρίζας καὶ τοὺς ὅλους τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστούς ¹² κατέκαιον: ταύτη τοὺς φαινόμενους οὐρανίους θεοὺς τῇ ¹³ θυσίᾳ δεξιούμενοι, καὶ ¹⁴ διὰ τοῦ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμὰς. τοῦτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον ¹⁵ φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἃν μάλιστα αὐτοῖς

δ-

herba ipsa, quam ueluti quandam feracis naturae lanuginem manibus decerpissent: Nam arbores ante quam animalia terra edidit: herbam item quae annua germinatione exoritur, multo ante quam arbores emisit. cuius folia decerpentes, & radices, quin integros quoque ipsos caules flammis adolebant. Sacrificiū hoc coelestes deos qui uidebantur, excipientes, & igne honores ipsis immortalitati consecrantes. nam his quoque ignem immortalem in templis solemus conseruare, quippe qui simillimus ipsis sit. Ex suffitu autem

e-

10. p. 34. B. & Theodor: in Serm: de Sacrificiis ubi in eo est, ut ostendat Porphyrium existimasse, aliena esse a vera pietate sacrificia, atque haec illum e sacris literis fuisse suffuratum, ἀλλὰ χλόης ὅταν τινα τῆς γούμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενοι &c. Tangit quoque antiquissimum hoc Aegyptiorum institutum Diod: I, 43. διὰ καὶ τῆς εὐχρησίας τῆς περὶ τὴν βοτάνην ταύτην μνημονεύοντος τοῦ ἀνθρώπου, μέχρι τοῦ νῦν, ὅταν πρὸς θεοὺς βαδίζωσι τῇ χειρὶ ταύτης λαμβάνοντας προσεύχεσθαι. ubi Porphyriana haec tangit Wesfeling.

10. Δένδρα μὲν γὰρ —] Uti Empedocles apud Plut: T. II. p. 910. C. Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα ἐκ γῆς ἀναδύναι φησι.

11. Τῶν δένδρων καὶ —] Refinxi τῶν δένδρων δὲ πολὺ ut erat in Edd: Flor: nec secus in Euseb: Lipsf. ac Meerm. Cod. legitur. Melius censeo, quod apud Porphyrum sequitur γεννωμένην, quam Euseb: γιγνομένην, licet id quoque se tueri possit. Pro ἐπέτειον pessime Bodl. ἐπετεινόν.

12. Κατέκαιον: ταύτη.] Sic haec distingui debent, & distinxerant edd. vetustiores. Omnes autem ταύτη perperam pro ταύτῃ dederant.

13. Θυσία δεξιούμενοι.] Elegans vocabulum, uti δεξιῶσθαι δώροις apud Aelian: V. H. I, c. 32. & alia. eum usum Hesych: respiciens, δεξιῶσθαι, προσάγειν. Vid: ibi Celeb: Alberti.

14. Διὰ τοῦ πυρὸς ἀπ. τ. τ.] Διὰ non est in Euseb: utrumque quidem probari posse, sed nostrum intellectu esse facilius recte ibi notat Viger. Vim potestatemque verbi ἀπαθανατίζειν eximie, ut solet, declarat P. Wesfeling: ad Diod: Sic: L. II, 20. docetque ἀπαθανατίζεσθαι de illis omnibus dici, qui quouis modo immortalitatem consequuntur, unde nostrum quoque ἀπαθανατίζειν τὰς τιμὰς illustrat.

15. Φυλάττομεν &c.] Sic apud Pamphilum, ἐφύλαττον ἀθάνατον ἐν τοῖς ἱεροῖς ὡς ὅν. Victorius. Euseb: ἐφύλαττον. VALENT. Explicari haec debent e more veterum, qui aeternos ignes in honorem Deorum alebant. Sic praeter pensiles lucernas, aram quoque & ignem semper ardentem ab antiquis Vestae fuisse sacratum, ex hoc loco ostendit Spanhem: de Vest: & Pryt: Graec: Tom. V. Antiq: Graevii. Sed ad unam Vestam Noster haec non restringit.

6.

horum, quae e terra incendebantur, hoc est ex thymiasi, θυμιατήρια, quasi dixeris suffitoria, aras, & θύειν sacrificare, & θυσίας sacrificia appellarunt. quae scilicet nos, quasi posterius peccatum excedant, non recte interpretamur: cum cultum qui diis ex animalium immolatione uideatur exhiberi θυσίαν, hoc est sacrificium uocemus. Tanta uero priscis illis cura erat, ne uetus consuetudo uiolaretur, ut aduersus eos qui ueteribus omisissis noua introducerent, execratione usi, ea quibus nunc suffire consueuimus, ἀρώματα, hoc est execramina nuncuparent. Atque hunc quidem antiquorum suffimentorum usum animaduertere inde etiam unus quisque posset, quod multi nunc quoque concifa ex odoratis lignis

δμοιώτατον. ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς, θυμιατήριά τε ἐκάλουν, καὶ τὸ θύειν, καὶ τὸ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑσέραν πλημμέλειαν ἐκβαίνοντα, οὐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν, τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλοῦντες θυσίαν· τοσοῦτον δὲ τοῖς παλαιοῖς τοῦ μὴ παραβαίνειν τὸ ἔθος ἔμελεν, ὡς κατὰ τῶν ἐκλείπόντων τὸ ἀρχαῖον, ἐπεισαγαγόντων δὲ ἕτερον ἀρασσάμενους, ἀρώματα τὰ θυμιάμενα νῦν προσαγορεύσαι. τὴν δὲ ἀρχαιότητα τῶν εἰρημένων θυμιαμάτων κατίδοι τις ἂν ἐπιβλέψας, ὅτι πολλοὶ καὶ νῦν ἔτι θύουσι συγκεκομμένα τῶν εὐ-

O 3

ω-

16. Θυσίας --- ἐκβαίνοντα.] Illic τὸ θυσιάσαι & σημαίνειν in excuso. scriptus uero, quem uidi, nulla re discrepat ab auctoris lectione, priore in parte. VICTORIUS. Coniiciebam legi oportere ἐκφαίν. Eufi. confirmat, ubi reperitur σημαίνοντα. VALENT. ἐκφαίνοντα citat quoque Graevius, Lect. Hesiod. c. 8. sed pulchram metaphoram in ἐκβαίνειν & similibus proscribere non audeo. Reiskio ὡς hic idem esse videbatur ac πρὸς, & leg: ἐκβαίνοντες. vel si ὡς pro ut, sumatur, leg: ἐκβεβαίοντα. ut impietatem recentiore confirmantia & stabilientia.

17. Ἀρασμένους.] Melius illic ἀρασσάμενους. VICTORIUS. In aliis edd. erat ἀρασμένους, & sic etiam in Lips. & Meerm. Cod. unde Reiskius coniiciebat legendum esse ἀρωμένους. Adscriptum erat in margine Lips. hoc scholium διὰ τὰ ἀρώματα τὰ θυμιάματα λέγεται καὶ ὡς δι' αὐτῶν θύσαντες κατηρῶντο ἢ ἡύχοντο. ἐκ τούτου γὰρ τὴν εὐχὴν ἀρὰν φασίν. & sic

etiam Meerm. nisi quod ibi pro θύσαντες sit θύοντες. Ardmata unde sic fuerint dicta disquiri h. l. non debet. Bodaeus a Stapel ad Theophr. H. P. IV, 6. deducit ab ἀρώμαι precor, sed quanta est humanae memoriae infirmitas, ad L. IX, 7. sibi parum constans, aliunde arcessit. Paullo ante, pro ἐπεισαγαγόντων Cod. Lips. habet ἐπεισχυόντων, quod merito praeferebat Reiskius, ob praecedens ἐκλείπόντων. nec secus est apud Eusebium.

18. Εὐωδῶν ξύλων. Arbores olim, in primis odoriferas, in sacris fuisse adhibitae, profani tradunt, turis usus illis est recentior. Plin. H. N. XIII, 1. Iliacis temporibus iure non supplicabatur: cedri tantum & citri suorum fruticum in sacris fumo convolutum, nidorem uerius, quam odorem noverant. nos huius antiquiorem usum ac sacris tabulis scimus. sed de his agendi hic locus non est. Quod uero Spencer: legem, qua Deus lignum cedrinum cum vitula comburi iussit, ex

ωδῶν ξύλων τινά. ὅθεν ¹⁹ μετὰ τῆς
ἐξ ἀρχῆς πάας δεινδροφουούσης ἥδη
τῆς γῆς, καὶ πρώτης δρυὸς καρπο-
φωγήσαντες, τῆς μὲν τροφῆς, διὰ
τὴν σπάνιν, μικρὰ, τῶν δὲ φύλ-
λων αὐτοῖς πλείω τοῖς θεοῖς εἰς τὰς
θυσίας ἀνήπτον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ
βίος ἐπὶ τὴν ἡμέραν ἥδη τροφὴν με-
ταβαίνων, καὶ θύματα ²⁰ ἐκ τῶν
καρύων, ²¹ ἄλλας δρυὸς ἔφη.

§ 6. Τοῦ δὲ ¹ Δημητρείου καρ-
ποῦ μετὰ τὸν χῆδροπα πρώτου φα-
νέντος κριθῶν, ταύταις ἀπ' ἀρχῆς
μὲν ² οὐλοχυτεῖτο κατὰ τὰς πρώ-
τας

gnis quaedam diis adolere consueverunt.
Vnde cum post primum illum herba-
rum exortum producere arbores terra
iam incepisset, & primum quercus fru-
ctibus homines uescerentur, ex fructi-
bus pauca ob alimenti penuriam, ex
foliis plura diis in sacrificia offerebant.
Postea uero cum uita mansuetius iam
ad alimentum transivisset, & satis quer-
cus, dixisset, nucibus sacrificabant.

§ 6. Vbi autem ex Cereris frugibus
post legumen hordeum primum exti-
tisset, eo integro a principio aqua
insperfo ad sacrificia hominum genus
ute-

ex veterum illo ritu arceffit, de Leg: Hebr:
Rit: c. 8. id demum est ὑποθέσει δουλεύειν. Paul-
lo ante in *Bodl.* erat ὅτι πολλοὶ μὲν καὶ νῦν.

19. Μετὰ τῆς ε. α. π.] Forte μετὰ τὴν ἐξ
ἀρχῆς πάαν. & mox pro τῶν δὲ φύλλων αὐτοῖς
recte *Lips.* αὐτῆς, quercus puta. REISK. Fir-
mat αὐτῆς etiam *Meermannianus Codex.* i-
dem mox θυμιάματα, non θύματα.

20. Ἐκ τῶν καρύων.] Forte καρπῶν. *fructi-*
bis. REISK. Egrege. ἀπ' ἀρχῆς αἱ τῶν καρ-
πῶν ἐγίνοντο τοῖς θεοῖς θυσίαι. infra § 27. τὸ δὲ
παλαιὸν διὰ ποπάνων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπε-
δείξαμεν. *ibid.* § 59. Κάρυον latissime patet, ut
Latinorum *nux.* notat omnem fructum cor-
tice duro tectum, & hinc *Iuglandes* etiam,
quas tanquam *Iovis* glandes dictas volunt,
quod homines diu glandibus nutriti, inven-
ta tandem arbore, quae nuces ferebat, sua-
vique sapore gustato, ob praestantiam *Iovis*
glandes adpellarint. Sed vid: *Bodæus a*
Stapel ad *Theophr.* H. P. III, 15. hoc ob
illa quae sequuntur, monere debui. Κάρυα
omne genus ἀκροδέρων completi docet etiam
Casaub. ad *Atben.* II, 12.

21. Ἄλλας δρυὸς ἔφη.] Notum proverbium,
& ab antiquis Criticis saepe expositum. Uti-
tur etiam IV, 2. Confer *Casaub.* ad *Theophr.*

Char: Eth: p. 313. *Euseb.* contra Marc. I, 3.
qui dicti originem exponit. *Liban.* Epist.
1082. ibique *Wolsum* & *Alb.* ad *Hesl.* in
V. Sed ἄλλας ἐκείνων ἐστὶν ὥστε τῆς δρυὸς, ut
dicam cum *Iulian.* in *Misop.* p. 346. A.

1. Δημητρείου καρποῦ μ. τ. &c.] Alias ple-
rumque in plurali num: dicunt τὰ χῆδροπα. &
sic Noster infra III, 18. Adpellant hoc nomi-
ne legumina omnia, quae manu leguntur ac-
citantur e quibus panis non fit. Alio no-
mine vocantur ὕσπρια. *Pollux* VI, 60. ἐστὶ
καὶ τὰ ὕσπρια & καὶ χῆδροπα ὀνομάζον. Di-
stinguunt quidem aliqui, sed citra necessi-
tatem. vid: *Bod.* a *Stapel* ad *Theophr.* H.
P. VIII, 1. immo quoties χῆδροπα simpliciter
dicuntur, ὕσπρια videntur subintelligi, nam
ea aliquando addita invenias. Veteres, uti
hoc in I. fit, etiam in singulari adhibuisse
e *Thucydide* ostendit *Suidas.* Dicit Noster
hordeum post legumina primum fuisse in-
ventum: hordeo itaque primum pastus mor-
tales. *Artemid.* l. 1. Oneirocr: c. 71. ἄρ-
τοι κριθῖνοι πᾶσαν ἀγαθοί, πρώτῃν γὰρ τροφὴν
ταύτην ἂν ἀνθρώποις δεδῶσθαι παρὰ θεῶν λόγος
ἔχει. Mox *Reiskius* malebat πρώτου φανέντος
τοῦ τῶν κριθῶν, aut πρώτων φανεισῶν τῶν κριθῶν.

2. Οὐλοχυτεῖτο κατὰ τ. π. β.] Quia haec e
Thē.

utebatur, id quod οὐλοχυτεῖσθαι appellabant. deinde cum id fregissent, atque in cibum contriuiſſent, opificii eius instrumenta, utpote quae diuinum ſubſidium uitae humanae attuliſſent, in arcanum locum abdita, quaſi ſacra uenerabantur. Ex uictu uero eo trito quem prae caeteris prioribus beatum putabant diis in ignem oblationes faciebant. Vnde nunc quoque in fine libationum tritis libaminibus uti conſueuimus, ea re uetus quidem illud ſuffimentorum incrementum teſtificantes, non

τας θυſίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. ὕſερων δὲ ³ ἐρεξαμένων τε αὐτάς, καὶ τὴν τροφὴν ψαιſαμένων, τὰ μὲν τῆς ἐργαςίας ὄργανα, θείαν τοῖς βίοις ἐπικουρίαν παραſχόντα, κρύψαντες εἰς ἀπόρρητον, ⁴ ὡς ἱεροῖς αὐτοῖς ἀπὴντων. ⁵ τοῦ δ' ἀλλεſμένου βίου ⁶ παρὰ τὸ πρόſθεν μακαριſθέντος, ἀπὴρξαντό τε τῆς ψαιſθείσης τροφῆς πρῶτον εἰς πῦρ τοῖς θεοῖς. ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸς τῷ τέλει ⁷ τῶν θυηλῶν, τοῖς ⁸ ψαιſθείſι θυλήμαſι χρώμεθα· μαρτυροῦντες μὲν τῷ πραττομένῳ τὴν ἐξ ἀρχῆς

Theophr. laudantur, adſcribere debeo ſcholion breue, quod ſub *Didymi* nomine legitur, ad *Iliad.* A. 449. οὐλοχύτας.) οὐλάς, εἰς δὲ κρητὶ μεθ' ἁλῶν μεμυγμένοι δὲ ἐπέχουσιν τοῖς ἱεουργουμένοις ζώοις πρὸ τοῦ θύεσθαι, ἥτοι πολυπληθείας χάριν, ἣ μνήμην ποιοῦμενοι τῆς ἀρχαίας βρώσεως. ὡς γὰρ Φησι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ εὐρημάτων, πρὶν ἢ μάθωσιν οἱ ἄνθρωποι ἁλῶν τὸν Δημητριάκον καρπὸν, οὕτω σώας αὐτὰς ἔσθιον. unde fere coniceres ex illo *Theophrasti* libro locum eſſe petitum, quod tamen non videtur. dicam ad §. 11.

3. 'Ερεξαμένων-τροφὴν ψαιſαμένων.] 'Ερεῖκεσθαι de frugibus vel leguminibus leuiter tantum contuſis dicitur, inde ἐρικτὰ, κατερικτὰ & alia. Ψαιſεσθαι autem eſt mola in farinam redigi. Statim ψαιſθέντα θυλήματα vocat, quae alio nomine elliptice ψαιſὰ dicuntur, fruges ἐψαιſμέναι. Latinis molaе, liba. farina oleoque inbuti pugilli, quos pauperiores libaminum loco Diis obſerebant. *V. Kuſſer.* ad *Ariſtoph.* Plut. 138. & *D'Orvill.* ad *Cbar.* VI, 7.

4. 'Ὡς ἱεροῖς.] Mallem ὡς ἱεροῖς αὐτοῖς. *VALENT.* Error typothetae, qui in Editione *Victorii* ἱεροῖς dederat pro ἱεροῖς, inepte in frequentes fuerat propagatus. Recte *Felic.* & *codd.* Miſcripti.

5. Τοῦ δὲ ἀλλεſμένου βίου.] Vid. *Casaub.* ad *Athen.* l. XIV. c. 12. *VALENT.* In prioribus *Edd.* & *Cod. Lipſ.* atque *Meerm.* erat ἀλλεſμένου. adeo autem frequens antiquis ἀλλεſμένος βίος, vita molita, ut in proverbium abierit. opponitur non modo vitae primorum, qui glandibus viſitaſſe creduntur, ſed illorum quoque, qui primis proximi frugibus non molitis, ſed tantum leuiter contuſis veſcebantur. Res certa ex illis quae *Paull. Leopard.* Emend. XI, 4. & *Peir. Weſſeling.* ad *Diod.* I, 17. docuere.

6. Παρὰ τὸ π. μακ.] Παρὰ τὸν πρόſθεν Scilicet βίον. dein poſt πῦρ videturθέντος aut ἰέντες aut δαρούμενοι deeſſe. *REISK.*

7. Τῶν θυηλῶν.] *Reiskius* malebat θυſιῶν. Utitur voce etiam infra §. 59. ubi vide. Huic loco conuenit illud poëtae *Iliad.* I. 220.

δ. δ' ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς.

8. Ψαιſθείſι θυλήμαſι.] Quacnam fuerint modo eſt dictum. His ſolis cum antiquiſſimi homines Deos ſibi conciliarent, his honores dein antiquitati habitus, ut poſt omnia, θυλήματα tanquam munus Diis gratiſſimum obſerrent. Adi pulcre haec exponentem *Casaub.* ad *Theophr.* C. Eth. p. 231. Male in *Flor. edit.* *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* erat ἐψαιſθείſι.

χῆς τῶν 9 θυμιαμάτων αὐξῆσιν· οὐ
 συνορῶντες δὲ τίνων χάριν τούτων
 ἔκαστα δρῶμεν. ἂφ' ὧν ὀρμωμένοις 10
 ἡμῖν, καὶ τῶν καρπῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν
 πυρῶν ἀφθονωτέρων γιγνομένων, προ-
 σέτιθεντο 11 πελάνων ἤδη τῶν λοιπῶν
 ἀπάντων ἀπαρχαὶ τοῖς θεοῖς εἰς τὰς
 θυσίας· πολλὰ μὲν ἀνθολογούντων,
 οὐκ ἐλάττω δὲ τούτων μινύοντων
 τότε, εἴτι καλὸν εἶχον ἐν βίῳ καὶ
 πρέπον ὁσμῇ πρὸς θείαν αἰσθησιν. καὶ
 12 τὰ μὲν, ζέφοντες· τὰ δ', εἰς
 πῦρ δωρούμενοι θείας ἐτέρας σαγόν-
 νας οἶνου καὶ μέλιτος· ἔτι δ' ἐ-
 λαίου ταῖς χρεαῖαις ἀνευρίσκοντες ἀπὴρ-
 χοντο, καὶ τούτων τοῖς αἰτίοις θεοῖς.

§ 7. Οἷς μαρτυρεῖν ἔοικεν καὶ
 ἡ Ἀθήνησιν ἔτι καὶ νῦν δρωμένη
 πομ-

non intelligentes tamen qua de cau-
 sa singula quaeque faceremus. Hinc
 nobis procedentibus, & cum caeteris
 frugibus, tum tritico uberius iam sup-
 petente, triticeae pulvis, & caetero-
 rum omnium primitiae diis in sacrificia
 adhibebantur: cum e plerisque homi-
 nes flores delibarent, & alia commis-
 cerent, si quid pulchri in uita habere
 uidebantur, quodque odore ad diui-
 num sensum praestaret: atque ex his
 alia ad ferta uterentur, alia in ignem
 coniecta adolerent. Vbi etiam diuinos
 & uini & mellis guttas, olei item ad u-
 sus humanos reperissent, ex his quoque
 auctoribus diis rem sacram faciebant.

§ 7. Quibus omnibus pompa solis &
 horarum quae ad hunc usque diem Athe-
 nis

9. Θυμιαμάτων αὐξῆσιν.] Aut vitium est in
 voce αὐξῆσιν, aut potius videtur aliquid de-
 esse. τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν θυμιαμάτων (vel θυμάτων,
 ut est in Cod. Lipf.) εὐτέλειαν μετὰ δὲ ταύ-
 τε (vel μετὰ ταῦτα δὲ) προϊούσαν εἰς πολυτέ-
 λειαν αὐξῆσιν. testificantes eo ritu primigeni-
 atis sufficientiorum tenuitatem, quae pos-
 modum ad sumptuositatem ac splendorem
 processit & excrevit. REISK. Θυμάτων in Cod.
 Meerm. uti contra sub finem § 5. θυμιαματα,
 ubi ceteri θύματα.

10. Ἡμῖν, καὶ τῶν &c.] Facile esset pro
 ἀλλὰ subiicere ἕνα, quae centies inter se
 permutantur, posset item cogitari de adden-
 do οὐ μὴν, sed bene habet lectio vulgata,
 & ἀλλὰ in hoc idem valet atque οὐ μόνον —
 ἀλλὰ καὶ. cuius rei exempla ad Polyb: con-
 tuli. non ergo hic sed in πυρῶν vitium vide-
 tur & leg. πυρῶν. REISK. Scilicet post ἡμῖν
 temere μὲν inseruerat Cantabr: Editor: ἀλ-
 λά καὶ dextre exposuit Cl: Reiskius, nisi mal-
 lis immo etiam, quin etiam, de quo usu
 Kypkius ad Paull. ad Philipp. I, 18.

11. Πελάνων ἤδη.] Cod. Lipf. & Meerman-
 niano adscriptum erat hoc Scholion. πέλανω
 (sic) πέματα (melius Meerm. πέματα) (sic
 παιπάλης, ἢ ἐστὶ λεπτότατον ἔλαιον, εἰς θυσίαν
 ἐπιτίθειον. ἢ οἱ μέλιτι δεδωμένοι καρποὶ. ἢ θεοὶ (sic)
 ἀπαρχαί τινες. ἢ δὲ περὶ τῶν (Meerm. τὸ & μοχ πε-
 πηγὸς) σύματι πεπηγὸς ἄφρως, καὶ τὸ περιπεπηγὸς
 καὶ ἐξηραμένον ὁπῶδες δάκρυον, ὅσον λεβανωτὸν καὶ κέ-
 μι, καὶ δὲ τοῦ μάντεως μισθὸς ὁβολός. Eadem pae-
 ne legas apud Suidam in Πέλανω. quae inlu-
 strat Cel: Rbunken. ad Tim: Lex: in eadem V.
 qui ex Boëthi Lexic. Platonic. petita suspicatur.

12. Τὰ μὲν ζέφοντες.] Vide § 16. non pro-
 cul a fine. VALENT. Τὰ sc. ἐνθ. dicitur non
 solum ἄγαλμα ζέφειν ἔθεον, sed etiam ἐνθ.
 ζέφειν. corollas capiti inponere. quare bene
 videtur hic l. habere. sed versu proximo pro-
 bo lectionem Cod. Lipf. τὰς δὲ sc. σαγόνας.
 sed sic ut punctum vs. 23. & δὲ ad eiusdem
 cod. praescriptum omitatur & comma post
 ἐλαίου ponatur. & tamen vel sic quoque du-
 rior paulo & intricatior sententia. quare ma-

nis celebratur, uidetur attestari: in πομπή, ¹ Ἠλίου τε καὶ Ὠρῶν. qua cum herbae aliae tum gramen, πομπεύει γὰρ ² εἰλυσπῶα ἄγρωσις quercus item & arbuti baccae, sorba, ³ ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας, ἄσπρια tri- P δρύς

malim vulgatae acquiescere hac conditione ut κεφόντων & δαρουμένων legatur, propter praecedens ἀνθολ. quo admissio plana erunt & expedita omnia huius loci. REISK. Interpunctio locum reddidit obscurum. Secutus sum distinctiones primarum Edd: quas turbaverat Valent. qui ideoque δὲ post θείας inseruerat.

1. Ἠλίου τε καὶ Ὠρῶν.] Apud Athenienses Θαιρίλια in honorem Solis & Horarum celebrata multi volunt, in quibus frugum primitiae circumferebantur. Illa tamen hic in censum venire nequeunt, sed Ὠρῶα, in quibus solemnes dapes dicatas legimus Horis, quae Soli adstabant, & anni tempestatibus praeerant, significari potius hoc in loco ad Athen. XII, 20. contendit Casaub. nihil autem ibi, unde ritus qui sequuntur, inlustrari queant. In Pyanepsiis autem huius modi fere sacra celebrata legimus. Vid. Schol. Aristoph. ad E. quit: 725. & ad Plutum 1056. ibique Summum Hemsterb.

2. Εἰλυσπῶα ἄγρωσις.] Locus hic sane si quis alius mihi molestias creavit. Meurf. citat. h. verba in Graec. Fer. in Θαιρίλ. sic πομπεύει γὰρ εἰλὺς, πῶα, ἄγρωσις ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας &c. Ego omnibus perpenſis sic conjicio legi debere εἰλυσπωμένη ἄγρ. ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας, ἄσπρ. δ. μ. κ. π. κ. π. παλᾶν ἡγηρία. ut imprimenda curavi. Meurf. enim l. c. probat hanc pompam factam fuisse Soli & Horis in Tharg. & Pyanepsiis. In pyan: autem ὁ ἄλλος ἐλαίας qui ab Eusth. vocatur ἡγηρία praeferebatur. v. Meurf. ib. haec ἡγηρία, ut videtur, baccas habuit, quibus ait Porphy.: ἄγρ. circum volubatur, licet alii omnes dicant ἔρια. Ergo forsitan melius, εἰλυσπῶα ἔρια ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρία. Παλᾶν fortasse glossa est τοῦ ἡγηρία. de ollae in eodem festo usu vid. Meurf. in πυανέψ. ὁ ὁρῶατος nomen esse placentae, idque ex figura inpositum patet ex Polluce. VALENT. Locum hunc illis relinquere necesse habeo, qui otio magis abundant. Festinanti nunc sponte occurrentia pauca haec in mentem veniunt, plana, ni fallor, & aperta futura. In εἰλυσπῶα latet scholium. Videtur aliquis ad ἄγρ. in suo codice adscripsisse hanc

admonitionem εἶδος πῶας, qua doceret esse agrostin herbae quoddam genus. factum est postmodum, ut illud εἶδος πῶας, deformatum in εἰλυσπῶα, in textum ingereretur. Secundum ἡγηρίας [aut ἡγηρίας ut est in Cod. Lips.] e vers. 32. tollendum est, ut quae sit vitiosa scriptio vocabuli ἡγηρία vers. 35. quae scriptio posterior eiusdem vocabuli pariter est, atque prior, mendosa. Sed v. 33. in locum alienum invasit, v. 35. locum suum tenet, facile illud quidem emendatu vocabulum. leg. enim εἶτ' (id est εἶτα, scil. ἐπὶ μπευεν) ἡγρία. tum praeferebantur ἡγρία placentae genus tenuissimae e flore tritici. si certo scirem πυρηνίων olim esse dictum ferculum, seu gestorium ligneum, ad modum strobili vel nucis pineae, aut pyramidis factum, suspicarer ἐπὶ πυρηνίων leg. esse. verum in auras abeat haec quidem conjectura. REISK. Codd. meos nihil hic opis praestare animadverto, & Bodl. a voce ἄγρωσις usque ad πυρηνίων omnia omittit. Cl. Abresch: Diluc: Thuc: Auf: p. 390. coniecit fuisse εἰλὺς πῶα (Thocrito εἰλυμένης πῶα) ἄγρ. ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας aut ἡγηρία --- φθῶις vel φθῶις, ὁρῶς ἡθῶις χύτρος. Valent. correxerat εἰλυσπωμένη. Moer: Attic: p. 204. εἰλυσπῶατος Ἀττικῶς, εἰλούμενος Ἑλληνικῶς. ubi de hac voce V. D. (rectius εἰλυσπῶατος quam εἰλυσπῶατος dicitur, Vid: Erud: Heringa obs. c. 26.) An fuit εἰλούμενη id est πλεόμνη? de qua voce etiam Albert: ad Hes: in Ἑλισπῶατος. An potius εἰλὺς, πῶα, ἄγρωσις. Hes: εἰλὺς ἄσπρια ἢ καλᾶμη. id certe ad scripturam, & rem qua de agitur prope accedit. sed coniecturarum satis est. Tu opta. Bene πῶα & ἄγρωσις distinguuntur, prius est gramen, quo iumenta & quadrupedes vescuntur, posterius quo utuntur medici, licet hoc diffinien non sit perpetuum, ut recte observat Wessling: ad Diod: I, 43.

3. Ἐπὶ πυρηνίων ἡγηρίας.] Scriptum fuisse opinor ἡγηρίας pro ἡγηρία. (nam utroque modo dicitur). Pro πυρηνίων autem velim πυρηνίων vel πυρηνίων. πυρηνίων seu πυρηνίων (passim enim confunduntur,) vocant nucleos quibus in pomis exterior & ambiens eos caro susti-

δρῦς, * μιμαίνυλα, κριθαί, πυ-
ροί, 5 παλάθη, ἡγητηρία, ἀλεύρων
πυρίνων καὶ κριθίνων 6 φθόις ἄρ-
θοσάταις, 7 χύτρος. 8 πόρρω δὲ
τῶν περὶ τὰς θυσίας ἀπαρχῶν
ταῖς ἀνθρώποις 9 προεχουσῶν πα-
ρανομίας, ἡ τῶν δεινोटάτων θυ-
μάτων παράληψις ἐπεισέχθη, ὡ-
μύ-

triticum, hordeum, caricarum fasci-
culi, & ex triticea & hordeacea fari-
na placentae, dulciaria, nec non ob-
lae leguminum deferri consueverunt.
Cum uero oblationes quae in sacrifi-
ciis sunt, hominibus longe ab iniu-
stitia abessent, scelestorum uictima-
rum assumptio introducta est, saevi-
tiae

netur, quales sunt in cerasis, olivis &c.
lege *Rod. a Siapel ad Theophr. H. P. III,*
17. Immo id omne quod in nuce aut stro-
bilo, aut alio quo sit esui aptum, uti docet
Casf. ad Ath. II, 16. Significat itaque qua-
lem ἡγητορίαν hic intelligi velit.

4. Μιμαίνυλα.] Quid sint notum e Lexico-
graphis. de varia vocis scriptura V. *Da ad*
Polluc. VII, 144.

5. Παλάθη ἡγητηρία.] Nisi plena haec sit lo-
cutio, distingui possunt παλάθη & ἡγητηρία.
Prius pertinet ad morem veterum, qui ficus,
pruna aliaque id genus, ubi siccaverant, in
massam singula densare, variisque formis in-
struere solebant & παλάθας adpellare. Con-
sule *Wesseling. ad Diod. XVIII,* 67. *Suidae*
tamen παλάθη etiam είδος βοτάνης. δὲ ἡγητορία
(in V. ἡγήτορες.) τῶν σύκων ἡ παλάθη. παλάθη
ἡ μάζα τῶν σύκων. Certe ἡγητηρία vel ἡγητορία
vocari solet massa caricarum, quae in formam
ferebatur, ὅτι ἡμερον προφῆν πρώτην ταύτην
ἡγίσαντο. V. *Kist. ad Suid. in V. & Casf. ad*
Ath. III, 2. Athenis quippe ficus primum
fuerat inventa, (cum alii glandibus, alii aliis
fructibus antea se pascere, qua de re *Ael.*
V. H. III, 39.) & sic melior uisitandi modus
inductus V. *Ael. V. H. III,* 38. & *Meurs.*
Attic. Lect. II, 13.

6. φθόις ---] videretur esse num. plur. nomin.
& pro ἄρθοις leg. ἄρθοσάταις καὶ, & pro χύ-
τρος, χύτρες, ut tria placentarum genera de-
signentur, universo ἡγίων nomine compre-
hensae. φθ. ἄρθος. χύτρες. quarum quae fuerint
discrimina, facile dictu non est. Sublatis i-
taque de medio alienis, ita fere decurrit
h. l. ordo. πομπ. γ. α. ε. πυρήν (aut πυρνήν)
ὄσπριον, βάλλανον δρυός, μιμ. κ. π. π. ἡγρία (vel
εἴτ' ἡγρία) ἄλ. π. κ. κ. φ. ἄρθοσάταις καὶ χύτρες.

videtur postremum genus ab effuso super eas
placentas oleo & melle nomen accepisse.
Haec sunt, quae extemporalis meditatio
properanti objiciebat, quae si non ita sunt
exacitata & perfecta, ut dubitationis & ob-
securitatis nihil reliquum faciant, non tamen
videntur plane inutilia futura, neque aliena.
Reisk. Distinguo φθόις, ἄρθος. Priorem vocem
Atticis una syllaba dici, aliis etiam disylla-
bam esse Critici veteres nos docent. Lego i-
taque φθόις, (in plur. ut solent Attici) V.
Suid. & Spanb. ad Arist. Plut. 676. Tum
ἄρθοσάταις, ἱεροῦ ἔργου τι είδος, ut dicit *Poll.*
VI, 73. quod certe acque bonum quam *Val.*
ἄρθοσάτης, quod in textu substituerat.

7. Χύτρος.] Damnare minime ausim, ob
multiplicem collarum usum in sacris. V. *Suid.*
in V. Et *Schol. Aristoph.* in *Plut. 1198.* ubi
perquam opportunum huic loco accidit scho-
lion in ora *cod. L. B.* quod vulgavit *Hem-*
sterb. οἱ ἀφιερῶντες τι ἐν ναοῖς, ἡ καθιδρύοντες
αὐτοὺς ἔθος εἶχον προσάγειν χύτρος ἀνάγκη καὶ
σεμνότητος μεσῶς, ἡ πελάγαν καὶ ὁσπίων ἀλη-
λεσμένων.

8. Πόρρω δὲ τῶν &c.] Haec usque ad finem
huius §. legas etiam apud *Euseb. P. E. L. I.*
p. 29. & *L. IV.* p. 151. partem quoque eo-
rum habet *Theodorit.* in *Serm. de Sacrif.*

9. Προεχουσῶν.] Apud *Euf.* excusum parl-
ter, ac scriptum, duobus locis προίουσῶν. in
primo scilicet & in quarto eorundem librorum.
VICTORIUS. Melius in *Euf. I. 3. c. 14.* προίου-
σῶν. *VALENT.* *Reiskius* malebat προελθουσῶν. tu-
eri se potest vulgatum προεχουσῶν, id est προ-
τερουσῶν, προίουσῶν tamen praeter *Euf.* ha-
bet quoque *Theodor.* Mox ἐπεισέχθη, quid
hoc in loco sit, illustratur a *Wess.* ad
Auct. Ep. ad Hebr. VII, 19.

μότητος πλήρης, ὥς δοκεῖν τὰς
πρόσθε ¹⁰ λεχθείσας καθ' ἡμῶν
ἀρὰς νῦν τέλος εἰληφέναι, σφα-
ξάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς
βωμοὺς αἱμαξάντων, ἀφ' οὗ λι-
μῶντε καὶ πολέμων ¹¹ πειραθέν-
τες, αἱμάτων ἤψαντο. τοιγαροῦν
τὸ δαιμόνιον, ὥς φησὶν ὁ Θεό-
φραστος, τούτων ἐκατέρων νεμεσή-
σαν, ἐπιθειῖναι τὴν πρέπουσαν ἔ-
οικε τιμωρίαν. καθὼ οἱ μὲν ἄθεοι
γεγόνασιν τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ κα-
κόφρονες μᾶλλον ἢ κακὸθεοὶ λεχθέν-
τες ἂν ἐν δίκῃ, διὰ τὰ φαύ-
λους καὶ μηδὲν ἡμῶν βελτίους
ἡγεῖσθαι τὴν φύσιν εἶναι τοὺς θε-
οὺς· οὕτως οἱ μὲν ἄθυτοι φαί-
νονται γενεσθᾶί τινες, οὐδεμίαν
ἀπαρχὴν τῶν ὑπαρχόντων ποιούμε-
νοι τοῖς θεοῖς· οἱ δὲ κακὸθυτοὶ
καὶ παρανόμων ἀψάμενοι, θυμά-
των.

§. 8. Δὶδ' ἡ Θάλασσα μὲν , οἱ ἐν
μεθορίοις Θράκης οικήσαντες , μη-
δεὸς ἀπαρχόμενοι , μηδέ θύοντες ,

non ausim accedere. REISK. *Buberius* l. 1. *Abwas* legendum putat, qui e *Simplicio* in *Epiſt.* locum adfert ubi *Ἀκροθίται*, (qui *Abwas* etiam dicti) eodem modo describuntur. Verum Thoas hosce eosdem esse qui *Simplicio* ex *Theophrasto* (in libr. τῶν περὶ τὸ θεῶν ἰσχυρίας, ut videtur *Fabrici* Bibl. Gr. III, 9. p. 249.) *Acrothitae* vocantur, dudum ante notaverat *Fabrici* Bibl. Antiq. c. VIII, 3. Equidem situs & fortuna belle conveniunt. Putarem pac-

² ἀνάρπαξοι κατ' ἐκείνον ἐγένοντο τὸν χρόνον ἐξ ἀνθρώπων καὶ οὐτε τοὺς οἰκοῦντας, οὐτε τὴν πόλιν, οὐτε τὸν τῶν οἰκήσεων θεμέλιον ἐξαίφνης οὐδεὶς εὗρεῖν ἔδυνατο. ³ ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον αὐκ ἐθέλεσκον ἴσχειν. οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν ἤθελον, οὐθ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς, ἧ θέμις ἀνθρώποις. τοιγαροῦν αὐτοὺς Ζεὺς κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος, οὐνεκα τιμὰς οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσιν, οὐδ' ἀπῆρχοντο τούτοις, καθάπερ ἦν δίκαιον. ⁴ Βασσάρων δὲ δὴ τῶν τὸ πάλαι τὰς Ταύρων θυσίας οὐ μόνον ζηλωσάντων, ἀλλὰ καὶ ⁵ τῇ τῶν ἀνθρωποθυσιῶν βακχεῖα βορὰν τούτων προσθεμέλων

blati e medio hominum eo tempore fuerunt, ita ut neque habitantes, neque urbem, neque uestigia domorum repente quispiam inuenire potuerit. Cohibere enim iniuria facta

Nolebant sancto & uenerari numinis cultu :

Spernebantque aris dignos imponere honores :

Ceu fas est superis. iccirco bos iuppiter imis

Oculuit tenebris, indignatus quia diuos Nullo coelestes ita dignarentur bonore :

neque ip̄is sicut oportebat, sacra faciebant. De Bassaris etiam qui anti- quitus Taurorum sacrificia non solum fuerant imitati, uerum etiam ex ho- minum mactatorum carnibus in cibum su-

paene, ingenii quodam lusu incolas Θῶες ab auctore adpellari, respectu ad nomen urbis istius habito, eodem fere modo, uti Thoibus comparantur Troiani apud *Hom.* II: λ. 474. ubi *Did.* παρίσιν δὲ καὶ ὁμοιοκατάληκτον εἶπε Θῶες σὺ Τρῶες. idque eo magis, quia supra iam I, 13. de carnivoro hoc animanti locutus fuerat. Si quis tamen Thōes in hac ora etuerit, con- iecturam una litura citissime auferam. Tauro- rum Rex βάρβαρος Θῶας notus ex *Eurip.* *Iph.* 30.

2. 'Ανάρπαξι -- ἐγένοντο.] 'Ανάρπαξις ἐξ ἀνθρώπων dicitur *populus plane deletus*. Tritae sunt illae locutiones ἀνάρπαξιν γενέσθαι vel ποι- εῖν, & ἀναρπάζεσθαι de urbibus, quae subito non tantum capiuntur, sed etiam sedibus suis evertuntur. inest significatio violentiae & ce- leritatis hac in re. Vocis indolem pulcre excussit *D'Orvill.* ad *Char.* III, 7. & IV, 6. Dicunt Graeci etiam ἀνάρπαξιν vel ἀνάρπατον γενέσθαι, quod habuimus supra L. I, 26. & discrimen inter haec vocabula saepe vix no-

tatur. Conf: *Cel.* *Valkemar.* ad *Herod.* L. IV. cap. 204.

3. 'Τβριν γὰρ &c.] Versus illi ex *Hef. lyy.* 133. sic antea corrupti erant --- οὐδὲ ἰδεῖν μακάρων &c. & ἡ θέμις ἀθανάτοις &c. *VALENT.* Bene. in *cod. Bodl. Lips. & Meerm.* haec etiam eum in modum corrupta inueniebantur. Correxerat iam nostra haec ex *Hesiod.* *Theod.* *Canterus* Var. *LeG.* II, 24.

4. Βασσάρων δὲ δὴ.] *Valent.* non habet δὴ. secus quam omnes reliqui, inpressi pariter ac manuscripti. Ταύρων littera maiuscula, ut bene *Felic.* expressi, secus quam fieri solebat. Intelligit Tauros, Scythiae populum, qui propter humana sacrificia Dianae facta infames olim erant. Res notissima ex auctori- bus antiquis, & scriptis Christianorum, qui id paganis saepe obiciunt. *V. Min. Fel.* Oct. c. 6. & quae ibi *Interpr.*.

5. Τῇ τῶν ἀ. β. β. &c.] *Cod. Lips.* τὴν ---- τούτοις προσθεμ.. & sic erat etiam in *editione Flor.* quam sequebatur *Lugdun.*

ſumebant, non ſecus ac nos in caeteris animalibus nunc facimus, dum reliquas ſacrificiorum carnes in epulas referimus: quis ignorat, quam furioſe in ſe mutuo concitati, ſequē mutuo morſibus impetentes, non prius reuera cruore uel ſci deſtiterint, quam illorum genus perdiderint, qui apud ipſos primi huiuscemodi ſacrificia introduxiſſent.

§ 9. Poſterius igitur & recentiſſimum eſt, quod per animalia affertur ſacrificium, quod ex cauſa quidem non ita grata, ſicut quod ex fructibus fiebat, ſed ex fame, aut aliqua alia calamitate exortum eſt. Nam cauſae peculiarium apud Athenienſes maſtationum, uel in ignorantiae, uel in iras, uel in timores referuntur. Suum enim iugulationem errori minime uoluntario Clymenes attribuunt, quae cum animal id imprudens telis petiiſſet, interfecerat.

Vn-

νων (καθάπερ ἡμεῖς νῦν ἐπὶ τῶν ζῶων ἀπαρξάμενοι γὰρ, τὰ λοιπὰ δαῖτα τιθέμεθα) τὶς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι μετὰ μανίας προſπίπτοντές τε ⁶ καὶ δάκνοντες ἀλλήλους, ἔτι δὲ πρὸς ἀλήθειαν αἰμοδοιτοῦντες, οὐκ ἐπαύσαντο πρὶν τὸ γένος ἐξαναλῶσαι τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς τῆς τοιαύτης ἀψαμένων θυſίας.

§. 9. ¹ Τζέρα μὲν τοίνυν καὶ νεωτάτη, ἢ διὰ τῶν ζῶων θυſία, τὴν δὲ αἰτίαν λαβοῦσα οὐκ εὐχάριſτον, ὥς ἢ ἐκ τῶν καρπῶν, ἀλλὰ λιμοῦ, ἢ τινος ἄλλης δυſυχίας περίſαſιν. αὐτίκα τῶν κατὰ μέρος παρ' Ἀθηναίοις ἀναιρέσεων ² αἱ αἰτίαι, ἢ ἀγνοίας, ἢ ὀργῆς, ἢ φόβου τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν. τὴν μὲν γὰρ ³ τῶν συν ſφαγὴν ἀκουσίῳ ἀμαρτίᾳ Κλυμένης προſάπτουσιν, ἀπροαιρέτως μὲν βαλοῦſης, ⁴ ἀνελοῦſης δὲ τὸ ζῶον.

P 3

Δι-

6. Δάκνοντες ἀλλήλους.] Δάκνεν, metaphora ab animalibus mordentibus deſumta, centies de hominibus, qui alios iniuria adſciunt ac laedunt. ἔγω τῷ θυλάειω, quod dici ſolet, exempla dabunt V. D. ad Paull. ad Gal. V. 25. quibus plura addere ineptum.

κ. Τζέρα μὲν τοίνυν &c.] Forte ὕδατι. REISK. Exſcripſit Noſtrum Cyrill: contra Iuſtan: L. X. p. 348. ubi eodem modo haec legas.

2. Αἱ αἰτίαι.] Sic etiam eſt in Cod. Lipſ. ſed e correptione manus eiſdem, quae antea aliud quid exaraverat. videtur ἔγω meli-

us convenire, aut ἡ πλεῖς. REISK.

3. Τῶν συν ſφαγὴν &c.] Paſſim ita veteres docent, antiquiſſimam hanc eſſe viſtimam, ut ſupra vidimus. Sed ſingularem hunc caſum alios tradere non memini. Potter: Arch. Gr. L. II. c. 4. p. 228. hinc rationem petendam ſuſpicatur, quare hoc animal Iudaeis adeo in- viſum fuerit, quae excutere huius loci non eſt.

4. Ἀνελοῦſης δὲ τ. ζ.] Forte ἀνελοῦſης δὲ ὅμως τὸ ζῶον. ὅτι nihilominus tamen ſuſtulit animal, quamquam invita ſerierat. REISK.

.5-

Διὸ καὶ εὐλαβηθέντα αὐτῆς 5 τὸν
ἄνδρα, ὡς παράνομον διαπεπραγ-
μένης, 6 πυθᾶδε ἀφικόμενον,
χρῆσθαι τῷ τοῦ θεοῦ μαντεῖϊ. τοῦ
δὲ θεοῦ τῷ συμβάντι 7 ἐπιτρέ-
ψαντος, ἀδιάφορον λοιπὸν νομί-
σαι τὸ γιγνόμενον. ἐπισκόπῳ δὲ,
ὃς ἦν 8 ἔκγονος τῶν θεοπρόπων,
βουληθέντι προβάτων ἀπάρξασθαι,
ἐπιτρέψαι μὲν φασὶ τὸ λόγιον, σὺν
πολλῇ δ' εὐλαβείᾳ. ἔχει γὰρ οὕτως.

Οὐ σε θέμις κτείνειν δῖον γένος
9 ἐς βέβαιον

Ἐγγονε θειοπρόπων· ὃ δ', 10 ἐ-
κούσιον ἂν καταλεύσῃ,

11 Χέρνιβ' ἐπιθύειν τὸ δ', ἐπίσκο-
πε, Φημι δικάως.

§ 10.

Vnde uirum eius, inquiunt, religione
perterritum, quasi impium quid per-
petratum fuisset, Delphos profectum
oraculum super ea re consuluisse: cui
cum deus indulgisse euentui uisus fuisset,
rem postea in nullo discrimine esse ha-
bitam ferunt. Antistiti item qui e ua-
tum genere erat, cum immolare oues
uellet, permisisse quidem oraculum a-
iunt, sed multa tamen cum religione &
cautione: in hunc modum enim canit:

Non tibi fas ouium sobolem mactare
piorum

Progenies uatum, sed quae sponte oc-
cubet, illam

Antistes inferre aris tibi iure licebit.

§ 10.

5. Τὸν ἄνδρα.] Ἄνδρ pro marito, ut Lati-
norum *Vir* millies. Vide, si tanti putes,
Alberti: ad *Pauli*: 1 Corinth. VII, 3.

6. Πυθᾶδε ἀφικόμενον.] *Delphos* dedit *Felic*:
melius quam alii, idem est quod εἰς Δελ-
φούς ἀφικέσθαι §. 15. Urbs illa saepe voca-
tur Πυθῶ, eodemque modo vertendum a-
pud *Diod. Sic.* IV, 55. ubi consulatur Ma-
gnus Comment.

7. Ἐπιτρέψαντος.] In *Cod. Lips.* est ἐπιστρέ-
ψαντος. quae lectio videtur non contemnen-
da, sed sic ut οὐκ addatur, cum *Deus in*
istum casum non animaduertisset. Mox
ἐπισκόπῳ suspexit. REISK.

8. Ἐκγόνος τῶν θεοπρόπων.] Malim ἔκγονος,
uti statim in oraculo quod laudat. & infra
§. 34. uti contra ἔκγονε e *Plut.* rescribendum
videtur L. III, §. 22. Ἐκγόνος apud *Homer*:
semper *filium* notare, dudum est observa-
tum. Apud *Platonem* quoque semper pro
filio vel *prole*, respectu ipsius generantis
per se, non per secundum, dicitur, ut
advertit *D'Orvill.* ad *Char.* II, 9. qui ta-
men passim vocabula ista inter se permisceri

recte docet. vocem *θεοπρ.* pro *vate* apud ne-
minem veterum occurrere scribit *M. Tho-*
mas, sed de illis adhiberi, qui ad consu-
lendum mittebantur. *Hesychium* tamen *Suid*:
& *Eusth.* exponere μάντιν, προφήτην, &
ἄρκος θεοπρόπων pro μαντίῳ *Sophocl.* dici, recte
observat Erud. *Abresch*: Anim. ad *Aeschyl.*
I, 6. Immo Calchas θεοπρόπος οἰκονομῆς *vates*
augur Hom. est. *Iliad.* N. 70. Sed vid: in-
terpr: ad *Thomam*. Pro ἀπάρξασθαι in *Lips.*
erat ἀπάρξαι.

9. Ἐς βέβαιον.] Βέβαιον prius legebatur.
Ego βιβαῖως commodius putavi, cui opponi-
tur ἐκούσιον. VALENT. Saepe quidem haec vo-
cabula confunduntur, qua de re *D'Orvill.*
ad *Char.* II, 6. sed hic nihil innovandum.
Oraculum alibi mihi non lectum, certe in
adversaria non relatum fateor.

10. Ἐκούσιον ἂν καταν.] Superstitio notissi-
ma. Adscribere tamen debeo *Plut.* T. II.
p. 729. F. ἔρδειν μὲν ἀκέλου καὶ ἰεῖν ---
ἔχρη δὲ νῦν παραφυλάττουσιν ἰσχυρῶς τὸ μὴ
σφάττειν πρὶν ἐπινεύσαι κατασπενδόμενον.

11. Χέρνιβ' ἐπιθ.] Extra usum quidem sa-
cro-

§ 10. Capram uero in Icaro Atticae, quia uitem totonderat, primum interemerunt. Diomus item Poliei Iouis ſacerdos cum eſſet, bo- uem primus dicitur maſtaſſe ex hu- iuſcemodi occaſione: Cum Diipolia, id autem eſt Iouis feſtum, cele- brarentur, & fructus ex antiquo more ad id eſſent praeſeparati, bos ac- cedens ex ſacra pulſe deguſtauit. at ſacerdos aliorum qui aderant, auxilio adiutus, eum interfecit. Atque apud Athenienſes quidem peculiareſ hae cauſae afferuntur: aliae apud alios dici ſolent: plenae tamen omnes

mi-

§ 10. Αἶγα δ' ἔν 'Ικάρῳ τῆς Ἀττικῆς ἔχειρώσαντο πρῶτον, ὅ- τι ἄμπελον ἀπέθρυσεν. βοῦν δὲ Δίομος ἔσφαξε πρῶτος, ἱερεὺς ὢν τοῦ πολιέως διός, ὅτι τῶν διίπολιων ἀγομένων, καὶ παρασκευασμένων κατὰ τὸ πάλαι ἔθος τῶν καρπῶν, ὁ βοὺς προσελθὼν ἀπεγεύσατο τοῦ ἱεροῦ πελάγου· συνεργοὺς γὰρ λαβὼν τοὺς ἄλλους ὅσοι παρήσαν, ἀπέκτεινε τοῦτον. καὶ παρὰ μὲν Ἀθηναίοις τοιαῦται κατὰ μέρος ἀποδίδονται αἰτίαι, ἄλλαι δὲ παρ' ἄλλοις λέγονται. πλήρεις δὲ πά-σαι

erorum χέρμη dicitur τὸ κατὰ χεῖρας ὕδωρ. hoc tamen in loco, ut paſſim apud alios, de aqua luſtrali acepiendum. Vid. modo Duk. ad *Thucyd.* L. IV: 97. χέρμη & χέρμη quid uocant, pulcre docebit quoque Doct. *Pierſon*: ad *Moerid.* Attic: p. 414.

1. 'Εν 'Ικάρῳ.] Meurf. corrigit *Ἰκαρίῳ*. Vid. in Pop: Att. *Ἰκαρία*. VALENT. Recte: & ſic *Roiskius*.

2. 'Εχειρώσαντο.] Bene *Felic*: interemerunt. *Xenoph.* Exped. VII. p. 403. ἢ δὲ τις ἀνδρῶνται, σὺν ὧν πειρασόμεθα χειροῦσθαι. alias χειροῦσθαι θύρια eſt ſubigere, domare, quo de uſu *Weſſ*: ad *Diod.* V, 39.

3. Ἀμπελον ἀπέθρυσεν.] Ita recte reſtituebat *Valent*: & ante eum *Fogeroll*: *Suidas*. Ἀπέθρυσεν, ἀπέκτεινεν. quo in loco fide non optima egit *Kuſter*: tu dexterrime reſtituentem lege *Adreſch*: Anim. ad *Aeſchyl.* II, 8. cor- ſule etiam de uoce *Barnes*: ad *Eurip.* Hel. 1204.

4. Τοῦ Πολιέως διός.] Nulla urbs apud vete- res, quae non peculiarem aliquem habebat Deum vel Deam, cuius curae ſe in primis committebat. Hinc beoί πολιεῖς & πολιοῦχοι

paſſim memorantur. Praeſertim uero Iupiter ſic vocabatur, quippe qui generali urbium tutela deſungeretur. Teſtem dabo unum, ſed loeupletem, *Hemſterb.* ad *Polſac.* IX, 26. 5. Διίπολιων ἀγομένων.] Vid. Meurf. Graec. Fer: VALENT. Reſ notiſſima ex illis qui an- quitates Graecas expoſuerunt. Paſſim uocant Διίπολια. Vid: *Heſ*: in V. & ibi V. D. apud quem tamen etiam Διπόλια ſcribitur. infra §. 30. uocat Διοσπόλια, quo nomine ſi ueniant, ſit certe rariffime. Quia antiquiſſimum hoc eſt feſtum, inde factum, ut apud *Ariſtoph.* διίπολιῶν dicantur ualde antiqua & obſoleta. Βουφῶνα etiam adpellarunt, propter illa quae de uoce Noſter in ſeq. nar- rat. Vid: *Pauſ.* in Attic: & alios, quos excitant V. D. ad *Aelian.* V. H. VIII, 3. Plura haec de re infra. Aliqui haec in Dionyſiis acci- diſſe uolunt, plerique tamen in Diipoliis. Vid: Schol: *Ariſt.* in Nub: 979. Ἀγὼν ἐρετῆν triſtiſſima eſt locutio, qua de *Schol.* in *Ariſt.* Plut. 621. ibidemque *Hemſterbuſius*.

6. Παρασκευασμένων.] Rectius *Cod. Bipſ.* & *Meerin.* παρεσκευασμένων. & hic ſtatim συνεργῶς λαβὼν, ſine γάρ.

2

σαι οὐκ 7 εὐαγῶν ἀποδόσεων. λι-
μὸν δὲ οἱ πλείους αἰτιῶνται ,
καὶ τὴν ἐκ τούτου ἀδικίαν. 8
διὸ γευσάμενοι τῶν ἐμψύχων ,
ἀπῆρξαντο καὶ τούτων , εἰωθότες
τῆς τροφῆς ἀπέχεσθαι. ὅθεν οὐ-
δὲ πρεσβύτερον τὸ θυσιῶν ὑπάρ-
χον τῆς ἀναγκαίας τροφῆς 9 ἐκ
τούτου ἀφορίζει ἂν τοῖς ἀνθρώ-
ποις τὸ βρωτέον. ἐπόμενον δὲ οἷς
ἐγεύσαντο καὶ ἀπῆρξαντο , οὐκ
ἀναγκάζει προσίσθαι ὡς εὐσεβεῖς,
οὐ μὴ εὐσεβῶς τοῖς θεοῖς ἀ-
πῆρξαντο.

§ II. Ἡ μὲν οὐκ ἦν ἡμῖς ,
οὐκ ἐξ ἀδικίας πᾶν τὸ τοιοῦτο
λαβεῖν τὴν ἀρχὴν , 2 τὸ μὴ ἐν
παντὶ ἔθνεϊ τὰ αὐτὰ , ἢ θύειν ,
ἢ ἐσθίειν , ἐκ δὲ τῆς χρείας τῆς
πρὸς αὐτοὺς σοχάζεσθαι τοῦ κα-
θῆκοντος. 3 Παρὰ γοῦν Αἰγυπτί-
οις καὶ Φοίνιξι θάττον ἂν τις
ἀνθρωπείων κρεῶν γεύσαιο ἢ θη-
λείας βοῆς. αἴτιον δὲ ὅτι χρῆ-
σι-

minime piarum assignationum. Famem
enim, & iniustitiam quae ex ea evenit,
plerique caufantur: quod cum ex anima-
tis sibi esset comedendum, ea diis macta-
runt: cum prius tamen ab eorum esu ab-
stinere consueuissent. Vnde mos huius-
cemodi sacrificiorum cum antiquior non
esse conspiciatur, quam necessarius ex
animalibus uictus fuerit, declarare ho-
minibus fatis potest, semouenda etiam a-
nimalia ab eo quod comedendum sit: ne-
que necesse esse, ut ex iis quae illi come-
derint, & sacrificarint, illud quasi pium ad-
mittamus, quod diis non pie obtulerunt.

§ II. Ex iniustitia autem huiusce-
modi omnem ritum exordium sumfisse
illud praecipue indicio est, quod non
apud omnes gentes eadem uel sacrifi-
cant, uel comedunt: sed ex usu suo
quid rectum & ex officio sit conicere
consueuerunt. Nam apud Aegyptios
& Phoenices ex humanis carnibus po-
tius, quam ex boue foemina degu-
starent: cuiusce rei causa est, quod ani-

7. Εὐαγῶν ἀποδόσεων.] Ἀποδόσεων suspectum.
num ἀποδόσεων. excusationum. ἀποδοῦσθαι est
se excusare, defendere. REISK.

8. Διὸ γευσάμενοι τ. ε.] Δι' ὃν scilicet λιμὸν.
deinde sic distingo, γευσάμενοι τῶν ἐμψύχων,
ἀπῆρξαντο καὶ τούτων, εἰωθότες (subaudi ταύ-
της) τῆς τροφῆς ἀπέχεσθαι. REISK.

9. Ἐκ τ. ἀφορίζει.] Repono ἀφορίζει, ut
erat in *Cod. Lips.* quod merito probabat
Reiskius, & per coniecturam viderat A-
bramschius. iubet sic etiam Meerm. sed qui
nulla post male ἀπῆρξαντο.

1. Μηνύει δὲ οὐκ ἦν ἡμῖς.] Scribendum vide-
tur, μηνύει δὲ ἦν ἡμῖς οὐκ ἐξ ἀδικίας. -- VALENT.
Οὐκ ἦν ἡμῖς id est μάστις, ut bene Schol.
Thuc: I, 3. quomodo ergo sensus in hisce
sibi constat? Posterius οὐκ est spurium & e-
priori ortum, uti saepius per librariorum Nostro
accidisse vidimus. Fogeroll: correxerat τὸ
ἐξ ἀδικίας.

2. Τὸ μὴ ἐ. π. ε.] Forte τὸ μὴ ἅπαντα τὰ
ἔθνη. REISK. Meerm. τῶ μὴ ἐ. π. ε.

3. Παρὰ γοῦν Αἰγ. καὶ Φ. &c.] Notat hanc
superstitionem dicam an prudentiam? Ac-
gy-

animalis huius quod utile admodum est, penuria apud ipſos erat. Iccirco cum tauros & ederent, & in ſacris maſtarent, foeminis uero foeturae cauſa parcerent piaculi loco eſſe ſanxerunt, ſi quis manus in eas inieciſſet. Qua in re uſus pocul dubio & utilitas fuit, quae in uno, & eodem boum genere pietatem & impietatem ſtatu-eret. Quae cum ita ſefe habeant, non iniuria uetat Theophrastus, ne animalia ſacrificent, qui re uera ſe gerere pie uolunt, huiuscemodi alias ob cauſas.

§ 12.

gyptiorum & Phoenicum ſaepius Noſter. Vid: in fine huius libri, & IV, 7. *Hieron: II.* adv: Iovin: 7. *in Aegypto & Palaestina propter boum raritatem nemo vaccam comedit.* Barcaeos, Cyrenaeos & paſtoritios Afros inde ab Aegypto uſque ad Tritonidem lacum, ab eſu vaccae abſtinere *Herod:* reſtatur. de aliis aliis. Vid: *Bochart:* Hier: II, 32. Non itaque mirum hodie etiam Indo- rum Brachmanes, veterum Aegyptiorum, ut uolunt, diſcipulos vaccae abſtinere, quam ob cauſam Chriſtianos Europaeos abominan- tur. Adi *Iablonsk:* in Prol: Panth: Aegypt: p. 20. Diſce e Noſtro arcanum Reipublicae, veram abſtinentiae huius cauſam. cum enim Aegyptus animalium haud admodum eſſet ferax, recte ſenſellarum maior ratio habita quam marium. (non ſecus ac nuper graſſante lue providentiſſimi patriae Patres vole- bant.) Res in publicum utilis, in ſuperſti- tionem dein verſa eſt & ſic beſtiarum cultui data occaſio. non poenitebit legiſſe *Mohem:* ad *Cudworth:* Syſt: p. 918. cui Noſter egre- gie patrocinari potuiſſet. Duraffe ſuperſtitionem uſque in Conſtantii Imperatoris tempora obſervat *Weſſel:* ad *Herod: II*, 41. *Spenceri* opinionem, Leg. Rit. II, 15. quod Deus vaccam maſtari olim voluerit, ut Hebraei

ſιμον τὸ ζῶον ὃν τοῦτο, ἐσπά-
μιζε παρ' αὐτοῖς. διὰ ταύρων μὲν
καὶ ἐγεύσαντο καὶ ἀπήρξαντο.
τῶν δὲ θηλειῶν Φειδόμενοι τῆς γο-
νῆς ἕνεκα, ἐν μύσει 4 τὸ ἄψα-
σθαι ἐνομοθέτησαν, 5 καὶ τοίγῃ
τῆς χρείας ἐφ' ἐνὸς καὶ ταυτοῦ
γένους τῶν βοῶν τότε εὐσεβεῖς καὶ
τὸ ἀσεβεῖς διώρισαν. 6 ὧν δὴ τοῦτον
ἐχόντων τὸν τρόπον, εἰκότως 7
ὁ Θεόφραστος ἀπαγορεύει μὴ θύειν
τὰ ἔμψυχα, τοὺς τῷ ὄντι εὐ-
σεβεῖν ἐθέλοντας, χρώμενος καὶ
τοιαύταις ἄλλαις αἰτίαις.

Q

§ 12.

ad cultus vaccini contemptum & odium ad- ducerentur, morari hic non debemus.

4. Τὸ ἄψασθαι.] Pro comedere, ut ſtatim γείεσθαι, & διγγάνειν §. 3. ſic ſolent haec vocabula, ut paullo poſt dicam. in *cod. Bodl.* erat τι ἄψασθαι.

5. Καὶ τοίγῃ --- διώρισαν.] Τοίγῃ & διώριζαν mutanda duxi in τῷγῃ & διώρισαν VALENT. Aut ταῖς χρείαις, aut τῇ χρεῖᾳ. nam conſtat διώριζαν eſſe legendum cum *Cod. Lips.* REISK. Vel *Reiskio* accedendum eſt, vel pro τὰ leg. τὰ ſeu forte τῷ. Sed & εὐσεβεῖς --- τῆς χρείας bene neſti poſſunt. Male *Cantabr:* διώριζαν dederat. recte ceteri. Illa εὐσεβεῖς καὶ τὰ in *Meerm.* non inveniuntur.

6. ὧν δὴ τοῦτον &c.] Haec, uſque ad ſi- nem paragr: e *Noſtro* exſcripta legas etiam apud *Euseb:* P. E. IV. p. 157. B.

7. Ὁ Θεόφρ. ἀπαγ. μὴ θύειν.] Citat haec *Theodorit:* Serm: de Sacrifi: p. 588. D. ſed ibi editur ἀπαγ. τὸ θύειν. notum eſt, & ſupra iam dictum, μὴ citra neceſſitatem ſaepe addi ἀπαγορευτικοῖς, & quae ἀπαγορεύσεως ſignificationem incluſam habent. Locus *Theophr:* videtur ex eodem libro petitus, unde is qui occurrebat §. 5. & infra §. 20. & 26. in omnibus enim illis de ſacrificiis agitur. dicam poſtea.

L.

§ 12. Πρῶτον μὲν ὅτι ἐξ ἰ ἀνάγκης μείζονος, ὡς ἔφαμεν, ἡ μᾶς καταλαβούσης, κατήρξαντο αὐτῶν λιμοὶ γὰρ αἵτιοι, καὶ πόλεμοι, οἱ καὶ ἂ τοῦ γεύσασθαι ἀνάγκην ἐπήγαγον. ὄντων οὖν τῶν καρπῶν, τίς χρεία τῷ τῆς ἀνάγκης χρῆσθαι θύματι; ἔπειτα τῶν εὐεργεσιῶν ὃ τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς χάριτας, ἄλλοις μὲν ἄλλως ἀποδοτέον κατὰ τὴν ἀξίαν ἡ τῆς εὐποιίας, τοῖς δὲ εἰς τὰ μέγιστα ἡμᾶς εὖ πεποιηκόσιν, τὰς μεγίστας καὶ ἀπὸ τῶν τιμιωτέρων. καὶ μάλιστα εἰ αὐτοὶ εἶεν τούτων πάροχοι· κάλλιψα δὲ καὶ τιμιώτατα ὧν ἡμᾶς οἱ θεοὶ εὖ ποιοῦσιν, αἱ καρποί. διὰ γὰρ τούτων ἡμᾶς σῶζουσιν καὶ νομίμως ζῆν παρέχουσιν. ὥστε ἀπὸ τούτων αὐτοὺς τιμητέον. ὅ καὶ μὴν θύειν δεῖ

§ 12. Primum quia necessitate quaedam maiore ingruente, ut diximus, ipsa sacrificarunt: fames enim & bella in causa fuerunt, quae ea comedendi necessitatem attulere. Cum igitur suppetant fruges, quid opus tandem est, ut necessitatis sacrificio utamur? Deinde quod cum beneficiorum remunerationes & gratiae aliae aliis pro beneficentiae dignitate reddendae sint: iis qui in nos maxima beneficia contulerunt maxime sunt retribuendae, & ex preciosissimis, praesertim si ipsi nobis ea exhibuerint. Maxima autem & preciosissima quibus nos dii prosequuntur, fruges ipsae sunt: quippe cum ipsis & nos conferuent, & ut legitime uitam traducamus, exhibeant. His igitur uenerari eos debemus: & non sacrificare ea quae

1. Ἀνάγκης ---- ὡς ἔφαμεν.] Ὡς φάμεν habent priores edd. *Cod. Lips.* & *Meerm.* Eleganter ἀνάγκη καταλαμβάνειν τινα dicitur, uti supra §. 24. ut mala ac calamitates, quae nos subito corripunt & opprimunt. Ita δαίμα apud *Dion. Hal.* III. p. 365. καὶ ibid. VIII. 449. πόλεμος & similia centies. Conf. *Duker.* ad *Thucyd.* L. IV. c. 31. & *Wess.* ad *Herod.* IV, 11.

2. Τοῦ γεύσασθαι.] Uti ἄπτεσθαι & similia pro *edere*, *vesci* apud Nostrium & alios ὅσα κίνης. Cumulate tibi satisfacient V. D. ad *Luc.* A. A. X, 10. & *Hor.* *Viringa* Anim. ad Vorst. c. 8.

3. Τὰς ἀμοιβὰς ---- ἀποδοτέον.] Ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι est *gratiam referre*, *beneficia be-*

neficiis rependere. Infra §. 24. ἀμοιβὴν ἀποδοῦναι. *Paull.* I. ad *Tim.* V, 4. ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι τοῖς προγόνοις. ubi larga manu exempla dabunt interpretes, quibus nihil addi debet. *Reiskius* pro ἄλλως malebat ἄλλας, uti paulo post τὰς μεγίστας.

4. Τῆς εὐποιίας.] Iterum voce utitur §. 24. quam non admodum probari dicit *Pollux* V, 40. Sed praeter *Auct.* Epist. ad *Hebr.* XIII, 16. *Alcipbr.* & alii utuntur. Dixi in *Fer.* *Daventr.* L. I. c. 2. Mox *Reiskius* malebat τιμιωτέων.

5. Καὶ μὴν θύειν δεῖ &c.] Habet haec etiam *Theodor.* *Serm.* de *Sacrif.* p. 588. & *Euseb.* P. E. L. IV. p. 151. usque ad finem §. huius. illorum fide rescripti statim πημαυμέν. &

maſtando neminem paſcemus. Nihil enim perinde ac ſacrificium innoxium eſſe omnibus debet. At ſi quis anima- lia quoque non minus quam fruges in uſum nobis deum tradidiſſe affirmet: iſ ſciat ea propterea non eſſe ſacrificanda, quia ex ſacrificio iſtis nocumentum in- fertur, dum anima priuantur. Sacrifi- cium enim id eſt *θυſία*, quaſi *οſίαν* hoc eſt ſanctitatem quandam nomine ipſo prae ſe fert. Sanctus autem nemo eſt, qui ex alienis referre gratias uelit ſiue fructus, ſiue plantas ab inuito ſumſe- rit. Qui enim eſſe ſanctum id poteſt, cum iniuria illi afficiantur, a quibus ea auferuntur? Quod ſi ne ſi uiles quidem fructus ab aliis auferas, ſancte ſacri- ficas: ea quae fructibus longe ſunt precioſiora ab aliis ablata diis offerre ſanctum nullo modo eſt: quippe cum iniuria maior inde exiſtat. anima au- tem longe precioſior iſis eſt, quae

δεῖ ἐκεῖνα, ἃ θύοντες, οὐδένα
οὐ πημανοῦμεν. οὐθέν γὰρ ὡς τὸ
θύμα ἀβλαβὲς εἶναι χρῆ πάσιν.
εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι οὐχ ἤτ-
τον τῶν καρπῶν καὶ τὰ ζῶα ἡ-
μῖν ὁ θεὸς εἰς χρῆσιν δέδωκεν,
7 ἀλλ' ὅτι γε ἐπιθυομένων τῶν
ζώων φέρει τινὰ βλάβην αὐτοῖς,
ἅτε τῆς ψυχῆς νοσφιζομένων; οὐ
θυτέον ταῦτα. ἡ γὰρ θυſία, ὁ-
ſία τις ἐς κατὰ τοῦνομα. ὅσιος
δὲ οὐδεὶς, ὃς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων
ἀποδίδωσι χάριτας, κἄν καρποὺς
λάβῃ, κἄν φυτὰ, μὴ ⁸ ἐκ θέ-
λοντος. πῶς γὰρ ὅσιον, ⁹ ἀδι-
κουμένων τῶν ἀφαιρεθέντων, εἰ
δὲ οὐδὲ καρποὺς ὁ ἀφελόμενος
ἄλλων, ὅσιως θύει, τὰ γε τού-
των τιμιώτερα παντελῶς οὐχ ὅ-
σιον ἀφαιρουμένους τινῶν, θύειν.
τὸ γὰρ δεινὸν οὕτω γίγνεται μεῖ-
ζον· ψυχὴ δὲ πολλῷ τιμιώτερον τῶν

c

Q 2

ἐκ

& ſic etiam *Cod. Lipſ.* ac *Meerm.* errorem itaque diutius propagari non ſivi, & *ποιμα- νοῦμεν*, quod *edd.* obſederat, proſcripti. vi- tium *Fogeroll:* iam viderat. Pro οὐθέν ---- τὸ θύμα *Theodor:* οὐδὲν τὸ θύειν.

6. Ποιμανοῦμεν.] Legi debet *πημαν.* ex *Euf:* loc. cit. VALENT.

7. Ἀλλ' ἔτι γε.] Apud *Euf:* qui & huius loci teſtimonio utitur in quarto ἀλλ' οὐν γε. VICTORIUS.

8. Μὴ ἐκ θέλοντος.] Ita recte. male apud *Euseb:* ἐθέλοντος. Paulo ante repoſui ἀποδι- δωσι. Editorum ſocordia errorem edit. princi- pſ in ἀποδίδωσι non adverterat.

9. Ἀδικουμ. τ. ἀφ.] Apud eundem excu- ſum eodem in loco; particula negandi prae- poſita eſt mendose duobus his verbis, non tamen illa in ſcripto *Euf:* invenitur, quare h. parte integrior eſt auct. cum vero ſta- tim legatur illic. εἰ δὲ οὐδὲ καρπῶν ὁ ἀφάμενος ἀλλοτρίων ὅσιως οὐ θύει ne illic quidem eadem particula legitur in manu exarato, ut neque apud auctorem: nam in aliis convenit ſcripto cum excuſo. cum vero idem excuſus infra diſcederet a lectione *Porph:* δεινὸν αὐτὸ le- gens, idem ſcriptus οὕτω habet. Quod e- tiam parvi ponderis eſt. abeſt quoque ad- verbium πάντων ab hac ſententia, quae ab eo- dem

ἐκ γῆς Φυομένων, ἣν ἀφαιρεῖσθαι
 10 θύοντα τὰ ζῶα, αὐ προσήκεν.

§ 13. Ἄλλ' ἴσως τις ἂν εἴποι
 ὅτι καὶ τῶν φυτῶν ἡ ἀφαιροῦμέν
 τι· ἢ οὐχ ὁμοία ἡ ἀφαίρεσις· οὐ
 γὰρ παρὰ ἀκόντων. καὶ γὰρ ἡμῶν
 ἐασάντων αὐτὰ, μεθίει τοὺς καρ-
 πούς· καὶ ἡ τῶν καρπῶν λήψις,
 αὐ μετ' ἀπωλείας αὐτῶν, καθά-
 περ ὅτε ἂν τὰ ζῶα τὴν ψυχὴν
 πρήτῃται. καὶ τὴν παρὰ τῶν με-
 λιττῶν δὲ τοῦ καρποῦ παράλη-
 ψιν, ἡ ἐκ τῶν πόνων ἡμῶν γι-
 γνομένην, κοινὴν ἔχειν πρᾶσκει
 καὶ τὴν ὄνησιν. συνάγουσι γὰρ
 αἱ μέλιτται ἐκ τῶν φυτῶν τὸ
 μέλι· ἡμεῖς δὲ αὐτῶν ἐπιμελούμε-
 θα. Διὸ καὶ δεῖ οὕτω μερίζεσθαι,
 ὥς μηδεμίαν αὐταῖς γίγνεσθαι
 βλάβην. τὸ δὲ ἄχρηστον μὲν ἐ-
 κείναις, ἡμῖν δὲ χρήσιμον, εἴη
 ἂν μισθὸς ὁ παρ' ἐκείνων. 3 ἀ-

φε-

e terra oriuntur: qua quidem priuare a-
 nimalia ut sacrificemus, non conuenit.

§ 13. Sed fortasse dicet quispiam, ex
 plantis quoque nos quicpiam detrahere,
 dum fructuum oblationes diis facimus.
 At non similis ea detractio est: non enim
 fit ab inuitis. Nam si etiam nos plantas o-
 mittamus, nullamque uim afferamus, ip-
 sae sua sponte fructus remittunt. Fructu-
 um praeterea demptio, non cum interitu
 stirpium efficitur, sicut cum animalia a-
 nimam effundunt. Fructus autem apum
 quia ex laboribus etiam nostris existit,
 ex eo conuenit, ut commune etiam e-
 molumentum percipiatur. Ipsae enim
 hinc inde mel ex floribus delibantes col-
 ligunt: nos uero curam ipsarum habe-
 mus, ut merito ita partienda etiam uti-
 litas sit, ne ipsae ullo damno affician-
 tur. Quod enim ipsis commodum non est,
 id nobis multos usus praestet: ut quasi
 merces ab illis sumendum esse uideatur.

Ab-

dem in eadem re confirmanda ponitur. τὸ
 τοίνυν μήθ' ἐστίν· μήθ' εὐδάπανον, οὐ πάνυ θυτέον.
 VICTORIUS.

10. Θύοντα τὰ ζ.] In singularem θύοντα
 omnes Porphyrii *codd.* conspirant. & sic
Euseb. quoque. perperam ergo *Cantabr.*
 θύοντας dederat.

1. Ἀφαιροῦμέν τι ----] *Cod. Lips.* dat ἀφαι-
 ροῦμεν τι ἢ οὐ. οὐχ ὁμοία ---- *atqui ait sa-*
crificantes nos etiam a plantis aliquid au-
ferimus. An tu negas? Respondet, *non*
par est ratio ---- quod tantisper teneri po-
 terit, dum melius reperiatur. mihi simpli-
 cius videtur ἢ prorsus omittere, ut natum
 e proximo τι. REISK. *Cantabr. Edit.* vole-

bat ἀλλ' οὐχ. sed cum *Lips.* conspirat *Cod.*
Bodl. ac *Meerm.* & vere, ut opinor. Sive
 cum *Reiskio* exponas, sive ἢ οὐ pro ἀλλὰ
 dictum putes. *Schol. Thuc.* II, 62. τὸ ἢ οὐ,
 ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ. Sed vide de loco isto *Duker*:
 ad L. III, 36. Posset etiam ἢ legi, vel,
 quod *Abreschio* placebat, ἢ ἀφαίρεσις: per
 interrogationem.

2. Ἐκ τῶν πόνων ἡμῶν.] Forte ἐκ κοινῶν τῶν
 πόνων ἡμῶν γιγνομένου-κοινῶν ---- REISK.

3. Ἀφεκτέον ἔρα τῶν ζώων ἐ.τ.θ.] Citat haec
Euseb. P. E. L. IV. p. 151. & *Theodor*:
 Serm. de Sacrif. p. 589. formula qua statim
 utitur, καὶ γὰρ ἄλλως, occurrit etiam sub
 init. §. 24.

4.

Abſtinendum igitur ab animalibus in ſacrificiis eſt. Accedit quod cum alia omnia deorum ſint, noſtri eſſe fructus uidentur, quippe cum nos eos & ſeramus, & plantemus, & aliis ſtudiis adhibitis enutriamus. Ex noſtris itaque, non ex alienis ſacrificandum eſt. Præterea quod ſumptu paruo parabile eſt, quam quod magno, ſanctius, & diis gratius eſt, & ſacrificantibus item, cum aſſidue ad pietatem exercendam ſuppetat, facilius. Quod uero neque eſt ſanctum, neque uili ſumtu acquiri poteſt, etiam ſi adſit, adhibendum in ſacrificiis prorsus non eſt.

§. 14. Animalia autem ex iis non eſſe quæ facile aut uili ſumptu comparentur, inde conſpici optime poteſt, ſi ad pleroſque homines ſpectemus: non enim ſi aliqui ſint, qui multis ouibus, alii qui bobus abundant, conſiderandum in præſentia eſt: primum quia multæ gentes ſunt, quæ nullum ex animalibus quæ idonea ſacrificiis ſint, niſi admodum ignobilia habeant: deinde quod ex iis etiam qui in ciuitatibus habitant, plerique penuria ho-

rum

Φεκτέον ἄρα τῶν ζώων ἐν ταῖς θυσίαις. καὶ γὰρ ἄλλως πάντα μὲν τῶν θεῶν ἐςιν, ἡμῶν δὲ δοκοῦσιν εἶναι οἱ καρποὶ· ἡμεῖς γὰρ καὶ ſπείρομεν αὐτοὺς καὶ φυτεύομεν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις ἀνατρέφομεν. θυτέον οὖν ἐκ τῶν ἡμετέρων οὐ τῶν ἀλλοτριῶν· ἐπεὶ καὶ τὸ εὐδάπανον, καὶ τὸ εὐπόριζον, τοῦ δυſπορίζου ὁσιώτερον, καὶ θεοῖς κεχαριſμένον, καὶ τὸ ῥᾶλλον τοῖς θύουσιν πρὸς ſυνεχῇ εὐſέβειαν ἔτοιμον. 4 Τὸ τοίνυν μὴ ὅσιον, μὴ εὐδάπανον, οὐ πάνυ θυτέον, εἰ καὶ παρείη.

§ 14. Ὅτι δ' οὐ τῶν εὐπορίζων καὶ εὐδαπάνων τὰ ζῶα, θεωρητέον, εἰς τὸ πολὺ τοῦ γένους ἡμῶν ὁρῶντας· οὐ γὰρ ἐπεὶ τινὲς εἰσι ἱ πολὺῤῥηνες καὶ πολυβοῦται τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο ſκεπτέον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰ τῶν ἐθνῶν οὐ κέκτηται τῶν θυσίμων ζώων οὐθέν, εἰ μὴ τις τῶν ἀτίμων λέγοι. δεύτερον δὲ, ὅτι τῶν ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσιν οἰκούντων οἱ πλείους ἀπα-

Q 3

νέ-

4. Τὸ τοίνυν μὴ —] Hæc iterum Euseb: loco laud.

1. Πολύῤῥηνες καὶ πολυβοῦται τ. ἀ.] Forte τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντες εἰσιν, ἀλλὰ ταῦτα ποῦτο ſκεπτέον. quia ſunt in hominibus armentis aliqui gregibusque abundantes, i-

deo omnes his copiis præſtant, ſed hic res eſt ſpectanda. REISK. Reſpicere videtur illa Homer: Iliad: I, 154.

Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολὺῤῥηνες, πολυβοῦται: Vid: ibi Schol. Paulo ante male Bodl. & Meerm. ὁρῶντες.

νίζουσι τούτων. Εἰ δὲ καὶ ² τῶν
 ἡμέρων τις καρπῶν λέγοι σπανί-
 ζειν, ἀλλ' οὐ τῶν γε λοιπῶν
 τῶν ἐκ γῆς φυομένων· οὐδ' οὐ-
 τῶ χαλεπὸν τοὺς καρποὺς ὡς
 τὰ ζῶα πορίσασθαι. ῥάων ἄρ' ὁ
 πόντος τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἀ-
 πὸ γῆς, ἢ ὁ τῶν ζώων. τὸ
 δ' εὐδάπανον καὶ εὐπορον πρὸς
 συνεχῇ εὐσέβειαν συντελεῖ, καὶ
 πρὸς τὴν ἀπάντων.

§ 15. Καὶ μαρτυρεῖ γε ἡ πεῖ-
 ρα, ὅτι χαίρουσι τούτῳ ¹ οἱ
 θεοὶ ἢ τῷ πολυδαπάνῳ. οὐ γὰρ
 ἦν ποτε τοῦ ² Θετταλοῦ ἐκείνου
 τοὺς χρυσόκερως βοῦς καὶ τὰς ἐ-
 κατόμβας τῷ Πυθίῳ προσάγοντος,
 μᾶλλον ἔφησεν Πυθία τὸν ³ Ἑρμι-
 ονέα κεχαρῆσθαι, θύσαντα ⁴ τῶν
 ψαι-

rum laborant. Nam si quis fructu-
 um nostrorum inopiam sibi esse di-
 cat: caeteris tamen quae e terra
 oriuntur, non indigebit: neque ita
 difficile erit fructus, ut animalia
 comparare. Facilior igitur fructuum,
 & e terra nascentium, quam ani-
 malium acquisitio est. Quod uero
 est facilius, uiliorisque penditur,
 ad assiduam & cuiuslibet pietatem
 facit.

§ 15. Ac diis quidem haec ma-
 gis placere, quam quae multos
 sumptus requirant, rei ipse euen-
 tus testatur. Nam cum olim Thes-
 falus ille boues deauratis corni-
 bus, & hecatombas Pythio Apol-
 lini immolaret, magis afferuit Py-
 thia Hermioneum sibi fuisse gratifi-
 ca-

2. Τῶν ἡμέρων τ. κ.] Forte τινέας. REISK.
 Interpres legit ἡμετέρων. & sic etiam est in
sod. *Bodl.* ac *Meerm.* sed nihil demutan-
 dum, quia opponuntur τοῖς ἐκ γῆς φυομένοις.
 ubi *Lips.* & *Meerm.* ἐκ τῆς γῆς. non male.

1. Οἱ θεοὶ ἢ τῷ πολυδαπάνῳ.] Subintelligitur
 μᾶλλον, cuius absentia in eiusmodi verborum
 ordine non est insolita. Exempla nobis I, 54.
 & alibi occurrebant. Plura dabunt *Needham*:
 ad *Hierocl.* in Aur: Carm: p. 138. & *Wes-*
seling: ad *Diod.* XI, 11. quibus facile mul-
 ta alia possent addi. mireris rem frequentissi-
 mam, sed saepe non observatam, viros
 doctos subinde in errorem induisse. exem-
 plis non utar.

2. Θετταλοῦ ἐκείνου τ. χ. β.] Forte ἐκείνου
 τοῦ τὰς χρυσόκ. REISK. Θετταλὸς dicitur qui
 aliis etiam Θεσσαλός. Vide quae de scriptura
 disputat *Wass.* ad *Thuc.* I, 20.

3. Ἑρμιονέα κεχαρῆσθαι.] *Κεχαρῆσθαι. grati-*

ficatum esse. rem fecisse gratam & acce-
 ptam. REISK. Optime. responsum Pythiae ha-
 bemus apud *Hierocl.* in Aur: Carm: p. 26.

Ἄλλὰ μοι εὐαδε χῶνδρος ἀγακλυτοῦ Ἑρμιο-
 νῆος.

ubi vid: *Needham*: docentem nostro in loco
Bentleium rescripsisse κεχαρισθαι, quo nihil
 verius. firmant sequentia illa ἦν κεχαρισμένος.
 Idem placebat *Abreschbio*.

4. Τῶν ψαισῶν ἐκ τοῦ πυθιδίου τοῖς τ. β.]
 Ψαισὰ quae fuerint supra vidimus, ubi ψαι-
 σθέντα θυλήματα adpellat. Erant tenuiorum
 sacrificia non alia fere quam illa, uti patet
 etiam ex illis quae leguntur infra §. 17. Di-
 vites tura, & alia id genus libamina, in
 aram coniciebant, observabantque, ut sum-
 mis digitis vel tura, vel fruges offerrent,
 ut scribit *Casaub.* ad *Theophr.* C. Eth. p.
 232. Immo tribus digitis id fieri consuevit.
Ovid. II. Fast: 573.

Εἰ

catum, qui e reticulo liba tribus digitis obtulerat. cumque ille ob id dictum reliqua omnia in aram in ignem inſuper conieciffet: rurfus dixit, duplo eum ingratius ita faciendo ſe praeſtitiffie quam prius fuerat gratus. Ita quod parabile eſt, diis placet: magisque numen ad ſacrificantium animum & mores, quam ad hoſtiarum copiam ſpectat.

§ 16. Similia his Theopompus etiam memoriae prodidit. Magnetem enim quendam ex Aſia inquit praediuitem hominem fuiſſe, qui cum copioſo pecudum grege abundaret, per ſingulos annos diis multa & magnifica ſacrificia exhibere conſueuerat, tum ob opum affluentiam, tum ob pie-

ta-

ψαιζῶν ἐκ τοῦ πηριδίου τοῖς τρισὶ δακτύλοις. προεπιβαλόντι δὲ διὰ τὸ ῥῆθην τὰ λοιπὰ πάντα 5 τοῦ πυρὸς ἐπὶ τὸν βωμὸν, εἶπε πάλιν, ὅτι ὁ δὲς τόσον ἀπέχθοιτο, τοῦτο δράσας, ἢ πρότερον ἦν κεχαρισμένος. οὕτω τὸ εὐδάπανον φίλον θεοῖς, καὶ μᾶλλον 7 τὸ δαιμόνιον πρὸς τὸ τῶν θυόντων ἥθος, ἢ πρὸς τὸ τῶν θυομένων πλῆθος βλέπει.

§ 16. Τὰ παραπλήσια δὲ καὶ 1 Θεόπομπος ἰσόρηκεν, εἰς Δελφοὺς ἀφικέσθαι ἄνδρα Μάγνητα ἐκ τῆς Ἀσίας Φάμενος, πλούσιον σφόδρα, κεκτημένον συχνὰ βοσκήματα, τοῦτον δ' εἰθίσθαι τοῖς θεοῖς καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν θυσίας ποιεῖσθαι πολλὰς, καὶ μεγαλοπρεπεῖς τὰ μὲν δι' εὐπορί-

αν

Et digitis tria iura tribus sub limine ponit.

Confer. *Bod. a Stapel* ad *Theophr.* H. Plant. L. IX. c. 4. Contentus itaque erat Hermioneus eo ſacrificii genere, quod ditiores ceteris addere ſolebant, quodque ἐπιθεῖν proprie dicebant, ut alio in loco dicitur.

5. Τοῦ πυρὸς.] Forte τῷ πυρὶ, aut τῶν πυρῶν. REISK. Nili velis τῆς πύρας, ob illa quae praeceſſerunt. Voluiſſe ita Bentleium *Needb.* l. l. me docuit. pro προεπιβαλόντι *Meerm.* προεπιβαλὼν τι.

6. Δὲς τόσον ἀπ.] Aut δις τόσον, aut δις τόσον. natum μα (in σῶμα) ex vltima litera vocabuli τόσον, & α ex initio ſequentis vocis ἀπέχθοιτο. REISK. Optime. δις τόσον *Fogeroll.* & *Valent.* iam correxerunt. Nec ſecus erat in *Cod. Bodl.* Recte ergo *Needbarn.* l. l. ſic quoque reſtituebat. Pati itaque nolui, ut τὸ σῶμα, quod ſolebat, diutius legeretur.

7. Τὸ δαιμόνιον πρὸς τὸ &c.] Aurea ſententia quam Noſter etiam §. 60. & alibi, pri-

ſciſque ſapientes centies inculcant. Solum producam *Platon.* in *Alcib.* p. 459. B. quia locus eſt pulcerrimus. καὶ γὰρ δεῖν ἐν εὐ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσι ἡμῖν θεοὶ, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχὴν. ἂν τις ὅστις καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνη. πολλῶ μᾶλλον, οἶμαι ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπὰς τε καὶ θυσίας. Et id quod viduae accidit in Euangelio, *Marc. XII*, 43. Nota mihi etiam elegantem paronomafiam in ἥθος & πλῆθος, quam ſaepe ſectari ſolent auctores vetuſti. Poſt alios multa hac de re *Albert.* ad *Luc.* A. A. VIII, 30. Tale eſt illud §. 19. βεόφιλοις & πολυτελεῖς.

1. Θεόπομπος ἰσόρηκεν.] Plures fuerunt Theopompi, de quibus *Fabric.* in *Bibl. Graec. Menag.* ad *Diog. Laerti.* III, 26. & VI, 14. aliiſque agunt. Et praeter illos Theopompus, Philoſophus Pythagorae cuius meminit *Libani.* *Epist.* 1526. quem *Wolfius* addi vult Pythagoreorum indici, a *Fabric.* vol. I. nobis dato: Inrelligebam hoc loco opus Theophr. περί τῶν

αν ² τῶν ὑπαρχόντων, τὰ δὲ δι' εὐσέ-
βειαν καὶ τὸ βούλεσθαι τοῖς θεοῖς ἀ-
ρέσκειν. οὕτω δὲ διακείμενον πρὸς τὸ
δαιμόνιον ἔλθειν εἰς Δελφοὺς, πομπεύ-
σαντα δὲ ἐκατόμβην τῷ θεῷ καὶ τιμή-
σαντα μεγαλοπρεπῶς τὸν Ἀπόλλωνα,
παρελθεῖν εἰς τὸ μαντεῖον ³ χρησι-
ριαζόμενον· οἰόμενον δὲ κάλλιστα πάν-
των ἀνθρώπων θεραπεύειν τοὺς θε-
οὺς, ἐρέσθαι τὴν Πυθίαν, τὸν ἄ-
ριζα καὶ προθυμότητα τὸ δαιμό-
νιον γεραίροντα θεσπίσαι, καὶ τὸν
⁴ ποιοῦντα τὰς θυσίας προσφιλε-
στάτας, ὑπολαμβάνοντα δοθήσεσθαι
αὐτῷ τὸ πρωτεῖον. τὴν δὲ ἰέ-
ρειαν ἀποκρίνασθαι, πάντων ἄρι-
στα θεραπεύειν τοὺς θεοὺς Κλέαρ-
χον, κατοικοῦντα ἐν Μεθυδρίῳ τῆς
Ἀρκαδίας. τὸν δ' ἐκπλαγέντα ἐκ-
τόπως ⁵ ἐπιθυμῆσθαι τὸν ἄνθρω-
πον ἰδεῖν, καὶ ἐντυχόντα, μαθεῖν
τινα τρόπον τὰς θυσίας ἐπιτελεῖ.

ἄ-

tatem, & quia diis placere summo-
pere studebat. Hunc ita affectum ad
deum Delphos profectum cum sacri-
ficiis fuisse, cumque ibi magnifica
hecatombarum pompa Apollinem fu-
isset ueneneratus, ad oraculum con-
sulendum fuisse ingressum: cumque
se praeclarissime omnium diis cultum
exhibere arbitraretur, Pythiam in-
terrogasse quisnam esset, qui opti-
me & promptissime deum uenerare-
tur, eique gratissima sacrificia offer-
ret, ratum fore ut sibi palma ea in
re sine dubio concederetur: uatem
autem respondisse omnium optime
deos colere Clearchum, qui Methy-
drii, id Arcadiae oppidum est, ha-
bitaret. Illum autem mirum in mo-
dum admiratum in animum induxis-
se suum, ut eo pergeret, atque
hominem conueniret, ab eoque quo
pacto sacrificaret, sciscitaretur.

Cum-

εὐσεβείας, cuius meminit *Schol. Aristoph.*
ad Aves 1354. & ex illo *Vossius* de Hist.
Gr. I, 7. atque alii, quod Chio contribuunt,
nisi illi prava lectione decepti fuerint, qua
de re infra.

2. Τῶν ὑπαρχόντων.] Τὰ ὑπάρχοντα centies
eo sensu Graecis dicuntur. Unde *Westen.*
hoc ex loco inlustrat *Luc.* in Euang. VIII, 3.
profecto operae pretium erat, ut tredecim
huius significationis exempla coaccervaret.

3. Χρησιμαζόμενον.] Operarum, ut opinor,
errore in *Cantabr.* erat χρησιμαζόμενον. Χρησι-
μαζέειν & χρησιμαζέσθαι quid proprie sint pul-
cere edocuit δ' πένυ ad *Diod.* Sic: L. XVI, 26.

4. Ποιοῦντα τὰς θυσίας.] Forte ποιοῦμενον.

REISK. Ita sane Noster frequentissime: nec
tamen aliam illam formam, plane respuit.
vid: §. 22. & 56. paullo ante rescripti ἐρέσθαι
cum antea legeretur ἔρεσθαι.

5. Ἐπιθυμῆσθαι.] Ἐπιθυμῆσαι. quo etiam
ducit lectio *Cod. Lips.* in quo legitur qui-
dem ἐπιθυμῆσθαι idque ab eadem manu, est
tamen si ita deformatum, ut facile appa-
reat librarium in eo aliquid machinatum
esse, cum aliud ante exarasset. Proximum
ἐκτόπως non ad praemissum ἐκπλαγέντα, sed
ab subiectum ἐπιθυμῆσαι pertinet. mirifico
desiderio hominem videndi exarsisse. REISK.
V. supra I, 25. ubi ἐγχρονίζεσθαι pro ἐγγχεῖν
nobis occurrebat, quam vocem, quod

i-

Cumque Methydrium conſeſtim ſe contuliſſet, primum quidem oppidi exiguitate & humilitate conſpecta rem ita contempſiſſe, ut nedum inde priuatum quempiam, ſed ne ciuitatem quidem totam praeclarius, & magnificentius ſe uenerari deos poſſe exiſtimaret. nihilo minus tamen ad hominem acceſſiſſe, ab eoque reſquiſuiſſe, ut modum quo deos coleret, ſibi explicaret. Clearchum uero ita dixiſſe: Ego quidem ſumma diligentia ſemper in conſtitutis temporibus diis ſacrifico: dum & ſingulis quibusque menſibus in nouiluniis Mercurium, & Hecatem, & reliquos deos quos maiores noſtri nobis reliquerunt, corono, atque orno, tureque iſtis, & libis,

ἀφικόμενου οὖν ταχέως εἰς τὸ Μεθύδιον, πρῶτον μὲν καταφρονῆσαι, μικροῦ καὶ ταπεινοῦ ὄντος ὁ τοῦ μεγέθους τοῦ χωρίου, ἡγούμενον οὐχ ὅπως ἂν τινὰ τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτὴν τὴν πόλιν δύνασθαι μεγαλοπρεπέστερον αὐτοῦ, καὶ κάλλιον τιμῆσαι τοὺς θεοὺς ὅμως δ' οὖν συντυχόντα τῷ ἀνδρὶ, ἀξιώσαι φράσαι αὐτῷ, ὅτινα τρόπον τοῦς θεοὺς τιμᾷ. τὸν δὲ Κλέαρχον φάναι ἐπιτελεῖν καὶ σπουδαίως θύειν ἐν τοῖς προσηκουσιν χρόνοις, 7 κατὰ μῆνα ἑκάστον ταῖς νομηνίαις σεφانوῦντα καὶ φαιδρύνοντα τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἑκάτην, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἱερῶν, 8 καὶ τοὺς προγόνους καταλιπεῖν, καὶ 8 τιμᾶν λιβανωτοῖς, καὶ ψαι-

R

50-

ibi monere, debuēram, eadem forma habemus apud *Platonē* in *Gorg.* p. 327. E. de aliis Doct. *Abreſch.* Dil. Thuc. Auct. p. 282. Hoc in loco rectius *Meerm.* ἐπιθυμῆσαι. 6. Μικροῦ — μεγέθους τ. χ.] Vocabulum μέγεθος hic nihil aliud quam *ſpatium* & *ambitum* oppidi ſignificat, & eſt ſignificationi tam magnae rei, quam parvae commune. Proinde recte comma, abeſt ab ὄντος a *Cod.* *Lipſ.* haud diſſimulabo tamen Theopompum ita mihi videri dediſſe. ταπεινοῦ ὄντος ἐς μέγεθος τοῦ χωρίου. REISK. Μεθύδιον πόλιν μὲν οἶκ' ἔτι, κάμην δὲ ἐς τὸ Μεγαλοπολιτικὸν συνελευσαν dicit *Pauſ.* L. VIII. p. 475. & 512. Ex quo enim condita eſt Megalopolis in vicum degeneravit. Conſ. V. D. ad *Thucyd.* I, 58. μικροῦ τοῦ μεγέθους videtur ſpecies eſſe δξύμωρον, de quo loquendi genere multa Viri D. Contrarium πόλεις μεγέθει μεγίστας eleganter dixit *Aelian.* V. II, III, 18. Alia

lege apud *Weſſeling.* ad *Herod.* I, 19.

7. Κατὰ μῆνα ἑκάστον &c.] Lex antiquiſſima Athen: ταῖς Νομηνίαις θύειν, quae ſacra ἐπιμνία dicebantur. Vid. *Peit.* Leg. A. L. I, 1. p. 158. Ilinc *Plato* de Leg. VIII. p. 905. B. δώδεκα ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα θεοῖς, ὧν ἐν ἡ φυλῇ ἑκάστη ἐπώνυμος ἔστω, τούτων ἑκάστῃς ἑμμένα ἱερά. Quare cum mos iſte diu ante Moiſis aetatem inter gentiles fuerit frequentiſſimus, Deus olim in noviluniis ſibi viſtimas inmolari voluit, ne Iſraelitae, moribus antiquis additiōres, Gentium numinibus inmolarent, uti viſum fuit *Spencer.* de Leg. Rit. III, 4.

8. Τιμᾶν λιβανωτοῖς.] Adſcriptum erat in margine *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* λιβανωτός ἐſτι, τὸ ἐκ λιβάνου γινόμενον ἄρωμα. ψαῖς δὲ εἰς αἷον ἑλπίται ἐλαῖον καὶ οἶνον δεδευμένα ἀπὸ τῆς τοῦ μύλου περιφύσεως, ἅπερ ἐπεθυμῶν ταῖς θεοῖς πόπανα δὲ πλακουντία πλατέα καὶ λεπτά, καὶ περιφερῆ.

9.

σοῖς, 9 καὶ ποπάνοις. κατ' ἐνιαυ-
τον δὲ θυσίας δημοτελεῖς παιεῖσθαι,
παρалаίποντα οὐδεμίαν ἐορτήν. ἐν
αὐταῖς δὲ ταύταις θεραπεύειν τοὺς
θεοὺς, οὐ βουβυτροῦντα, οὐδὲ ἱε-
ρεῖα κατακόπτοντα, ἀλλ' ὅ, τι ἂν
παρατύχη, ἐπιθύοντα, σπουδάζειν
μέντορ ἀπὸ πάντων τῶν περιγιγνομένων
10 καρπῶν, καὶ τῶν ὥραιων ἃ ἐκ
τῆς γῆς λαμβάνεται, τοῖς θεοῖς τὰς
ἀπαρχὰς ἀπονέμειν καὶ τὰ μὲν πα-
ρατιθέναι τὰ δὲ 11 καθυγιαίνειν αὐτοῖς.
αὐτὸν δὲ τῇ αὐταρκεῖα πρὸς ἐσχηκότηα
12 τοῦ θύσαι βοῦς προνοεῖσθαι.

§ 17. Παρ' ἐνίοις δ' ἰσόρηται τῶν
συγγραφέων, 1 τῶν τυράννων μετὰ
τὸ κρατῆσαι Καρχηδονίων, 2 ἐξα-
τόμ-

& placentis sacra offero: & quotannis
publicas oblationes celebroy, ita ut nul-
lum solenne festum unquam omittam.
In quibus sane non mactatis bobus, ne-
que uictimis iugulatis deos placo, sed
quibuslibet, quae facile occurrerint.
Atque in primis illud studeo, ut ex
omnibus tempestiuis frugibus quae e
terra mihi suppetunt, primitias diis
reddam. alias siquidem mihi ad uescen-
dum sumo, alias aris eorum adolere
consueui. Nam cum eo sim contentus,
quod mihi est satis, ut boues immola-
rem, adicere animum nunquam potui.

§ 17. Apud quosdam item monu-
mentis literarum proditum est: quod
cum tyranni multo cum certamine in-

9. Καὶ ποπάνοις.] Vid: Cel: *Rbunken*: ad
Lex: Tim: Plai: in *Πόπανα*, ubi eodem modo
quam in scholio laudato legitur, nisi quod
pro *πλακουντία* ibi sit *πέμματα*, quod *Suid*:
& *Phot*: in *Lex: Msi*: etiam praeferunt. Con-
fer: *Suid*: in *Ἀνάστατοι*, ubi parum recte *In-
terp. porana etiam placentiae vocantur*,
quem errorem castigavit *Elegant: Tour*: E-
mend: in *Suid*: p. 36. Vox migravit in La-
tium. Iuven: VI, 540.

tenui porano corruptus Osiris.

ληβανωτὸς & πόπανον iunguntur *Menandro*
infra 17. ubi plura.

10. Καρπῶν καὶ τῶν ὥραιων.] Sunt ὥραια e-
tiam illa quae quotannis statis temporibus
ex animalibus proveniunt. REISK. Ὁμαῖοι καρ-
πῶν sunt proprie omnes fructus e terra pro-
venientes, quibus pro anni & temporis ra-
tione utebantur, verni, aestivi &c. prout
sua quique ὥρα nascerentur, vel potius ma-
turi essent, nam de illis, non de immatu-
ris, quod V. D. ad *Diog: Laerti: II*, 32.
volebat, dicitur. Res certa ex illis quae
Graevius Lect: *Hesiod: c. 2.* & *Wesseling*:

ad *Diod: Sic: III*, 69. docuerunt.

11. Καθυγιαίνειν.] Forte *καθυγιαίνειν. adole-
re, igni consumere.* REISK. Per *adolere*
dedit etiam *Felic*: & certe *καθυγιαίνειν* fre-
quens est de victimis quae arae inpositae i-
gne consumuntur. V. *Wess*: ad *Diod: IV*,
23. Solent autem voces hae saepissime inter
se permisceri. Exemplo tibi sint, quae V.
D. ad *Polluc: I*, 26. observarunt.

12. Τοῦ θύσαι βοῦς προνοεῖσθαι.] Ante *προ-
νοεῖσθαι* deest οὐ vel οὐδὲν. REISK. Nisi *προνοεῖ-
σθαι cavendi* vel *praecavendi* significatione
accipias, de qua H. *Steph*: in V.

1. Τῶν τυράννων.] Optimor Porphyrium re-
spicere illam historiam quae habetur apud
Diod: Sic: L. XI. & *Herod: L. VII.* de Gelo-
ne & eius sociis. VALENT. Gelonis res cum
Karthaginiensibus tradit *Diod: L. XI*, 24.
Sed ibi nihil quod huic loco convenit. Ge-
lonem victoriam de Karthaginiensibus repor-
tasse & Delphos pecuniam misisse narrat
Herod: VII, 65.

2. Ἐκατόμβας παρασησέντων.] Παρασησέντων pro-
pria sacrificiorum vox. vidimus §. 25. nec

MQ-

inter ſe, & contentione poſt debellatos Carthaginenſes Hecatombas eximias Apollini adduxiſſent, quibusque delectaretur maxime interrogaffent, deus praeter omnem ipſorum expectationem reſponderit, Docimi liba ſibi accepta potiſſimum fuiſſe. is Delphicus erat aſperi cuiusdam loci cultor, qui cum ex agro eo die in urbem ueniſſet, ex appenſo ſacculo farinae paucos quosdam manipulos obtulerat: quibus deum magis oblectarat, quam illi qui ſacrificia ea magnificentiſſimo apparatu exhibuerant. Vnde ex poetis quidam ob rei perſpicuitatem talia quaedam uidetur aſſeruiſſe: quem ad modum in Myſti fabula Antiphanes diſſerit:

Diis namque ſimplex uilitas rerum placet.

Cu.

monerem, niſi ipſiſſimo diſto uſus eſſet *Lucian.* Deor: Concil: 13. *πῶν ἰαυρίας ἐκατόμβας παραστήσῃ.*

3. Δελφὸς δὲ ἦν οὗτος. Cives neque quam urbs ipſa dicebantur Δελφοί. τὸ ἐθνικὸν ὁμολύμως τῇ πόλει ut *Steph. Byz.* ſcribit. Exemplum inuenies apud *Periz.* ad *Aelian.* V. H. VI, 9. & *Boſſium* Obſ: Crit: c. 2. hic uti γεωργῶν πετρίδια, ſic apud *Iſocr.* de Pace p. 362. πέτρες γεωργούντες occurrunt.

4. Δράκας ἐθυλίσματο. Velis forte ἐθυλίσματο. Vocabulum θυλίσσας rarius eſt, notat θυλίματα obſerre, *V. Caſaub.* ad *Theophr.* C. Eth: p. 231. θυλίματα, inde diſta, quae fuerint apud veteres vidimus § 6. Frequentius eſt ἐθυλίσασθαι, de quo *Polluc.* I, 27. ſed ibi codices variant, & aliqui θυλίσασθαι habent. in *Bodl.* & *Meerm.* perperam erat ἐθυλίσματο. Δράκας quid vocaverint docent *V. D.* ad *Heſych.* in Δράξ. Pro τέρψας, quod

τέρψας κατὰ πολλὴν ἔριν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐκπρεπεῖς παραſησάντων τῷ Ἀπόλλωνι, εἴτα πυνθανομένων αἷς ἡσθεῖη μάλις, παρ' ἐλπίδα πᾶσάν αὐτῶν ἀποκρίνασθαι, διότι τοῖς Δοκίμου ψαιστοῖς. 3 Δελφὸς δὲ ἦν οὗτος, σκληρὰ γεωργῶν πετρίδια κατιῶν δὲ ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐκ τῆς περικειμένης πῆρας τῶν ἀλφίτων ὀλίγας 4 δράκας ἐθυλίſματο, πλεοντέρψας τὸν θεὸν τῶν μεγαλοπρεπεῖς θυſίας ſυντελεſάντων. ὅθεν καὶ 5 τῶν ποιητῶν τις διὰ τὸ γνῶριμον ἀποφαίνεσθαι ἐδόκει τὰ τοιαῦτα. 6 ὡς Ἀντιφάνει ἐν μῦσίδι λέγεται,

Ταῖς εὐτελείαις οἱ θεοὶ χαίρουσι γάρ.

R 2

TE-

ſequitur, *Lipſ.* τέρψαν.

5. Τῶν ποιητῶν τ.] Τις. viſum eſt poetarum quibusdam eiſmodi ſententias, ut locos communes nemini non notos inſpergere. dativum hic requiri & res ipſa monſtrat, & ſequens Ἀντιφάνει confirmat. Reisk.

6. Ὡς Ἀντιφάνει &c.] Verſionem illorum carminum Antiphanis debemus *Clar.* *Grotio* in exc. 617. ſic autem ſecundum & tertium ille legit

Τεκμήριον δ' ὅταν γὰρ ἐκατόμβας τινὲς
Θύωσιν, ταύταις καὶ λιβανωτὸς ἐπιτέτῃ.

Caetera enim quae interponuntur putavit ex interpretamento nata. Sequentes Menandri verſus idem *Grotius* vertit. VALENT. Verſus Antiphanis ſic ſere in metrum redigantur

Τεκμήριον δ' ὅταν γὰρ ἐκατόμβας τινὲς
Θύωσιν, ἐπὶ ταῖς πᾶσι δαψιλεſέταις,
Ἐς αὐτὸς ἀπάντων καὶ λιβανωτὸς ἐπιτέτῃ.

9

τεκμήριον δὲ, ὅταν γὰρ ἑκατόμ-
βας τινες θύωσιν, ἐπὶ τοῦτοις
ἅπασιν, ὕψατος πάντων καὶ λι-
βανωτὸς ἐπετέθη.

Ὡς ἄλλα μὲν τὰ πολλὰ παρα-
ναλούμενα,

Δαπάνην ματαίαν οὖσαν αὐτῶν οὐ-
νεκα.

Τὸ δὲ μικρὸν αὐτὸ, τοῦτο ἀρε-
σὸν τοῖς θεοῖς.

Καὶ 7 Μένανδρος δ' ἐν δυσκόλῳ Φη-
σίν·

Ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὴς καὶ τὸ πό-
πανον·

Τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ πῦρ
ἅπαν τελέην.

§. 18.

e lege carminis apparet, aut veteres λιβα-
νωτὸς per o scripssisse, aut in carmine u &
e promiscue habuisse. Argumentum rei hoc.
*cum hecatombis sacrificarunt, post latissi-
ma omnia & splendidissima, postremum
omnium ibus offertur & aras inponitur.*
REISK.

Ὡς Ἀντιφάνης &c.] Varii fuerunt huius
nominis: hic significatur ille quem plerique
Rhodium fuisse putant, quo de *Fabrici* B. G.
II, 22. Comoediam hanc laudat etiam *A-
lphen*: X, 14. (ubi mulierum confabulationem
fuisse docet, nullaque erat causa, quare *A-
myssiden* legendum putaret. *Dasecamp.*) & 13.
Μῆσις haec, seu μεμνημένη, videtur cultum
divinum praecerpisse, qui non pompa & in-
mensis sumptibus, sed pura sanctaque mente
celebrabatur. Credibile enim est, Comicum
in hac fabula corruptas sacrorum leges ac
caeremonias pungere ac perficere voluisse,
ut bene observatum *T. Hemsterb.* Viro Exi-
mio ad *Polluc.* X, 67. qui fragminis huius
oblitus non fuit. Iam quod ad versus ipsos,
Grotii quae fuerit opinio, *Valent.* dixit,
non tamen de nihilo est, pro ἐπετέθη ibi legi

Cuiusce rei argumentum subiiciens,
Nam cum boum, inquit, de grege
sacrum quis fecerit,

*Post omnia aris turis additur vapor
Postremus: ampla ut caeterorum copia
Praeferre nil nisi gloriam offerentium,
Vanosque sumptus: quod ultimo infer-
tur loco,*

Videatur id placere diis uel pauculum.
Quin & Menander in *Moroso*, fabu-
lae id est nomen, ita inquit.

Pia hinc oblatio turis & libaminum,

*Quae iniecta flammis omnia accepit
deus.*

§. 18.

ἐπετέθη. ἐπιθέν certe optime hic conveniret.
Confer quae dicuntur § 59. Utique probabile
mihi non est, omnia ea esse Antiphanis,
quae Auctor inferit, usque dum ad Menan-
dram perveniat. Pleraque illorum e poeta
sumta mihi persuadeo, non vero eum per-
petua serie expressum. Quod si aurium me
non fallat iudicium, illa certe τεκμήριον δὲ
philosophi potius quam Comici esse viden-
tur. de metro ideoque sollicitus non ero,
quod si in illis *Grati* sibi non semper con-
stare notes, recorderis velim, Virum Sum-
mum sententiae passim maiorem curam,
quam moduli habuisse. Ceterum τὰ ante
τοιαῦτα deerat *Meerm.* cui *Cod.* adscriptum
erat τοῦτο καὶ Σάπαιρος λέγει ἐν ταῖς ἐκλογαῖς
τῶν ἱσορίων. & sic etiam *Lips.* sed ibi pro
λέγει est προφέρει.

7. Μένανδρος ἐν *Δυσκόλῳ* &c.] Apud *Me-
nandri*: in *Fragm.* p. 52. sic legitur

ὁ λιβανωτὸς εὐσεβὴς
Καὶ τὰ πόπανον. τοῦτ' ἔλαβεν ὁ θεὸς ἐπὶ
τὸ πῦρ

ἅπαν ἐπιτέθεν.

Et sic *Grot.* in *Exc.* p. 719. & *Alphen.*
IV

§ 18 Propterea ſane etiam figlinis uafis , & ligneis , & uimineis ad publica praefertim ſacrificia uti conſuerant , deos oblectari ipſos rati. Vnde etiam nunc uetuliſſima uafa quae figlina aut lignea fuerint , & ob materiam , & ob artis ſimplicitatem diuina eſſe magis exiſtimantur. Nam Aeſchilum inquirunt , cum fratres rogarent , ut paeana in deum ſcriberet , dixiſſe optima a Tynnicho fuiſſe conſcripta , quo circa ſua ſi Tynnichi hymnis conferrentur , non ſecus fore accepta quam ſtatuae nouae ſint , ſi ueteribus comparantur : illas enim licet ſimplici modo fabrefactae ſint , diuinas haberi : nouas quamuis accurate

§ 18. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ¹ κεραμίοις ἀγγείοις , καὶ τοῖς ξυλίνοις , καὶ πλεκτοῖς ἐχρῶντο , καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς δημοτελεῖς ἱεροποιίας , τοιούτοις χαίρειν πεπεισμένοι τὸ θεῖον. ὅθεν καὶ τὰ παλαιότατα ἤδη κεράμια , καὶ ξύλινα ὑπάρχοντα , μᾶλλον θεῖα γενόμεναι διὰ τε τὴν ὕλην , καὶ τὴν ἀφέλειαν τῆς τέχνης. τὸν γοῦν Αἰσχύλον φασὶν , ² τῶν ἀδελφῶν ἀξιούντων εἰς τὸν θεὸν ³ γράψαι παιάνα , εἰπεῖν , ὅτι βέλτερον ⁴ Τυννίχῳ πεποιήται. παραβαλλόμενον δὲ τὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκείνου , ταυτὸν πείσεσθαι τοῖς ἀγάλλμασι τοῖς καινοῖς πρὸς τὰ ἀρχαῖα· ταῦτα γὰρ καίπερ ἀπλῶς πεποιημένα , θεῖα νομίζεσθαι τὰ δὲ

R 3

και-

IV, 11. ubi vid: magnum Animadverforem. De verſuum integritate conſuli debent interpretes. Bene Latinorum *ius prium* , cum hoc dicendi genere contendit Celsus *Burman*: ad *Ovid*: I. Faſt: 672. Et hoc uti in loco , ſic apud *Aelian*: V. H. XI, 5. iungitur *πόπανον* & *λιβανωτός* , ubi plura de hiſce ſacris *Periz*.

1. Κεραμίοις ἀγγείοις.] Solent fere alii ſubſtantivum per ellipſin ſupprimere. *Suidas* κεραμείον. ἀγγεῖον. τὸ δὲ κύριον κεράμιον , διὰ τοῦ εἰ μὴ πρόκειται τὸ ἀγγεῖον. Sic Noſter ſtatim κεράμια adpellat. debuiffet utique hic κεραμείους legi , ſed εἰ & , in huiusmodi centies confundi alibi diximus.

2. Τῶν ἀδελφῶν.] Τῶν Δελφῶν. rogatum a Delphiis , ut Deum ſuum Appollinem , Delphicum puta , paeane conſcripto concelebraret. REISK. Idem viſum fuit *Fabro* Epift: L. I. p. 187. nec diſſentire videtur *Fabric*: B. G. II, 6, 8. utinam codices addicerent ! ſcribarum certe ſocordia ſaepius caput adpinxit Del-

phis , quo carere debebant , ut apud *Plut*: T. II. p. 965. C. & alios , quos excitat *Weſſeling*: ad *Herod*: V, 72.

3. Γράψαι παιάνα.] Bene , nam *παιάν* proprie hymnus in Apollinem vel Dianam , licet latius etiam pateat , & ad laudes quascunque transferatur. Vid: *Wolfium* ad *Liban*: Epift. 1333.

4. Τυννίχῳ πεποιήται.] Non eſt inventus aliquis eius nominis. Repofuimus igitur Phrynichum. Tragoedum Aeſchylo contemporaneum. VALENT. Forte τῷ Ἰβύκῳ πεποιήται. ſed vid. Fabr: Bibl: Graec: I. p. 615. qui vulgata e Platone defendit. REISK. Et ſic etiam *Menag*: ad *Diog*: L. II, 42. & recte. Laudatur quidem *Platoni* in *Min*: p. 569. *Pbrynichus* aliquis , ſed ille alius eſt. Fuere plures huius nominis , uti e *Fabric*: Bibl: Gr: & V. D. ad *Aelian*: V. H. III, 8. liquere poſtoſt , ſed cum verum auctorem habeamus , circumſpicere alios neceſſe non eſt.

5.

καινὰ, ὃ περιέργως εἰργασμένα, θαυμάζεσθαι μὲν, θεοῦ δὲ δόξαν ἤττον ἔχειν. καὶ ὁ τὸν Ἡσίοδον αὖν εἰκότως τὸν τῶν ἀρχαίων θυσίων νόμον ἐπαινοῦντα εἰπεῖν,

Ὡς κε πόλις ῥέξῃσι νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

§ 19. Οἱ δὲ τὰ περὶ τῶν ἱερουργιῶν γεγραφότες καὶ θυσίων, τὴν περὶ τὰ πόπανα ἀκρίβειαν φυλάττειν παραγγέλλουσιν, ὡς ἀρετὴν τοῖς θεοῖς ταύτην, ἢ τὴν διὰ τῶν ζώων θυσίαν· καὶ ἡ Σοφοκλῆς διαγράφων τὴν θεοφιλῆ θυσίαν φησιν ἐν τῷ πολυεῖδω,

Ἦν μὲν γὰρ οἶδς μαλλὸς, ὃ ἦν δὲ ἀμπέλου.

Σπογδῆτε καὶ ῥάξ εὖ τεθησαυρισμένη·

4 E-

te elaboratas, admirationi quidem ob ar-
tificium esse, longe minorem tamen in se
habere diuinitatis existimationem. atque
iccirco merito Hesiodum ueterum sacri-
ficiorum legem commendantem dixisse:

*Vi populus sacrum faciat uetus opti-
ma lex est.*

§ 19. At qui de sacrorum operatio-
ne & sacrificiis scripserunt diligenti-
am in libaminibus seruandam praeci-
piunt, quippe cum ea longe gratiora
diis sint, quam sacrificium quod ex a-
nimalium mactatione offertur. Sopho-
cles item diis gratum sacrificium expo-
nens in Polyido ita inquit:

*Nam uellus oblatum erat ouis, erat
uitium*

*Libamen, acini & bene reseruatus la-
tex:*

Bar-

5. *Περιέργως εἰργασμένα.*] Qualia illa fuerint facile intelliges, si vim potestatemque vocis *περιεργάζεσθαι* consideres. est quippe *cum ouia aliquid elaborare*. hinc passim de summo dicitur & inmodico studio, quod in rem aliquam impenditur, unde *περιεργον* notare coepit, quidquid nimii & supervacui est laboris. Adeant tirones *Periz*: ad *Aelian*: V. H. II, 44. & solet sic *περὶ* in aliis compositis.

6. *Τὸν Ἡσίοδον.*] Vid: *Hesiod*: *Fragm*: vers. 169. sed ubi male haec, quasi *ex Antro Nymphae*. petita, laudantur. Paullo post *διὰ τὸν*, transpositis vocabulis erat in *Edd*: antiquioribus *Lips. Cod.* & *Meerm*.

1. *Σοφοκλῆς διαγρ.*] Sophoclis carmina ibi adducta interpretatus est idem Grotius. VALENT.

2. *Ἦν μὲν γὰρ &c.*] A Sophocle haec accepta inuenias etiam apud alios, sed diverso

modo. Ac primum quidem versum sic resti-
xi, ἦν δὲ ἀμπέλου, cum antea legeretur ἦν δ' ἀμπέλου. Suadebat hoc & moduli ratio, & *Clem. Alex*: *Strom*: L. IV. p. 476. & *Grotii* in *Exc*: p. 139. qui sic expresserunt, au-
thoritas. debent haec explicari e lanæ usu in sacris antiquorum, uti *ἔρια καὶ μαλλὸς* saepe iungi solent. Vid: *Hemsterb*: ad *Comici* *Plut*: 1053. *μαλλοῦ* pro *βαλλοῦ* dexterrime restitu-
entem, & *Porphyrium* egregia luce circumfundentem. Conf: etiam *Castell*: de *Fest*: *Graec*: in *Ἑρσίωνη*, & quo modo his, sed suo arbitrio, in rem suam utatur *Spencer*: *Leg*: *Hebr*: *Rit*: II, 15.

3. *Ἦν δ' ἀμπέλου.*] Forte ἦν δ' ἔξ ἀμπέλου. mox *ἔλαις*, id est *ὄλαις*, nam veteres ο & ω & οὐ promiscue habebant, & *ὄλαι* sunt idem atque *ἔλαι* *κριθαί*. grana hordei a mola nondum contrita. REISK.

4.

Farrago nec non fructuum promiſcua :

Liquorque oliuae pinguis, & faberri-
me

Apis reſinae fiſtilis cera fauus:

Veneranda autem in Delo erant ue-
terum monumenta, ex hyperboreis
manipuligeris. Oportet igitur, ut
expurgatis moribus ad deos acceda-
mus

Ἐνὴν δὲ παγκάρπεια συμμιγῆς
ἔλαις,

Λίπος τ' ἐλαίας καὶ τὸ ποικιλώ-
τατον

Ἐουθῆς μελίσσης κηρόπλαστον ὄρ-
γανον·

Ἐμνὰ δ' ἦν τῶν πρὶν ὑπο-
μνήματα ἐν Δήλῳ ἐξ ὑπερβορέων
ἀμαλλοφόρων. Ἐπεὶ τοίνυν καθη-
ραμένους τὸ ἥθος ἵναί τι βύσονται,
τοῖς

4. Ἐνὴν δὲ παγκάρπεια &c.] Male apud
Grosium

Ἐν τῇ δὲ παγκάρπεια συμμιγῆς ἐλαίς.
Melius Clem: Alex: licet ordine paululum
turbato, Ἐνὴν δὲ συμμιγῆς ἔλαις παγκάρπεια.
quod παητικώτερον videri posset. παγκάρπεια
forte displicuit librario, ignaro utroque mo-
do multa huius generis efferri. ἔλαια quid
fuerint Lexicographi docent. eodem redit,
an sic an ἔλαι scribas. cuius observationis
neglectus effecit, ut V. D. culpam inpinge-
ret Lucian: qua eum liberat D'Orvill: ad
Char: IV, 2. posterius hoc loco metrum
posulat.

5. Ἐουθῆς μελίσσης &c.] Apud Clem: pro
ἐλαίας editur ἐλαίου. & ξανθῆς pro ξουθῆς. sed
posterius illud amant poëtae, ut in Fragm:
Antiph: apud Alben: X, 15. & infra § 21.
Apud Schol: Eurip: qui hunc versiculum
laudat, legitur ξουθοῦ μελίσσης &c. idque a
Sophocle, non sine causa, profectum puta-
bat Valkenar: vid: ad Phoenis. Eurip: p.
622. Eleganter ἔργανον μελίσσης mel dicit.
ἔργανον ἀντὶ τοῦ ἔργον. V. Schol: Eurip: l. l.
passim poëtae ἔργα μελίσσης vocant, vid: ad
I, 21. Nota etiam mellis usum in sacris,
quem diis gratissimum credebant. V. Wes-
seling: ad Diod: Sic: V, 62. Secus quam
Hebraeorum legislatori placuit, sed id non
pertinet ad hunc locum.

6. Σεμνὰ δ' ἦν τῶν &c.] Solebant antiquis-
simis temporibus Hyperboreorum sacra in in-
sulam Delum mitti, manipuli frugum, id-
que sollempni cum pompa & tripudio. Ἀμαλ-
λας manipulos frugum notant, & Ἀμαλ-

λοφόρην Ceresi sacra Athenienses fecisse 'e-
gimus. Speciatim autem intelliguntur bordes
manipuli, primitias ex bordeo: quos enim
Noster ἀμαλλοφόρους, Serv: ad XI. Aen.
858. οὐλοφόρους adpellat. sed de his diversa
admodum prodita legas, prout auctores ex
ambitiosis Atheniensium narrationibus, vel
aliunde hauserint. mihi plura agitant otium
fecere viti praeclari quos ab interpr. ad
Harod: IV, 33. hanc in rem excitatos vi-
deo. Quum vero Delus antea vastata, sub
Hadriano forte aliquem splendorem reciperat-
verit, dubitari posset, an ritus iste Porphyrit
aetate in desuetudinem iam abierit, nec
ne? Prius ex hoc loco conſicias, & tamen
infra §. 28. de sacris illis loquitur, quasi
quae suo adhuc tempore celebrata fuerint.
Hinc probabile fieri potest, cetera quidem
monumenta Deliacae male fuisse habita, arae
tamen, de qua ibi sermo, vim non fuisse fa-
ctam. Vid: quae disputat V. D. in Observ:
Misc: Vol. VII. T. I. p. 83. Certe Athenien-
sibus ab imperatore Hadriano datum fuisse,
ut sacra ista vetusto ritu administrarentur,
nescio unde probari possit. Plutarch: utique
T. II. p. 1136. A. dicit, antiquitus illa sa-
cra, adhibitis tibiis, fistulis & citharis in
Delum fuisse missa. quum ergo illo serior
Aelian: V. H. III, 1. ista de re loquatur,
ac quae eo etiam tempore observaretur,
id de superiori secuto intelligendum est.

7. Τῶν πρὶν.] Subaudi, nisi addere mavis,
ἐθῶν, aut νομίμων. REISK.

8. Ἐπεὶ τοίνυν &c.] Fort ἔδει. oportebat. cui
respondet ὡν δὲ τινος autem. & mox ἐπι-
λέ-

τοῖς θεοῖς θεοφιλεῖς ταύτας θυσίας
 προσάγοντας, ἀλλὰ μὴ πολυ-
 τελεῖς. νῦν δὲ ἐσθῆτα μὲν λαμ-
 πρὰν περὶ σῶμα μὴ ὁ καθαρὰν ἀμ-
 φιασμένοις, οὐκ ἀρκεῖν νομίζου-
 σιν πρὸς τὸ τῶν θυσιῶν ἀγνόν· ὅ-
 ταν δὲ τὸ σῶμα μετὰ τῆς ἐσθῆ-
 τος τινὲς¹⁰ λαμπρυνάμενοι, μὴ
 καθαρὰν κακῶν τὴν ψυχὴν ἔχον-
 τες, ἴωσιν πρὸς τὰς θυσίας, οὐ-
 δὲν διαφέρειν νομίζουσιν. ὥσπερ οὐ
 τῷ θειοτάτῳ γε τῶν ἐν ἡμῖν χαί-
 ροντα μάλιστα τὸν θεόν, διακειμένῳ
 καθαρῶς, ἅτε συγγενεῖ πεφυκότε.
 ἐν γοῦν Ἐπιδαύρῳ προεγέγραπτο,

11 Ἀγνὸν χρὴ νηοῦ θυώδεος ἐντὸς
 ἰόντα

Ἐμμεναι ἀγνείῃ δ' ἐστὶ, φρο-
 νεῖν ὅσια.

§ 20.

λεξάντας uno vocabulo. REISK. Sumsit e No-
 stro haec Cyrill: L. IX. Adv: Iulian: p. 310.
 qui dedit θεοφιλεῖς τὰς θυσίας. de re ipsa Vid:
 § 15. Prorsus ut Porph: Clem: Alex: Strom:
 VII. p. 719. A. δεῖ τοίνυν θυσίας προσφέρειν τῷ
 θεῷ, μὴ πολυτελεῖς, ἀλλὰ θεοφιλεῖς.

9. Καθαρὰν ἀμφιασμένοις.] Valenti. dederat
 καθαρὰν ἀμφιασμένοις. Sed priores edd. & Lipsf.
 & Meerm. Cod. ἀμφιασμένοις. Apud Cyrill.
 est ἀμφισμένοις. hoc quidem leve, sed multum
 interest, utrum καθαρὰν, an, ut in Valenti. edi-
 tione est, καθαρὸν legas. Illud dabant antiquiores
 edd. & Cod. Meerm. nisi quod lapsu calami
 καθαρὰν scripserit librarius, nec secus interpretes
 Cyrilli. nunc autem si veste splendida, non
 pura, fuerimus induti. Differunt utique ἐ-
 σθῆς λευκῆ & καθαρῆς uti infra § 45. distin-
 guuntur λευκὴ & καθαρῆ. Pythagorei uteban-
 tur ἐσθῆτι λευκῇ καὶ καθαρῇ. Vid: Iambli: in V.
 Pyth: c. 21. Prius ad colorem & externum
 splendorem, posterior materiam pertinebat,

mus grata huiuscemodi sacrificia,
 non sumptuosa ipsis oblaturi. Nunc
 uero si splendida ueste corpore non
 mundo induti fuerimus ad purita-
 tem sacrificiorum non satis esse ex-
 istimant: Sin autem ubi corpus una
 cum ueste niti dum reddiderit quispi-
 am non pura tamen a vitiiis anima
 ad sacrificia offerenda accedat, ni-
 hil referre arbitrantur: quasi deus
 non eo potissimum delectetur, quod
 diuinissimum in nobis est, si pure
 admodum sit affectum, utpote quod
 cognatum ipsi sit. in Epidaurio sane
 templi haec proscriptio habebatur:

*Castus quisque sacrum templum ingre-
 diatur oportet.*

*Esse autem castum est uoluere sancta
 animo.*

§ 20.

aut si qua alia re, quae sacris non convenie-
 bat, polluta esset. Illas albas, candidas &c.
 vocant Latini, has puras vel castas. Utri-
 usque usus in sacris. V. Broukb. ad Tibul.
 I, II, 27. Ea quae sequuntur καθαρὰν hic ve-
 rum esse docent.

10. Λαμπρυνάμενοι, μὴ.] Cyrill. Λαμπρυνάμε-
 νοι, ἢ καθ. ubi rescribe μὴ καθ. & dein διακει-
 μένῳ pro διακειμένων. Male etiam ibi προεγε-
 γραπτο pro προεγέγραπτο. differunt enim vo-
 cabula ista. nota mihi etiam constructionem
 καθαρὰν κακῶν. Solent eo modo Graeci, ut
 excipiat & excludatur id, quod casu isto
 significatur. κακῶν καθαρὸν τόπον habemus apud
 Platon. in Theaet. p. 129. unde sumit Plotin.
 Ennead. VI. 9. p. 768. & Euseb. P. E. p.
 606. B. Alia huius generis lege apud R. W.
 ad Hierocl. in Aur. Carm. p. 252. paullo post
 ὥσπερ οὐδὲ τῷ θειῳ. Meerm.

11. Ἀγνὸν χρὴ &c.] Pro ἰόντα, ἔντα, &
 pro

§ 20. Deum autem non copia & magnitudine ſacrificiorum, ſed pia tenuitate delectari, uel ex eo eſſe perſpicuum poteſt, quod ex quotidiano cibo, quaecunque id appoſitum fuerit, ante quam quicquam guſtemus libare diis omnes conſueuimus, exiguum illud quidem ſed eius tamen exigui maxima omnium aeſtimatio eſt. Porro cum ex multis Theophrastus patriis cuiusque inſtitutis antiquitus ſa-

§ 20. Ὅτι δὲ οὐ τῷ εὐδύκῳ χαίρει ὁ θεὸς τῶν θυσιῶν, ἀλλὰ τῷ τυχόντι, ¹ δηλοῖ ἐκ τοῦ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, καὶ ὅποια τις οὖν αὕτη παρατεθῇ, ταύτης πρὸ τῶν ἀπολαύσεων πάντας ἄρχεσθαι μικρὸν μὲν, ἀλλὰ τῷ μικρῷ τούτῳ παντὸς μᾶλλον μεγάλῃ τίς ἐστὶ τιμὴ. διὰ πολλῶν δὲ ² ὁ Θεόφραστος τῶν ³ παρ' ἐκάστοις πατρίων ἐπιδείξας, ⁴ ὅτι τὸ πα-
S λαι-

pro ἐμφάμεν, ἐμβάμεν legendum putamus. ἀγνεία &c. a caeteris diſjungebantur. Inique ſane, ut ego arbitratuſ ſum. Idcirco in loco ſuum reſtitui. VALENT. Inſcriptionem quo plures memorauerint, eo certius veram ſcripturam inſtaurare poſſumus. Nos uti praeſtaſtus, ſic etiam Clem: Alex: Strom: L. V. p. 551. licet ibi metri ratio non fuerit ſervata. & Cyrill: L. IX. p. 310. Adv: Iulian: ubi pro ναοῖς, quod omnes etiam Porphyrii editiones obſedit, reſinge ναοῖς. Id enim, & ἀγνεία, (nam antea legebatur ἀγνεία) dialecti eſt. In Cod. Lipſ. erat ἐμφάμενα ἀγνεία. In Bodl. & Meerm. ἐμφάμενα. id paene convenit caſco illi ἐμφάμεν vel ἐμφάμεν quod ante legebatur. Rem ipſam inluſtrarunt V. D. ad Clement: ad Aelian: V. H. II, 31. ac multi alii.

1. Δηλοῖ ἐκ τοῦ &c.] Aptum eſt hoc τοῦ ex infinitivo ἄρχεσθαι, vel potius, ut leg. puto, ἀρκείσθαι. malim quoque δῆλον nam verbo δῆλοι melius conveniret τῷ ἀρκείσθαι, ſed ἐκ τοῦ aptius reſpondet vocabulo δῆλον. loco ergo ſic conſtituam. δῆλον ἐκ τοῦ τ. κ. ἡ. τ. κ. δ. τ. ο. αὐτῷ παρ. ταύτῃ πρὸ (vel ταύτῃ καὶ πρὸ) τῶν ἀπολ. πάντως ἀρκείσθαι. μικρὸν μὲν (ſcil. ἐστὶ τὸ ἐκάστοις τῷ θεῷ παρατεθῆν.) id ex eo conſtat, quod cibi quotidiani quodcunque genus ei (deo) proponatur ſeu offeratur, eo ille certo certius contentus ſit, vel ipſis cupediis poſſibilibus. Eſto, ſit exiguum id quod apponitur identidem. Atqui.—REISK. Pro ταύτης in vetuſtioribus edd. Lipſ. &

Meerm. (qui προτῶν pro πρὸ τῶν) Cod. erat ταύτας & pro τῆς καὶ erat τοῦς καὶ quod Fogeroll: in margine ſupplebat ἀπομένους. Et hic & Valenti. pro ἄρχεσθαι reponerant ἀπάρχεσθαι. ſed ἄρχεσθαι pro ἀπάρχεσθαι ſaepe dicitur. Δηλοῖ autem, nempe θεός. δηλοῖ τὸ ἐκ τοῦ, placebat Cel. Abreſchbio. Mos notus & iam ab heroicis ductus ſeculis, ut prius quam cibo ſe replerent convivae, primitias Diis obferrent.

2. Ὁ Θεόφραστος.] An ſignificat libros Theophrasti περὶ ἱſορίας vel ἱſορικὰ ὑπομνήματα de quibus Dioſc: Laërt: V, 47. & alii? malim libros περὶ εὐſεβείας, eosdem quos ſupra § 5. & 11. & infra 26. in omnibus illis de ſacrificiis dicitur. τῶν περὶ τὸ θεῖον ἱſορίας reſpici putat Fabric: B. G. III, 9, 16. ſed illa quae paullo poſt ſub initium § 21. ſequuntur, petita eſſe ex illis, quae dicebam, monumentis, ex Photii Lex: Miſto ibi oſtendam.

3. Παρ' ἐκάστοις πατρίων.] Notum eſt ἔτι in hac loquendi formula paſſim ſupprimi. Cod. Bodl. dat πατρίων, uti ſolent vocabula iſta confundi, cum idem paene ſignificent. Certe Grammaticorum de eorum diſcrimine praecepta, auctores iis multo locupletiores ſaepe contemnunt, qui & πατρώους & πατρίους νόμους dicunt. πατρίους tamen Porphyrii etiam infra IV, 22. & ſolent certe τὸ πάτριον, τὰ πάτρια mores & inſtituta maiorum potius adpellare, quam πατρίων & πατρώα. Adi V. D. ad Thucyd: VIII, 76.

4. Ὅτι τὸ παλαιόν.] Tὸ non eſt in Cod. Lipſ.

λαιδὸν τῶν θυσιῶν διὰ τῶν καρπῶν ἦν, ἔτ' εἰπὼν πρότερον τῆς πόας λαμβανομένης, καὶ τὰ τῶν σπονδῶν ἐξηγεῖται τοῦτον τὸν τρόπον. τὰ μὲν ἀρχαῖα τῶν ἱερῶν 5 νηφάλια παρὰ πολλοῖς ἦν. νηφάλια δ' ἐστὶν τὰ ὑδρόσπονδα. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα μελίσπονδα· τοῦτον γὰρ ἔτοιμον παρὰ μελίττων πρῶτον ἐλάβομεν τὸν ὑγρὸν καρπὸν. εἰτ' ἐλαιόσπονδα. τέλος δ' ἐπὶ πᾶσιν, τὰ ὕσερα γεγονότα οἰνόσπονδα.

§ 21. Μαρτυρεῖται δὲ ταῦτα οὐ μόνον ἱ ἐπὶ τῶν ἐν κύρβεων σηλῶν

sacrificia ex fructibus, & prius etiam ex herba fieri consuevisse demonstrarit, postea libationum ritum exponit in hunc modum. Vetera sacra sobria apud plerosque erant. Sobria autem sunt, quae aquae libationem admittunt. Postea mellis libatio subsequuta est. hunc enim liquidum fructum paratum ab apibus primum accepimus. Tum oleo libatum est. Postremo omnium vino.

§ 21. Haec autem non solum legallium tabularum testimonio comprobantur

Lips. Forte ὅτι non significat hic loci quod sed quam. e. c. ὅτι παλαιάτος quam vetustissimus. ut sit ὅτι παλαιάτων τῶν θυσιῶν διὰ τῶν καρπῶν γιγνομένων, ἔτι πρότερον τῆς πόας λαμβανομένης. sed tum deest aliquid. *Reisk.* Post πρότερον. *Valent.* περὶ ante τῆς inferuerat, citra necessitatem. Pro ἔτ' εἰπὼν levi mutatione aliquando coniiciebam ἐπετείων, quod ad καρπῶν pertineret, vel ἐπετείου, uti ἐπέτειον πᾶν dicit *Theophr.* supra § 5. quem locum *Porrb.* respicit. Vocabula ἐξηγεῖσθαι, ἐξήγησις & ἐξηγητὴς peculiariter a Nostro & aliis adhibentur, de caeremoniarum interpretibus, vel etiam portentorum ac prodigiorum. cumulate satisfaciunt *Duk:* ad *Thuc:* VII, 50. & *Wess:* ad *Diod:* V, 40.

5. Νηφάλια παρὰ &c.] Sacrificia sobria quae fuerint *Suid:* in Νηφάλιος θυσία & centum alii docuerunt. Quamvis autem verum sit, Deorum cultum quo vetustior fuerit, eo fuisse simpliciore, ordinem tamen quem Malchus tradit, exacte fuisse observatum adfirmare nolum. Idem visum *Pottero* Arch. Gr. II, 4. paullo ante *Meerm.* καὶ τὰ μὲν ἀρχ. & mox pro τὸν ὑγρὸν *Cod.* ille & *Lips.* τῶν ὑγρῶν, quod merito placebat *Reiskio*, dein iidem *codices* τὰ ὕσερον, quod probō, & sic editio antiquissima. Illa ἐπὶ πᾶσιν, su-

per haec omnia, praeter haec omnia, denique, inlustrat *Weissen:* ad *Luc.* Euang. XVI, 26. huius loci non oblitus.

1. 'Ἐπὶ τῶν ἐν κύρβεων σηλῶν.] Existimavi legi posse haec verba fortasse melius ἐπὶ τῶν ἐν κύρβῃ σηλῶν, αἱ τῶν κρήνη εἰσι &c. nam primo etfi nossem κύρβεος fuisse apud Athen: ligna vel lapides Pyramidales, in quibus leges ad sacra spectantes scribebantur, tamen nusquam comperio in illis κύρβεσι, aliquid ad sacra Corybantica pertinens descriptum fuisse, nec quod amplius est, invenio istos ritus apud Athen: unquam publice obtinuisse. Scio quid de Μητρῶν dici potest. Sed neque id videtur satis clare hoc probare. Praeterea ἐν κύρβεων unico vocabulo nullibi occurrit. Et si sine exemplo hic admitteretur, non satis video, qui commode verti possit. Κύρβην vero Cretae esse oppidum patet ex *Steph:* περὶ πῶλ. in Ἱεραπύτνῃ. Corybantas etiam ex Phrygia in Cretam translatos, & sacra ista illuc itidem transmissa fuisse possem, si tanti esset, multis probare. Ita ut congrue satis in Phrygia sacrorum Corybantiorum ταῦτα γραφᾶ esse, in Creta vero ἐν τῇ γραφᾷ dicere liceat. sed nihil hac in re statuo. Docti iudicent. *VALENT.* Non inepta adeo coniectura. de urbe ista *Meurs:* in Cret: c. 10. *Strabo*

tur, quae quidem re uera Corybanticorum ſacrorum e Creta quaſi exempla quaedam ſunt: uerum etiam ab Empedocle confirmantur: qui cum de ſacrificiis & deorum genere loquatur, ita canit:

Namque illis Mars nullus erat, nullusue tumultus,

Nep-

λάν, αἱ τῶν Κρήτηθεν εἰς Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἶον ἀντίγραφα τὰ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ παρ' Ἐμπεδοκλέους, ὃς περὶ τε τῶν θυμάτων καὶ περὶ τῆς θεογονίας δι-
εξιῶν παρεμφαίνει λέγων·

ᾧ Οὐδέ τις ἦν κείνοισιν Ἄρης θεός,
οὐδὲ κυδοιμός,

S 2

Οὐ-

Strabo a Corybante conditam dicit, X. p. 325. ſed Noſtro vocem κύρβεις ſub calamum veniſſe liquet e *Theophr.*: apud *Phot.*: Lex: ined. κύρβεις τρίγωνοι ἄξονες ἢ — εἰρηται δὲ ἀπὸ τοῦ κεκορυφῶσθαι εἰς ὕψος — Θεόφραſτος (l. Θεόφραſτος) δὲ ἀπὸ τῶν Κρητικῶν κορυβάντων. τῶν γὰρ Κορυβαντικῶν ἱερῶν οἶον ἀντίγραφα αὐτοὺς εἶναι. qui locus magni nobis eſt pretii, quia docet quoque haec *Theophrasti* eſſe, e quo & paullo ante, & in ſuperioribus multa *Porphyrius*. Sumta autem ſunt e *Theophrasti* lib. περὶ εὐσεβείας, ut commodè humaniſſimis in literis monebat *D. Runkenius*, Vir inſignis, ita ille. didici hoc ex *Schol.*: *Aristoph.*: ad Aves 1354. Κύρβεις ἀπὸ τῶν Κορυβάντων, ἐκείνων γὰρ εὐρημα, ὡς φησὶ Θεόφραſτος ἐν τῷ περὶ εὐσεβείας. ne Tu dixeris, me mala fide agere, qui in *Scholiaſte* Θεόφρ. ſcribam, cum in omnibus editionibus legatur Θεόπομπος. Satis ex illis, quae diſputavi, patet, nullum hic *Theopompo* locum eſſe. Delendus igitur liber περὶ εὐσεβείας ex catalogo operum *Theopompi* *Historici*, in quem *Meurf.*: ad *Apolk.* *Dyſc.* p. 110. *Vossius*, aliique, corrupta lectione decepti, eum retulerunt. Haecenus *Cel.*: *Runk.*: Eidem *σηλῶν* e textu eiiciendum videbatur, quippe quod ex gloſſemate inreperat. Si res mei eſſet arbitrii, reſcriberem, ὑπὸ τῶν (ſcilicet *θυσιῶν*, niſi illa vox exciderit) ἐκ κύρβεων καὶ *σηλῶν*. Iungit ſic *Plato* in *Polit.* p. 555. B. γράψαντας ἐν κύρβεσι καὶ *σηλῶν*. *Euseb.*: *Vit.* *Conſt.* I, 1. οἱ δὲ κύρβεσι καὶ *σηλῶν* βαθείας γραμμὰς ἐγγράξαντες. *Clar.*: *Abreſch.*: qui mecum idem ſentiebat, adſcripſerat e *Themist.*: *Orat.* 30. ὡς χρὴ βύειν τὰς θυſίας, τὰς ἐκ τῶν κύρβεων, καὶ τῶν *σηλῶν*, κατὰ τὰς ſυγγραφὰς. ſic enim eum conſtituit *Taylor.*: de *Cyrbeſi*

ex *Polluc.*: *Suid.*: & centum aliis omnia ſunt pervulgata: apud ſeriores in primis, omnia memoriam rei alicuius teſtantia monumenta ſic dicuntur. Vid: *Hemſterb.*: ad *Poll.* VIII, 128. Ceterum adſcriptum erat *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* κύρβεις. τρίγωνοι πίνακες ἐν οἷς οἱ περὶ τῶν ἱερῶν νόμοι καὶ πολιτικοὶ. ἄξονες δὲ τετράγωνοι, ἐν οἷς οἱ ἰδιωτικοὶ. In margine *Bodl.* correſtum erat ἐν κύρβεσι. De more antiquiſſimo, ut praeclara inventa, leges aliaque poſteris traderent in columnis, ſaxis, parietibus, tabulis aeneis, nihil hic dici debet. notet tamen tiro, per *σήλας* non intelligi columnas, proprie ſie dictas, ſed lapides, qui erant plerumque quadrati, arte politi & levigati. Uſus earum ab Aegyptiis propagatus in alias gentes, qua de re *Iambliſk.*: in *Pant.*: *Aegypt.* V, 5.

2. Αἱ τῶν Κρήτηθεν &c.] Corybantes [quoniam fuerint egregie a Viris Doctis exploratum demonſtratumque eſt, quod vide apud *Wefſel.*: ad *Diod.* III, 55. *ἀντίγραφα* ſunt exempla. Amant pluralem numerum Attici, etiam cum de uno exemplo loquantur. qua de re *Thom.*: M. & alii *Grammatici.* V. *Wölſ.*: ad *Liban.* *Epist.* 1044. Recentiores tamen ſingularem numerum non ſemper ſpernunt. *Plut.*: in *Alex.* T. I. p. 668. B. γράφει ἐπιςολὴν ἢς ἀντίγραφόν ἐστιν. Sed vid: V. D. ad *Moerid.* *Attic.* p. 7. Uti Noſter, ἀντίγραφα *σήλας* *Demosth.*: *Adv.* *Leptin.* p. 378. pro τὰ *Erud.*: *Runk.*: malebat ἔττα vel τινά.

3. Οὐδὲ τις ἦν &c.] Septem hi continentes Empedoclis verſus adducuntur etiam ab *Athen.*: XII. Deipn: prope a princ: libri, ubi de voluptate diſſerit. Apud quem haec variata ſunt, quod tertius dimidiatus eſt, ita e-

Οὐδὲ Ζεὺς βασιλεὺς , οὐδ' ὁ Κρό-
νος , οὐδ' ὁ Ποσειδῶν.

Ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια.

Ἡ ἐστὶν ἡ Φιλία;

Τὴν οἶγ' 4 εὐσεβεέσσιν ἀγάλμα-
σιν ἰλάσκοντο ,

5 Γραπτοῖς τε ζώοισι , μύροισί τε
δαίδαλεόσμοις ,

Σμύρνης τ' ἀκράτου θυσίαις , λι-
βάνου τε θυώδους ,

Ξουθῶντε σπονδὰς μελιτῶν ῥίπτουν-
τες ἐς οὐδας.

(Ἄπερ καὶ νῦν ἔτι σῴζεται παρ'
ἐνίοις οἷον ἵχνη τινὰ τῆς ἀληθείας
ὄντα')

6 Ταύρων δ' ἀκρίτοις φένοισι οὐ
δεύετο βωμός.

§ 22. Τῆς γὰρ οἶμαι Φιλίας καὶ
τῆς περὶ τὸ συγγενὲς αἰσθήσεως
πάντα κατεχούσης , οὐδεὶς οὐδὲν
ἐφόνευεν , οἰκεῖα εἶναι νομίζων τὰ
λοι-

*Neptunusue , aut Saturnus , non Iup-
piter ullus ,*

*Sed Cypris regina: quae quidem est
amicitia. Postea subdit:*

*Huic uarie pictis simulacris sacra fere-
bant ,*

*Vnguentisque inspergentes fragrantibus
aras ,*

*Sincera & myrrba , & redolenti tu-
re piabant ,*

*Mellis iactato imbuta libamine ter-
ra.*

*Id quod nunc quoque quasi ueritatis
quoddam uestigium apud nonnullos
seruatur.*

*Taurorum at nullis horrebat caedibus
ara.*

§ 22. Nam cum amicitia uidelicet ,
& erga cognatum consensus omnia ob-
tineret , nullum quispiam occidebat ,
caetera animalia cognata sibi esse exi-
sti-

enim illic legitur. ἀλλὰ κύπρις βασίλεια. quae
hic accreuerunt , vereor ne germana sint
eius poëtae , neque enim numeros suos ha-
bere videntur , ut suspicionem mihi move-
ant , nec declaratio sint. sed in extremo
quoque quarto illic legitur ἰλάσκονται. ut in
eadem sede consequentis δαίδαλεόσμοις. item-
que in sexto ἀκρίτους. Septimus duobus ver-
bis inmutatus est. nec tamen variatur sen-
tentia. Ξουθῶν enim illic est , & ῥίπτοντες.
in testimonio non multo supra hic citato
Sophoclis , apes itidem Ξουθαὶ vocantur. VI-
CTORIUS. Confer quae ad *Athen:* notavit A-
nimadversor. Excerpsit haec etiam *Stephan:*
in Poëf. Philof. p. 29. nomen addit *Meerm.*
Codex παρ. λέγων Ἐμπεδοκλής.

4. Εὐσεβεέσσιν ἀγάλμασιν.] Distinguuntur hoc
in loco ἀγάλματα & *picturas* , uti passim a-
pud veteres , licet discrimen non sit per-
petuum. Docet hoc vocisque indolem egre-
gie exponit Clar: *Rbunken:* ad *Tim:* Lex:
Plat: p. 4. sequenti versu ἀκρίτου dialecto
melius responderet.

5. Γραπτοῖς τε &c.] Vid: *Athen:* L. XII.
c. 1. VALENT. Potest lectio vulgata facili ne-
gotio defendi , fuit tamen cum suspicarer
leg. esse *ῥαπταῖς τε Ζώνησι* , vel *Ζώναισι*. Zo-
nis phrygionico opere variegatis , acu pictis
aurea & serica. REISK.

6. Ταύρων δ' ἀκρίτοις —] Repetuntur haec
infra § 27. ubi vide.

ſtimans. Poſtea quam uero Mars & tumultus, & omnes pugnae, & bellorum occaſio inuaſit: tunc primum effectum eſt, ut a cognatorum caede abſtinuerit nemo. quin etiam conſideranda haec in hunc modum ſunt. ſicut enim licet nobis cum hominibus cognatio ſit, maleficos tamen qui quadam propriae naturae & prauitatis incitatione impulſi ad laeſionem cuiuſlibet inferendam inducuntur, interficiendos omnes & puniendos cenſemus: ita ex ratione carentibus animalibus ea occidere fortaſſe conuenit, quae iniuſta propria natura ac malefica ſunt, ad nocendumque & inſultandum humano generi incitata, caetera uero quae nulla huiuscemodi laedendi immanitate praedita ſunt, interficere iniuſtum procul dubio eſt, non ſecus atque homines qui iniurii non ſunt: Id quod proſecto nullum eſſe ius nobis cum caeteris ani-

ma-

λοιπὰ τῶν ζώων. 1 ἐπεὶ δὲ ἄρης, καὶ κυδοιμὸς, καὶ πᾶσα μάχη, καὶ πολέμων ἀρχὴ κατέσχευεν, τότε πρῶτον 2 οὐβείς οὐθενὸς ὄντως ἐφείδετο τῶν οἰκείων. Σκεπτέον δ' ἔτι καὶ ταῦτα. 3 ὥςπερ γὰρ οἰκειότητος οὔσης ἡμῖν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς κακοποιούς, καὶ καθάπερ ὑπὸ τινος 4 πνοῆς ἰδίᾳς φύσεως καὶ μοχθηρίας φερομένουσ πρὸς τὸ βλάπτειν τὸν ἐντυγχάνοντα, ἀναιρεῖν ἡγούμεθα δεῖν καὶ κολάζειν ἅπαντας· οὕτως καὶ τῶν ἀλόγων ζώων τὰ ἀδίκᾳ τῇ φύσει καὶ κακοποιᾷ, πρὸς τε τὸ βλάπτειν ὠρμημένα τῇ φύσει τοὺς ἐμπελάζοντας, ἀναιρεῖν ἴσως προσηκει· τὰ δὲ μὴδὲν ἀδικοῦντα τῶν λοιπῶν ζώων, μὴδὲ τῇ φύσει πρὸς τὸ βλάπτειν ὠρμημένα, ἀναιρεῖν τε καὶ φονεύειν ἀδίκον δήπου, ὥςπερ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους. ὁ δὲ καὶ ἐμφαίνειν ἔοικεν δίκαιον ἡμῖν μὴδὲν εἶναι πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ζώων,

S 3

διὰ

1. 'Ἐπεὶ δὲ ἄρης.] *Lipf. Cod.* εἰρης. Voluitne ἄρης an ἔρης. paulo poſt pro ἀρχῇ f. παραχῇ. REISK.

2. Οὐβείς οὐθενὸς ὄντως.] Malebat Clar: *Abreſch*: οὐδείς, ὡς οὐθενὸς ὄντως (nempe οἰκείου) ἐφ. τῶν οἰκείων. & ſane ὄντως eſt etiam in *Meerm.*

3. Ὡςπερ γὰρ οἰκειότητος &c.] Saepe de naturali hoc inſtinctu, quo noxia interficimus, Auctor in his libris &, qui Porphyriana haec intacta non reliquit, *Grotius* de Iur. B. & P. II, 20. 9. ipſe Pythagoras apud *Ovid*:

XV. *Metam.* 109.

- - - - - *noſtrumque potentia letum Corpora miſſa neci ſalua pietate fatemur.* qui locus diligentiam *Grotii* non fugit.

4. Πνοῆς ἰδίᾳς φύσεως — φερομένουσ.] Forte πνοῆς, τῆς ἰδίᾳς φύσεως. REISK. Eleganter dictum. ſic infra III, 26. καὶ φέρονται — ὑπὸ τινος πνοῆς τῆς ἰδίᾳς φύσεως καὶ μοχθηρίας. φέρεσθαι dici de illis, qui adfectibus aguntur ac *feruntur*, translaticium eſt. paulo poſt *Meerm.* τὰ μὴδὲν ἀδικ. omiſſo δδ.

διὰ τὸ ὅτι βλαβερὰ ἄττα τούτων εἶ-
ναι καὶ κακοποιὰ τὴν φύσιν, τὰ δὲ
μὴ τοιαῦτα, καθάπερ καὶ τῶν ἀν-
θρώπων.

§ 23. Ἄρ' οὖν θυτέον τὰ ἄξια
τοῦ σφάττεσθαι τοῖς θεοῖς; καὶ
πῶς, εἴγε φαῦλα τὴν φύσιν ἐ-
ξιν; οὐθὲν γὰρ μᾶλλον ἢ οὕτω
ἢ τὰ ἀνάπηρα θυτέον. * κακῶν δὲ
οὕτως ἀπαρχὴν, καὶ οὐ τιμῆς ἕ-
νεκα τὰς θυσίας ποιήσομεν. εἰ δ'
ἄρα θυτέον τοῖς θεοῖς τὰ ζῶα,
τὰ μὴθὲν ἀδικοῦντα τούτων ἡμᾶς
θυτέον. * οὐκ ἀναιρετέον δὲ ὡμολογη-
κότες μὴθὲν ἡμᾶς ἀδικοῦντα τῶν λοι-
πῶν ζώων, ὥστε οὐδὲ θυτέον αὐτὰ
τοῖς θεοῖς. Εἰ οὖν οὕτε ταῦτα θυ-
τέον, οὕτε τὰ κακοποιὰ, πῶς οὐ φα-
νερὸν, ὅτι παντὸς μᾶλλον ἀφεκτέον
καὶ οὐ θυτέον ἐς τῶν λοιπῶν ζώων
οὐ-

malibus nequaquam uidetur significa-
re, propterea quod alia ex ipsis no-
xia & malefica sunt, alia minime,
quemadmodum etiam ex hominibus.

§ 23. Nunquid igitur sacrificanda
diis sunt ea quae occidi debent? Sed
quo pacto id fas est, cum praua na-
tura sint? Nihilo enim magis ea quam
quae manca & laesa sunt, obferri con-
uenit. Malorum enim primitias, non
honoris causa sacrificia faciemus sed
si modo mactanda diis animalia sunt,
nihil nocentia mactanda sunt. sed ni-
hil nocentia interficienda non esse
constat: neque igitur diis sunt sa-
crificanda. Quod si neque haec ne-
que malefica immolari debent, non-
ne perspicuum est, maxime omni-
um abstinendum ab animalibus, ne-
que ex ipsis sacrificandum esse, e-
ti-

5. Βλαβερὰ ἄττα τούτων.] Forte βλαβερὰ
ἐν ἄττα (id est) ἕνα ἄττα. & dein πρὸς τὰ
δὲ μὴ τοιαῦτα. scilicet εἶναι ἡμῶν δικάϊον τι.
REISK. Sect. seq. ἐπεὶ ἄττα. Multa de hac
vocula Grammatici, qui distinguunt inter
ἄττα id est ἄτινα, & ἄττα id est τίνα. V.
Duk: ad Thuc: II, 100. & Alb: ad He-
sych: in V.

1. Οὕτω ἢ τὰ ἀνάπηρα.] Uti Deus olim
talìa ab aris removebat, sic Graeci & alii,
apud quos sacrorum curatores sedulo exa-
minabant, essentne ἀδόκιμα καὶ πηρὰ τὰ θύ-
ματα. Saepe tamen mystica quadam sacro-
rum ratione victimas aliqua parte mutilas
inmolabant. ita Lacones etiam, sed aliam
ob causam, eius modi sacra faciebant, qua
de re *Wesseling*: ad *Petiti* Leg: A. L. I, 1.
p. 74. Pro οὕτω *Reiskius* ταῦτα vel αὐτὰ ma-

lebat.

2. Κακῶν δὲ οὕτως ἀπ.] Οὕτως in *Cod. Lips.*
est ὅντων. non satis perspicua est sententia,
neque locus videtur integer, quem utcu-
que sarcias & explanes sic. κακῶν δὲ ὄντων
ἀπαρχὴν ποιῶντες, καταφρονήσεως τῶν θεῶν. οὐ
τιμῆς ἕνεκα, τὰς θυσίας ποιήσωμεν. REISK.

3. Οὐκ ἀναιρετέον δὲ ---] Τὰ μὴθὲν. in ὡ-
μολογηκότες est vitium, aut deest aliquid post
ζώων. e. c. πῶς τοῦτο φήσομεν. REISK. Stru-
ctura intricatior per hyperbata, quae Nostro
nimium sunt in deliciis. Si construas ὡμολ.
δὲ οὐκ ἀν. μ. ἀδ. ἡμ. τῶν λ. ζ. οὐδὲ θ. &c.
ὥστε abundat, vel consequentiam infert. Si
ὥστε, ὡμολ. οὐκ ἀν. μὴθὲν &c. vacat δδ. Mox
pro εἰ in *Flor. edit.* erat οἰ, quod *Foge-
roll.* etiam correxerat, sed cuius stupor non
viderat typothetae fuisse erratum.

tiam si interficienda aliqua ex ipsis sint?

§ 24. Adde quod tres causae sunt, ob quas sacrificandum diis esse uideatur. Vel enim honoris, uel gratiarum, uel bonorum indigentiae causa sicut bonis uiris, diis oblationes faciendas esse existimamus. Honorem autem deos, uel dum a malis liberari, & ad bona consequenda praeparari studemus: uel cum beneficio aliquo affecti grate nos gerimus: uel ea causa ut emolumentum aliquod adipiscamur: uel sola bonitatis eorum ueneratione inducti: Quare si of-

οὐδὲν, 4 ἀναιρεῖν τε μέντοι τούτων ἕτερ' ἅττα προσήκει;

§ 24. Καὶ γὰρ ἄλλως, 1 τριῶν ἕνεκα θυτέον τοῖς θεοῖς: ἢ γὰρ διὰ τιμὴν, ἢ διὰ χάριν, ἢ διὰ χρεῖαν τῶν ἀγαθῶν. καθάπερ γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν οὕτω κακίοις ἡγούμεθα δεῖν ποιεῖσθαι τὰς ἀπαρχάς: τιμῶμεν δὲ τοὺς θεοὺς, ἢ κακῶν μὲν ἀποτροπὴν, ἀγαθῶν δὲ παρασκευὴν ἡμῖν γενέσθαι ζητοῦντες, ἢ 2 προπεπονδότες εἶ, 3 ἢ ἵνα τύχωμεν ὠφελείας τινος, ἢ κατὰ τὴν ψιλὴν τὴν τῆς ἀγαθῆς αὐτῶν ἕξεως ἐκτίμησιν. 4 ὥς τε καὶ τῶν

4. Ἀναιρεῖν τε μέντοι —] Lege γε. male intrusum est μὴ ab interprete. *interim tamen decet animalium nonnulla interimere.* REISK. Cl. *Abresch*: γε etiam praeferebat. de particula hac in media periodo saepe abundante, vel vim τῆς καὶ adsciscente, & cum γε confusa, lege *D'Orvill*: ad *Char*: IV, 4. p. 419. μὴ priores etiam *edd.* non agnoscebant, merito itaque ex filio multatum est. *Valent.* μὴ post ἅττα legi volebat.

1. Τριῶν ἕνεκα θυτέον τ. 6.] *Iambli*: de *Myft*: V, 5. ἐγὼ δὲ σοι λέγω τῷ γε ἐμὸν δόγμα περὶ θυσιῶν, ὡς οὐδέποτε αὐτὰς δεῖ προσεῖσθαι τιμῆς μόνης ἕνεκα, καθάπερ δὴ τιμῶμεν τοὺς εὐεργέτας. οὐδὲ ὁμολογίας ἕνεκα χαρίτων ἐφ' οἷς ἡμῖν οἱ θεοὶ δεδώκασιν ἀγαθοῖς. οὐδὲ ἀπαρχῆς χάριν ἢ δώρων τινῶν ἀντιδώσεως. Quas rationes vulgares & a communi hominum consuetudine petitas dicit. vides itaque quo iure Vir Praeclarus scribat ea *Iamblichi* a Nostro hoc in loco refutari. Firmat potius, sed tantum inde non consequi differit, animantia esse matanda.

2. Προπεπονδότες εἶ.] Πάσχειν τῶν μέσων est. Dicitur vel simpliciter pro *adfici*, vel pro κακὸν τι πάσχειν, additis autem particulis εἶ, κακῶς &c. ad certum sensum redigitur. Saepe

sic Noster, nunquam simpliciter pro *bono adfici*. Nec apud alios ita dici solet, & si quando dictum videatur, e nexu, quo sensu accipiendum sit, intelligitur, ut apud *Dion*: *Hal*: L. VII. p. 456. quo loco utitur V. D. ut contrarium evincat. cum tamen πάσχειν τι frequens sit *Dionysio* pro *adfici aliqua re*. Nec secus *Ioseph*: *Ant*: III, 13. Certiora itaque exspectabo, ab interpretibus *Pauli* ad *Gal*. III, 4. ad usum istum constabillendum.

3. Ἡ ἵνα τύχωμεν &c.] Verba ἢ ἵνα τ. u. t. videntur delenda. inest enim eorum vis iam in verbis praemissis ἀγαθῶν παρασκ. ἢ. γ. ζ. Mox alterutrum τὴν, sed potius secundum delendum videtur. REISK.

4. Ὡς τε καὶ τῶν ζώων &c.] Apud *Euseb*: in quarto l. eiusdem argumenti, ubi totus hic locus adducitur, desideratur in his verbis τούτων. quod tamen exemplar scriptum retinet. infra vero quod hic est ἀδικίαν ὁμολογούμεν, scriptum est ἀδικεῖν. in consequente vero οὐ θυτέον, addita particula negandi in tertio ab hoc ἀποδιδόντας. in penultimo τινὰς quidem legitur, numerusque variatus est in eo verbo apud *Euseb*: excusum. Mfist cum *Porph*: facit. in extremo huius paginae 26.

τῶν ζώων εἰς ἅπαρκτέον αὐτὰ θεοῖς, τούτων τινὸς ἕνεκα θυτέον. καὶ γὰρ ἂν θύομεν, τούτων τινὸς ἕνεκα θύομεν. ἄρ' οὖν τιμῆς ἡγήσασαίτ' ἂν τυγχάνειν ὁ ἡμῶν ὁ θεὸς ὅταν ἀδικοῦντες εὐθὺς διὰ τῆς ἀπαρχῆς φαινόμεθα, ἢ μᾶλλον ἀτιμίαν διήσασαίτ' ἂν τὸ τοιοῦτον δρᾶν διὰ τῆς ἀπαρχῆς, ἢ ἐν τῷ δέ γε θύειν ἀναιροῦντες τὰ μηδὲν ἀδικοῦντα τῶν ζώων, ἀδικήσιν ὁμολογοῦμεν. ὥς τιμῆς ἕνεκα θυτέον τῶν λοιπῶν ζώων οὐθέν. οὐ μὴν ὁ οὐδὲ τῶν εὐεργεσιῶν χάριν αὐτοῖς ἀποδίδοντας. ὁ γὰρ τὴν δικαίαν ὁ ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας, καὶ τῆς εὐποιίας τὸ ἀντάξιον ἀποδίδους, οὐκ ἐκ τοῦ κακῶς τινος δρᾶν ὁφείλει ταῦτα παρέχειν οὐ-

offerenda animalia diis sunt, aliqua huiusmodi de causa sunt sacrificanda: quippe cum ob aliquid ex his facere diis sacrificia soleamus. Nunquid igitur honorem a nobis consequi deus existimaturus est si iniuste nos creare statim uel ex ipsa oblatione uideamur? an non potius se ignominia eo sacrificio affici putabit? At si in sacrificando animalia quae nullam offensionem afferunt, maclauerimus, iniuste nos facturos concessum est. Honoris igitur causa nullum ex caeteris animalibus sacrificandum diis est. Sed neque ut gratias ob beneficia referamus. Qui enim dignas gratias beneficii & benignitatis reddere uult, non ex aliena iniuria referre eas debet. nihilo enim magis

δέξει ἢ in primo vero consequentis οὐδὲ χάριν τινὸς, mendose, ut patet. VICTORIUS. Haec usque ad finem § 24. *Euseb.* l. l. L. IV. p. 151. D. in sua prata derivavit.

5. ἅπαρκτέον αὐτὰ θεοῖς.] Sic distinguendum. ἀπαρκτέον, αὐτὰ θεοῖς τούτων. REISK.

6. ἡμῶν ὁ θεός.] *Lips. Cod.* dat ἢ θεός. male ille quidem, ita tamen, ut ex eo suspicari possis Porph. dedisse ἢ θεός, ἢ ἡμῶντος χρηστὸς. REISK. *Euseb.* habet ἂν τις τυγχάνειν ἡμῶν, ἢ θεός, sed Nostrum rectius delere τις & ἢ ibi iam notavit *Vigerus*. pro φαινόμεθα *Meerm.* φαινόμεθα.

7. Ἐν τῷ δέ γε θύειν.] Interferui ἐν. confirmat *Euf.* codex. Postea pro ἀποδίδονται substitui ἀποδίδουαι. *Euf.* ἀποδίδοντας. VALENT. Forte τὸ τοιοῦτο. Ἄρα διὰ τῆς αὐτῆς ἀπαρχῆς οὐκ ἀδικοῦμεν. An tu negas eiusmodi primitiis offerendis iniuriam fieri? Τῷ δέ γε θύειν αὐτοῖς cum ea offerimus a nobis ma-

clata, quae nulla nos iniuria laedunt, vel ipsi ultro confitemur, nos iniuriam is inferre. REISK. *Euseb.* illa διὰ τῆς ἀπαρχῆς non habet, *Valent.* post ἐν substituerat in textu (ei.) Sed editiones vetustae & *Euseb.* ἐν τῷ δέ γε θ. nec secus *Meerm. Codex.* leg. igitur ἐν τῷ δέ γε θύειν, vel ἐν τῷ δέ γε τῷ θύειν. quod *Abreschio* placebat.

8. Οὐδὲ τῶν --- ἀποδίδοντας.] Ἀποδίδοντας bene habet subauditur enim a communi θυτέον ἡμῶν αὐτὰ τοῖς θεοῖς. REISK. Nec secus *Euseb.* Antea legebatur ἀποδίδονται. quod *Fogoroll.* & *Valent.* correxerant in ἀποδίδουαι. Ille etiam pro τῶν volebat τοῦ, sed male.

9. Ἀμοιβὴν --- ἀποδίδους.] Ἀμοιβὴν ἀποδίδουαι quid proprie sit diximus § 12. qui locus cum hoc conferendus. ibi etiam de voce εὐποιία. Mox reposui δέξει, pro quo antea legebatur δέξιν, quod etiam est in *Lips.* &

gis grate uidebitur ſe gerere, quam ille qui ab alio quicquam furatus, eo honeſtare alium uelit. Neque item praefidii alicuius cauſa a diis impetrandi maſtari animalia conuenit. Qui enim iniuſte agendo beneficium ab alio conſequi ſtudet, is in ſuſpicionem uenit, ſe nullorum beneficiorum gratias eſſe habiturum. Ita ut neque beneficium aliquod cupientibus ſacrificanda animalia omnino ſint. Nam licet huiuscemodi aliquod ita occulte agere fortaffe ualeamus, ut incompertum homini alicui ſit, deum tamen latere nullo modo poſſumus. Si igitur alicuius horum cauſa ſacrificandum eſt: nullius autem horum cauſa maſtanda animalia ſunt: non eſſe ſacrificanda animalia manifeſtum eſt.

§. 25. Nos uero dum uoluptatibus quibus ex ſacrificiis fruimur, ueritatem horum delere conamur, latemus nos ipſos non deum.

Nam

οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἀμείβεσθαι δόξει, κἄν εἰ τὰ τοῦ πέλας ἀρπάσας τις ἰδὲ φεφανοίῃ τινὰς, ὡς χάριν ἀποδιδούς καὶ τιμήν. ¹¹ Ἄλλ' οὐδὲ χρείας τινος ἕνεκα τῶν ἀγαθῶν. ὁ γὰρ ἀδίκῳ πράξει τὸ παθεῖν εὖ θηρεύων, ὑποπτός ἐστι, μὴδὲ εὖ παθὼν χάριν ἔξειν. ὥς' οὐδ' ἐλπιζομένης εὐεργεσίας, θυτέον ἐστὶ τοῖς θεοῖς ζῶα. καὶ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἀνθρώπων λάθοι τις ἂν ἴσως τινὰ τοῦτο πράττων, τὸν δὲ θεὸν ¹² ἀμήχανον καὶ λαθεῖν. εἰ τοίνυν θυτέον τινὸς ἕνεκα, οὐδενὸς δὲ τούτων χάριν αὐτὸ πρακτέον, δῆλον ὡς οὐδὲ θυτέον ἐστὶ ¹³ ζῶα.

§ 25. Ταῖς γὰρ ἐκ τῶν θυμάτων ἀπολαύσεσι τὸ περὶ τούτων ἀληθές ἐξαλείφειν πειρώμενοι, λαμβάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, οὐ γὰρ δὴ τὸν

& Meerm. vel δόξειεν. Verum nobis reliquit Euseb: apud quem sequitur ἢ κἄν. Pro ταῖς δὲ αὐτῶν idem τινὰ δὲ αὐτῶν.

10. Στεφανοῖν τινὰς.] Στεφανοῦν in genere est donare, praemio adſcere; vel proprie honoris cauſa donare. V. Xyl. ad Plut. T. I. p. 22. & Weſſeling. ad Diod. XIV, 53. Illa quae ſequuntur ὡς χάριν ἀποδ. κ. τ. inutilia merito Reiskio videbantur, niſi addatur φιλησέτωται aut ſimile quid. Eusebii tamen auctoritate muniuntur.

11. Ἄλλ' οὐδὲ χρείας τινὸς.] Euseb: ἀλλ' οὐδὲ χάριν τινὸς. ſed noſtrum reſpondet ſuperioribus. Vox illa cum ſtatim praeceſſiſſet, vi-

detur perperam repetita.

12. Ἀμήχανον καὶ λαθεῖν.] Aut deest aliquid, aut καὶ cum ἐστὶ eſt commutandum. Reisk. Mox Euseb: θυτέον μὲν τούτων τινὸς ἕνεκα. dein Meerm. vitioſe τοῦ χάριν pro τούτων χάριν.

13. Ζῶα. ταῖς γὰρ.] Apud Euseb. nonnulla praeterea verba interjeſta hic ſunt. ζῶα τὰ παράπαν τοῖς θεοῖς γὰρ &c quae ſequuntur. VICTORIUS. Immo vero Euseb: ibi finit teſtimonium quod e Noſtro ſumſerat. illa ταῖς γὰρ &c. ibi non leguntur. Notent tirones ἐξαλείφειν ἀληθές. proprie deungere: ceram qua tabulae erant obductae eradere, & hinc in genere expungere, delere.

I.

τὸν θεόν. τῶν μὲν οὖν ἀτίμων ζώων, ἃ μηδεμίαν εἰς τὸν βίον ἡμῖν παρέχεται χρείαν ¹ κρείττω, οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν ἐχόντων, οὐδὲν θύομεν τοῖς θεοῖς· τίς γὰρ ² πώποτε ἔθυσεν ὄφεις καὶ σκορπίους καὶ πιθήκους, ἢ ἡ τι τῶν τοιούτων ζώων; τῶν δὲ τοῖς βίοις ἡμῶν χρείαν τινὰ παρασχομένων, ἢ καὶ τι εἰς ἀπόλαυσιν ἐν αὐτοῖς ἐχόντων, οὐθενὸς ἀπεχόμεθα, σφάττοντες ὡς ἀληθῶς καὶ δέροντες ³ ἐπὶ προσασίας τοῦ θείου. βοῦς γὰρ καὶ πρόβατα, πρός τε τούτοις, ἐλάφους καὶ ὄρνιθας, αὐτούς τε τοὺς καθαριότητος μὲν οὐδὲν κοινωνοῦντας, ἀπόλαυσιν δὲ ἡμῖν παρέχοντας, σιάλους σφάττομεν τοῖς θεοῖς. ὦν τὰ μὲν, τοῖς βίοις ἡμῶν ἐπικουρεῖ συμπονοῦντα, τὰ δὲ, εἰς τροφήν ἢ τινὰς ἄλλας χρείας ἔχει βοήθειαν. τὰ δὲ οὐδὲν τούτων ὀρῶντα, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀπόλαυσιν, ὁμοίως τοῖς ἔχουσι τὸ χρήσιμον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπόλλυται ταῖς θυσίαις· ἀλλ' οὐκ ὄνους, οὐδ' ἐλέφαντας, οὐδὲ

Nam ex iis animalibus, quae nulum ad uitam humanum usum praestant, nullamque in fruendo oblationem afferunt, nullum diis in sacrificium adhibemus. Quis enim aut serpentes, aut scorpios, aut simias, aut tale quicquam diis unquam sacrificauit? Sed quae uitae nostrae usui alicui sunt, quaeque aliquid ad fruendum in se habent, a nullo eorum abstinemus, sed sub praetextu numinis iugulamus reuera, & excoriamus. Boues enim & oues, nec non ceruos & aues, quin etiam ipsos qui munditiae nullius participes sunt, sed iucunditatem tamen nobis in fruendo afferunt, porcos diis mactamus. Quorum quidem alia laborando uitae humanae subsidio sunt: alia cibos, & caetera commoda nobis suppeditant: alia nihil ex his praestant: Sed ob solam fruendi cupiditatem, non secus atque ea quae utilia sunt, ab hominibus in sacrificiis occidi consueuerunt. Asinos autem, & elephantes, atque omnino ali-

1. Κρείττω, οὐδεμίαν ἀπολ. ε.] Initium huius vocabuli continet vitiosam iterationem vocabuli proximi χρείαν, & vestigia haud obsecura verborum omissoꝝ ἢ τῶν. quare locum sic legendum censeo, ἢ τῶν οὐδεμίαν. REISK. *Abreschius* κρείττω, τῶν τ' οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν ἐχόντων. mox *Meerm.* οὐδὲν θύομεν & ἢ πιθήκους, quod etiam est in *Rodl. Cod.*

2. ἢ τι τῶν τ. ζ.] Forte ἢ ἄλλο τι τῶν τ. ζ.

REISK. Mox in ταῖς βίοις nota nominis huius pluralem amari a Nostro. Ita supra I, 11. & alibi. homonymi vocabuli varias significationes diligenter evoluit *P. Leopard:* Emend: XI, 4.

3. Ἐπὶ προσασίας τοῦ θείου.] Forte σφάττοντες ὡς ἀληθῶς, καὶ δέροντες ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀπολαύσει, προσποιητῶς δὲ ἐπὶ προσασίᾳ τοῦ θείου. Ἐπὶ προσασίᾳ est *per praetextum*, *sub obtentu.* REISK.

aliud quod licet collaborando adiumento fit, ad fruendum tamen eſt ineptum, minime ſacrificamus. Adde quod ſacrificiis etiam omiſſis ab huiuscemodi utilibus animalibus non abſtineamus, ſed ea uelcendi tantum cauſa occidimus. atque ex iis quoque quae apta ſacrificiis ſunt, non quae diis ſint gratiora, ſed quae cupiditatibus noſtris iucundiora ad fruendum ſint, maſtare conſueuimus. atque inde aduerſus nos ipſos teſtificamur, nos fruendae oblectationis noſtrae non deorum cauſa in ſacrificiorum obſervatione perſiſtere.

§ 26. Atqui ex Syris Iudaei qui ex ueteri illo primo ſacrificio adhuc quoque, ut inquit Theophrastus, animalia ſacrificant ſi eodem modo quo ipſi ſa-

δὲ ἄλλο τῶν συμπονούτων μὲν, οὐκ ἐχόντων δὲ ἀπόλαυσιν θύομεν. καίτοι καὶ χωρὶς γε τοῦ θύειν οὐκ ἀπεχόμεθα τῶν τοιούτων, σφάττοντες διὰ τὰς ἀπολαύσεις, καὶ θύομεν αὐτῶν τῶν θυσίμων, οὐ τὰ τοῖς θεοῖς, πολὺ δὲ μᾶλλον τὰ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις κεχαρισμένα, καταμαρτυροῦντες ἡμῶν τε αὐτῶν, ὅτι τῆς ἀπολαύσεως χάριν ⁴ ἐμμένομεν τοῖς θεοῖς, οὐ τοῖς θύμασιν.

§ 26. ¹ Καίτοι Σύρων μὲν Ἰουδαῖοι διὰ τὴν ² ἐξ ἀρχῆς θυσίαν, ἔτι καὶ νῦν ³ φησὶν ὁ Θεόφραστος ζωοθυτοῦν εἰ τὸν αὐτὸν

T 2

ἡ-

4. Ἐμμένομεν τοῖς θεοῖς, οὐ τοῖς θύμασι. Forte χάριν θύομεν τοῖς θεοῖς οὐ τῆς τιμῆς. nos ea Diis ſacra facere, quo victimis uelcamur, non quo Diis honorem habeamus. aut ſic ἐμμένομεν τοῖς θύμασιν, οὐ τῶν θεῶν inbaereſcimus uetustis ſacrificiorum religionibus, noſtrae voluptatis ergo, non Deorum. quam coniecturam videntur ſequentia magis, quam illam priorem confirmare. REISK. Pro οὐ Valent. ſubſtituerat καὶ. dedit forte ἐμμένομεν τῶν θεῶν οὐ, vel οὐ τῶν θεῶν. eo modo, quo Fel: accepit. Si τοῖς θεοῖς retineas, pulcre contendī poteſt locus Euang: Ioan: VI, 56. ἐν ἐμοὶ μένει, quem adſcripſerat Clar. Abreſch: & τοῖς θύμασι explicabat διὰ τὰ θύματα & τὰς θυſίας, αὐτὸ ἕνεκα τῶν θυμάτων. ἐμμένειν θύμασι dictum forte uti ἐμμένειν τοῖς πατρίοις L. IV, 8. τῇ ἀποχῇ ib. 16. νόμῳ, πίσει & ſimilia ὁσα κῶς. Latini manere in fide &c. Vid Erud. Siuueren ad Nepot. XVII, 2.

1. Καίτοι Σύρων μὲν Ἰουδαῖοι &c.] Haec uſque ad illa μέθοι δ' ἂν τις ἐπιβλέψας &c. exſcripſit Euseb. P. E. L. IX. p. 404. A. e quo

ad Eſſaeos pertinere colligas, (quae obſervatio mox nobis uſui erit) nam illis ſtatim ſubiungit καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ ---- περὶ τῶν αὐτῶν ἱεροῦ. ibi autem de Eſſenis ſermonem eſſe dubio vacat. Eſt apud Euseb. καὶ τοὶ δίδτι, ſed noſtrum & Miſſ. δίδτι recte expungere dicit Vigerus. de loco Theophrasti dictum ſupra.

2. Ἐξ ἀρχῆς θυſίαν.] Aut leg. δόξαν propter antiquitatem cerimoniae, aut potius διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς Ἀβραάμου θυſίαν. Propter illud Abrahamae ſacrificium, huius religionis primigenium exemplum. REISK.

3. Ζωοθυτοῦν &c.] Non videtur locus vitio carere. Apud Euseb. excuſum in IX. eorundem librorum legitur ζωοθυτοῦσιν. εἰ τὸν αὐτὸν ἡμᾶς τρόπον τις κελεύει θύειν. ſcriptus quem vidi, ζωοθυτοῦν τῶν εἰς habet. in reliquis conuenit illi cum expreſſio. nam quod initio huius exempli illic eſt, δίδτι videtur vitioſum eſſe, & ſane abeſt id verbum ab eodem ſcripto, ut a Porphyrio quoque. VICTORIUS.

Ζωοθυτοῦν εἰ τὸν αὐτὸν ἡμᾶς &c.] Ita legebatur. ex coniectura correxeram ζωοθυτοῦντες. in quo

dam precibus & uotis deum implorant. Hi enim & ex caeteris animalibus, & ex ſeſe ipsis neceſſitate, non cupiditate aliqua inducti ſacrificia obtulerunt. Id quod cognoscere inde quifpiam poſſet, ſi doctiſimos omnium Aegyptios inſpiceret qui ab interficiendis caeteris animalibus tantum abſuerunt, ut eorum imagines deorum imitationem ſibi eſſe conſtituerint adeo affinia ea & cognata diis, & hominibus eſſe exiſtimabant.

§ 27. A principio enim fructuum ſacrificia diis offerebantur. Procedente uero tempore cum fructuum inopia laborarent homines, & neglecta paulatim ſanctitate, ob legitimi alimenti defectum ad ſe mutuo comedendos inducti eſſent, tunc multis precibus & ſupplicationibus ad deum effuſis ex ſeſe ipsis immolationes faciebant, neque ſolum quicquid pulcherrimum inter ipſos erat, id diis conſecrabant: uerum etiam ultra ea quae erant pulcherrima haec generis ſui maſtatio progrediebatur. Ex qua quidem conſue-

διὰ τῶν εὐχῶν θεοκλυτοῦντες. κατήρξαντο γὰρ οὗτοι πρῶτοι τῶν τε λοιπῶν ζώων, καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀνάγκη καὶ οὐκ ἐπιθυμία τοῦτο πράξαντες. μάθοι δ' ἂν τις ἐπιβλέψας τοὺς ⁸ λογιωτάτους πάντων Αἰγυπτίους· οἳ τοσοῦτον ἀπέιχον τοῦ ⁹ φονεύειν τε τῶν λοιπῶν ζώων, ὥς τε τὰς τούτων εἰκόνας μιμήματα τῶν θεῶν ἐποιοῦντο. οὕτως οἰκεῖα καὶ συγγενῇ ταῦτα τοῖς θεοῖς ἐνόμιζον εἶναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις.

§ 27. Ἀπ' ἀρχῆς μὲν γὰρ ¹ αἱ τῶν καρπῶν ἐγίνοντο τοῖς θεοῖς θυσίαι. χρόνῳ δὲ, τῆς δσιότητος ἡμῶν ἐξαμελησάντων, ἐπεὶ καὶ τῶν καρπῶν ἐσπάνισαν, καὶ διὰ τὴν τῆς νομίμου τροφῆς ἔνδειαν εἰς τὸ σαρκοφάγειν ἀλλήλων ὥρμησαν, τότε μετὰ πολλῶν λιτῶν ἱκετεύοντες τὸ δαιμόνιον, σφῶν αὐτῶν ἀπήρξαντο τοῖς θεοῖς πρῶτον, οὐ μόνον ² δ, τι κάλλιζον ἐνῆν αὐτοῖς καὶ τοῦτο τοῖς θεοῖς καθοσιοῦντες, ἀλλὰ καὶ πέρα τῶν καλλίσων προσεπιλαμβάνοντες τοῦ γένους· ³ ἀφ' οὗ μέχρι τοῦ

T 3

νῦν

8. Λογιωτάτους πάντων Αἰγυπτίους.] De Aegyptiorum ſapientia & eruditione omnia ſunt pervulgata. Vid: § 25. de religionis cultu eorum infra loquitur.

9. φονεύειν τε τῶν λ. ζ.] Lege τι. dein poſteſt μιμήματα defendi, malim tamen μνύματα *indicia, documenta, ſigna* legi. REISK.

1. Αἱ τῶν καρπῶν.] Forte διὰ. REISK. Sic

infra § 59. τὸ δὲ παλαιὸν διὰ τῶν καρπῶν ἔκ. Confer notata ſub finem § 5.

2. Ἀφ' οὗ μέχρι τοῦ νῦν &c.] Hiſce uſque ad illa καίπερ τῆς παρ' αὐτοῖς &c. utitur iterum *Eusebius* P. E. L. IV. p. 156. C. ſtatim pro οὗδ' ἐν *Lips. Cod.* οὐκ ἐν, cui paullo ante θεοῖς etiam decrat. utrumque male.

νῦν , οὐκ ³ ἐν Ἀρκαδίᾳ μόνον τοῖς
Λυκαίοις , οὐδ' ἐν Καρχηδόνι τῷ
Κρόνῳ κοινῇ πάντες ἀνθρωποθυτοῦ-
σιν , ⁴ ἀλλὰ κατὰ περίοδον , τῆς
τοῦ νομίμου χάριν μνήμης , ⁵ ἐμ-
φύλιον αἷμα ραίνουσι πρὸς τοὺς βω-
μοὺς , καίπερ τῆς παρ' αὐτοῖς ⁶
θυσίας ἐξεργούσης τῶν ἱερῶν , τοῖς
περιρραντηρίοις κηρύγματι , εἴτις αἵ-
ματος ἀριθμείου μεταίτιος . ἐντεῦθεν
οὖν μεταβαίνοντες , ὑπάλλαγμα πρὸς
τὰς θυσίας τῶν ἰδίων ἐποιοῦντο σω-
μάτων τὰ τῶν λοιπῶν ζώων σώμα-
τα , καὶ πάλιν κόρῳ τῆς νομίμου
τροφῆς , εἰς ⁷ τὴν περὶ εὐσεβείας
λήθην ἰόντες , ἐπιβαίνοντες ἀπλησί-
αις ,

suetudine adhuc usque non in Ar-
cadia tantum in Lycaeis , neque Car-
thagine Saturno publice omnes ho-
minum hostias mactant. Sed etiam
ex anniuersario circuitu in instituti
memoriam cognato sanguine aras
inspergunt quamvis sacrificium apud
ipsum eum a sacris arceat , lustra-
tionum circumscriptione , & edicto ,
si quis sanguinis humani & caedis
auctor extiterit. Inde autem pro-
gressi caeterorum animalium cor-
pora pro suis in sacrificiis sub-
stituerunt. Postea cum legitimi cibi
satietate in obliuionem pietatis ue-
nissent , inexplebili quadam cupidi-
ta-

3. Ἐν Ἀρκαδίᾳ.] Vid: Pausan: p. 600. &
678. REISK. Λυκαῖα quae fuerint *Potter*: Ar-
chaeol: Gr: II, 20. aliique multi docuerunt.

4. Ἀλλὰ κατὰ περίοδον.] Malim ἀλλὰ καὶ κα-
τὰ. REISK. Μεεπτι. κατὰ τὴν περὶδ. pro πε-
ρίοδον *Abresch*: ingeniosa coniectura , κατὰ
πάροδον. *obiter*. sed nihil aut hic , aut apud
Euseb: codices variant.

5. Ἐμφύλιον αἷμα ραίνουσι.] Apud *Euf*: ex-
cufum in quarto eiusdem scriptionis , ἐμφύ-
λιον αἰεὶ αἷμα. mendose , ut arbitror. nam ne
in scripto quoque eius auctoris exemplari ,
adverbium id temporis legitur. *VICTORIUS*.

6. Θυσίας ἐξεργούσης &c.] In not. ad *Pfellum*
Gaulminus haec verba citat , ac si legi debe-
ret ἀπὸ τῶν ἱερῶν περιρραντηρίων , εἴτις &c. & pro
ἀριθμίου reponit ἀριθμίου h. e. φίλου , vel συγ-
γνοῦς. ego praefero generalius verbum ἀνθρω-
πίου. VALENT. Malim δόσις. quamquam pa-
tria ipsorum religio inter sparsiones aquae
lustralis voce praeconis excludit eos omnes ,
qui rei sint αἰματος ἀνδρομέου caedis humanae.
περιρραντηρίοις idem esse potest atque ἐν τοῖς πε-
ριρραντηρίοις , quamquam hoc malim , si liceat
optare REISK. Ea quae molitus eram ab al-
iis iam occupata video. Blanditur mihi δόσις ,

uti infra in hoc paragr: καίπερ — τῆς δόσις ταῦ-
τα βραβευσάσης. quae voces saepe confundun-
tur , ut & ibi θυσίας rescribi volebat V. D. &
sic certe δόσις pro vulgato θυσίας ex *Euseb*.
restitui debet apud Nostrum infra § 34. ubi
V. Sed habet tamen vulgatum quo se tueat-
ur. Pertinent haec ad morem veterum , cum
περιρραντηρίων statueretur ad templi introitum ,
atque ultra istud nemini βεβήλω pergere lice-
ret. Antequam sacri ritus inchoarentur κῆρυξ
alta voce clamabat notum illud ἐκὼς ἐκὼς &c.
ad hunc censum vero pertinebant in primis
illi , qui caedis erant rei. De voce περιρραντή-
ριον , quae tria apud Graecos significat , vid.
Bourdel: ad *Heliod*: L. II. p. 53. Contrarium
est εἰσω περιρραντηρίων παρμένα *Aristid*: T. I.
p. 62. Ἀριθμίου *Fogeroll*: correxerat in ἀν-
θρωπίου ἢ ἀριθμίου. *Valent*. ἀνθρωπίου vel ἀρ-
θμίου. (de qua voce V. D. ad *Hesych*: &
Suid:) prius ego praefero.

7. Τὴν περὶ εὐσεβείας λήθην &c.] Nisi plura
desint , videtur posse locus ita ferme farciri.
εἰς τὴν τῆς πρὶν (vel πάλαι) εὐσεβείας λήθην ἵεν-
το , ἐπιβαίνοντες ἀπλησίᾳ , καὶ οὐδὲν ἄγευσον , οὐδὲ
ἔβρωτον παραλείποντες. REISK. Elegantur ἰόντες
εἰς

tate ad omnia guſtanda & comedenda inducti ſunt. Id quod in cibo ex fructibus nunc omnibus euenire conſuevit. Vbi enim eorum aſumptione naturali defectui ſuccurrerint ſuperuacua ſatietatem quaerentes multa in cibum condiunt, quae temperantiae terminos excedunt. Vnde quaſi non ignobilia diis ſacrificia exhiberent, ad ea comedenda progreſſi ſunt: atque ex principio actionis huius alimento ex fructibus animalium eſus hominibus adiunctus eſt. Sicut enim antiquitus fructus diis offerebant, atque ex iisdem iucunde poſt ſanctimoniam uſcebantur: ita ubi animalia ſacrificaffent, idem ſibi eſſe faciendum exiſtimarunt. Cum tamen antiquitus non ita ſanctitas haec

αις, οὐθεν ἄγευσαν οὐδὲ ἄβρωτον περιλείποντες. ὕπερ καὶ περὶ τὴν ἐκ τῶν καρπῶν τροφὴν νῦν συμβαίνει ⁸ περὶ πάντας. ὅταν γὰρ τῇ προσφορᾷ τὴν ἀναγκαίαν ἐνδείαν κομφίσκωνται, ζητοῦντες τοῦ κόρου τὸ περιττὸν, ⁹ ἐκπονοῦσι πρὸς βρᾶσιν πολλὰ τῶν ſωφροσύνης ἔξω κειμένων. ὅθεν ὡς οὐκ ἄτιμα ποιοῦμενοι τὰ θεοῖς θύματα, γεύσασθαι τούτων προήχθησαν. καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς πράξεως ταύτης προσθήκη ἢ ζωοφαγία γέγονεν τῇ ἀπὸ τῶν καρπῶν τροφῇ τοῖς ἀνθρώποις. καθάπερ οὖν τὸ παλαιὸν ἀπῆρξαντό τε τοῖς θεοῖς τῶν καρπῶν, καὶ τῶν ἀπαρχθέντων ἀσπασῶς μετὰ τὴν ὀσίαν ἐγεύσαντο, οὕτω τῶν ζῶων καταρξάμενοι ταύτων ἡγοῦντο δεῖν τοῦτο δρᾶν, καίπερ τὸ ἀρχαῖον ¹⁰ οὐχ οὕτως τῆς δ-

εἰς λήθην, cuius contrarium ὅπως μὴ εἰς ἐπινοίαν τούτου ἴωσι apud *Thuc.* III, 46. ἐπιβαίνοντες ἀπλησίαις habet quo ſe tueatur, malim tamen cum *Abreſchio* ἐπιβ. ἀπλησίας. ut ἀναδείξῃς ἐπέβησαν *inprudētia* ſe dederunt, apud *Hom.* *Odyſſ.* X, 424. & ſaepius. Pro περιλείποντες bene etiam *Fogeroll:* παραλείποντες. Praepoſitiones illas paſſim confundi novimus in conpoſitis. Sed offendere etiam aliquem poteſt participium pro verbo finito adhibitum. Hoc itaque vel derivandum ex uſu Graecorum, ut εἰσι, ἦν vel ἦσαν poſt particip. reticeatur, qua de re multa V. Doctj, vel ſenſus ſuſpendendus e ſequenti προήχθησαν. ſed tum, quod ibi praecedat, ὅθεν vacaret, quae tamen vocula cauſam videtur inferre eorum quae diſputaverat. denique debilem ſtomachum gravare non debent participia, ſine

conneſtente copula ſtipata. Id Graecis inſuetum non eſſe *Gron:* ad *Arrian:* IV, 6. & *Wefſel:* ad *Diod.* XIII, 14. oſtendunt.

8. Περὶ πάντας.] Id eſt, *inter* & *apud omnes*. *Platon:* p. 492. adſcripſerat *Erud:* *Abreſch:* εὔροι δ' ἔν τις αὐτὰς (nempe πολυτείας) περὶ τοὺς βαρβάρους.

9. Ἐκπονοῦσι.] Fuit cum ſuſpicarer ἐπινοοῦσιν. *excogitant.* quamquam vulgata eodem redire poteſt. Mox pro τὰ θεοῖς forte ταῦτα leg. aut τοιαῦτα aut ταῖς. *REISK.*

10. Οὐχ οὕτως τῆς ὀσίας ταῦτα βραβευσάσης.] Cur ὀσίας in θυσίας mutatum ierit vir praeclearus ad *Charit:* IV, 5. p. 404. non exputo. notat ὀσία totam religionem, in qua voce γνώμη, πράξις aut ſimile ſubſtantivum ſubintelligitur. illa quae praecederunt μετὰ τὴν ὀσίαν vulgatum ſatis tuentur. Et, ut omne

οσίας ταῦτα βραβευσάσης, ¹¹ ἀλλ' ἐκ τῶν καρπῶν ἕκασον τῶν θείων τιμῶντες, ¹² τοῖς μὲν γὰρ ἦτε φύσις καὶ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ τῆς ψυχῆς αἴσθησις, δρωμένοις συνηρέσκετο,

¹³ Ταύρων δ' ἀκρίτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμός.

Ἀλλὰ μύσος τοῦτ' ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγισον,

¹⁴ Θυμὸν ἀπορραΐσαντας ¹⁵ ἐέδμεναι ἦϊα γυῖα.

§ 28.

haec instituisse. Sed fructibus deos uenerarentur, quibus & natura, & omnis hominum animae sensus oblectabatur.

Taurorum at nullis horrebat caedibus ara:

Sed magnum tunc mortales scelus esse putabant.

Erepta pecudum uita membra ipsa uorare.

§ 28.

ne Tibi dubium eximam, *Cyrrill: L. IX. Adv. Iulian. p. 307. A.* (apud quem ea quae sequuntur, usque ad illa διόπερ οἱ Πυθαγόρειοι &c. etiam leguntur,) eodem prorsus modo. vocem nostram reddo etiam *Suidae* in κύρβεις — τοῦ τὰς οὐσίας δρῶντος — αἱ δὲ κύρβεις οὐσίας εἶχον. Volunt ibi V. D. θυσίας, idque defendi posset e *Schol: Aristoph: in Nub: 450.* sed ibi non simpliciter, ut apud *Suidam*, dicitur. βραβεύειν notat *pro arbitrio constituere, dispensare & in univ. gubernare*, quod loquendi genus a distributoribus praemiorum ductum novimus. V. *D'Orvill: ad Cbarit: IV, 5. & Reiskium ad Polyb: L. II. p. 140. Insepbo pro dare, tribuere*, frequens esse ostendit *Bossius Animadv. c. 25.* 11. Ἀλλ' ἐκ τῶν καρπῶν —] Forte ἀλλ' ἐκ τῶν καρπῶν ἕκασον τὸ παρ' αὐτοῖς τιμῶντων sed suum quibusque numen frugum oblatione cobonestantibus. REISK.

12. Τοῖς μὲν γὰρ.] *Cyrrillus* habet τοῦτοις. nostros consentit *Eusebius*, qui exscripsit hunc locum usque ad finem paragr. IV. P. E. p. 151. C.

13. Ταύρων δ' &c.] Apud *Euf.* est ἀκράτοις. Suspicor ἀκρήτοις apud auctorem fuisse. in tertio versu ἀπορραΐσαντας ἐέδμεναι. quod ad posteriorem varietatem pertinet, res certa est in excuso: in scripto vero ἀπορραΐσαντας ἐέδμεναι. vera enim haec lectio est. Cum vero in *Porph.* verbis citatis ab *Euf:* ante *Agrigentini* poetae versus, duo discrimina sunt in impresso, manu scriptes non discedit a lectione, quae

nunc apud auctorem est. nam ἡ τε φύσις quoque illic legitur, & συνηρέσκετο, non numero multitudinis συνηρέσκοντο. *VICTORIUS.* Versum hunc priorem laudat etiam *Noster* supra § 21. & hunc & sequentes habet *Stephan.* in *Poëf: philos. p. 30.* pro ἀκρίτοις ibi etiam *Scalig:* malebat ἀκρήτοις. Apud *Euseb.* est ἀκράτοις, quod eodem redit, nam ἡ dialecti est. *Viger.* tamen praeoptat ἀκρίτοις, atque sic etiam apud *Cyrrillum* l. l. legitur. Suspicabar aliquando ἀκρήτοις natum fuisse ex ἀκρίτοις.

14. Θυμὸν ἀπορραΐσαντας — ἦϊα] Reposueram ἀπορρήξαντας & ἦϊα. Postea reperi *Vigerum* in *Euseb.* idem olim statuisse. *VALENT.* Pro ἀπορρήξαντας leg. est ἀπορρήζοντας in praesenti & aut ἐέδμεναι aut ἐδέδμεναι pro ἔδμεναι & hoc pro ἔδεσθαι edere, comedere, absumere. pro ἦϊα malim ἦπια, mollia, suavia, dulcia comestui. REISK. Cl. *Rbunken:* rescribi volebat *Θυμὸν ἀπορρήξαντας ἐέδμεναι ἦϊα γυῖα.* Unice verum crediderim ἀπορραΐσαντας, quod apud *Euseb:* inveniebant *Viri Docti.* Firmat hoc *Cyrrillus*, & *Steph.* l. l. Nec omitte *Fragm:* apud *Eumod:* p. 24.

Θυμὸν ἀπορραΐσαντα, Φίλας κατὰ σάρκα ἐδουσι. Vid. *Sext: Empir: IX. Adv. Rhet. p. 580.* & ibi *Fabricium.* in *Cod. Bodl.* erat ἀπορρήσαντες. Ego tot auctoritatibus munitus, *Porphyrio* suum restituere non dubitavi. in praecedenti versu pro ἔσκεν *Cyrrillus* ἔσχον.

15. Ἐέδμεναι ἦϊα γυῖα.] Pro ἐέδμεναι reposui ἰόνικον ἐέδμεναι. Ita iubent Auctores statim laudati. ἦϊα damnare non ausim; potest

e-

§ 28. Id quod ex ara quae nunc etiam apud Delum ſervatur, uidere licet: quae cum in ea nullum animal offerretur, aut maſtaretur, piorum ara nuncupata eſt. Ita non ſolum a maſtandis animalibus abſtinebant, uerum etiam eos qui ipſam dedicauerant, ipſaque utebantur, pietate praeditos eſſe cenſuerunt. Iccirco Pythagorei cum huiuscemodi inſtitutionem accepiſſent, ita toto uitae curriculo ab eſu animalium abſtinebant. Quando uero in ſacrificium diis ali- quod pro ſe animal offerebant, ex eo tantum comedere conſueuerant, a ceterorum uero deguſtatione alieni prorsus uiuebant. At non ita nos facimus: ſed ſupra modum repleti in

il.

§ 28. Ἡ θεωρεῖσθαι δὲ ἐστὶν ἐκ τοῦ περὶ Δῆλον ἔτι νῦν ſωζομένου βωμοῦ· πρὸς δὲ οὐθενὸς προσαγομένου παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ θυομένου ἐπ' αὐτοῦ ζώου, εὐσεβῶν κέκληται βωμός. οὕτως αὐτὸς οὐ μόνως ἀπείχοντο τῶν ζώων θύοντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδρυσαμένοις τοῦτον, ὁμοίως καὶ τοῖς χρωμένοις αὐτῷ, μετέδοσαν τῆς εὐσεβείας. διόπερ οἱ Πυθαγόρειοι τοῦτο παραδεξάμενοι, κατὰ μὲν τὸν πάντα βίον ἀπείχοντο τῆς ζωοφαγίας. ὅτε δὲ εἰς ἀπαρχὴν τι τῶν ζώων ἀνθ' ἑαυτῶν μερίσειαν τοῖς θεοῖς, τοῦτου γευσάμενοι μόνον, πρὸς ἀλήθειαν ἀθικτοὶ τῶν λοιπῶν ὄντες ἔζων· ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς ἐμπιμπλά-

V

με-

enim ſatis commode per βρώματα explicari. *Suidas & Schol. Homer. Iliad. N. 103. & Odyſſ. B. 289.* modo conſulantur.

1. Θεωρεῖσθαι δὲ ἐστὶν &c.] Ita recte. male *Florent.* & qui cum ſequitur *Lugdun.* θεωρεῖται. *Cyrrill. Cod. Meerm. & Lipſ.* noſtro conſentiunt. De Sacris Deliacis diximus ſupra § 19. notum eſt aram illam Apollinis Γενέτορος nunquam victimarum ſanguine fuiſſe inbutam, (adeoque confundi non debet cum ara cornea Apollinis, de qua elegans eſt diſquiſitio *Clar. H. I. Arntzen. Miſcell. c. 2.*) Pythagoram illam adiuiſſe & coluiſſe narrat *Iamblich. 5. & 7.* mos quippe illi ἀναίμακτους βωμοὺς προſκυνεῖν, ut patet ex eodem cap. 24. Mitto *Clem. Alex.* alioſque de ara iſta agentes, excitatos *Spanhem.* ad *Callim.* in *Apoll. 60. & in Del. 266. Lomeier.* de *Luftrat. 24.* & aliis, qui cur εὐσεβῶν, *Pio- rium*, dicretur abunde condocerant. In illa nempe obſerebantur πυροὶ, κριθαί, πόπανα ἀνθ' πυρὸς, ut e *Diog. Laërt.* novimus,

quales ἄπυροι ſeu ἀναίμακτοι & ab ἐμπύροις diverſae plures aliae memorantur arae, de quibus hic dici non debet. Ingenioſa eſt coniectura *Cel. Michaëlis Exerc. I. de Viſt. cord. & cer. § 30.* Pythagoram imitatum fuiſſe Apollinem Delium, & ad arae eius conſuetudines menſae leges conpoſuiſſe, quo & ſic ſe Apolline procreatum eſſe demonſtraret.

2. Οὐ μόνως.] Οὐ μόνως eſt in *Cod. Lipſ.* paullo melius quam quod in vulgata oratione eſt. malim tamen οὐ μόνον. *REISK.* Scilicet μόνως erat in *edd. Cantabr.* veruſtiores conſentiunt cum *Cod. Lipſ.* ſed *Cyrrill. οὐ μόνον. Iamblich. de Myſt. IV, 7. & alii μόνως* etiam utuntur.

3. Μερίσειαν τ. θ.] Forte ἀπομερίσειαν, & ſtatim comma promovendum & pone τὴν ἀλήθειαν collocandum. ſi verum volumus non comedebant Pythagorei ſuas viſtimas, ſed delibabant tantummodo. *REISK.* Et ſic diſtinguit *Meerm.*

4. Ἐμπιμπλάμενοι.] *Cod. Bodl. & Meerm.* ἐμπιπλάμενοι. *Vid. L. I, 46.*

I.

μενοι δὲ , εἰς πολλοσὸν ἀφικόμεθα τῆς ἐν τούτοις παρὰ τὸν βίον παρανομίας. καὶ γὰρ οὔτε φόνῳ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς χραίνειν δεῖ , οὔτε ἀπτέον τοῖς ἀνθρώποις τῆς τοιαύτης τροφῆς , ὡς οὐδὲ τῶν ἰδίων σωμάτων , ἀλλὰ ποιητέον παράγγελμα τῷ παντὶ βίῳ , τὸ ἐν Ἀθήναις ἔτι σωζόμενον.

§ 29. Τὸ γὰρ παλαιὸν , ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγομεν , καρποὺς τοῖς θεοῖς τῶν ἀνθρώπων θυόντων , ¹ ζῶα δὲ οὐ , οὔτε εἰς τὴν ἰδίαν ² τροφὴν καταχρωμένων , λέγεται κοινῆς θυσίας οὔσης Ἀθήνησι ³ Δί-ομον ἢ Σώπατρόν τινα , τῷ γένει οὐκ ἐγχώριον , γεωργοῦντα δὲ κατὰ τὴν Ἀττικὴν , ἐπεὶ ⁴ πελά-νουτε καὶ τῶν θυημάτων ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐναργῶς κειμένων , ἵνα τοῖς θεοῖς ταῦτα βύοι , τῶν ⁵ βῶν τὶς εἰ-

illegitimam maxime consuetudinem pro-
cessimus. nam neque deorum arae cae-
de imbuendae sunt : neque homini-
bus huiuscemodi cibo , quem ad mo-
dum neque propriorum corporum
carnibus uescendum est. sed docu-
mentum uitae illud faciendum , quod
adhuc quoque obseruari Athenis so-
let.

§ 29. Antiquitus enim , sicut su-
perius etiam diximus , cum fructus
homines diis offerrent , animalia au-
tem neque sacrificarent , neque in
cibum fumerent , dum publicum quod-
dam sacrum Athenis celebraretur ,
Diomum quendam aut Sopatrum fe-
runt , qui indigena quidem non erat ,
sed agros in Attica colebat , quia bos
ab opere accedens ad mensam ubi
sacra puls & caetera libamina reposita
erant , ut sacrificarentur , alia ex-
ip-

1. Ζῶα δὲ οὐ.] Vid. quae notavimus ad illa
τὰ δὲ , οὐ. L. I, 41.

2. Τροφὴν καταχρωμένων.] Pro simplici χρᾶ-
σθαι composito utuntur Graeci , licet passim
videas interpretes perperam per *abusi* dedis-
se , uti apud *Paull.* 1 Cor. VII, 31. & alios.
Ita *Woribius* ad *Tatian* p. 6. vid. etiam
Huet : ad *Origen*. Sel. in Psalm: p. 528. ve-
rum tamen est , passim in peiorem sensum
flecti , uti hoc in loco , & alias.

3. Δίομον ἢ Σώπατρον.] Supra § 10. *Diomum*
adpellat. *Schol. Aristoph.* Nub. 979. Βαύλω-
να , sed ibi referibendum *Θαύλωνα*. Vid. *Suid.*
in Βουφόνια & Θαύλων. nomen iam correxerat
Meurf. Lect. Att: VI. 22.

4. Πελάνου καὶ τῶν θυημάτων.] Editt: *Lug-*
dun: & *Cantabr*: dederant *θυημάτων*. Saepe

quidem insolentiorum formam *θύμα* perva-
rit librariorum natio , quam egregie adfertam
& expositam vide Clar. *Rbunken*: ad *Tim*.
Lex: in *Θύματα*. Hic tamen nihil innovan-
dum , omnes enim *codd*: conspirant in *θυή-*
ματα. & sic ipse etiam *Vidtorius* dedit , sed
operarum errorem editorum ignavia non ad-
verterat. De voce ipsa dictum supra. *θυήμα-*
τα illa ἐπὶ τῆς τραπέζης erant adposita. *εἰσὶ*
γὰρ τράπεζαι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐν αἷς τιθέασιν τὰ ἐ-
πιφερόμενα , ut inquit *Schol*: *Aristoph.* *Plut*.
678.

5. Βῶν τὶς εἰσὶν ἀπ' ἔργου.] *Pausan.* in
Attic. p. 43. dicitur fuisse bos *ὃν ἐς τὴν θυ-*
σίαν ἐτοιμάσαντες φυλάσσουσιν. Putares sacrile-
gum animal optimo iure fuisse interfectum.
si vero memineris bovem fuisse aratorem ,
ab

ipsis comederat, alia conculcarat, indignatum accurriſſe, atque a uicino arrepta ſecuri quae forte acuebatur, beſtiam percuffiſſe, cumque bos ex uulnere interiſſet, & ipſe ira iam ſedata animaduertiſſet, quodnam ſcelus perpetraret, boue ſepulturae mandato ipſum aiunt uoluntario exilio ſuſcepto ob impietatis crimen in Cretam fugiſſe. Cum uero ſiccitas, atque inde frugum ſterilitas maxima Atticam inuaſiſſet, publice conſulendum oraculum ſtatuere. Pythia reſpondit, exulem qui in Creta eſſet, ea expiaturum: ſi & interfectorem puniuiſſent, & mortuum reſcitarent in eodem adipe in quo mortuus fuerat:

id

εἰσὶν ἅπ' ἔργου τὰ μὲν κατέφαγεν, τὰ δὲ συνεπάτησεν αὐτὸν δὲ ὑπεραναγκτήσαντα τῷ συμβάντι, ⁶ πελέκεώς τινος πλησίον ἀκονωμένου, τοῦτον ἀρπάξαντα, πατάξαι τὸν βοῦν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ βοός, ὡς ἔξω τῆς ὀργῆς καταξῆς, συνεφρόνησεν οἷον ἔργον ἦν εἰργασμένος. τὸν μὲν βοῦν θύπτει. ⁷ Φυγὴν δὲ ἐκούσιον ἀράμενος, ὡς ἡσεβηκώς, ἔφυγεν εἰς Κρήτην. αὐχμῶν δὲ κατεχόντων καὶ δεινῆς ἀκαρπίας γενομένης, ⁸ ἐπερωτῶσι κοινῇ τὸν θεόν. ἀνείπεν ἡ Πυθία, τὸν ἐν Κρήτῃ φυγάδα ταυτα λύσειν. τότε Φονέα τιμωρησάμενων, καὶ τὸν τεθνεῶτα ἀναζησάντων, ἐν ἥπερ ⁹ ἀπέθανεν σιάλῳ δν

V 2

ἔ-

ab opere redeuntem, ſecus exiſtimabis. Notum quam ſedulo caverint Athenienſes, & alii id ne fieret. Vid. § 31. ἔργον eſt opus *uſſicum*, uti ἐργάζεσθαι dicitur agricola, & bos arator infra § 30. quis non inluſtravit?

6. Πελέκεώς τινος.] Forte πέλεκυν, nam ἀκονωμένου non eſt paſſivum hic loci, ſed medium, aliquo haud procul inde ſuunt ſibi bipennem exacuate. REISK.

7. Φυγὴν δὲ ἐκούσιον ἀράμενος.] Ritus inde ortum dicit, quod primus ille qui bovem occiderat aufugiſſet. quod noto, quia *Pauſan.* eum deſcribens addit, τὴν ἐπ' αὐτοῖς λεγομένην αἰτίαν οὐ γράφω. ille ergo e Noſtro inluſtrandus.

8. Ἐπερωτῶσι — τὸν θεόν.] Propria locutio de illis, qui oraculum conſulunt. Simili in calamitate *Diod. III.* c. 59. Καὶ τῆς γῆς ἀκάρπου γενομένης, ἐπερωτησάντων τὸν θεόν περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς. *Ibid.* in Excerpt. p. 550. ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἐπηρώτα εἰς Δελφοῦς. *Thuc. I.* 118. Πέμψαντες ἐς Δελφοῦς ἐπηρώτων τὸν θεόν. plura ad manum ſunt, qui-

bus nunc non utor.

9. Ἀπέθανεν σιάλῳ δν ἔσεσθαι &c.] Forte ἐν ἥπερ ἀπέθανεν ἐργασίᾳ λῶον ἔσεσθαι. ſi mortuum reſciſcitarent & conſtituiſſent eo in opere in quo exſpiraret, id profuturum ipsis eſſe. REISK. Oedipo opus eſt ad explicandum oraculum τοῦ λοξίου. Pro ἀπέθανεν in *Flor. Lugd. Lipſ. & Meerm. Cod.* erat ἀπέθανον, ſed quod *Fogeroll.* merito correxerat. Pro δν ἔσεσθαι idem reſtituebat, idque ſequatur *Valent.* ἄλῳ δνῆσεσθαι, quo in multum in lenocinii deprehendere fateor. ſed cum σιάλῳ in omnibus inveniatur, ſuſpicabar ἐν ᾧπερ ἀπέθανεν σιάλῳ τοῦτον ἔσεσθαι. illum forte qui crimen expiaret. vel τοῦτο ἔσεσθαι, eo modo calamitatem, qua liberari rogaverant, tolli poſſe. *Abreſch.* tentabat, ἐν ᾧπερ ἀπέθανεν σιάλῳ ἄλῳ ἔσεσθαι. vel ἐν ἥπερ ἀπέθανεν σιδῆρῳ ἄλῳ ἔσεσθαι. vel ἐν ἥπερ ἀπ. σορῶ ἄλῳ ἔσ. Quodcunque eligas inerit λοξότης. ſi prius, cogitandum erit de pingui- bus ſacrificii epulis, quas bos depopulatus fuerat, quacque ei mortis cauſſa exſtiterant, ſoc-

ἔσεσθαι. γευσάμενοις τε τοῦ τεθνεώ-
τος ¹⁰ καὶ μὴ κατασχοῦσιν. ὅθεν ζη-
τήσεως γενομένης καὶ ¹¹ τοῦ Σωπάτρου
μετὰ τῆς πράξεως ἀνευρεθέντος, Σώ-
πατρος κομίσας τῆς περὶ αὐτὸν ¹²
δυσκολίας ἀπαλλαγῆσθαι ¹³ ὡς ἐ-
καγοῦς ὄντος, εἰ καινῇ τοῦτο πρά-
ξειαν πάντες, ἔφη πρὸς τοὺς αὐ-
τὸν μετελθόντας, δεῖν κατακοπῆναι
βοῦν ὑπὸ τῆς πόλεως. ἀπορούντων δὲ
τις ὁ πατάξων ἔσαι, παρασχεῖν αὐ-
τοῖς τοῦτο, εἰ πολίτην αὐτὸν ποιη-
σάμενοι καὶ κοινωνήσουσι ταῦ φόνου.
συγχωρηθέντων οὖν τούτων, ὡς ἐ-
πανήλθον ἐπὶ τὴν πόλιν, συνέταξαν
οὕτω τὴν πράξιν, ἥπερ καὶ νῦν δια-
μένει παρ' αὐτοῖς.

§ 30.

§ 30.

foenumque & herbae quibus distentus, ac
quibus pinguescunt boves. *Pinguedinis* autem
notio constat ex *Hippocr: V. Foef: Oec. V.*
σίαλος. σιδήρῳ si latet in syllaba *σι*, intenderit
oraculum, ut ferro ceciderit bos, ita & fer-
reo quopiam instrumento foeno repletum in
pedes erigendum. Si *σορῶ*, indicabitur *pellis*,
& subicitur denique eum esse comedendum,
non, ut fecerat Diomus, terra obruendum.
Hoc si fecissent ἄλων ἔσεσθαι. *V. Hes. V.*
Ἄλω & qui ibi citatur *Schol. Theocr:* Vel
denique auctor forte reliquit ἐν ἥπερ ἀπ. πύ-
λα ἄλων ἔσ. Syntaxis τιμωρισμένων, καὶ —
ἄνας. — γευσάμενοις — καὶ μὴ κατασχοῦσι, vi-
detur eadem ac de qua *Diluc: Thuc: Auc. p.*
333. Haec *Vir Clar:* ego in his triceis animi
dubius haerere ac fluctuare diutius nolo, quod
potis lector eruditus sibi optet. Pro γευσα-
μένους autem restitui γευσάμενοις, quia sic *edd.*
vetustiores ac *codd.* mei omnes iubebant.

10. Καὶ μὴ κατ.] Καὶ τὸν Φονέα μὴ κατασχοῦ-
σιν. REISK. καὶ μὴ Φονέα κατ. correxerat *Fo-*
gerollaeus.

11. Τοῦ Σωπάτρου μετὰ —] Pro ἀνευρεθέντος
leg. esse cum *cod:* *Lips.* ἀνευρεθέντος dubium

id quod erat futurum, si & ex mor-
tuo degustassent, & non obtinuissent.
Habita igitur super hac re inquisitio-
ne, & inuento Sopatro, is cum se ab
eo scelere liberatum iri existimaret,
si id publice omnes agerent, ad eos
qui ipsum reducendum uenerant, in-
terficiendum esse bouem a ciuitate
dixit: cumque illi dubitarent quisnam
esset futurus, qui pecudi uulnus in-
ferret, se id facturum pollicitus est,
si ciuitate donaretur, ita ut participes
caedis etiam ipsi efficerentur. Quod
ubi concessum fuit, reuersi in urbem,
rem ita instituerunt, quem ad mo-
dum nunc quoque apud ipsos obser-
uatur.

nullum est, de μετὰ possit dubitari. *Sopatro*
una cum facinore reperto, aut *deprebenso*,
facile potest efficere hanc sententiam, & *Sop-*
patrum esse reum facinoris, & totum facinus
quomodo esset ordine perpetratum. malim ta-
men μεταίτιου legi. REISK. Sustuli turpissimum
vitium quod occupauerat omnes *edd.* ἀνευ-
θέντος. recte autem, cum *Lipsienfi*, *Meermann.*
μετὰ post notare potest, quo sensu genitivo
iunctum & apud Nostrum, & apud alios oc-
currit. Vid. *D' Orvill.* ad *Char. III, 4.*
Sed nihil obstat, quo minus simpliciter di-
cat, dum quaerendo essent occupati, inven-
tum esse Sopatrum.

12. Δυσκολίας.] An δυσχωρίας? *Hesych.* δυ-
χωρία, στενωχώρα. sed melius forte in *Lips.* &
Meerm. δυσκολίας, quod coniecerat quoque
Abresch. qui adseripit locum *Pausaniae p.*
57. 70. Haber tamen vulgatum quo se tueri
possit. Vox quidem in Lexicis quae evolvo
non invenitur. Sed neque illa habent δύσχο-
λον, cum tamen πικρὸν καὶ δύσχολον iungat
Theophr: de *Odor. p. 545.*

13. Ὡς ἐκαγοῦς ὄντος.] Aut ὡς ἄγους ὄντος,
quod

§ 30. Aquatrices virgines elegerunt, quae aquam iis ferrent qui securim, & cultrum acuerent. Acuta securi & cultro, alter securim porrexit, alter ea accepta bouem percussit, alius uero iugulauit. Cumque eum exco-riassent, ex eius carnibus omnes epulati sunt. Postea uero corio confuto, ac foeno & paleis facto bouem fuscitarunt ea forma qua erat, cum uiueret, eique aratrum quasi operanti applicuerunt. Quod ubi factum est, in iudicium caedis omnes conuocarunt, qui actionis eius participes fuerant. cum uero aquatrices in eos qui acuerant, qui acuerant, in eum qui securim tradiderat, is in eum qui iu-

§ 30. Ἰ. Ὑδροφόρους παρθένους κατέλεξαν αἱ δ' ὕδωρ κομίζουσιν, ὅποις τὸν πέλεκυν καὶ τὴν μάχαιραν ἀκονήσουσιν. ἀκονησάντων δὲ, ἐπέδωκε μὲν τὸν πέλεκυν ἕτερος· ὁ δ' ἐπάταξε τὸν βούν, ἄλλος δ' ἐσφαξεν, τῶν δὲ μετὰ ταῦτα δειράντων, ἐγεύσαντο τοῦ βοῦς πάντες. τούτων δὲ πρᾶχθέντων, τὴν μὲν δορὰν τοῦ βοῦς ῥάψαντες καὶ χόρτῳ ἀπογκώσαντες ἐξάνευσαν, ἔχοντα αὐτὸν, ὅπερ καὶ ζῶν ἔσχεν, σχῆμα, καὶ προσέξευξαν ἄροτρον ὡς ἔργαζομένῳ. 5 κρίσιν δὲ ποιοῦμενοι τοῦ φόνου, πάντας ἐκάλουν εἰς ἀπολογίαὺς τοὺς τῆς πράξεως κοινώσαντας. ὡς δὲ αἱ μὲν ὑδροφόροι τοὺς ἀκονήσαντας αὐτῶν ἡτιῶντο μάλλον, οἱ δὲ ἀκονήσαντες τὸν ἐπιδιδόντα τὸν πέλεκυν, οὗτος δὲ τὸν ἐπι-

V 3

σφά-

quod scelus esset, id puta quod commisisset, aut potius ὡς ἐναγῆς ὦν. ob praemissum Σάπατρος νομ. aut ὡς οὐκ ἐναγῆς ὦν. aut quod malim ὡς τοῦ πάντος δημοῦ ἐναγοῦς ὄντος. quippe toto populo reatum sceleris contracturo. REISK.

1. Ὑδροφόρους παρθένους κατέλ.] Ὑδροφορεῖν mulierum erat. Xenoph: Exp. Cyr. L. IV. p. 330. ὑδροφορούσας γυναῖκας dicit. idem mos in Oriente, ut sacrae tabulae docent, & hodie apud Arabes Scenitas. Confer V. D. ad Ioan. Euang. IV, 7. observes passim virginum opus fuisse, uti h. l. Hom. Odyss. H. 20. Atiben. XIII, 6. &c. vocem nostram usitatam ac bonae notae esse ostendit Hemsterb. ad Polluc: XII, 130.

2. Τὴν μάχαιραν.] Bene Felic: cultrum vertit, male alii gladium. id huic voci passim accidit, ut cultrum maiorem significet. Adi Xyl: ad Plut: in Thest. p. 3. & Alberti ad Matth. Euang. XXVI, 51.

3. Ἐπέδωκε μὲν τ. π.] Potest vulgata defendi. malim tamen ἐπέδωκε μὲν τις τὸν πέλεκυν, ἕτερος δὲ ἐπάταξε, aut sic ἐπέδωκαν μὲν τ. π. ἕτερος δ' ἐπάτ. REISK. Ἀποδιδόναι placuit antiquioribus, sed nostrum tamen probum quoque, unde vocabula ista centies confunduntur. Vid. D'Orvill: ad Char: VIII, 4. huius quoque loci non oblitum. Mox pro τῶν δὲ priores edd. Lips. & Meerm. Cod. τῶν δὲ.

4. Ἀπογκώσαντες.] Hac etiam voce H. Steph: copiae augeri possunt. Idem est ac si dixisset ἰκανῶς δγκώσαντες. ut solet ἀπὸ saepius in compositis. Ita infra IV, 8. ἀπομαρτυρεῖν. ἀποθανυμάζειν, quo de Clar. Abresch: Lect. Aristaeon. p. 290. & alia. mox pro ἔχοντα αὐτὸν, optimo iure Reisk: & Abresch: malebant τὰντὸν ὅπερ — id est τὸ αὐτὸ.

5. Κρίσιν δὲ.] Adscriptum erat in margine Cod. Lips. & Meerm. περίεργος κρίσις καὶ παγκινώδης. 6.

σφάξαντα, καὶ ὁ τοῦτο δράσας τὴν μάχαιραν, ὁ καθ' ἧς οὐσῆς ἀφώνου, τὴν φόνον κατέγνωσαν. ἀπὸ δ' ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν, αἰ τοῖς 7 Διοσπολί-οις Ἀθήνησιν ἐν ἀκροπόλει οἱ εἰρημέ-γοι τὸν αὐτὸν τρόπον ποιοῦνται τὴν τοῦ βοῦς θυσίαν. θέντες γὰρ ἐπὶ τῆς 8 χαλκῆς τραπέζης πέλανον καὶ ψαῖσά, περι-λαύνουσι τοὺς 9 κατανεμηθέντας βοῦς· ὧν ὁ γευσάμενος κόπτεται. καὶ γένη-τῶν ταῦτα δρώντων ἐς νῦν. οἱ μὲν ἀ-πὸ τοῦ πατάξαντος Σωπάτρου, 10 Βούτυποι καλούμενοι πάντες, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ περιελάσαντος, Κεντριάδαι. τοὺς δ' ἀπὸ τοῦ ἐπισφάξαντος, Δαι-τροὺς ὀνομάζουσιν, διὰ τὴν ἐκ τῆς κρεανομίας γιγνομένην δαῖτα. πληρώ-σαντες δὲ τὴν βύρσαν, ἔταν πρὸς τὴν

iugularat : iugulator in cultrum cri-
men reiecisset, cultrum qui uoce
carebat, caedis condemnarunt. At-
que ex eo tempore hucusque in Dii-
poliis Athenis in arce hoc modo
bouis sacrificium celebrant. Pulte e-
nim & libis in aenea mensa collo-
catis depascentes boues circumagi-
tant : ex quibus qui e mensa de-
gustarit, mactant : & familiae eo-
rum qui haec faciunt, nunc eti-
am sunt, a Sopatro qui uulne-
raqut, qui bouicidae appellantur :
ab eo qui circumagitauit, stimolato-
res nuncupati : a iugulatore illi quos
diuifores vocant, ex epulo quod
ex carniū diuisione constituebatur.
Vbi uero corlo iam referto in
iu-

6. Καθ' ἧς οὐσῆς ἀφώνου ----] Ordinaria con-
structio postulat κατ' αὐτῆς, sed vulgata bene
tamen habet, referrique debet ad illam ora-
tionis formam, de qua ad Polyb. p. 117. 5.
disputo. REISK. Mos notus, ut Athenienses
contra res inanimatas iudicia exercerent,
idque Draconis lege, ut scribit *Pausan.* L.
VI. p. 364. morem ex hoc facto originem
duxisse notat *Id.* L. I. p. 53. pertinent huc
etiam iudicia in bruta exercita. exempla e f.
literis, Ictis & aliis peti possunt, quae co-
cervare nolo, quia sufficiunt quae V. D.
observarunt ad *Polluc.* IX, 120. & *Kuhn.*
ad *Ael.* V. H. VIII, 3.

7. Διοσπολίαις.] Emendandum, ut puto,
διίπολῖαις. ita enim vocabantur hi ludi. ver-
bum frequens apud veteres scriptores Grae-
cos. VICTORIUS. Vide quae diximus supra
ad § 10.

8. Χαλκῆς τραπέζης πέλανον καὶ ψ.] Πέλανον
& ψαῖσά saepius iunguntur. diximus supra.

ritui huic originem dedisse altare aeneum a
Mose fabricatum putabat *Huet.* Dēm. Euang.
IV, 3. mihi in his tam ingenioso esse non
licet.

9. Κατανεμηθέντας βοῦς.] Suspectum mihi
est. num καταλεχθέντας, *delectos*. nisi vulga-
ta velit significare, eos fuisse certas in
classes dispositos & coordinatos. REISK. *Fel-*
lician. dedit *depascentes*. Νομῇ, νέμειν, κα-
τανέμειν *Pollux VII*, 183. *Diod.* Sic. I, 35.
κατανέμεται τὸν τε σῖτον, καὶ τὸν χόρτον. &
sic, sed sensu metaphórico, *Plutarch.* in
Pericl. p. 171.

10. Βούτυποι καλούμενοι.] Alias Βούτης ὁ
τοῖς διίπολῖαις τὰ βοῦφῶνα δρών, ut *Hesych.*
loquitur. Idem βοῦφῶνος vocatus. Vid. *Meurs.*
Lecl. A. VI, 22. βουτύπος δὲ ἐστὶν ὁ τοῦς
θυομένους βοῦς τῷ πελέκει τύπτων κατὰ τοῦ αὐ-
χένος, ut dicit *Schol.* *Apoll.* Rhod. II, 91.
Confer V. D. ad *Hesych.* in Βούτης. Βουτύ-
πος & Βουφῶνία.

11.

iudicium eſt uentum, cultrum in mare proiec- tum demergunt.

§ 31. Ita neque antiquitus animalia quae uitae hominum adiutricia eſſent, ſanctum erat interficere: & nunc idem facere cauendum eſt. Et ſicut prius ad ſacrificia maſtare haec pium non erat: ita nunc edendi cauſa huiuscemodi animalia interficere ſanctum non eſt exiſtimandum. Si uero id ob expiationem erga deos faciendum eſt, contagio tamen ex corporibus omnibus haec eſt reiicienda: ne alimentum

un-

τὴν ¹¹ κρίσιν ἀχθᾶσιν, ¹² κατεπόν-
τωσαν τὴν μάχαιραν.

§ 31. Οὕτως οὔτε τὸ παλαιὸν ὁ-
σίον ἦν ¹ κτείνειν τὰ συνεργὰ τοῖς
βίοις ἡμῶν ζῶν, νῦν τε τοῦτο &
φυλακτέον ἐστὶ πράττειν. καὶ καθά-
περ πρότερον, οὐχ ὅσιον ἦν ² τοῖς
ἀνθρώποις ἄπτεσθαι τούτων, οὔ-
τως νῦν τροφῆς χάριν ἄπτεσθαι τῶν
ζώων οὐχ ὅσιον ἡγητέον. εἰ δ' ἄρα
τοῦτο διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ⁴ ἀγι-
σεῖαν ποιητέον. ⁵ ἀλλ' ὅτι γε τὸ πά-
θος ἐκ τῶν σωμάτων καθ' ἑαυτὸ πᾶν
ἐκπεμπτέον τοῦτο, ἵνα μὴ τὴν τρο-
φὴν

¹¹. Κρίσιν ἀχθᾶσιν.] Propria vox de illis qui ad cauſam dicendam, vel ad ſupplicium ducuntur. Latinis id eſt *ducere*. exempla ubivis obvia. Adi *Staveren*: ad *Nepot*: XIX, 4.

¹². Κατεπόντωσαν τὴν μάχαιραν.] De iudicio modo diximus. Vocis hac forma utuntur *Herodot*: & alii. ſaepeius *καταποντίζειν* dicitur. Vid. *D'Orvill*: ad *Charit*: I, 5. Rarius multo eſt illud *Nic*: *Damaſceni* Excerpt: *Valeſ*: p. 445. τοὺς δὲ ἀνθρώπους --- οἷα ἀθέως ἐπίντωσαν. Confer *Wefſel*: ad *Diod*: XIV, 112. Mitiori iudice utitur bipennis apud *Pauſan*: L. I. p. 53. ὁ δὲ πέλεκυς παραντίκα ἀφείη κριθεῖς.

1. Κτείνειν τὰ συνεργὰ &c.] *Socium laboris agrique culturae habemus hoc animal* inquit *Plin*: VIII, 45. γεωργὸς καὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις καμμάτων κοινωνὸς *Aelianus* V. H. V, 14. Nihil itaque mirum tam ſedulo cauiſſe Athenienſes & alios, ne bovem, aratorem in primis, temere maſtarent, licet poſtea id in ſacris non adeo rigide ſemper fuerit obſervatum. qua de re V. D. ad *Aelian*. Hinc poëtae aureae & argenteae aetatis homines boves comediffe negant, aeneae, vel ut alii ferreae demum aetati id tribuunt. non morabor in re nota. Quod vero in Diipo-

illis factum dicit Noſter, τῷ Ἀπόλλωνι Θηβαῖοι τῷ πολὺν ταύρους ἐθυον τὸ ἀρχαῖον *Pauſ*: L. IX. p. 559.

2. Φυλακτέον ἐστὶ πράττειν.] Φυλάττειν eſt *obſervare aliquem* vel *aliquid*, ut ne faciat, vel ne fiat, vel etiam ut aliquid faciat, vel fiat. nihil ad vocis inluſtrandum uſum addo illis quae dudum obſervata ſunt. Vid. modo *D'Orvill*: ad *Char*: V, 2. p. 442.

3. Τοῖς ἀνθρ. ---] Τοῖς ἀ. δόσις (vel θυσίας vel ἀπαρχῆς) χάριν ἄπτεσθαι τῶν ζώων. REISK. ἄπτεσθαι eſt *edere*, *veſci*. dictum eſt alibi ἄπτετο τροφῆς *Charit*. I, 13. ubi plura Cel. Comment. ſed Graeca vox, ut Latina *Tangere*, in genere eſt *laedere*, *nocere*, tangendo proprie. Vid. V. D. ad I Ioann. V, 18. quo ſenſu hic commodè explicari poteſt.

4. Ἀγισείαν.] *Expiationem* dedit *Felician*: infra IV, 8. *Sanctificationem*. vox latiffime patet, atque cultum Deorum, & ſacrificia etiam complectitur. dicent *Rittersh*: ad *Porph*: in *Vit*: *Pyth*: 6. & *Valeſ*: ad *Sozomen*: H. E. V. p. 102.

5. Ἀλλ' ὅτι γε ---] Brevis eſt diſtictio & abrupta, quae plena ad hanc erit ſententiam. ἀλλὰ τοῦτο γε, ἱερόν καὶ τηρητέον, ὅτι --- aut brevius, ἀλλὰ μέμνησός γε ὅτι --- REISK.

Φὴν ἐξ ὧν οὐ ὁ προσῆκε ποριζομένην, σύνοικον ἔχωμεν ἢ τὸ βίασμα τοῖς ἰδίοις βίοις. ὁ καὶ γὰρ, εἰ μὴ θέν ἄλλο, πρὸς γε τὴν κατ' ἀλλήλων ἐκεχειρίαν, μεγάλη πάντες ὀνηθείμεν ἂν. οἷς γοῦν ἡ αἴσθησις τοῦ τῶν ἀλλοφύλων ἄπτεσθαι ζῶων ἀπέκλινεν, τούτων ὁ νοῦς πρόδηλος ἐστὶν ὁμοφύλων ἀφεξόμενος. πάντων μὲν οὖν ἴσως ἦν κράτιστον ἐνθὺς ὅλοιπὸν ἀποσχέσθαι. ἐπεὶ δ' ἀναμάρτητος οὐδεὶς, ὅλοιπὸν ἂν ἀκείσθαι τοῖς ὕπερον διὰ τῶν καθαρμῶν τὰς πρόσθε περὶ τῆς τροφῆς ἀμαρτίας. τοῦτο δὲ ὁμοίως γένοιτ' ἂν, εἰ πρὸ ὁμμάτων ποιησάμενοι τὸ δεινόν, ἂ-

unde non conuenit, comparatum uolentiae nobis mutuo inferendae irritamentum quoddam sit. Nam si nihil aliud res mali in se haberet, illud certe efficeret, ut ad nos mutuo inuadendos promptiores redderemur. Quibus enim sensus ab alienigenis laedendis declinat, eorum mentem a cognatorum iniuria abstinere perspicuum est. Omnium igitur optimum fortasse esset, si statim inposterum abstineremus: quoniam uero qui peccatis careat, est nemo, reliquum est, ut peccata maiorum in cibis sumendis per expiationes saltem posteris relinquuntur. Id autem efficeretur, si ante oculos scelere nobis pro-

6. Προσῆκε ποριζομ.] In *Cod. Lipsf. & Meerm.* προσήκει. centies haec confunduntur. sed imperfectum pro praesenti poni saepe docuerunt Grammatici. Supra in fine § 12. ἢ ἀφαιρεῖσθαι οὐ προσῆκεν. Sic ἀνῆκεν, καθῆκεν & similia, de quibus *D'Orvill.* ad *Char.* L. VIII, 2. p. 670.

7. Τὸ βίασμα.] Pro βίασμα substituerat Gall. interpres μίασμα. Mihi non videtur necessaria mutatio, nolui tamen omittere. Aliis forsitan magis placebit. VALENT. Mihi non placet. pisce, quod aiunt, sanius est vulgatum. intelligit adfectum vim inferendi. bene *Felician.*

8. Καὶ γὰρ εἰ &c.] Parum accurate haec vertit interpres. Pro κατ' ἀλλήλων Amiciffi: *Abreschb.* restituit κατέλληλον. vox ἐκεχειρία e *Suida* & aliis Lexicographis est notissima. usum eius proprium & in proprium illustratum dedere V. D. ad *Tbucyd.* IV, 58.

9. Λοιπὸν ἀποσχέσθαι.] Λοιπὸν delendum est. post enim locum suum obtinet. REISK.

10. Λοιπὸν ἀνακείσθαι —] Mallem ἀναίρεισθαι εἰς ὕπερον. VALENT. Ἀνακείσθαι bene ha-

bet, modo teneatur non a verbo κείσθαι id esse repetendum, sed a verbo ἀκείσθαι *sarcire, emendare, mederi, corrigere*. Paulo post περὶ τὴν τροφήν. REISK. Ἀκείσθαι & ἰσθῆναι haud raro sic adhibentur, atque illud hic unice locum invenire debet, firmatque quod sequitur ἕκτος, & infra ἀκείσθαι ἀδικίαν. Merito ergo *Abreschb.* Diluc: Thyc: Aufr: p. 390. λοιπὸν ἐν ἀκείσθαι. & *Runklen:* in literis humaniss: emendo ἀκείσθαι. ipse § 60. καὶ θ. ἀκείσθαι τὴν ἀδικίαν. imitatur, ut passim, Platonem de Rep: II. p. 424. C. θυσίας τε καὶ ἐπιδαις, εἴτε τι ἀδικημα — ἀκείσθαι. Platonis locum respexit *Pbrynich:* Ms: in notis ad Tim. p. 84. Haec Vir Erudit. Quum itaque ne litera quidem mutaretur, id quod haecenus lectum fuit ἀνακείσθαι in duas voces distraxi. *Interpr.* locum non intellexit. Illa περὶ τῆς τροφῆς damnare non aulim. solent Graeci in talibus promiscue uti casu secundo & quarto. Vid: *Abreschb.* Diluc: Thuc: Aufr: p. 387.

11. Πρὸ ὁμμάτων ποιησάμενοι.] Quod Noster ποιεῖσθαι πρὸ ὁμμάτων, id πρὸ ἐφθαλμῶν τίθεσθαι, &

propoſito , miſeriam noſtram deplora-
remus una cum Empedocle.

*Hei mihi quod fati ſors me non ante
peremit ,*

*Quam dapibus patres temeraſſent ora
ſceleſtis.*

Nam proprio ſenſu ob peccata ita
affici , hominum praeſentibus malis
remedium aliquod quaerentium eſt :
ut pia & caſta ſacrificia numini u-
nusquisque offerens cum ſanctitate id
faciat , & utilitatem a diis confe-
quatur.

§ 32. Prima autem & praecipua u-
tilitas frugum eſt , ex quibus ſolis
offerendae diis primitiae ſunt & ter-
rae etiam quae ipſas produxit. Com-
munis enim ea eſt & deorum & ho-
mi-

άνευφημήσαιμεν κατὰ τὸν Ἐμπεδο-
κλέα λέγοντες ,

¹² Οἶμοι , ὅτ' οὐ πρόσθεν με διώ-
λεσε νηλεὲς ἡμαρ ,

Πρὶν σχέτλι' ἔργα βορᾶς ¹³ περὶ
χείλεσι μητίσασθαι.

τὸ γὰρ τοῖς ἀμαρτήμασι συναλγεῖν
τὴν οἰκείαν αἰσθησιν , ¹⁴ εὐρασθαί
τι τοῖς ὑπάρχουσι κακοῖς ἄκος ζη-
τούντων βίων· ἵνα καθάπερ ¹⁵ ἀγνὰ
θύματα τῷ δαιμονίῳ τῶν ἀνθρώπων
ἕκαστος ἀπαρχόμενος , τύχη τῆς ὀ-
σίας ¹⁶ καὶ παρὰ θεῶν ὠφελείας.

§ 32. Πάντων δὲ μάλις καὶ πρῶ-
τη ἢ τῶν καρπῶν ἐστίν , ἥς καὶ ἀ-
παρκτέον μόνοις τοῖς θεοῖς καὶ τῇ
γῇ , τῇ τούτους ἀναδούσῃ. Κοινὴ
γάρ ἐστιν αὕτη καὶ ἰ θεῶν καὶ ἀν-

X

θρώ-

ἐκ πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνειν Polyb. aliquoties
dixit , in illis locis , quae congeſſit *Raphel*.
ad inluſtrandum *Paull.* ad Galat. III, 1.
Ἄνευφημήσαιμεν bene interpr. *deploraremus*.
Platonis exemplo ἀνευφημεῖν idem eſt quod
βρηνεῖν. V. *Kuhn*: Ind: ad *Aelian*: V. Hiſt:
in V.

¹². Οἶμοι , ὅτ' οὐ &c. Haec quoque non
neglexit *Stephan*: in Poëſ: Phil: p. 30. νηλεὲς
ἡμαρ *Homeri* eſt , *Iliad*: λ. 484. 587. & N.
§ 14.

¹³. Περὶ χείλεσι μ.] Περὶ non ad χείλεσι
referri debet , ſed ad μητίσασθαι. *callide &*
artificioſe committere ſcelera labiis. REISK.

¹⁴. Εὐρασθαί τι ----] Aut εὐρίσκεται τι aut
οἶόν τε εὐρασθαί τι. REISK. Ἐστὶ vel adden-
dum , quod Cl. *Abreschio* placebat , vel ſub-
intelligendum eſt. & nihil opus aſterisco ,
quem ante βίων poſuerat *Valent.* modo Por-
phyrianam conſtruendi rationem cogitemus.
τὸ γὰρ ---- eſt τῶν ζητ. εὐρ. ἄκος τι τοῖς ὑπ.
βίων κακοῖς. βίον tamen habent omnes *Codd.*

*Ms*cripti. Errorem *Pbrynichi* qui εὐρασθαί προ-
παροξυντόνως per α non dici , ſed παροξυντόνως
per ε putabat , caſtigarunt iam alii V. *Al-*
berti: ad *Epist*: ad *Hebr.* IX, 12.

¹⁵. Ἀγνὰ θύματα.] Opponi haec ſolent
cruentis. *Plato* de *Leg.* VI. p. 875. C. θύ-
ματα οὐκ ἢ τοῖς θεοῖς ζῶα , πέλανοι δὲ καὶ μέ-
λιτι καρποὶ. δεδευμένοι , καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ
θύματα. quae iam occupata , multaque alia
eam in rem conſtructa video a V. D. ad
Polluc: I, 26.

¹⁶. Καὶ παρὰ θεῶν ὠφ.] Immo vero καὶ
τῆς παρὰ θ. ω. ſic rectius praeſerunt *edd.* pri-
ores , *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* iidem illi mox
pro μόνοις habent μόνης , quaſi pertineret ad
ὠφελείας.

¹. Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐστίν.] Uti γῇ παντοδα-
πῶν ζώων ἐστίν καὶ μήτηρ dicitur *Auctor.* de
Mund. p. 20. haec quippe *communis mater*
omnium mortalium , ut *Liv.* I, 56. quae
ſunt notiſſima.

21

θρώπων ἐξία, καὶ δεῖ πάντας ἐπὶ ταύτης, ὡς τροφοῦ καὶ μητρὸς ἡμῶν, κλινομένους, ὑμνεῖν καὶ φιλοσοργεῖν ὡς τεκοῦσαν· οὕτως γὰρ τῆς ² τοῦ βίου καταστροφῆς τυχόντες, πάλιν ³ ἀξιοθεύμεν ἂν εἰς οὐρανὸν καὶ τὸ σύμπαν γένος τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν. οὗς νῦν δρῶντας τιμᾶν τούτους, ὧν συναίτιοι καρπῶν ἡμῖν εἰσὶν, ἀπαρχομένους μὲν τῶν ὑπαρχόντων καρπῶν καὶ πάντας, οὐκ ἀξιώχρεως δ' εἰς τὸ θύειν θεοῖς πάντας ἡμᾶς ἡγουμένους. καθάπερ γὰρ οὐ πᾶν θυτέον αὐτοῖς, οὕτως οὐδ' ὑπὸ παντὸς ἴσως κεχάρισαι τοῖς θεοῖς. τὰ μὲν δὴ κεφάλαια τοῦ μὴ δεῖν θύειν ζῶα, χωρὶς τῶν ἐμβεβλημένων μύθων, ὀλίγων τε τῶν ὑφ' ἡμῶν προσκειμένων καὶ συντετμημένων, ἐστὶ τῶν Θεοφράστου ταῦτα.

§ 33.

§ 33.

2. Τοῦ βίου καταστροφῆς τυχόντες.] *Vitae commutationem* dedit *Felic.* vocatur sic *vitae exitus, mors.* Schol. *Thuc.* II, 42. καταστροφὴ ὁ θάνατος. *Aelian:* H. V. I, 14. ὅταν ᾖ περὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ βίου & IV, 14. κατασφρέζειν βίον id dicit III, 4. & sic saepius.

3. Ἀξιοθεύμεν ἂν εἰς οὐρανὸν, καὶ τὸ δεῖν.] Forte πάλιν ἀξιοθεύμεν ἂν ἀνιέναι εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς τὸ συμπ. — θεῶν. οὗς νῦν οὐχ δρῶντας τιμᾶν δεῖ vel χρῆ τούτοις, ὧν συναίτιοι ἡμῖν εἰσὶν. Sic enim fiat; ut redeamus in coelum ad Deorum coelitum universum genus, quos quamquam nunc nondum videmus, decorare tamen debemus iis rebus, quarum effe-

minum uesta ac focus. Debemusque omnes in ea utpote nutrice & matre nostra reclinati celebrare ipsam laudibus, & perinde ac parentem amare ac colere. Ita enim uitae commutationem consequuti digni efficeremur, ut rursus in coelum ad uniuersum coelestium deorum coetum nobis aditus pateret. quos nunc suspicientes uenerari his debemus, quos nobis suppetant fructus, primitiisque eorum omnes colere, non tamen omnes non esse idoneos existimare, qui diis sacrificia obferamus. Quem ad modum enim non omnia sacrificanda diis sunt, ita neque ab omnibus fortasse grata diis sacrificia fieri, arbitrandum est. Summa igitur rationum quod sacrificanda animalia non sint, exceptis fabulis quae interiectae sunt, paucisque a nobis breuiter adiunctis, ex Theophrasto haec est.

tionem nobiscum participant. REISK. Struthurae consilio, Nostro fere sollempnis, sensum forte obscuravit. Hoc modo explicari possent. ἀξιοθ. ἂν εἰς οὐρανὸν (pro ἐν οὐρανῷ, nisi ita fuerit, sed ob sequens male habitum) καὶ τιμᾶν πάλιν τὸ συμπ. — οὗς (pro τοὺς ut saepius, nisi sic prius fuerit vel ὡς) νῦν δρῶντας (*Valent.* perperam substituerat ἐρῶσι.) τούτοις (ita recte *Fogeroll.* & *Val.* correxerunt scilicet ἡμᾶς τιμᾶν) ὧν καρπ. συν. ἀπαρχ. μὲν καὶ πάντας &c. istud καὶ deest *Cod. Lipsf. Meerm.* & vetustis editionibus. & pro καρπῶν fuerat antea aliud quid in *Lipsf.*, cuius in locum alia, ut videtur, manus καρπῶν substituit, priore lectione obscurata.

I.

§ 33. Ego uero instituta quae apud singulos inualuerunt, diſſoluere non contenderim: non enim de re publica nunc diſſerere mihi propositum eſt: ſed cum leges concedant, ſub quibus degimus, ut tenuiſſimis etiam quibusque, & inanimatis numen ueneremur, quod frugaliffimum eſt, eligentes, & lege civitatis ſacrificabimus, & ipſi dabimus operam, ut puri undecunque ad deos accedentes conueniens ſacrificium offeramus. Omnino enim ſi ſacrificium primitiarum rationem obtinet, gratiarumque acti-
onum ob ea quae a diis ad uſum uitae accepimus: abſurdiffimum eſſe uidetur, ſi nos ab animatis abſtinentes diis oblationes ex ipſis faceremus, quippe cum dii deteriores nobis minime ſint, ut quibus nos non indigemus, ipſi indigeant. Accedit quod neque ſanctum eſt, ut ex eo cibo primitias offeramus a quo abſtinemus. Huiuscemodi enim etiam eſſe hominum

§ 33. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν κεκρατη-
κῶτα παρ' ἐκάστοις νόμιμα λύσω
οὐκ ἔρχομαι. οὐ γάρ μοι περὶ πο-
λιτείας νῦν πρόκειται λέγειν. δε-
δωκότων δὲ τῶν νόμων, ἐν οἷς
πολιτευόμεθα, καὶ διὰ τῶν λιτο-
τάτων καὶ ἀψύχων γεραίρειν τὸ
θεῖον, τὸ λιτότατον αἰρούμενοι,
νόμῳ τε πόλεως θύσομεν, καὶ
αὐτοὶ σπουδάσομεν τὴν ἱεροσύν-
κουσαν θυσίαν ποιῆσθαι, καθαρὸν
πανταχόθεν τοῖς θεοῖς προσιόντες.
ὅλως δ' εἰ τὸ τῆς θυσίας ἁ-
παρχῆς ἔχει ἀξίαν, καὶ εὐχα-
ρισίαν ὧν παρὰ θεῶν ἔχομεν εἰς
τὰς χρείας, ἀλογώτατον ἂν εἴη
αὐτοὺς ἀπεχομένους τῶν ἐμφύ-
χων, τοῖς θεοῖς τούτων ἀπάρ-
χεσθαι. οὔτε γὰρ χείρους ἡμῶν
οἱ θεοὶ, ὅτινα τούτων αὐτοὶ δέ-
ωνται, ἡμῶν μὴ δεομένων, οὔτε
ὅσιον ἀπαρχὴν διδόναι, ἧς ἡμεῖς
ἀπεχομέθα, τροφῆς. ἐπεὶ καὶ τὸ
ἔθος τοιοῦτο κατελήφσαμεν τῶν
ἀν-

X 2

ἀν-

1. Προσήμευσαν θυσίαν π. — προσιόντες.] In Lipf. eſt τὴν προσηκούσαν ποιῆσθαι προσιέναι, de illis qui religionis cauſa deos adeunt, frequens eſt, ut Latinis *adire*, vel *Deos adire* dicam poſtea.

2. Ἀπ' ἀρχῆς ε. α.] Haec duo vocabula in unum ſunt contrahenda, unoque complexu copulanda, ut ſit ἀπαρχῆς ſacrificium valet oblationem primitiarum. ſeu viſ & ſententia ſacrificii eſt haec, ut eo offerendo velimus declarare nos deo rei ab ea acceptae primitias reddere. REISK. Recte *Fel.* ſic quoque,

ideoque duas voces quae prius legebantur, in unam conflare non dubitavi.

3. Ὅτινα τούτων αὐτοὶ δέωνται.] Verum eſt αὐτοὶ, licet antea legeretur αὐτῶν, quod etiam erat in *cod. Bodl. & Meerm.* Pro δέωνται quod etiam eſt in *Lipf. & Meerm.*, antea cedebatur δέονται. quod probum quoque, licet praeceptis Grammaticorum repugnet. Sententiam ipſam, Deum donis noſtris non indigere, ſaepe in his libris ingerit. Ingerunt ſaepe etiam alii. Confer *Kortbolt.* ad *Iuſtin.* apol. I. p. 9.

ἀνθρώπων, ὅτε μὲν οὐχ ἤπτοντο ἐμψύχου βορᾶς, οὐδ' ἀπαρξάμενων ἀπὸ τῶν ζώων. 4 ἀφ' οὗ δέτ' ἐγεύσαντο, καὶ θεοῖς ἀπαρξάμενων. ὥστε καὶ νῦν καθήκει δήπου τὸν ἀποσχόμενον ἐκείνων, ἀπάρχεσθαι 5 ὧν καὶ θιγγάνει.

§ 34. 1 Θύσομεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ θύσομεν, ὡς προσήκει, διαφόρους τὰς θυσίας, ὡς ἂν διαφόροις δυνάμεσι προσάγοντες. 2 θεῷ μὲν τῷ ἐπὶ πᾶσιν, ὡς τις ἀνὴρ σοφὸς ἔφη, μηδὲν τῶν αἰσθητῶν, μήτε θυμιῶντες, μήτε ἐπονομάζοντες· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἔνυλον, 3 δὲ μὴ τῷ αὐτῷ εὐθύς ἐστιν ἀκάθαρτον. 4 διὸ οὐδὲ λόγος τοῦτ' αὖ, ὁ κατὰ Φωνήν, οἰκεῖος, οὐ-

num consuetudinem deprehendimus: ut quando ex animatis non uescebantur, neque ex ipsis sacra facerent: sed ex eo primitias offerrent, quod comedebant. Qua re etiam nunc conuenit scilicet, ut is qui ab animalibus abstinet, oblationes ex iis faciat, quae attingit.

§ 34. Sacrificabimus igitur etiam nos sed sacrificabimus, sicut decet, diuersa sacrificia, utpote diuersis potestatibus offerentes. Deo sane illi qui supra omnes est, quem ad modum sapiens quidam uir inquit, nihil quod sensibile sit, neque sufficientes, neque nominantes. Nihil enim materiale est, quod immateriali continuo impurum non sit. Iccirco neque uerbum huic quod uoce exprimitur est accommodatum:

4. 'Αφ' οὗ δέτ' ἐγεύσαντο.] 'Αφ' οὗ δέ γ' ἐγεύσαντο. aut ἀφ' οὗ δ' ἐγεύσαντο. scilicet τῶν ζώων. aut τῆς ἐμψύχου βορᾶς. REISK. *Meerm.* ἀφ' οὗ δέ θεγ·.

5. Ὡν καὶ θιγγάνει.] Θίγγει & θιγγάνει peculiariter dicitur de attactu ciborum quos comedas, uti ἔπτεσθαι & γεύεσθαι statim praecedebant, quae tria de cibis illicitis iungit S. *Paull.* ad Coloss. II, 21. ἔφασθαι & βίγειν nos. IV, 17. θιγγάνειν τροφῆς dicit III, 18. βίγειν οὐδὲν κωλύει. *Iulian.* Or. VI. p. 200. D. φαίνειν ita apud *Sophocl.* Oed. Tyr. v. 1464.

1. Θύσομεν τῶν καὶ &c.] Hisce, usque ad illa τοῖς δὲ αὐτοῦ ἐγγόναις, utitur *Cyrrill.* Adv. *Iulian.* L. II. p. 60. E. Mox διαφόρους dicit θυσίας, uti passim veteres diuersum cultum, pro diuersa eorum conditione, Diis praestandum esse iubent. Lege *Iamblich.* de Myst. I, 15. V, 18. &c. δυνάμεις quae dicantur vidimus. § 2.

2. Θεῷ μὲν τῷ &c.] Legas haec & quae sequuntur usque ad finem paragr: etiam apud

Euseb. P. E. L. IV. p. 149. B. atque iterum usque ad illa τοῖς δὲ αὐτοῦ ἐγγόναις &c. Dem. Euang. L. III. p. 105. A. de Deorum ordine & dignitate dici hic nihil debet. Confer tamen quae de θεῷ τῷ ἐπὶ πᾶσι monemus ad § 37. In margine *Meerm.* hoc legebatur scholion. Ση. ποῖαν προσακτέον θυσίαν τῷ ἐπὶ πᾶσιν θεῷ. Mox pro τῶν αἰσθητῶν *Cyrrill.* αἰσθητὸν, sed nostrum firmat *Euseb.* utroque in loco. in altero autem p. 10. θυμιῶντες est θύοντες.

3. Ὁ μὴ τῷ αὐτῷ εὐθύς ἐστιν. &c.] Laudat haec Doctiff: R. W. ad inlustranda illa *Hierocl.* in Aur. Carm. p. 29. τὶ γὰρ τοιούτων προσάξεις ἀπὸ τῶν &c. sed ille scribit ἀνύλω. Et sic editur apud *Cyrrill.* l. I. semel tibi interpretem Gallicum ridendum propinare debeo, qui uocem nostram L. I, 41. de *figulis* accipiebat.

4. Διὸ οὐδὲ λόγος τοῦτ' αὖ ----] *Euseb.* in D. E. διὸ οὐδὲ λόγος αὐτῷ οὐδ' ὁ κατὰ Φ. ο. οὐδ' &c. sed in alio loco ut Noster & *Cyrrill.* sed hic pro μεμολυσμένος habet μεμιασμένος.

5.

tum : neque quod intrinſecus eſt, ſi affectu animae fuerit inquinatum. Sed pura anima purisque de eo notionibus ipſum adoramus. Oportet igitur ut coniuncti cum eo, ſimilesque ipſi effecti noſtram ipſorum mentis eleuationem ſacram hoſtiam deo offeramus : quae eadem & hymnus, & ſalus noſtra eſt. In affectuum igitur uacua animae contemplatione Dei huius ſacrificium abſoluitur. Prognatis uero ex ipſo & intelligibilibus diis uerbis iam etiam expreſſus hymnus accedit.

Vni.

οὐδ' ὁ ἔνδον, ὅταν πάθει ψυχῆς ἢ μεμολυσμένος· 5 διὰ δὲ σιγῆς καθαράς καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ καθαρῶν ἐννοιῶν ὁ θρησκειούμεν αὐτόν. δεῖ ἄρα συναφθέντας, καὶ ὁμοιωθέντας αὐτῷ, τὴν αὐτῶν 7 ἀναγωγὴν θυσίαν ἱερὰν προσαγαγεῖν τῷ θεῷ, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ ὕμνον οὖσαν καὶ ἡμῶν σωτηρίαν. 8 ἐν ἀπαθεί ἄρα τῆς ψυχῆς τοῦδε τοῦ θεοῦ θεωρία, ἢ θυσία αὕτη τελείται. τοῖς δὲ αὐτοῦ ἐγγύνοισι, νοητοῖς δὲ θεοῖς, ἥδη καὶ τὴν ἐκ ταῦ λόγου ὕμνωδιαν προσθετέον.

X 3

9 ἀ-

5. Διὰ δὲ σιγῆς καθαρᾶς.] Nota eſt ſilentii indicendi formula in ſacris veterum. Pythagorei & Aegyptii Deum ſilentio maxime venerantur. Vid. *Noſtrum* in Antr: Nymph: p. 266. & *Iambl*: Myſt: VIII, 3. & cui ignotus illorum Harpocrates? *Procl*: in Plat: Phil. II, 11. ἀλλὰ σιγῇ τὸ ἄκρητον αὐτοῦ καὶ πρὸ πάντων αἰτίων πάντας ἀνατώς αἰτίου ἀνυμνεῖν. Nescio an e ſacro illo ſilentio inluſtrari debeant ea, quae leguntur *Pſalmo* LXV, 2. Si iam praeterea obſerves huic ſilentio opponere Noſtrum deinceps τὴν ἐκ τοῦ λόγου ὕμνωδιαν, eodemque modo legi duobus in locis apud *Euseb*: & *Cyrill*: vulgatam lectionem ſatis adfertam forte iudicabis, licet *Felic*: legerit ψυχῆς, idque *Galeo* ad *Iambl*: Myſt: VIII, 3. unice placuerit. Non obſtare ea quae *Iambl*: iubet, Myſt: VII, 4. συγγενεὶ πρὸς τοὺς θεοὺς λέξει utendum, aut Pythagoreos clara etiam voce fuiſſe precatos, ut *Clem*: *Alex*: Strom: L. IV. docet, norunt qui ſacrorum rationem intelligunt.

6. Θρησκειούμεν αὐτόν.] Apud *Euseb*: in IV. a quo omnis hic locus in teſtimonium vocatur, θρησκειούμεν. & in primo quoque ſeq. pag. ψυχῆς τοῦ θεοῦ δὲ θεωρία. cum autem in excuſis ita legatur ſcriptus ille non diſcrepat a lectione auſtoris, ut in tribus, quae ſe-

quantur, varietatibus, cum inpreſſo *Euseb*: facit in II. enim eiſdem pag. ἐγγύνοισι in tertio etiam ἀπαρχὴ recto caſu, quod verius puto. itidemque εἰς τὸ εἶναι συνέχει τὴν οὐσίαν, magna varietate, quae mihi probatur. *VICTORIUS*. *Cyrill*: etiam θρησκειούμεν. ſed idem dein δεῖ δὴ ἄρα. Praeceptum eſt optimum, quod Noſter & alii ſaepe inculcant. Teſtimonia conduxit R. W. ad *Hierocl*: in Aur: Carm: p. 30. λογικὴν λατρείαν commendare ſcimus virum divinum, ad Roman. XII, 1.

7. Ἀναγωγὴν.] Animorum noſtrorum a rebus caducis avocatorum ad divinas atque immortales translationem. vulgo elevationem cordis ad Deum & abſtractionem. *REISK*. Vid. *Budaeum*, & quae ex illo *Steph*: in Theſt: & quae ex h. l. contra *Iambl*: diſputat *Galeus* ad V. Myſt: 22. *Cyrill*: habet ἀγωγὴν dein προάγειν, & ſic *Euseb*: in P. E. non item in altero loco. Pro ὕμνον οὖσαν *Cyrill*: ὑμνοῦσαν.

8. Ἐν ἀπαθεί ἁ. τ. ψ.] Ἐν ἀπαθεί editur apud *Euseb*: in P. E. longius abit in D. E. ubi eſt ἐν ἀπαθεί ἀρετῆς ψυχῆς. quae hinc ſunt corrigenda. Sunt etiam ſimilia huic loco quae leguntur ibid. P. E. L. III. p. 122. C. Mox τοῦ ante θεοῦ nec *Euseb*: nec *Cyrill*: nec

9 ἀπαρχῆς γὰρ ἐκάσῳ , ὧν δέδω-
κεν , ἡ θυσία , καὶ δι' ὧν ἡμῶν τρέ-
φει , καὶ εἰς τὸ εἶναι συνέχει εἰς
τὴν θυσίαν. ὡς οὖν γεωργὸς ¹⁰ δρα-
γμάτων ἀπάρχεται καὶ τῶν ἀκροδρύ-
ων , οὕτως ἡμεῖς ἀπαρξόμεθα αὐ-
τοῖς ¹¹ ἐννοιῶν καὶ τῶν περὶ αὐτῶν
καλῶν , ¹² εὐχαριστοῦντες ὧν ἡμῶν
δεδώκασιν τὴν θεωρίαν , καὶ ὅτι ἡμᾶς
διὰ τῆς αὐτῶν θέας ἀληθινῶς τρέ-
φουσι , συνόντες καὶ φαινόμενοι καὶ
τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ ἐπιλάμποντες.

§ 35. Νῦν δὲ τοῦτο μὲν ποιεῖν
ὄκνουσι καὶ πολλοὶ τῶν φιλοσοφεῖν
ἐσπουδακόντων· ¹ δοξοποιοῦντες δὲ
μᾶλλον ἢ τὸ θεῖον τιμῶντες , περὶ
τὰ ² ἀφιδρύματα σρέφονται , οὐδὲ
πῇ ἀπαντητέον ἢ μὴ ἐπεσκεμμένοι ,
οὐδὲ παρὰ τῶν θεοσόφων μαθεῖν σπου-
δά-

Vnicuique enim ex iis quae dedit ,
sacrificium offertur , & ex quibus
nos nutrit , & conseruat. Sicut i-
gitur agricola ex manipulis frugum ,
& baccis primitias offert : ita nos
notiones de ipsis & uerba obfere-
mus , gratias agentes , quod con-
templationem nobis tradiderint. quod-
que nos sui spectatione nobiscum
uersando & apparendo , & salu-
tem nostram illustrando reuera nu-
triant.

§ 35. Nunc uero hoc facere etiam
multi recusant ex iis qui philosophiae
studuerunt : sed gloriam potius sectan-
tes , quam numen colentes , circa sta-
tuas deuoluuntur : neque ulla habita
consideratione quo deueniendum ipsis
aut sit , aut non sit : neque ullo studio
ad-

nec *Cod. Lips.* agnoscunt. dein Euf. ἐκγόνους
de qua voce vide ad § 9.

9. Ἀπαρχῆς γὰρ ἐκάσῳ.] Totus hic locus
ita apud Euseb. Praep. L. IV. c. 12. legitur.
ἀπαρχὴ γὰρ ἐκάσῳ , ὧν δέδωκεν ἡ θυσία , καὶ
δι' ὧν ἡμῶν τρέφει , καὶ εἰς τὸ εἶναι συνέχει τὴν
οὐσίαν. Sensus idem est cum eo , quem ver-
ba , ut a me in Porph. emendata prae se
ferunt. VALENT. Recte ἀπαρχὴ apud Euseb.
atque inde Noster emendandus. & sic etiam
in illis quae sequuntur , ut bene a *Vid. Or.*
& *Valent.* animaduersum. Posterius εἰς ita-
que delendum , quod etiam non habebat
Meerm. sed eadem tamen ut videtur , quae
cetera manus superscripserat. & pro θυσίαν
rescribendum οὐσίαν , quae voces saepe con-
funduntur. Vide ad § 27.

10. Δραγμάτων ἀπ. καὶ ἀκροδρύων.] Ἀκροδρύων
quae fuerint , diximus supra I. 46. Bene illis
iungit δεικνύματα , qua de re *Viger.* ad *Eu-*

seb. P. E. p. 10.

11. Ἐννοιῶν καὶ τῶν.] Forte ἐννοίας τῶν περὶ
αὐτοὺς καλῶν. καὶ non est in *Lips.* REISK.

12. Εὐχαριστοῦντες.] Nihil novarunt N. T.
Scriptores , qui verbi istius usum toties ad-
miserunt *Artemid.* IV, 3. καὶ οὕτως καὶ εὐ-
χαρίζεται. & 13. οἱ πένητες εὐχαριστοῦσι τοῖς θεοῖς.
Alia dabit ὁ πᾶν *Wesseling.* ad *Diod.* XX,
34. frustra tamen in veterum Atticorum scrip-
tis quaeri , notat *Pierfon.* ad Herod. Phil.
p. 441. Paullo post in *Cod. Lips.* est συνόντες
τε καὶ. haud male.

1. Δοξοποιοῦντες δὲ.] An δοξοκοποῦντες ; qua
voce utitur etiam supra I, 38. ubi vide. Sed
codd. omnes & interpr. in vulgatam consen-
tiunt. Lexica ignorant , sed eius conposito
utitur *Polyb.* ad cuius Excerpt. p. 607. vi-
deatur *Reiskius.*

2. Ἀφιδρύματα σρέφονται.] Ἀφιδρύματα τὰ
τῶν θεῶν ἑτάλματα exponit. *Suidas Hesych.*
'A-

adhibito, ut quousque & quantum hac in re esset procedendum a diuinarum rerum sapientia praeditis discerent. Sed nos cum istis nihil contendemus: neque quicquam huiusmodi dignoscere studebimus: sed sanctos & ueteres imitati, plurimum diis ex contemplatione offeremus, quam nobis tradiderunt, quaque ad ueram salutem consequendam maxime indigemus.

§ 36. Ac Pythagorei quidem in numerorum & linearum studio uersantes ex his plurimum diis consecrabant: cum certum quendam numerum Mineruam, alium Dianam, alium item Apollinem appellarent: nec non iustitiae alium, alium temperantiae nomine nuncuparent: & simili modo in figuris quoque & descriptionibus uteren-

δάσαντες, ἄχρι τινὸς καὶ πόσου κἄνταῦθα παραβλητέον. ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲν διοισόμεσθα τούτοις, ὃ μὴ πῇ δὲ καὶ αὐτοὶ τοιοῦτο σπουδάσομεν διαγιγνώσκειν, καὶ τοὺς ὁσίους καὶ παλαιοὺς ἐκμιμησόμεθα, τὸ πλέον ἀπαρχόμενοι ἐκ τῆς θεωρίας, ἧς ἡμῖν αὐτοὶ δεδώκασιν, καὶ ἧς ἐν χρείᾳ πρὸς τὴν ὄντως σωτηρίαν καθεσθήκαμεν.

§ 36. Ὅι γοῦν Πυθαγόρειοι περὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς γραμμὰς σπουδάζοντες, ἀπὸ τούτων τὸ πλεον τοῖς θεοῖς ἀπῆρχοντο, τὸν μὲν τινὰ ἀριθμὸν, Ἀθηνᾶν καλοῦντες, τὸν δὲ τινὰ, Ἀρτεμῖν ὥσπερ αὐτὸν ἄλλον, Ἀπόλλωνα καὶ πάλιν, ἄλλον μὲν, Δικαιοσύνην, ἄλλον δὲ, Σωφροσύνην. καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων

Ἀφίδρυμα ἱερὸν. vulgo pro quouis simulacro usurpatur, sed proprie quid sit, pulcre docebat Clar: *Wesseling*: ad *Diod.* XI, 49. Mox pro ἄχρι τινὸς melius *Lipf.* & *Meerm.* ἂ. τίνος.

3. Μὴ πῇ δὲ καὶ αὐτοὶ —] Καὶ deest *Lipf.* haud scio an recte in μὴ πῇ videtur λοιπὸν latere, quo admissio haec existet sententia ἀλλ' ἡμεῖς οὐδ. ὃ. τ. λοιπὸν δὲ αὐτοὶ σπουδάσομεν τὸ τοιοῦτο διὰ καὶ — Nos autem illos nil morabimur, quin potius iam nunc (i. e. τὸ λοιπὸν) studebimus ipsi banc rem plane discernere, virosque illos sanctos, quos vetustissima hominum aetas tulit, imitabimur. τὸ τοιοῦτο quod hic appellat, videtur esse quaestio de sacrificio eius modi deligendo, quod cum deo omnium supremo, tum numinibus inferioribus gratum acceptumque sit. *REISK.* Clar: *Abresch*: explicabat τοιοῦτον (sic est in *edd.* prioribus & *Lipf. Cod.*) nem-

pe ἐκινῶμεν μαθεῖν, distinctione maxima posita post τοιοῦτον, commate post διαγιγνώσκειν. *Valent.* legebat εἴπη δὲ καὶ αὐτοὶ, sed spurium illud ei expunxi.

I. Ὅι γοῦν Πυθαγόρειοι.] De numeris vid. *Iamblich.* vit. Pyth: c. 28. & *P. Bunsen* de Numerorum mysteriis cap. 3. *VALENT.* Veteres illi Philosophi qui morum praecepta tradebant, aliis simul artibus se commendabant, Peripatetici animantium ac plantarum historia, geometriae studio Platonici, numerorum & concentuum Pythagorici. Immo teste Theodorit: Pythagoras summum bonum in perfecta numerorum scientia collocabat. sed haec fati superque a Viris D. ad Nostrum vit. Pyth: 50. & alibi sunt excussa. Quod vero dicit numeros divinis adpellationibus ornatos fuisse, id explicabit *Plut.* T. II. p. 381. E. οἷδ' Πυθαγόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκδόμασαν προσηγορίας. τὸ μὲν γὰρ

μάτων ὁμοίως. καὶ οὕτως ἡρέσκοντο τοῖς θεοῖς ταῖς τοιαύταις ἀπαρχαῖς, ὡς καὶ ² τυγχάνειν, αὐτῶν καλοῦντας ἑκάστον τοῖς ἀναθήμασιν, καὶ κεχρῆσθαι πολλάκις πρὸς μαντείαν, καὶ εἴ τινος πρὸς ἐξέτασιν δέοιντο. ³ θεοῖς γε μὴν τοῖς ἐντὸς οὐρανοῦ, πλανωμένοις τε καὶ ἀπλανέσιν, ὧν ἡγεῖσθαι θετέον ἥλιον πάντων, ⁴ σελήνην τε δευτέραν, ⁵ πῦρ τε ἤδη συγγενὲς ἀνάπτοιμεν ἂν, ἅτε φησὶν ὁ θεολόγος, ποιήσωμεν. φησὶ δὲ ἑμφυχον οὗτος θύειν μηδὲ ἐν, ἀλλ' ἄχρις ἀλφίτων, καὶ μέλιτος, καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀκροδρύων, τῶν τε ἄλλων ἀνθέων ἀ-
πάρ-

rentur. atque adeo huiuscemodi primitiis diis erant accepti, ut eorum praesentia suis quemque dedicationibus inuocando fruerentur, & ad uaticinium saepe ipsorum ope uterentur, & si qua alia in re opus inquisitione erat. Diis uero qui intus in ipso coelo sunt, tam errantibus, quam non errantibus, inter quos principatum obtinere primum solem, deinde lunam censendum est, ignem etiam ipsis cognatum accendere iam licet, si modo ea quae inquit Theologus etiam fecerimus. Inquit autem animalium nullum esse sacrificandum sed usque ad farinam & mel, & ex terra ori-

γὰρ ---- ἐκάλουν Ἀθηνᾶν &c. & p. 354. E. δεκά ---- τὴν μονάδα ὀνομάζειν Ἀπόλλωνα. δυάδα τὴν Ἀρτέμιν, Ἀθηνᾶν δὲ τὴν ἑβδόμηδα.

2. Τυγχάνειν αὐτῶν ἀναθήμασιν.] Coniunctio legendum ὀνόμασιν. Euseb: Praep: Euang: v. 8. VALENT. ἀναθήμασι bene habet, iis aut numeris appellandis, aut figuris seu descriptionibus linearibus, quas ei deo, quem identidem invocarent, consecrassent. In τυγχάνειν subauditur κλυόντων, aut ὑπακουόντων, aut φιλίων, aut simile quid. REISK. Cel: *Abresch*: coniiciebat ἀνακλήμασι *compellationibus*. Suid: ἀνάκλησις. προσφώνησις. Bene idem τυγχάνειν θεῶν nempe ἰλέων. Diluc: Thuc: p. 19. & sic 167. *Aeschyl*: in Suppl: μὴ τυχεῖν θεῶν ὀλυμπίων.

3. Θεοῖς γε μὴν τοῖς ἐντὸς οὐρανοῦ πλανωμένοις &c.] *Lips*. ἐν τῷ οὐρανῷ. Pertinent haec ad Theologiam Pythagorae, quae eadem cum Aegyptiorum doctrina. Ille ἥλιον, σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας pro diis habebat, qui omnes νοερά ζῶα καὶ θεοί. eorumque τὸ ὅλον ἐξ αἰσμάτων καὶ σώματος constare dicit *Hierocl*: ad cuius Comm: in Aur: Carm: p. 284. vid:

R. W. Plato etiam divinitates distinxisse dicitur in θεῶν ἀγέννητον καὶ τοὺς εἰς κόσμον τοῦ οὐρανοῦ γενομένους, τοὺς τε πλανήτας καὶ ἀπλανεῖς. vid: *Cuper*: Obf: III, 16. *Galeum* ad *Iambl*: Myst: I, 17. & alios.

4. Σελήνην τε δευτέραν.] Forte δευτερεύειν. aut δευτέραν εἶναι. REISK. *Meerm*. σελήνην δευτέραν, omisso τε.

5. Πῦρ τε ἤδη συγγενὲς.] Forte ἢ δεῖ *qua par est*. sed nil affirmo. proxima insequentia videntur vitio carere. ignem soli & lunae & astris, ut natura cognatum, qua par est, accendamus, & illa faciemus quae praecipit Theologus. *Plotinus*, ni fallor, aut *Plato*. sed ille potius. REISK. Pro ἀνάπτοιμεν sine necessitate *Valent*. rescripserat ἀναπτόμενοι. Sententiam Theologi quam subiungit, saepe obviam habemus. Apud *Platon*: de Leg. VI. p. 875. C. & ceteros. Pythagoram & alios ea docuisse saepe iam videmus. Notum est huius symbolum μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων. quod cum Iudaeorum dicto *absque farina lex non est* componit *Lomeier*: de Lustr: c. 24.

rientes fructus, floresque in primitiis esse procedendum, neque a cruentato foco, inquit, ignis exiſtat: & quaecunque ille ſubiungit. Quid enim opus eſt, ut inde ea omnia huc tranſcribamus? Nouit autem qui curam pietatis aliquam habet, diis quidem nullum animatum ſacrificari debere, ſed daemonibus & aliis ſiue bonis, ſiue malis: ad quosque his ſacrificare, & quousque iſtis indigentes pertineat. Sed mihi quidem caetera ſilentio inuoluantur. Quae uero nonnulli Platonici euulgarunt, ea in medium intelligentibus ad propoſitae rei ex-

πάρχεσθαι. ⁶ μὴ δὲ ἀφ' ἡμαγμένης ἐσχάρας ἔσω τὸ πῦρ, καὶ ὅσα φησὶν ἐκεῖνος. τί γὰρ δεῖ μεταγράφειν ταῦτα; ⁷ οἷδεν δὲ ὅτι εὐσεβείας φροντίζων, ὡς θεοῖς μὲν οὐ θύεται ἐμψυχον οὐδὲν· δαίμοσι δὲ καὶ ἄλλοις ἦτοι ἁγαθοῖς, ἢ καὶ φαύλοις. καὶ τίνων τὸ θύειν τούτοις; ⁸ καὶ τῶν ἄχρι τίνος αὐτοῦ δεομένων. ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ⁹ εὖσομα κείσθω. ¹⁰ ἃ δ' οὖν τῶν Πλατωνικῶν τινας ἐδημοσίευσαν, ταῦτα ἀνὰ μέσον ¹¹ παρατιθέντα, τοῖς εὐξυνέτοις

Y

τοῖς

6. Μὴ δὲ ἀφ' ἡμαγμένης ἐσχάρας.] De ara Pythagorae incruenta ſupra diximus. ἐσχάρα quid proprie ſit, doceant Grammatici. Alb: ad *Hefych*: in V. *Valkenarius* Anim: ad *Ammon*: I, II. Schol: ad *Eurip*: *Phoenix*: 647. cum nota Viri Elegantissimi, affatim de ea agunt. Pro ἀφ' *Valent*. ἐφ' & pro ἔσω correxerat ἐξ, utrumque male.

7. Οἷδεν δὲ ὅτι εὖσ. φ.] Tribus verſibus qui ſequuntur tres ſcripturae varietates apud eundem, qui ipſos in quarto adducit, inveniuntur. eas huic ſectioni cenſeo praefendas. primum enim δ τῆς εὖσ. illic legitur: nec tamen non ſcriptus noſter in hoc ab excuſo diſcrepat, & quaſi ſe ad auctoris lectionem adplicat, quamvis perturbatus ille hac parte manifeſto ſit, ita enim habet: οἷδε δὲ ὅτι ὅταν εὐσεβείας. infra δαίμοσι δὲ, ἀλλ' ἦτοι ἁγαθοῖς. in extremo vero αὐτῶν δεομένων. *VICTORIUS*. V. *Euseb*: IV. P. E. p. 153. C. ubi *Vigerus* noſtrum ὅτι probari poſſe ſcribit, pro ἤτε δὲ. ſed illud quod eſt in *Euseb*: unice eſt verum, nam & ſic eſt in *Cod. Lips*. Illis οὐ θεοῖς θύεται, δαίμοσι δὲ, bene adſcripſerat *Abreſeb*: haec *Apoſtoli* I ad *Cor*. X, 20. ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαίμονις θύει, καὶ οὐ θεῶν. vide & quae Noſter infra § 58. illa καὶ ἄλλοις concoquere nequeo. Recte *Euseb*: vitioſe τὰ in μεταγράφειν exciderat *Meerm*. 8. Καὶ τῶν ἄχρι ---] Haec non expeditio.

ſententia videtur poſtulare καὶ ἄχρι τίνος προβαίνειν δεῖ τοὺς αὐτῶν δεομένους. Ὡς quo ad progredi deceat eos, qui eorum ore egeant. REISK. Caſſiam dixit *Victorius*. αὐτοῦ quidem ſtare poſſet, nempe θύειν. maior tamen mihi *Eusebii* fides. Confer ibi *Viger*: qui malebat, καὶ ἄχρι τίνος, τῶν αὐτῶν δεομένων. norat enim Theologus, non modo quorum eſſet illis ſacrificare, ſed etiam ἄχρι τίνος, ſcilicet τὸ θύειν ἐξίν. quatenus progredi ſacrificando debeant.

9. Εὖσομα κείσθω.] Scholion marginale *Meerm*. ἰωνικῶς ἀντὶ εὖφημα, καὶ εὖσομειν ἀντὶ τοῦ εὖφημειν λέγουσι. Habemus εὖσομά μοι κείσθω καὶ Ἡρόδοτον apud *Plut*: unde excerptit *Theodor*: *Serm*: de *Orac*: p. 625. & ſaepe apud alios, fuit enim paroemiae inſtar. V. D. ad *Mag*: *Thom*: in *Εὖσομειν*, & *Wessel*: ad *Herod*: II, 171. affatim dixerunt.

10. ἃ δ' οὖν τῶν Πλατωνικῶν &c.] Haec uſque ad illa ſequentis paragr: λοιπὸν οὖν ἡμῶν &c. in ſua tranſtulit *Cyrill*: Adv: *Iulian*: L. IX. p. 311. niſi quod omittat quaedam. Ille pro ἀνὰ μέσον habet ἀνεμέσητον, ſed conſentit in μηνύειν, pro quo vel μηνύει, vel, ut *Reiskio* placebat, μηνύσει aut μηνύειν δύναται dicendum fuiſſet, niſi breuiloquentia haec ſit Porphyriana. παρ. --- μην. ſcil: δεῖ &c.

11. Παρατιθέντα.] Forte παρατιθέντα. REISK. &c.

τοῖς μνηύειν τὰ προκείμενα· λέγουσι δὲ ὧδε.

§ 37. ¹ Ὁ μὲν πρῶτος θεὸς ἀσώματός τε ὢν καὶ ἀκίνητος καὶ ἀμέριστος, καὶ ² οὐδὲ ἐν τινὶ ὢν, οὐτε ἐνδεδεμένος εἰς ἑαυτὸν, χρῆζει οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν, ὥσπερ εἴρηται· οὐ μὴν οὐδ' ἡ τοῦ κόσμου ψυχὴ ἔχουσα μὲν τὰ τριχῇ διασατὸν καὶ αὐτοκίνητον ἐκ φύσεως, προαιρεῖσθαι δὲ πεφυκῦια τοῦ καλῶς καὶ εὐτάκτως κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τὸ σῶμα τοῦ κόσμου κατὰ τοὺς ἀρίστους λόγους. δέδεκται δὲ τὸ σῶμα εἰς ἑαυτὴν καὶ περιείληφε, καίπερ ἀσώματος οὔσα καὶ παντὸς πάθους ἀμέτοχος. ³ τοῖς τε λοιποῖς θεοῖς, τῷ τε κόσμῳ, καὶ τοῖς ἀπλανέσι καὶ πλανωμένοις, ἔκτε ψυχῆς καὶ σώματος οὓσιν ὁρατοῖς ἀντευχαριστήριον τὸν εἰρημένον τρόπον, διὰ τῶν θυσιῶν τῶν ἀψύχων. λοιπὰν οὖν ἡμῶν ἐστὶ τὸ τῶν ἀοράτων πλήθος, οὓς

explicationem mihi esse proferenda censeo. dicunt autem illi hunc in modum.

§ 37. Primus quidem deus cum incorporeus sit, & immobilis, & indivisibilis, & neque in aliquo sit, neque in se ipsum devinctus, nulla extrinsecus re indiget, quemadmodum dictum est. Quin neque ipsa mundi anima externa re aliqua eget: cum illud in se habeat, ut & tribus dimensionibus absoluator atque ex sese naturaliter moueatur: & natura proponat atque eligat bene & ordinate moveri mouere mundi corpus optimis rationibus, corpusque in se ipsum admiserit, & complexa sit, licet ipsa incorporea & affectionis omnis experta habeatur. Reliquis autem diis, mundo, & errantibus & non errantibus, qui ex anima & corpore constant, visibilesque dii sunt, inanimatis sacrificiis eo modo quo dictum est, agi gratiae debent. Reliqua est inuisibilium multitudo, quos

1. Ὁ μὲν πρῶτος θεὸς ἀσώμ. &c.] Hic est quem vocant τὸν ἐπὶ πᾶσι πρῶτον τε ὄντα καὶ πάντων πατέρα καὶ βασιλέα. Plato adpellat μέγιστον τῶν θεῶν, & τὸν τοῦ παντὸς κυβερνήτην καὶ μέγιστον δαίμονα. cui alii minoris ordinis dii ac daemones substituuntur. Vide quae e veterum Graecorum Theologia hac in caussa disputat *Euseb.* P. E. L. III. p. 141. de Daemonum natura, distinctionibus, officiis & fraudibus, de quibus Noster prolixè, nihil dieo, quia a multis dictum est. thesauri seu horrea illa cuilibet patent, ideoque compilari non debent. Praeunte habuerunt

Platonem. Vid: *Gal.* ad *Iambli.* Myst: I, 5. & II, 1. & *Cuper.* Obf: III, 16.

2. Οὐδὲ — οὔτε.] Centum mihi exempla ad manum sunt, in quibus variatur in his particulis & modo οὐδὲ, οὔτε, modo οὔτε οὐδὲ dicitur. eadem ratio in *μηδὲ* & *μήτε*. Satisfacient illa, quae notat *D'Orvill.* ad *Char.* VIII, 8. Paulo post pro τοῦ καλῶς bene correxerat *Valent.* τὸ καλῶς.

3. Τοῖς τε λοιποῖς θεοῖς.] Lego τοῖς δὲ λ. θ. Fideiussores habeo *Cyrrillum*, *Lips.* & *Meerm.* *Cod.* & mox ex eodem *Cyrrill.* ἀντευχαριστήριον.

quos daemones indistinctos Plato dixit. Ex his autem illi qui nominati ab hominibus sunt apud singulos honores diis aequales, & reliquum cultum consequuntur: qui uero plerumque non ad modum nominati sunt, a nonnullis per uicos, uel aliquas ciuitates & nomen & uenerationem occulte nanciscuntur. Caetera multitudo communi daemonum nomine nuncupatur. De omnibus autem persuasum homines id habent, eos si irati fuerint, quia negligantur, & instituto cultu defraudentur, laesionem esse illaturos: contra benefacturos iis qui uotis, & supplicationibus, & sacrificiis, aliisque huiusmodi eos sibi propitios reddiderint.

§ 38. Sed cum de ipsis confusa notitia sit in multamque calumniam abeat, naturam eorum oratione distinguam.

οὗς 4 δαίμονας ἀδιασέδῳς εἶρηκε Πλάτων. τούτων δὲ, οἱ μὲν κατονομασθέντες ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, παρ' ἐκάστοις τυγχάνουσι 5 τιμῶντ' ἰσοθέων καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας, οἱ δὲ ὡς τὸ πολὺ μὲν, οὐ πάνυ τι κατωνομάσθησαν, ὑπ' ἐνίων δὲ κατὰ κώμας ἢ τινὰς πόλεις ὀνόματός τε καὶ θρησκείας ἀφανῶς τυγχάνουσι. 6 τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, οὕτω μὲν κοινῶς προσαγορεύεται τῷ τῶν δαιμόνων ὀνόματι. πείσμα δὲ περὶ πάντων τοιοῦτόν ἐστιν ὡς ἄρα καὶ βλάβπτοίεν εἰ χολωθείεν ἐπὶ τῷ παρορᾶσθαι καὶ μὴ τυγχάνειν τῆς νενομισμένης θεραπείας, καὶ πάλιν εὐεργετοῖεν ἂν 7 ταῖς εὐχαῖς τε αὐτοὺς καὶ λιτανείαις, θυσίαις τε καὶ τοῖς ἀκολουθοῖς ἐξευμενιζομένους.

§ 38. Συγκεχυμένης δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐννοίας, καὶ εἰς πολλὴν διαβολὴν χωρούσης, ἀναγκαῖον διασεῖ-

Y 2

λαι

4. Δαίμονας ἀδιασέδῳς εἶρηκε Π.] Δαίμονας ἰδιοσέδῳς legebat *Fogecoll.* & *G. Cuper.*; Obf. III, 16. ἰδίοςέδῳς quippe dicitur, qui ad aliquam rem peculiarem tutandam agendamve missus est. ἀδιασέδῳς *Felic.* & *M. Ficini* legisse videntur: uterque enim *indistinctos* dedit. Mihi itaque contra codicum fidem nihil tentandum est. Dicit Platonem in genere, seu indiscriminatim Daemones vocare illos, qui a Diis quos recensuerat distinguuntur, idque verum esse statim vidimus. Firmant illa quae sequuntur: τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, οὕτω μὲν κοινῶς προσαγορεύεται τῷ τῶν δαιμόνων ὀνόματι.

5. Τιμῶντ' ἰσοθέων.] Sic τιμαὶ ἰσόθεοι apud *Diod.* Sic: I, 90. & alios. diligentissime loquendi genus inlustrant V. D. ad *Paull.*

ad Philipp. II, 6. Non tamen significare semper honores per omnia divinis pares, ut in illo *Menandr.* *Fragn.* p. 238.

Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν ibi observat Vir Erud.

6. Τὸ δὲ ἄλλο πλ.] In *Lips.* desideratur δὲ, & mox pro δαιμόνων scribitur μόνων. utrumque vitiose.

7. Ταῖς εὐχαῖς.] Lege τοὺς. quod τοὺς cave ad αὐτοὺς referas, redit enim ad ἐξευμενιζομένους. REISK. Ita statuebant, daemones mala ab urbibus & populis, quae intulerant, non averruncare, priusquam placati fuissent. Lege quae notavit *Galeus* ad *Iamblich.* *Myst.* I, 13. ἐξευμενίζεσθαι τοὺς θεοὺς habemus etiam apud *Plut.* T. I. p. 176. B. & *Aristid.* T. I. p. 18.

K.

λαι λόγῳ τὴν φύσιν αὐτῶν. ἴσως γὰρ ἀναγκαῖον φασιν ὅθεν ἡ πλάνη γέγονεν τοῖς ἀνθρώποις ¹ περὶ αὐτῶν, ἀναφαίνειν. διαιρετέον οὖν τὸν τρόπον τοῦτον. Ὅσαι μὲν οὖν ψυχὰς τῆς ὕλης ἐκπεφυκυῖαι μεγάλα μέρη διοικουῖσι ² τῶν ὑπὸ σελήνην τόπων, ³ ἀπερειδόμεναι μὲν πνεύματι, κρατούσαι δὲ αὐτοῦ κατὰ λόγον, ταύτας δαίμονας τε ἀγαθοὺς νομίζουσιν καὶ ἐπ' ⁴ ὠφελείᾳ τῶν ἐρχομένων πάντα πραγματεύεσθαι, ⁵ εἰτέ τινων, ἀφηγούντο ζώων, εἴτε καρπῶν ἀποτεταγμένων, εἴτε καὶ τῶν ἕνεκα τούτων, οἷον ὕμβρων, πνευμάτων με-

τρί-

guamus, necesse est. Fortasse enim necessarium esse inquam, ut unde error de ipsis hominibus incidit, manifestetur. Diuisione igitur utendum in hunc modum est. Quaecunque animae ex uniuersa illa exortae magnas quae sub luna sunt, locorum partes gubernant, annexae quidem spiritui, sed ipsi secundum rationem dominantes: eae & daemones boni existimandae sunt, & qui ad utilitatem eorum quibus praesunt, omnia procurent: siue quibusdam animalibus praesideant, siue certis fructibus, siue illis quae horum causa existunt: cuiusmodi sunt, imbres, uenti

mo-

1. Περί αὐτῶν, ἀναφ.] Ita bene distinguit interpres, quem secuti sumus, secus quam antea fieri consueverat.

2. Τῶν ὑπὸ σελήνην τόπων.] Eum tractum passim daemonibus adlignant: *inter summum aethera & infimas terras, in isto interstitio* (divinae mediae potestates) *aëris spatio per quas & desideria nostra & merita ad deos commeant.* *Apulei.* de D. Socr. p. 101. qui ib. p. 103. Daemonas fortitos dicit aëris plagas terrae conterminas, nec minus coelæ confines. Multa huius generis conduxerunt e ludacorum & Philosophorum placitis V. D. ad illustrandum *Paull.* ad Ephes. II, 2. cui malus genius ἔρχων τῆς ἐξουσίας τοῦ ἁέρος dicitur. *Sexti: Empir:* aliae etiam animae τὸν ὑπὸ σελήνην οἰκοῦσι τόπον. qua de re *Needb:* ad *Hierocl:* in Aur. Carm. p. 437.

3. Ἀπερειδόμεναι μὲν πνεύματι.] Perobscurus hic locus e p. 82. 18. patet πνεῦμα esse Platonicis principium mali, furoris, caecitatis. nil fere quod ad rem faciat festinanti succurrit, nisi hoc putabimus aliquid esse. ἀντέριδος μὲν πνεύματι. *adversariae quidem illi spiritui temere ruenti.* erit tum vox

ἀντέριδος ab ἔρις ductum. REISK. Intelligo corpus illud πνευματικὸν subtile, spirituale, quod Daemonibus tribuebant, de quo § 39. & 42. uti δαίμονες κτησάμενοι πνεῦμα dicuntur *Tatian:* Orat. ad Graec. 20. & sub finem huius §. κρατεῖν τοῦ συνεχοῦς πνεύματος. *M. Ficin:* in versione Graecam vocem ἀπερειδόμεναι retinuit, & vertit *innitentes*, siue *adhaerentes*, siue *inpositae spiritui*. Ita fere ἀπάντων ἀπορρέοντα εἶδωλα apud *Synes:* ἐπειδὴν ἐγκύρη τοῖς ψυχικοῖς πνεύμασιν --- τοῖς τοῖς προσαπεριδόνται, καὶ ὥσπερ εἰς ἐξίαν ἀναπαύονται, de *Insomn.* p. 138. In *Cod. Lips.* erat ἔπερ εἶδομεν πνεύματι.

4. ὠφελείᾳ τῶν ἐρχομένων.] Forte τῶν ἐρχομένων, aut τῶν προσερχομένων, aut tandem ἀπαρχομένων. REISK. *Valent.* correxerat ἀρχομένων. non male. sic etiam videtur *Felic:* legisse, & sequentia firmare possent. vulgatum legit *M. Ficin:* vertens *ad eorum quae sunt utilitatem omnia procurare.*

5. Εἴτε τινων ἀφηγ. ζ.] *Origen: VIII.* contra Cels. dicit, non Daemonas sed angelos praeesse frugum proventus & foeturis animalium. V. *Gal:* ad *Iambl:* *Myst.* V, 17. Ut alia, sic haec etiam a Platonicis acceperunt

moderati , ſerenitates , - temporum anni temperaturae, atque alia, quae his conducunt. Siue item artibus praefint , & iis quae, ad muſicam attinent , eruditionique uniuerſae , medicinae , exercitatoriae , ac ſimilibus. Fieri enim nullo modo poſteſt, ut hi & utilitates ſuppeditent, & damni auctores in iisdem efficiantur. Inter hos connumerandi illi etiam ſunt , qui traducunt , ut inquit Plato , & ab hominibus ad deos , & a diis ad homines facta annuntiant. Vota enim noſtra ad deos tanquam ad iudices referentes,

τρίων , εὐδίας , τᾶντε ἄλλων ἃ τοῦτοῖς ſυνεργεῖ , εὐκρασίας τε ὥρῶν τοῦ ἔτους , ὅ ἡμῖν αὐτε χρῶνται καὶ τῶν κατὰ μουſικὴν , παιδείας τε ſυναπάσης , ἡ ἱατρικῆς τε καὶ γυμναſικῆς , ἥ τινος τούτοις ὁμοίας. τούτους γὰρ ἀδύνατόν ἐſτι καὶ τὰς ὠφελείας ἐκπαρίſτειν , καὶ πάλιν αὖ βλάβης ἐν τοῖς αὐτοῖς ὁ αἰτίοις γίγνεſθαι. ἐν δὲ τούτοις ἀριθμητέον ὃ καὶ τοὺς πορθμεύοντας , ὡς Φηſὶ Πλάτων , καὶ διαγγέλλοντας τὰ παρ' ἀνθρώπων θεοῖς καὶ τὰ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις , τὰς μὲν παρ' ἡμῶν εὐχὰς ὡς πρὸς δικαſίας ἀναφέροντας τοὺς θεοὺς , τὰς δὲ

Y 3

E-

runt veteres Chriſtiani, quod muſtum tamen Hieronymo diſplicuit. Lege V. D. ad *Herm.* Paſtor: apud *Cotel.* P. A. Tom. I. p. 83. & ad *Origen.* in Numer: p. 323. de Daemone illo miniſterio cum dixiſſet *Apul.* de D. Socr: p. 102. pergit , quae omnia media quaeſiam poteſtates inter homines ac deos obediunt. ubi illico reſcribe obeunt.

6. Ἡμῖν αὐτε χρῶνται &c.] *Cod. Lipſ.* ἡμῖν αὖ τεχνῶν τε καὶ τῶν κατὰ μουſικὴν. cuius lectionis veſtigia ſi perſequimur in veri viam nos ea ducet. videtur enim Porph. ita ſcripſiſſe καὶ ἡμῖν αὐτοῖς τεχνῶν τε καὶ τῶν κατὰ μουſικὴν. ſcilicet ἀφηγούντο. nobis ipſis duces ſint illae beneficae mentes magiſtraeque cum caeterarum artium illiberalium, tum liberalium , quibus Muſae praefunt. Cum praemiſiſſet de neceſſitudinibus agricolarum tum ſubiungit: nobis ipſis, qui artibus operam damus. REISK. Locus foediſſime corruptus, ſed cui codicum ope mederi poſſumus, nam ut eſt in *Lipſ.* ſic etiam in *Bodl.* & *Meerm.* τεχνῶν tam certum eſt, ut nihil certius: ſed pro ἡμῖν &c. *Felic.* videtur legiſſe ἡ μὲν αὖ τεχνῶν τε καὶ --- quod adoptavit *Daviſ.* ad *Laſtant.* c. 28. idque in literis humaniſſimis monebat *Cel.* *Rubnkenius.*

7. ἱατρικῆς τε καὶ γυμναſικῆς.] Lege hanc

in rem *Iamblichi Myſt. Sect.* III, 28. & quae ibi notavit *Galeus.*

8. Αἰτίοις γίγνεſθαι.] Pro αἰτίοις lege αἰτίας. VALENT. aut αἰτίας (in adiectivo, non in ſubſtantivo) aut potius αἰτίους. REISK. Poſterior hoc optabat quoque *Claj.* *Abreſch.* & merito.

9. Καὶ τοὺς πορθμεύοντας ---] Plato in *Conv.* p. 1194. A. Daemonum naturam deſcribit, ἐρμηνεύον τε καὶ διαπορθμεύον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν. E Platone *Ariſtides* T. II. p. 106. *Apul.* de Dogm. Plat. Daemones quos Genios & Lares poſſumus nuncupare, miniſtros Deorum arbitrantur; cuſtodesque hominum, & interpretes, ſi quid a Diis velint. & de Deo Socr. p. 101. inter mortales coelicolaeque hinc precum inde donorum veſtores dicit daemones. Plura de hac re *Cuper.* *Obſ.* III, 16. & *Needb.* ad *Hierocl.* in *Aur.* *Carm.* *Pyth.* p. 369. Non itaque opus, ut exponamus cum *Viro Celeb.* ad *Charit.* VI, 2. e perſuaſione illa veterum, qui credebant unum numen per alios ſecti & exorari poſſe. Quod Platonici Daemonibus, Chriſtiani paene Angelis contribuunt, quos in piorum miniſterium miſſos dicit vir divinus in

E-

ἐκείνων παραινέσεις καὶ νουθεσίαις με-
τὰ μαντείων ἐκφέροντας ἡμῖν. ¹⁰ ὅ-
σαι δὲ ψυχὰς τοῦ συνεχοῦς πνεύ-
ματος οὐ κρατοῦσι, ἀλλ' ὡς τὸ πο-
λὺ καὶ κρατοῦνται δι' αὐτὸ τοῦτο,
ἄγονται τε καὶ φέρονται λίαν, ὅ-
ταν αἱ τοῦ πνεύματος ὀργαίτε καὶ
ἐπιθυμῶσι τὴν ὁρμὴν λάβωσιν· αὐ-
ται δὲ αἱ ψυχὰς, δαίμονες μὲν καὶ
αὗται, κακοεργοὶ δ' ἂν εἰκότως λέ-
γοιντο.

§ 39. Καὶ εἰσὶν οἱ σύμπαντες
οὗτοί τε καὶ οἱ τῆς ἐναντίας δυ-
νάμεως, ¹ ἄρατοι, καὶ τελῶς
ἀναίσθητοι, αἰσθήσεσιν ἀνθρωπίναις·
οὐ γὰρ ² ξερεδν σῶμα περιβέβλην-
ται, οὐδὲ μορφὴν πάντες μίαν,
ἀλ-

tes, illorum consilia, & monitiones
per uaticinia nobis explicant. Animae
uero quae in coniunctum sibi spiritum
non dominantur, sed plerumque e-
tiam ab ipso superantur, atque inde
aguntur uchementer ac feruntur,
quando irae & cupiditates spiritus in-
citationem fuerint adeptae: eae
quidem etiam ipsae daemones, sed
malefici tamen daemones merito ap-
pellantur.

§ 39. Atque omnes sane & isti, & qui
contraria potestate sunt praediti inuisi-
biles prorsus sunt, atque eiusmodi, ut hu-
manis sensibus percipi nullo modo que-
ant, non enim solidum corpus circumie-
ctum habent: neque unam formam om-
nes

Epist. ad Hebr. I, 14. multa hac de re
Elsner. ad *Paull.* I Cor. XI, 11.

10. "Οσαι δὲ ψυχὰς &c.] XVI consequen-
tes versus ab eodem in eodem libro ponun-
tur. discrepat autem his locis scriptura ab
ea, quae nunc apud auctorem reperitur.
διὰ τοῦτο eiecta media voce. nam quod ante
haec verba in excuso Pamphilo est πολὺ κα-
κρότηται, in scripto exemplari καὶ κρατοῦν-
σαι, ut apud Porph. infra καὶ αὗται. item
ἀλλ' ἢ ἐν σχήμασι. particula orationis adiun-
cta. statimque καὶ χαρακτηρίζουσαι τὸ πνεῦμα
αὐτῶν αἱ μορφαί. quod vero in excuso legi-
tur τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ψυχῶν, mendosum est, &
ut hic τῷ dandi casu legi debet, ut in scri-
pto quoque Euseb: Cod. scriptum offendi,
illud vero καὶ τρέπεσθαι verum est, & ita
corrigere apud Porph. oportet. ut in his ver-
bis item duobus nominibus integrius servatis
οἱ πλείον τῇ πνευματικῇ νέμοντες τὸν περιγίον τό-
πον, οὐδὲν ὅτι τῶν κακῶν &c. sequente versu,
ἔχοντες, quod apud auctorem vitiose erat.
eum vero quod sequitur, variatum sit apud

eund. in excuso libro legaturque illic ἐφερη-
μένον τε τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος φυσικῆς
εὐδαιμονίας non recipi arbitror oportere: nec
ullo modo anteponendam illam lectioni no-
strae puto. *VICTORIUS*. Locus *Eusebii* est P.
E. L. IV. p. 171. C. Mox pro καὶ αὗται,
bene corrigebat *Abresch*: καὶ αὗται, male
Lips. κακοεργεῖν.

1. 'Αρατοι καὶ τελῶς ἀναίσθητοι.] *Euseb*:
ἀρατοὶ τε καὶ τελῶς. Nostro adeo similis
Iamblich: *Myst. Sect.* I, 20. ut ex eo sum-
fisse videatur. οἱ μὲν γὰρ δαίμονες ἄρατοι τέ
εἰσιν καὶ οὐδαμῶς αἰσθήσει περιληπτοί. docet idem
Apul. de D. Socr. p. 106. qui corpora Dae-
monum nemini temere dicit visibilia, nisi
divinitus speciem sui obserant.

2. Στέρειν σῶμα περιβ. —] Prorsus uti
multi Christianorum Angelis subtilia corpora
tribuebant, qua de re ad § 42. Mox distin-
guitur apud *Euseb*: post πλείον. ἐκτυπούμεναι
δὲ καὶ χ. τ. π. αὐτ. αἱ μορφαί, τότε — τότε.
prior *Porph. edd.* ἐκτυπούμεναι, & sic e-
tiam *Codex Meerm.* si autem post eam vo-
cem

nes fed figuris pluribus impreſſas. Formae autem quae ſpiritum ipſorum no-
tant, interdum apparent, interdum ob-
ſcurae aſpectui ſeſe ſubtrahunt. Quan-
doque etiam immutant formas, qui
peiores ex ipſis ſunt. Ac ſpiritus quidem
ipſorum in eo quod corporeus eſt, affe-
ctionibus obnoxius, & corruptibilis eſt:
quia uero ab animabus ita uinctus eſt,
ſpecies eorum diutius perfeuerat, non
tamen eſt aeterna: quippe cum defluere
ex eo aſſidue aliquid ueriſimile ſit, &
nutritionem admittere. Bonorum cor-
pora in aequabili proportionem conſtitu-
ta ſunt, non ſecus ac corpora eorum
quae apparent: Maleficorum inaequa-

bi.

ἀλλ' ἐν σχήμασι πλείοσιν ἐκτυπού-
μενοι. αἱ δὲ χαρακτηρίζουσαι τὸ
πνεῦμα αὐτῶν μορφαί, τοτὲ μὲν
ἐπιφαίνονται, τοτὲ δὲ ἀφανεῖς εἴ-
σιν. ἐνίοτε δὲ καὶ μεταβάλλουσι
τὰς μορφάς. οἷγε χεῖρους. τὸ δὲ
πνεῦμα, ἥ μὲν ἐς σωματοικὸν, πα-
θητικὸν ἐς καὶ φθαρτὸν τῷ δὲ ὑπὸ
τῶν ψυχῶν οὕτως δεδεσθαι, ὥς
τὸ εἶδος αὐτῶν διαμένειν πλείω χρό-
νον, οὐ μὴν ἐς αἰώνιον. ³ καὶ
γὰρ ἀπορρεῖν αὐτοῦ τι συνεχῶς εἰ-
κός ἐστιν, καὶ τρέφεσθαι. ἐν συμ-
μετρίᾳ μὲν οὖν τὸ τῶν ἀγαθῶν ὡς
καὶ τὰ σώματα τῶν φαινομένων.
τῶν δὲ κακοποιῶν ἀσύμμετρα, ⁴ οὐ
πλεί-

cem diſtinguere velimus, ut fieri ſolebat,
neceſſario reponendum erit ἐκτυπούμενοι,
quod ideoque in textum recepit *Valent.*
Poſſes etiam ἐκτυπούμενος, nempe μορφᾶς, ut
referatur ad πάντες, idque malebat *Viger:*
ad *Euseb:* ἐκτυπούμενος *Gal:* ad *Iamblich:*
Myſt: p. 208. ſane ἐκτυπούμενος μορφᾶς
dicit *Euseb:* P. E. L. III. p. 90. D. Sed &
ἐκτυπούμενος ἐν σχήμασι πλείοσιν δαίμονας *Idem*
L. IV. p. 171. A. hunc ipſum locum reſpici-
ens, ergo eodem ſaltem modo utroque illo
in loco legas. Pro τοτὲ in *Cod. Bodl.* erat
ποτὲ. in *edd.* prioribus τότε, ſed quod dedi
eſt *Euseb:* & unice verum. pulcre quoque
viderat *Abreſchius.* Tandem compone cum
hoc loco ea quae S. *Paull.* I. ad Corinth.
XI, 14. de Satana, qui μετασχηματίζεται
εἰς ἄγγελον φωτός, ubi multa eius generis
Philologi.

3. Καὶ γὰρ ἀπορρεῖν — καὶ τρέφεσθαι.] *Euf:*
καὶ τρέφεσθαι, & ſic hoc loco corrigendum ibi
Viger: uti hic *Viſtor:* volebant. Mihi *Euf:*
e Noſtro videtur emendandus. οὐ μὴν
αἰώνιον tribuit Daemonibus, quia aliquid de-
fluit & nutritionem admittit. Daemones ita-

que non αἰδίοι, ὅτι τροφῆς δέονται, ut *Aristot:*
loquitur. uti Noſter infra nidore ſacrificiorum
τὸ πνευματικὸν κταίνεσθαι καὶ δυναμῶσθαι dicit.
ἀπορρεῖν hac in re uſitatum eſt vocabulum.
Iamblich: *Myſt.* V, 10. de eadem re lo-
quens, licet Porphyrio non plane conſentens,
εἰ γὰρ τί πού καὶ περικείται τοῖς δαίμοσι σώμα
ὃ δὲ τίνες τρέφεσθαι ἀπὸ τῶν θυσιῶν νομίζουσιν,
ἄτρεπτόν ἐς τοῦτο καὶ ἄπαρος, ὥς μήτε ἀπορρεῖν
τι ἀπ' αὐτοῦ &c. ubi V. *Galeum.* Animad-
verto, quid pro τρέφεσθαι dici queat, ſed
qui ſuperiora legit hic non εἰκός ἐστιν καὶ τρέ-
φεσθαι exſpectabit. Vocabula illa ſaepe con-
fundi ſciunt eruditi. Illa poſt εἰκός uſque ad
τὰ σώματα defunt *Cod. Bodl.* male etiam
Euf: τὰ τῶν ἀγαθῶν.

4. Οὐ πλείον —] Apud *Euf:* 4. 22. legi-
tur οἱ πλέον. Doct: interpr: ſic vertit. *genus*
hoc Daemonum ---- ut in locis terrae vi-
cinitioribus cupiditatis explendae cauſſa li-
bentius frequentiusque verſatur &c. VA-
LENT. Forte ἀσύμμετρον τὸ πλέον τ. π. νέμον
τε τὸν περ. eſt plerumque inconstans, pro-
pter cupiditatem & affectionum mutabilita-
tem, incolitque loca terrae finitima. illa
neu-

πλείον τῷ παθητικῷ νέμοντες τὸν
περίγειον τόπον. οὐδὲν οὖν τῶν κα-
κῶν οὐκ ἐπιχειροῦσι δρᾶν. βίαιον
γὰρ ὅλως καὶ ὑπουλον ὃ ἔχοντες
ἦθος, ἐξερημένον τε τῆς φυλακῆς
τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος δαιμονίου,
ὃ σφοδρὰς καὶ αἰφνιδίους οἶον ἐν-
έδρας ὡς τὸ πολὺ ποιοῦνται, τὰς
ἐμπτώσεις· πῇ μὲν λανθάνειν πει-
ρώμενοι, πῇ δὲ βιαζόμενοι. ὅθεν
ἡ ὀξεία μὲν τὰ ἐπ' ἐκείνων πάθη·
αἱ δ' ἀκέσεις καὶ αἱ κατορθώσεις,
αἱ ἀπὸ τῶν κρείττωνων δαιμόνων
βραδύτεραι δοκοῦσιν. πᾶν γὰρ τὸ
ἀγαθὸν, ὃ εὐήνιον τε ὂν καὶ ὁ-
μαλὸν, τάξει πρέσιν καὶ τὸ δέον
οὐχ ὑπερβαίνει. οὕτως δὲ σοι δο-
ξάζοντι, οὐδέ ποτ' ἂν εἰς τὸ ἀτο-
πώτατον ἐμπίπτειν ἐνέσαι, τὸ περὶ
τῶν ἀγαθῶν τὰ κακὰ ὑπολαμβάνειν,
καὶ

bilia sunt; unde magis affectionibus ob-
noxia uicinum terrae locum obtinent.
Nullum igitur malum est, quod efficere
non aggrediantur. Violentos enim om-
nino, & subdolos mores habent: cum-
que priuati custodia melioris daemonis
fuerint, uehementes & repentinos quasi
ex insidiis insultus faciunt: ac modo la-
tere student, modo uim apertam infe-
runt. Vnde celeria sunt quae ab illis pro-
ueniunt mala: remedia uero, & corre-
ctiones quae a melioribus daemonibus
procurantur, esse propterea tardiores
uidentur: quia omne quod bonum est,
cum rectu facile sit, & aequabile, ordi-
ne progreditur, opportunitatemque
ipsam non praeterit. Si uero ita
opineris, nunquam in absurdissimam
illam sententiam incidēs, ut uel
a bonis mala, uel a malis bona

c-

neutra τὸ ἀσύμμετρον & νέμον pendent ex τὸ
priori, ubi χρῆμα vel πρᾶγμα subauditur,
quod notum est. uidetur tamen potius ali-
quid deesse. REISK. Posses etiam τὸ πλείον.
τῷ παθητικῷ, id est διὰ τὸ παθητικόν, ut Viro
D. blandiebatur. *Eusebium* sequi tutius cre-
diderim. Vidit ibi *Viger*: cum quo tamen
ideo οὐδὲν ὃ, τι h. l. restituere necesse non
est. de Daemonum sede supra iam dictum est.
aërem eos craustum, tenebricosum & terrae
vicinum incolere, postquam e sedibus aethe-
reis essent deiecti, putabat quoque *Origenes*,
quem multi alii Christiani secuti sunt.
V. *Weistien*: ad *Orig*: Exhort: ad Mart: p.
303.

5. Ἐχοντες ἦθος.] Male *Florent*: & qui
eum sequebatur *Lugdun*: edit: ἔχον τε ἦθος.
Ut *Valent*. sic quoque *Euf. Lips. & Meerm.*

codex. ea quae sequuntur apud *Euseb.* ἐξερ-
τε τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος φυσικῆς εὐδαιμονίας
e Nostro debent corrigi.

6. Σφοδρὰς ---- οἶον ἐνέδρας.] Forte οἶον ἐξ
ἐνέδρας, *tanquam ex insidiis*. REISK. Idem
Abreschio placebat. nec secus interpre-
σφοδρὰς id est *uehementes*, ut *πληγὴ σφοδρο-
τέρη* apud *Eunap*: & alia. vid. *D'Orvill*: ad
Cbarit: V, 2. p. 438.

7. Ὀξεία μὲν τὰ ἐπ' ἐκ. π.] Ὀξεία πάθη quae
dicantur medicis, e Lexicographis notum est.
Pro ἐπ' *Valent*. correxerat ἂπ'. uidetur fuisse
ἂπ', quod est in *Lips*. Vox ἀκέσεις, qua sta-
tim utitur, aliis etiam ignota non est, &
recte reddita fuit *Hierocl*: in Aur: Carm:
Pyth: p. 210. vid. ibi *Needhamum*.

8. Εὐήνιον τε ὂν.] *Suidas*. Εὐήνιον. εὐπειθές.
καλῶς ἡνωχούμενον. hinc εὐήνος ἡνωχούμενος apud
Plus:

exiſtere arbitreris. Non enim in hoc tantum rei abſurditas conſiſtit : ſed accidit quoque , ut peſſimas de diis opiniones concipientes plerique in omnes diuulgent.

§ 40. Nam hoc etiam unum ex maximis damnis quae a maleficis daemonibus inferuntur, ſtatuendum eſt, quod cum ipſi calamitatum quae circa terram contingunt, in cauſa ſint : cuiusmodi ſunt peſtilentiae, ſterilitates, terrae motus, ſiccitates, atque id genus caetera: nobis horum auctores illos etiam eſſe perſuadent, qui maxime contrariorum, hoc eſt fertilitatum, & proſperitatum ſunt: ſequē ipſos a calamitatum cauſa ſubtrahunt. atque id primum dant operam, ut lateant ſe eſſe qui offendant, deinde ut ad ſupplicationes & ſacrificia beneficorum deorum nos inducant, quaſi illi ſint, qui fuerint irati. Haec autem & ſimilia

fa-

καὶ τὸ περὶ τῶν κακῶν τὰ ἀγαθὰ· οὐ γὰρ ταύτῃ μόνον ὁ λόγος ἄτοπός ἐſιν, ἀλλὰ καὶ τὰς περὶ τῶν θεῶν φαυλοτάτας ὑπολήψεις λαμβάνοντες οἱ πολλοὶ, διαδιδόασιν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους.

§ 40. Ἐν γὰρ δὴ καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης βλάβης, τῆς ἀπὸ τῶν κακοεργῶν δαιμόνων, θετέον, ὅτι αὐτοὶ αἵτιοι γιγνόμενοι τῶν περὶ τὴν γῆν παθημάτων, οἷον λοιμῶν, ἀφοριῶν, σεισμῶν, αὐχμῶν καὶ τῶν ὁμοίων, ἀναπείθουσιν ἡμᾶς, ὥς ἄρα τούτων αἱτιοὶ εἰſιν, οἵπερ καὶ τῶν ἐναντιωτάτων, τουτέſτι τῶν εὐφοριῶν· ἑαυτοὺς ἐξαιροῦντες τῆς αἰτίας, καὶ αὐτὸ τοῦτο πραγματευόμενοι πρῶτον, λανθάνειν ἀδικοῦντες. τρέπουσί τε μετὰ τοῦτο ἐπὶ λιτανείας ἡμᾶς, καὶ θυſίας τῶν ἀγαθοεργῶν θεῶν ὥς ὠργισμένων. ταῦτα δὲ καὶ τὰ ὅμοια ποιοῦſιν με-

Z

τα-

Plus: T. II. p. 7. E. Uti huius animo ſaepe tribui ſupra vidimus. in utroque ſermone metaphora uſitatiffima. adi V. D. ad *Hefych:* in V.

1. Αὐτοὶ αἱτιοὶ γιγνόμενοι &c.] *Origen:* VIII. Contra Celf. p. 765. ἀλλ' εἰ χρὴ ἀποτολμῶσαντα λέγειν τινὰ εἴπερ ταῦτα δαιμόνων ἐſιν ἔργα, φηſομεν, ὅτι λίμοι, καὶ ἀφορίαι --- καὶ αὐχμοὶ, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ ἀέρος διαφθορά --- πάντα ταῦτα δαίμονες αὐτουργοῦſι. *idem* dein p. 785. angelis huius modi rerum curam tribuit. Eiusdem generis alia lege apud *Euseb:* P. E. V. 4. ſed de his ſupra iam me dixiſſe memini.

2. Ταῦτα δὲ καὶ &c.] Verſus item XXI qui

ſequuntur citantur ab eod. in eod. l. non longe ab extremo &, niſi fallor emendationes. Varietates igitur indicabo. quod hic ἐπ' ἂ. ἐπιſτ. illic eſt ἐφ' ἑαυτοῦς. infraque διὰ τοῦ τὰς τοιαύτας ἔ. τ. ἂ. ἐκκαίειν. quod verius puto. ſequente verſu κενοδοξίας. quod item probō. nam *ξενὸς*. manifeſto vitioſum, quamvis in excuſo *Euseb:* codice perverſe legatur, patrio caſu, unitatis numero, κενοδοξίας. poſt ἀναπείθουſι καὶ π. τ. μ. θ. verſu qui ſequitur ἥ δὴ καὶ τετάραχθα. in ſecundo ſeq. pag. δοκούντων ſοφῶν ἀκούοντα. & paucis verbis poſt ἐπὶ μᾶλλον περὶ τῶν θεῶν τὰ τ. in ſcripto tamen, ut apud *Porph.* ἐπὶ μᾶλλον. in VII. non leguntur haec verba in exemplo *Platonis*. οὐδὲ ψυ-

ταῖς ἡμᾶς ἐθέλοντες ἀπὸ τῆς δρ-
 θῆς ἐννοίας τῶν θεῶν, καὶ ἐπ' αὐ-
 τοὺς ἐπιστρέψαι. 3 πᾶσι γὰρ τοῖς οὕ-
 τως ἀνομολόγως καὶ ἀκαταλλήλως
 γινομένοις, αὐτοὶ χαίρουσι, καὶ
 ὥσπερ ὑποδύντες τὰ τῶν ἄλλων θε-
 ῶν πρόσωπα, τῆς ἡμετέρας ἀβουλί-
 ας ἀπολαύουσιν, προσεταιριζόμενοι
 τὰ πλήθη, διὰ τὰς τοιαύτας 4
 ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων ἐκκαίειν ἔ-
 ρωσι καὶ 5 πόθοις πλούτων καὶ δυ-
 νασιῶν καὶ ἡδονῶν, ξενοδοξίαις τε αὖ,
 εἰς ὧν ζῴσεις, καὶ πόλεμοι φύονται,
 καὶ τὰ συγγενῇ τούτων. Τὸ δὲ πᾶν-
 των

faciunt, dum a recta de diis opinione a-
 uertere, atque ad se conuertere nos uo-
 lunt. Omnibus enim iis quae ita incon-
 uenienter, & incongrue fiunt, ipsi de-
 lectantur : & quasi aliorum Deorum
 personas fubeunt imprudentia no-
 stra fruuntur : turbas sibi concili-
 antes dum huiuscemodi hominum cu-
 piditates amoribus incendunt, &
 desiderijs diuitiarum, & dominatio-
 num, & uoluptatum, inanique glo-
 ria replent, unde seditiones, & bel-
 la exoriuntur : & quae his affinia
 sunt. Quodque omnium grauissi-
 mum

ψυχρότης τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου,
 quae illic inveniuntur. cum autem uno illo
 exemplo contentus non fuerit eruditissimus
 scriptor, sed alterum etiam addiderit, di-
 versum tamen a superiore id attulit, & ad
 alias res transit, si fidem habere volumus
 sententiae ipsius auctoris : ut vero tota res,
 & in quo vitium manet, facilius perspicia-
 tur, totum Plat. locum adducam. οὐ γὰρ θερ-
 μότητος οἶμαι ἔργον ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου.
 Ναὶ. οὐδὲ ξηρότητος ὑγραίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου.
 πάνυ γε. οὐδὲ δὴ τοῦ ἀγαθοῦ βλάπτειν, ἀλλὰ
 τοῦ ἐναντίου. Aut igitur satis esse putavit Porphy-
 rius ponere, aut si posterius etiam exem-
 plum adduxit, quod verisimilius est, (ex-
 trema enim pars posterioris nulla in re dis-
 crepans a fine prioris, ansam praebere po-
 tuit peccandi librario) cogitandum, an verba
 ipsa sententiamque auctoris, aut exemplum va-
 riarit : ac, quod in mentem venit, ad idem
 tamen probandum aptum, addiderit. Sunt
 enim aliae quoque varietates a lectione Plat.
 in testimonio hoc inde petito. est autem lo-
 cus acceptus e prim. l. de Rep: infra, δικαιο-
 στατον δίκην φ. π. τ. θ. ἐπεὶ οὐδ' ἂν ὦν θεῶν. pu-
 illis duabus immutationibus, quas tamen om-
 mittere nolui, quin indicarem, & hoc etiam
 in exemplari Euf. scripto manere δε, quo lo-
 co posita est apud Porphy: VICTORIUS.

3. Πᾶσι γὰρ τοῖς &c.] Praeclare concinunt
 illa Min. Fol. c. 27. de Daemonibus. *viam
 turbant, somnos inquietant, inrepentes e-
 tiam corporibus occulte - terrent mentes,
 membra distorquent, ut ad cultum sui co-
 gant, ut nidore altarium vel bestiis pecu-
 dum saginati, remissis quae constrinxer-
 ant, curasse videantur*, ubi de daemonum
 illis insidiis plura V. D. Confer etiam Gal.
 ad Iambl. II, 10. III, 31. & V, 20. qui e
 Nostro suos agros inrigavit, multa habens
 de fraude geniorum, ut habitum meliorum
 numinum induant, mentianturque se esse ea,
 quorum schema gerunt.

4. Ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρ. ἐκκαίειν ἔρωσι. &c.]
 Ἐκκαίειν pro ἐκκαίει inprimendum curavi. pro
 ξενοδοξίαις. Euf. legit κενδοξ. pro δ reposue-
 ram &. ita postea reperi in Euf. VALENT.
 Certissimum est ἐκκαίειν, quod Euseb. duobus
 in locis, P. E. p. 171. A. & 172. B. nec
 non Cod. Lipsf. & Meerm. tuentur. eleganter
 dictum ἐκκαίειν ἐπιθυμίας ἔρωσι. ἐπιθυμεῖν &
 ἐπιθυμία peculiariter quidem de desiderio Ve-
 nereo dicuntur, ut saepe est observatum.
 bene tamen amor a cupidine distinguitur. ἐ-
 πιθυμεῖν λέγωμεν τοῦτον ἀλλ' οὐκ ἔρῳ Max.
 Tyr. XXVII, 4.

5. Πόθοις πλούτων.] Boni quoque Daemones
 πλουτοδότης sunt Hesiod. ἔργ. 146. quo respi-
 cit

num eſt , ex his progreſſi ſimilia de maximis diis etiam perſuadent, eo uſque ut optimum quoque deum his criminationibus ſubiiciant, quod uidelicet omnia, ut aiunt, ſurſum ac deorſum conturbarit. Id autem euenit non imperitis tantum modo, ſed multis etiam ex iis qui in philoſophia uerſantur: atque id mutua cauſa. nam & philoſophantes, qui a communi uulgi curſu non receſſerunt, in eadem in quae uulguſ, conueniunt: & contra uulguſ, cum ſuis opinionibus conſentientia ab iis qui eſſe praeclari uidentur, audiant, talia ſentire de diis magis adhuc confirmantur.

§ 41.

των δεινότατον, ἐπαναβαίνουσιν ἐκ τῶν δε, καὶ τὰ ὅμοια πείθουσιν ὁ καὶ περὶ τῶν μεγίστων θεῶν, μέχρι τοῦ καὶ τὸν ἄριſτον θεὸν τοῦτοις τοῖς ἐγκλήμασιν ὑπάγειν, ὃ δὴ καὶ τετάρτα καὶ φασι πάντ' ἄνω κάτω πεπόνθασι δὲ τοῦτο οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν φιλοſοφίᾳ διατριβόντων οὐκ ὀλίγοι. ἡ δὲ αἰτία ἧ δι' ἀλλήλων γέγονε· καὶ γὰρ τῶν φιλοſοφούντων οἱ μὴ ἀποſάντες ἧς κοινῆς φορᾶς, εἰς τὰ αὐτὰ τοῖς πλήθεσι συνέβησαν. καὶ ἡ πάλιν αὖ τὰ πλήθη ſύμφωνα ταῖς ἐξυτῶν δόξαις παρὰ τῶν δοκούντων ἀκούοντα, ἐπερρώθη φρονεῖν ἐπὶ μᾶλλον περὶ τὰ τῶν θεῶν τὰ τοιαῦτα.

Z 2

§ 41.

eit *Plut.* T. II. p. 417. ſed & infra §. 42. ut alii, diuitiarum cupidinem ab iis proficiſci dicit. Pro ξενοδοξ. ſine dubio ex *Euf.* referibendum κενοδοξίαις.

6. Καὶ περὶ τῶν &c.] Bene *Valent.* & *Eufebio* conueniens. priores *edd.* habebant καὶ τὰ περὶ θεῶν, ubi τὰ male e priori fuit repetitum. Mox perperam *Lipſ. Cod.* τοῦ τοῖς ἐγκλ. Tum etiam ex *Eufeb.* reſtitui, pro quo edebatur δ. dein ἄνω καὶ κάτω erat apud *Pamphil.* quod probat *Vigerus.*

7. Δι' ἀλλήλων γέγονε.] Adſcripſerat *Doct.* *Abreſch.* locum *Ariſt.* T. I. p. 7. δι' ἀλλήλων --- ποιεῖν.

8. Τῆς κοινῆς φορᾶς.] κοινὴν φορὰν alibi communem hominum opinionem adpellat. L. IV. 9 & 16. nec ſecus hoc loco dicitur impetus ille communis, quo homines ferri ſolent. non itaque neceſſe eſt a ſignificatione ubertatis atque multitudinis haec derivare, & hinc pro vulgo hominum accipere, cum *Fabrice:* ad *Sext. Empir. Adv. Log.* L. VII. p. 379. Quae ſequuntur, εἰς τὰ αὐτὰ συνέβη-

σαν *Abreſch.* inluſtrabat illis *Aeſchyli* Choëph. 208. εἰς τὰ αὐτὰ συμβαίνειν τοῖς.

9. Πάλιν αὖ τὰ πλ.] Antea legebatur πάλιν αὐτὰ. ſed ſeiunctim legenda ſunt, ut edi curavi. Recte *Eufeb.* *Lipſ.* & *Meerm.* *Cod.* Saepiſſime in hac formula αὖ cum ſequenti τὰ librariorum culpa coaluit. V. *Markland:* ad *Max. Tyr. XXVI.* huic loco id etiam reſtituentem. dubito tamen an ſic etiam reſcribendum apud *Longin:* de *Sublim.* II, 5. ubi pro αὐτὰ volunt αὖ τὰ. Corrupta quoque haec formula apud Noſtrum infra III, 22. ubi vide.

10. Τῶν δοκούντων.] T. δοκούντων ſεφῶν bis *Eufeb.* p. 172. D. & p. 173. D. quod videri poſſet e glosſemate natum, nam οἱ δοκούντες etiam ſimpliciter dicuntur, qui in exiſtimatione ſunt, qui auctoritate ſunt inſignes. multa V. D. ad *Paull:* ad *Gal.* II, 2. alibi tamen addere ſolet Malchus, quales illi intelligantur δοκούντες. Mox poſt περὶ deleri debet τὰ, quod nec *Eufeb.* agnoſcit. Similis error paullo ante proſtigatus. ex *Eod.* poſſet et pro ἐπὶ.

§ 41. Τὸ μὲν γὰρ ποιητικὸν καὶ προσεξέκαυσε τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀνθρώπων, τῷ χρησθαι φράσει πρὸς ἐκπληξιν καὶ γοητείαν πεποιημένη, κήλησιν τε ἐμποιῆσαι καὶ πίσιιν περὶ τῶν ¹ ἀδυνατοτάτων δυναμένη. δέον ἐμπεδῶς πεπεῖσθαι, ὅτι οὔτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτὲ, οὔτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ· οὐ γὰρ θερμότητος, ² ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὕτως οὐδὲ τοῦ δικαίου τὸ βλάπτειν. δικαιοτάτον δὲ δήπου φύσει πάντων τὸ θεῖον, ³ ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. οὐκοῦν ἀποτεμῆσθαι δεῖ ταύτην τὴν δύναμιν καὶ μοῖραν τῶν δαιμόνων τῶν ἀγαθοεργῶν. ἡ γὰρ βλάπτειν πεφυκυῖά τε καὶ βουλομένη, ἐναντία τῇ ἀγαθοεργῷ. τὰ δ' ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. τούτων δὲ κατὰ πολλὰ μέρη λυμαινομένων τὸ θνητὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ μεγάλα, ⁴ καθ' ἓνα μὲν γὰρ, οὐκ ἔσθ' ὅτε οὐχὶ οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἀνιάσι τὰ καθ' αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ προσημαί-
νου-

§ 41. Nam poëtica facundia etiam insuper incendit opiniones hominum, cum elocutione ad admirationem & stuporem inducendum accommodata utatur, atque eiusmodi quae sicut delinire animos, ita fidem facere rebus queat, quae esse minime omnium possunt. Cum tamen firmiter habere persuasum illud deberemus, neque bonum unquam laedere, neque malum iuvare. Non enim caliditatis, ut inquit Plato, est, ut frigefaciat, sed contrarii: sic neque iusti est, ut laesionem ullam inferat. Iustissimum autem profecto natura omnium est numen, alioqui nihil esset. Vis igitur haec & fors a beneficiis daemonibus praecidenda est. Facultas enim quae laedere & natura solet, & vult, beneficae procul dubio contraria est, contraria autem in eodem esse nullo modo possunt. Cum itaque istis in multis partibus, atque interdum in maximis mortale hominum genus laedant, boni daemones sigillatim officia sua nunquam intermittunt: sed pericula no-

1. 'Αδυνατοτάτων δυναμένη.] Hinc corrige *Eusebii* πεποιημένην. error inde natus, quod statim praecesserat πεποιημένην.

2. 'Ὡς φησὶ Πλάτων.] Vid: Hierocl: Fragm: nuper edita p. 208. VALENT. Et *Needham*: ad *Hierocl*: Fragm: p. 284. E Platone sumsit quoque *Sext: Empir*: Adv: Eth: L. X. p. 704. & *Iamblich*: Myst: II, 10. de doctrina ipsa quam inculcat Auctor, Deum neminem malo posse adficere, cum ipse bonus sit, lege

Gatak: ad *Anton*: II, 11.

3. 'Ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θ.] *Edd*: superiores, quibus cum facit *Cod. Lips. & Meerm.* ἐπεὶ οὐδὲ ἂν. Rectius *Euseb*: ἐπεὶ οὐδ' ἂν. ἐπεὶ hic est *alioquin*, ut saepissime. nihil addo diligentiae Io. *Alberti* ad *Paul*: 1 Cor. V, 10.

4. Καθ' ἓνα μὲν γὰρ — οὐχί.] *Valent.* haec, ac si ad homines pertinerent, parenthesi incluserat, secus quam *Felic*: qui ad Daemones retulit, cuius mihi potior videtur ratio. μή.

nobis a maleficis impendentia pro uiribus praemonstrant, dum & per somnia, & per animam diuinitus afflatam, aliaque multa nobis significationes faciunt. ut si quis distinguere ea quae significantur, posset, fraudes omnes cognosceret, ac praecaueret. Omnibus enim significant: sed non omnes percipiunt quae significantur. neque omnes legere quae scripta sunt, possunt: sed qui literas didicerunt. Per contrarios tamen daemones omnes etiam praestigiae perficiuntur. Hos enim praecipue & praesidentem ipsis uenerantur, qui mala ueneficiis & cautionibus procurant.

§ 42.

Z 3

§ 42.

νοῦσιν εἰς δύνανται, τοὺς 5 ἐνηρημένους ἀπὸ τῶν κακοεργῶν κινδύνους, καὶ 6 δι' ὀνειράτων ἐμφαίνοντες, καὶ διὰ ἐνθέου ψυχῆς, ἄλλων τε πολλῶν. καὶ εἰ ἱκανὸς τις εἴη τὰ σημανόμενα διαιρεῖσθαι, 7 πᾶσαν γινώσκειν καὶ προφυλάττειτο. πᾶσι γὰρ σημαίνουσιν, οὐ πᾶς δὲ ξυνήσκει τὰ σημανόμενα, οὐδὲ πᾶς τὰ γεγραμμένα δύναται ἀναγινώσκειν, ἀλλ' ὁ μαθὼν γράμματα. 8 διὰ μέντοι τῶν ἐναντίων καὶ ἡ πᾶσα γοητεία ἐκτελεῖται. τούτους γὰρ μάλις καὶ τὸν προεσῶτα αὐτῶν ἐκτιμᾶσιν, οἱ τὰ κακὰ διὰ τῶν γοητείων διαπραττόμενοι.

nisi, quod *Abreschio* placebat, velis οὐκ ἔσ' ὅτε. οὐχ' δὲ οἱ &c.

5. *Ἐνηρημένους* — κινδύνους.] *Valent.* cui praeuenerat *Fogeroll*: correxit *ἐνηρημένους*. Ego mallet *ἐπηρημένους*. Graecis ita passim *ἐπηρημένος κίνδυνος*, τιμωρία & similia dicuntur. *ἐπαρτῶν φόβον* supra nobis occurrebat. L. I, 2 & 9.

6. *Δι' ὀνειράτων ἐμφ.*] Credebant Deum summum παντοδᾶν, & per Daemones res futuras hominibus significare. Vid. *Davif.* ad *Max. Tyr.* Diss. XLX. p. 570. Id per somnia etiam accidebat. *Apul.* de D. Socr. p. 102. *ut est cuique tributa provincia, vel somniis confirmandis* &c. vide etiam *Iust. M.* Apol. I, 17. ut Iudaei somnia quaedam a Daemonibus proficisci credebant, qua de re optimi interpr. ad *S. Paull.* ad Ephes. II, 2. Mox διαρρίσθαι est mente discernere, diiudicare. Vid. *Bos.* Obs. Crit. c. 6. & quae erudite de hac voce disserit *D'Orvill.* ad *Char. VII*, 6. p. 645.

7. *Πᾶσαν γινώσκειν.*] Melius esset πᾶς ἐν γινώσκων, ut reposui. *Valent.* Prius id ve-

riffimum, (& sic prima manus dederat in *Meerm.*) sed pro γινώσκων e *Cod. Lips.* & *Meerm.* lego γινώσκει. veritatem pulcre conciliando adsecutus fuerat *Abresch*: male tamen *Meerm.* προσφυλάττειτο.

8. *Διὰ μέντοι τῶν ἐναντίων* &c.] Haec usque ad finem § 42. habet *Euseb.* P. E. L. IV. p. 173. A. habet eadem, & paullo plura *Cyrill.* Adv. Iulian: L. IV. p. 124. C. Utitur plerisque horum quoque *Theodorit.* Serm: de Ang: D. Daem. p. 516. sed is haec laudat tanquam petita e libris *Porphyr.* de Phil: ex Orac. Saepius hoc accidit, ut diversa *Porph.* loca inter se misceat. e. g. in Serm. de Sacrif: p. 588. e libris, quibus nos hanc operam addiximus, quaedam laudat, quae in Serm. de Orac. p. 626. e libris de Phil. ex Orac. hausta dicit. Fieri tamen aliquando potuit, ut eadem diversis in locis dicerentur. Apud *Theod.* statim pro *γοητεία* e Nostro restitui debet *γοητεία*. sed illi etiam τούτοις, quod hic τούτους, & dein τὸν τούτων προεσῶσαν τιμᾶσιν. in *Meerm.* pro αὐτῶν datur αὐτούς.

§ 42. Πλήρεις γὰρ πάσης φαντασίας οὗτοι, καὶ ἀπατῆσαι ἱκανοὶ ἔστι διὰ τῆς τερατουργίας. διὰ τούτων φίλτρα καὶ ἔρωτικά κατασκευάζουσιν οἱ κακοδαίμονες. πάντα γὰρ ἀκολασία καὶ πλούτων ἐλπίς, καὶ δόξης, διὰ τούτων, καὶ μάστιξ ἢ ἀπάτη· τὸ γὰρ ² ψεῦδος, τούτοις οἰκεῖον· βούλονται γὰρ εἶναι θεοὶ, καὶ ἡ ³ προσεῖσα αὐτῶν δύναμις δοκεῖν θεὸς εἶναι ὁ μέγιστος. οὗτοι οἱ χαίροντες ⁴ λοιβῆτε κνίσσητε, δι' ὧν αὐτῶν ⁵ τὸ πνευματικὸν πιαίνεται· ζῆ γὰρ τοῦτο ἀτμοῖς καὶ ἀναθυμιάσεσι, ⁶ καὶ ποικίλως διὰ τῶν ποικίλων, καὶ ⁷ θυ-

§ 42. Pleni enim spectris, imaginationibusque sunt, & ad decipiendum prodigiosis fallaciis apti. Per hos illecebras & amatoria ueneficia infelices homines conficiunt. Omnis enim intemperantia, omnis diuitiarum spes & gloriae per hos existit, & praecipue deceptio. quippe cum mendacium ipsis proprium sit. Cupiunt enim dii haberi: & quae praesidet ipsis potestas, uideri deus esse maximus uult. Isti sunt, qui libatione, & nidore oblectantur, quibus spiritale ipsorum corpus pinguescit. Viuit enim id uaporibus, & suffimentis & ex uariis uario-

1. Διὰ τῆς τερατουργίας.] *Cyrril*: habet οὗτοι γὰρ ἱκανοὶ διὰ τ. τ. ἀπατῆσαι δι' αὐτῶν &c. *Theodor*: τερατ. καὶ διὰ τοῦ φίλτρα κ. ε. κατασκευάζειν. Pro οὗτοι apud *Euseb*: εἰσὶ. quae de magicis Daemonum artibus Noster adferit, ingerunt quoque alii, voluntque eos magiam, aliasque malas artes homines edocuisse. Vid. quos laudant V. D. ad *Min*: *Fel*: c. 26. paullo ante perperam *Meerm*. πλήρης pro πλήρεις.

2. Ψεῦδος τούτοις οἰκεῖον.] Ita *Lucian*: & alii de malis Daemonibus, Christiani de malis angelis. V. *Thirlb*: ad *Iust*: M. Apol. II. p. 113. & *Gal*: ad *Iamblich*: *Myst*: II, 4. Bene *Wetsten*: haec contendebat cum illis quae de pessimo Genio *Ioan*. Euang. VIII, 44. Attestitur margini *Meerm*. Σὴ ὅτι οἱ δαίμονες ἐποικνύνται θεοὶ εἶναι.

3. Προσεῖσα δύναμις.] Τὸν προσεῖστα supra adpellabat. μέγας ἡγεμὼν τῶν δαιμονίων *Iamblich*: *Myst*: III, 30. καὶ ἐπὶ τῶν δαιμονίων IX, 9. ad quem Vid. *Galeum*. Pro δοκεῖν *Theodor*. & *Euseb*: uno in loco p. 171. B. δοκεῖ, sed in altero p. 173. D. δοκεῖν, nempe βούλεται, quod praecessit.

4. Λοιβῆτε κνίσσητε.] Bene & ad rem *Clem*:

Alag: Protrepit: p. 26. C. αὐτοὶ που ἐξομολογούνται οἱ δαίμονες τὴν γαστριμαργίαν τὴν αὐτῶν. Λοιβῆς τε κνίσσης τε τὸ γὰρ λάχρμεν γέρας ἡμῖς λέγοντες. quae petita sunt ex Hom. II. Δ, 49 & Ω, 70. duo illa iunguntur quoque II. Γ, 496. quo loco utitur *Plat*. II. de Rep. p. 595. De voce κνίσσα Vid. quae e *Porphyr*. docet Schol. Hom. II: A. 317. *pasci de cnissis* *Arnob*. L. VII. init.

5. Τὸ πνευματικὸν πιαίνεται.] *Euseb*: *Cyrril*: & *Theodor*: τὸ πν. καὶ σωματικὸν *Gal*: ad *Iamblich*: *Myst*: p. 210. legit σῶμα πνευματικὸν, vel σωματικὸν καὶ πνευματικὸν, ibid. p. 267. πνεῦμα & πνευματικὸν Platonici adpellant subtile & tenue illud corpus, quod genis tribuebant. Vid. supra § 39. *animalia corpore aërea* Daemones vocat *Apul*: D. Socr. p. 108.

6. Καὶ ποικίλως διὰ τ. π.] Post ποικίλως videtur ερέφεται autē τρέφεται deesse. nisi malumus καὶ hoc versu cum *Cod. Lips*. omittere. REISK. Καὶ *Euseb*: quoque non habet.

7. Δυναμοῦται ταῖς &c.] Pro κνίσσαις *Euseb*: θυσίαις, qui e Nostro, & nostrum adfirmante *Cyrrillo*, corrigendus videtur. Deos immortales vaporibus & nidore victimarum pasci cre-

di-

modo : nidoribusque ex ſanguine & carnibus corroboratur.

§ 43. Iccirco prudens uir & temperans huiuscemodi uti ſacrificiis cauebit, quibus ad ſe tales daemones attrahat : & purgare animum omnibus modis ſtudebit : propterea quod purum animum ob diſſimilitudinem quam cum eo habent inuadere non ſolent. Quod ſi ciuitatibus neceſſe eſt hos etiam placare, nihil id ad nos facit : quippe apud hos & diuitiae, & externa, & quae ad corpus ſpectant bona, & contraria mala eſſe exiſtuntur : pauciſſimumque ſit quod ad animae curam attineat. Nos uero quoad eius fieri poterit iis non indigebimus, quae iſti exhibent : ſed & ex anima, & ex externis

δυναμοῦται ταῖς ἐκ τῶν αἱμάτων καὶ σαρκῶν κνίſſαις.

§ 43. Ἰδιὸς συνετὸς ἀνὴρ καὶ σώφρων εὐλαβήſεται τοιαύταις χρῆσθαι θυſίαις, δι' ὧν ἐπιſπάſεται πρὸς ἑαυτὸν τοὺς τοιοῦτους. ſπουδάσει δὲ, καθαίρειν τὴν ψυχὴν παντοίως. καθαρά γὰρ ψυχῇ οὐκ ἐπιτίθενται, διὰ τὸ αὐτοῖς ἀνόμοιον. εἰ δὲ ταῖς πόλεſιν ἀναγκαῖον καὶ τοὺς ἀπομειλίττεſθαι, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ταύταις γὰρ καὶ πλουτοί, καὶ τὰ ἐκτὸς, καὶ τὰ ſωματικά, ἀγαθὰ εἶναι νενόμισται, καὶ τὰ ἐναντία κακὰ, ὀλίγιſον δ' ἐν αὐταῖς τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιμελουμένον. ἡμεῖς δὲ κατὰ δύναμιν οὐ δεησόμεθα ὧν οὗτοι παρέχουſιν, ἀλλ' ἔκτε ψυχῆς, ἔκτε τῶν ἐκτὸς

om-

πα-

diderant multi, atque ſulta hac de Deo opinione ipſos Iudaeos fuiſſe infectos patet ex *Ieſ. I*, 11. aliisque locis. V. *Havercamp*: ad *Tertull*: Apol: 22. multo recentior eſt doctrina, non Deos, ſed Daemones tantum, eosque deteriores, cibo illo delectari. quae opinio multis Patribus, ut priſcos illos Theologos vocamus, placuit, nec deerant qui inde vexationum, quibus Chriſtiani premebantur, cauſſam arceſſebant, quod Daemones animadverterent, inualeſcente Euangelio ſe deliciis illis orbari. Vid. *Weſſen*: ad *Origen*: Exhort. ad Mart. T. I. p. 303. Sed eadem tamen illa ſententia Chriſtianorum cauſſae perquam erat opportuna, cum ex ipſis etiam Platonicis oſtendere poſſent, non diis, ſed malis tantum geniis viſtimas prodeſſe. Quare illi cum viderent, iſtud dogma rebus ſuis plus detrimenti quam commodi adferre, id reiecerunt. nihil itaque mirum

Noſtro hac in cauſſa abire *Iamblichum* & alios. Lege *Mosheim*: ad *Cudworth*: T. II. p. 1087. & R. W. ad *Hierocl*: in Aur: Carm: p. 52.

1. Διδὸς συνετὸς ἀνὴρ καὶ σώφρων &c.] In quarto eorund: l. hic quoque l. adducitur, aliquantulum variatus: nam εὐλαβήſεται illic ſcriptum eſt, & infra numero unitatis πλεῦτος. ut non multo poſt ἐκ τε τῶν ἄλλων, non ut hic ἐκτὸς. nec non tamen in ſcripto exemplari ἐκτὸς. conſequentē quoque verſu, ne nihil omittamus, ὃ δὴ γίνεται. Et in eo item qui ſequitur πρὸς αὐτὰ, καὶ κατ' αὐτὰ ζωῆς. *Victorius*. Εὐλαβήſεται quoque eſt apud *Cyrril*: l. excitato, & in altero, ubi haec repetuntur, p. 130. D. ut & *Theodor*: Sermon: de Orac: p. 626.

2. Οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.] Scilicet *pertinet*. vide quae diximus ſupra ad L. I. § 52.

8.

παῖσαν σπουδὴν ποιούμεθα, θεῶ μὲν καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὁμοιοῦσθαι. ὃ γίνεται δι' ἀπαθείας καὶ τῆς περὶ τῶν ὄντων ὄντων διηρθρωμένης διαλήψεως, καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ ταῦτα ζωῆς. πονηροῖς δὲ ἀνθρώποις καὶ δαίμοσι, καὶ ὅλως παντὶ τῷ χαίροντι τῷ θνητῷ τε καὶ ὑλικῷ ἀνομοιοῦσθαι. ὥς, κατὰ τὰ 3 εἰρημένα Θεοφράστῳ, θύσομεν καὶ ἡμεῖς. οἷς καὶ οἱ θεολόγοι συνεφώνησαν, εἰδότες ὡς καθ' ὅσον τῆς τῶν παθῶν ἐξαιρέσεως ἀμελοῦμεν τῆς ψυχῆς, κατὰ τοσοῦτον τῇ πονηρᾷ δυνάμει συναπτόμεθα, καὶ δεήσει καὶ ταύτην ἀπομειλίττεσθαι. ὡς γὰρ φάσιν οἱ θεολόγοι τοῖς δεομένοις ἀπὸ τῶν ἐκτὸς, καὶ μηδέπω κρατοῦσιν τῶν παθῶν, ἀναγκαῖον ἀποτρέπεσθαι καὶ ταύτην τὴν δυνάμιν, εἰ δὲ μήγε, πόνων οὐ λήξουσιν.

§ 44. Μέχρι δὴ τούτων τὰ περὶ τῶν θυσιῶν δεδηλώσθω. πλὴν ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, μὴ εἶναι ἀναγκαῖον ὡς εἰ θυτέον ζῶα καὶ βρωτέον πάντως, νῦν ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ δεῖν ἐσθίειν, εἴπερ καὶ θύειν ἀνάγκη ποτὲ, ἐπιδείκνυται. πάντες γὰρ ἐν τούτῳ ὁμολόγησαν οἱ θεολόγοι ὡς οὔτε ἀπτε-

omne studium impendemus, ut deo & iis qui circa ipsum sunt, similes efficiamur: id quod fit ex impatibilitate, & eorum quae re uera sunt, distincta perceptione, & ad haec ipsa tendente uita: malis autem hominibus & daemonibus, & omnino unicuique mortali re & materiali gaudenti dissimiles ut euadamus. Quare iuxta ea quae a Theophrasto dicta sunt, sacrificabimus etiam nos. Quibus Theologi quoque consenserunt, cum nouerint, quantum nos affectuum animae purgationem neglexerimus, tantum pravae potestati coniungi: ita ut eam quoque demulcere nobis opus sit. Sicut enim dicunt Theologi, qui deuincti externis rebus sunt, & nondum affectibus dominantur, iis auertere huius quoque potestatis maleficium necesse est. alioqui a laboribus nunquam desistent.

§ 44. Huc usque uero quae ad sacrificia attinent, explicata sint. Nunc quod a principio diximus, non esse necessarium ut si sacrificanda animalia sint, continuo etiam esse comedenda existimemus: non esse ex animalibus edendum demonstrabimus, etiam si aliquando necesse sit, ut sacrificentur. Omnes enim theologi in eo consen-

3. Εἰρημένα Θεοφρ.] Priores editiones *Cod. Lipsf. & Meerm.* τῷ Θεοφρ. de loco Theo-

phraستي dixi supra. paullo ante ὄντας ante ὄντων male deerat *Meerm.*

tiunt, ut ex ſacrificiis quae auertendo-
rum malorum cauſa fiunt, guſtandum
non eſſe quicquam, ſed utendum expia-
tionibus aſſerant. ne enim in urbem in-
quiunt quiſpiam, aut in domum priuatam
abeat, niſi prius & uestimenta & corpus
fluuiis, aut fontibus expurgauerit. Vn-
de quibus etiam ſacrificare permiferunt
iis a ſacrificatis ut abſtineant, praecipi-
unt, priusque quam ſacrificent, ut ieiuni-
is ſe, & praecipue ab animatorum carni-
bus abſtinentia purificent. Eſſe enim
puritatem & caſtimoniam aiunt cuſto-
diam ad cauendam laeſionem: quaſi
ſymbolum & ſignaculum diuinum, ne
quicquam mali ab illis patiatuſ aliquis ad
quos dum placat, accedit. Contrario
enim modo affectus quam ea ſunt quae
agit, & diuinius, quia purius uidelicet
quantum & ad corpus, & ad animae
affectus attinet, caſtimonia quaſi pro-
pugnaculo obiecta illaeſus manet.

§ 45.

πτερον ἐν ταῖς ἀποτροπαίοις θυσί-
αις τῶν θυομένων, ¹ καθαρίοις τε
χρησέον. μὴ γὰρ ἴοι τις εἰς ἄς,
μὴδ' εἰς οἶκον ἴδιον, μὴ πρότερον
ἐσθῆτα καὶ σῶμα ποταμοῖς ἢ πη-
γῇ ἀπακαθήρας φασίν. ὥς καὶ οἷς
ἐπέτρεψαν θύειν, ἀπέχεσθαι τῶν
θυομένων τούτοις παρήγγειλαν,
πραγνεύειν τε ἀποσιτίαις καὶ μά-
λιστα ταῖς ἀποχαῖς τῶν ἐμφύχων.
εἶναι γὰρ τὴν ἀγνείαν φυλακὴν
πρὸς εὐλάβειαν, ² οἷον σύμ-
βολον ἢ σφραγίδα θεῖαν περὶ
τοῦ μηδὲν παθεῖν ὑπ' ἐκείνων,
οἷς πρόσεισιν καὶ ἀπομειλίττεται.
ἐναντίως γὰρ διακείμενος ³ ἢ οἷς
δρᾶ, καὶ θειοτέρως, ὅτι καὶ
καθαροτέρως, καὶ κατὰ σῶμα,
καὶ κατὰ τὰ πάθη τῆς ψυ-
χῆς, μένει ἀβλαβὴς, οἷον ἐ-
ρυμα περιβεβλημένος τὴν ἀγνεί-
αν.

A a

§ 45.

1. Καθαρίοις τε χρῆσθαι.] Καθάρσιον, ſcilicet
θερόν, expiatorium luſtrale dicitur. Vid. D'Or-
vill: ad Cbar. VIII, 1. mos ipſe, ut ſacra
iſta cum peregiſſent, domum non ante re-
darent, quam veſtem & corpus aqua vel
fluuiali, vel fontana purificaſſent, notus
ex illis, qui de Luſtrationibus veterum ege-
runt, & Caſaub. ad Theophr. C. E. p. 292.
victimae quippe ἀποτρόπαιοι polluere crede-
bantur eos, qui attigiffent. quae cum inſti-
tutis ſacris, ſed ſuo arbitrio, contendit
Marſb. Can. Chron. Sec. IX. p. 208.

2. Οἷον σύμβολον ἢ σφραγίδα θ.] Καὶ οἷον σύμβ.
malebat Abreſch. Bene autem mentis puri-
tatem ſic adpellat, uti Pſellus θεῖα ἐν ψυχῇς

σύμβολα ſtatuit, quae daemones fugarent.
Confer notata ab Elſner. ad Apoc. Ioan.
IX, 4. vocis indolem atque uſum egregie
expoſuit Caſ. ad Aibem. III, 32. illa εὐλά-
βειαν οἷον — ἐκείνων deſunt Meerm.

3. Ἡ οἷς δρᾶ.] Ἡ videtur delendum eſſe.
multum diverſa gaudens conditione, quam
qua ſunt eae res quas nunc agit. Verſatur
autem in caedibus, ideoque etiam in con-
fortio malorum geniorum qui caedibus dele-
ctantur. at ipſe alieniſſimus ab his omnibus
eſt. poteſt quoque legi διακείμενος ἐν οἷς δρᾶ.
alieniſſimus ab his, in illis ipſis, quae tum
agit. REISK. Intelligo de malis illis geniis,
de quibus locutus fuerat. δρᾶν eſt ſacra ſa-
ce.

§ 45. Διδὲ καὶ ἄχρι τῶν γοή-
των ἀναγκαιᾶ ἐδοξεν ἡ τοιαύτη
προφυλακὴ οὐ δύναται μέντοι διὰ
παντός· ¹ ἀσελγείας γὰρ ἕνεκα
ἐνοχλοῦσι δαίμονας πονηρούς. ὥς
οὐ γοήτων ἦν ἡ ἀγνεία, ἀλλὰ
θεῶν καὶ θεοσόφων ἀνδρῶν, φυ-
λακὴν δὲ φέρουσα πανταχοῦ τοῖς
χρημένοις, τὴν πρὸς τὸ θεῖον
οἰκείωσιν· ὥς εἶθε διὰ παντός αὐ-
τῇ καὶ γόητες ἐχρῶντο, καὶ οὐκ
γοητεύειν προθυμήθησαν, ἀποκε-
κλεισμένοι ὑπὸ ταύτης ἀπολαύειν,
ὧν ἕνεκα ἀσεβοῦσιν. ὅθεν ² πα-
θῶν ὄντες πλήρεις, καὶ πρὸς ὀλί-
γον ἀπεχόμενοι τῶν ἀκαθάρτων
βρώσεων, μεσοὶ ὄντες ἀκαθαρσί-
ας, ³ δίκας τίνουσι τῆς εἰς τὰ
ἄλλα παρανομίας, τὰ μὲν ὑπ' αὐ-
τῶν ὧν ἐρεθίζουσι, τὰ δὲ καὶ
⁴ ὑπὸ τῆς πάντ' ἐφορώσης τὰ θνη-
τὰ, καὶ ἔργα καὶ διανοήματα, δι-

§ 45. Vnde usque etiam ad praestigi-
atores & fascinatores huiusmodi prae-
cautionis necessitas procedit: non ta-
men uim in ipsis perpetuo habet, prop-
terea quod flagitiorum & libidinis cau-
sa daemones malos inuocant. Quare fa-
scinatorum non est castimonia, sed di-
uinorum, ac diuina sapientia imbuto-
rum hominum: quae quidem ex conci-
liatione cum diis custodiam iis qui ipsa
utuntur, afferre consuevit. Nam uti-
nam perpetuo ipsa etiam praestigiato-
res uterentur: non enim praestigias
sequi amplius uellent: quippe cum a
fruendis illis abstraherentur, quorum
causa impie agunt. Vnde cum perturba-
tionibus sint pleni, & parumper ab im-
puris cibis abstinentes immunditia re-
pleantur, poenas luunt sceleris quod
in uniuersa sua operatione committunt,
partim ab ipsis quos irritant, partim eti-
am a iustitia quae omnia mortalia & ope-

ra

cere, sacris operari. notum est loquendi
istud genus, utroque in sermone centies in-
lustratum. vide § 59. *Athen. XIV, 23. οἱ*
παλαῖοι τὸ βύειν δρᾶν ὠνόμαζον.

1. 'Ασελγείας γὰρ ---] *Flagitiorum & li-*
bidinis dedit interpretes. ἀσελγεία quippe la-
tissime patet, omnemque animi inpotentiam
complectitur. diligentissime in ea voce ver-
sati sunt Philologi ad Epist. ad Rom. XIII,
13. & D'Orvill. ad *Charit. V, 6.*

2. Παθῶν ὄντες πλήρεις, μεσοί.] lungit etiam
Paull. ad Rom. I, 29. *πεπληρωμένους πάσῃ*
ἀδικίᾳ --- μεσοὺς φθόνου &c. ubi vide *Kyp-*
kium. μεσοὺς παθῶν & similia centies occur-
runt. Confer D'Orvill. ad *Char. V, 8. p.*

480. qui Porphyrii oblitus non fuit.

3. Δίκας τίνουσι.] Δίκην τίνειν proprie *mul-*
tam pecuniariam solvere, inde ad alia trans-
fertur, notatque quamlibet poenam dare,
seu sustinere. exempla ubivis obvia, diligen-
ter tamen a V. D. ad *Paull.* II ad Thessal.
I, 9. congesta.

4. 'Τὰ τῆς πάντ' ἐφορώσης --- δίκης.] *He-*
siod. Oper. 254.

'Ἡ δὲ τε παρθένος ἐς Δίκην Διδὲ ἐκγεγαυῖα
Κυδνὴ τ' αἰδοίη &c.

ubi de Dea illa ultrice, quae Nemesis dicta
Iovis folio adsidere credebatur, multa *Grac-*
vius. quod illa Nostro omnia mortalia opera
speculari dicatur, conuenit illis *Euseb.* de
Laud.

ra & confilia ſpeculatur. Viri igitur diuini tam interna quam externa puritas eſt, qui ſicut ab animae affectibus, & a cibis qui affectus incitant, abſtinere ſtudet: ita eſca diuinæ ſapientiae fruitur, & ſimilitudinem dei ſibi rectis de eo cogitationibus conciliat: quique intellectu ſacrificio conſecratur, & alba cum ueste, & nitida re uera impatibilitatis animae, & leuitatis corporis, non alienis & externis fuccis in corpore, & perturbationibus in anima grauatus ad deum accedit.

§ 46. Non enim profecto in templis quae ab hominibus dicata diis ſunt, ge-

δίκε. ἀνδρὲς ἄρα θεοῦ ἢ ἔσω καὶ ἢ ἐκτὸς ἀγνεία, ὃ ἀποσίτου μὲν ἐκ παθῶν ψυχῆς σπουδάζοντος εἶναι, ἀποσίτου δὲ καὶ βρώσεων, αἱ τὰ πάθη κινούσῃ, σιτουμένου δὲ θεοσοφίαν, καὶ ὁμοιουμένου ταῖς περὶ τοῦ θεοῦ ἁρθεῖς διανοαῖς, καὶ ὁ ἀνδρὲς ἱερουμένου τῇ νοεῖ θυσίᾳ, καὶ μετὰ ἧς λευκῆς ἐσθήτος, καὶ καθαρᾶς τῇ ὄντι τῆς ψυχικῆς ἀπαθείας, καὶ τῆς κουφότητος σώματος προσιόντος τῷ θεῷ, οὐκ ἐξ ἁλλοτριῶν καὶ ὀθνεῶν χυμῶν καὶ παθῶν ψυχικῶν βεβαρημένου.

§ 46. ¹ Οὐ γὰρ δὴ ἐν μὲν ἱεροῖς ὑπὸ ἀνθρώπων θεοῖς ἀφωρισμένοις
A a 2 καὶ

Laud. Constant. ubi δίκε δὲ φησὶν ἔφορον dicit τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. quae & alia iam laudata video a Kuster. ad Suid. in Δίκε δὲ φησὶν. Synes. de Regn. p. 19. Δίκεν θεοῦ πάντ' ἐφορᾶν καὶ πάντ' ἐπακούειν.

5. Ἀποσίτου μὲν —] Dictio ἀπὸσιτος παθῶν (nam ἐκ tollendum videtur) comparari queat cum ἡγεύειν κακότητος illa celebri & gravissima Pythagorae, ni fallor. REISK. Magnum divinūque hoc Empedoclis dictum arbitrabatur Plut. V. Coel. Rhod. Lect. Ant. XIV, 3. σιτεῖσθαι σοφίαν, & similia e Lexicographis nota sunt.

6. Ἀνδρὲς ἱερουμένου.] Usitatus est ἱερουμένου, a verbo ἱερᾶσθαι. videtur quoque ἀνδρὲς tollendum, quia iam supra positum est. REISK. Notant Grammatici discrimen inter ἱερᾶσθαι & ἱεροῦσθαι, hoc volunt dici illa quae conſecrantur, ἱερᾶσθαι de illis, qui sacerdotio funguntur. Vide Duker. ad Thuc. V, 1. id velle putabam Thom. M. in illis quae perplexa dicit Duker. ἱερᾶσθαι & ἱεροῦσθαι de sacrificiis dici, solum ἱερᾶσθαι, non ἱεροῦσθαι, de sacerdotibus. sed ibi vitiosam esse lectionem contendunt interpretes. Euseb.

etiam, haec forte respiciens, D. E. L. I. p. 29. D. ἱερουμένοι τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ, ὃ βουνοσάει — δόγμασι δὲ ἑρῶς ἀληθοῦς εὐσεβείας. Rem Noster & alii toties ingerunt, uti supra aliquoties iam vidimus, ut causa non appareat, quare haec Eum a Paullo accepisse opinemur cum V. D. ad Epist. ad Rom. XII, 1.

7. Λευκῆς ἐσθήτος καὶ καθαρᾶς.) Confer quae ad § 19. observata sunt. notissima sunt alba vestimenta eorum qui sacris operantur. συμβόλου χάριν γίνεσθαι τὸ ἔξωθεν κεκοσμηθῆναι τε καὶ ἡγνίσθαι recte Clem. Alex. Strom. IV. p. 531. B. merito itaque λευκὰ ἱμάτια τοῖς ἱεροῦσι συμφέρει, apud Artemid. Oneirocr. II, 3. Mox τοῦ σώματος Meerm. sed male dein χειμῶνα pro χυμῶν.

8. Βεβαρημένου.] Edit. Flor. & Lugd. βαβαρυμένου. eodem redit. nam & βαρεῖσθαι & βαρύνεσθαι passim est gravari, torpere, languere, ac tribuitur animo, qui per immodicum cibum, potum, curas &c. torpet. Tale est illud Luc. Euang. XXI, 34. μήποτε βαρυνῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι. ubi multa V. Docti.

1. Οὐ γὰρ δὴ ἐν &c. Totum hunc paragraphum

καὶ ² τὰ ἐν ποσὶ καθαρὰ δεῖ εἶναι καὶ ἀκηλίδωτα πέδιλα, ἐν δὲ ³ τῷ ναῷ τοῦ πατρὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, ⁴ τὸν ἔσχατον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, οὐχ ἄγνόν προσήκει διατηρεῖν, καὶ μεθ' ἄγνου διατρίβειν ἐν τῷ ναῷ τοῦ πατρὸς; εἰ μὲν γὰρ ἐν τῷ μεμολύνθαι αὐτὸν μόνον ὁ κίνδυνος ἔκειτο, ἐνῆν παριδεῖν ἴσως καὶ καταραθυμῆσαι. Νῦν δὲ παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ σώματος ἀπορροίας φέροντος δαιμονίων ὑλικῶν, ἅμα τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῇ ἐκ σαρκῶν καὶ αἱμάτων, πάρεσιν ἢ ταύτῃ ⁵ φίλῃ καὶ προσήγορος δύναμις δι' ὁμοιότητα καὶ οἰκειότητα.

§ 47. Ὅθεν ὁρθῶς οἱ θεολόγοι τῆς ἀ-

gestare puros, & macula omni carentes calceos debemus: in templo uero patris, qui mundus hic est, cura nulla habenda est, ut extima nostri cutanea tunica pura conferuetur, & cum ea pura & nitida ingrediamur. Nam si in eius tantummodo iniquatione periculum uerfaretur, negligere fortasse id liceret. Sed cum omne sensibile corpus defluxus quosdam materialium daemonum secum afferat sit, ut, simul cum impuritate quae ex carnium & sanguinis esu existit, amica ipsi, & familiaris potestas ex similitudine, & cognatione etiam adsit.

§ 47. Quocirca recte theologi abstinen-

phum e Nostro sumsit *Cyrril*: Adv. *Julian*. L. IX. p. 310. E. pro ὑπ' ἀνθρώπων ille ἀπὸ ἀνθρ. bene ἱεροῦς — ἀφωρισμένοις. ἀφορίζεσθαι enim proprie dicitur de illis, quae designantur & Deo dedicantur, uti peculiariter de agri parte, quae a reliquo fundo divinum in usum separabatur. prorsus uti ager Deo consecratus γῇ ἀφωρισμένη *Alexandrinis* senibus *Levit. XXVII*, 21. *Hesych*: ταμέν. ναοί, ἄλση, ἢ τὰ ἀφωρισμένα κατὰ τιμὴν χωρία. *Adi Salmasi*: ad *Solin*: p. 767. laudatum V. D. ad *Paull*. ad *Rom*. I, 1.

2. Τὰ ἐν ποσὶ κ. — ἀκηλίδωτα π.] Ecquis ignorat sacra veterum nudipedalia & Pythagorae praeceptum ἀνυπόδητος ἕως καὶ προσκύνει? haussisse ab Hebraeis creditur. Vid. *Mosen* *Exod. III*, 5. & *Libr. Iosuae* V, 15. Idem mos apud veteres quosdam Christianos, de quo *Bingb*: *Orig*: *Ecclesi* III. p. 342. nec hodie. apud Indos aliasque gentes in desuetudinem abiit. Ἀκηλίδωτον *Suidas* exponit ἑσπιδον. ἑσπιδον. Confer V. D. ad *Hesych*: in V. Ad rem nostram *Synef*: *Epist*. 105. ἱερέα διὰ πάντων ἀκηλίδωτον εἶναι προσήκει.

3. Τῷ ναῷ τοῦ πατρὸς τῷ κόσμῳ ----] *Cod*.

Lips. ε. τ. νεῦ. id quidem Atticum, sed Noster in illas leges non iuravit, & paullo post per α effert. Attico tamen more infra § 54. Rem ipsam pulcre inlustrat *Heraclit*: in *Epist*. apud *Steph*: *Poët. Phil*. p. 142. οὐκ ἔστι οὐκ ἔστι θεὸς χειρότεμος, οὐδὲ ἐξ ἀρχῆς βάσιν ἔχει, οὐδὲ ἕνα περίβολον. ἀλλ' ὅλος ὁ κόσμος αὐτῷ νῦν ἔστι. In sacris etiam literis totum hoc universum tanquam templum Dei spectatur. Id significat vates *Malach*. c. I, 11.

4. Τὸν ἔσχατον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα.] Dixi supra I, 31. *Senec*: *Epist*. 92. *Quod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere: nam hoc quoque natura, ut quamdam vestem, animo circumdedit. velamentum eius est.* Paullo post *Cyrril*: habet ἐνῆν καὶ παριδεῖν.

5. φίλῃ καὶ προσήγορος δύναμις.] Bene haec iunguntur, ut infra φίλον καὶ προσήγορον. § 53. φίλα τε καὶ προσήγορα *Euseb*: P. E. L. I. p. 2. Α. προσήγορον quippe id quod coniunctum atque amicum est, unde opponitur τῷ μαχόμενῳ, uti docet *Markl*. ad *Max. Tyr. Diss*. XI. inde Nostrum luce circumdans.

8.

nehtiae curam praecipuam adhibeant: & Aegyptius nobis haec manifefitauit, cauſam maxime naturalem afferens, quam experientia comprobauerat. Quoniam enim anima praua, & irrationalis quae uiolenter erepta corpus deferuit, eidem affiſtit quando quidem hominum quoque qui uiolenta morte intereunt, animae ad corpus ipſum immorari conſueuerunt: id quod ne quis ſe e corpore uiolenter eiiciat, uetat. Quoniam igitur uiolentae uiuentium caedes oblectari iis animas cogunt, quae deſeruerunt: prohibetur autem nullo modo anima ibi eſſe, quo cognatum quicquam ipſum detrahit: unde etiam lamentari multae uiſae ſunt: in-

ἀποχῆς ἐπεμέλοντο. καὶ ἡ δ' Αἰγύπτιος ταῦθ' ἡμῖν ἐμήνυσεν, αἰτίαν ἀποδίδους φυſικωτάτην, ἣν ἐκ τῆς πείρας ἐδοκίμαſεν. ¹ ἐπεὶ γὰρ ψυχὴ φαῦλη καὶ ἄλογος, ἡ τὸ σῶμα ἀπέλειπε, ² βίαν συληθεῖſα προεμένει τούτῳ, ³ ὅπου γε καὶ τῶν ἀνθρώπων αἱ τῶν βίαν ἀποθανόντων, καὶ κατέχονται πρὸς τῷ σώματι (ὅ δ' ἐκ τοῦ μὴ βίαν ἑαυτὸν ἐξάγειν ἢ κωλυτικὸν). ἐπεὶ οὖν τῶν ζώων αἱ βίαι σφαγαὶ, ἐμφιληδεῖν τὰς ψυχὰς ⁴ οἷς ἀπολείπουſιν ἀναγκάζουſιν, διείργεται δὲ οὐδαμῶς ψυχὴ ἐκεῖ εἶναι, ὅπου τὸ ſυγγενὲς κατέλκει αὐτὴν, ὅθεν καὶ ὀδυρόμεναι ὤφθησαν πολλά. ⁵ καὶ αἱ τῶν

A a 3

ἀ-

1. 'Ο Αἰγύπτιος.] Eſt Plotinus. REISK. Is quippe patriam habuit Lycopolin Aegypti, cuius nominis cum duae urbes fuerint, ea quae in Thebaide ſita erat, ſignificari uidetur *Fabric:* ad Noſtr. in V. *Plot.* Bibl. Gr. IV, 26.

2. 'Επεὶ γὰρ ψυχὴ.] Adverbium ἐπεὶ in periodo perquam circumducta & ambitioſa, repetendae orationis gratia, velut index itineris aberraturo lectori, bis iteratur, ſemel verſu 26. tum iterum verſ. 37. Statim pro ἡ τὸ σ. in *Lipſ.* eſt ἡ voluit ei quae vera eſt lectio. REISK. *Meerm.* etiam ἡ.

3. Βίαν συληθεῖſα.] Sic edebatur, ſed reſpoſui συληθεῖſα. bene ſit *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* qui veram nobis ſcripturam ſeruarunt, quam firmat *Felic.* & *M. Ficin.* qui dedit *expoſiata.* doctrinam ipſam quam ingerit Noſter de infelicitate animarum hominum illorum, qui violenta caede perierunt, multi inluſtrant. Vide *Fort. Licetum* de Recond: Antiq: *Lucern:* L. III. c. 7.

4. 'Οπου.] Eſt indicium argumenti ad demonſtrandam veritatem ſententiae propoſitae allati: mox deeſt verbum ante καὶ κατέχον-

ται. e. c. ſυρῶνται, ἰέμβονται, πλανῶνται vel ſimile quid, aut καὶ eſt delendum. REISK.

5. 'Ο δὲ τοῦ μὴ —] Rectius antea legebatur δ καὶ τοῦ μὴ. & ſic erat in *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* Βίαν ἐξάγειν, ἐξάγειν ἑαυτὸν, ἐξάγειν ἑαυτὸν τοῦ βίου, τοῦ ζῆν &c. de illis dicunt, qui vi ſibi vitam eripiunt, ἡ ψυχὴ quippe δ' ὥτως ἄνθρωπος, ut dicit § 47. Vid: *Weſſeling:* ad *Diod:* Sic: III, 33. & V. D. ad *Xenoph:* *Epheſ:* Miſc: Obſ: Nov: p. 52. Bene Noſter hanc ſententiam conſutat, qui ipſe de ſe interficiendo aliquando cogitauerat, uti ſcimus e vit. *Plot:* c. 2. *Vetat Pythagoras iniuſſu imperatoris, id eſt, dei, de praefidio & ſtatione vitae decedere.* *Cicer:* de Senect: c. 21. ſecus quam Porticenſibus, ut ſic dicam, aliſque viſum fuit, licet & illi mortem temere maturandam non putarent. Sed de dogmate *Pythagorae* lege *Holſtem:* in vit. *Porph:* c. 8. & V. D. ad *Hierocl:* in *Aur:* *Carm:* p. 260.

6. Οἷς ἀπολείπουſιν.] Scilicet σώμαſιν, quod haud ſcio an ſit addendum. REISK.

7. Καὶ αἱ τῶν ἀτάφνων παραμ. &c.] De ani-

m2.

ἀτάφων παραμένουσι τοῖς σώμασιν, αἷς καὶ οἱ γόνιτες καταχρῶνται πρὸς αὐτῶν ὑπηρεσίαν, βιαζόμενοι τῇ τοῦ σώματος ἢ μέρους τοῦ σώματος κατοχῇ. ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἰσόρησαν, καὶ φύσιν ψυχῆς φαύλης καὶ συγγενειαν⁸ καὶ ἡδονὴν ἔχει πρὸς τὰ σώματα, ἐξ ὧν ἀπεσπάσθη, εἰκότως ἐφυλάξαντο τὴν τῶν σαρκῶν θοίνην, ἵνα ἀλλοτρίαις ψυχαῖς βιαίσις καὶ⁹ ἀκαθάρτοις πρὸς τὸ συγγενὲς ἐλκομέναις, μὴ ἐνοχλοῖντο, μηδὲ ἐμποδίζοιντο προσέρχεσθαι μόνοι τῷ θεῷ, δαιμόνων τῇ παρουσίᾳ ἐνοχλούντων.

§ 48. ἵ "Οτι γὰρ ὅλην τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ συγγενοῦς σώματος φύσις, ἢ πείρα τούτους ἐδίδαξεν διὰ πλειόνων. οἱ γοῦν ζῶων μαντικῶν ψυχῆς δέξασθαι βουλόμενοι εἰς ἑαυτοὺς, τὰ κυριώτατα μέρια² κα-

infepultorum quoque animae corporibus affident: quibus uenefici abutentes, ad ministerium suum uel totius corporis uel partis alicuius detentione compellunt. Quia igitur & naturam prauae animae, & cognationem, & uoluptatem animaduenterant, quam erga corpora ex quibus auulsa fuerit, habere consuevit; non iniuria esum carniū euitarunt: ne alienis animabus uiolenter ereptis & impuris ad cognata sibi attractis interturbarentur, impedirenturque quo minus soli ad deum accederent praesentia daemonum interpellati.

§ 48. Cognati enim corporis naturam attrahendae animae illecebram esse, experientia in pluribus ipsos docuit. Nam qui in se uaticinatoriorum animalium animas excipere cupiunt, praecipua illorum membra, corda uide-

inabus pravis & non purgatis *Plato* in *Phaedr.* p. 61. D. ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον — ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους καλινδουμένη. Sic etiam anima eorum qui violenta morte perierant, unde νεκρομάντις qui animas de futuris consulebant, in sepulcris pernoctare solebant. *V. Elsner:* ad *Matth. VIII*, 28. Credebantur illae animae reliquias sordium antiquarum retinere, qua de re *Gal:* ad *Iamblich:* *Myft.* II, 5. & multi alii. Prudenter persuasione ista, huiusmodi animas non quiescere, antequam cadavera essent sepulta, in rem suam utebantur legiflatores, ne homicidia tuto ac facile committerentur: quo in argumento pul-

cre versatur *Doct. Warburton:* in *Mois. Divin:* Legat: L. II. p. 368.

8. Καὶ ἡδονὴν ἔχει.] Ita nostri *codd.* habent. *Valent.* post ἡδονὴν ἦν inseruerat, idque recte. syllabae cum duae eiusdem soni sequebantur, altera alteram absorpsit. millies id Graecis ac Latinis auctoribus accidit.

9. Ἀκαθάρτοις.] Operarum, ut opinor, vitio in *Flor.* erat ἀκαθάρτοις, quod non modo *Lugd. edit.* fuerat secutus, sed *Cambr.* quoque conspici voluerat. auctoritatem in re manifesta non desideras. recte *Lips.* & *Meerm.*

1. "Οτι γὰρ ὅλην &c.] Vid: *Pfell:* de Daemonib: & *Gaulm:* not. p. 142. VALENT.

2. Καταπίνοντες οἶον καρδίας κορ. &c.] Κατα-

πίνοντες

delicet coruorum , aut talparum , aut accipitrum deuorant , utpote quae affidentem animam dei inſtar uaticinantem habeant , quae una cum corporis iniectione in ipſos quoque ſefe inſinuet.

§ 49. Merito igitur philoſophus , deiſque qui ſupra omnes eſt ſacerdos ab omni animatorum eſu abſtinet : dum ſoli deo ſolus accedere per ſe ipſum ſtudet , ſine ulla comitantium interturbatione : eſtque cautus , & ſigna futurorum percipit , & rerum naturas intelligit , prudens , temperatus , modeſtus , atque undecunque ſalutem ſuam procurans. Et quemadmodum qui alicuius particularis dei eſt ſacerdos & dedicationis ſta-

ταπίοντες , οἶον καρδίας κοράκων , ἢ ἀσπαλάκων , ἢ ἱεράκων , ἔχουσιν παροῦσαν τὴν ψυχὴν , καὶ χρηματίζουσιν ὡς θεὸν , καὶ εἰσιούσαν εἰς ἑαυτοὺς ἅμα τῇ ἐνθέσει τῇ τοῦ σώματος.

§ 49. Εἰκότως ἄρα δ' ἱ Φιλόσοφος , καὶ θεοῦ , τοῦ ἐπὶ πᾶσιν , ἱερεὺς , πάσης ἀπέχεται ἐμφύχου βορᾶς , μόνος μόνῳ ² διὰ τοῦ ἑαυτοῦ θεῷ προσιέναι σπουδάζων , ἄνευ τῆς τῶν παρομαρτούντων ἐνοχλήσεως , καὶ ἔστιν εὐλαβὴς τὰς τῆς φύσεως ἀνάγκας ³ ἐξ-ισορηκώς. Ἰςωρ γὰρ πολλῶν ὁ ὄντως Φιλόσοφος καὶ σημειωτικὸς , καὶ καταληπτικὸς τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων , καὶ συνετὸς , καὶ κόσμιος , καὶ μέτριος , πρὸνταχόθεν σώζων ἑαυτόν· καὶ ὥσπερ ⁴ ὁ τινὲς τῶν κατὰ μέρος

² πῶς τις τῶν vim vaticinandi adferre dicit *Iamblich*: *Myſt.* III. 14. ubi vid. *Galeum.* & de animalium partibus , quae ad divinationem maxime credebantur facere , lege *Eum.* ad III. 22, in corvos quippe , accipitres aliasque aves ſpiritum ingredi cenſebant. huius rei ſutilitatem tangit *Euseb*: D. E. L. V. p. 209. quem etiam vid. contra Hierocli: p. 918. C. in primis autem veſcebantur corde , quia iſtud animae ſymbolum. Lege quae erudite diſputavit Ccl: *Michaelis* , in Diſſert. de corde & cerebro. ceterum τὰ κυριώτατα exciderat in *Meerm.*

3. Εἰσιούσαν εἰς ἑαυτοὺς.] *Lipſ.* & *Meerm.* *Cod.* εἰς αὐτοὺς , quod praeſero. ἐνθεσις eſt quod Latinis *offa* vel *buccea*. κοσμίως ἐσθίοντες ποιεῖτε τὴν ἐνθεσιν κατὰ τὸν ἥδικον Ἀντιφάνη. *Athen.* IV. 17.

1. Φιλόσοφος , καὶ θεοῦ ἱερεὺς.] Uti homines pii ac ſancti ſaepe ἱερεῖς τοῦ θεοῦ in ſacris literis adpellantur. Stoici dicebant ἱερεῖς μόνον

εἶναι τὸν σοφόν. Res eſt notiſſima.

2. Διὰ τοῦ ἑαυτοῦ θεῷ προσ.] *Edd.* antiquiores , *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* διὰ τ. ἐ. θεοῦ. quod probabat *Reiskius* , ac dixiſſet διὰ τοῦ ἐν ἑαυτῷ θεοῦ. *per deum* vel *numen ſuum internum*. θεῷ tamen ſuadent illa quae praeceſſerunt , προερχομένη μόνον τῷ θεῷ , & quae ſequentur , § 52. αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ ---- προσιὼν τῷ θεῷ. Crediderim paene haec ſerire Chriſtianos. Dominus Ieſus quippe ἱερεὺς qui ſervat τοὺς προερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ ut dicitur in *Epist.* ad *Hebr.* VII. 25, quem locum ſine dubio legerat *Porphyrus*.

3. Ἐξισορηκὸς.] Omnes *Editiones* & *Cod.* etiam *Meerm.* (ſed in quo paſſim i & η confunduntur) ἐξισορηκός , ſed apud *Valent.* per errorem operarum. Forte etiam in *Vindictoria*. Bene autem *Lipſ.* *Suidas*. ἐξισορῶντες. ἀναζητήσαντες. διηρησμένοι. & firmat ex *Herodoto*.

4. Ὁ τινὲς τῶν ----] Forte ὅτινος τῶν κατὰ μέρος

ιερεὺς, ἔμπειρος τῆς ἰδρύσεως τῶν ἀγαλμάτων αὐτοῦ, τῶν τε ὀργιασμῶν καὶ τελετῶν, καθάρσεων τε, καὶ τῶν ὁμοίων, οὕτως ὁ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν θεοῦ ιερεὺς, ἔμπειρος τῆς αὐτοῦ ἀγαματοποιίας, καθάρσεων τε καὶ τῶν ἄλλων, δι' ὧν συνάπτεται τῷ θεῷ.

§ 50. ¹ Εἰ δὲ οἱ τῶν τῆδε ἱερεῖς καὶ ἱεροσκόποι καὶ τάφων ἀπέχεσθαι κελεύουσιν ἑαυτοῖς τε, καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ ² ἀνδρῶν ἀνοσίων, καὶ ἐμμήνων καὶ συνουσιῶν, καὶ ³ θέας ἤδη αἰσχρᾶς, καὶ πενθικῆς, καὶ ἀκροάσεως πάθος ἐγειρούσης (ἐπεὶ πολὺ λάκκις φαίνεται, καὶ διὰ τοὺς παρόντας ἀκαθάρτους, ὃ ταραττεῖ τὸν ἱεροσκόπον· διὸ καὶ τὸ θύειν ἀκαίρως καὶ βλάβην μείζονα φέρειν ἢ κέρδος φασιν) ⁴ ἦπου γε ὁ τοῦ πατρὸς ιερεὺς αὐτὸς τάφος γίγνεσθαι νεκρῶν σωμάτων ὑπομένει; αὐ-

statuarum eius, & sacrificiorum, & ceremoniarum, & expiationum, & similibus peritus est: sic omnibus praesidentis dei sacerdos simulacrorum eius, expiationum, aliorumque omnium quibus ipsis coniungitur, experientia callet.

§ 50. Quod si eorum qui hic sunt, sacerdotes & sacrifici & sibi & aliis iubent, ut a sepulchris, & hominibus profanis, & menstruatis, & coitu, & spectaculo etiam turpi, & lugubri, nec non ab audiendis iis abstineant, quae affectus mouent: propterea quod saepe numero ob praesentes etiam impuros appareat aliquid, quod sacrificum & aruspiciem turbet: unde etiam importune sacrificare detrimentum maius, quam lucrum afferre aiunt: nunquid ille qui summi patris sacerdos est fieri ipse mortuorum corporum sepulcrum sustinebit, i:

μέρος τῶν ιερέων. REISK. ὃ τινὲς scilicet θεοῦ, quod statim sequitur. Loquitur de diis topicis, opponitur ὁ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν θεοῦ ιερεὺς. mox ἔμπορος Meerm. male pro ἔμπειρος.

1. Εἰ δὲ οἱ τῶν τῆδε ἱερεῖς.] Forte τῶν τῆδε τῶν ιερέων. REISK. Pro εἰ δὲ Meerm. οἱ δὲ.

2. Ἀνδρῶν ἀνοσίων, καὶ ἐμμήνων &c.] Huius modi rebus polluti apud veteres a sacris arcebantur. confer quae dicuntur ad L. IV, 16. Videri possent haec tangere leges Moisaicas. Adscriptum certe erat Meerm. ὡς εἶμαι τὸν θεῖον λέγει μωσαῖα.

3. Θέας αἰσχρᾶς — καὶ ἀκροάσεως.] Uti Iulianus instituit sacerdotem quem ad Deos venerandos accedere vult, αἰσχρὸν μήτε λέ-

γοντα, μήτε ἀκούοντα. Vide Galeum ad Iamblich: Myst. I, 11.

4. ἦπου γε τάφος γ. ὑπομ.] Bene Clar: Abresch: ἦπου γε multo certe minus — ὑπομενεῖ. quod posterius optabat quoque Clar: Reiskius, nec secus interpretes. observa pulcrum loquendi genus, utriusque linguae scriptoribus frequens. De homine a feris discerpto Lucret. L. V.

Pabula viva feris praebebat dentibus hausus,

Viva videns vivo sepeliri viscera busto.

Quae & multa alia habet Gatak: ad illa An-ton: VI, 21. βλέπεται ἐν τοῖς τρεφομένον σώμασι. Eleganter Dandamis apud Pallad: de

ipſe fordium plenus , cum uerſari , cum praeſtantiore ſtudeat ? Nonne ſatis eſt, quod mortis partes in fructibus in noſtram hanc uitam aſſumamus. Sed nondum de his agere eſt locus. Redundum enim eſt ad ea exactius diſtinguenda quae ad ſacrificia ſpectant.

51. Dicere enim quiſpiam poſſet , nos magnam partem diuinationis, quae per exta fieri conſuevit, eſſe ſublaturus, ſi a caede animalium abſtinuerimus. Sed is homines etiam interficiat , quandoquidem in eius extis magis , ut aiunt , futura conſpiciantur : & multi quoque ex barbaris per hominum exta aruſpicinam exerceant. Sed ſicut iniuſtitiae & immanitatis erat diuinationis cauſa cognatum genus occidere , ſic uaticinandi cauſa irrationale animal maſtare iniuſtum eſt. Vtrum autem ſignadii, an daemones praemonſtrent, an anima quae ab animali diſcedit ,

per

αὐτὸς μιασμάτων πλήρης , ὁμιλητῆς ſπουδάζων γενέſθαι ὁ τῷ κρείττονι ; ἀρκεῖ ὅτι τὰ τοῦ θανάτου μέρη ἐπὶ τῶν καρπῶν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἡμῶν ζωὴν παραλαμβάνομεν. ἀλλὰ μήπω περὶ τούτων. ἔτι δὲ τὰ περὶ τῶν θυσιῶν διακριτέον.

§ 51. Φαίη γὰρ ἂν τις , ὅτι πολὺ μέρος ἀναιροῦμεν μαντείας τῆς διὰ ſπλάγχχνων , ἀπεχόμενοι τῆς τῶν ζώων ἀναιρέσεως. οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος ἀναιρείτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ἐπιφαίνεται γὰρ μᾶλλον , ὡς φαſί , τοῖς τούτου ſπλάγχχνοις τὰ μέλλοντα· καὶ πολλοὶ γε τῶν βαρβάρων ἰ δι' ἀνθρώπους ſπλαγχνεύοντες. ἀλλ' ὥςπερ ἡ ἀδικίας καὶ πλεονεξίας ἦν τὸ ἕνεκα μαντείας ἀναιρεῖν τὸν ὁμόφυλον , οὕτω καὶ τὸ ἄλογον ζῶον σφάττειν μαντείας ἕνεκα , ἀδικον. πότερά δὲ τὰ σημεῖα οἱ θεοὶ ἐπιφαίνουσιν ἢ δαίμονες , ἢ ψυχὴ ἀπαλλαττομένη τοῦ ζώου

B b

πρὸς

de Bragm: p. 43. καὶ γίνεſθε νεκρῶν ζώων περιπατοῦντες τάφοι.

5. Τῷ κρείττονι.] *Felician. cum praeſtantiore.* non damno. forte tamen melius *cum Deo.* κρείττον dicitur *numen* , ſed maxime tamen in plurali κρείττονες ſunt *Dii.* Vid: *Boſ:* Anim: ad *Lucian:* 15. mox τὰ omiſit *Cod. Lipſ.* dein ἀπὸ τῶν καρπῶν malebat *Abreſchius.*

1. Δι' ἀνθρώπους ſπλαγχνεύοντες.] Δι' ἀνθρώπων *Abreſch:* veram Auctoris manum habere opinor *codd:* Mſcriptos qui ſπλαγχνεύονται. licet ſciam , quo vulgatum defendi queat. nota gentium quarumdam anthropomantia ,

ſeu mos per viſtimas humanas diuinandi. de Gallis *Diod: Sic: V,* 31. de Luſitanis aliisque *Olear:* ad *Philof:* Apoll: *Tyan: VIII,* 15. ubi videbis Elagabalum, bipedum turpiſſimum, ſic etiam inſtituiſſe. nec melius habiti ſubinde Chriſtiani ab Imperatoribus Romanis. de Iuliano Vid. Schol. *Gregor: Nazianz: Inveſt: II.* p. 61. de aliis V. D. ad *Iuſtin:* Apol: I, 24.

2. Ἀδικίας καὶ πλεονεξίας.] *Iniuſtitiae & immanitatis* dedit *Felic:* quo ſenſu πλεονεξία etiam alibi apud *Porpb.* Bene haec iunguntur , quia πλεονεκτεῖν eſt iniuria adficere ,

quod

πρὸς τὴν πεῦσιν ἀποκρίνεται διὰ τῶν ἐν τοῖς σπλάγχνοις σημείων, οὐκ ἔστι τοῦ παρόντος λόγου ἐρευνῆσαι.

§ 52. Οἷς μέντοι ὁ βίος ἔξω κυλίσταται, τοῦτοις ἐπιτρέπομεν ἅπᾳ ἀσεβήσασιν εἰς ἑαυτοὺς, φέρεσθαι ἥπερ καὶ φέρονται. ἢ δὲ ὁ ἡμεῖς ὑπογράφομεν φιλόσοφον, ἀφιστάμενον τῶν ἐκτὸς, εἰκότως φάμεν μὴ ἐνοχλήσειν δαίμοσι, μηδὲ μάντεων δεήσεσθαι, μηδὲ σπλάγχνων ζῶων. ὧν γὰρ ἕνεκα αἱ μαντεῖαι, τούτων οὗτος μεμελέτηκεν ἀφίστασθαι. οὐ γὰρ εἰς γάμον καθίσιν, ἵνα περὶ γάμου ἢ τὸν μάντιν ἐνοχλήσῃ· οὐκ εἰς ἔμπορίαν, οὐ περὶ αἰκέτου. οὐ περὶ ἢ προκοπῆς καὶ τῆς ἄλλης παρ' ἀνθρώποις ἢ δοξοκοπίας.

πε-

per extorum signa ad interrogatorem respondeat, inquirere praesentis disputationis non est.

§ 52. Quibus tamen uita ad externa deuoluitur, iis permittimus, ut semel impietate in se suscepta eo ferantur, quo ferri solent. At quem nos philosophum describimus, qui ab externis abstinere, eum merito asserimus neque daemonibus negotium esse allaturum, neque uatibus, aut extis animalium ullum opus esse habiturum: quippe cum ab iis abstinere studeat, quorum causa fieri diuinationes consueuerint. Non enim ad nuptias, aut mercataram spectat, ut de his suscitaturus uatem sit: non de seruo, non de fortunis, non de honoris incremento, aliisque huiusmodi humanis ambitionibus consulenda

i-

quocunque modo aliquem laedere. ita ἀδικεῖσθαι & πλεονεκτεῖσθαι sibi respondent apud Thucyd. L. I, 77. Paulo post Lips. & Meerm. Cod. ἢ ἡ ψυχῇ.

1. "Ὁν δὲ ἡμεῖς ὑπογράφομεν &c.] Sumit hinc quoque testimonium Euseb. in eodem libro. Lectionis autem varietates hae sunt. quod τῷ μάντι dandi casu illic scriptum est, & sequente versu περὶ κλοπῆς, non ut hic προκοπῆς. nam quod supra est μεμελέτηκεν, cum illic legatur μεμέληκεν mendosum est. quod etiam confirmatur auctoritate manu scripti Euseb. VICTORIUS. Usque ad illa in fine § 52. καὶ ἀντὶ μάντεως &c. Euseb. P. E. IV. p. 166. D.

2. Τὸν μάντιν ἐνοχλήσῃ.] Euseb. ut modo dictum est, τῷ μάντι. & sic e Nostro citat Herald. ad Arnob. p. 233. sed legerat apud Euseb. nam & alia mendosa apud Euseb. non in Porpb. citat, ut μεμέληκεν & κλοπῆς.

utroque modo Noster construit, cum accusat: I, 49. & II, 45. cum dativo paullo ante ἐνοχλήσειν δαίμοσι. Centies utroque modo inuenias. Vid. Cel. Alberti ad Hesych. in V. Eadem ratio τοῦ παρενοχλεῖν. Luc. A. A, XV, 19. dandi casum iungit, alii utrumque.

3. Προκοπῆς.] Eusebii κλοπῆς a V. D. commendatum iam est. Forte lapsus inde natus, quod Grammatici Graeculi vocem hanc ἀδίκιμον putent, quos graviter falli, & notare incrementum quodlibet, dudum ab Eruditis monstratum fuit. notum est προκοπτεῖν peculiariter de illis dici, qui in virtutis studio proficiunt. dicendi genus unde petatum sit, disquirunt Ienfi. Ferc. Lit. p. 41. & Alberti ad II Tim. III, 9. Pro ἄλλης Meerm. perperam ἄλλοις.

4. Δοξοκοπίας.] De voce δοξοκοπεῖν Vid. ad L. I, 38. Suidas δοξοκοπία. κενδοξία. Idem in Δημοκοπεῖν. λέγεται καὶ δημοκοπία ἢ δοξοκοπία. i-

ipsis diuinatio eſt. Sed quae inquiri-
eiusmodi ſunt, ut neque uates ullus
neque ulla animalium exta indicare
eorum certitudinem queant: ſed ipſe,
ut diximus, per ſeſe ipſum ad deum
accedens, qui in uiſceribus ſuis ueris
collocatus eſt, de aeterna uita moni-
tiones accipit, totus illuc contractus,
& loco uatis, magni Iouis alloquutor
effici cupiens.

§ 53. Nam ſi etiam aliqua neceſſitas
urgueat, non deſunt daemones boni, qui
huic qui ita uiuit, familiarisque dei eſt,
occurrentes & per ſomnia, & per ſigna,
&

περὶ ὧν δὲ ζητεῖ, μάντις μὲν
οὐδαίς, οὐδὲ σπλάγχχνα ζώων ⁵ μη-
νύσει τὸ σαφές· αὐτὸς δὲ δι' ἑαυ-
τοῦ, ὡς λέγομεν, προςίων τῷ θεῷ,
ὅς ⁶ ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ σπλάγ-
χχοις ἱδρύται, περὶ τοῦ αἰωνίου
βίου λήψεται τὰς υποθήκας, ὅ-
λος ἐκεῖ συρρέύσας, καὶ ἀντὶ μάν-
τεως, ⁷ Διὸς μεγάλου ὁριςτῆς εὐ-
χόμενος γενέσθαι.

§ 53. Εἰδ' ἄρα καὶ ¹ ἐπεῖξειέ τῇ
τῶν τῆς ἀνάγκης, εἰσὶν οἱ τῷ
οὕτω ζῶντι τῷ οἰκέτῃ τοῦ θεοῦ,
καὶ ² δι' ὀνειράτων καὶ συμβόλων,
B b 2 καὶ

ὑπάρχοντες ἀπορῶνται ἐκ δόξης πολεμαῖας, Λεύκιον.
ἐκ δὲ δημοκρατίας, Τερέντιον. & ſic iterum in
Δοξοκρατία. Sumta haec ſunt ex *Apprian*: Han-
nib: p. 559. qui addit πολλὰ αὐτοῖς ἐκ τῆς
συνήθους δοξοκρατίας ὑπισχνούμενον, quae poſte-
riora *Suidae* etiam reddenda opinor. nam
priora illa nihil ad vocem δοξοκρατία pertinent.
nollem quoque δοξοκρατία apud *Apprian*: Viro
D. ſuſpecta fuiſſet, nam *Dion*: *Hal. Lu-*
cian: multique alii frequentant.

5. Μηνύσει τὸ σαφές.] Ita ſαφές pro *accu-*
rate & *vere* apud *Pindarum*. Et φοῖβος ſα-
φής apud *Sophocl*. ἀντὶ τοῦ ἀληθούς, ut vete-
res Critici exponunt. V. *Albert*: ad *Matth*.
XX, 31. & *Suidam*. mox pro λέγομεν ex
Euseb: & *Meerm*. *Cod*. legendum eſt ἐλέγο-
μεν. reſpicit enim ad illa quae ſuperius di-
cta fuerant.

6. Ἐν τοῖς ἀληθινοῖς &c.] Videtur ad meli-
us percipiendam huius vocabuli ſententiam
facere, quod adſcriptum eſt margini *Cod*.
Lips. memoriae adminiculum. ὅτι ὁ θεὸς ἐν
τοῖς τοῦ κατ' ἀρετὴν ζῶντος ἱδρύται σπλάγχχοις.
videtur ad p. 90, 23. reſpicere. REISK. Idem
ſcholion adſcriptum erat *Meerm*. Deum in
extis eſſe dicebant veteres, quia illum per
exta futura ſignificare credebant, uti quod-
dam ſignum in illis erat, quod *Deus* diceba-

tur, idque ſi integrum appareret, propitium
Numen offendeſſet. Eo itaque reſpicit cum
Deum ἐν ἀληθινοῖς τοῦ ſοφοῦ σπλάγχχοις ἱδρύ-
σθαι dicit. Vid. *Oleas*: ad *Philof*: VII, 15.
Bene *Gataker*: cum hiſce contendit τὸν ἐν-
δον ἐν τῷ εἴδει ἱδρυμένον δαίμονα apud *Anton*:
III, 16. uti corpora noſtra templa Dei eſſe
vult Apoſtolus. & Θεοῦ λόγος ἐν τοῖς ἀληθινοῖς
ἐνοικῶν σπλάγχχοις dicitur *Euseb*: P. E. L. IV.
p. 170. D. qui hunc locum certe reſpicit.

7. Διὸς μεγάλου ὁριςτῆς.] Sumſit e poëtarum
principes, cui Minos Odyſ: T. 119.

Διὸς μεγάλου ὁριςτῆς.

quae laudantur & explicantur a *Plat*: in *Min*:
p. 568. & *Strab*: X. p. 328. in *Flor. edit*.
erat ὁριςτῆς, quae vox hic inopportuna. Paulo
ante e Noſtro apud *Pamphil*: reſcribi debet
ὅλος ἐκεῖ pro ὅλως ἐκεῖ, quod editur.

1. Ἐπεῖξειε τις τῶν.] *Lips*. ἐπεῖξειε τι τῶν
malc. conſtat tamen ex eo legendum eſſe,
ἐπεῖξει γε τι τῶν. REISK.

2. Δι' ὀνειράτων καὶ σ. κ. δ. ὅττης.] Malcho
ſua reddidi, conſentiant enim in hanc lectio-
nem omnes *codices*. ſolus *Valent*. negle-
xerat καὶ, συμβόλων. ὅσσα, vel Attice ὅττα,
notat diuinum aliquem inſtinctum, quo e-
ruduntur homines, unde ὅσσεσθαι, & Attice
ὀττεύεσθαι eſt inſtinctu quodam ſεcrete ſι-
τι-

καὶ δι' ὅττης 3 ἀγαθοὶ δαίμονες προ-
τρέχοντες καὶ μνηύσοντες τὸ ἀπο-
βησόμενον, καὶ ὁ ἀναγκαῖον φυ-
λάσασθαι. μόνον γὰρ ἀποσηῆναι δεῖ
τοῦ κακοῦ, καὶ ἐπιγινῶναι τὸ ἐν
τοῖς ὅλοις τιμιώτατον, καὶ πᾶν
τὸ ἐν τῷ ὅλῳ ἀγαθὸν 4 φίλον καὶ
προσήμερον. ἀλλὰ δεινὴ τις ἡ κα-
κία καὶ τῶν θείων ἀμαθία, κατα-
φρονεῖν ὧν οὐκ οἶδεν 5 καὶ ἐπισύ-
ρειν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὐ φωναῖς ἐξα-
κούσοις ἢ φύσις βοᾷ, νοεῖν δὲ
οὐσα, διὰ νοῦ μυσαγωγεῖ τοὺς
σαύτην σέβοντας. καὶ μὲντοι τις
θυτικὴν παραδέχεται προγνώσεως ἔ-
νεκα τοῦ μέλλοντος, οὐχ ἔπεται
ταύτη καὶ τὸ ἐσθίειν δεῖν ἐξ ἀνάγκης
καὶ σάρκα παραδέχεσθαι, κα-
θ' ἧν οὐδὲ τὸ θύειν ὅπως οὖν ἢ θε-
οῖς ἢ δαίμοσιν εἰσηγεῖται τὴν βρώ-
σιν. 6 ἢ γοῦν ἰσορία, οὐ μόνον ὧν

Θε-

& per uisionem quod euenturum est,
quodque est euitandum, praenuncient.
Tantum abstinendum a malo est: & agno-
scendum quod in uniuerfis est preciosis-
simum, atque honoratissimum, & omne
quod in uniuerfo est bonum, amicum at-
que affabile. Sed improbitas & diuino-
rum imperitia mirum est, quam prompte
spernere, & damnare ea quae non nouit,
confueuerit. Iis tamen qui idonei ad au-
diendum sunt, natura clamat: quae cum
intellectualis sit, per intellectum sacris
eos initiat, qui ipsam colunt. Adde
quod etiam si quis praenoscentorum fu-
tutorum causa sacrificandi ritum admise-
rit, non ex eo tamen sequitur, ut car-
nes quoque comedendae necessario sint.
quemadmodum neque quod alioqui sit
sacrificium siue diis, siue daemonibus,
continuo etiam esum carniū introdu-
cit. Nam historia non solum ea quae
The-

tura praesagire, augurari, ominari. vocis
indolem & usum egregie explicat *Rubnken:*
ad *Tim. Lex.* p. 142. Paulo ante pro οἰκίῃ
in *Lips. Cod.* erat ἰκίῃ. & sic etiam in
Meerm. correctum est, cum antea ἰοκίῃ
fuisse videatur. solent voces illae confun-
di, ut in V. H. *Aelian: VI, 7.* &c. sed hic
prius praeferebatur.

3. Ἀγαθοὶ δαίμονες.] In *Lips.* est ἀγαθοίμονες
ex correctione, erasa vetere lectione ab ea-
dem manu, uti *Reiskius* notabat, qui h. l.
προστρέχοντες & μνηύσοντες malebat.

4. φίλον καὶ προσήμερον.] Forte φίλον ἡγεῖσθαι
καὶ προσήμερον. *REISK.* Vide ad § 46. supina
Editi: Lugdun: negligentia factum, ut paulo
post vitiosum *Florent:* φάνησι pro φωναῖς
sequebatur.

5. Καὶ ἐπισύρειν.] *Demosth:* Adv: Lept. p.
560. D. ἐπὶ τοῖνυν ἴσως ἐπισύροντες ἐροῦσιν. ubi
Ulrian: ἐπισύροντες. ἀντὶ τοῦ διασύροντες, quod
exponit διαβάλλοντες. sed & ibi, & apud alios
esse ambage verborum aliquid explicare,
rem quasi in longum tractum ducere ac sub-
ducere, & sic causae cardinem non attin-
gere, putat *Budaeus* Comm: L. G. p. 375.
huic loco prior significatus tamen convenit.
6. Ἡ γοῦν ἰσορία &c.] E Nostro haec &
sequentia sumit *Cyrril:* contra *Iulian:* L. IV.
p. 128. D. usque ad finem paragraphi se-
quentis, nonnullis tamen amputatis. Ille
statim pro ἄλλων habet ἐτέρων. & dein ὡς
καὶ ἀνθρώπους θύοντας πάλαι. ubi τῶν etiam
abest a *Cod. Lips.*

5.

Theophrastus commemoravit, uerum etiam alia complura, de hominis matatione, qua ueteres utebantur, memoriae prodidit: nec propterea comedendos esse homines constat.

§ 54. Quae quidem cum multa ac uaria sint, pauca haec quae subiungam fatis futura ad hoc comprobandum esse existimo. In Rhodo enim pridie nonas Iulias homo Saturno sacrificabatur. atque ea consuetudo cum diutius perdurasset, mutata postea humaniorem in modum fuit. Aliquem publico iudicio morte damnatum in carcere usque ad Saturnalia detinebant: quem ubi solennis dies aduenerat, extra portas productum e regione delubri Aristobulae

Θεόφραστος ἐμνήσθη, ἀλλὰ καὶ ἄλων πλείονων τὴν μνήμην παρέδωκεν, ὡς καὶ ἄνθρωπον θυόντων τῶν πάλαι, καὶ οὐδήπου διὰ τοῦτο καὶ βρωτέον ἀνθρώπους.

§ 54. ¹ Καὶ ὅτι ταῦτα οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πλήρους οὔσης τῆς ἰσορίας λέγομεν, αὐτάρκη καὶ ταῦτα παρασχῆσαι. ² ἔθυετο γὰρ καὶ ἐν Ῥόδῳ μηνὶ Μεταγειτνιαῖν ἕκτη ἰσαμένου, ἄνθρωπος τῷ Κρόνῳ. ὃ δὲ ἐπιπολὺ κρατήσαν ἔθος, μετεβλήθη. ἓνα γὰρ τῶν ἐπὶ θανάτῳ δημοσίᾳ κατακριθέντων μέχρι μὲν τῶν Κρονίων συνεῖχον· ³ ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς προαγαγόντες τὸν ἄνθρωπον ἔξω πυλῶν ἀντικρυς τοῦ ⁴ Ἀριστοβούλου.

B b 3

βού-

1. Καὶ ὅτι ταῦτα &c.] In eodem libro leguntur XXIII versus, qui hic deinceps sequuntur, in ipsis quae varietates sint, adnotabo. Primum discrimen pusillum est, ὄνον namque ποτίσαντες generandi casu illic scriptum est. & seq: vers. κορνεία, in qua lectionis diversitate manet, cum iterum post eodem in l. huius oppidi mentionem faciat. in penultimo h. pag. ἔθον δὲ. in secundo item consequentis eadem ratione ἔθον, non ἐθύντο, ut hic ambobus in locis. cum autem hic infra legatur καὶ Δουμάτιοι δὲ τῆς Ἀραβίας illic scriptum est Δουμάτης. οἱ δὲ τῆς Ἀραβίας. in extremo versu λασιαρίου inmutata litera, non λατιαρίου. perperam ut arbitror, nam scriptus Euseb: liber cum Porph: facit. Victorius. Usque ad finem fere § 56. exscripsit Euseb: p. 155. quem vide etiam de Laud. Const. M. p. 255. Cyrill: l. laud. Theodor: in Serm: de Sacrif: qui omnes Porphyrianis hisce utuntur. Sed & Clem: Alex: in Protrept: p. 27. alique multi de diro illo sacrificiorum genere agunt. Vera autem illa sint

quae dicit, licet inmolentur, inde non sequi comedendos quoque homines esse: haec tamen plerumque iuncta fuisse observes. Conf. Fabric: ad Sext: Empir: III, 24. p. 178.

2. ἔθυετο γὰρ &c.] Narrat haec & sequentia etiam Euseb: de Laud: Constant: p. 533. & Theodor: in Serm: de Sacrif: p. 389. sed ibi legitur εἰς ἔθος μετεβλήθη. De re ipsa lege Meurs: in Rhod: I, 16.

3. Ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς —] Nota morem, ut cum festus instaret dies, reos supplicio adficerent, nam in ipso festo non licebat. Hinc Socrates apud Plat. in Phaed. p. 46. D. ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκάλυψε με ἀποθνῆσκειν. Inde inlustrari potest historia Euangelii Matth. XXVII. nota etiam ἔξω πυλῶν poenam fuisse inflictam, qui mos olim fuit frequentissimus. Conf. V. D. ad Epist. ad Hebr. XIII, 12. de Romanis idem docet, & causam rei indicat Amplif. Cuper: Obf. IV, 19.

4. Ἀριστοβούλου ἔδου.] Vide Meurs: de Popul: Attic: in Μερίτη. VALENT. Rhodiorum.

βούλης ἔδους, 5 οἶνω ποτίσαντες, ἔσφαττον. 6 ἐν δὲ τῇ νῦν Σαλαμῖνι, πρότερον δὲ, Κορωνίδι ὀνομαζομένη, μηνὶ κατὰ Κυπρίου Ἀφροδίῳ, 7 ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμφης Ἀγραυλίδος. καὶ διέμενε τὸ ἔθος ἄχρι τῶν Διομήδους χρόνων. εἴτα μετέβαλεν, ὥς τε τῷ Διομήδει τὸν ἄνθρωπον θύεσθαι. 8 ὅφ' ἓνα δὲ περιβολὸν ὅ, τε τῆς Ἀθηνᾶς νεώς, καὶ ὁ τῆς Ἀγραυλοῦ καὶ Διομήδους. ὁ δὲ 9 σφαγιαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐφίβρων ἀγόμενος, τρις περιέθει τὸν βωμόν. ἔπειτα ὁ ἱερεὺς αὐτὸν λογχῇ ἔπαιεν κατὰ τοῦ στομάχου καὶ οὐ-

lae uini potione exhibita iugulabant. In ea uero quae nunc Salamina, prius Coronis appellabatur, mense iuxta Cyprium morem Venereo Agraulo Cecropis, & Agraulidis Nymphae filiae homo in sacrificiis mactabatur. qui quidem mos usque ad Diomedis tempora perseverauit: deinde ita transmutatus est, ut Diomedi homo sacrificaretur. Vno enim & eodem parietum ambitu & Mineruae & Agrauli & Diomedis sacellum concludebatur. Qui immolabatur, ab adolescentibus deductus primum circum aram ter circumcurrebat, deinde a sacerdote hasta in guttur adacta feriebatur: atque i.

rum exemplo Themistocles Athenis struxit aedem Dianae τῆς Ἀρισβούλης, qua. de *Meurf.* in Piraeo c. 9.

5. Οἶνω ποτίσαντες.] E more veterum, quo inlustrant interpretes poscam, quam Domino Christo dederunt milites, *Matth. XXVII*, 48. & *Marc. XV*, 36.

6. Ἐν δὲ τῇ νῦν Σαλαμῖνι &c.] Male *Meerm.* Κορωνίδιον, ubi ὅν e sequenti syllaba adhaesit. apud *Euseb.* est Κορωνεία. vide ibi *Viger.* uti Noster sic etiam *Cyrill.* vide etiam *Theodor.* Serm. de Sacrif. p. 589. ut *Steph. Byz.* scribit Κορωνή μῆτρα τῆς Σαλαμῖνος. sed antiquitus ita dictam fuisse urbem, quam dein Teucer ampliorem fecit, & a patria Salamina dixit, ostendit *Meurf.* in Cypr. I, 20. de mense Cypriorum Ἀφροδίῳ & aliis, lege *Eum.* c. 24.

7. Ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος &c.] Vellem probasset Vir inlustr. in Can. Chron. Sec. VIII. Cecropem ἀνθρωποθύσιαν in Cyprum intulisse. Certe ex h. loco id non coges. & memini alios de Cecropis sacrificiis multo mitiora tradere. pro *Agraulo* legit *Aglauro*, & mox pro *Agraulidis*

Aglauridis Barnes. ad *Eurip.* Ion: 23. sed nomina illa passim inter se permiscetur. otium nobis fecit *Alb.* ad *Hes.* in Ἀγραυλος. De re ipsa lege *Meurf.* Lect: Attic: VI, 3. qui errorem castigat illorum, qui Agraulum, Cecropis filiam, confundunt cum Minerva, quae Ἀγραυλος sive Ἀγλαυρος etiam Atheniensibus fuit cognominata. Cecropis uxorem *Porpb.* *Agraulidem*, alii *Agraulum* vocant. V. *Meurf.* de Regn. Ath. I, 11. pro ὥς τε τῇ Διομ. *Meerm.* ὥς τῷ Διομ.

8. Ὅφ' ἓνα δὲ περιβολὸν &c.] De ambitu templi speciatim vox adhibetur. Graeci περιβολὸν proprie vocabant certum agri modum, qui circum templa vacabat, ac muro claudabatur. *Templi conspectum* Latini. hinc latius patere coepit, ac pro ipso templo accipi. V. *Salmas.* in *Solin.* p. 8. & *Clar. Stofsb.* Ant. Thyat. L. I, 7, 20. Pro χρόνων paullo ante, apud *Cyrill.* est καὶ ἄνθρωπον, & pro ἄνθρωπον habet ἄνδρα.

9. Σφαγιαζόμενος.] Priores *edd.* *Euseb.* & *Cod. Lips.* omnes σφαγιαζόμενος. Apud *Cyrillum* est σφαζόμενος. *Meerm.* perperam σφαγιαζόμενος.

40.

ita ſupra coaceruatam pyram coniectus integer cremabatur.

§ 55. Inſtitutum hoc Diphilus Cypri rex qui Seleuci theologi temporibus fuit, fuſtulit, in bouis immolationem mutato ſacrificio. Daemon autem bouem loco hominis admiſit, ut inde utriusque facti aequalem uim procul dubio ſignificet. Heliopoli item Aegypti legem de maſtandis hominibus Amofiſ abrogauit: ut in

οὕτως αὐτὸν ἐπὶ τὴν ¹⁰ νηθεῖσαν πυρὰν ὠλοκαύτιζεν.

§ 55. Τοῦτον δὲ τὸν θεσμόν, Δίφιλος ὁ τῆς Κύπρου βασιλεὺς κατέλυσε, ¹ κατὰ τοὺς Σελεύκου χρόνους τοῦ θεολόγου γενόμενος, τὸ ἔθος εἰς βουθυσίαν μετασῆσας. προσήκατο δ' ὁ δαίμων ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν βούν. οὕτως ἰσαξίον ἐσιν τὸ δρώμενον. ² κατέλυσε δὲ ἐν Ἑλίου πόλει τῆς ³ Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρωποκτονίας νόμον ⁴ Ἀμωσις. 5 ϛ

¹⁰. Νηθεῖσαν πυρὰν ὠλοκαύτιζεν.] *Euseb.* utroque in loco, & P. E. & de L. Conſt: νηθεῖσαν. *Cyrill.* ἠφθεῖσαν. in altero *Euseb.* ὠλοκαύτιζεν, ſed in Orat: de Laud: Conſt: uti hic in ſingul: ὠλοκαύτιζεν. & ſic etiam *Cyrill.* Utitur voce etiam infra L. IV. § 15. Potuiſſet ὠλοκαύτιζε, quod placebat Cl: *Abreſch.* uti ſupra § 26. Pro Δίφιλος. male *Euseb.* Δίφιλος.

1. Κατὰ τοὺς Σελεύκου χ. τοῦ Θεολόγου.] De Seleuco Theologo, ſeu mago (nam idem fuiſſe videtur) lege *Fabric.* Bibl: Graec: T. I. p. 77. REISK. In *Meerm.* eſt, κατὰ τοῦ Σελ. Plures fuerunt huius nominis. Vid. *Gal.* ad *Iambli.* Myſt: p. 297. & *Viger.* ad *Euseb.* cui P. E. L. V. p. 203. βαυμαζὸς θεολόγος & τῶν ἀποφῆτων μύσης dici videtur. Tales olim Orpheus, Linus alique vocabantur, eorumque exemplo recentiores etiam, qua de re *Fabric.* ad *Sext. Emp. IX.* Adv. Phyſ. p. 593. male *Meerm.* ἔθος pro ἔθος. delet *idem* τοῦ ante ἀνθρώπου.

2. Κατέλυσε δὲ — νόμον.] Ita ſtatim θεσμόν καταλύειν. λύειν νόμιμα ſupra § 33. quae addi poſſunt centum aliis exemplis a V. D. ad *Matth. V.* 17. congeſtis. apud *Euseb.* eſt δὲ καὶ ἐν Ἑλίῳ. & ſic etiam in *Cod. Meerm.*

3. Αἰγύπτου τ. τῆς ἀνθρπ. —] Negat *Herod.* Aegyptios humanas victimas immolaſſe, ſed cum Noſtro alii adfirmant. Vid. *Weſſeling.* ad *Diod. Sic. I.* 88. Immo Seleucum ſcripiſſe περὶ τῆς παρ' Αἰγυπτίους ἀνθρωποθυσίας

novimus ex *Athen.* L. IV. c. 21. non tamen dirum hunc morem niſi in graviffimis calamitatibus obſervafſe, notat *Gal.* ad *Iamblich.* Myſt. p. 278. & forte univerſam Aegyptum non pervafit, ſed in una tantum atque altera urbe obtinuit. cur enim Amofiſ non ubique, qua imperium patebat, fuſtulifſet? Certe id Manetho, & ex eo Noſter, qui de ſola Heliopoli loquuntur, non tacuiſſet. *Plut.* tamen T. II. p. 380. etiam in urbe Idithyae vivos homines combuſtos fuiſſe e Manethone refert. ubi pro Ἰδιθύας reſcribo Ἰλιθύας. alias Εἰλειθυίας vocatur. *Steph. Byzant.* Εἰλειθυίας, πόλις Αἰγυπτιακή. Nec inde opus ut efficias, in eo etiam diſcrepare, quod *Plut.* Dianae haec ſacra fuiſſe facta indicaret, quae Noſter lunoni, qua de re ſtatim.

4. Ἀμωσις.] Apud *Euseb.* de Laud: Conſt: effertur Ἀμόσης. alias Ἀμασις quoque. Paſſim variatur in his nominibus. V. *Interpr.* *Diod. Sic. I.* 60. & qui eleganter oſtendit, unde factum ſit, ut nomen hoc tam diſerſe prodatur, *Boſſ.* Anim. ad *Ioseph.* 27. nec ſecus variatur in nomine Amoliſ iſtius, quo Rege Hebraei ex Aegypto exiſſe creduntur. vid. *Periz.* Orig. Aeg. 18. Noſter hic Ἀμασις dicitur *Philoſtr.* in Apoll. V, 42. ubi leo vocatur, quod manſuetudinem cum regia indole coniunxerit, quippe qui ἀνθρωποθυσίας tollendae auctor fuerit, ut ibi ſcribit *Olearius.*

5 ὃ μαρτυρεῖ Μανεθῶς ἐν τῷ πε-
ρὶ ἀρχαϊσμοῦ καὶ εὐσεβείας. 6 ἐ-
θύοντο δὲ τῇ Ἡρᾷ καὶ ἐδοκιμάζον-
το, καθάπερ οἱ ζητούμενοι 7 κα-
θαροὶ μύσχοι καὶ συσφραγιζόμενοι.
8 ἐθύοντο δὲ τῆς ἡμέρας τρεῖς,
ἀνθ' ὧν κηρίνους ἐπέλευσεν ὁ Ἀμω-
σις τοὺς ἴσους ἐπιτίθεσθαι. 9 ἐθύ-
οντο δὲ καὶ ἐν Χίῳ τῷ ὠμαδίῳ Δι-
ονύσῳ ἄνθρωπον διασπῶντες, καὶ ἐν
Τε-

libro de antiquitate, & pietate Ma-
nethos testatur. Maftabantur autem
Iunoni, & explorabantur, non secus
ac puri uituli, qui inquire, ac nota
insigniri consueuerant. Ac tres quidem
in die immolabantur, in quorum lo-
cum totidem cereas imagines Amosis
substituendas iussit. In Chio quoque
hominem discerpentes Omadio Baccho
in sacrificium obferebant: nec non in
Te-

5. Ὁ μαρτυρεῖ Μανεθῶς.] Malim ex *Euseb:*
ὡς μαρτυρεῖ. *Plut.* dicitur Μανεθῶν. aliis etiam
Μανεθῶς. diversis modis nomen hoc efferr
norunt Eruditi, quibus tamen Μανεθῶν ple-
rumque probatur. V. *Fabric:* Bibl: Gr: III,
20, 1. ubi multa de illo, & de libro περὶ
ἀρχ. καὶ εὐσεβ. qui hic laudatur, ibid. § 5.

6. Ἐθύοντο δὲ τῇ Ἡρᾷ.] Noster & alii Iu-
noni sacra haec facta significant, uti de Ae-
gyptiorum illa Dea plures loquuntur. & ta-
men *Herod:* II, 50. testatur, Aegyptiis Iu-
nonem plane esse incognitam: sed ille lo-
quitur de Iunone Graccorum, quam Aegyptii
vere ignorabant, alii de Iunone Orienta-
lium, quae cum Venere confundi consuevit,
Confer Cel. *Iablonsk:* in Panth: Aeg: I, 1, 4.
e *Plut.* uti modo dicebam, colligas Dianae
sacra haec fuisse oblata, sed quae apud Grae-
cos Εἰλήθυια. Romanis est *Lucina*, *Diana* &
Iuno. adeoque Εἰλήθυια per Iunonem No-
ster explicare potuit, qua de re idem *Ia-
blonsk:* L. III, 3, 7.

7. Καθαροὶ μύσχοι καὶ συσφραγιζ.] Inde sa-
cerdotes σφραγισαὶ vocati, qui bovem im-
molandum sigillo impresso notabant. Vid. *Plut:*
T. II. p. 363. & quae dicentur infra IV, 7.
utitur hoc loco Cel: *Wesseling:* ut *Herodo* suo
II, 38. καθαρὸς βοὺς τοὺς ἔρσηας resti-
tuat.

8. Ἐθύοντο τῆς ἡμέρας τρεῖς.] Tres homines
singulis diebus apud Heliopolin Aegyptiam Iu-
noni fuisse immolatos e *Nostro* etiam tradit
Theodor: Serm: de Sacrif: p. 589. & *Euseb:*
de Laud: Conf: I. laud: pro ἐπιτίθεσθαι *Viger:*
ad *Euseb:* p. 11. volebat ὑποτίθεσθαι, *iussit*

ac *substitui vivorum loco*. male. *Euseb:* u-
troque in loco vulgatum tuetur. ἐπιτίθεσθαι
scilicet *arae*.

9. Ἐθύοντο — ὠμαδίῳ Διονύσῳ.] Ἐθύον δὲ
καὶ est apud *Euseb:* pro ὠμαδίῳ *Cod. Lips.*
ὠμαδίῳ. *Euseb:* altero in loco plane ut Noster,
& sic iterum P. E. p. 163. B. nisi quod ibi
addat μελῶς δμοσπ. sed in Orat: de Laud:
Conf: ὠμαδίῳ τῷ Διονύσῳ. *Cyrill:* p. 129. A.
cognomentum hoc non addit. Non dubito,
quin ὠμαδῖος Διδυμῶς idem sit qui Ὀμησῆς,
crudivorus. τοῦτω γὰρ ζῶντας ἀνθρώπους ἐπέ-
θυον, ut dicit *Apostol.* Prov. XXI, 13. rei
exempla habemus apud *Plut.* T. I. p. 119.
A. 289. A. & 324. A. Prorsus uti h. l. ὠμαδίῳ
crudele hoc sacrum factum dicit. Is quippe
crudis carnibus delectari credebatur. Ζα-
γρέας ὠμοφάγους δαΐτας vocat infra IV, 19.
Nihil ergo mirum Bacchas etiam crudis car-
nibus vesci fuisse solitas, qua de re *Baynes:*
ad *Eurip:* Bacch. 139. *Omopbagia Arnob:*
L. V. p. 212. ὠμοφάγιαν (quae vox in Lexi-
cis auctoritate destituitur) adpellat *Clem.*
Alex. in Protr. p. 9. D. Διδυμῶν — ὀργικ-
ζῶσι Βάκχοι, ὠμοφάγια. Vide *Meurs:* Fer.
Graec. L. VI. in ὠμοφάγια. Nostro hoc e-
pitheto utitur etiam *Orpheus* Hymn. LI, 7.
& ut V. D. merito censent, Hymn. XXIX,
5. ubi editur ὀρμαδῖος. utroque loco Vir prae-
clarus per *baiulum* vertit, putem *crudivo-
rum*, quod etiam e vers. seq. potest colligi,
nam in sacris, quorum ibi mentio, huius
modi dapes sollempnes fuisse vidimus. Nec
intelligo etiam quo iure *Baiuli* istud cognom-
en Baccho conveniat, quem tenerum ac
gra-

Tenedo ut Euelpis Caryſtius inquit. Quin etiam Lacedaemonios Marti hominem ſacrificare Apollodorus memoriae prodidit.

§ 56. Phoenices quoque in magnis calamitatibus, uel belli, uel ſiccitatis, uel peſtilentiae ex cariffimis ſibi quempiam Saturno deuouentes maſtabant. Ac Phoenicum huiusmodi ſacrificiis referta hiſtoria eſt: quam a Sanchuniatone Phoenicum lingua conſcriptam Philo Byblius in Grae-

Τενέδω, ὡς Φησὶν ¹⁰ Εὐέλπις ὁ Καρύσιος. ¹¹ ἐπεὶ καὶ Λακεδαιμονίους Φησὶν ὁ Ἀπολλόδωρος τῷ Ἀρεῖ θύειν ἄνθρωπον.

§ 56. ¹ Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς, ἢ πολέμων, ἢ αὐχμῶν, ἢ λοιμῶν, ἐθύοντο τῶν φιλτάτων τινὰ ἐπιψηφίζοντες Κρόνω. καὶ πλήρης δὲ ἡ ² Φοινικὴ ἱστορία τῶν θυσάντων, ἣν Σαγχουνιάθων μὲν, τῇ Φοινίκων γλώττῃ συνέγραψεν. ³ Φίλων δὲ ὁ Βύβλιος, εἰς τὴν

C c

Ἑλ-

gracilem nobis veteres pingunt. contra quam artificibus placuit, qui enormiter obefum ac pinguem fingunt & pingunt. V. *Broukb.* ad *Tibul.* II, 3, 35. Alio respectu robusta & eximia quaelibet diis ſuis veteres contri-
bunt.

10. Εὐέλπις ὁ Καρύσιος.] Novi Euelpidem, ſive Euelpidium, medicum. Euelpis hic Caryſtius ſi quis fecerit, ut melius cognoscat, gratiffimum mihi fecerit. Multo eo celebrior Apollodorus, quem Noſter memorat, cuius nominis fuerunt plurimi, de quibus diligentiffime I. A. *Fabric.* Bibl. Graec. III, 27. in *Cod. Lipf. & Meerm.* eſt Εὐέλπις.

11. Ἐπεὶ καὶ &c.] Videtur ἐπεὶ ſignificare aliquid omiſſum ab auctore, tacite ſupplendum, hoc ſcilicet, quod mirum non eſt, quia etiam Lacedaemonii ipſi — aut ἐπεὶ idem eſt atque ἔπειτα deinde, ut multis aliis in locis. REISK. Rem ipſam e Noſtro *Theodor.* I. laud. & alii tradunt. Ut propitium ſibi facerent belli Deum, hominem, ceu qui bellicoſi eſſent, ei inmolabant. Confer Io. *Meurf.* Miſc. Lac. II, 7.

1. Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις &c.] Pro θύοντο *Euseb.* & *Cyrill.* ἔθυσον, & hic ψηφίζοντες pro ἐπιψηφίζοντας. Saturnum a Phoenicibus victimis humanis cultum fuiſſe multi docent. V. *Plat.* in *Min.* p. 565. C. & *Weseling.* ad *Diod. Sic.* XX, 14. intelligi au-

tem Solem oſtendit *Vossius* *Idolol.* II, 4. & *Milleſ.* ad *Cyrill.* Catech. p. 48. Quod uero Ipluſtr. *Marſham.* ad *Secul.* V. Chron. hinc colligat, Abrahami tentationem non fuiſſe recens excogitatam, ſed ad priſtinos Cananaeorum mores designatam, id omnem excedit fidem. Certè quae in ſuperioribus de ſacrificiorum origine *Malchus* diſputauit, ad iſtud ſeculum ἀνθρωποθυσιῶν non eſcendere facile evincant. Nihil addo illis quae hac de re notauit Cel. *Simſonii* editor ad A. M. 2144. niſi hoc unum, quod cum oracula hominem maſtari ſubinde praeciperent, inde ultro natam fuiſſe paulatim infandam illam ſuperſtitionem, & per Poenos, Italos, Gallos, Germanos alioſque ſparſam, qua de re *Periz.* ad *Ael.* V. H. XII, 28.

2. Φοινικὴ — ἢ Σαγχουνιάθων.] *Euseb.* Φοινικικὴ, & ſic etiam *Cod. Lipf.* Paſſim haec confunduntur. Vid. V. D. ad *Diod.* V, 58. & XIV, 65. Sanchoniatonem illum alibi dicit floruiſſe tempore Semiramidis, Aſſyriorum reginae. V. *Euseb.* P. E. L. I. p. 30. Sed de homine ipſo, eiusque aetate multa ſunt dubia, quae hic excuſi non debent. Tu adi *Fabric.* Bibl. Graec. I, 28.

3. Φίλων δὲ ὁ Βύβλιος &c.] *Theodor.* Serm. de Princ. p. 501. Σαγχουνιάθων μὲν οὖν ὁ Βαβύλιος τὴν Φοινίκων θεολογίαν συνέγραψε. μετένεγκε δὲ ταύτην εἰς τὴν Ἑλλάδα Φωνὴν Φίλων, οὗχ ὁ Ἑβραῖος, ἀλλ' ὁ Βύβλιος. τὸν δὲ Σαγχουνιάθων.

Ἑλλάδα γλώσσαν ⁴ δι' ὁκτὼ βιβλί-
ων ἡρμήνευσεν. ⁵ Ἰσρος δὲ ἐν τῇ συ-
ναγωγῇ τῶν Κρητικῶν θυσιῶν, φησὶ
τοὺς Κουρήτας τὸ παλαιὸν τῷ Κρόνῳ
θύειν παῖδας· καταλυθῆναι δὲ τὰς
ἄνθρωποθυσίας σχεδὸν τὰς ⁶ παρὰ
πᾶσι φησὶ ⁷ Πάλλας, ὃ ἄριστα τὰ
περὶ τῶν τοῦ Μίθρα συναγαγὼν μυ-
σηρίων ⁸ ἐπ' Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτο-
κράτορος. ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν ⁹ Λαο-
δικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν, τῇ Ἀθηνᾶ
κατ' ἔτος παρθένος, νῦν δ' ἔλαφος.
καὶ μὴν, καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ Καρχη-
δόνιοι ἐποιοῦν τὴν θυσίαν ἣν ¹⁰ Ἰφι-
κρά-

Graecam transtulit; atque in octo
libros digessit. Ister autem in col-
lectione Cretensium sacrificiorum Cu-
retas inquit antiquitus pueros Satur-
no mactare consueuisse. Plerasque
autem hominum mactationes sub A-
driano imperatore apud omnes fe-
re sublatas fuisse is inquit, qui
mysteria Mithrae optime collegit.
Nam in Laodicea quoque Syriac
Minervae quotannis uirgo occideba-
tur: nunc cerua mactari consuevit.
In Africa item Carthaginenses sacri-
ficiū faciebant, quod Iphicrates fu-

θανα λίσιν τεθαύμακεν ὁ Πορφύριος. obiter nota
errorem *Cyrilli*, qui VI. contr. Iul. p. 205.
Sanchoniatonis historiam a Iosepho Iudaeo e
Phoenicum idiomate in Graecum translatum
dicit, testemque citat *Clem. Alex.* Utrum-
que falsum. errorem praesulis dudum vide-
runt alii. Conf. *Fabric:* Bibl: Gr: I, 28, 2.
Multa *Philonem* sibi permisisse, adeo ut
Mosem Sanchoniaton, Philo Sanchoniatonem
interpolaverit, observat *Huet:* Dem: Eu:
IV, 2.

4. Δι' ὁκτὼ βιβλίων.] Dissentit *Euseb:* qui
P. E. L. I. p. 31. D. ἐνέκα βιβλίων ei con-
tribuit. Quae ut componant diversis viis E-
ruditi ingrediuntur. Lege *Fabric:* l. 1.

5. Ἰσρος δὲ —] De Istro dixit *Viger:* ad
Euseb: p. 11. Curetas plerique cum Idaeis
& Corybantibus eosdem statuunt, alii distin-
guunt. Vide *Meurs:* in Cret. I, 4.

6. Παρὰ πᾶσι.] Post πᾶσι distinctionem mi-
norem habet *Cod. Lips:* quod probo. nam
verba καταλυθῆναι δὲ ad πᾶσι videntur Istri
esse, non Pallantis. REISK. Distinguit eodem
modo *Meerm. codex.*

7. Πάλλας, ὃ ἄριστα —] *Euseb:* ὃ ἄριστα
περὶ τῶν. Infra IV, 6. Πάλλας ἐν τοῖς περὶ τοῦ
Μίθρα. *ibid.* ὃ περὶ τ. τοῦ Μίθρα ἴσος. sic ibi
e *Cod. Lips:* lego, & dicentur plura. Sacra

haec non sine humana víctima fuisse peracta,
id vero desisse lege ab Hadriano lata *Cas:* ad
Lampr. Comm. 19. (ubi imperator *Sacra
Mithriaca homicidio vero polluit*) e Nostro
observat.

8. Ἐφ' Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκρ.] Et ἄνθρωπο-
φωρίαν & ἄνθρωποθυσίαν iam abrogatam Roma-
nis legibus dicit *Plin. XXX, 1. non satis
aestimari potest, quantum Romanis legibus
debeatur, qui sustulere monstra, in qui-
bus hominem occidere religiosissimum erat,
mandi vero etiam saluberrimum.* Ab Ha-
driani autem temporibus vetitum fuisse lege
Romana liberos occidere e *Petit.* ad Leg.
Attic. ostendit *Fabric:* ad *Sext:* *Empir:*
Pyrrh: Hyp: III, 24. p. 180. Apud Blemyas
tamen Iustiniani adhuc tempore durasse e
Procop. observat *Marsh.* Can. Chron. Sèc.
XI. Immo apud alias etiam gentes exsecran-
dus iste mos diu post duravit, tantum abest,
ut, quod aliqui volunt, post natum mitissi-
mum Servatorem, homines inmolati usquam
fuerint. Lege *Fabric:* Bibl: Antiq: c. XI, 3.

9. Λαοδικείᾳ τῇ κ. Σ.] Sic etiam *Euseb:*
P. E. p. 163. B. Sed in Orat: de Laud: Confl:
Λαοδικείᾳ τῇ Συρίας dicitur.

10. Ἰφικράτης ἔπαυσεν.] Multum diuque
quaesivi quisnam esset hic Iphicrates. Vidi
tan-

ſuſtulit. Dumatii etiam Arabiae populi per ſingulos annos puellam immolabant, quam ſub ara ſepeliebant, qua pro ſimulacro utebantur. Phylarchus uero communiter omnes Graecos prius quam in bellum exirent, ſacrificare hominem tradit conſueuiſſe. Omitto Tracas & Scythas. Praetereo quod Athenienſes Erechtei & Praxitheae filiam in ſacris maſtarint. Quis adhuc quoque ignora-

Me-

κράτης ἔπαυſεν. καὶ ¹¹ Δουμάτιοι δὲ τῆς Ἀραβίας κατ' ἔτος ἕκαστον ἔθουον παῖδα· ὃν ὑπὸ βωμῶν ἔθαπτον, ¹² ᾧ χρῶνται ὡς ξοάνῳ· ¹³ Φύλαρχος δὲ κοινῶς πάντας τοὺς Ἕλληνας πρὶν ἐπὶ πολεμίους ἐξιέναι ἀνθρωποκτονεῖν ἰσορεῖ. καὶ παρήμυι Θράκας καὶ Σκύθας, καὶ ὡς Ἀθηναῖοι ¹⁴ τὴν Ἐρεχθέως καὶ Πραξιθέας θυγατέρα ἀνεῖλον. ¹⁵ ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, τίς ἀγνοεῖ κατὰ ¹⁶ τὴν

C c 2

με-

tandem Doct: *Viger*: hac in re deſperandum. Opinatus ſum mihi homunculo nimis arduum fore, cui expediendo tantus Gigas non ſufficeret. VALENT. Neque ego exputare potui, quid celeberrimo Athenienſium imperatori cum Karthaginienſibus negotii fuerit. ἀνθρωποθυσίας hanc κατέλυσιν Geloni, Syracuſano Principi, alios tribuere notat *Vig*: ad *Euseb*: p. 12. Vetitam fuiſſe ab Iphicrate & aliis, ſemper tamen renovatam ἀνθρωποθυσίαν ſcribit *Thirlb*: ad *Iuſt*: M. Apol: II. p. 128. In *Cod. Lipſ*: eſt ἐφικράτης. & paullo ante *Meerm*. τὴν αὐτὴν θυσίαν. non male.

11. Δουμάτιοι.] Forte Δουμάτιοι, ut *Viger*: ad *Euseb*: & *Abreſch*: quoque viſum. *Steph*: Byz: Δουμάδα. πῶλις Ἀραβίας. ὁ πολίτης Δουμαθηνός. Apud *Euseb*: de Laud: Conſt: Δουματηνοὶ mavult *Valeſius*.

12. Ὅτι χρῶνται ὡς ξοάνῳ.] *Max*: Tyr: Diſt: VIII, 8. Ἀράβιοι σέβουσι μὲν, ὅτινα δὲ οὐκ ὀδῶν. τὸ δὲ ἔργον εἶδον, λίθος ἦν τετράγωνος, ubi vid. *Daviſ*: hic eſt *Dyſares Arabiae Tertull*: Apol: c. 24. non Mars, ut *Suidae* in Θεὸς Ἄρης videbatur, ſed Bacchus. Moſis fuiſſe ſimulacrum opinatur *Huet*: Dem: Eu: IV, 3. Hodie quoque Mecchae lapidem nigrum Arabes colunt, quem *Selden*: de Diis Syr. II, 4. neſcire ſe dicit, an ſit lapis ille quadratus cuius mentio apud *Maximum*. ſed vide quae huic opinioni oppoſuit *Bochartus* Phal. II, 19. Hoc certe in loco eundem illum Bacchi lapidem ſignificari, cum ara illa loco ſimulacri fuerit, & forma arae bene conveniat, haud inmerito cenſebat *Ampliff*: *Cuper*: ad Laſt: de M. Perſi: p. 11.

13. Φύλαρχος δὲ &c.] Male apud *Euseb*: P. E. p. 156. B. & 164. A. editur Φίλαρχος. Dein in altero *Euseb*: loco, de Laud: Conſt: eſt πρὶν ἐπὶ πολέμους ἐξιέναι. In *Cod. Lipſ*: eſt πολέμῳ, id eſt πολέμιας. Adſcriptum autem & illi, & *Meerm*. erat hoc ſcholium. ὅτι καὶ Βούλγαροι ταῦτο ἐποιοῦν πρὸ τοῦ δέξασθαι τὸ ἄγιον βάπτισμα.

14. Τὴν Ἐρεχθέως καὶ Πραξιθέας θυγ. ἀν.] *Euseb*: de Laud: Conſt: Ἀθηναῖοι δὲ τὰς λευκέρας, καὶ τὴν Ἐρεχθέως θυγατέρα σφαιροειδέσαν μνημονεύουσιν, ubi vide *Valeſ*: *Cyriſt*: contra *Iuſt*: p. 128. & alii plures, Erechteum ipſum filiam Daemonibus maſtaſſe tradunt. ſed haec non pugnant. Notum quoque teſtari aliquos puellam, (immo duas ſe obtuliſſe nonnulli volunt) ultro ſe maſtandam obtuliſſe. V. *Meurſ*: de Regn: Ath: II, 13. qui de nomine etiam agit. quod vero addit Demarati apud *Stobaeum* Serm: 38. teſtimonium, quo Proſerpina vocatur, cum id nominis nuſquam ei tribui videam, ſuſpicor in auctore illo fuiſſe Περσεφόνην βύση. non ut editur Περσεφόνην βύση. nam *Clem*: *Alex*: in Protepti: p. 27. Φερεφάττη maſtatam dicit.

15. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν.] Ἀλλ' ἔτι γὰρ νῦν *Euseb*: *Cod. Lipſ*: & *Meerm*. ſed ut hoc l. ſic *Euseb*: in altero de Laud. Conſt.

16. Τὴν μεγάλην πόλιν.] Vide de la Cerda in Tertull: de Speſtac. n. 93. VALENT. Romam intelligit more ſeculi ſui. V. *Valeſ*: ad *Euseb*: Laud: Conſt: p. 256. ſollemne etiam epitheton, de quo *Vitring*. ad *Ioan*. Apoc. XVII, 18. & *Fabret*: ad Codic: Theod: T. VI. p. 292. ſcimus plures urbes hoc titulo fuiſſe

de-

μεγάλην πόλιν τῇ τοῦ Λατιαρίου Δίδε
 ἑορτῇ, σφαζόμενον ἄνθρωπον; καὶ οὐ
 δήπου τούτου ἕνεκα βρωτέον καὶ σάρ-
 κας ἀνθρώπων, ἐπέπερ διὰ τινὰ ἀνά-
 γκην εἰς θυσίαν ἄνθρωπος παρελήφθη.
 καὶ γὰρ ἐν λιμοῖς πολιορκούμενοί τι-
 νες, ἀλλήλων ¹⁷ ἐγεύσαντο, καὶ ὅ-
 μως ἐναγεῖς οὗτοι ἐνομίσθησαν, καὶ
 τὸ πρᾶγμα ἄσεβές.

§ 57. Καὶ μετάγε τὸν πρῶτον πό-
 λεμον τὸν γενόμενον Ῥωμαίοις περὶ
 Σικελίας πρὸς Καρχηδονίους ἀπο-
 σάντων τῶν Φοινίκων μισθοφόρων
 καὶ συναποσησάντων τοὺς Λίβυας,
¹ Ἀμίλκας ὁ Βάλκας ἐπικαλού-
 μενος, ἐπιστρατεύσας αὐτοῖς, ² εἰς
 λιμὸν οὕτω περιέσκησεν, ὥς τὸ
 μὲν πρῶτον τοὺς πίπτοντας ἐν
 ταῖς μάχαις ἐσθίειν, ἐπιλειπόντων
 πάντων δεύτερον τοὺς αἰχμαλώ-
 τούς, τρίτον τοὺς οἰκέτας, ὕψερων
 δὲ

Megalopoli in Latiarii Iouis festo ho-
 minem solere iugulari? Nec tamen
 propterea hominum carnes comeden-
 dae sunt. Necessitate enim aliqua ef-
 fectum est, ut in sacrificium homo
 fuerit assumptus. Nam fame laborantes
 in obsidionibus aliqui se mutuo come-
 derunt: & tum ipsi scelere inquinati,
 tum facinus impium existimatum est.

§ 57. Ac post primum quidem bellum
 quod de Sicilia a Romanis aduersus Car-
 thaginenses gestum est, cum Phoenices
 mercenarii milites defecerint, simulque
 alios Poenos in defectionem induxissent,
 Amilcar cognomento Balcas expeditio-
 ne in ipsos facta in eam uictus inopiam
 redegit, ut primum eos qui in praeliis
 caderent, in cibum fumerent: deinde ubi
 illi quoque defecerint, captiuos occide-
 rent, eorumque carnibus uescerentur:
 postea in seruos manus iniicerent: po-
 stre-

decoratas, in primis vero Romam & Constan-
 tinopolin, unde dubium aliquando, quatenam
 intelligatur, ut apud *Liban*: Epist: 699. &
 alibi. De re ipsa pulcre *Min. Fel.* c. 1. *bo-*
dieque ab ipsis Latialis Iupiter homicidio
colitur, & quod Saturni filio dignum est,
mali & noxii hominis sanguine saginatur.
 Idem alii docent, dixi in *Fer*: *Dav*: L. II,
 14. nota etiam Graecos literam ρ in hac vo-
 ce retinuisse, uti Romanis *Latialis* & *La-*
tiaris Iupiter dicitur, qua de re *Casaub*: ad
Sueton: in *Calig*: c. 22. Pro σφαζόμενον
Euseb: de *Laud*: Conft: σφαγιαζόμενον.

17. Ἐγεύσαντο.] Uti L. I, 53. & II, 12.
 ubi vide.

1. Ἀμίλκας ὁ Βάλκας.] Miror interpretem

Gallicum non subodoratum fuisse mendum in
 isto verbo. Lege Βάρκας. V. Polyb. L. I.
 VALENT. Conspirant omnes *codd.* in manife-
 stum errorem. e Polyb. I, 56. ubi iisdem
 plane verbis dicitur Βάρκας, res liquidissimo
 apparet. sed Auctor memoriae vitio labi po-
 tuit. Quae statim sequuntur, de carne hu-
 mana in cibum adhibita, legas quoque apud
Polyb. cum quo nostrum hunc locum recte
 contendit *Reiskius* Anim: ad Polyb. p. 76.
 id quod addit, tandem commilitones sorte
 ductos in cibum fuisse adhibitos, simile est
 illis, quae de Usipiorum cohorte narrat
Tacit: in *Agric*: c. 28.

2. Εἰς λιμὸν ὁ π.] Forte εἰς λιμὸν ὁ σφοδρὸν
 περιέσκησεν. REISK. Pro οὕτω *Meerm.* οὕτως.

2.

ſtremo uero cum omnia alia iam conſumpta eſſent, in ſe mutuo conuerſi ſorte eductos commilitones comederent: Hos Amilcas ubi tandem expugnauit, atque in poteſtatem recepit, elephantibus conculcandos curauit: quaſi fas non eſſet, ut cum aliis hominibus amplius commiſcerentur. Et neque ipſe propterea quod aliqui auſi id fuiſſent, hominum eſum unquam admifit: neque filius ipſius Annibal, cum quidam ei in Italiam exercitum ducenti conſuleret, ut hominibus edendis exercitum aſſuefaceret, ne uictus inopia premi unquam poſſent. Non igitur quia fames & bella in cauſa fuerunt, ut caetera animalia in cibum adhiberemus, propterea etiam uoluptatis cauſa idem perpetrandum eſt. Quemadmodum neque humanarum carnum eſum unquam admifiſimus. Neque quia poteſtatibus quibusdam animalia ſacrificauerunt, iccirco comedenda etiam ea ſunt. quippe cum neque illi qui homines immolabant ea de cauſa ipſorum quoque car-

δὲ καὶ ἐπ' ἀλλήλους ὀρμῆσαι, καὶ κλήρῳ τοὺς ſυſτρατιώτας ἐσθίειν. ἀλλ' ὅγε Ἀμίλκας λαβὼν ὑποχειρίου, διὰ τῶν ἐλεφάντων συνεπάτησεν, ὥς οὐχ ὅσιον ἔτι τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αὐτοὺς ἐπιμίγνυσθαι, καὶ οὔτε αὐτὸς παρεδέξατο διὰ τὸ τολμῆσαι τινὰς ³ τὴν ἀνθρωποφαγίαν, οὔθ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀννίβας· ᾧ ſυνεβούλευε τις εἰς τὴν Ἰταλίαν ſτρατεύοντι, ἐθίſαι ἀνθρωποφαγεῖν τὸν ſτρατὸν, ὥς μὴ τροφῆς ἀποροῖεν. οὐ τοίνυν ἐπεὶ ⁴ λιμοὶ καὶ πόλεμοι αἴτιοι τῆς τῶν ἄλλων ζώων βρώσεως γεγόνασιν, ἐχρῆν ταύτην καὶ δι' ἡδονὴν παραδέξασθαι, καθάπερ οὐδὲ τὴν ἀνθρωποφαγίαν προσηκάμεθα. οὐδὲ ἐπεὶ ⁵ θυσίαν ⁵ τιſι δυνάμεσι ζῶα, ἐχρῆν καὶ ἐσθίειν αὐτά. οὐδὲ γὰρ ἀνθρώπους θύσαντες, ἐγεύσαντο τούτου γε ἕνεκα σαρκῶν ἀν-

C c 3

3. Τὴν ἀνθρωποφαγίαν.] Male *Cod. Lipſ. & Meerm.* ἀνθρωποφαγίαν. & ſic iterum paullo poſt ἀνθρωποφαγεῖν τὸν ſτρατὸν, ac dein ἀνθρωποφαγίαν προσηκάμεθα.

4. Λιμοὶ καὶ πόλεμοι.] *Cod. Bodl.* λιμοὶ κ. π. vocabula illa paſſim confundi alibi dicitur. hic quod dedimus, unice verum eſt. Plura eorum ſunt exempla quos *bellorum ultima, caſus extremi, longae dira obſidionis egeſtas*, ut de Vaſconibus *Iuven. XV*, 95. carne humana vitam tueri coëgerunt. De Celtis, I-

beris aliſque id adſcribat *Strabo* L. IV. p. 39. Idem Critognati conſilium apud *Caesar*: B. G. L. VII. c. 77. κατὰ τινὰ μικροτάτην ſυμφορὰν ſic fieri dicit *Athenag.* de Reſur: mort. p. 63. ubi quid iuris naturae interpretes, hac de re ſtatunt, *Rechenberg.* indicat. Paullo poſt pro ἀνθρωπίνων *Meerm.* ἀνθρωπείων. vide ad L. I, 9.

5. Τιſι δυνάμεσι.] Sic iterum paullo poſt τὰς ἐν τῷ παντὶ δυνάμεις memorat. ſed vide ad § 34.

ἀνθρωπίνων. ἀλλ' ὅτι μὲν τῷ θύ-
ειν οὐχ ἔπεται τὸ καὶ ἐσθίειν
πάντως τὰ ζῶα, διὰ τούτων
ἀποδεδεικται.

§ 58. ἰ Ὅτι δὲ οὐδὲ θεοῖς,
ἀλλὰ δαίμοσι τὰς θυσίας, τὰς
διὰ τῶν αἱμάτων προσήγαγον οἱ
τὰς ἐν τῷ παντὶ δυνάμεις κα-
ταμαθόντες, καὶ τοῦτο πεπίστυ-
ται παρ' αὐτῶν τῶν θεολόγων.
καὶ μὴν ὅτι τούτων οἱ μὲν,
² κακοποιοὶ, οἱ δὲ, ἀγαθοὶ,
οἱ οὐκ ἐνοχλήσουσιν ἡμῖν ἀπαρ-
χομένους ἐκ μόνων ὧν ἐσθίομεν
καὶ τρέφομεν, ἢ τὸ σῶμα, ἢ
τὴν ψυχὴν, καὶ τούτου μέμνην-
ται. ὀλίγα δ' ἔτι προσθέντες,
ὡς καὶ αἱ ἀδιάστροφοὶ ἔννοιαι
τῶν πολλῶν ἐπιβάλλουσι τῇ ὁρ-
θῇ περὶ τῶν θεῶν ὑπολήψει,
τὸ ³ βιβλίον περιγράφομεν. λέ-
γου-

carnibus uescerentur. Ex animalium igitur sacrificio non sequi, ut continuo comedere quoque eorum carnes debeamus, his satis, ut puto, demonstratum est.

§ 58. Quin illud quoque a Theologis ipsis est confirmatum, huiuscemodi sacrificia quae carnibus & sanguine fiunt, non diis sed daemonibus ab illis offerri consueuisse, qui potestatum quae in universo sunt, naturam exploratam haberent. Nam alios ex ipsis daemonibus maleficos, alios bonos ac benignos esse, qui turbationem tamen nullam nobis sint allaturi, si ex iis tantum primitias obtulerimus, quibus uescimur, & uel corpus, uel animam enutrimus, ab iisdem quoque assertum esse constat. Proinde si illud tantum modo adiunxerimus, ut uel quorum libet hominum minime deprauatas ac peruersas sententias a recta de diis opinione non aberrare ostendamus, li-
bro

1. Ὅτι δὲ οὐδὲ θεοῖς.] Non omittam, quin exiguas etiam quasdam scripturae varietates hic annotem. Cum enim hic quoque locus, eodem in libro eiusdem auctoris adducatur, scriptum illic est οὐ θεοῖς. paulloque post προσήγον. infra καὶ οὐκ ἐνοχλήσουσιν. quamvis absit a scripto Pamphili exemplari conjunctio, nec etiam illius loco sit articulus δ, ut apud Porphyrium. VICIORIUS. Δὲ non est in *Cod. Meerm.* usque ad illa ἀπαρχομένοις &c. leguntur apud *Euseb.* p. 153. C. pleraque eorum habet quoque *Cyrill.* Adv. Iul. L. IX. p. 306. D. paullo ante καὶ ante ἐσθίειν deest *Cod. Lips. & Meerm.* Pamphili προσήγον est etiam apud *Cyrill.* de re ipsa, quam Noster & alii adserunt, vide *Galeum* ad *Lamblich.* Myst. p. 270.

2. Κακοποιοὶ, οἱ δὲ ἀγ.] Bene illi opponuntur. uti Latinis *bona Iuno* & similia de *propiis* dicuntur. vide *Spanb.* ad *Iulian.* Orat. I. p. 295. Recte *Abreschius* οἱ οὐκ ἐνοχλήσουσιν. de cuius vocis constructione supra dictum.

3. Βιβλίον περιγράφομεν.] Viro D. ad *Diod.* p. 5. rescribendum videbatur παραγράφομεν. παραγράφειν quippe esse *circumscribere*, finire. περιγράφειν autem *cancellare*, circumscribere signis, quae indicarent illis intercepta signis esse delenda. Nec negavero alterum horum verborum alterius locum perperam subinde occupasse, exempla dabit Erud. *Abresch.* Dil. Thuc. Auc. p. 367. metaphora tamen ducta ab illis quae circumscribendo defini-

bro finem imponemus. Dicunt itaque & ex poetis illi qui paulum ſapiunt.

Quis eſt adeo ſtultus, quis adeo credulus,

Et imperitus, ut deos ipſos putet,

Fumante bili, & carne nudis offibus

Quae uel laborans fame non eſſet canis,

Laetari, & ipſum id accipere bonoris loco?

Alius uero ait.

Tus, & placentas, libaque hic ſola offeram.

Nam non amicis maſto, ſed coeleſtibus.

§ 59. Quia etiam Apollo cum iuxta patria inſtituta ſacrificandum iubet, hoc

γοῦσι γοῦν καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἐπ' ὀλίγον ſωφρονοῦντες.

4 Τίς ὧδε μῶρος καὶ λίαν ἀνείμενος,

5 Εὐπίστος ἀνδρῶν, ὅς τις ἐλπίζει θεοῦς Ὀσῶν ἀσάρκων καὶ χολῆς πυρουμενης,

6 Ἄ καὶ κυσὶν πεινώσιν οὐχὶ βρώσιμα,

7 Χαίρειν ἅπαντας καὶ γέρας λαχεῖν τόδε;

Ἄλλος δὲ Φησὶν.

7 Ψαισὰ, λιβανωτὸν τε μόνον ταύτων θήσομαι.

Οὐ τοῖς φίλοις θύω γάρ, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς

Τανῦν.

§ 59. Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων παραινῶν θύειν κατὰ τὰ πάτρια, του-

mus, περιγράφειν βιβλίον h. l. dicitur, ut aliis περιγράφειν λόγον, ὑποθήκας &c. de quibus *Wesseling.* ad *Diod. Sic. I.* 41. Statim οἱ γ' ἐπ' vel ἐπ' ὀλίγον reſtitui volebat *Abresch:* nihil verius.

4. Τίς ὧδε μῶρος &c.] V. Grotii Excerpt: p. 923. ſeq: etiam carmina p. 97. ψαισὰ &c. idem Grotius vertit. VALENT. Dubitat Grotius an ex tragoedia, an comoedia, an aliunde petita ſint. cothurnum tamen, non ſoccum, reſpicere mihi videntur cum *Gatak:* ad *Anton:* X, 8. verſus ipſos plures memorarunt, unde de ſcriptura certius deliberari poterit. ac primum quidem *Clem: Alex:* Strom: L. VIII. p. 719. *Cyrrill:* contra *Iulian:* L. IX. p. 306. & Grotius eodem modo conſtituunt, nili quod varietur in ἀνείμενος, pro quo *Clem:* ἀνείμενος.

5. Εὐπίστος ἀνδρῶν.] Ἄπιστος Grotius edidit, ſed contra veniunt ceteri. Reiskius malebat εὐπίστος. pro ἐλπίζει apud *Cyrrill:* eſt ἐλπίζει.

non male. dein *Meerm.* ὡς. ὅσων. ἀσάρκων.

6. Χαίρειν ἅπαντας &c.] Forte διγόντας aut λαχόντας. REISK. Grotius pro ἅπαντας dedit ἀπαρχῇ, quod *Edit. Catabr. & Gatak.* ad *Anton.* ſequuntur. ἀπάτη eſt apud *Clemmentem*, ſed vulgatum tuetur *Cyrrillus.* Pro λαχεῖν, perperam *Lipſ. Cod.* λάχειν, quem *Reiskius* λείχειν voluiſſe conieciēbat. λαχεῖν γέρας *Homeri* eſt *Iliad:* Δ, 49. & Ω, 70. &c. alii quoque λαβεῖν γέρας, ut *Eurip.* Hec. 41. & *Sophocl.* *Aiac.* 837. Sententiam ipſam & Noſter & alii paſſim ingerunt. Vide ſupra, & *Gatak:* Adv: Miſc: II, 11. qui horum oblitus non fuit.

7. Ψαισὰ, λιβαν. &c.] Eodem modo haec Grotius. In prioribus *edd.* erat μόνον τ' αὐτῶν ἤσομαι. nec ſecus in *Cod. Lipſ.* cum neſciamus quomodo fragmen hoc ceteris aptum nexumque fuerit, nihil temere tento. Ψαισὰ & λιβανωτὸν quid vocarint, ſupra diximus.

1.

τουτέσιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν
 πατέρων , ἅπαν ἄγειν
 ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος.
 τὸ δὲ παλαιὸν διὰ ποπᾶ-
 νων καὶ τῶν καρπῶν ἦν ,
 ὡς ἀπεδείξαμεν. ὅθεν καὶ θυ-
 σίαι , καὶ θυηλαί , καὶ
 θυμέλαι ἐκαλοῦντο , καὶ αὐτὸ
 τὸ θύειν τοῦ θυμῶν εἶχε-
 το , καὶ τοῦ νῦν παρ' ἡμῶν
 λεγομένου ἐπιθύειν. ὃ γὰρ ἡμεῖς
 νῦν θύειν λέγομεν ἔρδειν ἔλε-
 γον.

5 Ἐρδον δ' Ἀπόλλωνι τελεήσας
 ἑκατόμβας

Ταύρων ἢ δ' αἰγῶν ,

§ 60. Ἀγνοοῦσι δὲ οἱ τὴν
 πολυτέλειαν εἰσαγαγόντες εἰς τὰς
 θυσίας , ὅπως ἅμα ταύτη ἔ-
 σμὸν κακῶν εἰσήγαγον , δεισιδαι-
 μο-

hoc est patrum nostrorum more, re-
 ferre omnia ad ueterem consuetudinem
 uidetur. Vetus enim sacrificandi mos, ut
 iam ostendimus, erat ut libis & frugibus
 tantum modo uterentur. Vnde & sacri-
 ficia hoc est θυσῖαι, & θυηλαί & θύ-
 ματα, id est libamina, & suffimenta: &
 uerbum ipsum θύειν, quod est sacrificare,
 a suffiundo. i. ἀπὸ τοῦ θυμῶν diceba-
 tur: id quod nunc ἐπιθύειν id est super-
 sacrificare dicimus. quod enim nunc θύ-
 ειν. i. sacrificare dicimus, ἔρδειν antiqui-
 tus, id est facere appellare consueuerant.

Sacra etenim, ut inquit, magno fa-
 ciebant splendida Phoebo

Tauris, atque capris.

§ 60. Qui autem ita sumtuosa ac
 magnifica sacrificia introduxerunt igno-
 rant quantam una cum ipsis malorum
 copiam in uitam hominum inuexerint
 fu-

1. ἅπαν ἄγειν.] Lege uno verbo ἀπανῶν. τὰ ante πάτρια non est in Lipsiens. Reisk.

2. Καὶ θυηλαί, καὶ θυμέλαι ἐκαλ.] Priori voce utitur etiam supra § 6. ubi vide. Potter. Arch. Gr. L. II. c. 4. intelligit arculas, in quibus primitiae adservabantur. Confer Suidam. Θυμέλη Suidae ὁ βωμός. & sic saepe. vide Barnes. ad Eurip. Ion. 46. inde ad aram scenicam translata vox, qua de re Bergler. ad Alciph. II, 3. & Phrynico autem colligi potest, aliquos sic olim θυλήματα etiam vocasse. locum adduxit Cel. Rubnken. ad Tim. Lex. in Θυήματα.

3. Θύειν τοῦ θυμῶν εἶχ.] Lege quae disputat magnus Graevius Lect. Hes. 8. testimonio hoc eam in rem opportune usus. Ἐπιθύειν, quod sequitur, dicebant de illis qui tus primoribus digitis arreptum in aram inver-

gebant, adeoque veteris significationis, qua θύειν tus adolere notat, manifesta servat vestigia, ut bene Clar. Wesfeling. ad Diod. Sic. XII, 11. Nostri non oblitus.

4. Νῦν θύειν λ. ἔρδειν ἔλεγον.] Aibem. Deipnosoph. XIV, 23. Ὅμηρος τὸ ῥέζειν ἐπὶ τοῦ θύειν τάσσει. τὸ δὲ θύειν, ἐπὶ τοῦ ψικῆς μεταδρόμια θυμῶν. καὶ οἱ παλαιοὶ τὸ θύειν δρῶν ἀνέμαζον. Lege quae ibi magnus Animadversor, & quae supra dicuntur § 44. nobis in re notissima verbosis esse non licet. Latinorum facere & operari pueri norunt.

5. Ἐρδον δ' Ἀπόλλ. &c.] Homeri sunt, Iliad. A, 315. simile est illud Iliad. B, 306. quod laudat Plat. in Alcib. 11. p. 459. A. & sic ille saepius.

1. Ἐσμὸν κακῶν.] Vide ad L. I. § 34.

superſtitionem, luxum, opinionem de diis quod corrumpi largitionibus queant, quod ſacrificiis iniuſtitiam redimant. Nam qua alia de cauſa alii terniones auricornes, ea eſt autem trium uiſtimarum oblatio, alii centibouia hoc eſt hecatombas faciebant: Olympias uero Alexandri mater millia ex quibus libet ſacrificabat: niſi quia ſumptuoſus apparatus, ubi ſemel incepit, in ſuperſtitionem omnino inducit? Nam cum iuuenis ſumptuum magnificentiis, boumque ut inquirunt, & aliorum animalium epulis oblectari deos cognorit, prompte admodum ſcilicet temperans efficietur. quo pacto enim huiuscemodi ſacrificia grata diis eſſe exiſtimet, non licere ſibi omnia iniuſte agere opinabitur? cum ſe peccata omnia

non

μανίαν, τρυφήν, ὑπόληψιν τοῦ δεκάζειν δύνασθαι τὸ θεῖον, καὶ θυσίαις ἀκείσθαι τὴν ἀδικίαν. ἢ πόθεν οἱ μὲν τριτύας χρυσοκέρως, οἱ δ' ἑκατόμβας; Ὀλυμπιάς δ' ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ πάντα χίλια ἔθυσεν, ἅπαξ τῆς πολυτελείας ἐπὶ τὴν δεισιδαιμονίαν προαγοῦσης. ὅταν δὲ νέος θεοὺς χαίρειν πολυτελείαις γνῶ, καὶ ὡς φασὶ, ταῖς τῶν βοῶν καὶ τῶν ἄλλων ζώων θοίναις, πάντ' ἂν ἐκὼν ſωφρονήσειεν, πῶς δὲ κεχαρισμένα θύειν ἡγούμενος τοῖς θεοῖς ταῦτα, οὐκ ἐξεῖναι ἀδικεῖν οἰήσεται αὐτῷ, μέλλοντι διὰ τῶν θυσιῶν ἐξωνεῖσθαι τὴν

D d

2. Ἀκείσθαι τὴν ἀδικίαν.] Imitatur Platonem ſuum, quem excitatum vide ſupra ad § 31. ἰᾶσθαι ἀδικίαν Eurip. Orest. 651. & alii. ἀκείσασθαι τὴν ἡμαρτάνα dicit Herod. ad quem V, 91. adi Weſſelingium.

3. Τριτύας χρυσοκέρως.] Sacrificiorum hoc genus eſt notiſſimum ex Schol. Ariſtoph. in Plut. 280. multisque aliis. τριτύν tamen paullo aliter quam ille explicat Etym. in V. Conſer Henſterb. ad Ariſtoph. l. l.

4. Πάντα χίλια ἔθυσεν.] Mallem ſic legere πέντε χίλια ἅπαξ, uno eodemque tempore 5000 immolauit. VALENT. Πέντε inſecta & abſurda h. l. coniectura. πάντα bene habet. millena quaeque, ut boves mille, oves totidem, ſues item & capras. & ſic porro. REISK. Bene Felic. millia ex quibus libet. πάντα id eſt ἐκάστου γένους. ſic prorfus πάντα θύειν ἐκατόν, quod e Pind. laudat Strabo III. p. 107. Athen. IV, 10. & ad utrumque locum Caſſ. quem iam teſtimonium dicere iuſſerunt V. D. ad Herod. IV, 88.

5. Ὅταν δὲ νέος.] X qui ſequuntur verſus leguntur apud eundem in eodem l. Leſtio vero quatuor locis inmutata eſt, fidelius illic, niſi fallor, cuſtodita. primum diſerimen ποτ' ἂν ἐκὼν. maniſeſto melius. nam quod eſt hic ἀδικήσιν οἰήσεται αὐτῷ ſine dubio rectum eſt, cum illic depravate legatur numero multitudinis: generandi caſu αὐτῶν, confirmante etiam ſcripto exemplari noſtram hanc lectionem. Infra, θεοῖς δὲ ἀρίστη μὲν ἀπαρχή. & in extremo verſu κατακλιθεῖν. variata una litera tantum in media ſyllaba eius nominis. Quod tamen multum ſententiam variat, ac meliorem reddit: ſtatimque συντάξεων δόσεις. VICTORIUS.

6. Καὶ τῶν ἄλλων ---] In prioribus Editionibus eſt καὶ ταῖς τῶν ἄλ. quod praefert etiam Cod. Lipſ. & Meerm. Deinde verum eſt Euſeb. P. E. p. 152. D. ποτ' ἂν ἐκὼν.

7. Παντ' ἂν.] Pro πάντ' ἂν ſubſtitui πῶς ἂν inveni poſtea apud Euſebium ποτ' ἂν. VALENT.

8.

τὴν ἀμαρτίαν. πεισθεὶς δὲ, ὅτι τοῦτων ἡ χρεῖαν οὐκ ἔχουσιν οἱ θεοὶ, εἰς δὲ τὸ ἥθος ἀποβλέπουσι τῶν προσιόντων, μεγίστην θυσίαν λαμβάνοντες τὴν ὁρθὴν περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν πραγμάτων διάληψιν, ὃ πῶς οὐ σώφρων, καὶ ὅσιος, καὶ δίκαιος ἔσται.

§ 61. Θεοῖς δὲ ἀρίστη μὲν κατὰρχὴ, νοῦς καθαρὸς καὶ ψυχὴ ἀπαθὴς, ἡ οἰκείον δὲ καὶ τὸ μετρίως μὲν ἀπάρχεσθαι τῶν ἄλλων, μὴ παρέρχων δὲ, ἀλλὰ σὺν πάσῃ προθυμίᾳ, ἃ εἰκέναι γὰρ δὴ τὰς τιμὰς, ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν προεδρίαις, ἃ ἐπαναστάσεις τε καὶ κατακλίσεις, οὐ συντάξεις δέισειν, οὐ γὰρ δὴ ἄνθρωπος μὲν ἐρεῖ,

4 'Εἰ

non difficulter sacrificiis redempturum putet? At si contra persuasum id haberit, deos sicut uanis istis opum affluentis minime indigere, ita ad mores accedentium respicere, rectaque eorum de ipsis, rerumque natura contemplationem maximi sacrificii loco admittere, nullo modo temperans, & sanctus, & iustus euasurus non est.

§ 61. Diis autem pura mens & anima affectibus carens optima oblatio est. Accommodatum item ipsis est, ut ex aliis quoque moderate, non negliger, sed omni cum promptitudine primitias consecremus. Esse enim honores similes debent bonorum praefessionibus, dum illis decedimus, atque asurgimus, non pensionum solutionibus. non enim uidelicet ita homo dicet,

Si

8. Χρεῖαν οὐκ ἔχουσιν. &c.] Vide quae diximus § 33. Deum τὸ τῶν θυόντων ἥθος, ἢ πρὸς τὸ τῶν θυομένων πλῆθος βλέπειν dixit § 15. voci προσεῖναι inesse significationem obsequii, venerationis & cultus religiosi, saepe iam observasti. male Meerm. pro μεγίστην dat μεγίστων. in margine legebatur: Ζῇ ὅτι ὁ θεὸς εἰς τὸ ἥθος τοῦ ἀνθρώπου ἀφ' ὧν, καὶ οὐ πρὸς τὸ θύμα.

9. Πῶς οὐ σώφρων, καὶ ὅς. καὶ δίκαιος.] Uti infra iungit φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, L. IV, 21. Prorsus uti hic σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, S. Paullus ad Titum I, 8. quae cum h. l. contendit Westf.: uti quae statim sequuntur, cum Euang. Ioan. IV, 24. σωφροσύνη, δικαιοσύνη & ὁσιότης sic iunguntur Plat. in Lyl. p. 494.

1. Οἰκείον δὲ καὶ τὸ μετρίως.] Putavi legi oportere οἰκείων. ideoque verti ut videtis. Nunc ex Euseb: edoctus, qui habet etiam οἰκείον, melius sic reddi potest, consentaneum etiam Diis esset, moderate quidem ex aliis

libare. VALENT. Antea legebatur μετρίων. nec secus Euseb: Lipsf. & Meerm. Cod. μέτρον fuisse opinor.

2. 'Εοικέναι γὰρ δὴ τὰς τ.] Forte εἰκέναι γὰρ δεῖ (quod etiam est in Cod. Lipsf.) τὰς τῶν θεῶν τιμὰς. REISK. Δεῖ pro δὴ quoque re-finixeram, & praeiverat iam Elsn: ad Paull: II Corinth. IX, 7. nec secus est in Cod. Meerm. Apud Euseb: editur δὴ.

3. 'Επαναστάσεις τε καὶ κατακλίσεις.] Euseb: Cod. habet ὑπαναστάς. καὶ κατακλίσις. οὐ συντ. δόσεων. VALENT. Recte Lipsf. κατακλίσεις. a κλίνειν. sed in δέισειν male cum vulgato consentit. recte interpres conjecit δόσεων. συντάξεις sunt contributiones cuique scriptae, quas inviti omnes praestant. REISK. Inapte haec leguntur, sed levi opera ex Eusebio emendari possunt. Confer ad haec notata Cel. Westf: ad Euang. Matth. XXIII, 6. cum Lipsf. Cod. consentit Meerm.

4.

Si beneficii accepti es memor, neque
amas,

Amare te contra uolo, beneficium ad-
augens,

Quippe cum huiusce rei causa in te id
contulerim:

Deo uero his iisdem ſatis non erit. Iccirco Plato bono uiro conuenire inquit ſacrificare, & uerſari ſemper cum diis notis, dedicationibus, ſacrificiis, atque omni cultu: ma- lum autem fruſtra multum laborem erga deos ſuſcipere. Bonus enim & quae ſacrificanda, & a quibus abſti- nendum, quaeque ſectanda, ex qui- busque primitiae offerendae diis ſint, optime nouit. Prauus uero ex propria affectione & ex iis quae ipſe appetit, honores diis offerens impie potius ſe gerit quam pie. Vnde neque cum iis qui male aſſueti fuerint, Plato ſi-

4 Εἰ μνημονεύεις, εὖ παθὼν,
Φιλεῖς τέ με,

Ἀπέχω πάλαι, Φιλῶνε, παρὰ
σου χάριν.

5 Τούτου γὰρ αὐτὴν ἔνεκεν πρὸς
σὲ κατεθέμην.

Θεὸς δὲ οὐκ ἄρκεῖται τοῦτοις. δι-
όπερ ὁ Πλάτων τῷ μὲν ἀγαθῷ θύ-
ειν Φησὶν προεῖρηται καὶ προσημιλεῖν
αἰεὶ τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀγαθή-
μασι καὶ θυσίαις, καὶ τῇ πάσῃ
ἡεραπείᾳ· τῷ δὲ κακῷ μάλιστα περὶ
θεοῦ τὸν πολὺν εἶναι πόνον. ὁ γὰρ
ἀγαθὸς οἶδεν ἅ θυτῶν, καὶ ὧν ἄ-
φεκτέον, καὶ τίνα προσεγκτέον,
καὶ τίνων ἑπαρκτέον, 7 ὁ δὲ Φαῦ-
λος ἐκ τῆς οἰκείας διαθέσεως καὶ
ὧν αὐτὸς ἐσπύδαμεν, προσάγων
τοῖς θεοῖς τὰς τιμὰς, ἀσεβεῖ
μᾶλλον ἢ εὐσεβεῖ. διὸ οὐδ' οἶεται
δεῖν τοῖς Φαύλοις ὁ Πλάτων ἐθισμοῖς
D d 2 συμ-

4. Εἰ μνημονεύεις &c.] Grotius vertit V. Excerpt. VALENT. P. 911. quem ſecutus eſt. Pro Φιλῶνε παρὰ σου χάριν antea legebatur Φι- λῶν: ἐπαλλάσσου χάριν. a quibus non multum abit Cod. Lipſ. ſcriptura, ἀπέχω πάλαι Φιλεῖς, ἐπαλλάσσου τὴν χάριν. quibus unde color quaeri poſſit haud ignoro. vulgatum tamen praefero. ἐπαλάσσου τὴν χάριν, dat Meerm. pro πάλαι Cod. Bodlei. πάλιν.

5. Τούτου γὰρ αὐτὴν &c.] Male priores edd. πρὸ σὲ κατεθέμην. κατατίθεσθαι τινι χά- ριν, pro beneficium depositi inſtar, (id enim proprie eſt κατατίθεσθαι, unde hoc modo de- positum beneficium eleganter ἀποκείσθαι Graecis dicitur) apud aliquem collocare, habemus apud Lucam A. Apoſt. XXIV, 27. ubi vide Interpr. & Wolf. ad Liban. Epist. 215.

ſed in illis exemplis cum dandi caſu con- ſtruitur. ut Noſter Demaſt. in Neaer. p. 864. B. πρὸς αὐτὴν τὴν ἀνθρωπὸν χάριν κατατί- θεσθαι. Idem de Rhod. Libert. p. 145. B. μεγάλην εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι πρὸς αὐτὸν. quod eis tina dixit Ariſtid. T. I. p. 38. & Charit. IV, 5. p. 72. ubi loquendi genus diligenter inluſtrat D'Orvillius. in verſu ſuperiori τὴν ante χάριν e Cod. Lipſ. adoptandum eſſe, & in hoc metrum poſtulare ἔνεκα Reiskius mo- nebat.

6. Ἀρκεῖται τοῦτοις.] Poſt τοῦτοις ponen- dum ſignum interrogationis. nam eſt oratio in forma interrogationis inſitians. REISK.

7. Ὁ δὲ Φαῦλος —] Saepe Φαῦλοι oppo- nuntur ἀγαθοῖς, ſed quod inde colligat Ier. Markl. ad Max. Tyr. VIII, 3. ibi pro
δα-

συμπεριφέρεισθαι τὸν φιλόσοφον οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς εἶναι φίλον, οὔτε τοῖς ἀνθρώποις συμφέρον, ἀλλὰ μεταβάλλειν μὲν ⁸ πειρᾶσθαι εἰς τὸ ἄμεινον, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν πρὸς αὐτὰ μὴ μεταβάλλεσθαι· μετιέναι δὲ τὴν ὁρβὴν ὁδὸν αὐτὸν πορευόμενον, μήτε κινδύνους τοὺς ἀπὸ τῶν πολλῶν εὐλαβούμενον, μήτε τὴν ἄλλην, εἴ τις γίγνοιτο, βλασφημίαν. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη, ⁹ Σύρους μὲν τῶν ἰχθύων μὴ ἂν γεύσασθαι, μηδὲ τοὺς Ἑβραίους συῶν, Φοινίκων δὲ τοὺς πολλοὺς, καὶ Αἰγυπτίων βοῶν θηλείων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων πολλῶν μεταβαλεῖν αὐτοὺς σπουδασάντων, ¹⁰ θάνατον ὑπομεῖναι μᾶλλον, ἢ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς τῆς φύσεως νόμους καὶ τὰς θείας παραγγελίας φόβων

simul uersari philosophum debere existimat: quippe cum neque id gratum diis, neque hominibus utile futurum sit: sed dare quidem operam uult philosophum, ut in meliorem statum immutentur homines: si uero minus id potest, ipsum in eorum malas consuetudines delabi non uult: sed nullius periculi, nulliusque infamiae uulgi habita ratione recta uia progrediendum ipsi esse censet. Nam absurda res fane esset, si cum & Syri e piscibus, & Hebraei ex suibus, & plerique ex Phoenicibus & Aegyptiis ex bobus foeminis gustare nullo modo uelint, sed cum reges multi uim inferrent, subire potius mortem, quam instituta patria uiolare proposuerint: nos naturae leges & diuina praecepta terrorum

hu-

δειλοῖς forte legendum esse φαύλοις, cum sequatur ἀγαθοῖς, id quidem fecus uideri potest. δειλὸς enim saepe idem quod κακὸς, etiam nullo ad bellum respectu, ut apud *Theogn.* in Sent. 105. & 108. Pythagorei sic solent uerbum istud usurpare, testem habeo V. D. ad *Pyth.* Aur. Carm. 21. Statim observa elegantem metaphoram in *συμπεριφέρεισθαι*, sumtam a navibus, quae uentis iactantur. *περιφέρεισθαι* sic habemus in *Epist.* ad *Eph.* & ad *Hebr.* paullo post pro φίλον pessime *Bodlei.* φίλτρον.

8. Πειρᾶσθαι εἰς τὸ ἄμεινον.] Forte αὐτὰ εἰς τὸ ἄμεινον. REISK. Τὸ deerat *Lips. Cod.* & paullo post pro βλασφημίαν *Meerm. Cod.* & *Lugdun.* Editor βλασφημία.

9. Σύρους μὲν τῶν ἰχθύων μὴ ἂν γεύσασθαι.] Idem

docet *Porphyr.* infra L. IV, 15. Rei testimonia & originem dixerunt multi. Vide *Reland.* Palaeft. L. III. p. 592. & V. D. ad illa *Ouid.* II. Fast. 474.

Nec uolant timidi piscibus ora Syri. Volunt ideoque aliqui Homerum, genere Syrum, patriae more heroibus suis pisces non tribuere. Vide *Albem.* L. IV, 14. Nec tamen omnibus hoc Syris commune fuisse, sed illis qui Astarten colebant, colligas ex *Artemid.* I, 9. ἰχθύας πάντες ἐσθίουσι πλὴν Σύρων τινῶν τὴν Ἀσάρτην σεβομένων. Mox pro Φοινίκων δὲ *Meerm.* Φοινίκων τε.

10. Θάνατον ὑπομεῖναι μᾶλλον.] Vide quae notauimus ad L. I, 2. *Cicer.* Tuscul. V, 27. *Aegyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutae mentes prauitatis erroribus,* quam-

humanorum, aut maledicentiae alicuius causa transgredi non uereremur. Magna profecto diuinus coetus affici indignatione merito poſſet, deorum ſimul & diuinorum uirorum, ſi ad prauorum hominum opiniones conuerſos, & uano quodam eorum rumore perterritos nos uideret, qui mortis meditationem aliis quotidie in uita prae nobis ferre conſueuimus.

ἕνεκα ἀνθρωπίνων, ἢ τινος βλασφημίας τῆς ἀπὸ τούτων αἰρεῖσθαι παραβαίνειν. ἢ μέγα ὁ θεῖος χορὸς ſχετλιάσειεν ἂν θεῶν τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρῶν θείων, πρὸς ἀνθρώπων φαύλων δόξας ὁρῶν ἡμᾶς κεχηνότας, καὶ τὸν παρὰ τούτων φόβον ὑφορωμένους, οἱ καθ' ἡμέραν μελέτην ἐν τῷ βίῳ, ἢ τὸ ἀποθνήſκειν τοῖς ἄλλοις πεποιήμεθα.

quamvis carnificinam potius ſubirent, quam ibim aut aſpidem, aut ſelem, aut carnem, aut crocodilum violent. De Iudaeis ſic fere Noſter L. IV, 13. non inepte itaque adſcriptum erat *Meerm. Cod. ὡς περ αἱ θαν-*

μίσεις μακκαβαῖοι. De Phoenicum & Aegyptiorum more, ut vaccis abſtinerent, vide ad II, 11.

11. Τὸ ἀποθνήſκειν τ. & π.] Mortem philoſophicam intelligit, de qua ad L. I. § 41.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΠΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΝ

BIBLION TPTITON.

P O R P H Y R I I

DE ABSTINENTIA AB ESU ANIMALIUM

LIBER TERTIUS.

ARGUMENTUM.

In hoc tertio libro probat Porphyrius animalia non necanda eſſe, quia cum ratio: nem participant, poſſet & debeat etiam ad illa juſtitia extendi. § 1. 2. Ratio: ne autem non carere oſtendit; eo quod ſermone utantur. § 3, &c. ad § 7. &

D d 3

quod

quod interna ratiocinatione se dirigant, sentiant, eodem nobiscum modo conformentur & afficiantur. Quae omnia pluribus rationibus confirmat & exemplis illustrat a § 7, ad § 26. multis interim argumentis ab adversariis propositis obiter respondens. Quibus confectis, statuit tandem iustitiam non erga homines solum sed & caetera animalia exerceri oportere.

§ I. μὲν οὔτε πρὸς σω-
φροσύνην καὶ λιτό-
τητα, οὔτε πρὸς εὐ-
σέβειαν, αἱ μάλιστα

πρὸς τὸν θεωρητικὸν συντελοῦσι βίον, ἢ τῶν ἐμψύχων βρῶσις συμβάλλεται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐναντιοῦται, διὰ τῶν φθισάντων, ¹ ὧ Φίρμε Καστρίκιε, δεῦν βιβλίων ἀπεδείξαμεν. τῆς δὲ δικαιοσύνης τὸ κάλλιστον ἐν τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείᾳ κεκτημένης, ταύτης δὲ ὡς ἔμ μάλιστα διὰ τῆς ἀποχῆς συνισαμένης, οὐ δέος ἐστὶ περὶ τοῦ πρὸς ἀνθρώπους δικαίου, μήπη ² τοῦτο παραβραύσωμεν, τὴν γε πρὸς τοὺς θεοὺς ὁσίαν διασώζοντες. Σωκράτης μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἡδονὴν δι-αμφισβητοῦντας εἶναι τὸ τέλος, οὐδ' ἂν πάντες, ἔφη, ³ σύες καὶ τράγοι τούτῳ συναινοῦεν, πεισθήσεσθαι ἂν

§ I. neque ad temperanti-
am, & parsimoniam,
neque ad pietatem,
quae maxime ad con-

templatiuam uitam faciunt, anima-
lium esum conferre, sed potius ip-
sis aduersari, duobus, o Firme
Castrici, superioribus libris demon-
strauimus. Cum uero iustitia praeci-
puam pulchritudinem suam in pie-
tate erga deos obtineat, ea uero
ex abstinentia maxime existat, ti-
mendum non est, ne ius erga ho-
mines aliqua ex parte uiolamus,
si sanctitatem erga deos seruaueri-
mus. Ac Socrates quidem aduersus
eos qui uoluptatem esse summum
bonum afferebant, neque si om-
nes sues & hirci id comproba-
rent crediturum unquam se esse, in-

1. 'Ω Φίρμε Καστρίκιε.] De Firmo Castricio, quem ut ab errore κρεωφαγίας revocaret, hos libros conscripsit Porphyrius, diximus supra ad L. I. § 1. memoratur hoc nomen quoque *Synef*: Epist. 36.

2. Τοῦτο παραβραύσωμεν.] Forte παραβραύσωμεν. REISK. Id certe multo uilitatius, vide tamen *Sierb*: Thefi: παραβραύσματα fragmina vocat

Pollux IX p. 126. *Suidas*, sensu longe alio, παραβραύοντες. ταλαιπωροῦντες. ἀδυνατοῦντες.

3. Σύες καὶ τράγοι.] Quippe quae voluptati maxime student animalia, vides ideoque, cum hac de re sermo sit, saepius iungi, ut apud *Plutarch*: T. II. p. 1094. & alios. Mox ἡμῶν deest *Cod. Lipf*.

in uoluptate felicitatem noſtram eſſe ſitam aiebat, quoad intellectus in omnibus dominaretur. Nos uero, neque ſi omnes lupi & uultures carniū eſum laudent, unquam iuſta dicere his concedemus, quousque homo innoxius natura fuerit, & a comparandis ſibi ex aliena iniuria uoluptatibus abſtinuerit. Quo circa ad diſputationem de iuſtitia tranſeamus: ac quia eam erga ſimilia ſola pertingere aſſerunt, qui decreto huic contradicunt, & propterea irrationalia animalia a iure omni erga homines excludunt: age, nos ueram ſimul ac Pythagoricam hac de re opinionem proferamus atque animam omnem quae ſenſus & memoriae ſit particeps, rationalem quoque eſſe demonſtremus. Si enim demonſtratum hoc fuerit, ius ad omnia animalia ex eorum etiam ſententia pertinere conſtabit. Ea autem quae apud ueteres memoriae prodita ſunt, ſummatim referemus.

§ 2. Cum duplex igitur ratio, ſeu oratio ſit ex Stoicorum ſententia, alte-

ἂν ἐν τῷ ἡδεσθαι τὸ εὐδαιμον ἡμῶν κεῖσθαι, ἔς' ἂν νοῦς ἐν τοῖς πᾶσι κρατῇ. ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἂν πάντες λύκοι ἢ γῦπες τὴν κρεωφαγίαν δοκιμάζουσιν, οὐ συγχωρήσομεν τούτοις δίκαια λέγειν, ἔς' ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀβλαβὲς ᾖ φύσει, καὶ ἀφεκτικὸν τοῦ διὰ τῆς ἄλλων βλάβης αὐτῷ τὰς ἡδονὰς πορίζεσθαι. ἐς οὖν τὸν περὶ τῆς δικαιοσύνης λόγον μεταβαίνοντες, ἐπεὶ περ ταύτην πρὸς τὰ ὁμοία δεῖν μόνον παρατείνειν εἰρήκα- σιν οἱ ἀντιλέγοντες, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἄλογα 4 διαγράφουσι τῶν ζώων, φέρε ἡμεῖς τὴν ἀληθῆτε ὁμοῦ καὶ Πυθαγόρειαν δόξαν παρασχέσωμεν, 5 πᾶσαν ψυχὴν, ἣ μέτεσιν αἰσθήσεως καὶ μνήμης, λογικὴν ἐπιδεικνύν- τες· τούτου γὰρ ἀποδειχθέντος, εἰκότως ἂν καὶ κατὰ τούτους πρὸς πᾶν ζῶον τὸ δίκαιον παρατενοῦμεν. ἐροῦμεν δὲ τὰ παρὰ τοῖς παλαιοῖς συντόμως ἐπιτέμνοντες.

§ 2. Διττοῦ δὴ λόγου κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς σοφίας ὄντος, 1 τοῦ μὲν ἐν- δια-

4. Διαγράφουσι τῶν ζώων.] Διαγράφειν eſt lineam tranſverſam per aliquid ducere, & hinc aliquid expungere, de medio tollere. Vide quae de metaphorae ingenio diſputat Clar. Reiskius ad Polyb. Excerpt: p. 766. & Caſaub: ad Aſiben: II, 22.

5. Πᾶσαν ψυχὴν &c.] Id quippe Pythagoricae ἀποχῆς erat fundamentum, ideoque a Noſtro ſaepe inculcatur. Hinc in Vit. Py-

thag: dicit πάντα τὰ γινόμενα ἡμψυχα, ἡμογενή. vidimus alio in loco.

1. Τοῦ μὲν ἐνδιαθέτου, τοῦ δὲ προφ.] Diſtinctio vulgatiffima in ſcriptis Philoſophorum, ac veterum Chriſtianorum. λόγος ἐνδιάθετος, ſive ἐνθυμηματικὸς, interna ratio & προφορικὸς, oratio, ſermo. Utrique veteres Mercurium praeficiebant, qua de re Toll: lūn: Ital. p.

διαθέτου, τοῦ δὲ προφορικοῦ, καὶ πάλιν τοῦ μὲν ² κατορθωμένου, τοῦ δὲ ἡμαρτημένου, ποτέρου ἀποσεροῦσι τὰ ζῶα, διαρθρῶσαι προσῆκον. ἄρά γε τοῦ ὀρθοῦ μόνου, οὐχ ἀπλῶς δὲ τοῦ λόγου; ἢ παντελῶς παντὸς ³ τοῦ τε ἔσω καὶ τοῦ ἔξω προϊόντος; εἰκόασι δὴ τὴν παντελῆ σέρησιν αὐτῶν κατηγορεῖν, οὐ τὴν τοῦ κατορθωμένου μόνον. οὕτω γὰρ ἂν οὐκ ἄλογα, λογικὰ δὲ ἦν ἔτι τὰ ζῶα, καθάπερ σχεδὸν πάντες κατ' αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι. σοφὸς μὲν γὰρ ἢ εἷς ἢ καὶ δύο κατ' αὐτοὺς γεγόνασιν, ἐν οἷς μόνοις ὁ λόγος κατορθοῦται, οἱ δὲ ἄλλοι Φαῦλοι πάντες· καὶ οἱ μὲν ὧσι προκόπτοντες, οἱ δὲ ⁴ χύσιν τῆς Φαυλότητος ἔχοντες, εἰ καὶ πάντες ὁμοίως λογικοί· ὑπὸ δὲ τῆς Φιλαυτίας προαγόμενοι, ἄλογά φασι τὰ ζῶα ἐφεξῆς τὰ ἄλ-

tera interna, hoc est ἐνδιαθετος, quae in animo disposita est, altera externa, quae uoce exprimitur, atque altera recta, altera deprauata: utra ex his animalia priuent, distinguendum uidetur. Num quid recta tantum, & non absolute omni ratione carere ipsa aiunt, an non omni prorsus tam quae intrinsecus est, quam quae extrinsecus procedit? Omnis sane rationis priuationem penitus attribuire ipsis uidentur, non solius rectae: nam alioqui non irrationalia, sed rationalia caetera quoque animalia non secus atque omnes fere homines apud ipsos haberentur: quippe cum sapientes ex eorum sententia uel unus, uel duo ad summum reperiantur, in quibus solis recta ratio conspiciatur: reliqui prauī omnes sint, quamuis alii aliquantulum proficiant, alii in prauitatis fusione ueluti detineantur. Omnes tamen nihilo minus rationales apud ipsos sunt. Stoici igitur ex nimia sui affectione inducti caetera omnia animalia ir-

153. Utrumque animantibus Noster in sequentibus adserit.

2. Κατορθωμένου.] Lege κατορθωμένου. per duplex ω & sic quoque vers. 10. REISK. Utique Graecismus ita postulat. passim hanc vocem & similia eo modo depravata inuenias, sed saepe virorum eruditorum curis iam restituta, ut apud Thom: M. in κατορθῶσαι, & alios. Recte hoc in loco Meerm. Cod. sed male paullo post κατορθωμένου.

3. Τοῦ τε ἔσω.] Forte τοῦ τε ἔσω ἐνοικοῦν-

τος, καὶ τοῦ ἔξω προϊόντος. REISK.

4. Χύσιν τῆς Φαυλ. ἔ.] Χύσιν eo sensu accepi, quo legitur in V. I. χύσιν, ἄβρυσιν, πλῆθες. VALENT. Χύσιν confirmatur § 10. εἰ καὶ μὴ οὕτω κέκυνται. unde constat significare profusam, proiedtam & effrenam audaciam. REISK. Bene vulgatum tuetur Vir Erud: Föggeroll: perperam volebat λύσιν. de voce προκόπτειν caimus L. II. § 52. Mox priores edd. ὑπὸ δὲ τῆς φιλαυτ. nec secus Meerm. Codex.

irrationalia appellant, nomine hoc irrationalis exprimere id uolentes, quod priuaturn omnino ratione est. At si uerum dicere oportet, non solum absolute ratio in omnibus animalibus spectatur, uerum etiam in multis ex ipsis ratio eiusmodi conspicitur, quae significationes prope ad perfectionem accedentes prae se ferant.

§ 3. Quoniam igitur duplex ratio atque oratio est, ut diximus, altera in animi dispositione, altera in pronuntiatione constituta: ab ea primum exordiemur quae profertur, atque in uoce consistit. Si itaque quae extrinsecus profertur, oratio uox est quae affectiones quae intus & in anima sunt, lingua significat, atque exprimit: haec enim communis diffinitio est nondum ulli secta addicta, sed quae solam orationis notionem declarat: quid quaeſo ex his deest caeteris animalibus quae uoce praedita sunt? Nonne etiam haec prius in anima afficiuntur, priusque cogitant, quam uoce exprimant. cogita-

ἄλλα σύμπαντα, τὴν παντελὴν ἐξέησιν τοῦ λόγου διὰ τῆς ἀλογίας μνηύειν ἐθέλοντες· καίτοι εἰ χρὴ τὰληθές εἰπεῖν, οὐ μόνον ἀπλῶς ὁ λόγος ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις θεωρεῖται, ἐν πολλοῖς δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ὑποβολὰς ἔχων πρὸς τὸ τέλειον.

§ 3. Ἐπεὶ τοίνυν διττὸς ἦν, ὁ μὲν ἐν τῇ προφορᾷ, ὁ δὲ ἐν τῇ διαθέσει, ἀρξάμεθα πρότερον ἀπὸ τοῦ προφορικοῦ, καὶ τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν τεταγμένου. Εἰ δὲ προφορικὸς ἐς λόγος φωνὴ διὰ γλώττης σημαντικὴ τῶν ἔνδον καὶ κατὰ ψυχὴν παθῶν (κοινοτάτη γὰρ ἡ ἀπόδοσις αὐτῇ, ἡ καὶ αἰρέσεως οὐδέπω ἔχομένη, ἀλλὰ μόνον τῆς τοῦ λόγου ἐννοίας,) τί τούτου ἅπερ τῶν ὅσα φθέγγεται; τί δὲ οὐχὶ καὶ ἂν ὁ πάσχει τῇ πρότερον, καὶ πρὶν εἰπεῖν ὃ μέλει διενόηθαι; λέγω
E e δὴ

5. Ὑποβολὰς ἔχων.] Forte ἐπιβολὰς. *opportunitates*, *accessus*, *aditus*, *praeſidia*. REISK. Mallem ὑπερβολὰς. Dicit τὸν λόγον in animantibus non modo inueniri, sed ita inueniri, ut multo excellentior sit, quam in aliis. Sane in sequentibus prolixè ea de causa disputat, ut ostendat, illum in bestiis nonnullis magis valere quam in aliis, immo etiam quam in hominibus. male statim προσφορᾷ pro προφ. Meerm.

1. Καὶ αἰρέσεως οὐδέπω ἔχομένη.] Num διαίρεσεως. REISK. Bene expressisse puto *Felicitas*: αἵρεσις est *electio*, *optio*, uti αἵρεσιν & κρίσιν

Demosth. & alii iungunt, qua de re *Steph.* in *Thest.* alias πρόσκλησις *δογμάτων* ita definitur. Vide *Casaub.* ad *Diog. Laërt.* I, 20. Mox *Lips. Cod.* & *Meerm.* τῶν ζώων ὅσα φθέγγεται.

2. Πάσχει τῇ πρότερον.] Pro τῇ lege *ti. nonne uero etiam illa animantia omnia, quae sensu aliquo mouentur* (proprie *raitiuntur* aliquid) *id prius cogitant, quam eloquuntur.* REISK. Clar: *Abresch.* τῇ πρότερον, καὶ πρὶν εἰπεῖν ὃ μέλει, διανοήσει. Confer *Plut.* T. II. p. 961. C. Pro τῇ *Fogieroll.* etiam malebat *ti. Valent.* correxerat τὸ Pro

δὴ διάνοιαν τὸ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ
 σιγὴν φωνοῦμεν. τοῦ τοίνυν ὑπὸ
 τῆς γλώττης φωνηθέντος, (ὅπως
 ἂν καὶ φωνηθῇ, εἴτε βαρβάρως,
 εἴτε Ἑλληνικῶς, ἢ εἴτε κυνικῶς,
 ἢ βοικῶς) λόγου γε ὄντος, μέτοχα
 τὰ ζῶα φωνητικά, τῶν μὲν ἀν-
 θρώπων, κατὰ νόμους τοὺς ἀνθρω-
 πείους φθεγγομένων, τῶν δὲ ζώων
 4 κατὰ νόμους, οὓς παρὰ τῶν θε-
 ῶν, καὶ τῆς φύσεως εἰληχεν ἕκα-
 ξον. εἰ δὲ μὴ 5 ἡμεῖς ξυνίεμεν, 6
 τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ τῆς Ἰνδῶν οἱ
 Ἑλληνες οὐδὲ τῆς Σκυθῶν, ἢ Θρα-
 κῶν, ἢ Σύρων, οἱ ἐν τῇ Ἀττικῇ
 τραφέντες· ἀλλ' ἴσα κλαγγὴ γερά-
 νων, ὃ τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις ἡ-
 χος προσπίπτει. καίτοι 7 ἐγγράμ-
 ματος τοῖς ἐτέροις ἢ αὐτῶν καὶ ἐν-
 αρθρος, ὡς καὶ ἡμῖν ἢ ἡμετέρα·
 ἀν-

tionem enim id appello, quod in ani-
 ma per silentium dicitur. Cum igitur
 quicquid uoce per linguam effertur,
 quomodocunque siue barbare, siue
 graece, siue canine, siue equine ex-
 pressum fuerit, oratio sit, eius cae-
 tera quoque animalia quae uocem ha-
 bent, capacia sunt: sed homines qui-
 dem lege humana loquuntur, caetera
 animalia uero ea lege qua a diis & na-
 tura concessum unicuique est. Si uero
 nos non intelligimus, quid id refert?
 Nam neque Indorum Graeci, neque
 Scytharum, uel Thracum, uel Syro-
 rum qui in Attica educati sunt linguam
 percipiunt. Sed non secus ac gruum
 clangor alterius alteri uocis sonus ac-
 cidere confuevit. cum tamen literata
 & articulata sua cuiusque uox sit,
 quem ad modum nobis nostra: illi-
 te-

Pro δ, ut antea perperam legebatur, uterque
 α. verum est δ. nec minus μέλλει. quod ful-
 citur *Cod. Lips.* & *Meerm.* auctoritate.

3. Εἴτε κυνικῶς, ἢ βοικῶς.] Quod hic βοικῶς
 id in Vita Pythag: 24. βοῖσι λαλεῖν dixit: vide
 ibi *Holstenium*. ἀνθρωπικῶς φθέργεσθαι infra
 § 4. mox τὰ ζῶα τὰ φωνητικά malebat *Reis-*
kiius. & merito. idem praefert *Cod. Meerm.*

4. Κατὰ νόμους οὓς παρὰ —] Uti de Pla-
 tone *Clem. Alex.* Strom. I. p. 338. C. οἴε-
 ται δὲ καὶ ἀλόγων ζώων διαλέκτους εἶναι, ὧν
 τὰ ὁμογενῆ ἐπακούειν. ubi plura hac de re.
Cod. Meerm. ὡς εἰληχεν. saepe illi accidit,
 ut syllaba praecedentis vocis temere repe-
 tatur.

5. ἡμεῖς ξυνίεμεν &c.] Prorfus uti Noster,
Sexti. Empir. I, 14. p. 20. εἰ καὶ μὴ συνίεμεν
 πᾶς φωνῆς τῶν ἀλόγων καλουμένων ζώων, ὅλως

οὐκ ἐστὶν ἀπεικὸς διαλέγεσθαι μὲν ταῦτα, ἡμᾶς
 δὲ μὴ συνίεναι. καὶ γὰρ τῆς τῶν βαρβάρων φωνῆς
 ἀκούοντες οὐ συνίεμεν. ἀλλὰ μονοειδῆ ταύτην εἶναι
 δοκοῦμεν. ubi plura hanc in rem *Cel. Fabric.*
Saepius Noster in sequentibus id significat.

6. Τί τοῦτο;] Scilicet μέγα? quid hoc ma-
 gnum est, aut τί τοῦτο πρὸς τὸ παρὸν *quid*
hoc ad rem praesentem? uti infra *Sec.* 4.
REISK. Formula sollempnis in interrogationi-
 bus. *Demosib:* de Falf. Leg. p. 306. C. εἰ
 δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; & alii saepe.
 Post τῆς Ἰνδῶν *Fogeroll:* διαλέκτου συνετοὶ in-
 epte supplebat. γλώσσης ξυνίεσαι facile e sensu
 intelligitur. Tum, οὐδὲ τῆς τῶν Σκυθῶν *Lips.*
Cod.

7. Ἐγγράμματοις τοῖς ἐτέροις.] Subaudi οὕσα,
 quamquam hoc praestaret addi. statim forte
 ὧς

terata uero & inarticulata Syrorum, ſi ita incidat aut Perſarum nobis, ſicut caeterorum animalium omnibus hominibus uox accidit. Quemadmodum enim nos ſonitum quendam & ſtrepitum ſolum percipimus, Scytharum uerbi cauſa loquutionis imperiti: ita ut clangorem edere, & nihil dearticulate explicare, ſed uno quodam ſonitu longiore aut breuiore uti illi nobis uideantur: atque illa quidem ſoni uarietas in ſignificationem nullam omnino nobis cadit: illis uero ſicut nobis noſtra loquutio perceptu facilis occurrit, multamque diſtinctionem affert: eodem modo in caeteris animalibus accidit. Iſtis ſiquidem uox ſua cuiusque pro ſingulorum genere clara ac perceptibilis eſt: nobis ſonitus ſolus inanis ſignificatione omni carens auditur, atque id propterea euenit, quia nullum ex iſtis in lingua noſtra eruditum ea interprete explicare nobis ea quae apud caetera animalia dicerentur, potuerit. Si tamen credendum antiquis eſt; & iis qui aetate noſtra, & maiorum

ἄνθρωπος δὲ καὶ ἀγράμματος ἢ τῶν Σύρων φέρε εἰπεῖν ἢ τῶν Περσῶν, ὡς καὶ πᾶσιν, ἢ τῶν ζώων. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς ψόφου μόνου ἀντιλαμβανόμεθα καὶ ἤχου, ἀξύνετοι ὄντες τῆς φέρε Συκυθῶν ὁμιλίας, καὶ κλαγγάζειν δοκοῦσιν, καὶ μὴδὲν διαρθροῦν, ἀλλ' ἐνὶ ψόφῳ χρῆσθαι μακροτέρῳ ἢ βραχυτέρῳ, τὸ παρηλλαγμένον δὲ αὐτοῦ εἰς ſημασίαν οὐδαμῶς προſπίπτει, ἐκείνοις δὲ εὐſύνετος ἢ φθέγξις, καὶ πολὺ τὸ διάφορον ἔχουσα, καθάπερ ἡμῖν ἢ ſυνήθης· οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἢ ξύνεσις μὲν ἐκείνοις κατὰ γένος οἰκείως προſπίπτει, ἡμῖν δὲ ὁ ψόφος μόνος ἐξάκουστος, τῆς ſημασίας ἐκλείπουſης, ⁸ διὰ τὸ μὴδὲνα διδαχθέντα τὴν ἡμετέραν, διδάξαι ἡμᾶς διὰ τῆς ἡμετέρας τὴν ἐρμηνείαν τῶν λεγομένων παρὰ τοῖς ζώοις. καίτοι εἰ δεῖ πιſεύειν τοῖς παλαιοῖς καὶ τοῖς ⁹ ἐφ' ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων γεγονόſιν, ¹⁰ εἰ-

E e 2

σιν

ὡς καὶ ἡ ἡμετέρα ἡμῶν ἄνθρωπος τε καὶ ἀγράμματος. REISK.

8. Διὰ τὸ μὴδὲνα διδ.] Videtur hic aliquid deeſſe. Sententia quidem hoc flagitat. μὴδὲν διδαχθέντα τὴν ἐκείνων (ſcilicet γλῶτταν. vel φθέγξιν) εἰδόντα τὴν ἡμετέραν. neminem fuiſſe, qui cum noſtram teneret linguam, illorum, (animantium) orationem didiciſſet. REISK. Paulo ante ἰδίως προſπίπτει Meerm. Cod.

9. 'Εφ' ἡμῶν καὶ τῶν πατ. γεγ.] Centies obſervatum eſt ad ſcriptores ſacros & alios, loqui ſic Græcos de tempore, quo aliquid

accidit. Noſter II, 52. & IV, 17. &c.

10. Εἰσὶν οἱ λέγονται &c.] Antea perperam edebatur οἱ. De facultate illa voces animantium intelligendi, multi multa & olim & dein fabulati ſunt. V. Rittersb. ad Oppian. Cyneg. II, 540. Prudentiores aiunt beſtias inter ſe habere colloquia, eaque noſtris eſſe ſanctiora, quae quidem ipſi intelligunt, & ita eſſe rebus ipſis perſuadent, ut loquitur Celſus apud Origin. L. IV. p. 569. ubi plura hac de re diſputantur. Sapientiores haec fabulae loco habere, vel Daemonis indicio, vel

σιν οἱ λέγονται· ἐπακοῦσαι καὶ σύ-
 νεσιν ἔχειν τῆς τῶν ζώων φθέγγε-
 ως. ὡς ἐπὶ μὲν παλαιῶν ὁ Με-
 λάμπους, καὶ ὁ Τειρεσίαις, καὶ
 αἱ τοιοῦτοι, οὐ πρὸ πολλοῦ δὲ
 11 Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. ἐφ' οὗ
 καὶ λέγεται, ὅτι τοῖς ἐταίροις
 συνόντος, χελιδόνος ἐπιστάτης καὶ
 φθεγγαμένης, 12 εἰπεῖν, ὅτι μη-
 κύει ἢ χελιδὼν ταῖς ἄλλαις ὄνον
 πρὸ τοῦ ἄξεως πεπτωκέναι, σί-
 του βασιάζοντα φορτίον, δὲ δὴ
 κεχύσθαι εἰς τὴν γῆν, τοῦ 13
 ἀχθοφοροῦντος πεπτωκότος. ἐταῖ-
 ρος δὲ ἡμῶν ἐξηγεῖτό τις, οἰκέ-
 του εὐτυχῆσαι παιδὸς, δὲ 14 πάν-
 τα ξυνῇ τὰ φθέγματα τῶν ὀρ-
 νίστων, καὶ ἦν πάντα μαντικά,
 καὶ

rum nostrorum extiterunt, sunt qui
 percepisse & intellexisse caeterorum a-
 nimalium loquutionem dicantur. Sicut
 & ueterum memoria Melampus & Tire-
 fias, atque alii huius modi: & non
 multo ante Apollonius Tyaneus: de
 quo quidem fertur, quod cum in ami-
 corum consuetudine esset, atque hi-
 rundo aduolasset, ac nescio quid
 cecinisset, eam dixerit aliis nuntiare,
 ut accelerarent, propterea quod asi-
 nus frumenti sarcina onustus extra ur-
 bem cecidisset, atque id per terram
 diffusum iaceret. Amicus uero qui-
 dam noster narrare nobis solebat, se
 seruum puerum forte quadam habuisse,
 qui loquutiones auium optime perci-
 peret, quae essent omnes diuinatrices,
 &

vel a fraude humana profecta, scribit
Vossius Idolol: L. II. c. 44. Contra quidam
 populi memorantur, qui *ignari sermonis*
frident potius quam loquuntur, ut e *Plin:*
V, 8. *Solinus*. V. *Fabric:* ad *Sext: Empir:*
I, 14. p. 20.

11. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς.] *Philostratus* de
 Apollonio idem narrat quod Noster, nisi quod
Porphyrius pro passere hirundinem reponat,
 proque frumento a puero effuso asinum cum
 onere cecidisse. Qua in re nihil ἠσέσαστον,
 adeoque inmerito culpatur ab *A. Delrio* Disq.
 Mag. II, 19. Vid: *Vossius* de Idolol: III, 44.
 Frumentum tamen passeri melius quam hi-
 rundini convenit. de Apollonii hac sapientia
 etiam *Euseb:* Contr: Hierocl: p. 518. C.

12. Εἰπεῖν.] Forte εἶπεν. ob praemissum
 ὅτι. REISK. Vel εἶπεν, vel vacat alterum ὅτι.
 ut solet saepius esse pleonasticum, cum sub-
 iungitur infinitivus, ac si omnino ea parti-
 cula non praececessisset, qua de re V. D. ad
Luc. A&C. Apoc. XXVII, 10. & *Gronov:* ad

Arrian: Exped: II, 16. Pro ἐπιστάτης elegan-
 ter *Abrescb:* coniciebat ἐπιπτάτης. Vulga-
 tum verbum de iis quae subito apparent,
 quaeque ab omnibus conspici queunt, fre-
 quens est. Pro ἐφ' οὗ *Meerm.* ἐφ' οὗ. &
 οἱ in *Cod.* illo permiscetur. male quoque
 ἄξεω pro ἄξεως.

13. Ἀχθοφοροῦντος πεπτωκότος.] Utuntur hac
 voce in re baiularia *Lucianus* & alii, ut
 advertit *Iungerman:* ad *Polluc:* VII, 130.

14. Πάντα ξυνῇ τα.] Forte ξυνῇ. REISK.
 Vel cum *Abrescbio* ξυνίει. centies turbatur
 in conpositis ab εἶναι & ἵεναι. Pro συνέντες
Cod. Lips. συνέντες infra § 5. συνέναι pro συ-
 νέναι usurpatum contendit *Gatak:* ad *Anton:*
L. V. § 7. sed vide quae ei opposuit *D'Or-*
vill: ad *Charit:* L. V, 7. p. 467. quo ipso
 tamen fatente, in verborum illorum con-
 positis confusio omnino caveri non potest.
 Paullo post pro πέμψειν legendum πέμψεται
 male *Meerm.* dein ἐνορουσάσης,

ε.

& paulo poſt futura praeſentarent: priuatum uero ea intelligentia fuiſſe a matre ipſum aiebat, quae cum timeret, ne regi dono mitteretur, in aures dormientis imminerat.

§ 4. Caeterum ut haec ob incredulitatis affectum qui in nobis eſt inſitus, in praefentia omittamus, nonnullas nationes cognationem quandam habere ad animalium quorundam loquutionem percipiendam, nemo eſt, qui neſciat. Arabes coruorum, Tyrrheni aquilarum garritus intelligunt. Fortaſſe uero nos quoque, & alii omnes homines omnium animalium uoces perciperemus, ſi etiam noſtras aures draco abluiffet. Varietas fane & diuerſitas uocis eorum prae ſe ferre ſignificationem quandam procul dubio uidetur. Alio enim modo cum timent: alio cum uo-

καὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἀγγελτικά· ἀφαιρεθῆναι δὲ τὴν σύνεσιν, τῆς μητρὸς εὐλαβηθείσης μὴ δ᾿ ἄρον αὐτὸν βασιλεῖ πέμψειεν, καὶ καθεύδοντος εἰς τὰ ὦτα ἐνουρησάσης.

§ 4. Ἄλλ' ἵνα ταῦτα παρῶμεν διὰ τὸ ξύμφυτον ἡμῖν πάθος τῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ ¹ τῶν γε ἐθνῶν εἰς ἔτι καὶ νῦν, ὅπως τινὰ ξυγγένειαν ἔχει πρὸς τινων ζώων σύνεσιν τῆς φθέγγεως, οὐδεὶς οἶμαι ἠγνόηκεν. ² Ἄραβες μὲν κοράκων ἀκούουσιν· Τυρρῆνοί δ' αἰετῶν· τάχα δ' ἂν καὶ ἡμεῖς καὶ πάντες ἄνθρωποι συνετοὶ ἦμεν πάντων τῶν ζώων, εἰ καὶ ³ ἡμῶν τὰ ὦτα δράκων ἐνίψει. δηλοῖ γὰρ μὴν καὶ τὸ ποικίλον, καὶ διάφορον τῆς φθέγγεως αὐτῶν τὸ σημαντικόν, ἄλλως γοῦν ἀκούεται, ὅταν φοβῆται φθεγγόμενα, ἄλλως, ὅταν

E e 3 κα-

1. Τῶν γε ἐθνῶν εἰς ἔτι.] Forte τῶν ἐθνῶν τινὰ εἰς ἔτι καὶ νῦν. nam proximum τινὰ nequit ad ἐθνῶν referri, ſed redit ad ξυγγένειαν. REISK.

2. Ἄραβες μὲν κοράκων ἀκούουσιν.] Non corvis tantum, ſed aliis etiam avibus ad diuinandum utebantur Arabes. Euseb.: Contr: Hierocl: p. 518. ἔτι γὰρ τῶν Ἀραβίων κύκνων ἤδη, καὶ ὀρνίθων μαντευομένων ἀκούειν. ſed ibi pro κύκνων e Philostr: I, 14. unde haec ſunt ſumta, κοινὸν eſt reponendum. vidiffe iam animadverto Olearium. Eſt ἀκούειν intelligere, ut ſaepe. nihil itaque Hebraiſmo opus in illis S. Pauli I. ad Corinth. XIV, 2. οὐδεὶς γὰρ ἀκούει. plura ibi Kypkiius. Arabes divinationibus huius generis admodum fuiſſe deditos,

multi nos docent. Vide Olear: ad Philostr: Apoll: I, 20. omina in primis e corvo faciebant, qui apud alias gentes etiam inter aves augurales, Apollini quippe ſacer, ut dicitur infra § 5. Conf. Bochart: Hieroz: I, 3. & Spanb: ad Callim: Hymn: in Apoll: 66. ſtatim Lipſ. & Meerm. πάντων ζώων, deleto τῶν.

3. Ἡμῶν τὰ ὦτα.] Vide Pſell: de Daemon: 142. Schol: Apollon: ad V, 118. VALENT.

Τὰ ὦτα δράκων ἐνίψει.] Credebant veteres a ſerpentibus etiam inſpirari vaticinandi peritiam. Notum quid de Melampode, quem tangit Noſter ſupra § 3. narrent, dracones aures eius lambendo ſermonis avium intellectum dediffe. De Helena & Caſſandra Schol:

καλῇ, ἄλλως, ὅταν εἰς τροφὴν παρακαλῇ, ἄλλως, ὅταν φιλοφρονῇται, ἄλλως, ὅταν 4 προκαλῇται εἰς μάχην, καὶ τοσοῦτόν ἐστι τὸ διάφορον, ὡς καὶ σφόδρα δυσπαρατήρητον τὴν παραλλαγὴν εἶναι διὰ τὸ πλῆθος καὶ τοῖς τὸν βίον εἰς τούτων τήρησιν καταθεμένοις. κορώνης γοῦν καὶ κόρακος οἰωνισαί, ἄχρι τινδς πλῆθους τὸ διάφορον σημειωσάμενοι, τὸ λοιπὸν εἶασαν, ὡς οὐκ ἂν ἀνθρώπῳ εὐπερίληπτον. 5 ὅταν δὲ πρὸς ἄλληλα φθέγγηται, φανερά τε καὶ εὐσημα, εἰ καὶ μὴ πᾶσιν ἡμῖν γινώριμα. εἰ φαίνεται δὲ καὶ ἡμᾶς μιμούμενα, καὶ τὴν ἐλλάδα γλώτταν ἐκμανθάνοντα, καὶ συνιέντα τῶν ἐφεσώτων, τίς οὕτως ἀναιδής, ὡς μὴ συγχωρεῖν εἶναι λογικὰ, διότι αὐτὸς οὐ συνίησιν, ὧν λέγουσιν. 6 κόρακες γοῦν καὶ κίτται, ἐ-

uocant: alio cum ad edendum inuitant: alio cum benigne se mutuo excipiunt: alio cum ad pugnam prouocant, clamare audiuntur. ac tanta quidem diuersitas est, ut difficilis admodum in his ob multitudinem distinctio obseruatu etiam illis sit, qui totam uitam in huiuscemodi negotio collocarunt. Nam augures garrittuum cornicis & corui usque ad quendam numerum obseruatione facta, reliqua omiserunt, ut pote quae percipi ab homine non facile possent. Quando autem inter se non loquuntur, manifeste significant, etiam si non omnibus nobis nota ea sint. Quod si & nos imitari, & graecam linguam discere, & intelligere eos qui praesunt, conspiciantur, quis adeo impudens erit, ut ea esse rationalia, propterea non concedat, quia ipse quae dicunt, minime percipiat? Corui enim & picac, &

Schol: *Eurip.*: ἐλθόντες ὅφεις καὶ τὰ αὐτῶν περιλείξαντες ὅτα, οὕτως δῆρυκδους ἐργάσαντο, ὡς μόνους τὰς τῶν θεῶν ἀκούειν βουλὰς, καὶ μόνους ἄκρους εἶναι. Plura alia hanc in rem legi possunt apud *Bochari*: Hieroz: I, 1, 3. & *Olear*: ad *Philost.*: Apoll: Tyan: I, 20.

4. Προκαλῇται εἰς μάχην.] Plene loquitur *Porphyrus*. Alias προκαλείσθαι simpliciter passim utuntur, cum de provocatione ad certamen & bellum sermo est. Solum excito *Kuhn*: ad *Aelian*: V. H. I, 24. Paullo ante εἰς ante τροφὴν perperam *Meerm.* omittebat.

5. Ὅταν δὲ πρὸς ἄλληλα φθ. ---] Cod. *Lipf.* μὴ addit post δὲ. sine dubio latet in eo μὲν. saepe illa duo μὲν & μὴ inter se permutantur. eo admissio possit locus ita reformari

ὅσα μὲν δὲ πρὸς ἄλληλα φθέγγεται φανερά τε (scilicet ἐστὶ) καὶ εὐσημα. hoc sumto potest εἰ ante φαίνεται δὲ locum tueri. Quod si autem sic locum constituimus ὅταν δὲ πρὸς μὲν ἄλληλα φθέγγεται φανερά τε --- tum εἰ debet tolli. nil refert utram viam sequaris. *REISK.* *Codicis Lipsiensis* scripturam expressit etiam *Meerm.* & interpre. vere, ut opinor. peccat autem *Lipf.* paullo ante, cum καὶ ante κόρακος omittat & *Meerm.* qui η & οἱ iterum confundens, καταθεμένης. *Wetsten*: cum hisce contendit εὐσημον λόγον *Paulli* I. ad Corinth. XIV, 9.

6. Κόρακες γοῦν καὶ κίτται &c.] *Perf.* in prol. 8. Quis expellit psittaco suum χῆρε *Picasque docuit verba nostra conari?*

U.

& erithaci, & pſittaci homines imitantur, memoresque eorum ſunt, quae audiunt, & dum docentur docentem auſcultant, ac percipiunt. Quin multi etiam his quae didicerant, peccantes in domo indicarunt, ac manifeſtarunt. Indica uero hyena, quam corocottam indigenae appellant etiam ſine ullo praeceptore ita humanum in morem loquitur, ut uentitare ad domos ſoleat, & euocare, quemcunque a ſe facile expugnari poſſe cognouit. cariffimi enim, & eius cui omnino obſequeretur uocatus, loquutione imitatur: ita ut Indi licet id ſciant, ex ſimilitudine decepti, ac uoci obſequentes, atque egredientes abſumantur, & percant. Quod ſi non omnia animalia

i.

ἐριθακοίτε, καὶ ψιττακοὶ ἀνθρώπους μιμοῦνται, καὶ μέμνηνται ὧν ἂν ἀκούσωσι, καὶ διδασκόμενοι ὑπακούουσι τῷ διδάσκοντι, καὶ πολλοὶ γε ἐμνήσαν, δι' ὧν ἐδιδάχθησαν, καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας κατὰ τὸν οἶκον. ἢ δ' 7 Ἰνδικὴ ὕαινα, ἣν Κροκότταν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι, καὶ ἄνευ διδασκάλου οὕτω 8 φθέγγεται ἀνθρωπικῶς, ὥς καὶ ἐπιφοιτᾷν ταῖς οἰκίαις, καὶ καλεῖν ὃν ἴδῃ εὐχέειρωτον αὐτῇ, καὶ 9 μιμεῖται γὰρ τοῦ Φιλτάτου, 10 καὶ ὃ ἂν πάντως ὑπακούσειεν ὁ κληθεὶς τὸ φθέγμα· ὥς καὶ περ εἰδότες τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τῆς ὁμοιότητος ἐξαπατᾶσθαι, καὶ ἀναλίσκεσθαι ἐξίοντασ τε καὶ πρὸς τὸ φθέγμα ὑπακούοντας. εἰδὲ μὴ πάντα μιμεῖται,

καὶ

Ubi de aliis huius generis avibus & ſingulari quarumdam ingenio *Casaub.* Noſtri non oblitus. de loquela beſtiarum fuſe differentem lege *Voffium* de Idolol: L. III, 44. & de avium ſermone ibid. cap. 89. paullo ante *Meerm.* εἰ φαίνεται.

7. Ἰνδικὴ ὕαινα ἣν Κροκότταν — καλοῦσι.] *Corocotta* ſpecies hyaenae, quam alii e cane & lupo, alii ex hyaena & leaena gigni ſcribunt. Vide *Weſſeling*: ad *Diod. Sic.* L. III, 35. Aliqui diſtinguunt haec animantia, calidam tamen illam malignitatem, cuius Noſter meminit, utrique tribuunt. Vide *Aelian*: H. A. VII, 22. hyenam humani ſermonis haud prorfus ignaram plerique tradunt, vocis autem imitationem crocutae poſſimum tribuunt. Multa ſunt rei teſtimonia, ſed quae falſitatis arguit *Voffius* de Idolol: L. III, 59. *Cod. Lipſ.* habet *κοροκότταν*, & ſic quoque in indiculo in margine adſcripto, *περὶ*

Ἰνδικῆς δαίνης, ἣ καὶ κοροκόττα καλεῖται: nec ſecus *Meerm.* niſi quod in margine ſit Ση *περὶ* τῆς ἰ. ὕ. ἣ καὶ κοροκόττα κ. idque temere damnari non debet. licet enim tribus ſyllabis vox paſſim efferatur, *Aelian*: tamen l. c. *κοροκότταν* etiam adpellat. *Corocottam* dedit quoque *Felician*: & ſic ſemper fere ſcriptum inveniri apud Latinos in melioris notae libris, obſervavit *Salmaſ*: ad *Capitol*: in Anton: P. c. 10.

8. φθέγγεται ἀνθρωπικῶς.] Id μιμεῖσθαι τῶν ἀνθρώπων διάλεκτον dixit *Diod. Sic. III*, 35. καλεῖν κυνικῶς ἢ βοικῶς ſupra § 3. nobis occurrebat.

9. Μιμεῖται γὰρ τοῦ.] Lipſ. habet μιμεῖσθαι. male & ambigue, ut neſcias utrum μιμεῖται an μιμεῖσθαι voluerit. ſed μιμεῖσθαι praefare videtur. REISK.

10. Καὶ ὃν ἂν π. ὑπ.] Sic edidit *Valent*. neſcio unde iſtud ὃν acceperit. Priores re-

καὶ μὴ δὲ πάντα ¹¹ εὐμαθεῖ τῆς ἡμετέρας, τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπος πᾶς εὐμαθὴς ἢ μιμητικὸς, οὐχ ὅτι τῆς τῶν ζώων, ἀλλ' οὐδὲ ¹² πέντε που διαλέκτων τῶν παρ' ἀνθρώποις. τινὰ δὲ καὶ τῷ μὴ διδάσκεσθαι ἴσως οὐ φθέγγεται, ἢ καὶ τῷ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῶν τῆς φωνῆς ἐμποδίζεσθαι. ἡμεῖς γοῦν ¹³ κατὰ Καρχηδόνα πέρδικος ἐπιπτάντος ἡμέρου, τρέφοντες τοῦτον, τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῆς συνηθείας εἰς πολλὴν ἡμερότητα αὐτὸν μεταβαλοῦσης, οὐ μόνον σαίνοντος καὶ θεραπεύοντος ἡσθόμεθα καὶ προσπαίζοντος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀντιφθεγγομένου πρὸς τὸ ἡμέτερον φθέγμα, καὶ καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀποκρινομένου, ἀλλοίως ἢ καὶ καλεῖν ἀλλήλους εἰώθασιν οἱ πέρδικες, οὐκουν σιωπῶντος, φθεγξαμένου δ' ἀντεφθέγγατο μόνον.

§ 5.

§ 5.

Ac habent § ἂν π. ὑπ. & sic etiam *Lipf. Cod.* ac *Meerm.* iure itaque emendavi.

11. Εὐμαθεῖ τῆς ἡμετέρας.] Non sollicito vulgatum, praeferrem tamen hoc loco εὐμαθῇ ab εὐμαθῆς ut ἐστὶ subaudiatur. *REISK.* Optime sic etiam *Meerm. Cod. Clar. A-bresch:* καὶ μηδὲ πάντα εὐμαθῇ τῆς ἡμετέρας. qui μηδὲ pro simplici μὴ positum notabat, ut καὶ οὐδὲ pro καὶ οὐ in *Philoftr.* p. 270.

12. Πέντε που διαλέκτων ----] *Clem. Alex. Strom:* I. p. 338. B. φασι δὲ οἱ Ἕλληνες διαλέκτους εἶναι τὰς παρὰ σφίσι πέντε ---- ἀπεριλήπτους δὲ οὖσας τὰς βαρβάρων φωνὰς, μηδὲ διαλέκτους, ἀλλὰ γλώσσας λέγεσθαι. *Meerm. που*

omittit.

13. Κατὰ Καρχηδόνα πέρδικος.] Forte Καρχήδονα aut Χαλκηδόνα, ut Calchedon vel Chalcedon, urbs olim nobilis Bithyniae designetur, non Carthago illa Libyca, quo accessisse Porphyrius non videtur. *REISK.* Saepius haec nomina inter se permiscuntur. Vide *Olear:* ad *Philoftr.* Vit. Soph. I, 14. *Holstenio* in Vit. Nostri cap. 2. probabile est, Porphyrium ex Lilybaeo Karthaginem traicisse. Nec secus *Fabric:* Bibl. Graec. L. IV. c. 27. p. 193. de cicuribus Turcorum perdicibus haud iniucunda leges apud *Busbeq:* Leg. Perf. Epist. 3. p. 121.

I.

§ 5. Ex uoce item carentibus animalibus ita promte nonnulla obſequuta fuiffe dominis commemorantur, ſicut ex hominibus nemo. Craſſi enim Romani Muraena ita erat aſſueta, ut dum nomine uocaretur, ad ipſum accederet. quo quidem obſequio ita animum eius affecerat, ut qui trium filiorum amiſſionem antea mediocriter tulerat, mortuam ipſam luxerit. Multi quoque anguillas in Arethuſa, & ſaperdas circa Maeandrum uocantes audire memoriae tradiderunt. Dicentis igitur imaginatio ſiue exeat in linguam, ſiue non exeat, eadem procul dubio eſt. Quare quo pacto abſurdum non ſit, ſi ſolam hominis uocem orationem uelimus appellare, propterea quod a nobis percipitur, reliquas caeterorum animalium repudiemus, non uideo. Perinde enim eſt ac ſi corui ſolam ſuam orationem eſſe cenſerent, nos uero irracionales propterea putarent, quia non perſpicua ipſis loquamur: aut Attici ſolam Atticam uocem orationem

es-

§ 5. Ἴſορεῖται δὲ καὶ τῶν ἀφθόγγων ¹ οὕτως ἐτοίμως ὑπακούειν τοῖς δεſπόταις, ὥς οὐκ ² ἄνθρωπος τῶν ſυνήθων. ἢ γοῦν ³ Κράſσου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μύραινα ὀνομαζὶ καλουμένη, προσήει τῷ Κράσσῳ, ὃν καὶ οὕτως διέθηκεν, ὥς πενήθσαι ἀποθανοῦσαν, τριῶν τέκνων ἀποβολὴν πρότερον μετρίως ἐνεγκόντα. ⁴ καὶ ἐγγέλεις δὲ πολλοὶ ἰζόρησαν τὰς ἐν Ἀρεθοῦſῃ, καὶ Σαπέρδας τοὺς περὶ Μαίανδρον ὑπακούοντας τοῖς καλοῦσιν. αὐκοῦν Φανταſία ἢ αὐτὴ τῇ τοῦ λέγοντος, ἐὰν δ' ἐπὶ γλῶτταν ἐξικνῆται, ἐὰν τε μή; πᾶς οὖν οὐκ ἄγνωμον μόνην λόγον τὴν ἀνθρώπου φωνὴν λέγειν, ὅτι ἡμῖν ξυνετὴ, τὴν δὲ τῶν ἄλλων ζώων παραιτεῖσθαι; ὅμοιον γὰρ ὥς εἰ κέρακες τὴν σφῶν μόνην ἡξίουσιν εἶναι φωνὴν, ἡμᾶς δ' εἶναι ἀλόγους, διότι οὐκ αὐτοῖς εὖσημα φθεγγόμεθα· ἢ οἱ Ἀττικοὶ, εἰ μόνην τὴν Ἀτθίδα ἔλεγον φωνὴν, τοὺς δ' ἄλ-

F f

ἀλ-

1. Οὕτως ἐτοίμως.] Ante οὕτως videtur deſſe τινα. VALENT. Forte τῶν ἀφθόγγων τινα. REISK. Id quoque adpoſuerat *Lugd. editor*, niſi per ellipſin, ut ſacpius, ſupprimatur. paullo ante, poſt ἁλλοίως comma ponit *Meerm.* & καὶ omittit.

2. Ἄνθρωπος τῶν ſυνήθων.] Forte ὥς οὐκ ἐν ἄνθρωπος τῇ ſυνήθει. aut τινὶ τῶν ſυνήθων. REISK.

3. Κράſſου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μύραινα &c.] Aut Ῥωμαῖον, aut τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ſτρατηγού. REISK. Rem ipſam plures prodiderunt. Vide *Aelian.* H. A. VIII, 4. & quae ibi *Gronov.* de

piſcibus Baianis *Martial.* IV, 23.

Quid quod nomen habent, & ad magiſtri

Vocem quiſque ſui venit citatus.

De aliis animantibus ſimilia legas apud *Fabric.* ad *Sext.* *Empir.* I, 14. quibus plura exempla, non minus mirabilia, ex antiquis & recentioribus facile poſſent addi. Conf. *Casaub.* ad *Athen.* VIII, 1.

4. Καὶ ἐγγέλεις δὲ πολλοὶ —] Inter piſces. cicures & manſuetos καὶ οἷοι καλούμενοι ὑπακούειν, eſt etiam ἡ ἐν Ἀρεθοῦſῃ ἱερὰ ἐγγελευς

ἄλλους ἀλόγους ἡγοῦντο, τοὺς λέξεως Ἀττικῆς ἀμοιροῦντας. καίτοι θᾶπτον ἂν κέρακος ξύνεσιν λάβοι ὁ Ἀττικὸς ἢ Σύρου, ἢ Πέρσου, συρίζοντος καὶ περσίζοντος. ἀλλὰ μήποτε ἄτοπον ἐκ τῆς εὐξυνέτου φθέγγεως ἢ μὴ, ἢ τῆς σιγῆς καὶ φωνῆς, τὸ λογικὸν κρίνειν καὶ τὸ ἄλογον. οὕτω γὰρ τὸν ἐπὶ πᾶσι θεὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ⁵ τῷδε μὴ φθέγγεσθαι, φαίη ἂν τις μὴ εἶναι λογικούς. ἀλλ' οἱ γε θεοὶ σιγῶντες μηνύουσι, καὶ συνίασιν αὐτῶν ὄρνιθες θᾶπτον ἢ ἄνθρωποι, ⁶ καὶ συνιέντες ἀπαγγέλλουσιν ὡς δύνανται, καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ κήρυκες ἄλλοι ἄλλων θεῶν. ⁷ ὣν Διὸς μὲν ἀετὸς, ⁸ Ἀπόλλωνος δὲ ἰέραξ καὶ κόραξ, Ἡρᾶς δὲ πελαρ-

esse dicerent, caeteros autem qui Atticae loquutionis essent expertes, irracionales esse existimarent. Et tamen corui uocem citius perciperet Atticus, quam Syri, aut Persae; Syrice, & Persice loquentium. Sed ex perceptione & ignorance loquutionis, aut ex silentio & uoce rationale & irracionales iudicare consentaneum non est. Propterea quod eadem de causa & deum qui supra omnes est, & caeteros omnes quia non loquuntur, non esse rationales dicere quispiam posset. Sed dii quidem tacendo res indicant. & eorum significationes aues celerius, quam homines percipiunt, & percipientes nobis eo quo possunt modo, denuntiant. Et aliae aliorum deorum nunciae hominibus sunt: Iouis aquila: Apollinis accipiter & coruus: Iunonis ci-

co-

apud *Aelian*: H. A. VIII, 4. ubi vide *Gronovium*. pro σαπίδας *Meerm.* σαπίδας. & pro κηλοῦσιν idem λαλοῦσιν. Paullo post εἰς τε ἐπὶ γλωτταν corripiebat *Abreschius*. idque firmat *Meerm. codex*: sed dein male idem λέγει pro λέγειν.

5. Τῷδε μὴ φθέγγεσθαι.] Τῷ μὴδὲν φθέγγεσθαι, vel potius sic. τῷ μὴ φθέγγεσθαι φαίη ἂν τις μὴδὲ εἶναι λογικούς. REISK. Τῷ μὴδὲ etiam *Meerm.* qui paullo ante οὕτως pro οὕτω. In *Lips. Cod.* erat τῷ δὲ μὴ, id quidem male, sed voluit forsan τῷ δὲ.

6. Καὶ συνιέντες &c.] *Lips. Cod.* ac *Meerm.* συνιέντες. dixi supra. Aves consciae futuri, Deorumque κήρυκες & interpretes esse credabantur. Haec quippe & alia animantia artiorum cum Deo societatem habent, & homines docent ea, quae Deus ipsis retexit, ut loquitur *Celsus* apud *Orig.* L. IV. p. 569. ubi plura hac de re. Hinc itaque ἡγγελος

ὄρνις apud *Apol. Rhod.* III. vers. 1111. Euripides θεῶν κήρυκας adpellat. Vide *Plut.* T. II. p. 975. A. & *Spanhem.* ad *Callim.* H. in Iov. 68. post δύνανται sequitur in *Meerm.* νῦν μὲν ὅτι διώκει, νῦν δὲ ὅτι ἔλαβεν, καὶ πλανώμενον, ὅτι πλανᾷται. quae iusto in loco paullo post iterum leguntur, nisi quod priora illa, νῦν δὲ ὅτι διώκει ibi omittat.

7. ὣν Διὸς μὲν ἀετ.] Pro ὣν videbatur commodius ὡς. VALENT. Habet quidem ὣν quo se tueri possit, malim tamen existimare e sine vocabuli praecedentis ortum esse, quam cum *Fogeroll.* & *Valent.* ὡς substituere. Bene Iovi sacrabant aquilam. avis haec vere regia. *Diod. Sic.* I, 87. τὸν δὲ ἀετὸν Θηβαῖοι τιμᾶσι διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι δοκεῖν τοῦτο τὸ ζῷον καὶ τοῦ Διὸς ἄξιον.

8. Ἀπόλλωνος δὲ ἰέραξ καὶ κόραξ.] Ut aquila Iovi, sic hae volucres Apollini, seu Soli apud Aegyptios aliasque gentes sacrae. E numis ve-

conia : crex & noctua Mineruae : Cereris grus , ac caeterorum aliae. Quin etiam ex nobis ii qui obſervant, & ſimul cum aliquibus animalibus uitam traducunt , quid ſibi uelint ipſorum uoces agnoſcunt. Venator ſiquidem ex laratus diuerſitate canem modo , quaerere leporem , modo inueniſſe modo cepiſſe , modo temere uagari animaduertit. Bubulcus item bouem alias eſurire , alias ſitire nunc defatigatum eſſe , nunc in uenerem incitari , modo uitulum quaerere ex uario mugitu eius intelligit. Leo quoque rugitu minas praeſert : ſicut lupus ululatu afflicti ſe indicat. Balandi etiam oues qua re indigeant , paſtoribus perſpectum eſt.

§ 6. Sed neque ipſas hominum uox latet , ſiue irascentur , ſiue blandiantur ,

λαργός , Ἀθηνᾶς δὲ αὖ κρέξ τε , καὶ γλαῦξ , καὶ Δήμητρος γέρωνος , ὅς ὡς ἄλλων ἄλλο. καὶ μὴν καὶ ἡμῶν οἱ παρατηροῦντες , καὶ οἱ σύντροφοι γιγνώσκουσιν αὐτῶν τὰ φθέγματα. ¹⁰ ὁ γοῦν κυνηγέτης ἀπὸ τῆς ¹¹ ὑποκρίσεως ἤσθετο τοῦ κυνὸς ὑλακτοῦντος , νῦν μὲν ὅτι ζητεῖ τὸν λαγὼν , νῦν δὲ ὅτι εὗρεν , νῦν δὲ ὅτι διώκει , νῦν δὲ ὅτι ἔλαβεν , καὶ πλανωμένου , ὅτι πλανάται. καὶ ὁ βουκόλος οἶδεν ¹² νῦν μὲν , ὅτι ἡ βοῦς πεινῇ , ἢ διψῇ , ἢ κέκμηκεν , ἢ ὀργᾷ , ἢ τὸν μὀσχον ζητεῖ. καὶ ¹³ λέων βρυχώμενος δηλοῖ ὅτι ἀπειλεῖ , καὶ λύκος ὠρυόμενος , ὅτι κακῶς πράσσει , ¹⁴ καὶ οἷς βληχόμεναι οὐκ ἔλαθον τὸν ποιμένα , ὅτου δέονται.

§ 6. Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνα ἔλαθεν ἢ τῶν ἀνθρώπων φωνή ,

F f 2

οὐκ

veterumque testimoniis id conprobavit , reique cauſas expoſuit *Cuper* : in Harpocr. p. 70. De accipitre quaedam etiam dicuntur infra L. IV. 9.

9. Ὡς ἄλλων ἄλλο.] Ὡς delendum videtur , tum legendum ἄλλων ἄλλα. REISK. Vel , quod *Abreſchbio* placebat , ὡς ἄλλων ἄλλοι. delet *Meerm.* καὶ ante ἡμῶν.

10. Ὁ γοῦν κυνηγέτης ---] Pro eadem cauſa diſputat *Sext. Empir.* Pyrrh. Hyp. I. 14. p. 21. καὶ ἀκούομεν δὲ τῶν κυνῶν , ἄλλην μὲν φωνὴν προϊεμένων , ὅταν ἀμύνωνται τινος. ἄλλην δὲ , ὅταν ὀρύονται , καὶ ἄλλην , ὅταν τύπνυνται. καὶ διάφορον ἑπὶ αἰνῶσι.

11. Ὑποκρίσεως.] Ὑπόκρισις h. loco eſt certa quaedam vocis , alias alia , pro mentis affectione , compoſitio & modulatio. REISK.

12. Νῦν μὲν , ὅτι ἡ βοῦς π.] Aut νῦν μὲν eſt delendum , aut eo ſervato legendum ὅτι ἡ βοῦς πεινῇ , νῦν δὲ ὅτι διψῇ , ἢ κέκμηκεν. νῦν δὲ pro *alias* habet infra. νῦν δὲ αὐτοὶ καὶ κύκνον. REISK. Vide ad § 16.

13. Λέων βρυχώμενος --- λύκος ὠρυόμενος.] Utitur vocabulis , quae de belluis iſtis proprie adhiberi ſolent , qua de re ſupra diximus. Nihil tamen inſolens in illis *S. Petri I, V, 8.* ὡς λέων ὠρυόμενος , ut ad illum locum pulcre oſtendit *L. Boſſius*.

14. Καὶ οἷς βληχόμεναι.] Ita infra L. IV. § 7. ἅς καλοῦσι βλῆς. Reperiuntur huius generis alii etiam plurales , quod monuiſſe ſufficit. Adi *D'Orville* : ad *Char. IV, 7. p. 423.* noſtris exemplis qui utitur.

I.

οὐκ ὀργιζομένων, οὐ φιλοφρονουμένων, οὐ καλούντων, οὐχ ἡ διώκουσα, οὐχ ἡ αἰτοῦσα, οὐχ ἡ διδοῦσα, οὐδεμία ἀπλῶς, ἀλλὰ πάσαις οἰκείως ὑπήκουσαν. ὅπερ ἀδύνατον ποιεῖν μὴ τοῦ ὁμοίου τῇ συνέσει τῷ ὁμοίῳ ἐνεργοῦντος. σωφρονίζονται δὲ καὶ μέλεσι, καὶ ἡμεροὶ ¹ ἐξ ἀγρίων γίνονται ἔλαφοι, καὶ ταῦροι, καὶ ἕτερα ζῶα. ² διαλεκτικῆς μὲν αὐτοὶ φασιν, οἱ τὸ ἄλογον αὐτῶν καταψηφίζόμενοι, ἐπαίειν τοὺς κύνας, ³ κεχρῆσθαι τε τῷ διὰ πλείονων διεzeugμένῳ, ἰχνεύοντας, ὅταν εἰς τριόδους ἀφίκωνται. ἦτοι γὰρ ταύτην, ἡ ἐκείνην, ἡ τὴν ἐτέραν, ἀπεληλυθέναι τὸ θηρίον· οὔτε δὲ ταύτην, οὔτε ταύτην· ταύτην ἄρα, καθ' ἣν λοιπὸν καὶ διώκειν. ἀλλ' ἔτοιμον λέγειν, φύσει ταῦτα ποιεῖν, ὅτι μηδεὶς αὐτὰ ἐξεδίδαξεν. ὥς δὴ καὶ ἡμῶν τὸν λόγον οὐ φύσει κεκληρωμένων, ⁴ εἰ καὶ

tur, siue uocent, siue fugent, siue petere, aut dare quicquam uelint: sed omnibus huiuscemodi uocibus accommodata obtemperare conspiciuntur. Id quod fieri nullo modo posset, nisi quod simile intelligentia est, ad simile responderet. Mitigantur etiam modulationibus quibusdam cerui, & tauri, & alia animalia, & ex agrestibus mansueti redduntur. Adde quod illi etiam ipsi qui irrationalia esse caetera animalia decernunt, dialecticae quodam modo capaces esse canes asserunt, utique eo proposito quod ex pluribus distinctum appellant, dum feras inuestigando in trivium aliquod peruenerint. Ita enim eos ratiocinari aiunt, uel hac, uel istac, uel illac fera abiit. sed neque hac, neque istac: ergo illac aufugit: quod ubi collegerunt, se in cursum illac coniiicere solere. Tametsi in promptu esse ipsis responsio potest, quod insita haec natura habeant canes, propterea quod a nemine fuerint edocti: quasi uidelicet nos quoque

1. Ἐξ ἀγρίων &c.] Adscripserat Clar: *Adreschb*: locum *Eustath.* ad *Homer.* *Iliad*: I. p. 284. ult. Paulo ante illa οὐχ ἡ αἰτοῦσα perperam desiderantur in *Cod. Lips.*

2. Διαλεκτικῆς μὲν αὐτοὶ.] *Lipsiensis* dat διαλεκτικῆς μὲν γὰρ αὐτοὶ. quod non sprevero. & sic etiam *Meerm.*

3. Κεχρῆσθαι τε τῷ διὰ πλ. διεζ. &c.] Sumfit e *Plutarcho*, apud quem haec etiam legas T. II. p. 969. A. De rationis vestigiis, in brutis animantibus obviis, multi multa. Vide quos laudat *Fabric.* ad *Sext. Empir.* I, 14. plura de hac re ad § 7. dein *Meerm.*

οὔτε δ. τ. οὔδε ταυτ. de qua formula 2. libi.

4. Εἰ καὶ τινα τίθεμεν —] Locum hunc non intelligo. suspicatus quidem sum aliquando. ἡ καὶ οὐ λόγῳ τινα τίθεμενων τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς διὰ τὸ — αὐτὸν quasi non ratione alia aliis animantibus nomina inponeremus, propterea quod naturali gaudemus eius rei facultate. sed non multo melior, neque dilucidior eo videtur fieri sententia. interim melius nil succurrit. *Reisk.* Omnes conspirant *codd.* in αὐτοῖς, quomodo *Felic.* etiam legit. *Valent.* autem correxerat αὐτοῖς.

que rationem ſeu orationem natura inſitam non habeamus, etiam ſi quaedam nomina poſtea ipſi imponamus, quia & ad id apti natura ſumus. Si tamen credendum Ariſtoteli eſt, caetera animalia docere natos ſuos conſpiciuntur, non ſolum quo pacto aliquid aliud faciant, uerum etiam quo modo uocem emittant: ſicut luſcinia pullos ſuos canere docet. Atque ut ipſe etiam inquit, multa ſunt, quae a ſe mutuo, multa item quae ab hominibus caetera animalia diſcere conſueuerunt. cui ſane quod uerum dicat, omnes aſſeſtantur. omnes pullorum equinorum domitores, equiſones omnes, equites, aurigae, uenatores, bubulci, elephantorum praefides, omnes denique beſtiarum atque auium magiſtri. Ex quorum quidem conſideratione qui prudens atque aequus aeſtimator rei eſt, intelligentiae caetera quoque animalia capacia eſſe procul dubio concedet, iniquus uero, atque inconfideratus temere ad ſuo quod ex ipſis euenit, commodum patrocinandum feretur. a maledicendo enim & calumniando ſcilicet temperabit, qui tru-

ci-

καί τινά τίθεμεν τῶν ὀνομάτων αὐτοὶ διὰ τὸ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείως ἔχειν κατὰ φύσιν. εἰ μέντοι 5 πιςεύειν δεῖ Ἀριſτοτέλει, καὶ διδάσκοντα ὥφθη, οὐ μόνον τῶν ἄλλων τι ποιεῖν τὰ τέκνα, ἀ καὶ τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ φθέγγεσθαι, ὡς ἀγῶν τὸν νεοττὸν ἄδειν. καὶ, ὡς αὐτὸς γέφησιν, πολλὰ μὲν παρ' ἀλλήλων μαθάνει ζῶα, πολλὰ δὲ καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ πᾶς αὐτῷ ἀληθεύοντι μαρτυρεῖ, πᾶς μὲν πωλοδάμνης, πᾶς δὲ ἵπποκόμος τε, καὶ ἵππευς καὶ ἡνίοχος, πᾶς δὲ κυνηγέτης τε, καὶ ἐλεφαντιſτής, καὶ βουκόλος, καὶ οἱ τῶν θηρίων διδάσκαλοι, ὅτε τῶν ὀρνίθων πάντες· ἀλλ' ὁ μὲν εὐγνώμων, καὶ ἐκ τούτων μεταδίδωσι συνέſεως τοῖς ζῴοις. ὁ δὲ ἀγνώμων καὶ τὸ ἀνιſέρητος αὐτῶν, φέρεται ſυνεργῶν αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτὰ πλεονεξίᾳ. καὶ πᾶς γὰρ οὐκ ἔμελλε κακολογήσειν καὶ διαβαλεῖν,

F f 3

2

τοῖς. Simpliſſime hunc ſenſum exſculpo, nos ut cetera animantia, a naturā ratione eſſe praeditos. id uero praeterea habere, ut dialecticae periti res illas aptis nominibus exprimamus, atque alios exprimere doceamus.

5. Πιςεύειν δεῖ Ἀριſτοτέλει.] Eadem ex Ariſtotele tradit quoque *Plutarch.* T. II. p. 973. B. quem hac de re etiam lege pag. 992. B.

6. Τὰ ζῶα.] Paullo longius abſtractum eſt ab ordine naturali. planior eſſet futura oratio, ſi poſt ὥφθη collocarentur haec duo uerba. noli tamen quicquam movere. REISK. Ἀλλὰ φθέγγεσθαι eſt in *Cod. Lipſ.* perperam omiſſo καὶ. nec melius in *Meerm.* καὶ αὐτὸς γε.

7. Ἀνιſέρητος αὐτῶν.] Recordare vocis originem & indolem. *Cognitionem* animalium

i

ἃ κατακόπτειν ὡς λίθον προήρηται. ἀλλ' Ἀριστοτέλης γε, καὶ Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς τε, καὶ Πυθαγόρας, Δημόκριτος τε, καὶ ὅσοι ἐφρόντισαν τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν ἐλεῖν, ἔγνωσαν ⁸ τὸ μετέχον τοῦ λόγου.

§ 7. ¹ Δεικτέον δὲ καὶ τὸν ἐντὸς αὐτῶν, καὶ ἐνδιάθετον. φαίνεται δὲ ἡ παραλλαγή, ὡς φησὶ που καὶ ² Ἀριστοτέλης, οὐκ οὐσίᾳ δι-αλλάττουσα, ἀλλ' ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον θεωρουμένη. καθάπερ πολλοὶ οἶονταί καὶ τὴν θεῶν πρὸς ἡμᾶς ἐξηλλάχθαι, οὐ κατ' οὐσίαν οὐσης τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀκριβεῶς, ἢ μὴ, τοῦ λόγου. καὶ ὅτι μὲν ἄχρι γε αἰσθήσεως, τῆς τε ἄλ-
λης

cidare ac contundere perinde ac lapidem ipsa non ueretur. At uero Aristoteles, Plato, Empedocles, Pythagoras, Democritus, atque omnes qui ueritatem de ipsis inuestigare studuerunt participes esse rationis caeteras quoque animantes censuere.

§ 7. Restat enim ut rationem atque orationem quae intrinsecus in animo disposita est, inesse quoque in ipsis demonstremus. Videtur autem diuersitas esse, ut ipse quoque inquit Aristoteles, non in essentia, sed in eo quod magis & minus consideratur. Quomodo deos quoque a nobis differre nonnulli opinantur, ut discrimen inter nos & eos non in substantia, sed in magis uel minus exquisita ratione constitutum esse intelligatur. Ac quantum quidem ad sensus attinet, at-
que

ἱστορίαν αὐτῶν vocat *Aelian*: V. H. IV, 19. notus titulus operis Aristotelici, περὶ ζῴων ἱστορίας, vel ἱστορία τῶν ζῴων aut περὶ ζῴων, qua de re *Periz*: ad *Aelian*: l. l.

8. Τὸ μετέχον τοῦ λόγου.] Forte τὸ μετέχον αὐτῶν τοῦ λόγου τοῦ προφορικοῦ. ob frequentiam. verbum ἐλεῖν ductum est a re venatoria. REISK. τὸν λόγον *Lips.* & *Meerm.* perperam. τὸ ἐλεῖν est *opinari*, *censere*. Philosophi de dogmate quod sequuntur adhibere solent. V. *Steph*: Thesf.

1. Δεικτέον δὲ καὶ τὸν ἐντὸς αὐτῶν &c.] Multi sunt ex antiquis qui animalibus rationem cum hominibus communem esse putaverunt, inter Iudaeos etiam & quod mireris, Christianos, uti e *Lactantio* aliisque constat. Vide *Scheff*: ad *Aelian*: V. H. I, 6. inter recentiores haud pauci idem statuerunt. Plurimos qui hoc argumentum sibi elaborandum

sumserunt laudat *Wolffius* ad *Origin*: Philosf. c. 9. Nuperius de bestiarum ingenio sagacissime disputavit Vir Praestantissimus *S. H. Reimarus*. Porphyrii dogma explicat *Cel: Mosheim*: ad *Cudworth*: Syst: Intell: p. 1159, ubi plura hac de re. Quod vero dicit Vir eximius, *Porphyrium* pares censuisse humanis brutorum animantium animos, id non restrictissime accipiendum. Utique cum Pythagora suo sensuit ὅτι πάντα τὰ γινόμενα ἐμψυχα ὁμογενῆ δεῖ νομίζειν, ut dicit in *Eius* Vit. 19. vel ὅτι τοῦ λογικοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέτεσι. ut infra § 23. animalium ergo animas nostris putabat ὁμοουσίους, non quidem secundum substantiam, sed tamen secundum quod magis & minus de ratione participant, ut bene *Holffen*: ad priorem Nostrum locum. Id quod h. l. disertè significat.

2. Ἀριστοτέλης — ἀλλ' ἐν τῷ μᾶλλον —]

A

que aliam instrumentariam tum ſentientium partium, tum carnis totius diſpoſitionem, non ſecus ac nos affecta eſſe caetera animalia, nemo fere eſt, qui non concedat. Non enim ſolum in naturalibus affectionibus & motionibus quae in his exiſtunt, ſimilitudinem nobiſcum habent: uerum etiam in iis quae praeter naturam accidunt, morboſaeque ſunt, magna inter nos & ipſa communicatio eſt. Neque enim ob diuerſitatem habitus ac formae corporis recte ſentiens quiſpiam aſſerere ea expertia eſſe rationis atque orationis debet: cum in hominibus quoque multam huiusmodi pro gentium, & populorum diuerſitate uarietatem conſpiciat, & tamen omnes nihilo minus eſſe rationales concedat. Aſinus igitur, ut ad rem ueniamus, pituitae deſtillatione corripi conſuevit, quae ſi in pulmonem defluxerit, non ſecus atque homo malo conficitur atque interit. Equus ſuppuratus euadit, & ſicut homo conſumitur ac tabeſcit. rigor item equum inuadit, &

λης ὀργανώσεως τῆς τε κατὰ τὰ αἰσθητήρια καὶ τῆς 3 κατὰ σάρκα ὁμοίως ἡμῖν διάκειται, πᾶς σχεδὸν ſυγκεχώρηκεν. καὶ γὰρ οὐ μόνον τῶν κατὰ φύσιν παθόντων, καὶ κινήματων τῶν διὰ τούτων ὁμοίως ἡμῖν κεκοινώνηκεν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν παρὰ φύσιν, καὶ νοσῶντων ἐν αὐτοῖς θεωρουμένων. οὐκ ἂν δέ τις εὖ φρονῶν διὰ τὸ ἐξηλλαγμένον τῆς ἕξεως τοῦ σώματος, ἀδεκτὰ λογικῆς εἴποι διαθέσεως, ὁρῶν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων πολλὴν τὴν παράλλαγν τῆς ἕξεως 4 κατὰ γε γένη καὶ ἔθνη, καὶ ὅμως λογικοὺς ſυγχωρῶν πάντας. ὅνος μὲν γε κατάρρω ἀλίσκεται, καὶ εἰς πνεύμονα αὐτῶν ρυῖ τὸ νόσημα, ἀποθνήσκει ὥςπερ ἄνθρωπος. 5 ἵππος δὲ καὶ ἔμπυος γίνεται καὶ φθίνει, ὥςπερ ἄνθρωπος. καὶ 6 τέτανος λαμβάνει ἵππον, καὶ ποδάγρα, καὶ πυρετός, καὶ λύσσα,

Aristot. Hist. Anim: L. VIII, 1. τὰ μὲν γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέρει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς πολλὰ τῶν ζώων.

3. Κατὰ σάρκα.] Potuit reddi *corporis*. Eo enim ſenſu obſervavi non ſemel uſurpari hoc vocabulum, etiam apud τοὺς ἕξω. VALENT. Paullo poſt *Meerm.* vitio calami ἀδεκτὰ pro ἀδεκτα.

4. Κατὰ γε γένη.] Melius *Lipſ. Cod.* κατὰ τε γένη. Idem paullo poſt αὐτῷ ρυῖ τὸ νόσημα. iterum rectius.

5. Ἴππος δὲ καὶ ἔμπυος.] Quia ſtatim ruruſ

de equo commemoratur, ſuſpicior hic loci pro ἵππος alius animalis nomen debere ſubſtitui. pro ἔμπυος in *Lipſ.* eſt ἔμπυρος. male. REISK. Male ἔμπυρος *Meerm.* quoque.

6. Τέτανος λαμβάνει ἵππον.] *Suidas* in Τέτανος. νόσος περὶ τοὺς ἵππους γινόμενη. νοσοῦσι γὰρ οἱ ἵπποι πλείους νοσημαί, ποδάγρα --- τετάνω, ἔμπυνόσει. &c. de quibus morbis *Arist.* H. Anim: VIII, 24. & *Hoeschel.* ad *Hor.* *Apoll.* II, 44. pro ἀπεσβεσμένου male *Meerm.* ἀπεσβυσμένου.

σα, ὁπότε καὶ κατωπιᾶν λέγεται. καὶ ἡ κύουσα ἵππος, ἐπειδὴν ὁσφρήσεται λύχνου ἀπεςβεσμένου, ἀμβλίσκει ὡς ἄνθρωπος. πύρεττει δὲ καὶ βοῦς, καὶ μαίνεται, καθάπερ καὶ ὁ κάμηλος. κορώνη δὲ ψωριᾶ, καὶ λεπριᾶ, καὶ κύων, οὗτος μὲν γε καὶ ποδαγριᾶ, καὶ λυσσαῖ. 7 ὅς δὲ βραγχᾶ, καὶ ἔτι μᾶλλον κύων, καὶ τὸ πάθος ἐν ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ κυνὸς, κυνάγχη κέκληται. 8 καὶ τὰ γνώριμα, ἐπεὶ 9 σύννομα ταῦτα ἡμῖν τὰ ζῶα, τῶν δὲ ἄλλων ἐσμὲν ἄπειροι διὰ τὸ ἀσύνηθες. καὶ εὐνουχιζόμενα δὲ μαλακίζεται. οἱ μὲν γε ἀλεκτρυόνες οὐδὲ ἄδουσιν ἔτι, ἀλλὰ τὴν φωνὴν ἐπὶ τὸ θῆλυ μεταβάλλουσιν, ὥσπερ ἄνθρωποι. 10 βοός τε κέρατα καὶ φωνὴν οὐκ ἔστι διαγνώσκειν τομίου, καὶ θήλεος. 11 οἱ δὲ

podagra, & febris, & rabies, quando etiam κατωπιᾶν, hoc est demisso in terram capite ferri dicitur. Equa uterum gestans si lucernam extinctam olfecerit, abortum facit: id quod contingere etiam homini solet. Bos quoque & febri corripitur, & furit, quemadmodum & camelus. At cornix & scabie & lepra afficitur, sicut etiam canis: sed canis tamen etiam podagram patitur, & rabie agitur. Sus raucedine uexatur: ac magis etiam canis: unde morbus etiam in homine a cane κυνάγχη id est caninangina appellatus est. Atque haec nota nobis sunt, quia in animalibus contingunt, quae nobiscum uersantur: aliorum uero multorum ob insuetudinem ignari sumus. Animalia praeterea si execta fuerint, effoeminantur: & galli non amplius canunt, sed uocem in modum foeminae immutant, sicut homines consueuerunt. Bouis item secti, & foeminae cornua & uocem dignoscere non licet.

7. Ὅς δὲ βραγχᾶ, καὶ ἔτι μᾶλλον κύων.] Moer. Attic. βραγχᾶν Ἀττικῶς, βραγχιᾶν Ἑλληνικῶς. sed ibi lege V. D. Βράγχη proprius suum morbus. V. Suid. in V. Virg. III. Georg. 496.

Hinc canibus blandis rabies venit, & quatit aegros
Trifidis anibela sues, ac faucibus angit obefis.

sed de canum, suum ceterorumque animalium morbis, omnia ex Historiae naturalis scriptoribus nota sunt. Confer V. D. ad Anatol. Fragm. in Bibl. Graec. Fabric. IV, 29. p. 309.

8. Καὶ τὰ γνώριμα.] Ita omnes edd. non

male Valenti. sensum inplebat hoc modo, καὶ τὰ μὲν γνώριμα. Fuit forte καὶ τὰδε, vel καὶ ταῦτα μὲν γνώριμα, ut Abreschio etiam videbatur. illud malim.

9. Σύννομα τὰ ζῶα.] Elegans vocabulum. Vide Munker: ad Anton: Liber: Metam: c. 6. haec vero translatitia.

10. Βοός τε κέρατα καὶ φωνὴν &c.] Aristot. H. Anim: IX, 50. μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ φωνὴ ἐπὶ τῶν τετραπόδων τῶν ἐκτεμενομένων ἡπάντων, ἢ πηρουμένων εἰς τὸ θῆλυ. Pro θήλεος Lips. Cod. θήλεως.

11. Οἱ δὲ ἑλαφοὶ οὐκ ἔτι &c.] Aristot. l. laud. οἱ ἑλαφοὶ ἐὰν μὲν μήπω τὰ κέρατα ἔχοντες διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκτεμενώσιν, οὐκέτι φύουσι κέ-

cet. Cerui uero cornua non amplius amittunt, ſed retinent, ſicut eunuchi capillos: ſi uero cornibus adhuc careant, cum execantur, ea non amplius producunt. quemadmodum qui prius quam barbam emiſerint, facti eunuchi ſunt. Atque ita in omnibus fere corpora eo modo quo noſtra in morbiſuſcipiendis ſeſe habent.

§ 8. Animae uero affectiones uide an non omnia quoque ſimilia ſint. Ac primum, ut de ſenſu agamus, non ſane hominis guſtus ſuccos, uiſus colores, olfactus odores, ſonos auditus, calida uero aut frigida atque alia eiſumodi tactus percipit. neque enim carere ſenſibus caetera animalia dicenda

δε ἔλαφοι οὐκ ἔτι ἀποβάλλουσι τὰ κέρατα, ἀλλὰ συνέχουσιν, ¹² ὡς εὐνοῦχοι τὰς τρίχας, μὴ ἔχοντες δὲ, οὐ φύουσιν, ὥσπερ οἱ πρὶν πώγωνα ἐκφῦσαι, ἐκτμηθέντες. οὕτως σχεδὸν ἀπάντων τὰ σώματα ¹³ ὁμοίως τοῖς ἡμετέροις κατὰ τὰ πάθη.

§ 8. Τάγε μὴν τῆς ψυχῆς πάθη ἔρα, εἰ μὴ πάντα ὅμοια, ¹ καὶ πρῶταγε τὴν αἰσθησιν. ² οὐ γὰρ δὴ ἀνθρώπου μὲν ἢ ³ γεῦσις χυμῶν, ἢ δὲ ὀψις χροιάων, ἢ ὁσμῶν ἢ ὁσφρησις ἀντιλαμβάνεται, ἢ ψόφων ἢ ἀκοῇ, ἢ θερμῶν, ἢ ψυχρῶν ἢ ἀφῇ, ἢ τῶν ἄλλων ἀπτῶν, ⁴ οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ζώων ἀπάντων ὁμοίως.

G g

ws.

κέρατα. ἴδαν δὲ ἔχοντας ἐκτέμνει τις, τότε μέγας ταυτὸν μένει τῶν κεράτων, καὶ οἷα ἀποβάλλουσιν. Conſentit illi Noſter, alii contrarium fere ſignificant, qua de re *Rittersb:* ad *Opprian:* Cyneg: L. II, 193. & *Schmid:* ad *Pind:* Olymp: p. 129. de cervarum cornibus controverſiam eſſe inde etiam diſcas. utique cornutas cervas hiſtoria recentior aliquando commemorat. Vid. *Spanhem:* de uſu & praeſt. num. diſſ. IV.

12. Ὡς εὐνοῦχοι τὰς τρίχας.] *Equiſ* Medicorum ignorat illud *Coī ſenis* Sect. VI. Aphor. 28. εὐνοῦχοι οὐ ποδωγμῖσιν, οὐδὲ φαλακροὶ γίνονται? quod cum experientiae repugnare multis videatur, medentium curis adferendum linquo. Memini me in illum l. legere Diſſert. eruditam *Viri Praeclari B. H. de Moor.* mihi notaſſe ſufficit, de congenitis pilis id adfirmare *Ariſtotelem*, non de aliis. αἱ δὲ ἐκ γενετῆς τρίχες οὐκ ἀπολείπουσιν, οὐδεὶς γὰρ γίνεται εὐνοῦχος φαλακρός. Hiſt. A. nim. IX, 50.

13. Ὅμοίως τοῖς ἡμετέροις.] Poſt ὁμοίως re-

poſui ἔχει. VALENT. Idem iam repoſuerat *Fogeroll.* Certe tali modo ſenſus ſuppleri debet, ſive ellipſin agnoſcas, ſive ὅμοια fuiſſe putes, quod fere malim.

1. Καὶ πρῶτα γε τὴν αἰσθησιν.] Aut καὶ πρῶτην γε τὴν αἰσθησιν, aut καὶ πρῶτά γε τὰ κατὰ τὴν αἰσθησιν. REISK.

2. Οὐ γὰρ δὴ οὐχί.] Amat noſter hanc loquendi formulam. Supra I, 56. οὐκ γὰρ δὴ — ſequente οὐχί. Infra § 14. οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ — οὐχί δέ &c.

3. Γεῦσις χυμῶν; ἢ δὲ ὁ χι —] *Χυμοὶ* ſunt ſapores, quibus hoc loco & apud alios iunguntur res aliae, quae ſub ſenſu noſtro cadunt, uti ſaepe ὁσμαι & χυμοὶ apud *Theophr:* Cauff: Plant: L. VI. p. 423. *Max: Tyr:* alioſque, quos ad Diſſ: XVII, 7. laudat *Ier: Markland:* cum quo tamen ibidem χυμοὶ καὶ ὁσμαι pro θυμοὶ καὶ ὁρμαι reſcribere neceſſe non eſt, nam θυμοὶ & ὁρμαι aequae ſub ſenſu noſtro cadunt quam φωναί, quae ibi praecedunt.

4. Οὐχί δὲ καὶ τῶν ζώων.] Aut οὐχί δὲ καὶ ζώων.

ως· 5 οὐδὲ ταύτης μὲν ἀφήρηται τὰ ζῶα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωποι, λογικῆς δὲ ἀμοιροῦσι διὰ τοῦτο· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ οἱ θεοὶ, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωποι, λογικῆς σεργασονται, ἢ ἡμεῖς, εἴπερ οἱ θεοὶ λογικοὶ· αἰσθήσεως μὲν γε καὶ πλεονεκτεῖν ἔοικε μᾶλλον τὰ ζῶα. τίς μὲν γὰρ ἀνθρώπων τοσοῦτον βλέπει (αὐδὲ γὰρ ὁ 6 μυθεύομενος λυγκεὺς) ὅσον ὁ δράκων; ὅθεν καὶ τὸ βλέπειν δρακεῖν λέγουσιν οἱ ποιηταί. τὸν δὲ αἶτον καὶ 7 ὑψόθεν ὄντα, οὐκ ἔλαβε πτώξ. τίς δὲ ὀξύκοώτερος γεράνων; αἱ 8 ἀπὸ τοσούτων ἀκούουσιν, ὅπως οὐδὲ ἀνθρώπων τις ὀρᾷ. τῇ μὲν γὰρ ὁσφρήσει τοσοῦτω πλεονεκτεῖ σχεδὸν πάντα τὰ ζῶα, ὡς ἐκείνοις προσπίπτειν τὰ ἡμᾶς λανθάνοντα, καὶ κατὰ γένος ἐπιγινώσκειν ἕκαστον ἤδη καὶ ἐξ ἵχνους ὁσφραίνόμενα. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἡγεμόσι κυσὶ χρώνται,

9 οἱ

da sunt, quia non sunt homines. Si-
cut neque nobis ratio est eripienda,
quia rationales dii sunt. Immo lon-
ge superari nos ab aliis animalibus
perspicuum est. Quis enim homo est,
etiam si ille sit qui in fabulis fer-
tur Lynceus, qui tantum cernat,
quantum draco? a quo etiam uide-
re δρακεῖν a poetis dictum est. A-
quilam uero e sublimi etiam aëre di-
spicientem dama non latet. Quis
acutius audit quam grues? quae ex
tanto interuallo percipere sonos con-
sueuerunt, quanto ne prospicere
quidem homines possunt. Nam ol-
factu hominibus caetera fere omnia
animalia adeo antecellunt, ut eius
sagacitatem ea quae nos latent,
minime effugiant: quippe cum
unumquodque figillatim ex uestigio
ipso olfaciendo agnoscant. Vnde e-
tiam homines ducatu canum uti so-
lent ut intelligant, qua sibi ad a-
prum,

ζῶων ἅπαν ἀπάντων ὁμοίως (scilicet ἀντιλαμβά-
νεται.) aut οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ζῶα ἀπάντων ὁμοίως.
REISK.

5. Οὐδὲ ταύτης μὲν ἀφήρηται τὰ ζ.] Ταύτης
scilicet τῆς αἰσθήσεως μὲν οὐκ ἀφήρηται. REISK.
Οὐκ ante ἀφήρηται inferi quoque iusserat E-
ditor Lugdun. Abreschius malebat ταύτης,
μὲν εἶναι ἀφήρ.

6. Μυθεύομενος λυγκεὺς. —] Res nota e Schol:
Aristoph. in Plut. v. 210. & paroemiogra-
phis. Vocem δρακεῖν Hesych. exponit ἰδεῖν,
βλέψαι. plus tamen esse quam simplex vi-
dere, ac proprie quidem cum attentius ad-

spicere, observat Markl. ad Eurip. Suppl.
179. Male Meerm. λυγκεὺς.

7. Ὑψόθεν ὄντα οὐκ ἔλαβε πτώξ.] Sumfit ex
Homer: qui sic de aquila Iliad: P. v. 676.

"Οὐ τε καὶ ὑψόθεν ὄντα πύδας ταχύς οὐκ ἔλα-
βε πτώξ.

Inde excerptit Aufr. Vit. Homer: apud Ga-
leum in Opusc. Myth. Phys. & Eth. p. 320.
male Meerm. ὀξύκοώτερος.

8. Ἀπὸ τοσούτων — ὅπως οὐδὲ —] Forte
ἀπ. τ. — ὁπίσσω. REISK. Vel, ut Abreschio
placebat, ἀπὸ τοσούτων — ὁπίσσω, οὐδὲ.

6.

prum, aut ceruum inueniendum ad-
undum fit: Aëris uero constitutio se-
ro a nobis, cito ab aliis animalibus
tangitur, ita ut ipsis futurae tempesta-
tis argumenta sumamus. Succorum au-
tem distinctionem adeo exactam ha-
bent, ut morbofa, salubria & ueneno-
fa melius & exquisitius discernant,
quam quibus ex hominibus medicus que-
at. At quae uegetioribus sensibus prae-
dita sunt, ea esse etiam prudentiora Ari-
stoteles asserit. Corporum uero diuer-
sitas, ut uel facile, uel difficulter patian-
tur, uel magis uel minus promptam ra-
tionem habeant, efficere potest: immu-
tare uero animam in essentia non potest
quandoquidem neque sensus, neque af-
fectiones aut immutauit, aut prorsus
abstulit. In eo igitur esse differentiam
concedendum est, quod uel magis uel
minus ratione seu oratione praedita sint,
non quod penitus ea careant: neque
quod nos eam habeamus illa non habe-
ant. Quemadmodum enim in uno & co-
dem

9 οἱ διελθεῖν ἐπὶ σὺν ἢ ἑλαφόν·
καὶ ἡμῶν μὲν ὁψὲ ἢ τοῦ ἀέρος
κατάσσεις ἄπτεται, τῶν δὲ ἄλ-
λων ζώων εὐθύς, ὡς τοῦτοις τεκ-
μηρίοις χρῆσθαι τοῦ μέλλοντος. 10
τὴν δὲ τῶν χυμῶν διάκρισιν οὕ-
τως οἶδεν ὡς ἐξακριβοῦν, καὶ τὰ
νόσερά, καὶ τὰ ὑγιεινὰ, καὶ τὰ
δηλητήρια, 11 ὡς οὐδὲ ἀνθρώπων
οἱ ἰατροί. Φρονιμώτερα δὲ φησιν ὁ
Ἀριστοτέλης εἶναι τὰ εὐαίσθητότερα.
σωμάτων δὲ παραλλαγὰς εὐπαθῆ
μὲν ἢ δυσπαθῆ ποιῆσαι δύνανται,
καὶ μᾶλλον, καὶ ἥττον πρόχει-
ρον ἔχειν τὸν λόγον, κατ' οὐσί-
αν δὲ τὴν ψυχὴν ἐξαλλάττειν οὐ
δύνανται, ὅπου γε οὐδὲ τὰς αἰ-
σθήσεις, 12 οὐδὲ τὰ πάθη ἔτρε-
ψεν, οὐδὲ τέλεον ἐκβεβηκυίας ἐ-
ποίησεν. ἐν οὖν τῷ μᾶλλον καὶ
ἥττον διαφορὰ συγχωρεῖσθω, οὐκ
ἐν τῇ τελείᾳ σερήσει· οὐδ' ἐν
τῷ καθάπαξ τὸ μὲν ἔχειν,
τὸ δὲ μή· ἀλλ' ὡς ἐν ἐνὶ γέ-
νει

G g 2

νε

9. Οἱ διελθεῖν ἐπὶ —] Illud οἱ poni vide-
tur pro ὡς. VALENT. Forte χρῶνται βουλόμε-
νοι διελθεῖν. aut χρῶνται, οὕς δεῖ ἐλθεῖν. REISK.
Utique aliquo modo sensus suppleri debet,
sive cum *Reiskio* βουλόμενοι velis, sive ἐθέ-
λουσιν, οἱ διελθεῖν ἐθέλ. aut ἐθέλοντες, vel simili
modo.

10. Τὴν δὲ τῶν χυμῶν &c.] Pro οἶδεν ὡς
repositi οἶδασιν. VALENT. Sic distingue. οὕτως
οἶδεν, ὡς ἐξακριβοῦν καὶ τὰ νόσερα. REISK. In-
geniosa est Clar: *Abreschii* coniectura, qui
pro ὡς suspicabatur legendum esse ὅς. Id

enim quod hic dicit Auctor, huic animali
tribuunt naturae curiosi.

11. Ὡς οὐδὲ ἀνθρώπων οἱ ἰατροί.] *Lips.* habet
ὡς οὐδὲν ἐνὼν οἱ ἰατροί. Voluit forsitan ὡς οὐδ'
ἐν ἀνθρώποις (vel ἐν ἡμῖν) οἱ ἰατροί. REISK.

12. Οὐδὲ τὰ πάθη ἔτρεψεν. οὐδὲ ἐπ.] Pro
ἔτρεψεν &c. ἐποίησεν, ἐν legi debere ratus sum.
VALENT. Vel παραλλαγὴ intelligitur, vel si-
gnum distinctionis maius post δύνανται collo-
candum, atque haec cum sequenti διαφορὰ
construenda. In *Cod. Lips.* est καὶ τῷ ἥττον
ἢ διαφορὰ.

13.

νει τὸ μὲν ¹³ ὡς ὑγιεινότερον σῶ-
 μά ἐστι, τὸ δὲ ἥττον, καὶ ἐπὶ
 νόσου ὁμοίως πολὺ τὸ διάφορον,
 ἔντε ¹⁴ εὐφύταις, καὶ ἀφύταις,
 οὕτω καὶ ἐν ψυχαῖς, ἡ μὲν ἀ-
 γαθῇ, ἡ δὲ φαύλῃ. καὶ τῆς φαύ-
 λης, ἡ μὲν μᾶλλον, ἡ δὲ ἥτ-
 τον. καὶ τῶν ἀγαθῶν αὖχ ἡ αὐ-
 τῇ ἰσότης, οὐδὲ ὁμοίως Σωκρά-
 τος ἀγαθὸς καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ
 Πλάτων, οὐδ' ἐν ὁμοδόξοις ἡ
 ταυτότης. οὐ τοίνυν οὐδ' εἰ μᾶλλον
 ἡμεῖς νοοῦμεν ἢ τὰ ζῶα, διὰ
 τοῦτο ἀφαιρετέον τῶν ζώων τὸ
 νοεῖν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ πέτεσθαι
 τοὺς πέρδικας, ὅτι μᾶλλον αὐ-
 τῶν ἱέρακες πέτονται· οὐδὲ τοὺς
 ἄλλους ἱέρακας, ὅτι καὶ τού-
 των καὶ τῶν ἄλλων ¹⁵ ἀπάντων
 ὁ φασσοφόνος. συμπάσχειν μὲν
 οὖν δοίη ἂν τις ψυχὴν σώματι,
 καὶ πάσχειν τι πρὸς αὐτοῦ εὖ
 ἢ κακῶς διακειμένου, μεταβάλλ-
 λειν δὲ τὴν αὐτῆς φύσιν, οὐδα-
 μῶς.

dem genere corporum & in aptitudine
 ad sanitatem, aut morbum suscipien-
 dum magna diuersitas est: sic in anima-
 bus quoque aliae bonae, aliae prauae
 reperiuntur: & ex prauis aliae magis,
 aliae minus eiusmodi sunt, & in bonis
 quoque non eadem paritas est. neque e-
 nim bonus Socrates, & Aristoteles, &
 Plato simili modo est. Quin etiam ne-
 que in iis qui eiusdem sunt sententiae,
 est eadem penitus conformitas. Non
 igitur si nos quoque magis quam caete-
 ra animalia intelligimus, adimenda pro-
 pterea caeteris animalibus intelligentia
 est. Quemadmodum neque uolatu pri-
 uandae perdices sunt, quia ipsis accipi-
 tres uehementius uolant neque accipi-
 tres alii uolatu carere censendi sunt,
 quia ipsis & aliis omnibus praestat qui pa-
 lumbarius nuncupatur. Consensum igi-
 tur quendam habere animam cum cor-
 pore concedere quispiam posset, ita ut
 ab eo bene uel male affecto afficiatur
 quidem etiam ipsa, sed naturam tamen
 non

¹³. 'Ὡς ὑγιεινότερον σῶμα.] Aut ὡς delen-
 dum, aut legendum ὡς εἰπεῖν, ὑγιεινότερον.
 ut dicam, vel potius sic, ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ,
 ὡς εἰπεῖν γένει, τὸ μὲν ὑγιεινότερον. REISK.

¹⁴. Εὐφύταις καὶ ἀφύταις.] Ad corporis ha-
 bitum & naturam haec pertinent. alias ad
 animum fere transfertur, unde ingenii prae-
 stantiam εὐφύται Plato & alii dixerunt, qui-
 que ea valet dicebatur εὐφύης. contrarium
 ἀφύται & ἀφύης. Sic Noster in Vit. Pyth. I.
 ubi vid. Holsten: sed dixi de hac voce supra
 ad I, 11.

¹⁵. 'Ἀπάντων ὁ φασσοφόνος.] Homeri: Iliad:
 O¹ 238.

Ἰρμη τοικῶς
 'Ὡκεῖ, φασσοφόνῳ, δεῖτ' ὠκυς πετεηνῶν.
 Inde sumit Auct. Vit. Homer: apud Ga-
 leum in Opusc. Myth. Physf. & Eth. p. 320.
 Sic accipiter ἐλαφρότατος πετεηνῶν dicitur
 Odyf. N, 87. De avium istarum celeritate
 multa habet Bochart: Hieroz. II, 29. Φασ-
 σοφόντην adpellat Aelian: H. Anim. XII, 4.
 Paulo post ὡς ante ὑργάνῳ deest Lips.

non mutet. Quod ſi ſimul cum corpore tantummodo afficitur anima, eoque ut inſtrumento utitur, multa per id ſi diuerſo modo quam noſtrum fuerit diſpoſitum, facere poterit, quae nos nequimus: ſimulque cum eo quodammodo affecto afficietur, non naturam immutabit.

§ 9. Rationalem itaque animae uim in caeteris quoque animalibus eſſe, neque ea prudentia carere demonſtrandum eſt. Primum enim unumquodque imbecillum ne an robuſtum ſit optime nouit: atque ob id ab aliis cauet, aliis ad deſenſionem ſui utitur. Pardalis ſi quidem dentibus feſe tuetur: leo ungulibus & item dentibus: equus ungulis: bos cornibus; galus calcari: ſcorpionem aculeo. Aegyptii uero ſerpentes ſputo ſe defendunt, unde etiam πτυάδες, hoc eſt ſputalitii appellantur: atque eo inuadentium oculos petunt atque excaecant: atque ita alio ad ſalutem ſibi tuendam uti perſpicuum eſt. Praeterea alia quaecunque fortia ac robuſta ſunt, procul ab hominibus paſcuntur, ac degunt: imbecilliora atque ignauiora contra ſicut procul a ferocioribus aliis be-

μῶς. εἰ δὲ συμπάσχει μόνον, καὶ χρῆται αὐτῷ ὡς ὀργάνῳ, δράσειε μὲν ἂν δι' αὐτοῦ πολλὰ, ἀλλοίως ὀργανωμένου ἢ ὡς ἡμῖν, ὧν ἡμεῖς δράν ἀδύνατοι, καὶ συμπάθοι ἂν πῶς διακειμένου, οὐ μέντοι τὴν αὐτῆς ἐξαλλάξειε φύσιν.

§ 9. Ὅτι τοίνυν καὶ λογικὴ ἐν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ οὐκ ἀφῆρηται φρονήσεως, ἐπιδεικτέον. ἡ πρῶτον μὲν ἕκαστον οἶδεν εἴτε ἀσθενὲς ἐστὶν, εἴτε ἰσχυρὸν, καὶ τὰ μὲν φυλάττεται, τοῖς δὲ χρῆται, ὡς πάρδαλις μὲν ὀδοῦσιν, ὄνυξι δὲ λέων καὶ ὀδοῦσιν, ἵππος δὲ ὀπλῇ, καὶ βοῦς κέρασιν, καὶ ἀλεκτρυὼν μὲν πλήκτρῳ, ſcorpionem δὲ κέντρῳ. οἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ ὄφεις πτύσματι (ἢ ὅθεν καὶ πτυάδες ἀκαλοῦνται) καὶ τυφλοῦσι τὰς ὄψεις τῶν ἐπιόντων, ἄλλο δὲ ἄλλῳ χρῆται, σώζον ἑαυτὸ ἕκαστον. πάλιν τὰ μὲν ἐκ ποδῶν νέμεται τῶν ἀνθρώπων, ὅσα ἰσχυρά. τὰ δὲ ἀγεννῆ, ἐκ ποδῶν μὲν τῶν ἰσχυροτέρων θηρίων, τοῦ μπαλιν δὲ μετὰ τῶν

G g 3

τῶν

1. Πρῶτον μὲν ἕκαστον &c.] Ἦντε ἀσθενὲς ἐστὶν ἢ ἰσχυρὸν. & qua ex parte ſit infirmum, & qua munitum atque teſtum. REISK. Nec ſecus Abreſcibus, & meritiffimo. Adeo uerum eſt illud Horat: II. Serm. I, 52.

Dente lupus, cornu taurus petit, unde, niſi inius

Monſtratum?

Noſtrum pulcre expreſſit Min. Fel. in Octav.

17. Quidve animantium loquar aduerſus ſeſe tutelam multiſortem? alias armatas cornibus, alias dentibus ſeſias, & fundatas ungulis & ſpicatas aculeis &c. ubi multa in hanc ſententiam interpretes, quibus e plurimis aliis ſolum addo Grotium de Iur. B. & P. I, 2, 4.

2. Ὅθεν καὶ πτυάδες ἀκαλοῦνται.] Aſpidis ſpecies, quae ἐμπτύει τοῖς σώμασι τὸν ἰόν, ut

τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἡ πορρωτέρω
μὲν, ὡς εἰρηθεοὶ ἐν ὀροφαῖς καὶ
χελιδόνες, ἢ καὶ συνανθρωποῦν-
τα, ὡς οἱ κύνες· ἀμείβει δὲ καὶ
τόπους κατὰ τὰς ὥρας, καὶ πᾶν
3 ὅσον τὸ πρὸς τὸ συμφέρον οἶ-
δεν. ὁμοίως δ' ἂν τις καὶ ἐπὶ ἰ-
χθύων ἴδοι τὸν τοιοῦτον λογισμὸν,
καὶ ἐπ' ὀρνίθων. ἃ δὲ ἐπὶ πλεον
συνῆκται τοῖς παλαιοῖς ἐν τοῖς
περὶ ζώων φρονήσεως, τοῦ ταῦ-
τα πολυπραγμονήσαντος ἐπὶ πλέ-
ον Ἀριστοτέλους, λέγοντος πᾶσι
τοῖς ζώοις μεμηχανῆσθαι πρὸς τὸν
βίον καὶ σωτηρίαν 4 αὐτῶν τὴν οἰ-
κησιν.

§ 10. Ὁ δὲ φύσει λέγων αὐτοῖς
προσεῖναι ταῦτα, ἀγνοεῖ λέγων ὅ-
τι φύσει ἐστὶ λογικὰ, ἢ ὡς τοῦ
λόγου μὴ φύσει ἐν ἡμῖν συνισαμέ-
νου, καὶ τῆς τελειώσεως μὴ καθὼ
πεφύκαμεν τὴν αὔξησιν λαμβανού-
σης. τὸ μὲν γε θεῖον οὐδὲ διὰ μα-
θήσεως λογικὸν γέγονεν· οὐ γὰρ
ἦν

bestiis, ita inter homines uitam ducere
consueuerunt: atque ex his alia longius,
ut passeret & hirundines in tectis: alia
propius una etiam cum ipsis hominibus,
ut canes. Adde quod pro temporibus
quoque loca permutant, & norunt om-
nia, quae ad utilitatem suam spectant. In
piscibus quoque & auibus ratio huiusce-
modi ac consilium nihilo minus perspicui
potest. Quae quidem omnia late ac co-
piose a ueteribus pertractantur in libris
quos de animalium prudentia conscrip-
serunt. inter quos Aristoteles, qui haec
accuratissime omnium persequutus est,
omnibus animalibus ad uictum, & salu-
tem optime excogitata omnia esse inquit.

§ 10. Qui uero natura haec ipsis in-
esse ait, ignorat se asserere, uel natu-
ra ipsa esse rationalia, uel non natura
in nobis esse rationem: quippe quae
non quatenus natura apti sumus, per-
fectionis suae incrementum accipiat.
Deus sane nequaquam disciplina ratio-
nalis euasit: non enim unquam fuit,
quan-

ut e *Galeno* observavit *H. Steph.* Confer
Vossium de *Idolol.* L. IV. c. 56.

3. Ὅσον τὸ πρὸς τὸ συμφέρον οἶδεν.] *Lips.*
habet ὅσον τὸ συμφέρον, sine πρὸς τὸ. recte.
fuit in aliis libris ὅσον τὸ συμφέρον, in aliis
ὅσον τὸ προσφόν, inde confusis ambabus le-
ctionibus exstitit vulgata. possit quoque legi
πᾶν ὅσον αὐτῷ συμφέρον (aut πρόσφον) οἶδεν.
REISK.

4. Αὐτῶν τὴν οἰκῆσιν.] Οἰκῆσιν non est in co-
dice *Lips.* a manu quidem vetusta, nam re-
centior manus, illa ipsa quae paragraphorum

numeros ex editis codicibus ubique ad-
scripsit, & ex iisdem nonnullas mendas cor-
rexit, οἰκῆσιν supra versum adscripsit. De-
cernit Aristotelis locus utrum hoc vocabu-
lum verum sit & aptum. mihi quidem non
videtur esse. malim potius τὴν una cum οἰ-
κῆσιν plane omitti & sententiam in αὐτῶν fi-
niri. *REISK.* *Felician.* etiam non legisse vi-
detur: nec est in *Meerm.* sed *Aristotel.*
quem Noster laudat, τῶν δὲ ἀγρίων ὀρνέων,
αὐτ' οἰκήσεις μεμηχανῶνται πρὸς τοὺς βίους καὶ
τὰς σωτηρίας τῶν τέκνων. *Hist. Anim.* L. IX.
c. 11. λ.

quando eſſet irrationalis: ſed ſimul ac fuit, rationalis etiam extitit: neque obſtare quicquam potuit, quo minus ita eſſet, cum nulla diſciplina rationem acquiſiſſuerit. At in animalibus, ſicut etiam in hominibus, pleraque ſunt quae natura edocuit: alia quae poſtea diſciplina comparantur. Diſcunt enim illa quaedam a ſe mutuo, quaedam ut dictum iam eſt, etiam ab hominibus: praeditaeque memoria ſunt, quae ad ſuſceptionem rationis & prudentiae pars praecipua eſt. Accedit quod uitia quoque & inuidiae in iſtis conſpiciuntur. licet non ita late, ſicut in hominibus, pateant. uitia enim iſtorum leuiora multo quam hominum ſunt. Id quod conſpicere inde facile poſſumus. Homo enim ſi domum aedificet, nunquam fundamenta eius iaciet, niſi ſobrius ac compos mentis ſit, neque ſi nauim extruat niſi ſana mente ſit, carinam ſubſtituet: neque ſi

ἦν ὅτε ἦν ἄλογον, ἀλλ' ἅμα τε ἦν καὶ λογικὸν ἦν, καὶ οὐ κεκώλυται εἶναι λογικὸν, ὅτι οὐ διὰ διδασκαλίας ἀνέλαβε τὸν λόγον. καίτοι ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, τὰ μὲν πολλὰ ἐν αὐτοῖς ἢ φύσις ἐδίδαξεν, τὰ δὲ ἤδη παρέσχε καὶ ἡ μάθησις. διδάσκονται δὲ τὰ μὲν, ὑπὸ ἀλλήλων, τὰ δὲ, ὡς ἔφαμεν, ὑπὸ ἀνθρώπων. καὶ ἔχει γε μνήμην, ἥπερ εἰς ἀνάληψιν λογισμοῦ καὶ φρονήσεως ἐτύγχανεν οὔσα κυριώτατη. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ κακίαι, καὶ ¹ οἱ φθόνοι ἐν αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ ² οὕτω κέχυνται, ὥσπερ ἐν ἀνθρώποις: ἐς γὰρ αὐτῶν ἡ κακία κουφοτέρα τῆς ἀνθρώπων. αὐτίκα ἀνὴρ μὲν οἰκοδόμος οἰκίας ³ θεμέλια οὐκ ἂν καταβάλοι, ὅτι μὴ νήφων, ⁴ οὐδὲ ναυπηγὸς νεὸς τροπιν, μὴ ὑγιαίνων, οὐδὲ ⁵ γεωργός.

1. Οἱ φθόνοι ἐν αὐτοῖς.] Hoc non adeo certum videri poſſet exploratumque. *Plut.* T. II. p. 537. B. τὸ μέντοι φθονεῖν πρὸς μόνον ἀνθρώπον ἀνθρώπων γίνεται. καὶ τοῖς θυρίοις δὲ φθόνον οὐκ εἰκὸς ἐγγίνεσθαι πρὸς ἄλληλα. Diſſentiant tamen alii, & in iſtis *Theophrastus* librum conſcripſit περὶ τῶν ζώων ἕσα λέγεται φθονεῖν. Vide *Menag.* ad *Diog. Laërt.* V, 43. & *Fabric.* Bibl. Graec. III, 9, 12.

2. Οὕτω κέχυνται.] Pro κέκυνται reponendum curavi κεκάκυνται. *Valent.* Sic etiam malebat *Fogeroll.* male. ego ſecutus ſum quod omnes praecerunt *codd.* κέχυνται. (niſi quod *Valent.* perperam dederit κέκυνται) quod quare ſollicitaverint, exputare nequeo. Be-

ne *Feliciam*: late pateant, ſeu late ſuſi ſint, uti ſupra § 2. οἱ δὲ χύσιν τῆς φανυλότητος ἔχοντες. ubi vide.

3. Θεμέλια καταβάλοι.] Καταβάλλεσθαι θεμέλιον id dicit *Scriptor* *Epist.* ad *Hebr.* VI, 1. ubi h. l. & multa alia adtulit *Wetſ.*

4. Οὐδὲ ναυπηγὸς νεὸς τροπιν.] Nempe καταβάλλει. propria locutio, qua illi praeciverat *Plato*, de *Leg.* VII. p. 889. C. οἷον δὲ τις ναυπηγὸς, τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος, τὰ τροπία ὑπογράφεται τῶν πλοίων σχήματα.

5. Γεωργὸς ἄμπελον.] Sic ἄμπελον γεωργεῖν habemus apud *Herodian.* VII, 2, 8. & in *Βα-*

γὺς ἄμπελον φυτεύσαι, μὴ πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων, παιδοποιούνται δὲ σχεδὸν πάντες μεθύοντες· ἀλλ' οὐ τάγε ζῶα ζωογονεῖ δὲ τέκνων ἕνεκα, καὶ τὰ πλείεα, ὅταν ἐγκύμονα ποιήσῃ τὴν θήλειαν, ὅ οὔτε μὲν αὐτὰ ἐπιβαίνειν ἐπιχειρεῖ, οὔτε τὸ θῆλυ ἀνέχεται. ἡ δὲ ὕβρις ὅση ἐν ταῖς ἡ ἀνθρώπειος καὶ ἀκολασίας δήλῃ. οἶδεν δὲ ἐπὶ τῶν ζώων τὰς ὠδῖνας ὁ σύνοικος, καὶ συνωδίνει γε τὰ πολλὰ, ὥσπερ καὶ ἀλεκτρυόνες· τὰ δὲ καὶ συνεκλέπει, ὡς ταῖς περιξεραῖς οἱ ἄρρενες. καὶ τόπου προνοεῖ, οὗ μέλλουσι τίκτειν. καὶ γεννήσαν ἕκασον, ἕκασθαίρει τὸ γεννώμενον καὶ ἐαυτό. παρατηρήσας δ' ἂν τις, κατίδοι καὶ σὺν τάξει ἰόντα πάντα, καὶ ὁ διαπαντῶντα μετὰ τοῦ σαίνειν τῷ τρέφοντι, καὶ ἐπιγινώσκειν τὸν δεσπότην, καὶ μνηύειν τὸν ἐπίβουλον.

§ II. Τὰ δὲ συναγελαστικά ὅπως τηρεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν ἰ μυχμύκων

si agrum colat, uitem conferet, nisi ad id praecipue animum aduertat: liberis uero procreandis homines fere omnes ebrii uacant. At caetera animalia non ita se gerunt: sed sobolis causa foetificant, ac pleraque ex ipsis ubi grauidam foeminam reddiderint, neque ipsa inire amplius tentant, neque si tentarint, foemina id tolerat. Qua in re quanta hominum contumelia & intemperantia existat nemini dubium est. atque in caeteris animalibus alterius parturigines alterum etiam agnoscit: ac pleraque etiam simul parturiunt, quemadmodum gallinacei: quaedam simul incubant, ut columbi: locique ubi parituri sint, inquirendi curam habent. Vnumquodque item, ubi prolem edidit, & se & in lucem editum foetum expiat. In quibus si recte obseruet quispiam, ordine ac ratione progredi omnia animaduertet. Nam & occurrere genitori blandiendo, & agnoscere dominum, & indicare insidias alienorum.

§ II. Ea quae gregalia sunt, ut seruent ius quod inter ipsa est, ignorat nemo. id enim tum in formicis tum

Euang. Ioannis ἀμπελουργὸς vocatur γεωργός. Cap. XV, 1. Vide ibi Grotium.

6. Ὅτε μὲν αὐτὰ ἐπιβ.] Mēn delendum putabat Vir Erud. non putem. saepius orationis explendae causa hanc voculam & similia inserunt scriptores, sed quae semper virorum doctorum censuram effugere non potuerunt.

Lege D'Orvill: ad Charit: VI, 5.

7. Διαπαντῶντα.] Forte καὶ νῆ δι' ἀπαντῶντα. REISK.

1. Μυχμύκων ἕκασον.] Ἑκασον suspectum. aut tollendum hic & post πρὸς ἄλληλα collocandum, aut latet in eo vocabulo aliud aliquid, aut tandem legendum ἕκαστος, scilicet μύμηξ. quod

tum in apibus, atque aliis ſimilibus ma-
niſteſtiffime patet. Quis palumbium ca-
ſtitatem erga maritos ſuos nescit? quae
ſi forte ab adultero compreſſae fuerint,
eum ſi deprehenderint, confodiunt, ac
necant. quis ciconiarum erga parentes
juſtitiam non perſpexit? Propria enim
quaedam in unoquoque uirtus excellit,
ad quam a natura effectum idoneum eſt:
ita ut neque natura, neque ſtabilitas
uirtutum adimere iſtis rationalem uim
debeat. Illud enim conuinci fortasſe poſ-
ſet, ſi non opera uirtutum, rationalis-
que ſolertiae conſpicerentur. Quae li-
cet non intelligamus quomodo agantur,
quia in cogitationem eorum penetrare
non ualemus, non propterea tamen
damnanda ita a nobis ſunt, ut ratione
carere omnino exiſtimentur. Nam cum
neque in dei mentem inſinuare nos ullo
mo-

κων ἕκασον, τοῦτο δὲ καὶ μελιτ-
τῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. τίς δὲ ²
σωφροσύνην φαττῶν πρὸς τοὺς συν-
οίκους, αἱ καὶ μοιχευθεῖσαι, ἀ-
ναιροῦσιν, εἰ λάβοιεν τὸν μοιχεύ-
σαντα, ³ ἢ τῆς τῶν πελαργῶν
δικαιοσύνης πρὸς τοὺς τεκόντας ἀ-
νήκοος; ἐξέχει γὰρ ἐν ἑκάσῳ ἰ-
δίᾳ τις ἀρετὴ πρὸς ἣν πεφυσίω-
ται, οὔτε τῆς φύσεως, οὔτε τοῦ
βεβαίου διὰ τοῦτο ἀφαιρουμένου
αὐτῶν τὸ λογικόν· ἐκεῖνο γὰρ ἐ-
λέγχειν δεῖ, εἰ μὴ τὰ ἔργα
ἀρετῶν καὶ ⁴ λογικῆς ἐντρέχει-
ας οἰκεῖα. εἰ δὲ μὴ συνίμεν πᾶς
πράττεται, διὰ τὸ μὴ εἰσδύ-
νειν αὐτῶν εἰς τὸν λογισμὸν δύνα-
σθαι, οὐ μέντοι διὰ τοῦτο ἀλο-
γίαν αὐτῶν κατηγορήσομεν. ⁵ οὐδὲ
γὰρ θεοῦ τις εἰς τὸν νοῦν διαδύναι

H h

δύ-

quod poſterius videtur eſſe. REISK. Saepe
fit apud veteres, ut ſubſtantivo adponant ad-
iectivum vel pronomen alterius generis. hoc
inde ortum videtur, quod animo ſcribentis
obverſaretur alia vox, quae idem exprime-
ret. Res toties inculcata, ut vel unum e
Graecia aut Latio exemphum addere nolim.
Hoc loco γένος, aut ſimile quid ſubintelligi
poſteſt.

2. Σωφροσύνην φαττῶν &c.] Σωφροσύνης ob-
ſequens ἀνήκοος. REISK. Sic quoque correxe-
rat *Foggeroll*: recte, niſi e ſuperioribus τίς
ἀγνοεῖ repetere velis. nam dein legendum
videtur ἢ τίς τῶν π. — ἀνήκοος. De pa-
lumborum caſtitate agit *Aelian*: H. Anim:
III, 44. qui adulteria morte cōs punire etiam
tradit. Plura de hac re *S. Bochari*: Hieroz:
part. II. L. I. c. 4.

3. Ἡ τῆς τῶν πελαργῶν —] Immo ἢ τίς
τῶν πελαργ. ut modo dictum eſt. mecum fa-
cit Cel: *Abreſſib*: Ciconiae pietatem paſſim
veteres praedicant. περὶ μὲν οὖν τῶν πελαργῶν,
ὅτι ἀντεκτρέφονται, βρῦλλεῖται παρὰ πολλοῖς,
ut dicam cum *Aristot*: Hiſt: Anim: L. IX.
c. 13. Paulo poſt pro ἀφαιρουμένου perperam
eſt in *Cod. Lipſ*. ἀφαιροῦμεν.

4. Λογικῆς ἐντρέχειας.] Λογικὴ ἐντρέχεια eſt
rationalis, ut ita dicam, *ſollertia*, *ratio-
nis uſus*. Saepe quidem notat ſollertiam
cum aliqua malitia mixtam, non tamen ſem-
per, ſed in bonam quoque partem ſumitur.
Sic locum, quem ſub manibus habemus, ex-
plicat Cel: *D'Orvill*: ad *Charii*: L. II. c. 6.
p. 195.

5. Οὐδὲ γὰρ θεοῦ τις εἰς τὸν νοῦν &c.] Non
alienum prorfus ab hoc loco iſtud *S. Paulli*
ad

δύναται· ἐκ δὲ ὁ τῶν ἔργων τοῦ
ἡλίου συνηνέσαμεν τοῖς νοερὸν καὶ
λογικὸν αὐτὸν ἀποφηναμένοις.

§ 12. Θαυμάσειε δ' ἂν τις τοὺς τὴν
δικαιοσύνην ἐκ τοῦ λογικοῦ συνιστάν-
τας, καὶ τὰ μὴ κοινωνοῦντα τῶν
ζώων, ἄγρια καὶ ἄδिका λέγοντας,
μηκέτι δὲ ἄχρι τούτων κοινωνούν-
των τὴν δικαιοσύνην ἃ ἐκτείνοντας.
οἷς καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων
οἷχεται τὸ ζῆν, ἀρθείσης τῆς κοι-
ωνίας, οὕτω κἀκείνοις. ὄρνιθες γοῦν
καὶ κύνες καὶ πολλὰ τῶν τετραπό-
δων, αἶον αἶγες, ἵπποι, πρό-
βατα, ὄνοι, ἡμίονοι τῆς μετὰ ἀν-
θρώπων κοινωνίας ἀφαιρεθέντα, ἔρρει.
καὶ ἡ δημιουργήσασα αὐτὰ φύσις,
ἃ ἐν χρείᾳ τῶν ἀνθρώπων κατέστησεν,
τούς

modo possumus, folis operibus perpe-
ctis assentimus iis qui intellectualem &
rationalem esse ipsum asseruerunt.

§ 12. Mirari autem merito quispiam
istos posset, qui cum ex ratione ius
constituant, & quae societatem nullam
cum hominibus habent animalia, agre-
stia, & iniusta appellent, non eo us-
que tamen iustitiam porrigunt, ut ad
ea etiam quibuscum societas est, per-
tingere asserant. Quibus uidelicet non
secus atque hominibus sublata societa-
te uita etiam tollatur, necesse est. A-
ues enim & canes & ex quadrupedibus
multa alia, cuiusmodi sunt caprae,
equi, oves, asini, muli, si hominum so-
cietate frustrentur intereunt. ut quae i-
psa procreauit natura & ipsa in hominum
&

ad Roman. XI, 34. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ubi e profanis in hanc sententiam *Io. Alberti*. Deum tanquam humanae menti inperuestigabilem saepe religio nostra nobis sistit, quod non ignorabat Porphyrius. Vide *Iobi* cap. XI, 4. I. ad Corinth. II, 10 & 11. &c.

6. Τῶν ἔργων τοῦ ἡλίου &c.] Potius legi debet θεοῦ. Ferri tamen potest ἡλίου. sed non est tam commoda lectio. VALENT. Solem & alia corpora caelestia pro Diis habebant Pythagoras, Plato & alii, quae λογικά, mente praedita credebant, ut alio iam loco dictum est. μεγάλους θεοὺς solem & lunam vocat *Plato* de Leg. VII. p. 901. μέγαν Ἥλιον, τὸ ζῶν ἄγαλμα, καὶ ἔμφυχον, καὶ ἔνουν, καὶ ἀγαθεργῶν τοῦ νεκτοῦ πατὴρ δicit *Julian*: Epist. 51. Quamvis itaque Deum per omnem naturam diffusum crederent Pythagoraei, a quibus id acceperunt Stoici, solem tamen & alia caelestia corpora pro praecipua eius imagine habebant. ἐς γὰρ πᾶς ὁ λογικὸς διάκο-

σμος, μετὰ τοῦ συμπεφυκότος αὐτῷ ἀφάρτου σώματος, εἰκὼν ὕλου τοῦ δημιουργοῦ, ut dicam cum *Hierocli*: ad Aur: Carm: Pyth: p. 18.

1. Ἀχρι τούτων κοινων.] Legendum τῶν. REISK. Utique, nisi subintelligas τῶν συναγωγικῶν. de quibus § 11. dicere coeperat. *Lips.* κοινωνούντων e correctione eadem vetusta manu.

2. Ἐκτείνοντας οἷς.] Illud οἷς nihil valet. id eo delendum videtur. VALENT. Οἷς delendum, ut vitiosa iteratio extremae syllabae vocabuli proximi ἐκτείνοντας. REISK. Silices concoquat qui haec, ut antea edebantur, ferret. οἷς connecti solebat cum praecedenti ἐκτείνοντας. Post quam vocem si signum distinctionis ponas, sensus evadit commodus. καθ. γὰρ ὁ τ. ἄνθρ. οἷς οἷχ. τ. ζ. ἃ. τ. κ. οὕτω κἀκείνοις. Amare Nostrum huiusmodi traiectiones saepe dictum est.

3. Ἐν χρείᾳ τῶν ἀνθρ. κατ. —] Forte κατέστησε τοὺς τε ἀνθρώπους ἐν χρείᾳ αὐτῶν ἐν τῇ χρείᾳ.

& homines in ipſorum indigentia uideatur ea de cauſa conſtituiſſe, ut commune ius & ipſis erga nos, & erga ipſa nobis ingeneraret. Quod ſi nonnulla ſint, quae aduerſus homines efferentur, mirandum non eſt. Verum enim illud eſt quod ab Ariſtotele dicitur: ſi enim inquit, alimentum copia omnibus ſuppeteret, neque ipſa in ſe mutuo, neque in homines feritatem ullam exercerent. Viſtus ſiquidem quamuis tenuis ac neceſſarii, & ſedis cauſa omnes ipſis & amicitiae & inimicitiae exiſtunt. Nam ſi homines in eam anguſtiam neceſſariarum rerum, qua cactera animalia opprimuntur, redigerentur, quantonam illis quoque quae agreſtia uidentur, feriores atque immaniores euafuros cenſendum eſt? Id bellum indicat, in quo ne a ſe ipſis quidem mutuo deuorandis abſtinent. quin etiam ſine bello & fame manſueta quae cum ipſis degunt animalia, necare ac comedere non uerentur.

§ 13.

χρῆζειν ἀλλήλους ταυτῶν τὸ δίκαιον ἔμφυτον. — REISK. Ἐν χρείᾳ in *Cod. Lipſ.* ſuperſcripſerat manus recentiſſima. vetuſta dederat ἐκροία. & ſic erat quoque in *Meerm.*

4. Ὡς ἀφθονίαν εἶ.] Tranſpoſui εἰ ἀφθονίαν. VALENT. Locus hic bene habet. mollioris ſoni gratia poſt poſuit Ariſtoteles coniunctionem εἰ. REISK. Veriſſime. *Fogeroll:* etiam εἰ ante ἀφθονίαν locari voluerat. pro ἀφθ. *Lipſ.* ἀφωνίαν, ſed quod nova manus correxerat. Reſpicit illa *Ariſt.* H. A. L. IX, 1. κινδυνεύει δὲ, εἰ ἀφθονία τροφῆς εἴη, πρὸς τε τοὺς ἀνθρώπους ἂν ἔσχον (ſic ibi pro ἀνέχειν legendum eſſe Porphyrii hic locus ſuadere poteſt) τιθαſſας, τὰ νῦν φοβούμενα αὐτῶν καὶ ἀγριαίνοντα, καὶ πρὸς ἀλλήλα τὸν αὐτὸν τρόπον. & in

τοὺς τε ἀνθρώπους εἰς τὸ χρῆζειν αὐτῶν, τὸ δίκαιον ἔμφυτον, αὐτοῖς τε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμῖν πρὸς αὐτὰ, κατασκευάſαſα. εἰ δὲ τινὰ πρὸς ἀνθρώπους ἀγριαίνει, θαυμαſτὸν οὐδέν· ἀληθές γὰρ ἦν τὸ τοῦ Ἀριſτοτέλους, 4 ὥς ἀφθονίαν εἰ τῆς τροφῆς πάντα ἐκέκτητο, οὔτ' ἂν πρὸς ἀλλήλα, οὔτε πρὸς ἀνθρώπους ἔſχον ἂν ἀγρίως· ταύτης γὰρ χάριν, καίτοι ἀναγκαίας καὶ εὐτελοῦς οὔσης, αἴτε ἐχθραὶ καὶ αἱ φιλῖαι αὐτοῖς, 5 καὶ τοῦτόπου ἕνεκα. ἄνθρωποι δὲ, εἰ οὕτως εἰς ſενὸν κομιδῇ κατεκλείντο ὥς τὰ ζῶα, πόſω ἂν ἀγριώτεροι καὶ τῶν δοκούντων ἀγρίων ἐγέγοντο. 6 διέξειεν δὲ καὶ ὁ πόλεμος καὶ λιμός· ὅπου οὐδὲ γεύſαſθαι Φεῖδονται ἀλλήλων, καὶ ἄνευ γε πολέμου, καὶ λιμοῦ τὰ σύντροφα, καὶ ἡμέρα τῶν ζώων κατεſθίουſιν.

H h 2

§ 13.

ſin. cap. αἱ μὲν οὖν φιλῖαι καὶ οἱ πόλεμοι τοῖς θηρίοις ταῦτοις, διὰ τὰς τροφὰς καὶ τὸν βίον ſυμβαίνουſιν.

5. Καὶ τοῦτόπου ἕνεκα.] *Fogeroll:* correxerat τόκου. *Valent.* etiam ſuſpectum ſibi locum eſſe aſterifco ſignificabat. Fruſtra. ſedis cauſa ſaepe rixas inter animalia glifcere notiſſimum eſt. *Ariſt.* 1. laud. πόλεμος μὲν οὖν πρὸς ἄλλα τοῖς ζώοις ἐſτίν, ὅσα τοὺς αὐτοῖς τε κατέχει τόπους, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ποιεῖται τὴν ζωήν. Sequentia id firmant. Supra dixerat § 10. καὶ τόπου προνοεῖ, οὐ μέλλουſι τιμνεῖν.

6. Διέξειεν δὲ καὶ ὁ πολ.] Pro διέξειεν legi δεῖξειεν. VALENT. Multo rectius *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* διέδειξε.

I.

§ 13. Ἀλλὰ φαίη τις ἂν, ὅτι ἐστὶ μὲν λογικὰ, οὐκ ἔχει δὲ πρὸς ἡμᾶς τινα σχέσιν. καὶ μὴν διὰ τὸ ἄλογα εἶναι, ἀφῆρουν τὴν πρὸς αὐτὰ σχέσιν, ἐποιοῦν ἄλογα, ¹ ἔπειτα ἐκ τῆς χρείας ἢ ἀναπτόντων τὴν πρὸς αὐτὰ κοινωνίαν, οὐκ ἐκ τοῦ λόγου. ² ἡμῖν δὲ εἰ λογικὰ προὔκειτο δεῖξαι, οὐκ εἰ συνθήκας πρὸς ἡμᾶς πεποιήται. ἐπεὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων οὐ πᾶς ἡμῖν συντίθεται, καὶ οὐδεὶς τὸν μὴ συνθέμενον εἴποι ἂν ἄλογον. καίτοι τὰ πολλὰ καὶ ἐδούλευσεν ἀνθρώποις, καὶ ὡς ἔφη τις λέγων ὁρθῶς, ³ ὡς δουλεύοντα ὑπ' ἀγνωμοσύνης ἀνθρώπων, ὅμως ὑπὸ σοφίας, καὶ δικαιοσύνης τοὺς δεσπότας ὑπερέτας καὶ ἐπιμελητάς αὐτῶν πεποιήται. αἶγε μὴ κακίαι αὐτῶν πρόδηλοι, ἐξ ὧν μάλιστα τὸ λογικὸν διαφαίνεται. καὶ γὰρ

§ 13. At enim diceret quispiam, esse quidem ea rationalia, non habere tamen respectum aliquem erga nos. Irrationalia primum ipsa faciebant, atque ex eo quod essent irrationalia nihil ad nos respicere affirmabant: deinde ex usu quem ex ipsis percipimus, non ex ratione societatem erga ipsa esse nobis asserunt. Nobis uero rationalia ne sint, propositum est demonstrare, non an nobiscum pactum ullum habeant, quippe cum ex hominibus quoque non omnes nobiscum pacto coniuncti sint: & nemo tamen propterea irrationalia esse dicat, qui nobiscum non consentiant. At qui multa etiam ex ipsis seruiunt hominibus, & ut dixit quidam admodum recte, licet ex hominum ignorantia & iniuria seruirent, ipsa ex sapientia & iustitia ipsos dominos ministros & procuratores suos reddiderunt. Ac uitia quidem ipsorum perspicua sunt, ex quibus rationalis facultas elucet. Nam & in-

1. Ἐπειτα ἐκ τῆς χρείας &c.] Pro ἢ ἀναπτόντων ego libenter legerem ἀνήπτοντο. VALENT. Deesse aliquid hic videtur. forte sic utcumque farciatur locus. ἔπειτα ἐξελεγχόμενοι οὐ φαίνονται αὐτὰ πρὸς ἡμᾶς συνθέσθαι. τοῦτο δ' ἐκ τῆς χρείας ἢ ἀναπτόντων. — Deinde conuicti, negant nobis cum illis foedus esse. atqui hoc eorum est, qui nostram cum illis communionem a necessitate, & utilitate, non a ratione repetunt. REISK. Vellem ἐποιοῦν ἄλογα, (antea ibi maximum distinctionis signum ponebatur) ἐπεὶ ἐκ τῆς χρείας. — Respondet illis, qui non rationem quidem animantibus denegabant, sed nullum ad nos respectum ea habere pertendebant. At ve-

ro, dicit, σχέσιν istam sustulerunt, quia rationis capacia non esse ducebant, id quippe ex eorum usu erat. Erant nempe qui animantia ἐκφυλα καὶ ἄτιμα τῆς κοινωνίας dicebant. L. I. § 4. intercedere tamen illis κοινωνίαν cum hominibus in superioribus docuerat.

2. Ἡμῖν δὲ εἰ λογικὰ. —] Stellulam huic etiam loco adfixerat VALENT. quem bene se habere recte observabat REISKIUS, si eoque secuti sumus modo distingueretur. Antea secus fieri solebat. εἰ hic est ὅτι.

3. Ὡς δουλεύοντα.] Ὡς delendum, ut male iteratum e proximo ὁρθῶς. REISK. Paullo post, pro ζηλοτυποῦσιν MEERM. ζηλοῦσιν.

4.

inuidēt, & mares foeminas, foeminae item mares zelotypia proſequuntur. Vnum tamen uitium ipsis deest, quod beneuolos infidiis non appetunt: Sed adeo affecta ipsis sunt, adeoque seſe ipsis credunt, ut quocunque eos ſequantur, etiam ſi ad iugulationem, & manifestum periculum duxerint. Et quamuis ſui cauſa non eorum ea nutriant, maxima beneuolentia in nutriendos feruntur: Homines uero in neminem ita infidioſe conſpirant, quemadmodum in eum qui ipſos alit. nullius ita ut eius mortem optant.

§ 14. Quod praeterea conſilio & ratione faciant ea quae agunt, inde perſpicuum eſt, quod cum ſaepe infidioſas eſſe eſcas porrectas animaduertant, incontinentia tamen, aut fame inducta accedere ad eas conſueuerint. Alia ſiquidem non ſtatim accedunt: alia cunctantur: alia tentant, an detracto & uorato cibo diſcedere inde incolumbia ualeant. Vbi ſit, ut ſaepe appetitu eo a ratione ſuperato,

ab-

γὰρ φθονοῦσι, καὶ ζηλοτυποῦσιν ὑπὲρ τῶν θηλειῶν, αἵτε θήλειαι ὑπὲρ τῶν ἀρρένων. μία δὲ αὐτοῖς κακία οὐχ ὑπάρχει, ἐπιβουλὴ 4 τῷ εὐνοοῦντι, ἀλλὰ πᾶσα εὐνοία παντὶ οὕσα τυγχάνει· καὶ τοσοῦτον τῷ εὐνοοῦντι θαρρῆϊ, ὥς ἐπεσθαι, ἢ ἂν ἄγῃ τις, καὶ ἐπὶ σφαγὴν καὶ προὔπτον κίνδυνον· καὶ γὰρ μὴ δι' ἑαυτὰ, δι' ἑαυτὸν δέ τις αὐτὰ τρέφῃ, εὐνοεῖ τῷ κεκτημένῳ. ἄνθρωποι δὲ ἐπ' οὐδένα οὕτω συνίστανται, 5 ἢ ἐπὶ τὸν τρέφοντα, καὶ οὐδένα οὕτως ἀποθνήσκειν εὐχονται, ὥς τοῦτον.

§ 14. Οὕτω δ' ἔστι λογιστικὰ ὧν δρᾷ, ὥστε πολλάκις ἐπιςτάμενα τὰ δελέατα ὅτι ἐπίβουλά ἐστι, δι' ἀκρασίαν πρόσεισιν, ἢ διὰ λιμόν. 1 καὶ τὰ μὲν οὐκ εὐθέως προσῆλθεν, τὰ δὲ μέλλει, καὶ πειράται, εἰ δύναται ἀφελεῖν τὴν τροφὴν ἄνευ τοῦ περιπεσεῖν, καὶ πολλάκις, κρατήσαντος τοῦ λογισμοῦ

H h 3

σμοῦ

4. Τῷ εὐνοοῦντι.] Non in genere masculino debet accipi, *ei qui bene vult*, sed in neutro, *eo, quod bene vult*. id est, beneuolentia sua, τῇ εὐνοίᾳ. ſchema eſt Thueydideum. affectio illa animi ipsis propria, qua omnibus bene volunt, tam ea (animantia) facit ſecura & fidentia, ut de nemine male ſuſpiciuntur. REISK.

5. Ἡ ἐπὶ τὸν τρ.] Pro ἡ Valent. ſubſtituerat ὥς. multo melius legitur ἢ, quod *Abreſcibio* placebat. Statim pro λογιστικὰ

Lipſ. λογικὰ. Meerm. λογικῇ. Nihil autem mihi durius dici poſſe videtur quam hoc Auſtoris. Vera enim credebam illa, quae apud *Ariſtid.* legeram T. I. p. 91. Νόμος ἐστὶ τοῖς Ἑλλήσι παλαιός, ὅμαι δὲ καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς πλείοσι, τροφεῦσι χάριν ἐκτίνειν ἅπασαν. ὅση δύνατι.

1. Καὶ τὰ μὲν οὐκ εὐθέως.] Videtur οὐκ delendum eſſe. VALENT. Nugae. Paullo poſt τῷ ante σοφίσματι delet Lipſienſis.

Σ.

σμοῦ τὸ πάθος, ἀπέξη ἔνια δὲ καὶ ἐνυβρίσαντα καὶ προσουρήσαντα τῷ σοφίσματι τῶν ἀνθρώπων· τὰ δὲ ὑπὸ λιχνείας, εἰδότες ὅτι ἀλώσεται, οὐ χεῖρον, ἢ οἱ Ὀδυσσεύς ἐταῖροι, περιεῖδε Φαργόντα ἀποθανεῖν. οὐ κακῶς δὲ τινες κακῶν τόπων πεπεύρανται πολλά δεικνύναι μάλλον ἡμῶν ἐμφρονέστερα, ὧν εἰληχεν.² ὥς γὰρ τὰ κατὰ τὸν αἰθέρα οἰκοῦντά ἐσι λογικά, οὕτω φασὶ τὰ μετ' ἐκεῖνον εὐθέως τὸ πλησιάζον οἰκούντα, ὅποια τὰ ἐν αἰέρι, εἶτα τὰ ἐνυδρὰ διαφέρειν, εἰθ' οὕτως τὰ ἐπίγεια· ὧν ἡμεῖς³ τὴν ὑποσάβμην οἰκοῦμεν· οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τῶν θεῶν, κακτοῦ⁴ τόπου τὸ κρεῖττον συλλογιζόμεθα, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θνητῶν τὸ ὅμοιον θήσομεν.

§ 15.

§ 15.

2. Ὡς γὰρ τὰ κατὰ τὸν αἰθέρα οἰ. ἔ. λ. —] Forte λογικώτατα. REISK. Alias passim ζῶα dividuntur εἰς τὰ ἐν γῇ, ἐν θαλάττῃ, ἐν οὐρανῷ. Vide *Casaub.* ad *Strabon.* p. 2. Docerant veteres Philosophi universas mundi regiones, aetheream, aëream, aquatilem & terrestrem, sui generis animantia producere, alere & fovere, ut ex Aristotele aliisque constat. Vide *Gatak.* ad *Anton.* XII, 24. & *Casaub.* ad *Athen.* VIII, 13. Notae quoque iam olim quaestiones illae, utra animalia sint prudentiora, an plura & robustiora terra alat an mare, & quae eius generis sunt aliae, de quibus *Rittersh.* ad *Oppian.* Cyn. I, 239. & Hal. V, 23. E Plu-

tarcho Noster hac de re differit infra § 23. Paulo ante pro δεικνύναι perperam *Lipf. Cod.* δεικνύμεναι.

3. Τὴν ὑποσάβμην οἰκοῦμεν.] Ὑποσάβμην, (qua voce augeri potest *H. Steph.* Thei:) vocant id quod subsidit, quodque in imo consistit. Vocis indolem exponit *Wesseling.* ad *Diod.* Sic: III, 44. & *Gatak.* ad *Anton.* IX, 36. qui Nostri haud oblitus, monet Stoicos eadem ratione dixisse ὑποσάβμην πάντων τὴν γῆν. Noster, ut puto, imitatur *Platon.* in *Phaed.* p. 81. D. οὗ δὴ ὑποσάβμην ταῦτα εἶναι, καὶ ἐνυρεῖν αἰεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς.

4. Τόπον.] Vide *Pfell.* de *Daemon.* VALENT.

1.

§ 15. Cum uero artes etiam acquirant, atque eas humanas, discantque & saltare, & aurigari, & gladiatorium certamen inire, & per funes ingredi: quin etiam scribere & legere, tibia item & cithara canere, nec non sagittare, & equitare: ambigere ne amplius poteris nunquid illam partem habeant quae excipit, cum illud quod excipitur, in ipsis spectetur? Vbi enim excipiunt, si ratio non subest, in qua artes existunt? Neque enim tanquam sonum uocem uostram audiunt, sed signorum etiam diuersitatis perceptio ipsis est, quae ex intelligentia rationali euenit. At enim humana inquirunt praeue efficiunt. Sed ne homines quidem omnes recte: alioqui frustra uictores alii in certaminibus essent, alii uincerentur. At non consultant, neque in concionibus deliberant neque iudicia

ex-

§ 15. Ὅταν δὲ καὶ τέχνας ἀναλαμβάνη καὶ ταύτας ἀνθρωπίνης, ὀρχεῖσθαι μανθάνοντα καὶ ἡνιοχεῖν, μονομαχεῖν τε καὶ καλοβατεῖν, ἤδη δὲ καὶ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, αὐλεῖν τε καὶ κιθαρίζειν καὶ τοξεύειν καὶ ἵππεύειν, ἔτι ἀμφισβητήσεις εἰ τὸ δεξιόμενον ἔχει, τοῦ παραδεχθέντος ἐν αὐτοῖς θεωρουμένου; ποῦ γὰρ δέχεται εἰ μὴ ὁ λόγος ὑπὴν ἐν ᾧ συνίστανται αἱ τέχναι; οὐδὲ γὰρ ὡς ψόφου τῆς φωνῆς ἡμῶν ἀκοῦει, ἀλλὰ καὶ τῶν σημείων τῆς διαφορᾶς ἐσιν αὐτοῖς ἐπαίσθησις, ἥτις ἤδη ἐκ συνέσεως λογικῆς παραγίνεται. ² ἀλλὰ κακῶς φησὶ ποιεῖ τὰ ἀνθρωπικά. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωποι πάντες καλῶς. ³ ἢ μάτην ἂν ἀγῶνα καὶ νικῶντες ἦσαν καὶ ἡττώμενοι· ἀλλ' οὐδὲ βουλευόμενοι φασιν οὐδὲ ἐκκλησιάζουσιν,

4 οὐ-

1. Ὁ λόγος ὑπὴν.] Ita e *Cod. Lips.* & *Moerm.* scripturam instauravi, quam firmat interpres. Ridicule antea legebatur ὁ λόγος εἰπεῖν. pro quo ὑπὴν substituerat *Valentini*. Quam facile hae voces misceri potuerint, nemo non videt.

2. Ἀλλὰ κακῶς φησὶ.] Bene habet. scilicet ὁ ἀντιδικός. multi multa de hac formula, & ni fallor, in illis *Bentleius* ad *Horat.* Potest tamen φασὶν etiam probari, quia statim sequitur. *Reisk.* φησὶ absque τίς saepe adhibetur, quando significandum est, aliquem argumentum aliquod opponere. Vide *Reiskium* ad *D. Cbrysof.* p. 187., & qui Latinos eodem modo loqui docet, *R. Bentl.* ad

Horat. I. Serm. IV, 79. Non itaque φασὶ substituere debuerat *Valentini*.

3. Ἡ μάτην ἂν ἀγῶνα καὶ νικ. —] *Cels. Abresch.* Diluc. Thuc. Auotar. p. 390. legit καλῶς ἂν καὶ μὰ τὴν. Ingeniosa utique coniectura. nam quod *Bossius* Anim. cap. 3. putabat formulam μὰ τὴν, uti μὰ τὸν apud Graecos non inveniri, id quidem non dixero. Vid. *Hemsterb.* ad *Aristoph.* Plut. p. 120. Si vulgatum velis, haec est sententia: si uterque rem bene gerceret, in palaestra victores & victos dari non posse. κατὰ ἀγῶνα. etiam *Epiſt.* Enchr. 25. uti νικῶν μάχην, ἑτάδιον & similia, de quibus *Wesseling.* ad *Diod.* Sic. XI, 26. & XIII, 74.

4 οὐδὲ δικάζουσιν. 5 εἰ γὰρ ἄνθρωποι, εἰπέ μοι, πάντες; οὐχὶ δὲ πολλοῖς πρὶν βουλευσονται αἱ πράξεις; πόθεν δὲ καὶ ἐπιδείξειεν ἄν τις, ὅτι οὐ βουλεύονται; τούτου μὲν γὰρ τεκμήριον οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει. τοῦ δ' ἐναντίου, οἱ κατὰ μέρος περὶ τῶν ζώων συγγράψαντες, ἔδειξαν. λοιπὸν δὲ τὰ ἄλλα ἔωλα, ὅσα 6 κατ' αὐτῶν ῥητορεύεται. οἷον 7 ὅτι πόλεις αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν· οὐδὲ γὰρ τοῖς 8 ἁμαξοβίοις σκύβαις φήσω, οὐδὲ τοῖς θεοῖς. οὐδὲ νόμοι γραπτοὶ φασὶ παρὰ τοῖς ζώοις· 9 οὐδὲ παρὰ ἁνθρώποις, ἄχρὶς εὐδαιμόνουν. 10

"Α-

exercent. Quid mirum est, cum neque homines omnes id faciant? nonne multi antequam consultarint, agunt? Unde praeterea non consultare caetera animalia demonstrari potest? Huiusce quippe rei argumentum nullum extat, quod afferri queat: contrarii uero extant multa, quae illi nobis subministrant, qui singula quaeque de animalibus conscripsere. Caetera sane putida sunt, quae contra declamitant. Urbes ipsis aiunt, nullae sunt: At ne Scythis quidem, qui in plaustris circumuagantur: neque etiam diis. Leges nullas scriptas habent. Sed ne hominibus quidem ullae fuerunt, dum in felicitate perstitere.

Nam

4. Οὐδὲ δικάζουσιν.] Malim δικάζονται. ius volunt sibi reddi. iure experiuntur dein βουλευσονται in coniunctivo. REISK. Male Meerm. βούλονται.

5. Εἰ γὰρ ἄνθρωποι εἰπέ μοι.] Immo potius ἢ γὰρ --- πάντες, ut *Abresch*: praeferebat. Elegans est illa formula εἰπέ μοι in provocatione, quando illum quo cum agimus, aliquid quasi probare, & exemplis confirmare volumus. Latini ita *Dic*, & *Dic mihi*. Vide *Cel. Burman*: ad *Ovid. XVI*. Her. 341.

6. Κατ' αὐτῶν ῥητορεύεται.] Saepe ῥητορεύειν, ut Latinorum *Rhetoricari*, de futili & garrula fermocinatione. Vide quae conduxit *D'Orvill*: ad *Charit. VI*, 1. p. 503. qui Porphyriana haec intacta non reliquit. Li-quere hinc potest quo iure putarit Vir Praeclarus apud *Max. Tyr*: *Diff. IX*, 5. διαμάχαι & ῥητορεῖαι recte coniungi non posse, cum puerorum rixae & concertationes de ludicris suis, nihil minus quam ῥητορεῖαι vocari possint.

7. Ὅτι πόλεις αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν.] Paullum diverso modo *Celsus* apud *Origen*: *L. IV*. p. 569. dicebat, si propterea homines a bestiis

discrepare videantur, quod illi urbes incolunt, legibus utuntur, sibi magistratus ducesque praeficiunt, inanem prorsus esse istam rationem, idem enim facere & formicas & apes.

8. ἁμαξοβίοις σκύβαις.] Res aliunde satis superque nota. Hinc ἁμαξοικοὶ dicuntur *Strabon*: *VIII*. p. 208. Latine extulit *Mela II*, 1. quia pro *sedibus plaustra habent dicuntur Hamaxobii*. Morem illum si considero, nihil innovandum existimem apud *Iul. Capitol.* in *Maxim.* 13. *alios Scythicis vehiculis exhiberet*. Certe *Salmasii siccis vehiculis* concoquere nequeo. *Scythicis vehiculis*, quia vehiculis inpositi die noctuque iter facere cogebantur, ut dicitur apud *Herodian*: *VII*, 3.

9. Οὐδὲ παρὰ ἁθ. ἀχρ. εὐδ.] *Cod. Lips.* οὐδὲ γὰρ π. --- non male. sic enim paullo ante loquitur quoque. De re ipsa vide quae observata sunt *L. I*. § 8.

10. Ἄπισ δὲ λέγεται πρῶτος ---] In *Cod. Lips.* Scholion hoc marginale adscriptum est. ὅτι πρῶτος Ἄπισ παρ' Ἑλλήσι νομοθέτης, Ἀργείων βασιλεὺς. Intelligitur quippe Apis Argivorum rex, qui Phoronei filius haberi solet. *Aeschilo* autem in *Suppl.* 270. advena di-

Nam primus apud Graecos dicitur Apollinis filius, qui cum eſſet medicus, terram Argivam inſigni beneficio ſibi obſtrinxit. Quae addo, quia hinc lux adfulget *Suidae*, cui in V. Ἀπὶς ὁ Αἰγύπτιος τὴν ἰατρικὴν πρῶτος εἰς Ἑλλάδα μετακομίσει dicitur, ubi notabat *Kuſſer*: ſe apud veterem ſcriptorem non legiſſe, Apidem ex Aegypto in Graeciam veniſſe. Aegyptium cum Argivo ſaepe confundi conſtat inter omnes. Quod illi Noſter leges primas tribuat, id Phoroneo patri alii adſcribunt. V. *Clem*: *Alex*: in *Protrept.* p. 67. D. & *Tatian*: *Orat.* ad Graec. 60. is quippe τοὺς ἀνθρώπους συνήγαγε πρῶτον ἐς κοινὸν, ut dicitur *Pauſan*: in *Corinth.* p. 112. Cum Noſtro autem facit *Theodorit*: IX. Cur. Gr. adf. laudatus *Fabric*: *Bibl. Graec.* II. p. 546.

1. Ἱεροὺς ἱκέταις τετίμηται.] In Lipſ. eſt τοὺς ἱεροὺς ἱκέταις. male id quidem. ineſt tamen in ea lectione admonitio de vera, quae videtur eſſe τοῖς ἱεροῦσι καὶ ἱκέταις. REISK. Ἱεροὶ ἱκέται dici poſſunt, quia ſupplicum olim maxima habebatur ratio, unde Hoſpitibus comparat *Hefſiod.* *ἔργ.* 327.

Ἴſον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξείνον κακὸν ἔρξει. Hinc itaque *Homero* Ζεὺς ἱκετήſιος. Vide *Cleric*: ad vl. 333. & *Periz*: ad *Aelian*: V. H. III, 26.

2. Ὁ θεὸς Ἀριſτοδίκῳ &c.] Lege *Herodot*: L. I. c. 159. & ibi *Weſſeling*: Paſſeres quippe ſupplices religioſe admodum haberi ſolebant. Confer quae dicentur infra IV, 14.

Ἀπὶς δὲ λέγεται πρῶτος νομοθετῆσαι παρ' Ἑλληſιν, ὅτε ἐδεήθησαν.

§ 16. Ἀνθρώποις μὲν οὖν διὰ τὴν λαιμαργίαν οὐ δοκεῖ λόγον ἔχειν τὰ ζῶα· θεοῖς δὲ, καὶ θείοις ἀνδράſιν ἐξ ἴſου τοῖς ἱεροῖς ἱκέταις τετίμηται, καὶ χράων γε ὁ θεὸς Ἀριſτοδίκῳ τῷ Κυμαίῳ, ἱκέτας τοὺς ſφρουθοὺς αὐτοῦ ἔφη εἶναι. Σωκράτης δὲ καὶ ὤμνουν κατ' αὐτῶν, καὶ ἔτι πρὸ αὐτοῦ, Ῥαδάμανθους.

Ae-

I i

Aī-

3. Σωκράτης δὲ καὶ ὤμνουν κατ' αὐτῶν.] De Socrate Apollonius apud *Philopſtr*: VI, 19. ὤμνουν ταῦτα οὐχ' ὡς θεοῦς, ἀλλ' ἵνα μὴ θεοῦς ὤμνουν. ubi vid. *Oſear*: idque paullo poſt Noſter quoque ſignificat. Bene autem ὤμνουν κατ' αὐτῶν. nihil ergo inſolens in illis *Epiph*. ad Hebr. VI, 13. κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὁμόſαι. quem locum cum noſtro hoc contendit *Weſſeling*: & ibid. V, 16. κατὰ τοῦ μείζονος ἀμύνουσι. Dixi plura de hac conſtructione in *Fer.* II, 20.

4. Πρὸ αὐτοῦ Ῥαδάμανθος.] Qui Cretenſes maxime adegit per animantia iuſiurandum dicere, ut infra ſcribit. Solerates apud Schol: *Ariſtoph*: *Avib.* 524. Ῥαδάμανθος δοκεῖ &c. quae in rura ſua deduxit *Suidas* in voce Λάμπων. quem vide etiam in Ῥαδάμανθος ὄρκος & χῆνα ὤμνουν, quaeque ibi *Kuſſerus*. *Huetio* *Dem.* E. IV, 12. Rhadamanthus idem eſt qui Moiſes, inter cuius leges erat, ne quis nomen Domini temere uſurparet, ideo illum per anferem &c. iurari voluiſſe. Notum autem quomodo in hiſce luxuriet Doct. praefuſis ingenium. Cel: *Iablonskius* in *Panth*: Aegypt: L. V, 1, 5. opinatur, Rhadamanthum hunc aut gente fuiſſe Aegyptium, aut poſt peregrinationem eo inſtitutam, cultum Deorum quorundam domum ſecum reduxifſe, ideoque per animantia haec Aegyptiis ſacra, iuraviſſe. Utique non quod Diis eſſent ſacra, aut Deorum ſymbola, per illa iurabant Cretenſes, ſed aliae inſtituti cauſae adferuntur. Vid.

Ἀιγύπτιοι δὲ καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, ⁵ εἴτε ὄντως θεοὺς ἡγούμενοι, εἴτε ἐξεπίτηδες τὰ τῶν θεῶν εἶδη βοοπρόσωπα, καὶ ὀρνιθοπρόσωπα, ⁶ καὶ τῶν ἄλλων ποιοῦντες, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἐξ ἴσου καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέχοντο, ⁷ εἴτε καὶ δι' ἄλλας αἰτίας μυσικωτέρας. οὕτω δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες τῷ μὲν τοῦ Διὸς ἀγάλματι ⁸ κριοῦ προσῆψαν κέρατα ⁹ ταύρου δὲ τῷ Διονύσου· ¹⁰ τὸν δὲ Πᾶνα ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγὸς συνέθησαν, τὰς δὲ ¹¹ Μούσας ἐπτέρωσαν, καὶ τὰς Σειρῆνας κατὰ

Aegyptii autem in deos quoque ipsa retulerunt, siue quia reuera deos esse existimarent, siue quia depicta opera diis bouum, & auium, caeterorumque animalium facies attribuerent, ut ab ipsis non secus atque ab hominibus abstinendum monerent: siue aliqua alia occultiore causa inducti. Ita etiam Graeci Iouis statuæ arietis, Bacchi simulacro tauri cornua adhibuerunt: Pana item ex homine & capro composuerunt. Musas alis, nec non Sirenas instruxerant.

Si-

Vid. *Suid.* l. I. *Socrates*, scriptor non incelebris rerum Criticarum, quem laudat Vir eximius, ignotus mihi est. *Zenobius* & *Schol.* Aristoph: Viris Doctis saepe inposuerunt, quibus depravata scriptura Socrates pro Sotificates legitur. Conf. *Kuster.* ad *Suid.* & *Fabric.* Bibl. Graec. L. II, 23. p. 827.

5. Εἴτε ὄντως θεοὺς ἡγούμενοι &c.] Aegyptios animantia ista non re vera pro Diis habuisse, sed imagines tantum & symbola eorum, ostendit praeter alios *Euseb.* P. E. L. III. p. 117. & *Plut.* T. II. p. 379. Symbolo tamen eundem, quem Numinibus honorem habebant, qua de re *Cyper.* Harpocr: p. 42. mox *Meerm.* τὰ θεῶν εἶδη, omisso τῶν.

6. Καὶ τῶν ἄλλων.] Forte καὶ τῶν ἄλλων ὁμοιοπρόσωπα ποιοῦντες. & mox ὅπως αὐτῶν (line ἐξ.) REISK.

7. Εἴτε καὶ δι' ἄλλας αἰτίας.] Secus quam aliae gentes Aegyptii, non viros inlustres, sed animantia divinis honoribus colebant. Id quidem testatissimum, unde vero res originem duxerit, haud adeo certum exploratumque est. Dissident multum & vetustiores & recentiores scriptores. *Diod. Sic.* I, 86. *Mosheim.* ad *Cudworth.* Syst: Intell: Univ. p. 418. *Iablonksi* in Proli: Panth: Aegypt: § 35. *Warburt.* in Divin: Moisi Legat: L. IV, 4. &c. tam prolixè in hoc argumento sunt versati, ut nihil addi debeat. Bene paullo

ante ἐξ ante αὐτῶν deletat *Reiskius.* idem volebat *Abreschius.*

8. Κριοῦ προσῆψαν κέρατα.] De Iove, seu Ammone κριοπρόσωπον omnia sunt nota, cum veteres Theologi id toties paganis exprobrent. Lege V. D. ad *Min. Fel.* c. 21. sed mireris Graecis hoc loco tribui, quod alibi Afris. *Suidas* quidem in Ἀμμων. ὄνομα θεοῦ Ἑλληνικοῦ, ibi autem vel Λιβυκοῦ legendum, vel per Ἰθνηκοῦ explicandum censebat *Kuster.* At vero non Afris tantum, sed Graecis etiam Iupiter κριοπρόσωπος colebatur. Pulcre differit hac de re *Spanhem.* de uf. & praest. num. Diff. VII.

9. Ταύρου δὲ τῷ Διον.] Bacchi cornua nemo ignorat. Hinc ταυρόκερας & ταυρόκερας θεός vocatur, de quo nomine *Wesseling.* ad *Diod. Sic.* III, 64.

10. Τὸν δὲ Πᾶνα —] *Min. Fel.* in Octav. c. 28. *De capro etiam & homine mixtos deos, & leonum & canum vultus deos dedicatis.* ubi multa hac de re interpretes. Conf. *Nostrum* infra IV, 9.

11. Μούσας ἐπτέρωσαν καὶ τὰς Σειρ.] Alas Sirenibus cum Musis (unius ex illis, ut plerique tradunt, filiabus,) communes statuunt. V. *Spanhem.* de uf. & pr. num. Diff. V. de Sirenibus alatis elegantissime *Broukh.* ad *Tibul.* V, 1, 69. Pennas *Victoriae*, ceterorumque, quorum hic mentio, nemo nescit.

12.

Simili modo & Victoriā & Irin, & Cupidinē & Mercurium alatos finxerunt. Pindarus ſane in odis ſuis omnes deos quando a Typhone fugabantur, non hominibus, ſed aliis animalibus ſimiles induxit. Paſiphaes amore captum Iouem tauri formam ſumpſiſſe aſſerunt: modo aquilam, modo olorem effectum fabulantur: quibus ſane omnibus honorem prae ſe ferebant priſci illi, quem animalibus exhibendum cenſebant. atque adhuc magis etiam quando Iouem a capra educatum fuiſſe aiunt. Erat autem apud Cretenſes Rhadamanti lex, qua omnia animalia adigi in iuſiurandum iubebatur.

Ne.

τὰ τὰ αὐτὰ δὲ τὴν τε Νίκην, καὶ τὴν Ἴριν, καὶ τὸν Ἑρωτα, καὶ τὸν Ἑρμῆν. ¹² Πίνδαρος δὲ ἐν προσῳδαῖς πάντας τοὺς θεοὺς ἐποίησεν, ὅποτε ὑπὸ Τυφῶνος ἐδιώκοντο, οὐκ ἀνθρώποις ὁμοιωθέντας, ¹³ ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐρασθέντα δὲ Παςιφάης ¹⁴ Δία, γενέσθαι μὲν ταῦρον, νῦν δὲ ἄετδν, καὶ κύκνον. δι' ὧν τὴν πρὸς τὰ ζῶα τιμὴν οἱ παλαιοὶ ἐνεδείκνυντο, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν ¹⁵ τὸν Δία θρέψαι λέγωσιν αἶγα. Κρησὶ δὲ νόμος ἦν Ῥαδαμάνθυος, ¹⁶ ὅρκον ἐπάγεσθαι πάντα τὰ ζῶα.

I i 2

17 οὐ-

12. Πίνδαρος δὲ ἐν προσῳδαῖς.] Antiquiſſimae *edd.* habent *προσῳδαῖς*, quod non mutaviſſem. utrumque praeſerunt multorum ſcriptorum codices. Vide *Seber*: ad *Polluc*: IV, 53. *Suidas* in V. Προσῳδία τὰ εἰς πανηγύρεις θεῶν ποιήματα παρὰ τῶν λυρικῶν λεγόμενα. Sed & *idem*. Προσῳδίων. ὁ ὕμνος. In voce Πίνδαρος poëtae tribuit *προσῳδία*, *παρθένια*, quae ibi vocabula forte debent coniungi, & intelligi *παρθένια*, quae Pindaro contribuit *Plut.* T. II. p. 1136. F.

13. Ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ζ.] Ἀλλὰ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις citat ὁ πάνυ ad *Diod. Sic.* I, 86. in *codd.* non inveni. Fabulam, quam tangit Noſter, multi produnt, qua de re *ibid.* Vir Eximius, & interpr. ad *Ovid*: V. Metam. 321. ſed quod addit ibi Vir Celeb. turpes Deorum Aegyptiorum figuras ex hac fabula fuiſſe natas, id controverſia haud vacat.

14. Διὰ γενέσθαι μ. τ. νῦν δὲ —.] Haec e mythographis etiam nemini ignota. Solum excitabo *Theodor*: in Serm: de Sacrifi: quia Noſtrum ſaepe exprimit, & haec etiam iungit, καὶ τὸν μὲν πατέρα τῶν θεῶν, ἄετδν καὶ ταύρην καὶ κύκνον προεικαſμένον &c. Legendum autem videtur γενέσθαι νῦν μὲν, ut monēbat

Abreſch: Solent enim ſic alii, & Noſter ſupra § 5. ubi tamen poſteriori loco ſemel tantum ponitur. Vide ibi *Reiskium*.

15. Τὸν Δία θρέψαι λέγ.] Τὸν in ſedem ſuam revocaui, qua per *Valent.* expulſum fuerat, qui τὴν edidit. Et priores *edd.* & *Cod. Lipſ.* ita iubent. *Min. Fel.* in Octav. c. 21. *Et quae Iovis ſacra ſunt? nutrix capella eſt, & avido patri ſubirabitur infans, ne vocetur.* ubi hac de re multa V. D.

16. Ὅρκον ἐπάγεσθαι π. τ. ζ.] Bene habet haec dictio. ſibi ſuperinducere, hoc eſt in cauſſa ſua proferre, omne genus animantium, quo ſibi ſint ὅρκος, hoc eſt religio iureiurando ſancita. *REISK.* *Valent.* locum, tanquam ſibi ſuſpectum aſterifco notaverat, quem bene tuetur Clar. *Reiskius*. Hinc ἐπακτὸς ὅρκος apud *Iſocrat*: ad Demon: p. 12. de qua dictione Grammatici diſſentiunt. Bene *Suidas*. Ἐπακτὸς ὅρκος. ἐφ' ὃν ἕτερος ἄγει. uti ἐπακτὸν δύνανται vocant auxilia exterorum & aliunde quaelita. vide *Casaub*: ad *Aeneas* Poliorc. p. 1736. ἐπακτὸς πλοῦτος de dote apud *Eurip*: Menalip: 49. alia huius generis habet *Eleg*: *Alberti* ad *Hef*: in Ἐπακτίν. Res ipſa paullo ante nobis occurrebat.

hinc

17 οὐδὲ Σωκράτης τὸν κύνα καὶ τὸν
χῆνα ὁμνύς ἐπαιζεν, 18 ἀλλὰ κα-
τὰ τὸν τοῦ διδὸς καὶ δίκαιον παῖδα
ποιεῖτο τὸν ὄρκον, 19 οὐδὲ παί-
ζων ὁμοδόλους αὐτοῦ ἔλεγεν τοὺς
κύκνους. αἰνίσσεται δὲ καὶ ὁ μῦ-
θος, ὡς ὁμόψυχά ἐσιν ἡμῖν, 20
καὶ χόλῳ μὲν θεῶν μεταβαλεῖν
ἐξ ἀνθρώπων εἰς ζῶα, μεταβα-
λόντας δὲ, λοιπὸν ἑλεεῖσθαι καὶ
φιλεῖσθαι. 21 τοιαῦτα γὰρ τὰ πε-
ρὶ δελφίνων λεγόμενα καὶ τὰ πε-
ρὶ ἀλκυόνων, ἀηδόνων τε καὶ χε-
λιδόνων.

§ 17. Αὐχεῖ δὲ καὶ τῶν παλαι-
ῶν ἑκάστος, 1 ὅς τις εὐτύχησεν τῆς
ἐπ.

Neque Socrates dum per canem & ap-
ferem iurabat, per lusum id faciebat:
sed serio ex iusti filii Iouis instituto de-
ierabat: neque per iocum conseruos
suos olores appellabat. Quin etiam fa-
bulae cum deorum indignatione ex ho-
minibus in animalia mutationem fuisse
factam: atque iccirco deos misericor-
dia postea ea fuisse prosequutos, at-
que amasse perhibent: eadem qua nos
anima esse praedita caetera animalia ui-
dentur significare. Eiusmodi enim ea
sunt, quae de delphinis, alcyonibus,
lusciniis, hirundinibus traduntur.

§ 17. Vnusquisque item ex ueteri-
bus, qui ex animalibus educationem fe-
II.

hinc itaque Cretenses divinis nominibus absti-
nebant, ac per quaevis animantia iurabant.
Vide *Meurs.* in Cret. L. IV. c. 1.

17. Οὐδὲ Σωκράτης &c.] Socrates iurabat
per illa, non ut per Deos, sed ne per Dei
nomen iuraret. dictum est supra. *Tertull.*
Apol. c. 14. *Taceo de Philosophis, Socrate*
contentus, qui in contumeliam Deorum,
quercum, & hircum, & canem deieera-
bant. Vide ibi *Havercamp:* & *Menag:* ad
Diog. Laërt. II, 40.

18. Ἀλλὰ κατὰ τὸν τοῦ Δ. κ. δ. π.] Ἀλλὰ
κατὰ τὸν διδὸς καὶ Δίκης παῖδα. ad exemplum
Rhadamanthys, qui e Iove & Dice natus
erat. *REISK.* Cel. *Iablonsk.* in Panth. Aeg.
I, 5, 5. corrigit τὸν τοῦ διδὸς καὶ Μαίας παῖδα.
Socratem nempe intellexisse Aegyptiorum
Anubidem, seu, ut Graeci interpretantur,
Mercurium, quem Iovis & Maiae filium per-
hibebant. Ne dicam, haec nimis longe a li-
teraturae ductu abire, si canis Mercurium
notabat, quid anser, hircus &c.? nec solet
κατὰ hoc modo constructum id significare.
Cum Minos, Rhadamanthys, & Aeacus παῖ-
δες τοῦ θεοῦ Nostro dicantur in Vit. Plotin:
uti Rhadamanthus Iovis & Europae filius,
Platon: in Min: p. 367. D. isque iustitiae

laude celeberrimus evaserit, uti e *Meurs.*
in Cret. III, 15. & aliis notum est, nihil mu-
tandum duxi. Pro ποιεῖτο e *Cod. Lips.* &
Meerm. lege ἐποιεῖτο.

19. Οὐδὲ παίζων ὁμοδόλους —] *Plut:* T.
II. p. 975. B. Ἰδίᾳ δὲ φησιν ὁ Σωκράτης ὁμό-
δουλον ἑαυτὸν ποιεῖσθαι τῶν κύκνων. *Pausan:* in
Attic. p. 58. Socrates τῇ προτεραίᾳ νυκτὶ ἢ
Πλάτῳ ἔμελλον ἔσεσθαι μαθητῆς ἐσπῆναι κύ-
κνον εἰς τὸν κόλπον, εἶδεν ὄνειρον. Hac forsan de
caussa Socrates dixit ὁμόδουλον ἑαυτὸν ποιεῖσθαι
τῶν κύκνων, ut scribit *Spencer:* ad *Origen:*
L. VI. Contr. Cels. p. 635. sed hoc nihil
est, & e Nostro confutatur, nam cycnos
& anseres eodem loco habebat.

20. Καὶ χόλῳ μὲν.] Aut ante καὶ deest ali-
quid, ant eius loco legendum est λέγων,
vel simile participium. Mox μεταβαλόντα.
REISK.

21. Τοιαῦτα γὰρ &c.] De Halcyone, Iovis
ira in avem conversa, *Did:* ad *Hom.* Iliad.
I. 558. de hirundine & lusciniā V. D. ad
Aelian: V. H. XII, 20. ubi, quid occasio-
nem fabulae dederit, e Pausania *Perizon.*

1. Ὅς τις εὐτύχησεν.] Forte ὡς τις. ut quis-
que. *REISK.*

α.

liciter conſequuti fuerant, non ita de parentibus, ſicut de enutritoribus ſuis gloriabatur. de lupa alius, alius de ceruo, alius de capra, alius de ape: Semiramis de columbis, Cyrus de cane, de olore Thrax, qui a nutriente etiam nomen obtinuit. Vnde diis quoque, cognomen- ta obtigerunt, Baccho quidem hinnuleus: Apollini lupinus, & delphinus: Neptuno equeſtris: equeſtris item Mineruae. Hecate uero ſi taurus, canis, leaena fuerit uocata, magis exaudit. Quod ſi quia qui animalia ſacrificant, ea comedunt, iccirco ut ſe crimine abſoluant, irrationalia ea eſſe dicant, eodem modo qui

ἐκ τῶν ζώων ἀνατροφῆς, οὐχ οὕτως τοὺς πατέρας, ὡς τοὺς ἀναθρεψαμένους. ὥς ² ὁ μὲν λύκαιναν, ὁ δὲ ἔλαφον, ἄλλος αἶγα, ἄλλος μέλιτταν, Σεμίραμις δὲ τὰς περισερὰς, Κῦρος δὲ κύνα, κύκνον δὲ Θράξ, καὶ τοῦνομα τοῦ θρέψαντος ἔφερεν. ὕθεν καὶ θεοῖς ἐπωνυμία, ³ Διονύσῳ μὲν εἰραφιώτης, Ἀπόλλωνι δὲ ⁴ λύκειος, καὶ δελφίνιος, Ποσειδῶνι δὲ ἵππιος, καὶ Ἀθηνᾶ ἱππία. ἡ δ' ⁵ Ἐκάτη ταῦρος, κύων, λέαινα ἀκούουσα, μάλλον ὑπακούει. εἰ δ' ἔτι θύοντες αὐτὰ κατεσθίουσι, διὰ τοῦτο, ὥς περ ⁶ αὐτοὺς παραμυθούμενοι, ἄλογα λέγουσιν, εἴποιεν ἂν καὶ οἱ

pa-

I i 3

τοῦ

2. Ὁ μὲν λύκαιναν --- ἔλαφον --- αἶγα &c.] Lege Diod: Sic: II, 4. Iuſtin: XXIII, 4. & Aelian: V. H. XII, 42. & 45. ἔλαφον cervam verti velim.

3. Διονύσῳ εἰραφιώτης.] Quasi ἐριφιώτης. Vi- de Fabr: Epiſt: p. 57. REISK. Optime. nihil huc Bacchus, quem ἐρίβρομον, εἰραφιώτην vocat Orpb. Hymn. XLVII. quique inde μῆροραφῆς etiam dictus, Hymn. IV. ut correctum eſt Cel. Lenner. Anim. ad Coluib. III, 2. de quo Barneſi: ad Eurip: Bacch: 286. Recte itaque Feliciani: hinnuleo. Etym. M. p. 302. ἢ παρὰ τὸ ἐρίφος, φασὶ γὰρ αὐτὸν ὑπὸ ἐρίφῳ ἀνατραφῆναι. A Clementi: hac vocis forma Bacchus etiam εἰραφιώτης dicitur, ut obſervat Clar: Hemſterb: ad Polluc. X, 17.

4. Λύκειος καὶ δελφίνιος.] De priori Apollinis cognomento Bergler: ad Alciphr: I, 26. Idem quare dictus ſit Δελφίνιος, docebunt Elym. M. & V. D. ad Polluc. VIII, 190. hinc itaque δελφίνιον templum Apollinis, & tribunal ἐπὶ δελφίνῳ de quo Meurſi. Ath. Att. II, 1. & alii. Delphinos Apollini fuiſſe conſecratos e numis etiam oſtendit Spanb: de

uf. & praeſt. num. V. nota etiam animalium nomina ad Deos fuiſſe translata, quae hominibus data fuiſſe infra videbimus. Conf. Cuper: Mon: Ant: p. 206.

5. Ἐκάτη ταῦρος, κύων, λέαινα.] Quia tria capita uni corpori habebat inpoſita τριπρόσωπον, τρίμορφον & τριαύχνη Graeci eam adpellant. V. Cuper: Mon: Ant: p. 206. Tri-ceps & triſormis Virg: aliisque dicitur. τρισοκέφαλος Orpb: Argon: 974. qui equi, hominis & canis capita ei tribuit. Noſter infra equi, tauri & leaenae L. IV, 16. Hoc loco tauri, canis & leaenae. A. tauri capite ταυρώπις fuit dicta, uti lunae boves paſſim tribuunt veteres, qua de re Cuper: in Harpocr: p. 12. Quia canibus delectabatur canino etiam capite fuit efficta, ut docet idem p. 198. Sed Noſter alio in loco dicit Hecaten illam Daemonibus inperare, atque illos Daemones per canes ſignificari. Vide Euſeb: P. E. p. 175. non male eadem leaena dicta, uti leo Apollinis, ſeu Solis erat ſymbolum, qua de re poſtea.

6. Αὐτοὺς παραμυθούμενοι.] Παραμυθίζω eſt qua-

τοὺς 7 πατέρας ἐσιώμενοι Σκύθαι, ἀλόγους εἶναι τοὺς πατέρας.

§ 18. Διὰ μὲν τούτων καὶ ἄλλων, ὧν ἐξῆς μνησθῆσόμεθα, τὰ τῶν παλαιῶν ἐπιτρέχοντες, δέικνυται λογικὰ ὄντα τὰ ζῶα, τοῦ λόγου ἐν τοῖς πλείστοις ¹ ἀτελοῦς μὲν ὄντος, οὐ μὴν παντελοῦς ἐξερημένου. τῆςδε δικαιοσύνης πρὸς τὰ λογικὰ οὔσης, καθάπερ Φασὶν οἱ ἀντιλέγοντες, πῶς οὐχὶ καὶ πρὸς ταῦτα εἴη ἂν ἡμῖν τὸ δίκαιον; οὐ γὰρ καὶ πρὸς τὰ φυτὰ παρατενοῦμεν τὸ τῆς δικαιοσύνης, ² διὰ τὸ φαίνεσθαι πολὺ τὸ πρὸς τὸν λόγον ³ ἀσύγκλωσον, καίτοι κἀνταῦθα τοῖς καρποῖς χρῆσθαι εἰώθαμεν, οὐ μὴν σὺν τοῖς καρποῖς κατακόπτειν καὶ τὰ πρέμνα. τὸν δὲ σιτικὸν καρπὸν καὶ τὸν τῶν χεδρόπων, αὐανθέντα καὶ εἰς γῆν πίπτοντα ⁴ καὶ τεθνηκότα, συλλέγομεν. ζῶων δὲ τὰ ⁵ θνησεῖδια πλὴν τῶν ἰχθύων, &

parentes suos epulentur Scythae, dicere expertes eos esse rationis possent.

§ 18. Atque his quidem, atque aliis quae deinceps ueterum opiniones percurrentes commemorabimus, caeteraque animalia rationalia esse demonstrantur: ita ut licet imperfecta in plerisque ratio sit, non prorsus tamen deesse censetur. Cum itaque ius erga rationalia, ut inquiunt aduersarii, esse debeat, cur non etiam erga haec nobis erit? Non enim etiam ad plantas protendenda iustitia est, in quibus magna admodum ad rationem inconuenientia conspicitur. Tametsi in illis moderatius nos gerimus. fructibus enim tantummodo ipsarum uti, non una cum fructibus truncos etiam ipsos succidere consueuimus. Frumenti uero & leguminum fruges ubi iam efflorescentes in terram deciderint, & emortua fuerint, colligere solemus. At ex mortuorum animalium carnibus, exceptis pi-

sci-

quouis modo emollire, mitigare. Conf. V. D. Obs. Misc. III, 3. p. 413. Latini *solari*, *consolari* *damna*, & similia centies.

7. Πατέρας ἐσιώμενοι.] Sic Massagetae & Derbices καταβύουσιν καὶ ἐσιῶνται τῶν Φιλτάτων τοὺς γεγραμμένους infra IV, 21. ubi vide.

1. Ἀτελοῦς μὲν ὄντ. οὐ. μ. π. ε.] Vide ad § 7. *Abreschius* conferebat ἀπεξερημένον μισθὸν *Iacob. V*, 4.

2. Διὰ τὸ φαίνεσθαι.] Forte διὰ τὸ αὐτοῖς ἐπιφαίνεσθαι πολὺ. REISK.

3. Ἀσύγκλωσον.] Adscriptum erat scholium *Cod. Lips.* ac *Meerm.* ὅτι τὰ φυτὰ διὰ τὸ πλείστον ἡλλοτριῶσαι ἡμῶν δέον παραλαμβάνειν εἰς βρῦσιν. A Parcisi stamina ducentibus & fata

intextentibus locutione ducta, συγκλώθεσθαι proprie, quae fatali ordine connexa sunt, & hinc latius de illis, quae serie quadam cohaerent. Saepe sic apud *M. Anton.* ubi ad IV, 34. vide *Gatak.* φύσις συγκλώσεως (qua voce augeri possunt *Strep.* copiae) καὶ ἐκπλοκῆς iungitur *Eid. II*, 3. Venuiste κλώθειν τὰ ἀσύγκλωσα *Synef.* Epist. 57.

4. Καὶ τεθνηκότα.] Idem loquendi genus, quo utitur Dominus Iesus *Ioan. XII*, 24. εἰάν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ. & Divinus Vir I. ad Corinth. XV, 36. Noster infra 26. ὅταν τεθνηκότων χρησώμεθα τοῖς καρποῖς.

5. Θνησεῖδια πλὴν τῶν ἰχθύων.] Coniicio *leg-*

ſcibus , niſi ui occiſa fuerint , in cibum ſumeret nemo. Qua in re multa iniuſtitia procul dubio eſt. Adde uero quod ut Plutarchus quoque inquit , non propterea quia natura noſtra quibusdam indiget , eiſque utitur , continuo in omnia proferenda iniuria eſt. Conceditur enim ut pro neceſſitate quadam tenus detrimentum inferatur : ſiquidem a plantis etiam ſi uiuae permaneant , quicquam ſumere detrimentum eſt. Ex inſolentia autem & ut uoluptatibus indulgeamus , caetera quoque detrahere , ac perdere , ſummae feritatis eſſe atque iniuſtitiae uidetur , quippe cum eorum abſtinentia neque ad uiuendum neque ad bene viuendum impedimento ulli nobis ſit. Nam ſi quemadmodum aëre & plantis & fructibus , ſine quibus uitam traducere non licet ,

ita

ἃ καὶ αὐτὰ βίᾳ ἀναιροῦμεν , οὐκ ἂν τις προſενέγκαιτο. ὥςτε πολὺ τὸ ἄδικον ἐν τούτοις. ἀρχὴν δὲ , ὡς καὶ ὁ Πλούταρχος Φησὶν , οὐκ ἐπεὶ δεῖται τινῶν ἡμῶν ἢ φύſις , καὶ χρῶμεθα τούτοις , ἤδη ἐπὶ πάν προακτέον , καὶ πρὸς πάντα , τὴν ἀδικίαν. δίδωſι μὲν γὰρ καὶ παρέχει τοῖς ἀναγκαίοις τὴν ἄχρη τινὸς βλάβην (εἴγε βλάβη τὸ λαμβάνειν τι παρὰ τῶν φυτῶν , καίτοι ζώντων μενόντων). 7 τὸ δ' ἐκ περιουσίας καὶ 8 πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύειν ἕτερα καὶ φθείρειν , τῆς παντελοῦς ἦν ἀγριότητος καὶ ἀδικίας· καὶ ἡ τούτων ἀποχὴ , οὔτε πρὸς τὸ ζῆν , οὔτε πρὸς τὸ εὖ ζῆν , ἡμᾶς ἡλάττου. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀέρος καὶ ὕδατος φυτῶν τε καὶ καρπῶν , ὧν ἄνευ ζῆν ἀδύνατόν ἐſιν , οὕτω φόνου ζώ-

gendum πλὴν τῶν τειούτων. VALENT. Forte πλὴν τῶν ἰσχυρῶν ἃ καὶ — infra § 9. τὰ μὲν — ὅσα ἰσχυρὰ. REISK. Θνησιδία quae alias θνησιδία. vide IV, 16. αὶ quippe & i paſſim in hiſce permutantur , ut dictum alibi. Conf. V. D. ad *Hefych*: in Θνησιδία. *Fogeroll*: illa πλὴν ἰχθύων male interiecta putabat , & merito , ut opinor. Ineptus aliquis monachus videtur voluiſſe , nos piſcibus , ἃ καὶ αὐτὰ βία ἀναιρ. (reſpectu habito ad ζῶα) extra aquam ſua morte exſtinctis veſci. quem enim nos incolimus , locus ipſis eſt tanquam orcus , in quem ſimul atque pervenerint moriuntur , ut pulcre *Plut.* T. II. p. 669. D.

6. Πλούταρχος Φησιν.] Lege quae de hiſce diſputat *Plut.* Symp. L. IX, 8. Paulo poſt ἐν ante ἀναγκαίοις inferuerat *Valent.* ſed con-

tra *codd*, fidem , & citra neceſſitatem.

7. Τὸ δ' ἐκ περιουσίας.] Trita locutione ſic dicuntur ὧν ἡ παρουſία οὐκ ἐſτιν ἀναγκαία , ut *Suidas* in V. loquitur. *Diod. Sic.* XX, 59. ἐκ περιουσίας ἐχρῶντο δαψιλέſι πάν. unde ad alia venuſte transfertur , de quibus ibi magnus *Comment.* Aliquando etiam de iis dicitur , quae facile & ſine labore adquiruntur. vid. *Casaub.* ad *Strabon.* III. p. 60. Noſter h. l. ante oculos habuiſſe videtur illa *Ariſtot.* Topic: III, 2. τὸ δὲ εὖ ζῆν , ἐſτιν ἐκ περιουσίας. αὐτὸ δὲ τὸ ζῆν , ἀναγκαῖον.

8. Πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύειν.] Πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύειν perdere , deſtruiere ex A effecerunt ſibrarii A , quae duae literae ſaepe inter ſe permutantur. REISK. Ingenioſa utique coniectura , licet ego vulgatum praeſtulerim.

Ἄ.

ζώων καὶ βρώσεως σαρκῶν ἐτυγ-
 χάνομεν δεόμενοι πρὸς τὸν βίον,
 ἀναγκαίαν ἢ φύσις συμπλοκὴν εἶ-
 χεν ἂν πρὸς ταύτην τὴν ἀδικίαν.
 εἰ δὲ πολλοὶ μὲν ἱερεῖς θεῶν,
 πολλοὶ δὲ βασιλεῖς ὁ βαρβάρων
 ἀγνεύοντες, ἅπειρα δὲ γένη ζώων,
 τὸ παράπαν οὐ θιγγάνοντα τῆς
 τοιαύτης τροφῆς, ζῶσιν, καὶ
 τυγχάνουσι τοῦ κατὰ φύσιν τέ-
 λους, πῶς οὐκ ἔστιν ἄτοπος ὁ
 κελεύων, εἰ τις ἀναγκαζοίμεθα
 πολεμεῖν, μὴδὲ οἷς ἔξεστιν, εἰ-
 ρηνικῶς ὁμιλεῖν, ἀλλὰ ἢ πρὸς μη-
 θέν τῇ δικαιοσύνῃ χρωμένους ζῆν,
 ἢ πρὸς πάντας χρωμένους μὴ
 ζῆν; ὥσπερ οὖν ἐπ' ἀνθρώπων,
 ὁ μὲν αὐτοῦ σωτηρίας ἕνεκα καὶ
 παίδων, ἢ πατρίδος, ἢ χρήμα-
 τῶν τινων παραιρούμενος, ἢ χώ-
 ραν ἐπιτρίβων καὶ πόλιν, ἢ ἔ-
 χειν πρόσχημα τῆς ἀδικίας τὴν
 ἀνάγκην ὅστις δὲ ταῦτα δρᾷ διὰ
 πλοῦτον, ἢ κόρον, ἢ ἡδονὰς τρυ-
 φώ-

ita animalium caede quoque & car-
 nium esu indigeremus, necessario
 iniustitiae huic innexa natura nostra
 esset. Si uero multi & deorum sa-
 cerdotes, & reges barbarorum pie
 & caste uitam ducentes: quin et-
 iam innumerabilia animalium gene-
 ra huiuscemodi cibo nunquam pror-
 fus gustato, & naturali fine ac bo-
 no non frustrantur: quomodo non
 est absurdus, qui si cum aliquibus
 bellum gerere cogamur, neque cum
 illis quibuscum licet, uiuere nos
 pacifice iubeat: Sed uel erga nul-
 los iustitia utendo uiuendum, uel
 erga omnes utendo non uiuendum
 censcat? Quemadmodum igitur a-
 pud homines qui salutis suae, &
 liberorum, & patriae causa uel
 pecunias aliorum rapit, uel regio-
 nem & ciuitatem opprimit, is ne-
 cessitatem habet, quae aliquo mo-
 do iniustitiam excuset: qui uero
 diuitiarum & uoluptatum insolentia,
 non

Ἀπολαύειν ad voluptatem refertur, siue
 honestam, siue pravam & luxuriosam, un-
 de Hesf. Ἀπολαύει. τρυφᾷ ubi vid. Alberti:
 ἀπολαύσεις iungit ταῖς ἡδοναῖς infra § 20.
 hinc ἀπολαυσικὰ idem aliquando quae ἡδονι-
 κὰ, uti huius generis homines ἀπολαυσικοί,
 eorumque vita βίος ἀπολαυσικός dicitur. Vid.
 Gatak: ad Anton: III, 6. praegnans ita-
 que sensus est in illis Paulli I. ad Timoth.
 VI, 17. Deus praestet πάντα πλουσίως εἰς ἀ-
 πόλαυσιν.

9. Βαρβάρων. ἀγνεύοντες.] Post ἀγνεύοντες,

vel potius ἀγνεύσαντες, deesse videtur λέγον-
 ται, vel φέρονται, vel ἱσθύνται vel simile
 quid. REISK. De voce θιγγάνειν, quae sequi-
 tur, vide ad II, 33.

10. "Ἡ πρὸς πάντας.] Cod. Lipsf. & Meerm.
 πρὸς πάντα. quod praefero. Mox ante αὐτοῦ
 Fogeroll: infarciebat τῆς, sine iusta causa.

11. "Ἐχει πρόσχημα.] In prioribus editioni-
 bus erat ἔχειν, quod quare mutaverit Valent.
 qui ἔχει dabat, non video. pertinet ad se-
 quens δοκεῖ. tueretur illud etiam Meerm.
 codex.

non neceſſitate aliqua inductus idem facit, iniuſtus, incontinenſ, atque improbus exiſtimatur. ita plantarum detrimenta, ignisque & aquae conſumptionem, ouium tonſuras, ac lac, boumque ſubiugationem hominibus concedit deus: cumque his ad ſalutem & conſeruationem ſui utantur, ignoſcit. At animalia iugulare, & concifa caedis ac ſanguinis plenos non alimenti & repletionis, ſed uoluptatis & gulae cauſa edere, illud uero ſupra modum iniuſtum ac ſceleſtum eſt. Nonne enim eſt fatiſ, quod cum laboribus nullis opprimi deberent, ad defatigationem uſque iſtis utamur?

e-

φώſας, καὶ ἀποπληρώσεις οὐκ ἀναγκαίων περιζόμενος ἐπιθυμιῶν, ¹² ἄμικτος εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀκρατὴς, καὶ πονηρός. οὕτω τὰς μὲν εἰς φυτὰ βλάβας, ¹³ καὶ πυρὸς καὶ ναμάτων ἀναλώσεις, κουράς τε προβάτων καὶ γάλα, βοῶντε ἐξημέρωſιν καὶ κατὰξευξιν ἐπὶ ſωτηρίᾳ καὶ διαμονῇ τοῖς χρωμένοις ὁ θεὸς δίδωſι ſυγγνώμην. ¹⁴ ζῶα ὑπάγειν ſφωγαῖς, καὶ μαγειρεύειν, ἀναπιμπλαμένους φόνου, μὴ τροφῆς ἢ πληρώσεως χάριν, ἀλλ' ἡδονῆς καὶ λαιμαργίας ποιοιμένους τέλος, ὑπερφυὲς ὡς ἄνομον καὶ δεινόν. ἀρκεῖ γὰρ, ὅτι μὴδὲν πονεῖν δεομένοις χρώμεθα ¹⁵ προκάννουσι.

K k

καὶ

12. "Αμικτος εἶναι δοκεῖ."] Elegans vox. ἄμικτοι, ἀνεπίμικτοι, ἀπρόσμικτοι, δυσεπίμικτοι, omnes illi, qui peregrinos iure commercii excludunt, eorumque conſociationem atque aditum recuſant, ut bene *Weſſeling*: ad *Herod.* I, 25. recte ergo iunguntur ἄμικτος, ἀκρατὴς καὶ πονηρός, ut apud *Lucian*: *Ver. Hiſt.* I, 35. χαλεποὶ, βαρεῖς, ἄμικτοι καὶ ἄγριοι. infra τὸ δυσεπίμικτον nobis occurret IV, 6.

13. Καὶ πυρὸς καὶ ναμάτων ἀναλ.] Forte καὶ διὰ πυρὸς καὶ ν. & conſumptiones frugum factas adminiculo ignis & aquarum. ſignificat earum coctiones. REISK. Suſpicabar καὶ πυροῦ, ſive πυρῶν, quae voces ſaepe permixcentur, ut oſtendit *Weſſeling*: ad *Diod.* I, 72. qua re enim frumenti hic mentionem omiſſiſſet? ſed obſtant νάματα, quae etiamſi manus pruriant, tentare non audeo. Paulo ante *Meerm.* οὕτως τὰς.

14. Ζῶα ὑπάγειν.] *Fogeroll.* & *Valent.* correxerunt ζῶα δὲ ὑπάγειν, idque etiam iubet *Cod. Meerm.* Paulo poſt *Abreſchius* reſingebat ὑπερφυὲς ὡς, ut ſaepe *Plato*.

15. Προκάννουσι.] Subſtitui πρὸς καμάτων. pro ἀντίδουλα legebatur prius ἂν δοῦλα. Vid.

Plut. de Sollert. Anim. VALENT. Προκάννουσι bene habet. προκάννειν eſt loco alterius laborare, & praeuia ſua opera ſuccedaneam alterius operam magna parte moleſtiae releuare. ſed deinde leg. eſt καὶ μοχλοῦſιν, ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα. nam verſus eſt ſenarius Aeſchyli, etiam a *Plut.* ſaepe recitatus. REISK. Prioriores *edd.* poſt προκάννουσι ſenſum claudunt, & μόχλους, qui Aeſchyli eſſe haud videntur, ſequentibus iungunt. Potuit tamen Noſter μόχλους ἵππων — dicere ἀντίδουλα κ. π. ε. ut eidem illi *Aeſchyl.* in *Prom.* *Vinct.* 463. dicuntur,

Θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχλημάτων.
quae ex *Eodem* ſequuntur, laudat *Plut.* T. II. p. 98. C. & p. 964. F. ſed diuerſo modo. Priori loco:

Ἴππων ὄνων τε ὀχεῖα, καὶ ταύρων γονᾶς
Δοὺς ἀντίδουρα καὶ πόνων ἐκδέκτορα.

In altero autem ὀχεῖαν, ἀντίδουλα & ἀνδέκτορα habet. Eſt ergo & ex illo & e Noſtro priori in loco ἀντίδουλα pro ἀντίδουρα apud *Plut.* legendum, quod in poſteriori ſine dubio contra *Xylandr. Pavius* ad *Aeſchyl.* *Fragm.* p. 1104. e *Porph.* adſeruiffet, ſi Noſtri recorda-

καὶ μόχθους ἵππων, ὄνων τε ὀχείαν
καὶ ταύρων γὰνὰς, ὡς Αἰσχύλος
φησὶν, ἄν. δοῦλα καὶ πόνων ἐκ-
δέκτορα χειρῶσάμεναι καὶ κατα-
ζεύξαντες.

§ 19. Ὁ δὲ ἀξίων ἡμᾶς ὄψω μὴ
χρησθαι βοῖ, μὴδὲ πνεῦμα καὶ
ζῶην διολλύντας καὶ διαφθείροντας,
ἢ ἡδύσματα πλησμονῆς, καὶ καλ-
λωπίσματα προστίθεσθαι τραπέξης,
τίνος ἀναγκαίου πρὸς σωτηρίαν, ἢ
καλοῦ πρὸς ἀρετὴν, ἀφαιρεῖται τὸν
βίον; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς ζώοις τὰ
φυτὰ παραβάλλειν, κομιδῇ βίαιον.
τὰ μὲν γὰρ αἰσθάνεσθαι πέφυκε καὶ
ἀλγεῖν, καὶ φοβεῖσθαι, καὶ βλάπτε-
σθαι διὰ καὶ ἀδικεῖσθαι τοῖς δὲ οὐ-
θέν ἐστιν αἰσθητὸν, οὕτως δὲ οὐδὲ ἀλ-
λότριον, οὐδὲ κακὸν, οὐδὲ βλάβῃ τις,
οὐδὲ ἀδικία καὶ γὰρ οἰκειώσεως πάσης
καὶ ἀλλοτριώσεως ἀρχὴ τὸ αἰσθάνεσθαι.
τὴν δὲ οἰκειώσιν ἀρχὴν τίθενται δικαιο-
σύνης οἱ ἀπὸ Ζήνωνος. πᾶς δὲ οὐκ ἄ-
λογον πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐπ' αἰ-
σθήσει μόνον ζῶντας ὁρῶντας, νοῦν
δὲ καὶ λόγον οὐκ ἔχοντας, πολλοὺς δὲ
πά-

equis & afinis adgestandum taurorum
que sobolem, ut Aeschylus inquit,

*In seruitutem adductam exceptricem
effici.*

Nostri laboris, ut etiam subeat iuga:

§ 19. Nam qui non uesci boue nos
censet, neque ex ullo spiritu aut uita
corrupta mensarum condimenta con-
quirere, qua re uel necessaria ad salu-
tem, uel honesta ad uirtutem uitam ho-
minum priuat. Plantas enim comparare
animalibus uelle ualde absurdum, ac
uiolentum uidetur. quippe cum anima-
lia sentiant, doleant, timeant, & of-
fendantur, atque iccirco iniuria affici
possint: plantis nullus sensus adfit, at-
que ideo neque alienum, neque ma-
lum, neque laesio aliqua aut iniuria
accidat. Conciliationis enim omnis,
& alienationis principium sensus est.
Conciliationem uero principium iu-
stitiae Zeno statuit. At uero quo pa-
cto absurdum non est, cum multos
homines sensu tantum uiuere, men-
tem autem & rationem nullam prope-
modum habere uideamus: multos
item

datus esset. nam pro ἐν δοῦλα legendum esse
ἐντίδουλα non dubitabis. ὀχείαν *vehiculum*
Latinus & Gallicus interpretes dedit. ὀχεία
potius *coitus*, *foetus*. Legebant ὀχεία, &
recte. ut priori in loco *Plut.* cui in altero
sic etiam restituit *Reisk.* Anim. ad *Plut.* p.
549. qui ὀχεία vehicularia instrumenta esse
docet, adeoque ὀχεία ὄνων sunt ὄνοι ὀχοντες.

significatio tamen *foetus* melius respondet
ταύρων γού. *Cod. Lips.* habebat ὡς καὶ Αἰσχύλος.

1. ἡδύσματα πλησμονῆς.] Πλησμονὴν τῆς σαρκὸς dicit *S. Paull.* ad Coloss. II, 23. quocum
hunc locum contendeat *Weistien*: huius modi
ἡδυσμάτων catalogum habemus apud *Athen.*
IV, 20 & 21. Mox pro προστίθεσθαι *Abresch*:
προτίθεσθαι.

item qui ſaevitia, ira, & inſolentia feras uel maxime horribiles ſuperent, parricidas, nefarios, tyrannos: erga eos aſſerere nobis eſſe ius: erga bouem autem aratorem, & domesticum canem, & pecudes quae nos & lacte nutriunt, & tonſura uestiunt, nullum eſſe ius dicere?

§ 20. Sed illud ſcilicet Chryſippi uerſimile apud iſtos eſt: Nos noſtri & deorum cauſa: animalia caetera noſtri cauſa facta a diis fuiſſe: atque equos quidem ſimul nobiſcum bellum gerere, canes ſimul uenari: pardos, urſos & leones uirilem exercitationem nobis exhibere: ſuam

πάλιν ὁμότητι καὶ θυμῷ καὶ πλεονεξίᾳ τὰ φοβερώτατα τῶν θηρίων ὑπερβεβλήκοντας, παιδοφόνους καὶ πατροκτόνους, ² τυράννους καὶ βασιλέων ὑπουργούς, πρὸς μὲν τούτους ³ οἶεſθαι εἶναι ἡμῖν πρὸς δὲ τὸν ἀροτῆρα βοὺν, καὶ τὸν σύντροφον κύνα, καὶ τὰ γάλακτι μὲν τρέφοντα, ⁴ κουρᾶ δὲ κοσμοῦντα θρέμματα μηδὲν εἶναι, πῶς οὐ παραλογώτατόν ἐστιν;

§ 20. Ἄλλ' ἐκεῖνο νῆ Δία τοῦ Χρυσίππου πιθανὸν ἦ, ὥς ἡμᾶς αὐτῶν καὶ ἀλλήλων οἱ θεοὶ χάριν ἐποιήσαντο, ἡμῶν δὲ τὰ ζῶα, συμπολεμεῖν μὲν ἵππους, καὶ συνθηρεῦειν κύνας, ἀνδρείας δὲ γυμνάſια παρδάλεις ¹ καὶ ἄρκτους καὶ λέοντας. ἢ δὲ ² ὧς,

K k 2

3 ἐν-

2. Τυράννους καὶ βασιλέων ὑπουργ.] Haec explicari debent e more illorum, qui in libertate viventes regum nomen in odium vocarunt. cum enim libera regna facilius in tyrannidem abirent, iſtud vitium quaſi regno inſitum exagitabant. Hinc *regie vivere*, *regie & crudeliter facere* ac ſimilia Latinis, & *regum* vocabulo animi impotentia atque ipſa tyrannis exprimitur, ut oſtendit *Schulzing. ad Senec. II.* Controv. 15. βασιλεὺς καὶ τύραννος eandem ob cauſam *Demoſtheni* atque aliis iungi ſolent.

3. Οἶεſθαι εἶναι ἡμῖν.] Supplevi τὸ δίκαιον. ſenſus enim verborum id flagitavit. VALENT. Forte οἶεſθαι οἰκείῳ τι (vel δίκαιον) εἶναι ἡμῖν. REISK. Το δίκαιον in margine iam notarat *Edit. Lugdun.* eoque modo ſenſum eſſe ſupplendum res ipſa loquitur.

4. Κουρᾶ δὲ κοσμ. θρέμματα.] Θρέμματα pecudem h. l. notant, quo ideoque utuntur, qui eandem notionem *Euang. Ioann. IV*, 12. adſerere ſtudent. Conf. *Weiffen.* ego illis accedo, qui *domesticos* ita intelligunt.

1. Καὶ ἄρκτους.] In *Cod. Lipſ.* ἄρκτους a pri-

ma manu, quod recentior correxit ἄρκτους. poterat ea opera ſuperfedere, nam ἄρκτος non minus quam ἄρκτος uſurpabatur. REISK. Ἄρκτους etiam dat *Meerm.*

2. ὧς — οὐ δι' ἑλλῶ τι πλὴν βύεſθαι ἐγγ.] Paullo aliter infra ὧς φύσει γέγονε πρὸς τὸ σφάγηται καὶ καταβρῆθῆναι. Supra autem I, 14. οὐδὲ πρὸς ἑλλῶ τι χρίσιμον ἢ πρὸς βρῶσιν. hic propter ſacrificia natum dicitur animal. *Ovid. XV. Metam.* 111.

— & prima putatur

Hostia ſus meruiſſe mori.

Eleganter *Clem. Alex. Strom.* II. p. 405. D. λέγεται γ' οὖν τινὰ τῶν φιλοſοφούντων ἐνυμολογοῦντα τὴν ὕν εἶναι Φάναι ὡς εἰς βύσιν καὶ σφάγην μόνον ἐπιτίθειον. *Varrō de R. R.* II, 4. *Sus Graece dicitur ὧς, olim thyſus dictus* — ab ſuillo enim genere pecoris immolandi initium primum ſumitum videtur. ubi pro thyſus e *Clemente* reſcribo *thys*. nec dubito, quin *Philosophus* ille, cuius *Clem.* meminit, quemque ſc̄o neſcire ad *Varronē*, dicit *Scal.* ſit *Cleanthes*, cuius teſtimonium ſtatim producet. De ſuiſbus venuſte *Aefopus*,

κε-

ἢ ἐνταῦθα γὰρ ἔστι τῶν χαρίτων τὸ ἥδιον, οὐ δὲ ἄλλό τι πλὴν θύεσθαι ἐγεγόνει, καὶ τῇ σαρκὶ τὴν 4 ψυχὴν ὁ θεὸς οἷον ἄλας ἐνέμιξεν, εὐοψίαν ἡμῖν. μηχανώμενος. ὅπως δὲ ζωμοῦ καὶ παραδειπνίων ἀφθονίαν ἔχωμεν, ὅσρεά τε παντοδαπᾶ, καὶ πορφύρας, 5 καὶ ἀκαλήφας, καὶ γένη πτηνῶν ποικίλα παρεσκεύασεν, 6 οὐκ ἀλλαχόθεν, ἀλλ' ὡς αὐτοῦ μέγα μέρος ἐνταῦθα 7 τρέψας εἰς γλυκυθυμίας, τὰς τιτθὰς ὑπερβαλλόμενος καὶ καταπυκνώσας ταῖς ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσεσι τὴν περίγειον τόπον. ὅτῳ δὴ ταῦτα δοκεῖ τι τοῦ πιθανοῦ καὶ θεῷ πρόποντος μετέχειν, σκοπεῖτω τι 8 πρὸς ἐκεῖνον ἔρεϊ τὸν

λό-

uero, hic enim scilicet gratia iucundissima consistit, non ob aliud quicquam factum fuisse, sed carni eius, ut nobis opsonium procuraret, deum animam loco salis miscuisse. qui quidem etiam ut iufculi, & cupediarum copiam haberemus, uaria ostrearum genera, & purpuras, & urticas, & diuerfas uolucrum species produxit, neque aliunde nobis praeparauit, sed tanquam magnam sui partem hic nos ad suauitates conuertit, condimentorumque illecebris nutrices exuperans, totum circum terram locum uoluptatibus, & iucunditatibus repleuit. Itane haec habere in se probabilitatis quicquam, deoque conuenire ullo modo uidentur? Sed uiderit quiuis, quid ad il-

κεκραγῆναι μέγιστον dicebat, συνειδέναι γὰρ αὐτοῖς οἰδέν ἄλλο χρησίμους ὁδὸν ἔλκωνται, πλὴν εἰς τὴν θυσίαν, apud *Clem. Alex.* Strom. VII. p. 718. B.

3. Ἐνταῦθα γὰρ τῶν χαρίτων τ. ἡδ.] Nempe τὴν ὕν κρέας ἔχειν τῶν ἄλλων κρεῶν ἥδιον ἐκ πολλοῦ πεπίσενται, ut dicit *Aelian.* H. A. IX, 28. Notum quam proterve ideo Iudaei olim habiti, cum carne suilla abstinerent. Adscribam modo dictum Antiochi Eleazaro: διὰ τὴν γὰρ τῆς φύσεως κεχαρισμένης καλλίστην τὴν τοῦδε τοῦ ζώου σαρκὸς φανερὰν βδελύττη; καὶ γὰρ ἀνόητον τοῦτο δοκεῖ τὸ μὴ ἀπολαύειν τῶν χωρὶς ὀνείδους ἡδέων, καὶ ἄδικον ἀποσρέφειν τὰς τῆς φύσεως χάριτας. Apud *Ioseph.* de Maccab. 5.

4. Ψυχὴν οἷον ἄλας ἐνέμιξεν.] Cleanthis dictum, ἀντὶ ἁλῶν αὐτοῦς ἔχειν τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ σαπῇ τὰ κρέα, apud *Clem. Alex.* Strom. VII. p. 718. B. animam illi pecudis datam pro sale, ne putresceret, id dicit *Cicer.* in loco a *Sylburg.* ibi excitato, & *Rittersb.* ad *Porph.* Vit. Pyth. I.

5. Καὶ ἀκαλήφας.] Ita melius, quam, quo

nomine aliis etiam scribitur, ἀκαλόφῃ. qua de re *Io. Alb.* ad *Hesych.* in V.

6. Οὐκ ἀλλαχόθεν.] Bene habet hic locus, quamquam est paullo obscurior. οὐκ ἀλλαχόθεν idem est atque οὐκ ἀπ' ἄλλης τινὸς αἰτίας. non alia quapiam de causa, sed quasi ipse sui magnam partem huc contulisset. hoc est, sed tanquam si ultro deus curarum suarum magnam partem huc contulisset, & in formando hoc rerum universo hoc inprimis spectasset, ut homini voluptatum copias quam maximas suppeditaret. REISK.

7. Τρέψας εἰς γλυκυθυμίας.] Sic distingo τρέψας, εἰς γλυκυθυμίας τὰς τιτθὰς ἱρσας nutrices vincens studio nostro animo rerum suauitatibus ingerendis gratificari. Mox ὑπερβαλλόμενος. in aoristo. REISK. Immo vero θρέψας malim, quod *Clar.* *Abreschbio* etiam placebat. Saepe ob literarum adfinitatem confunduntur illa uocabula.

8. Πρὸς ἐκεῖνον ἔρεϊ τὸν λόγον.] *Plato* in *Soph.* p. 168. σκοπεῖν χρὴ τί πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινεῖται. Locutio e iure petita uidentur,

illam Carneadis rationem respondeat. unumquodque inquit, quod natura effectum est, quando finem illud consequitur, ad quem natura est factum, utilitatem consequitur. utilitas autem communiori significato pro bono usu quem isti appellant, accipienda est. sus autem ad id factum est, ut iuguletur, ac comedatur. sus igitur cum editur, finem consequitur suum, & utilitate afficitur. At si ad hominum usum animalia deus produxit: cui usui nobis futurae sunt muscae, culices, uespertiones, scabiei, scorpia, uiperarum? quorum alia & uisu turpia, & tactu immunda, & odore intolerabilia & uoce iniucunda & horrenda: alia perniciofa omni-

λόγον δὲ Καρνεάδης ἔλεγεν. ἕκαστον τῶν φύσει γεγονότων, ὅταν τοῦ πρὸς δὲ πέφυκε καὶ γέγονε τυγχί- νη τέλους, ὠφελεῖται. κοινότερον δὲ 9 τῆς ὠφελείας, ἣν εὐχρησίαν οὗτοι λέγουσιν, ἀκουσέον. 10 ἡ δὲ ὅς φύσει γέγονε πρὸς τὸ σφαγῆναι καὶ καταβρωθῆναι· καὶ τοῦτο πά- σχουσα, τυγχάνει τοῦ πρὸς δὲ πέ- φυκε καὶ ὠφελεῖται. καὶ μὴν εἰ πρὸς ἀνθρώπων χρήσιν ὁ θεὸς μεμηχάνη- ται τὰ ζῶα, 11 τί χρησόμεθα μυί- ας, ἐμπίσι, νυκτερίσι, κανθά- ροις, σκορπίοις, ἐχίδναις; ὣν τὰ μὲν ὄραν εἶδεχθῆ, καὶ θιγγάνειν μίαν, καὶ κατ' ὁδμᾶς δυσανά- σχετα, καὶ φθέγγεται δεινὸν καὶ ἀτερπές. τὰ δ' ἀντικρυς 12 ὀλέθρια τοῖς

K k 3

τοῖς

ur, de illis qui ad adversarii argumenta respondent, vel nihil habent quod opponere queant. *Lucian*: in Iove Tragoed: τί οὖν πρὸς ταῦτα ἐρεῖς. eadem prorsus formula, (opportune locum illum contendebat *Doct. Marleus*) qua *S. Paull.* ad Rom. VIII, 31. τί οὖν ἐροῦ- μεν πρὸς ταῦτα. ubi perperam, ut videtur. *Vir Clar.* πρὸς per de verti volebat, quod hic non magis notat quam in loco, quem adducit ex *Epist.* ad Hebr. IV, 3. ubi intelligo de illis, qui coram iudice rem agunt, ut apud *Dion. Hal.* VI. p. 374. πρὸς τὸν δῆμον ὁ λόγος ἀναγκῶς γίγνεται μοι. Nostrae huic locutioni similis etiam illa *Julian*: ad *Themist.* p. 256. B. πρὸς ἣν ῥητέον. Paullo ante pro ὅτῳ *Cod. Lips.* ὅπως. & post δοκεῖ omittit τι. utrumque male.

9. Τῆς ὠφελείας ἣν εὐχρησίαν λ.] Melius *Cel. Abresch*: τὸ τῆς ὠφελ. Res medias χρή- σιμα ἢ εὐχρησκα dicebant Stoici, ἀλλ' οὐκ ὠ- φέλεια. utilia, non conducibilia. Vide *Ca-*

tak: ad *Anton.* VI, 45.

10. Ἡ δὲ ὅς.] Forte ἡ δὲ. quod si ergo porcus. est initium refutationis ab absurdo ductae. concludit sic. si verum est id quod Carneades dixit, & verum porro si est, quod vos affirmatis, animantia vestra gratia esse creata, consequetur, expedire sui ut mactetur, sed absurdum hoc est, falsum ergo vestrum est scitum. REISK.

11. Τί χρησόμεθα μ. &c.] *Hieron*: Adv. Iovin: II, 6. Si enim omne quod movetur & vivit ad vescendum factum est, respondeant mihi cur elephantis, cur leones, ursi, leopardi, lupi: cur viperae, scorpia, cimices, culices pulicesque: cur vultur, aquila — quis nostrum leonem, quis vi- peram, quis vulturem, quis ciconiam, quis milvum, quis reptantes in lioribus vermiculos unquam comedit?

12. Ὀλέθρια τοῖς τυγχάνουσιν.] Τοῖς ἐντυγχά- νουσι. φάλαγγαι τε in nomin: propter sequens γέ-

τοῖς τυγχάνουσιν. Φαλαίνας τε ¹³
καὶ πρίσεις καὶ τὰ ἄλλα κήτη ,
¹⁴ ἃ μυρία βόσκειν Ὀμηρός φησιν
ἀγάζονον Ἀμφιτρίτην , τί οὐκ ἐ-
δίδαξεν ἡμᾶς ὁ ¹⁵ δημιουργός , ὅ-
πη χρήσιμα τῇ φύσει γέγονε ;
εἰ δὲ οὐ πάντα φασὶν ἡμῖν καὶ
πρὸς ἡμᾶς γεγονέναι , πρὸς τῷ
σύγχυσιν ἔχειν πολλὴν καὶ ἀσά-
φειαν τὸν διορισμὸν , οὐδὲ ἐκφεύ-
γομεν τὸ ἀδικεῖν , ἐπιτιθέμενοι
καὶ χρώμενοι βλαβεράς τοῖς οὐ
δι' ἡμᾶς , ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς κα-
τὰ φύσιν γεγεννημένοις. ἐγὼ λέγειν
ὅτι χρεῖα τὸ πρὸς ἡμᾶς ὀρίζον-
τες , οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἑαυτοὺς
ἐνεκα τῶν ὀλεθριοτάτων ζώων , οἷα
κροκόδειλοι , καὶ φάλαιναι , καὶ
δράκοντες γεγονέναι συγχωροῦντες.
ἡμῖν μὲν γὰρ οὐθέν ἀπ' ἐκεί-
νων ὑπάρχει τὸ παράπαν ὠφελεί-
σθαι· τὰ δὲ ἀρπάζοντα καὶ δια-
φθείροντα τοὺς παραπίπτοντας ἀν-
θρώπους , βορᾶ χρηταί , μηδὲν ἡ-
μῶν κατὰ τοῦτο δρῶντα χαλεπώ-
τε-

nino occurrentibus sunt. quid? nonne
in balaenis, & pistricibus & immanibus
cetis, quae innumera, ut inquit Ho-
merus, enutrit perflabilis Amphitrite,
edocuit nos summus opifex, quo pacto
utilia naturae essent? At si non omnia
nobis, ad usumque nostrum procreata
esse dixerint, praeterquam quod con-
fusa admodum, atque obscura distin-
ctio est, ne euitare quidem poterimus,
quo minus iniuste nos geramus, si illis
uim inferamus, noxieque utamur,
quae non propter nos, sed sicut nos
secundum naturam fuerunt procreata.
Omitto praeterea quod si usu ea quae
ad nos spectent, nostriue causa exti-
terint, metiri uoluerimus, nihil erit
cur nos quoque perniciosissimorum ani-
malium causa, cuiusmodi sunt croco-
dili, balaenae, & dracones, factos fu-
isse concedere non debeamus. nulla e-
nim ab illis prorsus utilitas nobis euenit.
ipsa uero homines qui forte occurrerint,
rapiunt, ac lacerant, eisque in cibum
uti consueuerunt. Nihilque in eo saeu-
ius quam

γέγονε. REISK. Bene ἐντυγχάνουσι. Accusativus
Φαλαίνας forte positus extra constructionis ra-
tionem, ut solet utroque in sermone, cum
exponi potest per ellipsin τοῦ quod ad, qua
de Periz: ad Aelian: V. H. VI, 1.

13. Καὶ πρίσεις.] Φάλαιναι & πρίσεις iungun-
tur etiam Athen: L. VIII. p. 333. F.
Aristot: H. A. VI, 12. Suidae & aliis per
scribitur, sed ut Noster plures. Vide Rit-
tersh: ad Oppian: 1, 370.

14. Ἄ μυρία βόσκειν Ὀμ. φ.] Odyss. M. 96.

Δελφίνας τε κύνας τε, καὶ εἰποῖ μεῖζον ἔλθοι
Κῆτος, ἃ μυρία βόσκει ἀγάζονος Ἀμφιτρίτη.
Auctoris non recordabatur Wolfius, cum illa
Liban: Epist. 623. θαλάττης πολλὰ βόσκουσας,
e veteri quodam poeta petita viderentur.

15. Δημιουργός.] Sollemnis Dei titulus, quo
Hierocl: & alii saepe utuntur, nihil addo
diligentiae V. D. ad Virum S. in Epist. ad
Hebr. XI, 10. Paulo post Lips. articulum ad-
dit, ὅτι τῇ χρεῖα & sic etiam Maerm.

quam nos ſe gerunt , niſi quod i-
pſa inopia & fames ad iniuſtitiam
hanc inducit. nos contumelia & luxu
per luſum ſaepe in theatris, & uenatio-
nibus pleraque animalia interficimus.
Ex qua quidem conſuetudine qui pri-
mum id auſi ſunt , ſicut promptitudi-
nem ad caedem, & feritatem, & incle-
mentiam in nobis corroborarunt: ita
manſuetudinis plurimum abſtulerunt.
Pythagorei autem manſuetudinem erga
beſtias humanitatis, & miſericordiae
exercitationem nobis futuram eſſe exi-
ſtimarunt. Quare quo pacto hi ad iuſti-
tiam non magis incitant, quam qui ex
his conſuetam iuſtitiam corrumpi aſſe-
runt? conſuetudo enim ad hominem in
affectibus qui paulatim inoleſcunt, ul-
terius prouehendum mirabilem uim ha-
bet.

§ 21. Sane inquit, ſed ſicut mor-
tali immortale, & corruptibili incor-
ruptibile, & corporeo incorporeum
oppoſitum eſt: ita rationali quod in
rerum natura exiſtere conſpicitur ,
ir-

τερον , πλὴν ὅτι τὰ μὲν ἔνδεια καὶ
λιμὸς ἐπὶ ταύτην ἄγει τὴν ἀδικίαν,
ἡμεῖς δὲ ὑβρεῖ καὶ τρυφῆς ἕνεκα,
παίζοντες πολλάκις ἐν θεάτροις,
καὶ κυνηγεσίῳ, τὰ πλείω τῶν
ζώων φονεύομεν· 16 ἐξ ὧν δὴ καὶ
τὸ μὲν Φοινικὸν, καὶ θηριῶδες ἡ-
μῶν ἐπερρώσθη, καὶ τὸ πρὸς οἶκτον
ἀπαθὲς, τοῦ δ' ἡμέρου τὸ πλεῖ-
σον· 17 ἀπήμβλυναν οἱ πρῶτοι τοῦ-
το τολμήσαντες. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι
τὴν πρὸς τὰ θηρία πραότητα με-
λέτην ἐποιήσαντο τοῦ Φιλανθρώ-
που καὶ Φιλοικτίμονος. ὥς πῶς
οὐχ οὗτοι πρὸς δικαιοσύνην μᾶλλον
ἡγείραν, ἢ οἱ φθείρεσθαι λέγον-
τες ἐκ τούτων τὴν συνήθη δικαιοσύ-
νην; ἡ γὰρ συνήθεια δεινὴ τοῖς
κατὰ μικρὸν ἐνοικειούμενοις πάθεσι
πέρρω προσαγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον.

§ 21. 1. Ναί, φαſιν, ἀλλ' ὥς
τῷ θνητῷ τὸ ἀθάνατον ἀντίκειται
καὶ τῷ φθαρτῷ τὸ ἀφθαρτον, καὶ
σώματί γε τὸ ἀσώματον, οὕτως
ὑπάρχοντί γε τῷ λογικῷ χρῆναι τὸ
ἄ-

16. 'Εξ ὧν δὴ καὶ τὸ μὲν Φοινικὸν &c.] Haec
& quae ſequuntur, ſed ſubinde paullulum
immutata, uſque ſub finem § 24. ſumſit e
Plutarcho T. II. p. 959. E. nobis ergo in
his brevioribus eſſe licebit, quia Porphyrii
proprie non ſunt. Ex illo aliquando *Plut.*
& viciffim e *Plut. Porpb.* auxilium expe-
ctat.

17. 'Απήμβλυναν.] Ita lege. Vetuſtiſſima
non tantum editio ſic habet, quod nescio
cur *Lugdun.* quem ſecutus fuit *Editor Can-*

tabr., mutarint in ἀπήμβλυναν. noſtrum qua-
que eſt. in *Cod. Lipſ.* ac *Meerm.* & apud
Plutarchum, qui in fine §. προαγαγεῖν ha-
bet.

1. Ναί φαſιν &c.] A ſectione 21. ad § 25.
deſcenduntur verba ex *Plut.* uſus ſum *Xyl.*
verſione, aliquibus hic illic immutatis. E-
mendationes igitur quae in iſto intervallo
occurrunt, *Plut.* auctoritate ſulciuntur. Nec
iccirco hic memorabo, ſed eas ſolum quae
mea ſolius coniectura nituntur, igitur lin. 39.
in-

ἄλογον ἀντικεισθαι καὶ ἀνθυπάρ-
χειν. καὶ μὴ μόνην ἐν τοσαῖς δὲ
συζυγίαις ἀτελῇ τήνδε λείπεσθαι ²
καὶ πεπηρωμένην. ὥσπερ ἡμῶν μὴ
τοῦτο συγχωρούντων ³ ἢ πολὺ τὸ
ἄλογον ἐπιδεικνύντων ἐν τοῖς οὖσιν.
πολὺ γὰρ δῆπου καὶ ἄφθονον ἐν
πᾶσι τῆς ψυχῆς ἀμοιροῦσι, καὶ
οὐδὲν ἐτέρας δεόμεθα πρὸς τὸ λογι-
κὸν ἀντιθέσεως· ἀλλὰ πᾶν ἐυθὺς τὸ
ἄψυχον, ἄλογον ὃν καὶ ἀνόητον,
ἀντίκειται τῷ μετὰ ψυχῆς λόγον
ἔχοντι καὶ διάνοιαν. εἰ καὶ τις ἀ-
ξιοῖ μὴ κοινῶς τὴν φύσιν, ⁴ ἀλλὰ
τὴν ἑμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν
φανταστικόν, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον,
καὶ τὸ μὲν αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἀ-
ναίσθητον, ἵνα δὴ τὰς ἀντιζύγους
⁵ ταύτας καὶ ἀντιθέτους ἔξεις καὶ
ποιήσεις περὶ ταυτὸν ἢ φύσις ἔχη
γένος, οἷον ἰσορρόπους, ἀλλ'
ἄτοπον τοῦτογε. εἰ δὲ ἄτοπος ὁ
ζητῶν τοῦ ἑμψύχου τὸ μὲν αἰσθα-
νόμενον, τὸ δὲ ἀναίσθητον εἶναι,
καὶ

irrationalē esse, quod opponatur, neque
solum hanc oppositorum iugationem re-
linqui mancā debere affirmant. Qua-
si id nos negemus, aut multa irratio-
nalia in rebus inueniri non ostendamus.
Multa enim & copiosa irrationalis uis
quaedam in omnibus sese offert, quae
anima carent: ut nihil aliud aliunde re-
quirendum sit, quod rationali oppona-
tur. Quippe cum omne inanimatum
cum rationis & mentis expers conti-
nuo sit, ei opponatur, quod ratione
& mente praeditum est. Etiam si
quispiam sit, qui non communiter na-
turam, sed animatam naturam esse
censeat, quam aliud quod imaginatio-
ne praeditum sit, habeat aliud quod ea
careat, & aliud sensibile, aliud insen-
sibile: ut habituum horum & priuati-
onum oppositiones circa idem genus
quasi aequilibrēs natura obtineat: id
quod profecto absurdum est. Absurdus
siquidem esset, si quis ex animatis ali-
ud uellet esse sensibile, aliud insensibi-
le

interpono μὴ ex coniectura. VALENT. Immo
vero superiora iam quaedam *Plutarchi* sunt.
dixi statim.

2. Καὶ πεπηρωμένην.] Ita recte. & sic est
apud *Plutarch.* male antea legebatur πε-
πληρωμένην. Bene ergo Nostro id etiam resti-
tuebat *D'Orvill.* ad *Charit.* II, 9. ubi de
voce ista plura.

3. Ἡ πολὺ τὸ ἀλ.] *Valent.* interponebat
μὴ, & ante illum *Fogeroll.* suadet id quo-
que *Plut.* Eiusdem literae repetitio fraudi
fuit librario, nisi pro ἡ fuisse μὴ putemus.

4. Ἀλλὰ τὴν ἑμψυχον φ. ε.] Antea legeba-
tur ἑμψυτον, sed quod correctum iam fuit.
Plut. paullum diverso modo. εἰ δὲ τις ἀξιοῖ
μὴ κολοβὸν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν ἑμψυχον
φ. ε.

5. Ταύτας καὶ ἀντιθέτους —] Ταύταις *Flor.*
Edit. & *Lips.* ac *Meerm.* *Cod.* Recte *Valent.*
e *Plut.* revocavit ταύτας. Pro ποιήσεις idem
σερήσεις, quod praeferebat *Reiskius*, quali-
ficationes vulgo barbare adpellant. Paullo
post εἶγε ἄτοπος *Flor.* & *Lipsiensis*.

le, aliud quod imaginatione utatur, aliud quod non utatur. Omne enim animatum ſenſuum continuo, & imaginativum natura eſt. Sic igitur neque quicquam iure id requireret, ut ex animatis aliud rationale, aut irrationale eſſe detur, praefertim cum aduerſus homines eos diſputet, qui nihil ſenſus eſſe particeps opinantur, quod non etiam intelligentiae ſit. neque eſſe animal quicquam, cui non opinio etiam quaedam, & ratiocinatio adſit. eo quod omnis ſenſus, omniſque incitatio ſecundum naturam exiſtat. Natura ſiquidem, quam alicuius cauſa, & ad aliquid omnia facere recte aiunt, non ut ſimplici tantum modo pateatur, ac ſentiret, ſenſu praeditum animal fecit: ſed cum multa conuenientia ipſi & commoda ſint, multa aliena, ut ne breui quidem tempore eſſe poſſet, niſi haec cauere, illa ſibi conciliare didiciſſet, utrorumque cognitionem ſimili modo ſenſu exhibitō ſingulis indidit. Quae uero ex ſenſu conſequuntur, utilium ſectationes & apprehenſiones, nec non pernicioſorum & moleſtorum repulſiones

καὶ τὸ μὲν φαντασιούμενον, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον, ὅτι πᾶν ἔμφυχον αἰσθητικὸν, εὐθὺς εἶναι καὶ φαντασικὸν πέφυκεν, οὐδὲ ὅς οὕτως ἐπιεικῶς ἀπαιτήσῃ τὸ μὲν λογικὸν εἶναι, τοῦ ἐμφύχου, τὸ δὲ ἄλογον, πρὸς ἀνθρώπους διαλεγόμενος, μὴθεν οἰομένους αἰσθήσεως μετέχειν, ὃ μὴ καὶ συνέσεως, μὴ δ' εἶναι ζῶον, ὃ μὴ δόξα τις καὶ λογισμὸς, ὥς πᾶσα αἰσθησις καὶ ἔρμη, κατὰ φύσιν πάρεστιν. ἡ γὰρ φύσις, ἣν ἕνεκά τοι καὶ πρὸς τι πάντα ποιεῖν ὀρθῶς λέγουσιν, οὐκ ἐπὶ ψιλῷ τῷ ὃ πάσχειν καὶ αἰσθάνεσθαι, τὸ ζῶον αἰσθητικὸν ἐποίησεν, ἀλλὰ ὄντων μὲν οἰκείων πρὸς αὐτὸ πολλῶν, ὄντων δὲ ἄλλοτρίων, οὐδὲ ἄκαρὲς ἦν εἶναι, μὴ μαθόντα τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τοῖς δὲ συμφέρεσθαι· τὴν μὲν οὖν γνῶσιν ἀμφοῖν ὁμοίως αἰσθησις ἐκάσῳ παρεῖχεν, τὰς δὲ ἐπομένους αἰσθήσει, τῶν μὲν ὠφελίμων λήψεις, καὶ διώξεις, διακρούσεις δὲ καὶ φυγὰς τῶν ὀλεθρίων καὶ λυπηρῶν,

L 1

ρῶν,

6. Οὕτως γὰρ οὐδὲν οὕτως ἐπιεικ.] Ita prius legebatur in *Florent.* & *Lugdun.* id quod nunc vides *Plutarchi* eſt, cui tamen οὕτως reſtituit. *Reisk.* in *Animadv.* p. 547. *Cod. Lipſ.* & *Meerm.* οὕτως γὰρ οὐδὲ οὕτως ἐπιεικῶς.

7. Ὡς πᾶσα αἰσθησις.] Forte ſic diſtinguendum & legendum λογισμὸς. ὥς (nam, quippe, quia, quoniam) πάσῃς αἰσθήσεσι καὶ ὁρ-

μὴ κατὰ φύσιν πάρεστι. *REISK.* Pro ὥς πᾶσα *Plut.* ὥςπερ. & paullo ante μὴδὲ ἐν οἰομένους — ὃ μὴδὲ καὶ.

8. Πάσχειν καὶ.] *Plutarch:* πάσχοντι. ſed ibi πάσχον τι reſtituit *Reisk.* *Animadv.* p. 547. τὸ πάσχειν eſt in *Meerm.*

9. Ἀκαρὲς ἦν εἶναι μὴ μαθ.] *Plut.* ἦν περιεῖναι μὴ μαθόντι. & melius mox ἡ αἰσθησις παρέχει — τῇ αἰσθήσει.

ρῶν, οὐδεμία ¹⁰ μηχανὴ παρῆναι τοῖς
μὴ λογίζεσθαι τι καὶ κρίνειν καὶ
προσέχειν πεφυκόσιν. ὧν γὰρ ἂν
ἀφέλης παντάπασιν προσδοκίαν, μνή-
μην, ¹¹ πρόθεσιν, παρὰσκευὴν, τὸ
ἐλπίζειν, τὸ δεδοικέναι, τὸ ἐπιθυ-
μεῖν, τὸ ἀσχάλλειν, οὔτε ὁμιλί-
ων ὕφελος παρόντων, οὔτε ὥτων,
αἰσθήσεως τε πάσης καὶ φαντασίας,
τὸ χρώμενον οὐκ ἐχούσης, ἀπηλ-
λάχθαι βέλτιον, ἢ πονεῖν καὶ λυ-
πεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν ¹² καὶ διακρούεσθαι
ταῦτα μὴ παρόντος. καίτοι Στράτ-
ωνος γε τοῦ φυσικοῦ λόγος ἐστὶν ἀ-
ποδεικνύων, ὡς οὐδὲ αἰσθάνεσθαι τὸ
παράπαν ἄνευ τοῦ νοεῖν ὑπάρχει
καὶ γράμματα πολλάκις ¹³ ἐπιπορευο-
μένους τῇ ὕψει, καὶ λόγοι προ-
πίπτοντες τῇ ἀκοῇ διαλανθάνουσιν ἡ-
μᾶς καὶ διαφεύγουσι, πρὸς ἑτέροις
τὸν νοῦν ἔχοντας. εἴτ' αὖθις ἐπανήλ-
θεν

nes fugae adesse nullo modo possunt,
nisi iis quae ita natura constituta sunt,
ut ratio cinari, iudicare, meminisse at-
que advertere animum queant. Quibus
enim expectationem, memoriam, atten-
tionem, praeparationem, spem, metum,
cupiditatem, indignationem omnino eri-
pueris, iis neque oculorum, neque auri-
um, neque aliorum sensum qui adsunt, ul-
lum usum reliqueris. Quippe sensu omni
& imaginatione, si nihil habeant, quod
ipsis utatur, carere melius erat, quam
laborare, & dolere nullamque molesti-
as has depellendi facultatem habere.
Quin Stratonis physici ratio est, qua
neque sentire prorsus quempiam sine
intelligentia posse demonstrat. Nam &
literae oculis occurrentes, & auribus
incidentes orationes saepe numero la-
tere nos, & fugere consueverunt,
cum alio animum intentum habemus.

de-

10. Μηχανὴ παρῆναι.] Παρῆναι nom habet
Plut. sed e Nostro illi reddi debet. Paullo
post ille ἀλλὰ ἂν ἀφέλης.

11. Πρόθεσιν.] Antiquae *edd.* quibuscum fa-
ciunt *codd. Lips. & Meerm.* πρόθεσιν, quas
voces, quia iisdem literis, sed diverso mo-
do positis, pingebantur, passim confudit
librariorum natio. V. *D'Orvill.* ad *Char.*
I. 14. qui hic optat πρόθεσιν *propositum.* &
sic bis *Plut.* & hoc in loco & p. 699. B.
nisi in utroque πρόθεσιν sit rescribendum, quod
hic legit quoque *Felic.* Etiam infra apud
Nostrium IV, 20. πούτου προσδέσει pro πρόθεσι
legendum videtur.

12. Καὶ διακρούεσθαι.] Aut simpliciter loco
secundi καὶ legendum est τοῦ, aut eo fer-
vato sic leg. καὶ ἀλγεῖν τοῦ εἰδότες φυλάττεσθαι

καὶ διακρούεσθαι μὴ παρόντος. *REISK. Plut.* ἢ
διακρούεσθαι, quod adoptarat *Valent.* καὶ vi-
detur occupasse locum τοῦ, ut *Foggeroll:*
quoque visum fuit.

13. Ἐπιπορευομένους.] Apud *Plut.* est ὕμνα.
sed, ut mihi quidem videtur, non recte.
potius igitur ista verba ita verterem, (non
ut *Xyl.*) *Nam saepe numero dum scriptio-
nem aliquam oculis percurrimus, verba
ad aures nostras accidentia latent nos &
effugiunt.* *VALENT.* Non crediderim. Utrum-
que quod dicit verum esse constat. nec ta-
men ἐπιπορευομένους demutandum. Dicit, li-
teras, quas oculis percurrimus, saepe nos
effugere, & verba etiam, quae ad aures
accidunt, si mentem ad alia conversam ha-
be-

deinde rurfus ubi rediit , & recurrit , unumquodque ex ante dictis recolendo perſequitur. Vnde etiam dictum eſt , mens uidet , mens audit , caetera ſurda & caeca ſunt : eo quod affectio quae circa oculos , & aures exiſtit , niſi adſit quod intelligat , ſenſum non efficiat. Hinc etiam fertur Cleomenes rex , cum approbaretur in conuiuio cantor , interrogatus nunquid ipſi quoque is placeret , iuſſiſſe alios id iudicare , ſe in Peloponeſo mentem habere. Omnis igitur quibus eſt ſenſus , intelligentia quoque adſit , neceſſe eſt.

§ 22. Sed eſto demus , ſenſum ad opus proprium mente non indigere : quando tamen is circa com-

θεν καὶ μεταθεῖ καὶ δῶκει τῶν προειρημένων ἕκαστον ἀναλεγχόμενος. 14 ἢ καὶ λέλεκται, Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλὰ, ὡς τοῦ περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰ ὦτα πάθους, ἂν μὴ παρῇ τὸ φρονεῖν, αἰσθησιν οὐ ποιοῦντος. διδὼ καὶ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον 15 εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς εἰ μὴ φαίνεται σπουδαῖον, ἐκέλευεν ἐκείνους σκοπεῖν. 16 αὐτὸς γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ τὸν νοῦν ἔχειν. ὅθεν ἀνάγκη πᾶσιν, οἷς τὸ αἰσθάνεσθαι, 17 καὶ τὸ νοεῖν ὑπάρχειν.

§. 22 'Αλλ' ἔσω μὴ δεῖσθαι τοῦ νοῦ τὴν αἰσθησιν πρὸς τὸ αὐτῆς ἔργον, ἀλλ' ὅταν γὰρ πρὸς τὸ οἰκεῖ-

L 1 2

κεῖ-

beamus. Mox μετὰ δῶκει τῶν προειρημένων eſt in *Plut.*

14. Ἡ καὶ λέλεκται. Νοῦς —] Peſſime *Lipſ.* e correptione, νοῦς οὐρανοῦς ἀκούει. In margine adſcriptum erat, οἷμαι ἡράκλειτον τοῦτο λέγειν. quod falſum quoque. Epicharmi eſt. Vide ſupra I, 41. Eum itaque intelligit *Max. Tyr. Diſſ. XVII, 10.* qui Syracuſo poëtae (is enim erat Epicharmus) contribuit. Multos qui verſum laudant (niſi quod pro κωφὰ aliqui perperam dent κούφα)

Νοῦς ὁρᾷ, καὶ νοῦς ἀκούει· τ' ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλὰ

ibi recenset *Daviſ.* quibus adde *Iulian.* Orat. VIII. p. 247. & quos citat *Heinſ.* ad *Clem. Alex.* Strom. II. p. 369. & *Hemſterb.* ad *Ariſtoph.* *Plut.* 48. Hinc itaque reſcribendum eſſe videri poſſet apud *Noſtrum* in Vit. Pyth. num. 46. τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλὰ, non, ut editur, χαλὰ. Sed ibi Pytha-

gorae tribuitur, qui paululum inmutare poſuit. Bene autem *Plut.* & alii ὁρᾷ, non ὁρᾷ. Dorica enim dialecto uſus Epicharmus.

15. Εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος.] Poſterior vox deest *Cod. Lipſ.* ſed ſupplevit nova manus, quae eadem, ſine cauſſa certe vs. 12. αὐτὸν correxit. prima manus recte dederat αὐτὸς. REISK.

16. Αὐτὸς γὰρ ἐν πελ. —] Quod dedi *Edd.* priores & *Cod. Meerm.* etiam habent, ideoque reſtitui debebat, nam eleganter ἔλεγε ſupprimitur. *Valent.* αὐτὸν e *Plut.* adoptarat, ſed ibi quoque αὐτὸς legendum. *Idem* εἰ οἱ φαίνεται σ. ἐκέλευεν. Bene *Theophr.* de Senſ. p. 495. Πολλὰ καὶ πρὸς ἄλλα τὸν νοῦν ἔχοντες, οὐδ' ὁρᾷμεν, οὐτ' ἀκούομεν.

17. Καὶ τὸ νοεῖν.] Καὶ delet *Cod. Lipſ.* Paulo poſt *Plut.* ὅταν γὰρ τῷ ζῳῷ πρὸς — & deinde καὶ μὴ παρόντων.

I.

κεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον ἢ αἰσθησις ἐνεργασιαμένη διαφοράν ἀπέλθῃ, τί τὸ μνημονεύον ἐστὶν ἤδη, καὶ δευτέρως τὰ λυποῦντα, καὶ ποθοῦν τὰ ὠφέλιμα, καὶ μὴ παρόντα ὅπως παρέξαι μηχανώμενον ἐν αὐτοῖς, καὶ παρασκευαζόμενον ὁρμητήρια, καὶ καταφυγὰς, ¹ καὶ θήρατρα, καὶ πάλιν αὖ τοῖς ἀλοῦσιν ἀποδράσεις τῶν ἐπιτιθεμένων; ἢ ² ταυτί γε κἀκείνοι λέγοντες ἀποκναίουσιν ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ἐκάστοτε, τὴν πρόθεσιν ὀριζόμενοι, ³ σημειώσιν ἐπιτελειώσεως. τὴν δ' ἐπιβολὴν ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς παρασκευὴν δὲ πρᾶξιν πρὸ πράξεως. μνήμην δὲ κατάληψιν ἀξιόματας παρεληλυθότος, οὗ τὸ παρὸν ἐξ αἰσθήσεως κατελήφθη. τούτων γὰρ οὐδὲν ὅτι μὴ λογικόν ἐστιν, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει παύσιν. ὥσπερ ἀμέλει ⁴ καὶ περὶ τὰς νοήσεις, ὥς ἀποκειμένους μὲν, ἐν-
ναί-

commodum, & alienum operans differentiam eorum statuit, facultatem memorandi iam habet, quae & molestiam inferentia timet, & utilia tam absentia desiderat, tum ut adsint, procurat: praeparatque tum sectandi & uenandi modum: tum contra aufugiendi, & evitandi ea quae inuaserint. Quin ipsi quoque in introductionibus suis haec ubique ad fastidium usque inculcant: dum diffiniunt uel propositum obsignationem perfectionis: uel aggressionem incitationem ante incitationem: uel praeparationem actionem ante actionem: uel memoriam rei praeteritae comprehensionem, quam praesentem sensus perciperat. Quorum quidem nihil est, quod rationale non sit: & omnia animalibus omnibus adsunt. Id quod uidelicet circa intellectiones faciunt, quas repositas ἐννοίας, id est notiones, dum mouentur, & agitantur διανοή-
σεις,

1. Καὶ θήρατρα. —] Pro καὶ θήρατρα, πάλιν αὐτοῖς ἀλοῦσιν ἀποδράσεις τῶν ἐπιτιθεμένων legitur apud Plutarchum, καὶ θήρατρα πάλιν αὖ τοῖς ἀλωσμένοις καὶ ἀπεδρ. τ. ἐπ. Si Porphyrii lectio melior potius ita verterem --- & indagines, rursusque sibi ab insidiatoribus capitis effugia. VALENT. Immo multo melior non tantum, sed unice vera Plutarchi lectio. quare in textum, quem vocant, recipere non dubitavi. Accidit hic quod supra saepius accidisse vidimus, ut duae voces αὖ τοῖς perperam in unam conflarentur αὐτοῖς. De formula πάλιν αὖ diximus ad L. II, 40.

2. Ἡ ταυτί γε κἀκείνοι λ. ἀποκν.] Plut. καὶ

ταυτί γε. sed ibi aliqui codd. καίτοιγε. & sic restituit Reiskius Animadv. p. 548. Est autem ἀποκναίειν *molesta garrulitate aliquem obtundere*, quod etiam ἀποκναίειν τὰ ὦτα, vel τὴν ἀκοὴν Graeci dicunt. Vocis usum dexterime exposuit Cel. Rubnken: ad Tim. Lex: p. 30, Nostri, seu Plutarchi potius, haud oblitus.

3. Σημείωσιν ἐπιτελειώσεως.] Ἐπὶ τελειώσει scribit Reiskius Animadv: ad Plut. p. 548. praefero ἐπιτελειώσεως uno verbo. sic habebant vetustae Edit., & Cod. Meerm. folus Valentini discernerat.

4. Καὶ περὶ τὰς νοήσεις.] Plut. καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, quod sequebatur Valent. Reiskii-

σεις, hoc est cogitationes uocant. Vniuersos autem affectus cum communiter naturas prauas & opiniones esse fateantur mirabile est, quo pacto in bestiis multas operationes & motiones irarum, timorum, inuidiarum, & zelotypiarum non aduertant. Ipsi quidem canes peccantes & equos castigant, non frustra profecto, sed ut moderatiores efficiant, aegritudinem ex dolore ipsis inferentes, quam μετάνοιαν, hoc est poenitentiam nominamus. Cum item uoluptati quae auribus exhibetur, nomen sit delinitio, quae oculis praeſtigiae, utrisque uti ad bestias consueuerunt. Cerui enim & equi fistulis & tibiis deliniuntur. Paguros item ex latibulis euocant fistulis modulantes. Thrissam etiam piscem cantu e cauis prodire afferunt. Atqui de bestiis stulte admodum affirmant, neque laetari, neque

νοίας καλοῦσιν, κινουμένας δὲ, διανοήσεις· τὰ δὲ πάθη σύμπαντα 5 κοινῶς φύσεις φαύλας καὶ δόξας δολογοῦντες εἶναι, θαυμάζον 6 οἶον δὴ παρορῶσι τοῖς θηρίοις ἔργα καὶ κινήματα, πολλὰ μὲν θυμῶν, πολλὰ δὲ φόβων καὶ νῆ δία φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν. αὐτοὶ δὲ κύνας ἀμαρτόντας καὶ ἵππους κολάζουσιν, οὐ διακενῆς, ἀλλ' ἐπὶ σωφρονισμῶ, λύπην δι' ἀλγηδόνος ἐμποιοῦντες αὐτοῖς, ἣν μετάνοιαν ὀνομάζομεν. ἡδονῆς δὲ 7 τῆς μὲν δι' ὧτων ὀνομα, κήλησός ἐστιν· τῆς δὲ δι' ὀμμάτων, γοητεία. χρώνται δὲ ἑκατέραις ἐπὶ τὰ θηρία· κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγγιν καὶ αὐλοῖς, καὶ τοὺς 8 παγούρους ἐκ τῶν χηραμῶν ἀνακαλοῦνται, 9 μελιζόμενοι ταῖς σύριγγι καὶ τὴν θρίσσαν ἄδοντες ἀναδύεσθαι καὶ προΐεναι λέγουσιν. οἱ δὲ περὶ τούτων ἀβελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦ-

L 13:

σθαι,

hinc malebat ὥσπερ ἀμέλει συμβαίνει καὶ περὶ τὰς νοήσεις.

5. Κοινῶς φύσεις φ. —] Corrigendus hinc *Plutarch.* qui pro φύσεις habet κρίσεις. "Α κοινῶς malebat *Reiskius* Animadv. p. 548. Pro δολογοῦντες antea legebatur δολογούντας, sed quod *Fogoroll:* iam correxerat. Ita tamen quoque in *Cod. Lips.* Recte *Meerm.*

6. Οἶον δὴ παρορῶσι τ. θ.] Plenius *Plut.* ὅτι δὴ παρ. ἐν τοῖς θηρ. *Reiskius* malebat οἶα δὴ παρορῶσι. Mox *Plut.* καὶ μὴ δία φθόνου καὶ ζηλοτυπίαν.

7. Τῆς μὲν δι' —] Auctor facpius lauda-

tus, τὸ μὲν δι' ὠ. — τὸ δὲ δι' ὀμ. sed ibi e Nostro τῆς μὲν — τῆς δὲ refingendum. Deinde *Idem* ἑκατέραις ἐπὶ τὰ θηρία, sed ἐπὶ θηρίων vel περὶ τὰ θηρία emendat *Reisk.* Anim. p. 548.

8. Παγούρους ἐκ τῶν χηραμῶν —] *Lips.* & *Meerm.* ridiculo errore κακούργους ἢ τ. χημῶν. de piscibus, qui cantu illiciuntur, insignis locus est *Herodoti:* I, 141. ubi *Wesseling.*

9. Μελιζόμενοι ταῖς σύρ. —] *Plutarch:* βιαζόμενοι ταῖς φώτιγγι. *Idem* θρίσσαν ἄδοντων καὶ κροταύνων. *Nosstrum* reliquisse reor. ἄδοντες nem-

σθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε πα-
ρασκευάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν,
ἀλλ' ὥσανε μνημονεύειν τὴν μέ-
λιτταν, καὶ ὥσανε παρασκευάζε-
σθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὥσανε θυ-
μοῦσθαι τὸν λέοντα, καὶ ὥσανε
φοβεῖσθαι τὸν ἔλαφον, ¹⁰ οὐκ οἶ-
δα τί χρήσασθαι τοῖς λέγουσιν μη-
δὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ'
ὥσανε βλέπειν αὐτὰ, καὶ ὥσανε
ἀκούειν· μηδὲ φωνεῖν, ἀλλ' ὥσανε
φωνεῖν· μὴ δ' ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥ-
σανε ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων οὐ
μᾶλλον ἐστὶ λεγόμενα, καὶ παρὰ
τὴν ἐνἀργειαν ὁμοίως, ὥς ὁ εὐ-
γνώμων ἂν πεισθῇ· ὅταν δὲ τοῖς
ἀνθρωπίνοις ἦθεσι καὶ βίοις καὶ πρά-
ξεσι καὶ διαίταις τὰ τῶν ζώων πα-
ρατιθεῖς, ¹¹ πολλὴν ἐνορῶ φαυλό-
τητα, καὶ τῆς ἀρετῆς, ¹² πρὸς
ἣν ὁ λόγος γέγονε, ¹³ μηδὲν τῶν
ζώ-

neque timere, neque praeparare, ne-
que meminisse, sed quasi meminisse
apem, hirundinem quasi praeparare,
leonem quasi irasci, quasi timere cer-
uum inquiunt: nescio quid respon-
suri illis sint, qui neque uidere,
neque audire, sed quasi uidere, &
quasi audire, neque uocem emitte-
re, sed quasi uocem emitte-
re, neque omnino uiuere, sed quasi
uiuere animalia dixerit. quippe cum
haec non magis quam illa prae-
ter omnem euentiam dici, ae-
quus auditor facile aduertat. At e-
nim si humanis moribus, uitae
actionibus, uictui, caeterorum
animalium uitam comparans: mul-
tam in ipsis prauitatem conspice-
rem, nullamque ad uirtutem ad-
quam ratio praecipue spectat, ma-
nifestam propensionem, nullum pro-
fe-

nempe τινος, quod *Reiskio* etiam placebat,
qui pro προίεναι mallet προσίεναι. Vel si com-
ma ponas post σὺν. nihil mutandum. Sequentia
quo modo seriant Stoicos, pulcre docebit
Gatak: ad *Anton*: IX, 9.

10. Οὐκ οἶδα τί χρήσασθαι.] *Cbaeronensis* τὶ
χρήσονται. quod unice verum. Paulo ante
pro χελιδόνα ille ἀηδόνα.

11. Πολλὴν ἐνορῶ φαυλότητα.] Scilicet τοῖς
τῶν ζώων βίοις. *REISK*. Dubito, an haec iu-
uare possint Auctorem, unde sumsit *Porph*.
Editur apud illum παρατιθέναι ἄλλην τε πολ-
λὴν ἐν ὅλῳ φλαυρότητα καὶ τῆς ἀρ. — ubi
φαυλότητα *codd*. aliqui, quam facile autem
ἐνορῶ migrare potuerit in ἐν ὅλῳ, nemo non
videt. Sed neque vel sic ibi omnia expedita,
quae huius loci non sunt. paullo ante *Meerm*.
ἐν omittit post εἰγνώμων.

12. Πρὸς ἣν ὁ λόγος γέγονε.] Γέγονεν dat *Co-*
dex *Lips*. quod in se nihil, neque annotassem,
nisi ad rem praesentem faceret, legendum
enim γέγονεν ἐν μηδενὶ τῶν ζώων. *REISK*. *Beno*
Felic: λόγον de ratione accipit, secus quam
alii *Plutarchi* & *Porphyrri* interpretes, qui
de sermone: de qua sermo vel disputatio
fuit. Immo est qui hoc ipso *Plutarchi* loco
utitur, ut πρὸς per de vertendum esse evin-
cat in *Epist.* ad *Hebr.* IV, 11. sed quam fir-
mum sit hoc argumentum nunc intelligis.
Tetigi locum illum supra § 20. necdum mi-
hi persuasum est, praepositionem πρὸς in hoc
loquendi genere per de esse vertendum, uti
multis visum fuit, qua de re disputavi in
Fer: *Dav*: II, 27.

13. Μηδὲν τῶν ζώων.] Pro μηδὲν reposui μη-
δέ

fectum, nullam appetitionem: dubitarem ſane, cur natura principium iis dediffet, quae peruenire ad finem ul- lum non poſſent. Sed iſtis iſtis tamen abſurdum eſſe id minime uidetur quippe qui cum amorem erga ſobolem principium eſſe in nobis ſocie- tatis, & iuſtitiae ſtatuunt, eumque in caeteris animantibus uehementem eſſe uideant, iuſtitiam tamen & ſocietatem cum illis eſſe nullam cen- ſent. Multi praeterea licet ex mem- bris genitalibus nullum iſtis deſit, pe- nem enim, & uterum habent, hiſque cum uoluptate utuntur, finem tamen generationis non aſſequuntur. Ad haec nonne deridendum uidetur, ſi cum Socrates, Platones, Zenones nihilo melius quam quodlibet man- cipium ſe gerere, ſed ſimili modo imprudentes, intemperantes, & in- iuſtos dicant: deinde in beſtiis quia non exacte & exquisitae ad uirtutem feſe habent, priuationi, non prauit- ati & imbecillitati rationis id adſcri- bant?

ζῶων ἐμφανῇ σοχασμὸν, μὴδὲ προ- κοπὴν, μὴδὲ ὄρεξιν, ἀποροίην ἂν πῶς ἢ φύσις δέδωκεν τὴν ἀρχὴν, τοῖς ἐπὶ τὸ τέλος ἐξικέσθαι μὴ δυ- ναμένοις· ἢ τοῦτο μὲν οὐδ' ἐκείνοις ἄτοπον εἶναι δοκεῖ. τὴν γοῦν πρὸς τὰ ἔγγονα φιλοσοργίαν, ¹⁴ ἀρχὴν ἐν ἡμῖν κοινωνίας καὶ δικαιοσύνης τιθέ- μενοι, πολλὴν τε τοῖς ζώοις καὶ ἰσχυρὰν ὁρῶντες παροῦσαν, οὐ φασὶν αὐτοῖς οὐδ' ἀξιοῦσι μετεῖναι δικαιο- σύνης. ἡμιόνοις δὲ τῶν γεννητικῶν μο- ρίων οὐδὲν ἐνδεῖ· καὶ γὰρ αἰδοῖα καὶ μήτρας καὶ τὸ χρῆσθαι μεθ' ἡδονῆς τοῦτοις ἔχουσαι, πρὸς τὸ τέλος οὐκ ἐξικνοῦνται τῆς γενέσεως. σκόπει δὲ ἄλλως, μὴ καὶ καταγέλασόν ἐστι, καὶ τοὺς Σωκράτους, καὶ τοὺς Πλάτω- νας, καὶ τοὺς Ζήνωνας ¹⁵ οὐδὲν ἐλα- φροτέρᾳ τοῦ τυγχόντος ἀνδραπύδου συν- εῖναι φάσκουσιν, ἀλλ' ὁμοίως ἄφρονες εἶναι, καὶ ἀκολάστους, καὶ ἀδίκους, εἴτα τῶν θηρίων αἰτιαῖσθαι τὸ μὴ κα- θαρὸν, μὴ δ' ἀπηκριβωμένον πρὸς ἀ- ρετήν· ὥς ἐρήσιν, οὐχὶ φαυλότητα.

λέ-

δένα. & quoniam non uisus est Xylandi men- tem Plut. attigisse, versionem mutavi. VA- LENT. Porrb. dedisse puto μὴδὲ. aliqui codd. Plut. etiam μὴδὲν. ut optio tibi esset libe- ra, id quod inueniebam retinui.

14. Ἀρχὴν ἐν ἡμῖν — πολλὴν τε.] Forte ἀρχὴν μὲν ἡμῖν — πολλὴν δὲ. REISK. Nec fe- cus est apud Chaeronensem, qui paullo ante ἔγγονα, non ἔγγονα. Vide ad L. II. § 9.

15. Οὐδὲν ἐλαφρότερον —] Sic Edm. anti-

quissimae. Plut. alio modo καὶ τοὺς Πλάτωνας οὐδὲν ἐλαφρότερον κακίᾳ τοῦ τυγχόντος ἂ. σ. φάσ- κοντας. uidetur κακίᾳ Nostro excidisse. Idem paullo post ὥσπερ οὐχὶ φαυλότητα λόγου κ. ἂ. καὶ ταύτην κακίαν — & dein. καὶ γὰρ δειλίαν — καὶ κακοθύειαν ὁρῶμεν ὅπ. Felician: κακόννοιαν bene dedit malevolentiam. quo modo κακοθύειαν recte etiam ueritas. notat quippe malum quod ipsi indoli inest, eoque sensu accipio apud S. Paull. ad Rom. I, 29. ubi de malis

μο-

λόγου καὶ ἀσθένειαν προσεῖναι, καὶ ταῦτα τὴν κακίαν ὁμολογοῦντας εἶναι λογικὴν, ἥς πᾶν θηρίον ἀναπέπλησαι. καὶ δειλίαν πολλοῖς καὶ ἀκολασίαν, ἀδικίαν τε καὶ κακόννοιαν ὁρῶμεν ὑπάρχουσιν.

§ 23. ¹ Τὸ δ' ἀξιοῦν τὸ μὴ πεφυ-
κὸς ὀρθότητα λόγου δέχεσθαι, μὴ
δὲ λόγον δέχεσθαι, πρῶτον μὲν οὐ-
δὲν διαφέρει τοῦ μήτε πίθηκον αἰ-
σχους φύσει μετέχειν, μήτε χε-
λῶνην βραδυτῆτος ἀξιοῦντος, ὅτι
μηδὲ κάλλους ἐπιδεκτικὰ, μηδὲ
τάχους ἐσίν. ἔπειτα τὴν διαφορὰν
ἐμποδῶν οὕσαν οὐ ² συνορῶσιν. λό-
γος μὲν γὰρ ἐγγίνεται φύσει, ³
σπουδαῖος δὲ ὁ λόγος καὶ τέλειος
ἐξ ἐπιμελείας καὶ διδασκαλίας. διὰ
τοῦ λογικοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέ-
τεσι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ σοφίαν
οὐδὲ ἄνθρωπον εἰπεῖν κεκτημένον ἔ-
χουσιν, ⁴ καὶ μύριοι δὲ ὥσιν. ὥσ-
περ ὅψεως ἐστὶ πρὸς ὅψιν διαφορὰ,
καὶ πτήσεως πρὸς πτήσιν (οὐ γὰρ
δ-

bant? praesertim cum uitia rationalia
esse fateantur: quibus plena animalia
caetera esse perspicuum est. nam &
ignauiam, & intemperantiam, & in-
iustitiam, & malevolentiam atque alia
huiusmodi in multis eorum uidemus.

§ 23. Censere autem quod natura
idoneum ad rectitudinem rationis susci-
piendam non est, neque ad rationem
suscipiendam esse, primum nihil aliud
est, quam existimare neque simiam tur-
pitudinis, neque testudinem tardi-
tatis capacem natura esse, quia neque
pulchritudinem, neque celeritatem
possunt admittere: deinde hominum
est rei differentiam non aduertentium.
Ratio enim innascitur: recta ratio &
perfecta studio & disciplina compara-
tur. Iccirco rationis animata omnia
participia sunt: rectitudinis uero eius,
& sapientiae ne hominem quidem prae-
ditum esse, etiam si innumerabiles sint,
possunt asserere. Quemadmodum enim
uisus ad uisum, & uolatus ad uolatum
dif-

moribus explicare solent. vocis vim & usum
egregie adferuisse video *Kyrkiunt*.

1. Τὸ δ' ἀξιοῦν.] Aut hic loci legendum
est ὁ δ' ἀξιῶν, aut versu, 2. ἀξιοῦν. REISK.
Recte. & sic *Αὐτοῖς* ὁ δὲ ἀξιῶν --- λόγον
δέχεσθαι φύσει, πρῶτον --- paulo post *Μεετ*.
ἐπιδεκτικὰ pro ἐπιδεκτικὰ. male.

2. Συνορῶσιν.] Deberet *συνορᾷ* dixisse, si prius
ὁ ἀξιῶν dixit. sed saepe transiunt ab uno nu-
mero ad alterum. subauditur *οἱ ἀντιλέγοντες*.
REISK. Ille, cui haec debet Porph. *συνορᾷ*.

3. Σπουδαῖος δὲ ὁ λόγος ---] Aut ὁ delen-

dum est, aut legendum ὁ δὲ σπουδαῖος λόγος.
REISK. Ibi ergo melius *σπουδαῖος* δὲ λόγος.
sed & nostrum probum. mox *ibid.* διδασκαλίας
pro quo *Porphyriani codice* διδασκαλείας, de
qua confusione alibi. hoc quidem perinde, id
peius, quod miscuerint saepe διδασκάλιον &
διδασκαλείον. sed id nunc non agimus. Sc-
quitur *ibidem* διὰ τοῦ --- corrige διὰ.

4. Καὶ μύριοι δὲ ὥσιν. ---] Forte καὶ μύρια
δὲ ὥσιν αἱ διαφοραὶ λόγου πρὸς λόγον ὥσπερ. ---
REISK. Abit hic paululum a duce suo *Por-
phyrus*, is enim haec non habet. sequitur
ta.

differentia eſt: non enim ſimili modo accipitres uident, & cicadae: neque eodem modo aquilae, & perdices uolant: ſic neque omnis rationalis eſt habitas, ac promptitudo ad ſuſcipiendum extremum. Indicia ſane ſocietatis, fortitudinis, & calliditatis quoque in comparandis, & diſpenſandis rebus, non ſecus ac contrariorum iniuſtitiae, ignauiae, ac ſtoliditatis adeo multa in iſtis ſpectantur: ut exortae quaefſiones inter nonnullos fuerint, terreſtriane an marina animalia ad uirtutem praefarent. Id quod eſſe perſpicuum poteſt, ſi inter ſe equi terreſtres fluuiatilibus comparentur. hi enim alunt patres, illi necant, ut cum matre poſſint concumbere. Perdices quoque con-

ομοίως ιέρακες βλέπουσι καὶ τέττιγες, οὐδὲ ἀετοὶ πέτονται καὶ πέρδικες) 5 οὕτως οὐδὲ παντὶ λογικῷ μέτεσιν ὡσαύτως τῆς δεχομένης τὸ ἄκρον εὐστροφίας καὶ ὀξύτητος. ἐπιδείγματα γὰρ πολλὰ κοινωνίας, καὶ ἀνδρείας, καὶ τοῦ πανούργου περὶ τοὺς ποριſμοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας, ὥςπερ αὐτὸ καὶ τῶν ἐναντίων, ἀδικίας, δειλίας, ἀβελτηρίας 6 ἐς τὴν αὐτοῖς. ὅθεν καὶ ζητήσεις τινὲς ſυνίζανται, τῶν μὲν τὰ χερσαία προῆχθαι λεγόντων, τῶν δὲ τὰ θαλάττια καὶ δῆλόν ἐς παραβαλλομένων, 7 ἵππων μὲν χερσαίων τοῖς ποταμίοις, οἱ μὲν γὰρ τρέφουσιν τοὺς πατέρας, οἱ δὲ κτείνουσιν, ἵνα τὰς μητέρας ὀχεύουσιν. καὶ πε-

M m

ri-

tamen ὥςπερ ἔφεικας. — Alias hic malleſem ὡς γὰρ ἔφ.

5. Οὕτως οὐδὲ παντὶ.] Ita ſidenter repoſui. antea edebatur οὕτως δὲ π. quod tamen *editores Lugd. & Cant.* iam corrigendum viderant. *Plut. & Lipſ. Cod.* ut & *Meerm.* (qui tamen οὕτως) prorsus iubent. Ille ſtatim pro *δεχομένης* habet *εὐρομένης*. quod e Noſtro corrigendum puto. *Reiskius* Animadv. p. 548. coniiciebat *τῆς ἐβρωμένης* εἰς τὸ ἄκρον εὐς. dein ibidem ἐπὶ δείγματά γε πολλὰ, ſed noſtrum praefero.

6. Ἐς τὴν αὐτοῖς.] *Plutarch:* ἔνεσιν αὐτοῖς. quod efficacius. Abit is in ſequentibus paululum a Noſtro.

7. Ἴππων μὲν &c.] Diſcrepat hic immane quantum Porphyrii codex a Plutarcho. Plut. enim legit *παραβαλλομένων πελαγίοις ἵππων ποταμίων*. Sequor in interpretatione Plutarchum. de equis enim parentes alentibus nulla apud ſcriptores eſt mentio, quod ſciam, de ciconiis autem crebra. Vide *Suid:* in ἀντιπαρα-

γείν. VALENT. Πελαγίων heic loci meminiffe *Porphyrium*, inde veriſimile fieri poteſt, tum quod *Plutarchi codd.* id praeferrant, tum quia ſolent animantia illa hoc reſpectu ſibi opponi, uti in ſceptri ſuperiori parte ciconiae, in inferiori hippopotami imaginem olim expreſſam dicit *Schol. Ariſtoph:* ad *Aves* 1357. Hinc itaque Malcho noſtro ciconias reddendas putes. Si tamen verborum ſtructuram conſideres, eas vix apte ei reſtitues, ſed utriusque generis equos ſub calammum veniſſe exiſtimes. Tum autem verum non dixit, de hippopotamo quidem id quod h. l. Noſter, teſtatur etiam *Plut.* T. II. p. 364. A. teſtiantur & alii: de quibus *Voſſ:* *Idolol:* III, 62. equorum autem licet in *εὐεργέτην εὐνοία καὶ Φιλία Aelian:* H. A. VI, 44. praedicetur, id tamen quod hic dicitur, de illis legere non memini. Niſi ergo ciconiarum mentionem factam fuiſſe putemus, quod e *Plut.* probabile fieri poſſet, pro *τρέφουσιν* legendum ſuſpicabar ἀποτρέφουσιν vel ἀποτρέ-
πουν

ρισεραῖς πάλιν περδίκων. οἱ μὲν γὰρ ἀφανίζουσι τὰ ὠὰ καὶ διαφθεύρουσι, ⁸ τῆς θηλείας, ὅταν ἐπωάξῃ, μὴ προσδεχομένης τὴν ὀχείαν· οἱ δὲ καὶ δι-
αδέχονται τὴν ἐπιμέλειαν, ἐν μέρει θάλλοντες, καὶ ψωμίζουσι πρότεροι τὰ νεόττια, καὶ τὴν θήλειαν, ἢν πλείονα χρόνον ἀποπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἄρ-
ρὴν εἰσελαύνει πρὸς τὰ ὠὰ καὶ τοὺς νεοττοὺς. ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις ⁹ Ἀντίπατρος ἐγκαλῶν ὀλι-
γωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδεν ὅ-
πως παρῆδεν τὰς λύγγας καὶ τὰς χελιδόνας· ὧν αἱ μὲν ἐκτοπίζουσι, παντάπασι κρύπτουσαι καὶ ¹⁰ ἀφα-
νίζουσαι. αἱ δὲ χελιδόνες, ἔξω σρε-
φομένους διδάσκουσai τοὺς νεοττοὺς ἀφιέναι τὸ περίττωμα. ¹¹ καὶ μὴν δένδρον δένδρου οὐ λέγομεν ἀμαθέ-
σερον, ὡς κυνὸς πρόβατον, οὐδὲ λαχάνου λάχανον ἀνανδρότερον, ὡς
ἔλα-

contra quam columbae, faciunt. oua enim occultant, ac conterunt mares, propterea quod foemina dum incubat, maris congressum non admittit. Columbi uero in incubandi cura per uices succedere consueuerunt & priores pullis cibum inferunt. quin etiam si foemina diutius aberarit, rostro ferientes eam ad oua & pullos curandos intrudunt. Antipater uero cum in afinis & ouibus munditiae negligentiam damnarit, non aduertit, se idem in lyncibus & hirundinibus non attendisse. quarum illae fordes a sese procul eiiciunt occultantes prorsus atque obruentes: hirundines autem foras conuersos excrementa emittere pullos suos docent. Arborem sane arbore stolidiorem atque indoci-liorem, sicut cane ouem, aut olus o-
lere ignauius, quemadmodum ceruum le-

πουσι, & verba hoc modo digerenda, οἱ μὲν γὰρ ἀποστρ. vel ἀποτρ. nempe τὰς μητέρας, quod sequitur, τοὺς πάτεραις οἱ δὲ κτ. &c. Nihil hoc recedere a stylo Porpb. iam satis nosti. Equorum castitatem, utque matres auerfentur multi docent, licet omnes ea in re sibi haud consent. Vide *Aelian*: H. A. IV, 7. *Aristot*: H. A. IX, 47. & *Rittersb*: ad *Oppian*: Cyn. I, 239. mox pro περισεραῖς *Meerm*. περισεράς.

8. Τῆς θηλείας ὅταν ἐπωάξῃ.] *Plut*. τὰς θηλείας. Nostrium acque bonum. τὰ ὠὰ συντρίβουσι dicit *Aristot*: H. A. IX, 8. Ex avium enim hoc genere mares intemperantia libidinis ova nonnunquam frangere, ne feminae diutius incubando detineantur, multi docent. vide *Bochart*: Hieroz: II, 1, 12. Mox καὶ

ante διαδέχονται non habet *Lips*. dein *Plut*. δ. τὰ ὠὰ καὶ ψ. quo loco utitur *Westen*: ad illustrandum *Paull*. I. ad Cor. XIII, 3.

9. Ἀντίπατρος.] Antipater Stoicus Tarsensis. REISK. De quo *Fabric*: Bibl: Graec: L. III, 15. Mox *Plut*. οὐκ οἶδα πῶς παρήλθε.

10. Ἀφανίζουσαι τὸ λυγγοῦριον.] Τὸ λυγγοῦριον supplevi ex Plutarcho. De Lycur. Vid. Bisciolae Hor. subsec. T. II. L. 2. c. 4. VALENT. Possit videri nil deesse, sed mente suppleri & huc referrī debere τὸ περίττωμα e verf. 33. REISK.

11. Καὶ μὴν δένδρον δ.] Malim καὶ μὴν δένδρου δένδρον οὐ. λ. REISK. *Plutarch*: καὶ διὰ τί δένδρον δ. Et paullo ante διδάσκουσι --- τὸ περίττωμα. sed ibi etiam *codd*. aliqui περίττωμα.

leone, nequaquam dicimus. nempe quia sicut neque in iis quae motu omni carent, alterum altero tardius, neque in iis quae uocem non habent, alterum altero exiliori uoce esse praeditum potest: ita neque ignauius, neque segnius, neque incontinentius quicquam appellatur, ubi non omnibus facultas quoque inest intelligendi: quae cum aliis aliter, uel magis uel minus addit, huiuscemodi differentias quae in animalibus conspiciuntur, efficit. Qua in re afferre nobis admirationem nullam illud debet, quod homo tanto interuallo, & docilitate, & solertia, & caeteris, quae ad iustitiam & communem societatem spectant, caeteris animalibus antecellat. Nam ex illis quoque multa tum magnitudine corporis, & pernecitate, tum uisus perspicacia, & auditus acumine longe omnes homines superant. nec propterea tamen homo surdus, aut caecus, aut inualidus censetur. sed & nos quoque currimus, licet tardius quam cerui: nec non uidemus, quamuis non ita

ἔλαφον λέοντος. ¹² ἢ καθάπερ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἕτερον ἑτέρου βραδύτερον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μικροφωνότερον ἐν τοῖς ἀναύδοις, οὕτως οὐδὲ δειλότερον, οὐδὲ νωθρότερον· οὐδὲ ἀκρατέστερον, ὅπου ¹³ μὴ φύσει πᾶσιν ἢ τοῦ φρονεῖν δύνάμεις· ἄλλοις δὲ ἄλλως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον παρούσα τὰς ὀρωμένας διαφορὰς πεποίηκεν. ἀλλ' οὐ θαυμαστὸν ὅσον ἄνθρωπος εὐμαθεία καὶ ἀγχινοία, καὶ τοῖς περὶ δικαιοσύνην, καὶ κοινωνίαν, διαφέρει τῶν ζώων. καὶ γὰρ ἐκείνων πολλὰ, τοῦτο μὲν μέγεθαι καὶ ποδωκεία, τοῦτο δὲ ¹⁴ ὄψεως ῥώμη καὶ ἀκοῆς ἀκριβεῖα πάντας ἀνθρώπους ἀπολέλοιπεν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο κωφός, οὐδὲ τυφλός, οὐδὲ ἀδύνατος ὁ ἄνθρωπος ἔστιν. ἀλλὰ καὶ θέομεν, εἰ καὶ βραδύτερον ἐλάφων, καὶ βλέπομεν, εἰ καὶ

a-

M m 2

χεῖ-

12. "Ἡ καθάπερ.] Forte ἢ οὐ καθάπερ — an tu negabis veram hanc esse sententiam, cum aio, quemadmodum in rebus inanimis nulla res sit altera tardior, & in multis nulla sit altera minus vocalis, pari modo etiam eorum animi & ingenii inperitus, celeritatesque pares esse, quibus nulla sit sentiendi & cogitandi facultas a natura indita. REISK. Lego apud *Plutarchum* ὡς ἔλαφον λέοντος, non, ut editur, λέοντες.

13. Μὴ φύσει πᾶσιν.] *Reisk.* legebat πάρεσι

Animadv. p. 548. ad *Plut.* ibi est οἷς μ. φ. π. & paullo ante δεινότερον, sed praestat Porphyrii δειλότερον. deinde *idem* delet οὐ ante θαυμαστὸν.

14. "Ὀψεως ῥώμη.] *Fogedoll:* incepte correxerat σώματος ῥώμη. Mox *Plut.* διὰ τοῦτο τυφλοί, οὐδὲ ἀδύνατος, οὐδὲ ἄωτος δ: κ. ε. Postremum illud merito insolens accidebat *Reiskio* *Animadv.* l. laud. Mox perperam *Meerm.* ἀπέλοιπεν.

χειρόν ἱεράκων· ἰσχύος τε καὶ μεγέθους ἢ φύσις ἡμᾶς οὐκ ἀπεξέρησεν, καίται τὸ μηδὲν ἐν τούτοις πρὸς ἐλέφαντα καὶ κάμηλον ὄντας. οὐκοῦν ὁμοίως μὴ δὲ τὰ θηρία λέγωμεν, εἰ νωθρότερον φρονεῖ καὶ κάκιον διανοεῖται, μὴ διανοεῖσθαι, μὴδὲ φρονεῖν ὕλως, μὴ δὲ κεκτῆσθαι λόγον· ἀσθενῇ δὲ κεκτῆσθαι καὶ θολερὸν, ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα καὶ τεταραγμένον.

§ 24. Εἰ δὲ μὴ πολλὰ ἦν πολλοῖς συνηγμένα καὶ εἰρημένα, μύρια ἂν παρηγάγομεν εἰς ἐπίδειξιν ἢ τῆς τῶν ζώων εὐφυΐας. ἐκεῖνο δ' ἔτι σκεπτέον· ἔοικε γὰρ τοῦ πεφυκός ἢ μέρους ἢ δυνάμεως κατὰ φύσιν ἢ τι δέχεσθαι, τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐμπίπτειν, πηρωθὲν ἢ νοσήσαν, ὥσπερ ὀφθαλμοῦ μὲν, εἰς τυφλότητα ἐμπίπτειν, σκέλους δὲ, εἰς χωλότητα, καὶ γλώττης, εἰς ψελλότητα, ἄλλου δὲ μηδένο. οὐ γάρ ἐσι τυφλότης, μὴ πεφυκός ὁρᾶν, οὐδὲ χωλότης, μὴ πεφυκός βαδίζειν, ἢ ψελλόν

acute ut accipitres: robore etiam & magnitudine non prorsus priuati a natura sumus: quamuis si ad elephantem & camelum comparemur, nihil in his esse uideamur. Simili modo igitur neque bestias quia hebetius intelligunt, peiusque cogitant quam nos, nihil omnino cogitare, & intelligere dicendum est, rationeque nulla esse praeditas: sed eam quidem etiam ipsas, imbecillam tamen & turbidam, perinde atque oculum hebetem ac conturbatum habere.

§ 24. Innumerabilia sunt, quae producere in conprobationem ingenii animalium possem, nisi multa a multis antea & collecta & memoriae tradita in hanc sententiam fuissent. Illud praeterea dignum consideratione est. Eiusdem esse uel partis uel facultatis uidetur, quae aliquid secundum naturam suscipit, ut in id quod praeter naturam est, uel uitiata uel aegrotans incidere etiam possit. Sicut oculi ut in caecitatem, cruris, ut in claudicationem, linguae, ut in balbutiem incurrat, nihil quippe aliud id potest. non enim caecitas est eius quod uidere etiam non possit: neque claudicatio eius quod non ad ingrediendum aptum etiam sit: ne-

1. Τῆς τῶν ζώων εὐφυΐας.] *Plutarch*: a quo desecit hic Noster, haec non habet. εὐφυΐα quid proprie sit, alio in loco diximus. Recte ζώων εὐφυΐαν memorat, uti homo ipse ζῶν εὐφυΐς *Diod.* Sic: L. I. c. 8.

2. Τι δέχεσθαι.] Ita reposui, quia iubent omnes Msscripti & inpressi. *Valent.* dederat τὸ δέχεσθαι. Mox πηρωθὲν — ἐμπίπτειν desunt *Cod. Meerm.*

3. Ψελλόν τε —] Οὐδὲ τὸ ψελλόν τε. REISK. A.

neque balbum, aut blefum, aut mutum est quicquam, quod linguam etiam non habeat. Simili modo igitur neque delirantem, neque amentem, neque infanientem dixeris quenquam, cui non etiam intelligere, & cogitare, & ratiocinari secundum naturam sit. Non enim fieri potest, ut in affectione aliqua constitutur quispiam, nisi facultate praeditus sit, cuius affectio illa uel priuatio, uel deprauatio, uel aliquod aliud uitium sit. Sed nunquid in rabientes canes unquam incidisti? quin etiam in equos? nonnulli uero etiam boues & uulpes furere aiunt. Sed satis est, quod de canibus constat, nullam enim controuersiam habet: rationemque & mentem habere non ignobilem animal testatur: cuius sane turbatae ea quae dicitur rabies & infania affectio est: quippe cum neque uisum ipsis, neque auditum immutari uideamus. Quemadmodum igitur qui homini furenti, & deliranti, non exturbatam, corruptamque esse intelligendi, & ratiocinandi, & recordandi

fa-

λόν τε καὶ ἀναυδὸν καὶ τραυλὸν μὴ γλῶσσαν ἔχόντων. οὐδ' ἂν 4 παραπαίοντα ἢ παράφρονα εἴποις, οὐδὲ μαινόμενον, ὃ μὴ τὸ φρονεῖν καὶ διανοεῖσθαι καὶ λογίζεσθαι κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν. οὐ γάρ ἐστιν ἐν πάθει γενέσθαι, μὴ κεκτημένον δύναμιν, ἧς τὸ πάθος ἢ ἐρήσις 5 ἢ πῆρωσις ἢ τις ἄλλη κάκωσις ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἐντέτυχά γε λυττώσας κυσὶν, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις, ἔνιοι δὲ καὶ βοῦς φασὶ μαίνεσθαι καὶ ἀλώπεκας. ἀρκεῖ δὲ τὰ τῶν κυνῶν ἀναμφισβήτητον γάρ ἐστι, καὶ μαρτυρεῖ λόγον καὶ διάνοιαν ἔχειν οὐ φαύλην τὸ ζῶον, ἧς ταραττομένης καὶ συγχεομένης ἢ λεγομένη λύσσα καὶ μανία πάθος ἐστίν. οὔτε γὰρ ὄψιν ἀλλοιουμένην αὐτοῖς οὔτε ἀκοὴν ὁρῶμεν. ἀλλ' ὥσπερ ἀνθρώπου μελαγχολῶντος ἢ παρακόπταντος, ὃ μὴ λέγων ἐξεστάναι καὶ διεφθορέναι τὸ φρονεῖν καὶ τὸ λογίζεσθαι καὶ μνημονεῦον, ἄτοπος

M m 3

3-

Apud *Plutarch*: est ψελλὸν τε τῶν ἀγλῶσσαν, ἢ τῶν ἀναυδῶν φύσει, τραυλὸν οὐδένα ἂν προσείποις. Malim ψελλὸν δὲ.

4. Παραπαίοντα ἢ παράφρονα ----] *Idem* ille παραπαῖον ἢ παραφρονοῦν, unde suspiceris apud Nostrium quoque παραπαῖον fuisse: certe ἢ παράφρον subiungunt priores editiones, non, ut *Valent*. Παράφρονα. *Meerm.* dat παράφρον. Paullo post pro ἐν πάθει, *Plutarchi* ἐμπαθὲς, non aequè bonum.

5. Ἡ πῆρωσις.] *Lips. Cod.* πῶρωσις, quod an rectum dubitabat *Reiskius*, quia ἐρήσις: & πῆρωσις eadem videtur esse. πῆρωσις autem cum auditus a fremitus diuturnitate & magnitudine occalluit, sed paullo ante dixerat: πηρωθὲν ἢ νοσῆσαν. Accedit *Plut.* & *Meerm.* *Cod.* auctoritas. Pergit ille ἀλλὰ μὴ ἐντέτυχμάς γε λ. κ. ἐγὼ δὲ κ. ἵπ. ἔνιοι δὲ — ἔρεται δὲ τὸ τ. κ. ὃ ἀναμφισβήτητόν ἐστι. nec fecius. *Meerm.* nisi quod ibi μὴ pro μὴν & ἐτι pro

3a

ἔσιν· (καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ταῦτά τε κατηγορεῖ τῶν παραφρονούντων, μὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐκπεπτωκέναι τῶν λογισμῶν,) οὕτως ὁ τοὺς λυττῶντας κύνας ἄλλό τι πεπονθέναι νομίζων, ἀλλ' ὁ οὐχὶ τοῦ φρονεῖν πεφυκός, καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀναπεπλησμένου ταραχῆς καὶ 7 παραπεπτωκός, ἀγνοεῖν τὰ φίλτατα πρόσωπα, καὶ φεύγειν 8 τὰς διαίτας, ἢ παρορᾶν τὸ φαινόμενον ἔοικεν, ἢ συνορᾶν 9 τὸ γιγνόμενον, ἐξ αὐτοῦ φιλονεικεῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. τὰ μὲν δὴ τοῦ Πλουτάρχου ἐν πολλοῖς βιβλίοις, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς σοφίας καὶ τοῦ περιπάτου εἰς ἀπάντησιν εἰρημένα, ἐς τοιαῦτα.

§ 25. Ἡ Θεόφραστος δὲ καὶ τοιούτῳ κέχρηται λόγῳ. τοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν γεννηθέντας, λέγω δὲ πατρὸς

facultatem asserit, absurdus est: quippe cum in consuetudine sit, ut delirantes non esse apud se, sed exturbatos mente ac consilio esse dicamus: ita qui rabientes canes aliud quid passos existimat, & non ea parte quae ad intelligendum, & ratiocinandum, & recordandum idonea natura est, exturbatos ac dimotos carissimas personas ignorare, & solita diuersoria refugere: is uidetur uel quod euidenter apparet, non aduertere: uel si aduertit, contendere aduersus ueritatem uelle. Atque ea quidem quae diuersis in libris Plutarchus aduersus Stoicos & Peripateticos conscripsit, huiusmodi sunt.

§ 25. Theophrastus uero hac ratione etiam utitur. Eos, inquit, qui ex iisdem geniti sunt, patre uidelicet & matre,

ἐγὼ. prius itaque dā post ἐμοι Porphyrio reddidi, quod contra ceterorum *edition.* & *codd.* consensum *Valent.* eiecerat τὰ τῶν κυνῶν *Cod. Meerm. Lugd. Editor.*

6. Οὐχὶ τοῦ φρονεῖν πεφυκός.] In *Edit. Florent.* erat πεφυκός, sed typothetae errorem quasi de suo correxerat *Foggeroll.* Apud Chaeronensem est ἄλλ' οὐχὶ τῷ φρονεῖν πεφυκός, καὶ λ. Paullo ante *Meerm.* ἄτοπον pro ἄτοπος. male. sed dein melius ταῦτα γε κατηγ.

7. Καὶ παραπεπτωκός.] Possit quidem de παραπεπτωκός cogitari, quia παραπαίειν dicitur. ego tamen nil video cauillae sat gravis cur vulgata deferatur. REISK. Ea tamen voce utitur Auctor, cuius haec sunt, sed paulum

diverso modo, ἀναπεπλησμένους ταραχῆς καὶ παραπεπαικούς.

8. Τὰς διαίτας.] Solita diuersoria dedit *Felic:* διαίτα quippe Graecis & τρόπον τοῦ βίου & τόπον notat. Plenius hic *Plut.* τὰς συντρέφους διαίτας.

9. Τὸ γιγνόμενον.] Comma tollendum. τὸ γιγνόμενον ἐξ αὐτοῦ id est, quod e superiori sumto manat, atque inde consequitur. REISK. Firmat hanc opinionem interpunctio apud *Plut.* sed ibi editur μὴ συνορᾶν τὸ γιγνόμενον, ubi μὴ e Nostro in ἡ est convertendum.

1. Θεόφραστος.] Respici videntur Theophrasti libri περὶ ζώων, quos saepe veteres significant. de illis *Menag:* ad *Diog. Laërt. V.* 44. & *Fabric:* Biblioth. Graec. III, 9, 17.

2.

tre , cognatos natura inter ſefe eſſe dicimus. Igitur etiam eos dicemus , qui ex iisdem auis ſunt procreati : eiſdem quoque urbis ciues , eo quod & terrae eiſdem , & mutuae inter ſe ſocietatis participes ſunt non enim hos , quod ex iisdem nati ſint inter ſe habere cognitionem exiſtimamus : niſi ſcilicet aliqui ex primis progenitoribus iidem ipſis generis auctores , uel ab iisdem extiterint. Ita igitur profecto , & Graecum Graeco , & barbarum barbaro , & omnes item homines inter ſe eſſe cognatos aſſeueramus , ex duabus altera de cauſa : uel quia ex iisdem progenitoribus ſint , uel quia alimenti , morum , ac totius uitae institutionis ſocietatem habeant. Atque hoc modo omnes homines eſſe cognatos ſtatuimus. At omnibus animalibus corporum principia natura eadem ſunt. nec de elementis primis intelligendum hoc cenſeo : nam plantae etiam ex iisdem conſtant :

ſed

τὸς καὶ μητρὸς , οἰκείους εἶναι φύσει φαμὲν ἀλλήλων , καὶ τοίνυν , καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν αὐτῶν προπατόρων ſπαρέντας οἰκείους ἀλλήλων εἶναι νομίζομεν , καὶ μέντοι τοὺς ἑαυτῶν πολίτας , τῷ τῆς τε γῆς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας κοινωνεῖν. ² οὐ γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔτι τότε τοιοῦτους ἀλλήλοις φύντας οἰκείους αὐτοῖς εἶναι κρίνομεν , εἰ μὴ ἄρα τινὲς τῶν πρώτων αὐτοῖς προγόνων , ³ οἱ αὐτοὶ τοῦ γένους ἀρχηγοὶ πεφύκαſιν , ἢ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. οὕτω δὲ καὶ οἶμαι καὶ τὸν Ἕλληνα μὲν τῷ Ἕλληνι , τὸν δὲ βάρβαρον τῷ βαρβάρῳ , πάντας δὲ τοὺς ⁴ ἀνθρώπους ἀλλήλοις φαμὲν οἰκείους τε καὶ ſυγγενεῖς εἶναι δυοῖν θάτερον , ἢ τῷ προγόνων εἶναι τῶν αὐτῶν , ἢ τῷ τροφῆς καὶ ἡθῶν καὶ ταυτοῦ γένους κοινωνεῖν. οὕτως δὲ καὶ τοὺς πάντας ἀνθρώπους ἀλλήλοις τίθεμεν καὶ ſυγγενεῖς. καὶ μὴν πᾶσι τοῖς ζώοις αἶτε τῶν ſωμάτων ἀρχαὶ πεφύκαſιν αἱ αὐταί. λέγω δὲ οὐκ ἐπὶ τὰ ζοιχεῖα ἀναφέρων τὰ πρῶτα. ⁵ ἐκ τούτου μὲν γὰρ καὶ τὰ φυτά. ἀλλ'

2. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν.] Forte οὐ γὰρ ἂν οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔτι. τότε τοὺς γε τοιοῦτους — primum οὐ pertinet ad ἐκρίνομεν verſ. 10. (ſic enim ibi legendum eſt) alterum οὐκ pertinet ad φύντας verſ. 9. non enim eſſemus arbitratuſi cognatos & neceſſarios eſſe eos quidem , qui tales ſint , non ex iisdem puta parentibus orti. REISK. Pro ἔτι τότε τοιοῦτους Clar: Abreſch: corrigebat ἔτι τότε τοιοῦτ.

& ſic paullo ante Meerm. τῷ τῆς γε γῆς.

3. Οἱ αὐτοί.] Forte ἢ αὐτὶ ---- αὐτ. nam ſequitur ſtatim alterum ἢ. REISK.

4. Ἀνθρώπους ἀλλήλοις τ.] Videbatur deeſſe οἰκείους quod ex coniectura legeram. Γένεſις pro natura non ſemel. VALENT. Eam vocem inferuerat Valent. cui iam praeſeuerat Feg-roll: uterque ſine neceſſitate.

5. Ἐκ τούτου μὲν γὰρ.] Ἐκ τούτων legebat V.

ἀλλ' οἶον σπέρμα, σάρκας, καὶ τὸ τῶν ὑγρῶν τοῖς ζώοις σύμ-
φυτον γένος. πολὺ δὲ μᾶλλον
τῷ τὰς ἐν αὐτοῖς ψυχὰς ἀδια-
φόρους πεφυκέναι, λέγω δὲ ἐ-
πιθυμίαις καὶ ταῖς ὀργαῖς, ἔτι
δὲ τοῖς λογισμοῖς, καὶ μάλι-
σα πάντων ταῖς αἰσθήσεσιν. ὁ
ἀλλ' ὥσπερ τὰ σώματα, καὶ
τὰς ψυχὰς οὕτω, τὰ μὲν ἀ-
πηκριβωμένας ἔχει τῶν ζώων,
τὰ δὲ ἦττον τοιαύτας, πᾶ-
σί γε μὴν αὐτοῖς αἱ αὐταὶ
πεφύκασιν ἀρχαί. δηλοῖ δὲ ἡ
τῶν παθῶν οἰκειότης· εἰ δὲ ἀ-
ληθές ἐστι τὸ λεγόμενον, ὥς ἡ
τῶν ἡθῶν γένεσις ἐστι τοιαύ-
τη, φρονοῦσι μὲν ἅπαντα φύ-
λα, διαφέρουσι δὲ ταῖς ἀγωγαῖς
τε καὶ ταῖς τῶν πρώτων κράσε-
σι, παντάπασιν ἂν οἰκεῖον εἶη
καὶ συγγενὲς ἡμῖν τὸ τῶν λοι-
πῶν

fed de femine, de carnibus, ac
de eo humorum genere, quod infi-
tum in animalibus est. multo etiam
magis eo quod animae in ipsis sunt
inter se non differentes, cupidi-
tatibus uidelicet, & iris, nec
non considerationibus, ac maxi-
me omnium sensibus. Quemadmo-
dum autem corpora, ita etiam ani-
mas alia animalia magis, alia mi-
nus exquisitas, atque absolutas ha-
bent, omnibus tamen principia na-
tura eadem sunt. Id quod affectio-
num similitudo atque affinitas decla-
rat: Quod si uerum est, quod
dicitur, morum generationem esse
eiusmodi, sapiunt autem & intel-
ligunt omnia animalium genera, sed
differunt tamen educationibus, &
uariis primorum temperaturis: affi-
ne prorsus ac cognatum caeterorum
animalium genus nobis est existiman-
dum.

Valent. Cod. Lips. ἐκ τοῦ μὲν γὰρ. τοῦ semel
tantum positum videtur, cum bis debuisset.
& sic *Meerm.* ἐκ τούτου. σιχηῖον singulare in
animo habuit. Paullo post uterque codex
λέγω δὲ ταῖς ἐπιθυμίαις, articulo addito.

6. Ἄλλ' ὥσπερ τὰ σώματα.] Forte legen-
dum ἄλλ' ὥσπερ τὰ σώματα οὕτω καὶ τὰς ψυ-
χὰς, τὰ μὲν. verbo uno modo transpolita.
REISK.

7. Ἡθῶν γένεσις ἐστι ----] Nihil hic corru-
ptum est, sed fingendum animo signum coli
post τοιαύτη positum, nam apodosis periodi
incipit a verbis παντάπασιν ἂν ---- si vere a-
iunt, animorum quasi lineamenta & constan-

tiam morum in animali quoque hoc modo
existere: sapiunt scilicet (sic vulgo aiunt)
omnia eidem generi cognata. illa verba
φρονοῦσι μὲν ἅπαντα φύλα ad κράσει materia-
liter sunt accipienda, constituunt enim illud
τὸ λεγόμενον vers. ult. p. 134. *REISK.* *Valent.*
fatis fordide pro more suo ipsi textui infe-
ruerat post τοιαύτη (for. ζῶων γένεσις ἐστιν ἡ
αὐτή.) cum nihil innovare necesse sit. φύλα
elegantem animalibus tribuit, uti alius φύλα
θεῶν & φύλα ἀνθρώπων, quorum respectu be-
stiae ζῶα ἀλλόφυλα supra I, 10. ubi vid. de
mulcis utitur *Homer:* Iliad: T, 30.

dum. quippe cum alimenta omnia eadem omnibus ipsis ſint, & ſpiritum, ut inquit Euripides, nec non fluorem habeant rubrum

Animalia omnia, ut parentes omnibus

Sic eſſe communes polum & terram indicent.

§. 26. Quare cum cognata ita ſint, ſi eandem etiam ut Pythagoras putabat, animam fortita eſſe uideantur, merito unusquisque iudicari impius poſſet, quia cognatorum iniuria non abſtineat. Neque uero quia quaedam agreſtia ex ipsis ſunt, cognationis propterea ius abruptum eſſe cenſendum eſt. Nihilo enim minus ſed etiam magis ex hominibus aliqui in alios homines malefici reperiuntur, qui quodam quaſi ſpiritu propriae naturae, atque prauitatis ad laeſionem occurrentibus inferendam impellantur. quos ſane licet e medio tollendos, atque interficiendos ducamus, non ideo tamen focietatem erga manſuetos nobis omnem abrumpimus. Sic igitur ſi ex animalibus immania ac fera aliqua ſunt, illa quia eius-

mo-

πάν ζώων γένος. καὶ γὰρ ⁸ τροφαὶ πᾶσαι αἱ αὐταὶ πᾶσιν αὐτοῖς ⁹ καὶ πνεύματα, ὡς Εὐριπίδης, καὶ Φοινίους ἔχει ῥοὰς τὰ ζῶα πάντα, καὶ κοινοὺς ἀπάντων δείκνυσι γονεῖς, οὐρανὸν καὶ γῆν.

§ 26. Ὡς τε ſυγγενῶν ὄντων, εἰ φαίνοιτο κατὰ Πυθαγόραν καὶ τὴν ψυχὴν τὴν αὐτὴν εἰληχότα, δικαίως ἂν τις ἀσεβὴς κρίνοιτο, τῶν ¹ οἰκείων τῆς ἀδικίας μὴ ἀπεχόμενος. οὐ μὲν ὅτι τινὰ ἄγρια αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὸ οἰκεῖον ἀποκέκοπται. οὐθὲν γὰρ ἦττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων ἔνιοι ² κακοποιῆται τῶν πλησίον εἶσιν, καὶ φέρονται πρὸς τὸ βλάπτειν τὸν ἐντυχόντα, καθάπερ ὑπὸ τινος πνοῆς, τῆς ἰδίας φύσεως καὶ μοχθηρίας· διὸ καὶ ἀναιροῦμεν τούτους· οὐ μέντοι ἀποκόπτομεν τὴν πρὸς τὸ ἡμέτερον σχέσιν. οὕτως οὖν, εἰ καὶ τῶν ζώων τινὰ ἄγρια, ἐκεῖνα μὲν ὡς τοιαῦτα ἀναιρετέον, κα-

N n

8. Τροφαὶ πᾶσαι.] Πᾶσαι videtur delendum. REISK.

9. Καὶ πνεύματα ----] In Eurip: ni fallor, eſt καὶ πνεύμονας. Euripidis non videntur eſſe, niſi haec pauca verba πνεύμονας (vel πλεύμονας) καὶ Φοινίους ῥοὰς. caetera Theophrasti videntur eſſe. REISK. Αἷματος Φοινίου ῥοὰς habet Eurip: Suppl. 90. Eidem in Hel. 912. Κοινὸς οὐρανὸς πᾶσι βροταῖς, καὶ γαῖα, ſed alio quam hic modo. Mox pro κοινὸς Meerm. κοινωνοῦς.

1. Οἰκείων τῆς ἀδικίας.] Forte οἰκείων ὑπερβολὴ τῆς ἀδικίας μὴ ἀπεχόμενος. REISK.

2. Κακοποιῆται τῶν πλησίον.] Pro κακοποιῆται lego κακοποιοί. VALENT. Saltem κακοποιῆται ſed verum eſt κακοποιοί τε. ſaepius in his libris ea voce utitur Noſter, nunquam hac. iungit eodem modo, uti hoc in loco, ſupra II, 22. τοὺς κακοποιούς καὶ καθάπερ ὑπὸ τινος πνοῆς ἰδίας φύσεως καὶ μοχθηρίας φερομένους. Firmant ſcripturam Cod. Lipſ. & Meerm.

6.

καθάπερ καὶ τοὺς τοιαύτους ἀνθρώ-
πους, τῆς δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ
ἡμερώτερα ³ σχέσεως ἀποσατέον. ἐ-
κατέρως δὲ οὐδέτερα βρωτέον, ὡς
οὐδὲ ταὺς ἀδίκους τῶν ἀνθρώπων.
νῦν δὲ πολὺ τὸ ἀδικον ποιοῦμεν,
ἀναιροῦντες μὲν καὶ τὰ ἡμέρα, ὅ-
τι καὶ τὰ ἄγρια, καὶ τὰ ἀδι-
κα, ⁴ ἐσθίωντες δὲ τὰ ἡμέρα. κατ'
ἄμφω γὰρ ἀδικοί, ὅτι ἡμέρα ὄν-
τα ἀναιροῦμεν, καὶ ὅτι ταῦτα θoi-
κώμεθα καὶ ψιλῶς ὁ τούτων θά-
νατος εἰς τὴν βορὰν ἔχει τὴν ἀ-
ναφοράν. Προσθεῖν δ' ἂν τις τού-
τοις, καὶ τὰ τοιαῦτα· ὁ γὰρ λέ-
γων, ὅτι ὁ παρεκτείνων τὸ δίκαιον
ἄχρι τῶν ζώων, φθείρει τὸ δίκαι-
ον, ἀγνοεῖ ὡς αὐτὸς οὐ τὴν δι-
καιοσύνην διασώζει, ἀλλ' ἡδονὴν ἐπ-
αυξεῖ, ἣ ἐστὶ ⁵ δικαιοσύνη πολέ-
μιον. ἡδονῆς γοῦν οὔσης τέλους, δεί-
κνυται δικαιοσύνη ἀναιρουμένη. ἐπεὶ
ὅτι τὸ δίκαιον συναύξεται διὰ τῆς
ἀποχῆς, τίνι οὐ δῆλον; ὁ γὰρ ἀπ-
εχό-

modi sunt, non secus atque homines
qui tales fuerint, occidi debent: a
iure tamen erga caetera mansuetiora
animalia desistendum non est: neutra
uero sunt comedenda. Siquidem ne-
que homines iniustos ulla lex eden-
dos permittit. At nos longe iniuste
nos gerimus, cum & mansueta perinde
atque agrestia & iniusta occidamus,
& eadem in cibum assumamus. dupli-
citer enim peccamus, primum, quod
cum sint mansueta, interficimus: de-
inde, quod eadem interfecta, epula-
mur: caedesque eorum non alio, quam
ad ingluuiem nostram spectat. Adjun-
genda etiam his illa sunt. Qui enim dicit,
eum qui ad caetera animalia usque ius
porrigit, ius ipsum perdere ac corrup-
pere, ignorat se non iustitiam seruare,
sed uoluptatem augere, quae iustitiae
est inimica atque hostis. Cum igitur fi-
nis sit uoluptas, iustitiam destrui per-
spicuum est. Nam ex abstinentia ius au-
geri, cui esse dubium potest? Qui enim
ab

3. Σχέσεως ἀποσατέον.] Interpono οὐκ. VA-
LENT. Forte σχέσεως οὐδ' ὡς ἀποσατέον. REISK.
In antiquissima editione & *codd.* Msscriptis
οὐκ desideratur, sed *Lugdun. editor* iam cor-
rexerat. Paullo ante omisit *Meerm.* τοιοῦτους
ante ἀνθρώπους.

4. Ἐσθίωντες δὲ τὰ ἡμέρα.] Non male *Lipsi-
ensis codex* ἐσθίωντες ὅτι καὶ ἡμέρα. ut vicissim
ὅτι in eo desideratur paullo post, ante ὁ πα-
ρεκτείνων.

5. Δικαιοσύνη πολέμιον.] Mirabar aliquando
unde illud *μία*. tandem vidi intrusum esse a

Valentino, more haud probando & instituto
mali exempli, quo ille per hunc totum li-
bellum flagitiose usus est, quo indicaret sibi
videri legendum *πολεμία*. profecto aut Grae-
ci sermonis hospes sit necesse est, aut valde
obliviosus, cui talia in mentem veniant.
REISK. Dixi de sinistro illo Editoris consilio
in praefatione. *μία* is per parenthesin textui
inseruerat. In *Cod. Lips.* est δικαιοσύνης πο-
λέμιον. notum utroque modo vocem construi.
paullo post illa πάντες ἐμψύχων desunt *Meerm.*
dein οὐ γὰρ ὁ τὸ γεν. φ. *Lips.* & *Meerm.*

ab omnibus animatis abſtinet, etiam ſi ad ſocietatem ſibi nihil conferant, multo magis a laeſione cognatis inferenda cauebit. neque enim ſi amet genus, ſpeciem proſequi odio poterit: ſed quanto animalium genus latius patet, tanto magis etiam erga partem eius eodem modo ius ſeruabit. Qui namque cognationem erga animal ſibi facit, is aliquod animal quoque iniuria non afficiet. At qui omne ius in homine tantum ſibi circumſcribit, is utpote anguſtis admodum terminis conſuſus abiicere a ſe cautionem ab iniuſtitia facile poteſt. Vnde etiam Socratico opſonio Pythagoreum eſt longe ſuauius. Ille enim cibi opſonium eſſe famem dicebat, Pythagoras uero ſi nulli inferretur iniuria, id eſſe opſonii ſuauiſſimum iuſtitiae condimentum opinabatur. dum enim cibum ſumere ab animatis euitamus,

εχόμενος παντὸς ἐμψύχου, ⁶ καὶ μὴ τῶν συμβαλλόντων αὐτῷ εἰς κοινονίαν, πολλῶ μᾶλλον πρὸς τὸ ὁμογενὲς τῆς βλάβης ἀφίξεται. οὐ γὰρ τὸ γένος φιλῶν, τὸ εἶδος μισησεί· ἀλλὰ μᾶλλον, ⁷ ὅσῳ μεῖζον τὸ γένος τὸ τῶν ζώων, τοσούτω καὶ πρὸς τὸ μέρος καὶ τὸ οἰκεῖον ταύτην διασώσει. ὁ τοίνυν τὴν οἰκείωσιν πεποιημένος πρὸς τὸ ζῶον, ⁸ οὗτος καὶ τὸ τὶ ζῶον οὐκ ἀδικήσει. ὁ δὲ μόνον περιγράφας ἐν ἀνθρώπῳ τὸ δίκαιον, ἔτοιμός ἐστιν ὡς ἐν σενῶ, ἀπορρίψαι τὴν ἔφεξιν τῆς ἀδικίας. ὥστε καὶ τοῦ Σωκρατικοῦ ὄψου ἡδίων τὸ Πυθαγόρειον. ⁹ ὁ μὲν γὰρ ὄψον τροφῆς τὸ πεινῆν ἔλεγεν. Πυθαγόρας δὲ, τὸ μηθένα ἀδικεῖν, καὶ ¹⁰ ἐφηδύνειν δικαιοσύνην τὸ ὄψον. ἡ γὰρ φυγὴ τῆς ἐμψύχου τροφῆς,

N n 2

Φυ-

6. Καὶ μὴ τῶν συμβαλ.] Forte καὶ μὴ ἢ τῶν συμβ. REISK.

7. Ὅσῳ μεῖζον τὸ γένος.] Forte ὅσῳ μεῖζον ἢ οἰκείωσις — πρὸς τὸ γένος τὸ τῶν ζώων, τοσούτω (ſcilicet μᾶλλον) καὶ πρὸς τὸ μέρος. (erga formam vel partem, vulgo ſpeciem, humanam puta.) REISK. Valentin., ſed ſua auctoritate, dederat πρὸς τὸ γένος τὸ τῶν ζώων. Inſepte & ſine cauſſa. In utroque ſermone nihil eſt frequentius, quam praepoſitionem omitti, & in priori membro elegantius fere, quam in poſteriori. Feliciani tamen verſio ſuperioribus bene reſpondet. ſententiam ipſam ſaepe ingerunt Philoſophi. Iamblich: Vit. Pyth. c. 30. ταύτην τοίνυν πρόβλεψεν τὴν οἰκείωσιν ἐνδεῖναι βουλόμενος τοῖς ἀνθρώποις, καὶ πρὸς τὰ ὁμογενῆ ζῶα αὐτοὺς συνέſησε, παραγγέλλων οἰκεῖα νομίζειν αὐτοὺς ταῦτα καὶ φίλα· ὡς μηδὲ ἀδικεῖν μη-

δὲν αὐτῶν, μήτε φονεῖν, μήτε ἐσθίειν. vide etiam cap. 24. & alibi.

8. Οὗτος καὶ τὸ τὶ ζῶον οὐκ ἀδικήσει.] Forte οὗτος καὶ τὸν ἄνθρωπον (aut τὸ ἀνθρώπου) ὅτι ζῶον, οὐκ ἀδικήσει. REISK. Abreſchius reſtingebat οὗτος καὶ τὸ ὅ, τι quicquid, quodcumque.

9. Ὁ μὲν γὰρ ὄψον τροφῆς —] Cicer. V. Tuſc. Diſp. 34. Socratem ferunt cum uſque ad veſperum contentius ambulare, quaerſitumque eſſet ex eo, quare id faceret, reſpondiſſe, ſe quo melius coenaret, opſonare ambulando famem.

10. Ἐφηδύνειν δικαιοσύνην τ. ὁ.] Recte Cod. Lipſ. δικαιοσύνη. ſed praeterea quoque totus locus ita eſt conſtituendus. ὁ δὲ Πυθαγόρας τῷ ΜΗΔΕΝΑ ΑΔΙΚΕΙΝ καὶ ἐφηδύνει (vel ἐφηδύνει) τὸ ὄψον. Pythagoras autem illo praecepto ſanci-

φυγὴ ἦν τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων. οὐ γὰρ δὴ μὴ μετὰ κακώσεως ἑτέρου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἀμήχανον ἡμῖν ὁ θεὸς ποίησεν· ἐπεὶ οὕτω γε τὴν φύσιν ἡμῖν ἀρχὴν ἀδικίας προσετίθει· μὴ ποτε δὲ καὶ ἀγνοεῖν οὐτοὶ εἰκόασι τὸ ἰδίωμα τῆς δικαιοσύνης, ὅσοι ἐκ τῆς πρὸς ἀνθρώπους οἰκειώσεως εἰσάγειν ταύτην ὤφθησαν, αὕτη μὲν γὰρ φιλάνθρωπία τις ἂν εἴη. ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν τῷ ἀφεκτικῷ καὶ ἀβλαβεῖ κεῖται παντὸς ὁτιοῦν ταῦ μὴ βλάπτοντος. καὶ οὕτως γε νοεῖται ὁ δίκαιος, οὐκ ἐκείνως· ἵνα ὡς διατείνειν τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄχρι τῶν ἐμψύχων κειμένην ἐν τῷ ἀβλαβεῖ. διὸ καὶ ἡ οὐσία αὐτῆς ἐν τῷ τὸ λογικὸν ἄρχειν τοῦ ἀλόγου, ἔπεσθαι δὲ τὸ ἄλογον. ἄρχοντος γὰρ τούτου, τοῦ δ' ἐπομένου, πᾶσα ἀνάγκη ἀβλαβῆ εἶναι πρὸς πᾶν ὁτιοῦν ἀνθρώπων. συνεξαλλμένων γὰρ τῶν παθῶν,

καὶ

iniurias quoque quae circa cibum contingunt, procul dubio euitamus. Neque enim existimandum est deum effecisse, ut tueri salutem nostram sine aliorum contumelia & laesione nullo modo ualeamus. nam eo modo naturam nobis eam tribuisset, quae principium iniustitiae existeret. Adde quod isti etiam iustitiae proprietatem mihi uidentur ignorare, qui ex cognatione sola erga homines eam statuendam esse arbitrantur. Ita enim humanitas, & benignitas quaedam erga homines esse diceretur. At iustitia eiusmodi non est: sed in abstinentia a cuiuslibet laesione quod non laedat, consistit. Atque hoc etiam non illo modo iusti notio habetur: ita ut iustitia cum in laesione nulli omnino inferenda constituta sit, usque ad caetera quoque animalia protendenda esse uideatur. Vnde etiam essentia eius in dominio rationis in irrationali partem, & irrationalis obedientia es-dicitur. dum enim haec imperat, illa obedit, innocentem esse erga omnia hominem necesse est. Cum enim pacatis per-

tur.

ciendo, NEMINEM LAEDERE (scilicet memento, vel oportet) non modo panis opsonium addidit, sed ipsi quoque condimentum opsonio. REISK. Δικαιοσύνη Meerm. quoque.

11. 'Ὡς διατείνειν τὴν ---] Forte δὲ διατείνει. & statim εἰ καὶ αὐτὰ μένει ἐν τῷ ἀβλαβεῖ. si ipsa quoque manent innocentia, ut ita dicam. hoc est, si ipsa quoque a damnis & in-

iuriis inferendis se abstinēt. REISK. Firmare coniecturam posset Cod. Lips. qui pro κειμένην habet καὶ μένει. quia autem supra similiter dicitur ἡ δικαιοσύνη ἐν τῷ ἀβλαβεῖ κεῖσθαι, hic nihil tento. ὡς διατείνειν scilicet δεῖ. pro λογικὸν Meerm. λογικόν. paullo ante idem ταύτην ὤφθησαν. & dein omittit vocem κεῖται. utrumque male.

turbationibus & cupiditatibus, ſedatæque ira ſuum imperium ratio obtinet, ſtatim ſimilitudo ad præſtantiorem naturam in nobis elucet. Præſtantiſſima autem in uniuerſo natura innocentiffima erga omnia eſt. atque ipſa quidem ob potentiam eius conſervatrix omnium, & benefica omnibus eſt, nulliusque indiga. Sed nos ob iuſtitiam quidem erga omnia innocentes, at ob mortalitatem indigi neceſſariorum ſumus. Neceſſariorum autem aſſumptio læſionem nullam infert, neque plantis, cum ex ipſis ea quæ abiiciunt, accipimus: neque fructibus, cum iam emortuis ipſis utimur: neque ouibus, cum ex tonſura ipſis magis profumus, & adhibita ipſis cura lactis earum uiciſſim participes efficiuntur. Iccirco eſſe iuſtus uidetur, qua-

καὶ ¹² τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀργῶν μεμα-
ραſμένων, τοῦ δὲ λογιſμοῦ τὴν οἰκείαν
ἔχοντος ἀρχὴν, ἐυθὺς ἡ ὁμοίωσις ἐπε-
ταὶ ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον. τὸ δὲ ἐν τῷ
παντὶ κρεῖττον, πάντως ἦν ἀβλαβεῖς,
καὶ αὐτὸ μὲν διὰ δύναμιν καὶ ſωſικὸν
πάντων, καὶ ¹³ εὐποιητικὸν πάντων,
καὶ ἀπροσδεῖς πάντων ἡμεῖς δὲ διὰ
μὲν δικαιοσύνην, ἀβλαβεῖς πάντων,
διὰ δὲ τὸ θνητὸν, ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαί-
ων. ἡ δὲ τῶν ἀναγκαίων λῆψις, οὐ
βλάπτει οὔτε φυτὰ, ὅταν ἂ ἀποβάλλου-
σι λάβωμεν, ¹⁴ οὔτε καρποὺς, ὅ-
ταν τεθνηκότων χρῆσώμεθα τοῖς καρ-
ποῖς, οὔτε πρόβατα, ὅταν διὰ τῆς
κουρᾶς αὐτὰ μᾶλλον ἀνῆσωμεν, καὶ
τοῦ γάλακτος κοινωνήσωμεν, παρέ-
χοντες αὐτοῖς τὴν ἐξ ἡμῶν ἐπιμέλει-
αν. διδὲ ¹⁵ προπίπτει ὁ δίκαιος, ¹⁶
N n 3 οἶ-

12. Τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀργῶν μεμαραſμένων.] Dubitari poſſet an ὀργαὶ hic eſſent incitatae animi inclinationes, ut *Alcman*. ἐν μὲν ἀνθρώπῳ ὀργαὶ βεβριμέναι μυρία. Conſer *Duker*. ad *Thucyd.* I, 140. Sed ſupra etiam § 25. & II, 38. ὀργαὶ & ἐπιθυμίαι iunguntur. Eleganti autem metaphora μαραινέſθαι dicuntur. Proſus uti *Dion. Halic.* ὥς ἐν μαραινέſθαι αἱ τῶν πολλῶν ὀργαί. L. VII. p. 445. Κολοῦειν δεῖν τὰς τε ἡδονὰς τὰς τε ἐπιθυμίας. καὶ καταμαραινέſθαι τὰς τῆς ſαρμὸς ὀργὰς τε καὶ ἐπιθέσεις id venuſte dicit *Clem. Alex.* Strom. L. II. p. 411. C.

13. Εὐποιητικὸν πάντων.] Damnat hanc vocem *Pollux*. L. V, 140. ut & vicinam εὐποιῖα. ſed id quidem male, uti vidimus ad L. II. § 12. *Heſych.* Εὐποιοί. εὐποιητικοί. δίκαιοι. de voce εὐποιητικὸς plura *H. Steph.* in *Theſ.*

14. Οὔτε καρποὺς ὅταν —] Hic ſignificat ea omnia frugum & fructuum genera, quæ

terra fert in campis, ſilvis, hortis, vineis, cum adhuc ſalva in ſuis culmis, truncis ſtipitibus perſtant, aut pendent & virent. ſed ſtatim ſignificat eadem genera deſecta iam & decerpta, vel delapſa, quod ni obſervetur, inconfentanea videbitur oratio. REISK. Vid. ad L. III. § 18. & quæ pro eadem hac cauſſa diſputat L. II. § 13. male *Meerm.* ultimam ſyllabam in ἀποβάλλουσι neglexerat.

15. Προπίπτει ὁ δίκαιος.] Forte προπίπτει. videitur quidem vir iuſtus, ei, qui obiter eum inſpiciat, & ſine diligenti conſideratione eum iudicet, eſſe pæne iniurius in ſemet. REISK. Προπίπτει correxerat quoque *Foggeroll. Codd.* in vulgatum conſentiunt. idque tueri poſſunt ea quæ notavi ad L. II, 4.

16. Οἷον ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ.] Qui ſibi minus concedit, ſibi ipſe damnum detrimento-

οἷον ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ τῶν κα-
τὰ σῶμα. οὐκ ἀδικεῖ δὲ ἑαυτόν.
αὐξήσει γὰρ τῇ τούτου ¹⁷ παιδα-
γωγία καὶ ἐγκρατεία τὸ ἐντὸς ἀ-
γαθὸν, τουτέστιν ἡ πρὸς θεὸν ὁ-
μοίωσις.

§ 27. Οὔτε τοίνυν ἡδονῆς οὐ-
σης τέλους ἡ ὄντως σῶζεται δι-
καιосύνη, οὔτε τῶν πρώτων κα-
τὰ φύσιν συμπληρούντων τὴν εὐ-
δαιμονίαν, ¹ ἢ ἐκκειμένων γε πάν-
των. ἐν πολλοῖς γὰρ τὰ τῆς
ἀλόγου κινήματα φύσεως καὶ αἰ-
χρεῖαι ἀδικίας ² κατάρχει. αὐ-
τίκα τῆς ζωοφαγίας ἐδεήθησαν,
ἵνα τὴν φύσιν, ὡς φασί, ³
διαφυλάξωσιν ἀλύπητον καὶ ἀν-
ενδεά ὣν ὀρέγεται. τοῦ δ' ὁμοι-
οῦ-

quasi sui diminutor in iis quae ad
corpus spectant: non iniuria tamen
se ipsum afficit. corporis enim casti-
gatione, & continentia internum bo-
num sibi auget: quae similitudo ad
deum est.

§ 27. Neque igitur si uoluptas sit
finis, seruetur ea quae uere iu-
stitia est: neque si prima secun-
dum naturam felicitatem compleant,
uel omnia quae exposita sunt. In
multis enim irrationalis naturae mo-
tiones, & indigentiae iniustitiae in
causa sunt. quippe cum esu animalium
indiguerint, ut naturam, quem-
admodum inquirunt, sine ulla mo-
lestia conseruarent, sineque ulla in-
opia eorum quae appetit. Sed si finis
sit,

tumque insert. Id enim Graecis est ἐλατ-
τωσθαι. *M. Anion.* V, 15: οὐδὲ ἂν δ' ἐλατ-
τωτικὸς ἑαυτοῦ ἐν τινι τούτων ἀγαθῶν ἦν, εἴπερ
ταῦτα ἀγαθὰ ἦν. Vid. ibi *T. Gatak.* Noster
infra § 27. φύσεως ἐλάττωμα adpellat.

17. Παιδαγωγία καὶ ἐγκρατεία.] Vid. ad L.
I: § 9.

1. Ἡ ἐκκειμένων.] Forte ἐγκειμένων. id est
συγκειμένων. Iustitia ergo, quae quidem eo
nomine digna sit, existere & conservari ne-
quit, sive voluptas pro fine bonorum habeatur,
sive prima naturae volumus beatæ vitae
complementum conficere, sive denique am-
bo illa, voluptatem, cum primis naturae,
ad vitam beatam efficiendam conglutina-
mus. REISK.

2. Κατάρχει.] Pro κατάρχει mallet κατῆρχε,
quoniam verba consequentia id postulare vi-
dentur. ἐδεήθησαν &c. VALENT. Κατάρχει pos-
sit defendi, ut referatur non ad posterius
αἰ χρεῖαι, sed ad prius τὰ κινήματα. neque

rara sunt eius formae exempla. neque tamen
intercedam, si quis κατάρχουσι malit. REISK.
Recte vulgatum defendi posse advertit Vir
Clar: plurima prostant exempla, quibus ver-
bum numeri singularis post plura substantiva,
etiam pluralis numeri, subiungatur. idque u-
traque in lingua frequens tritumque est, licet
interpretes saepe sollicitaverint. sed tum nu-
meri singularis substantivum, vel plurale neu-
trum, verbo fere solet praecedere. Vide
D'Orvill: ad *Charit: III*, 3. p. 271. Poëtae
quidem huic praecepto se semper non adstrin-
gunt, hic tamen commode ad κινήματα refer-
tur. Post κατάρχει locavi εἶγμα τέλειον, ut
sensus sibi melius constaret.

3. Ἀλείπητον καὶ ἀνενδεά.] Practuli ἐλείπτων
καὶ ἀνενδεῶ. VALENT. Et ἀλείπτων & ἀλείπτων,
quod antea legebatur, nauci est. Reliquit
Malchus ἀλύπητον, quod etiam est in *Col.*
Lipf. & *Meerm.* & adeo verum, ut Auctori
suo reddere non dubitarim. Veritatem pul-
cre

fit, deo ſimiles effici quoad eius fieri poteſt, innocentia erga omnes ſeruetur. Quo igitur modo qui ab affectibus ducitur, erga ſolos liberos, & uxorem innocentiam exercet, alios uero omnes contemnit ac laedit: utpote cum irrationali parte in ipſo dominante erga mortalia excitatus ea admiretur, ac ſtupeat: qui uero regitur a ratione, erga ciues quoque, nec non hoſpites, quin etiam omnes homines innocenter ſe gerit: cum irrationalem facultatem ſubditam habeat, ac propterea prae illis rationalior, ac diuinior fit: ita qui non in hominibus tantum innocentiae terminos praefinit, ſed ad caetera uſque animalia dilatât, iſ ſimilior deo eſt: & ſi uſque ad plantas etiam prorogare eos poſſet, imaginem magis ac ſimilitudinem ſeruaret. Quod quia nequit, inde iam naturae noſtrae de-

οὐσθαι θεῷ ὄντος τέλους, 4 ὡς ἐνι μάλιστα, σώζεται τὸ ἀβλαβές ἐν ἅπασιν. ὕπερ ταίνυν τρόπον ὁ πάθεισιν ἀγόμενος πρὸς μὴνα τέκνα καὶ γυναῖκα ἀβλαβές, τῶν δὲ ἄλλων καταφρονητικὸς καὶ πλεονέκτης, ὡς ἂν τοῦ ἀλόγου κρατοῦντος ἐν ἑαυτῷ, πρὸς τὰ θνητὰ ἐγείρεται καὶ ταῦτα ἐκπλήττεται· ὁ δὲ λόγῳ ἀγόμενος καὶ πρὸς πολλὴν τηρεῖ τὸ ἀβλαβές, καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς ξένους, καὶ 5 πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὁ τὴν ἀλογίαν ἔχων ὑπήκοον, καὶ αὐτὸς παρ' ἐκείνους λογικώτερος, διὰ ταῦτα δὲ καὶ θεϊότερος· οὕτως ὁ μὴ μόνον ζήσας τὸ ἀβλαβές ἐν ἀνθρώποις, παρατείνας δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα μᾶλλον ὅμοιος θεῷ, καὶ εἰ 6 ἄχρι φυτῶν δυνατὸν, ἔτι μᾶλλον σώζει τὴν εἰκόνα. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' 7 ἐντεῦθεν γε τὸ τῆς φύσεως

ere per coniecturam viderat Cel: *Abreschius* uterque *Cod.* ἂν ἐδεῖ.

4. 'Ὡς ἐνι μάλιστα.] Iungi debet in constructione cum ὁμοιοῦσθαι τῷ θεῷ. REISK. Verissime. ideoque comma post posui, secus quam antea fieri consueverat. Paulo post vocem τέκνα perperam neglexit *Lips.* *Cod.* & dein *Meerm.* κρατοῦντος ἐν αὐτῷ.

5. Πρὸς πάντας ἀνθρώπους.] Ἀνθρώπους ἔχων τὴν ἄλ. delete commate & articulo δ. REISK. Homo quippe homini cognatus, quod passim ingerunt sapientiae antistites. Vide quae pro hac causa *Gatak.* ad *Anion.* L. II, 16. & *Grotius* de Iur. B. & P. in Proleg. § 24. disputaverunt, utinam omnibus persuasissent!

6. 'Ἀχρι φυτῶν δυνατὸν.] Quid de plantarum anima Noster & alii senserint vide ad L. I, 18. utique temere non esse laedendas saepe praecipit. Ideo stirpem non una cum fructibus excindi vult L. III, 18. Uti Pythagoras praecipiebat μὴ τὸν ἡμέρον καὶ ἑγκαρπον φυτὸν μήτε φθεῖρειν μήτε βλάπτειν, apud Nostrium in Vit. Pyth. num. 39. quod convenit legi divinae apud *Mosiem* Deuter. XX, 19. unde haec & alia hausisse dicitur *Clem.* *Alex.* Strom. II. p. 401.

7. 'Ἐντεῦθεν γε τὸ τῆς φύσεως &c.] Locus distortus & luxatus. Legerem lubens, ἀλλ' ἐντεῦθεν γ. τὸ τ. Φυσ. ἢ ἐλάττωμα θρησκ. διὰ τὸ θρησκ. &c. VALBNT. Nihil hic deest, ne-

ἡμῶν ἐλάττωμα, ἐντεῦθεν τὸ θρη-
νούμενον πρὸς τῶν παλαιῶν, ὡς
τοίων ἔκτ' ἐρίδων ἔκτε νεικέων γε-
νόμεθα, ὅτι τὸ θεῖον καὶ ὁ ἀκή-
ρατον καὶ ἐν πᾶσιν ἀβλαβὲς σώ-
ζειν οὐ δυνάμεθα· οὐ γὰρ ἐν πᾶ-
σιν ἡμεν ἀπροσδεεῖς· αἰτίᾳ δὲ ἡ
γένεσις καὶ τὸ ἐν τῇ πενίᾳ ἡμᾶς
γενέσθαι, τοῦ πόρου ἀπορρέοντος.
ἡ δὲ πενία, ἐξ ἀλλοτρίων τὴν σω-
τηρίαν καὶ τὸν κόσμον, δι' οὗ τὸ
εἶναι ἐλάμβανεν, ἐκτᾶτο. ὅς τις οὖν
πλειόνων δεῖται τῶν ἔξωθεν, ἐπὶ
πλέον τῇ⁹ πενίᾳ προσήλωται. καὶ
ὅσῳ πλεόνων ἐνδεής, τοσούτῳ θεοῦ
μὲν ἄμοιρος, πενία δὲ σύνοικος. τὸ
γὰρ θεῷ ὅμοιον, τῇ ὁμοιώσει εὐ-
θὺς¹⁰ πλοῦτον ἔχει τὸν ἀληθινόν.
πλουτῶν δὲ οὐδεὶς καὶ χρήζων μη-
δενὸς ἀδικεῖ· ἕως γὰρ ἀδικεῖ καὶ
πάντα ἔχει χρήματα, καὶ¹¹
πάν-

defectus conspicitur: inde miseria quae
a ueteribus deploratur, quod talibus
aduersis fimus ac discordibus orti liti-
bus, ut diuinitatem & incorruptibilita-
tem, & innocentiam in omnibus serua-
re non ualeamus. Non enim in omnibus
sine ulla indigentia fuimus. cuius causa
generatio extitit: quodque cum copia
iam effluerit, constituti in inopia fue-
rimus. inopia autem ex alienis salutem
& ornatum ex quo nos ut essemus, ac-
cepimus, sibi acquirit. Qui igitur plu-
ribus externis indiget, is magis inopiae
agglutinator est. quantoque pluribus in-
diget quispiam, tanto est remotior adeo,
inopiaeque magis addictus. Qui enim
similis deo est, continuo ex similitudine
ueras diuitias habet. nemo autem qui
diues fit, nulliusque indigus, iniuriam
cuiquam infert. quoad enim iniuriam fa-
cit, etiam si omnibus affluat pecuniis,

0-

neque prauum est. designat locum Empedo-
clis, cuius hic versus est

Τοίων ἔκ τ' ἐρίδων, ἔκ τε νεικέων γενόμεθα.
Aut ergo γενόμεθα legendum, si versum ip-
sum repraesentauit Porphyrius: aut ἐγενόμεθα, si
naulo mutatum orationi liberae accommoda-
uit. REISK. Optime vulgatum tuetur Cel:
Reiskius. γενόμεθα dat quoque Cod. Meerm.
Empedoclis illa hoc modo nobis reliquit
Clem: Alex: Strom: III. p. 432. B.

Ὅπόποι, ἡ δειλὸν θνητῶν γένος. ὃ δυνάμην
οἶον ἐξ ἐρίδων, ἔκ τε ζωνυχῶν ἐγένεσθε.
Φύσεως ἐλάττωμα quid sit, dictum § 26.

8. Ἀκέραιον καὶ ἀβλαβές.] Ἀκέραιον *purum*,
intaminatum significat, quo usu vox Platoni
& Philosophis inprimis est frequens, aequae
atque ἀκεραῖον, ut notat Cel: Valkenar: ad
Herod: IV, 152. Noster infra IV, 20. ἡ δὲ συ-

νήθεια τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν, ἄφθαρτον καὶ ἀ-
κραίφνης καὶ ἀκέραιον. uti hic ἀκέραιον & ἀβλα-
βές, sic ἀβλαβές & ἀκέραιος iunguntur Plati:
de Rep: p. 581. D.

9. Πενίᾳ προσήλωται.] Saepius metaphorico
sensu hoc verbo utitur. Vide ad L. I. § 31.
in fine.

10. Πλοῦτον ἔχει τὸν ἀληθινόν.] Id ἀληθινῶς
πλουτεῖν dixit supra L. I, 54. ubi vide. No-
verat Porphyrius in N. Test. & inter Christia-
nos eis θεὸν πλουτεῖν, ἐν καλοῖς ἔργοις πλου-
τεῖν, & similia esse frequentis usus.

11. Πάντα τ. γ. πλέθρα.] Bene πλέθρα me-
morat. utilatissima Graecorum erat mensura,
uti *iugerum* Romanorum. V. quos laudat Du-
ker: ad Thucyd: VI, 102. Respicit noster
forte illa Platonis in Theaet: p. 128. B. γῆς
δὲ ὅταν μυρία πλέθρα ἢ ἔτι πλείω ἀκούσῃ, ὡς τις
ἄ-

omnia terrae iugera poſſideat, cum inopiae ſit addictus, inops procul dubio eſt: ac propterea etiam iniuſtus, & impius, & a deo alienus, & omni denique uitio obnoxius: cuius quidem uitii naturam delapſio animae in materiam ex priuatione boni introduxit. Omnia igitur nugae ſunt, quousque aliquis a principio aberrauerit: indigus item unusquisque omnium eſt, quamdiu ad ſatietatem non ſpectat: mortalitatisque naturae ſuae indulget, quamdiu ſe ipſum re uera non nouit. Apta autem admodum iniuſtitia eſt ad perſuaſionem ſibi adhibendam, iudicandosque eos qui ſub ipſa continentur: propterea quod cum alumniſ ac familia-

ri-

πάντα τῆς γῆς πλέθρα, πένης ἐ-
 ſιν, πενία ὑπάρχων ſύνοικος. διὰ
 ταῦτα δὴ καὶ ἄδικος καὶ ἄθεος καὶ
 ἄσεβης καὶ 12 πάσῃ κακίᾳ ἔνοχος,
 ἥς τὴν ὑπόſταſιν ἡ πρὸς τὴν ὕλην
 τῆς ψυχῆς πτώſις κατὰ ζέρεſιν τοῦ
 ἀγαθοῦ παρήγαγεν. 13 λῆρος οὖν πάν-
 τα, ἕως τις τῆς ἀρχῆς ἀπέſφαλ-
 ται, καὶ ἐνδεὴς πάντων, ἕως οὗ
 πρὸς 14 τὸν κόρον οὐ βλέπει, εἴ-
 κει τε τῷ θνητῷ τῆς φύſεως αὐ-
 τοῦ, ἕως τὸν ὄντως ἑαυτὸν οὐκ
 ἐγνώριſεν. δεινὴ δὲ ἡ ἀδικία πείθειν
 ἑαυτὴν, 15 καὶ δικάζειν τοὺς ὑπ’
 αὐτῇ ſυνεχομένους, διότι ſὺν ἡ-
 δονῇ προſομιλεῖ τοῖς τροφίμοις.

O O

ω-

ἔρα κακῆμένος, θαυμαστὰ πλῆθει κινεῖται &c. Pro ἔχει in *Cod. Lipſ. & Meerm.* eſt ἔχη, quod verum arbitror, licet haud ignorem noſtram voculam etiam cum indicativo conſtrui.

12. Πάσῃ κακίᾳ ἔνοχος.] Saepe ἔνοχος hoc caſu iungitur apud *Platonem*, *Lucian*: & alios. ita ego conſtruere ſoleo ea, quae leguntur in *Epist.* ad *Hebr.* II, 15. καὶ ἀπαλλάξῃ ἔσοι ἔνοχοι ἥσαν φόβῳ. *Grotius* dicit ἀπαλλάξῃ nempe τοῦ φόβου, quod e ſequentibus intelligitur, ſed omnia pulcre cohaerent & nexui ſatisfaciunt, ſi illa connectas φόβῳ θανάτου ἔνοχοι.

13. Λῆρος οὖν πάντα.] Uti λῆρος ταῦτα εἰσὶ apud *Alciophr.* L. I. Ep. 34. ubi de hoc loquendi genere Doct. *Berglerus*.

14. Τὸν κόρον οὐ βλέπει.] Nescio an ſatis ſanus ſit hic locus. malletm τὸν νοῦν, de quo ſapienter loquitur *Porphyrius*, ſed ἐπέχω. *VALENT.* L. πρὸς τὸν πόρον. ſupra τοῦ πόρου ἀπορριμέντος. ἡ δὲ πένια &c. in mente habuit fabulam *Platonicam* de *Pori* cum *Penia* coniugio, & inde prognata *Errote*. *REISK.* Πόρον probabat quoque *Cel.* *Rubnken.* Vid. *Politiſſ. Goenſ.* ad

Noſtr. de *Antr.* *Nymph.* p. 107. qui fabulae auctores recenſet, quibus *Plotin.* *Ennead.* III. L. 5. p. 293. *Euseb.* P. E. L. XII. p. 584. & alii addi poſſunt. κόρον tamen manifeſte firmare videri poſſet *Noſter* Ἀφορμ. πρὸς τὰ νοητ. in fine, quem locum adtexere debeo, quia inluſtrat etiam illa quae hic praeeſſerunt. ita ille, ἐπεὶ δὲ πρὸς μὲν ὕλην ἔſπον ἴσχει ἀπορίαν πάντων, καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως κένωſιν. εἰς δὲ τὸν νοῦν ἀναγόμενον τὸ πλῆρες αὐτῆς — τὴν μὲν εἰκότως πένιαν, τὴν δὲ κόρον οἱ τοῦτο πρῶτον γινόντες τῆς ψυχῆς τὸ πλῆρες, ἠνέξαντο. niſi ibi etiam πόρον reſcribere velis, uti, illo pariter atque hoc in loco, iam factum animadverto a *P. Petitio* Obſ. Miſc. L. II, 12. vulgato patrocinarı etiam poſſet ille κόρος, ut iis quae ad vitam ſunt neceſſaria contenti ſimus, de quo L. I. § 54.

15. Καὶ δικάζειν τοὺς —] Pro δικάζειν legendum δικάζειν. *VALENT.* Forte πείθειν ἑαυτῇ ὡς καὶ Δίκη οὖσα ſυζῆν τοὺς ὑπ’ αὐτῆς ſυνεχομένους. Poſeſt iniuſtitia eos quos in poteſtate habet vinculis ita fascinare, ut eos adducat, ut ſecum vivere velint, tanquam cum ea quae ſit ipſa iuſtitia. *REISK.* Δικάζειν *Fogeriſſ.* iam cogit.

ὥσπερ δὲ ἐν 16 βίων αἰρέσεσιν ἀκριβέστερος κριτὴς, ὁ πεῖραν ἀμφοῖν εἰληφώς, τοῦ θατέρου πειραθέντος μόνου, οὕτως ἐν αἵρέσεσι καὶ φυγαῖς καθηκόντων ἀσφαλέστερος κριτὴς ὁ ἐκ τοῦ ἐπαναβεβήκοτος κρίνων καὶ τὸ ἦττον, τοῦ κάτωθεν κρίνοντος 17 τὰ προκείμενα. ὥςτε ὁ κατὰ νοῦν ζῶν, τοῦ κατὰ τὴν ἀλογίαν ἀκριβέστερος ὁριζῆς ὧν τε αἰρετὸν καὶ ὧν μὴ διήλθεν γὰρ καὶ δι' ἀλογίας, ἅτε ἐξ ἀρχῆς ταύτη προσομιλήσας. ὁ δὲ ἄπειρος ὧν τῶν κατὰ νοῦν, πείθει τοὺς ὁμοίους, 18 πᾶς ἐν παισὶ Φλυαρῶν. Ἄλλ' εἰ πάντες, φασί, τούτοις πεισθεῖεν τοῖς λόγοις, 19 τί ἡμῖν ἔσαι; 20 ἢ δῆλον ὡς εὐδαιμονήσομεν, ἀδικίας μὲν ἐξορισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης

ribus suis cum uoluptate uersatur. Quem admodum uero in uitarum electionibus rectius iudicare consuevit, qui utriusque est peritus, quam qui alteram tantummodo fuerit expertus: ita quoque, in electionibus & euitationibus eorum quae debent, illius certius iudicium est qui ex superiore inferius discernit, quam qui ex inferioribus ea quae anteposita sunt. Quapropter qui ex mente & intellectu uitam instituit rectius & exquisitius praefinire ea potest, quae expetenda, aut fugienda sunt, quam qui ex irrationali facultate degere consuevit. Illa siquidem etiam per irrationalem uitam pertransiit, utpote qui a principio innexus ipsi fuerit: hic autem eorum imperitus cum sit, quae ex mente proficiuntur, sui similibus puer inter pueros nugans facile omnia persuadet: At si omnes, inquirunt, rationibus his assentiantur, quid nobis inde

correxerat. ego nihil demutem, cum omnes in δικάζειν consentiant. idque adfirmant sequentia, cum opponat iudicem aequiorem, qui ex mente & intellectu uitam instituit, & illum, qui ex irrationali facultate agere consuevit. δικάζειν τοὺς ὑ. α. σ. est itaque ius dicere, subiectos sibi habere.

16. Βίων αἰρέσεις.] Τὰ γένη εἰς ἃ διήρεθησαν οἱ βίοι vocat *Plut.* T. I. p. 91. C. βίος quippe vitae genus ac rationem significat. Vidimus supra, adde *Hemsterb.* ad *Polluc.* IX, 33.

17. Τὰ προκείμενα.] Pro προκείμενα mallem ὑπερκείμενα, ut opponatur τῷ κάτωθεν. VALENT. Mox αἰρετὸν pro vulgato αἰρετὸν optabat *Reiskius*.

18. Πᾶς ἐν παισὶ Φλυαρῶν.] Eleganter di-

ctum. πᾶς passim ad ingenium pertinet, & de iis, qui mente sunt pueri, adhibetur, ut solent huius generis vocabula utroque in sermone. Nihil addo illis, quae *Cel.* *Alberti* notavit ad *Paull.* ad *Ephes.* IV, 14.

19. Τί ἡμῖν ἔσαι.] Et hoc pulcrum loquendi genus. *quid praemii referemus?* prorsus uti Petrus τί ἔμα ἔσαι ἡμῖν in *Euang. Matth.* c. XIX, 27. ubi vide *Kypkium*, & illi iunge *Raphe.* ad *Marc.* XI, 24.

20. Ἡ δῆλον ὡς εὐδαιμονήσομεν &c.] Respicit ad veterum opinionem, iustitiam propter hominum scelera terram hanc reliquisse atque in caelum migrasse. Ut vero Marco imperante iustitiam ac verecundiam ad homines regressas *Aristides* adserit, idem plane futurum

No.

euenturum est? Illud procul dubio, ut felices simus futuri: quippe cum & iniustitia procul ab hominibus exterminanda & iustitia apud nos quoque, quemadmodum in coelo uerfutura sit. Nunc uero perinde se res habet, ac si Danaides quaerent quamnam uitam essent traducturae, si ab illo hauriendae aquae perforatis doliis ministerio fuissent liberatae. Quid enim euenturum sit nobis, quaerunt ac dubitant, si in necessariis & pro necessariis constitutae acquiescendo indul-

μένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν οὐρανῷ. νῦν δ' ὅμοιον, ὡς εἰ καὶ αἱ Δαναίδες ὑπόρουν, τίνα βίον βιώσονται, ἀπαλλαγείσαι τῆς αἰ περὶ τὸν τετρημένον πίθον διὰ τοῦ κοσκίνου λατρείας. τί γὰρ ἔσαι ἀποροῦσιν, εἰ παυσαίμεθα ἐπιφοροῦντες εἰς τὰ πάθη ἡμῶν καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ὧν τὸ πᾶν διαρρεῖ αἰ ἀπορία τῶν κακῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων αἰ σεργόντων ἡμῶν βίον.

O O 2

τί

Noster significat, si ad victum simplicem atque innoxium reduci posset humanum genus. Vid. *Gatak*: ad *M. Antonin*: L. V. § 33.

21. Περὶ τὸν τετρημένον πίθον.] Nota fabula inde ductum κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖν apud *Theod*: Serm: de Mat: & Mund: p. 531. εἰς τετρημένον πίθον ἀντλεῖν apud *Eumid*: Dial: I. p. 18. alias etiam τετρημένον πίθον vocant, ut ostendit *Clar*: *Wesseling*: ad *Diod*: Sic: I, 97. sed Noster τετρημένον πίθον dixit exemplo *Platonis* sui in *Gorg*: p. 336. D. Sumit autem haec e *Plutarch*: T. II. p. 160. ut opportune monebat *Amiciff*: *Abreschius*.

22. Ἀπορία τῶν κακῶν —] Recte dat *Cod. Lips*: τὸν ἐπὶ & dein τὸν ἀναγκαῖον, quod haecenus probo, ut καὶ οὐχ ὑπὲρ τὸ ἀναγκαῖον legatur. quod totum disperit & evanescit cum caremus malis (quae necesse est in quaerendo lauto & opiparo victu tolerare) si vitae acquiescimus, intra necessaria subsistenti, ea autem non excedenti. δ ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις βίος est vita quae agitur in copiis rerum solummodo necessariarum, & ea lege ne quid aut appetatur, aut conquiratur, quod sit superfluum. haud scio quoque an pro ἀπορίᾳ praestet legi ἀπειρία, cum usu & peritia vacamus molestiarum. post κακῶν nihil deesse, ego quidem praestare nolum. Possit tandem, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀν. defendi, & locus caetera sanus videri, dummodo vs. 20. τὸν admittatur loco τῶν. Diximus quae sit vita ἐπὶ τοῖς ἀν. ea nempe, quae gaudet praesentibus necessa-

riis, & ea lege degitur, ut iis contenta sit. Dicendum restat, quae sit vita ὑπὲρ τῶν ἀν. ea nimirum est, quae laborat de rebus non nisi necessariis comparandis. *Reisk*: Ἀναγκαῖον *Meerm*. etiam. dicam statim.

Τῶν κακῶν &c.] Videbatur legi debere τῶν καλῶν, & hanc esse loci mentem. Nos cupiditates nostras explere semper conamur sed frustra: quia vere bona non quaerimus, quae animae nostrae biatus & rimulas magis complerent, quam quae inter extrinseca maxime videntur necessaria. Lego enim σεργόντων pro σεργόντ. *VALENT*. Inepte postrema illa. Vulgatam praeclare tuetur *Clar*: *Reiskius*, ideoque τὸν in sedem suam revocavi, ut *Foggeroll*: iam emendaverat. Nec secus accepit *Felicianus*. Vel sic tamen legendum contendo ἀπειρία τῶν καλῶν τὸν ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις — σεργόντων ἡμῶν βίον. nec mireris, unde adeo inperiosus evaserim: *Plutarch*: quem hic Noster exprimit, I. I. T. II. p. 160. B. iisdem plane verbis dicit. unde simul de restituto τὸν nihil addubites. κακῶν & καλῶν saepe permiscuntur. vidimus iam L. I. § 9. plura exempla dabit *D'Orville*: ad *Charit*: VIII, 4.

23. Σεργόντων ἡμῶν βίον.] Inepte *Valent*. σεργόντων, licet voces illae aliquando inter se permisceantur, ut apud *Diod*: Sic: XI, 29. *Plutarchi* hoc esse iam monui. σεργεῖν βίον dicitur, ut σεργεῖν τὰ παρόντα, τὴν τύχην & similia, de quibus *Wesseling*: ad *Diod*: I. I. &

τί τοίνυν πράξομεν ἐρωτᾷς ὧ ἄν-
θρωπε ; μιμησώμεθα τὸ χρυσοῦν
γένος , μιμησώμεθα ²⁴ τοὺς ἐ-
λευθερωθέντας , μεθ' ὧν μὲν γὰρ
²⁵ αἰδῶς καὶ νέμεσις ἦτε δίκη ὁ-
μιλεῖ , ὅτι ἤρκοῦντο τῷ ἐκ γῆς
καρπῷ.

²⁶ Καρπὸν γάρ σφισιν ἔφερε ζεί-
διωρος ἄρουρα

Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον.
οἱ δέ γε ἐλευθερωθέντες ἂ πάλαι τοῖς
δεσπótαις ὑπηρετοῦντες ἐπόριζον ,
ταῦτα ἑαυτοῖς ²⁷ πορίζουσιν. οὐκ ἄλ-
λως ²⁸ καὶ σὺ τοίνυν ἀπαλλαγείς τῆς
τοῦ σώματος δουλείας , καὶ τῆς τοῖς
πάθεσι τοῖς διὰ τὸ σῶμα λατρείας ,
ὡς ἐκεῖνα ἔτρεφες παντοίως , τοῖς
ἔξωθεν , οὕτως αὐτὸν θρέψεις παν-
τοίως τοῖς ἐνδοθεν , δικαίως ἀπολαμ-
βάνων τὰ ἴδια , καὶ οὐκ ἔτι τὰ
ἑλλότρια βίᾳ ἀφαιρούμενος.

dulgere perturbationibus & cupiditati-
bus desisteremus, quarum omnis fructus
ex inopia honestorum diffluit, atque
interit. Quid ergo acturi sumus, in-
terrogas, auream illam aetatem imi-
tabimur, eos imitabimur qui in liberta-
tem asserti sunt. Cum illis enim pu-
dor & nemesis & iustitia uersabatur,
quia terrae fructibus erant contenti.
Fructum enim ipsis sponte ferebat Ter-
ra ferax multum. At qui libertate do-
nati sunt, quae dominis suis ministran-
do antea comparabant, ea sibi dein-
ceps acquirunt. Non alio modo etiam
tu, si seruitute corporis liberatus sis
& ministerio eo quod affectibus exhi-
bes, sicut illud uarie externis alebas,
ita uarie te ipsum internis enutries:
qua in re propria tibi iuste suppetent,
ut aliena tibi auferenda uiolenter non
amplius sint.

ΠΟΡ-

& Gatak: ad Anton: VI, 44. qui τὸ ἀγαπᾶν
eodem sensu adhiberi docet § 49. ἐρέξαντας
βίον καρτερικὸν καὶ ἐπίπικτον dicit Euseb: D. E.
III. p. 119. B.

24. Τοὺς ἐλευθερωθέντας.] Ἐλευθεροῦν pecu-
liariter est in *liberatiem vindicare*, ac de ser-
vis manumissis dicitur. Pulcre itaque ex Plu-
tarch: l. l. ad animae libertatem Noster retu-
lit. lege V. D. ad illa Ioan. in Euang. VIII,
32. ἡ ἀλήθεια ἐλευθερῶσει ὑμᾶς.

25. Αἰδῶς καὶ Νέμεσις —] Videtur respi-
cere illa Hesiodi, cui ferreo demum seculo
homines reliquisse dicuntur Αἰδῶς καὶ Νέμεσις.
Oper. 198. Bene etiam hoc loco distinguun-
tur Νέμεσις & Δίκη. intelligitur quippe non ea
Nemesis, quae Δίκη etiam dicebatur.

26. Καρπὸν γάρ —] Hesiod: Oper. 117.

— — — — καρπὸν δ' ἔφερε ζείδιωρος ἄρουρα.
Utitur iterum § 2. libri sequentis. ubi vide.

27. Πορίζουσιν οὐκ ἄλλως.] Bene habet. *sine*
omni dubio, sine controversia, certo certius.
REISK. Fogeroll. & Valent. temere correxe-
rant ἄλλως. Alio tamen modo interpunxi,
quam antea fieri solebat, cum distinctionis si-
gnum maius post ἄλλως poneretur. Plutarch:
l. l. ἀ πάλαι τοῖς δεσπótαις ἔπραττον ὑπηρετοῦν-
τες, ταῦτα πράττουσιν αὐτοῖς καὶ δι' αὐτούς.
οὕτως ἡ ψυχὴ — εἰ ἀπαλλαγείη τῆς λατρείας
&c.

28. Καὶ σὺ.] Elegans formula, ideoque aliis
etiam frequentata. Vid: Markland: ad Max:
Tyr: Diff. XVII, 11. qui huius loci oblitus
haud fuit. Mox pro αὐτὸν θρέψεις Mserm.
αὐτὴν θρέψεις.

1.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΠΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΜΨΥΧΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

P O R P H Y R I I

P H I L O S O P H I

DE ABSTINENTIA AB ESU ANIMALIUM

LIBER QUARTUS.

A R G U M E N T U M.

Quartus liber dividitur, sicut praecedentes, in tres partes: quarum prima praefationem continet ad Firmum Castricum. Secunda antiquorum exemplis confirmat abstinentiam ab animalibus viris magnis, quales erant legistatores, Philosophi, & sacrorum antistites, in usu fuisse, contra autem crudeles & impios homines ea in cibos adhibuisse. Exempla abstinentiae a variarum gentium legibus & institutis desumuntur, Lacedaemoniorum. § 3. Aegyptiorum. § 6. Judaeorum. § 11. Syrorum, & Cypriorum. § 15. Persarum. § 16. & Cretensium sacerdotum. § 19. Paraenesis autem quae tertium locum occupat, ad castitatem corporis, animi puritatem, utriusque sanctitatem incitat.

§ I. duersus onnes fere excusationes eorum qui cum reuera incontinentiae & uoluptatis cau-

§ I. ρος μὲν ἀπάσας σχεδὸν τὰς σκήψεις τῶν τῇ ἀληθείᾳ ἀκρασίας ἕνεκα καὶ ἀκολασίας

Ο ο 3

σί-

1. Τῇ ἀληθείᾳ.] *Cod. Lips.* dat τῇ μὲν ἀληθείᾳ. idem vers. 8. sic habet τὴν σαρκωφάγias δὲ αὐτοῖς, caeteris omisiss. apparet locum esse corruptum, quod facile sentiet, qui ad τῇ ἀληθείᾳ attendit, cui nulla respondet subiecta

oratio. Videtur auctor ad hanc fere sententiam scripsisse. τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἀκρασίας ἕνεκα καὶ ἀκολασίας τῆς αὐτῶν ἀντίφιδον εἰκόντων, τῆς σαρκωφάγias δὲ αὐτοῖς ἀναισχύντους προβάσεις πτορικόντων ἐκ τῆς ἐνδείας. REISK. Τῇ μὲν ἀληθείᾳ

σίας τὴν σαρκοφαγίαν προσιεμένων, ἀπολογίας δὲ αὐτοῖς ἀναισχύντους πεπορικόντων, τὰς ἐκ τῆς ἐνδείας, ἣν πλέον ἢ χρῆν τῇ φύσει προσάπτουσι, διὰ τῶν εἰρημένων ὧ Κασιρίκιε ἀπηντήσαμεν. λειπομένων ² δύο ἔτι μερικῶν ζητήσεων, ὧν μάλισα ἢ τοῦ συμφέροντος ἐπαγγελία ἐξαπατᾷ τοὺς ὑπὸ τῶν ἡδονῶν δεδεκα-σμένους. καὶ μὴν καὶ τῆς μαρτυρίας ³ τοῦ μηδὲν μήτε τῶν σοφῶν, μήτε τι ἔθνος παραιτήσασθαι τὴν βρώσιν, ἰκανῶς εἰς μέγεθος τῆς ἀδικίας τοὺς ἀκούοντας προαγούσης ὑπ' ἀπειρίας τῆς ἀληθινῆς ἰσορίας, τὸν ἔλεγχον τούτων ποιεῖσθαι μέλλαντες, τὰς περὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν ἄλλων ζητημάτων ⁴ λύσεις ἐκβαλεῖν πειρασόμεθα.

§ 2. Ἀρξώμεθα δ' ἀπὸ τῆς κατὰ ἔθνη τινῶν ἀποχῆς, ὧν ἡγήσονται τοῦ λόγου οἱ Ἕλληνες, ὡς ἂν τῶν μαρτυρούντων ὄντες οἰκειότατοι. Τῶν τοίνυν συντόμως τε ὁμοῦ καὶ ἀκριβῶς

causa carniū esum admittant, impu-
denter tamen ob indigentiam se id face-
re praetendunt, quam magis quam opus
sit naturae nostrae attribuunt. satis su-
perioribus libris o Castrici occursum a
nobis uidetur. Restant autem duae ad-
huc particulares quaestiones: Ex qui-
bus cum utilitatis promissio maxime de-
cipere eos consueverit quorum a uo-
luptate corruptum iudicium est: testi-
ficatio autem quod neque sapiens quis-
piam, neque gens aliqua huiusmodi
uictum unquam repudiarit, in magnam
admodum iniustitiam ob imperitiam ue-
rae historiae audientes inducat: coar-
guenda etiam haec in praesentia a no-
bis sunt. Quocirca & eius quae ad u-
tilitatem spectat, & aliarum quaestio-
num afferre solutiones iam conabimur.

§ 2. Exordiumque a quarundam genti-
um abstinentia sumemus: inter quas Grae-
ci primo loco producentur, utpote qui
omnium locupletissimi testes huiusce rei
futuri sint. Ex iis igitur qui breuiter simul
&

θεῖα etiam Meerm. & pro προσιεμένων dat προσ-
εμένων, de qua confusione supra diximus.

2. Δύο ἔτι.] Forte λειπομένων δ' ἔτι μερικῶν
ζητ. Sunt enim non duae, sed plures adhuc
reliquae dubitationes. aut λειπομένων δὲ τινῶν
ἔτι μερ. ζετ. REISK.

3. Τοῦ μηδὲν μήτε —] Forte περὶ τοῦ μηδέ-
ποτε μήτε τῶν σοφῶν τινα, μήτε τι ἔθνος παραι-
τήσασθαι τὴν βρώσιν. nam βρώσις pro voracitate
carnium sic nude usurpatur nostro v. § 5.
REISK.

4. Λύσεις ἐκβαλεῖν πειρ.] Uti ἐκβάλλειν ἔπος

apud Homer: Iliad: Σ. 324. Φωνὴν Plut: T. I.
p. 739. C. ῥήματα Plato in Lyf: p. 510. C. &
sic suppleo Matth. XII, 35. ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ
— ἐκβάλλει πονηρά. ubi simile loquendi genus
interpretibus, quos evolvo, non animadver-
sum miror, nam e solis poetis loca quaedam
adferri video, & unicum ex Herod: sed in
quibus loquendi modus discrepat. ἐκβάλλειν
ῥήμα τε καὶ λόγον Plat: de Rep: V. p. 665.
F. Idem, sed diversa ratione, λόγους ἐκβα-
λεῖν in Crit: p. 34. E.

Ε.

& accurate Graecas res collegerunt, Dicaearchus Peripateticus est, qui ueterem Graeciae uitam commemorans priscos illos, qui cum antiquitate ad deos proxime accederent, optimique natura essent, adeoque sanctam uitam traducerent, ut aurea eorum aetas existimaretur prae hac nostra adulterina, & prauissima materia constante, nullum occidere animal consueuisse affirmat. Id quod etiam poëtas ait attestari, dum aureum illud genus hominum appellant: Queis, ut inquirunt, bona cuncta aderant, & fructum sponte ferebat

Terra ferax multum largis at frugibus ipsi

Sponte fruebantur multo cum pace quieti.

Quae

1. Δικαίαρχος — τοὺς παλαιούς καὶ &c.] Hieron: II. Adv. Iovin: c. 13. (in quibus libris passim Nostrium exprimit, uti saepius dictum) Dicaearchus in libris Antiquitatum, & descriptione Graeciae, refert, sub Saturno, id est in aureo seculo, quum omnia bumus funderet, nullum comedisse carnes, sed universos vixisse frugibus & pomis, quae sponte terra gignebat. De Dicaearcho, cuius nominis fuerunt plures, V. Suidam in V. & Fabric: Biblioth: Graec: L. III. c. 11. Laudat eum Noster quoque in V. P. n. 18. & 56. sed ibi intelligi videntur libri περὶ βίων, quos cum illo quem ἑλλάδος βίον vocarat, cuius hic mentio, cuiusque luculentum superest fragmentum, multi confundunt, vide Menagium ad Diog: Laërt: III, 4. qui cum librum Geographicum adpellat, hoc opus forte confudit cum Dicaearchi poemate Geographico, quod Ἀναγραφή τῆς Ἑλλάδος dicebatur. Iam, quia eadem quae Noster, e Di-

βῶς τὰ Ἑλληνικὰ συναγαγόντων ἐστὶν καὶ ὁ περιπατητικὸς Δικαίαρχος, δὲ τὸν ἀρχαῖον βίον τῆς Ἑλλάδος ἀφηγούμενος, τοὺς παλαιούς καὶ ἐγγύς θεῶν φησι γεγονότας, βελτίστους τε ὄντας φύσει καὶ τὸν ἄριστον ἐξηκόμενος βίον, ὡς χρυσοῦν γένος νομίζεσθαι, παραβαλλομένου πρὸς τοὺς νῦν, κιβδήλου καὶ φαυλοτάτης ὑπάρχοντας ὕλης, μηδὲν φονεύειν ἔμψυχον. ὃ δὴ καὶ τοὺς ποιητὰς παριστάντας χρυσοῦν μὲν ἐποναμάζειν γένος. Ἑσθλὰ δὲ πάντα, λέγειν,

Τοῖσιν ἔην, καρπὸν δ' ἔφερεν ζείδωρος ἄρουρα

Αὐτομάτη, πολλὸν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐβελήμοι

Ἕσυχοι ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

“A

caearcho excerptis Varro de R. R. II, 1. adscribere debeo. Necessa est humanae vitae a summa memoria gradatim descendisse ad hanc aetatem, ut scribit Dicaearchus. & summum gradum fuisse naturalem; cum viverent homines ex illis rebus, quae inviolata ultro ferret terra, ex hac vita in secundam descendisse pastoritiam &c.

2. Παντὰς παριστάντας.] Παριστάντας non est in Cod. Lips. ab antiqua quidem manu. nam qui patrum memoria παριστάντας superscribebat, is aut ignorasse, aut oblitus esse videtur, quid in παριστάντας & παρυστάντας interesset. non damnabo παριστάντας, sed poterat abesse sine damno sententiae. nam δ saepe ident notat atque δι' δ quia propter. potest quoque δ ad γένος referri. utroque exponendi modo superfederi potest illo vocabulo παριστάντας. Reisk. Paullo ante Lips. & Meerm. perperam κιβδήλους, & ὑπάρχον τῆς ὕλης.

3. Χρυσοῦν ἔπον. τὸ γένος; —] Aurea se-

66

"Α δὴ καὶ ἐξηγούμενος ὁ Δικαίαρ-
χοις, τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον τοιοῦ-
τον εἶναί φησιν· εἰ δεῖ λαμβάνειν
μὲν αὐτὸν ὡς γεγονότα, καὶ μὴ
μάτην ἐπιπεφημισμένον. τὸ δὲ λίαν
μυθικὸν ἀφέντας, εἰς τὸ διὰ τοῦ
λόγου φυσικὸν ἀνάγειν. αὐτόματα
μὲν γὰρ πάντα ἐφύετο εἰκότως. οὐ
γὰρ αὐτοῖγε κατεσκεύαζον οὐθέν,
διὰ τὸ 4 μήπω τὴν γεωργίαν ἔ-
χειν πῶ τέχνην, μήθ' ἑτέραν μη-
δεμίαν ἀπλῶς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
τοῦ· σχολὴν ἄγειν αἴτιον ἐγγίγνε-
το αὐτοῖς, καὶ τοῦ διάγειν ἄνευ
πόνων καὶ μερίμνης, ὅ εἰ δέ τι
τῶν γλαφυρωτάτων ἱατρῶν ἐπακο-
λουθῆσαι δεῖ διανοίᾳ, καὶ τοῦ
μὴ νοσεῖν. οὐδὲν γὰρ εἰς ὑγίειαν
αὐτῶν μείζον παράγγελμα εὖροι τις
ἂν, ἢ τὸ μὴ ποιεῖν περιττώματα,
ῶν

Quae quidem explanans Dicaearchus
eiusmodi uitam Saturni temporibus fu-
isse ait. Si modo eam reuera extitis-
se, & non frustra ita fuisse celebratam
admittendum est: omiffique iis quae
fabulosa admodum sunt, res est ad na-
turalem considerationem reducenda.
Sponte enim meritō omnia nasceban-
tur: quia uidelicet ipsi nihil operaban-
tur, cum nondum neque agri colendi,
neque ullam aliam artem inuenissent.
Id quod in causa quoque erat, ut in
ocio degerent, absque ulla cura, at-
que laboribus ullis: & si elegantissimo-
rum medicorum sententiae adquiescen-
dum est, ut etiam non aegrotarent.
nullum enim eorum praeceptum est,
quod magis ad sanitatem faciat, quam
cum monent, dandam esse operam ut
quam paucissima fieri potest, excre-
men-

*ouri quis nescit secula Regis? Sunt autem illi
versus Hesiod: Oper: 116.*

ἑσθλὰ δὲ πάντα

Τοῖσιν ἔην. καρπὸν - - -

quae occurrebant etiam in fine superioris li-
bri. ubi ut inveneram reliqui, ac si integer
esset hexameter, licet metrum sibi non con-
suet, de quo Philosophus forte sollicitus non
fuit. *Hom:* id dicit

Ἄλλὰ τὰ γ' ἕσπερτα καὶ ἀνέροτα πάντα
φύονται

Odyf: I. 109. quae laudat *Diod: Sic: V, 2.*
ubi plures, qui his versibus utuntur, excitat
Wesseling: quibus addi potest *Strabo*, qui ea
respicit *L. XI. p. 346.* *Virg:* id dicit *Ipsa-*
que tellus, Omnia liberius nullo poscente
jerebat. I. Georg: 127. Nostra haec Hesiodi
habet etiam *Diod: V, 66.* *Plato* in *Polit: p.*
537. Ε καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον — αὐτο-
μάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. quo loco utitur

Euseb: P. E. p. 586. Tantum abest, ut a-
nimantia interfecerint aurei seculi homines,
quod Noster & centum alii significant, ut
contra antiquissimis illis temporibus homines
cum brutis versatos fuisse scribant. Vid: *Plato*
in *Polit: p. 538. A.* & ex illo *Euseb: P. E.*
p. 587. A. quo argumento Porphyrium usum
non fuisse miror.

4. Μήπω τὴν γεωργίαν ---] Immo vero μᾶτε
τὴν γεωργίαν. REISK. Pertinere posset ad lo-
quendi genus utroque in sermone frequens,
ut duo iunguntur substantiva, quorum alte-
rum adiectivi vim habet, de quibus multa
Viri Eruditi, quorum plurimos laudat *Alberti*
ad *Hesych:* in *Αἰγῶν.* sed simpliciter verti po-
test, quia nondum agriculturam habebant
artem. agricultura inter artes nondum erat
nota.

5. Εἰ δέ τι δέ.] Legendum τῇ δέ. REISK.

6

menta gignantur: a quibus profecto illi expurgata corpora perpetuo conferuabant: quippe cum neque ualidius natura corporis ſui, ſed imbecillius, neque amplius quam moderatum eſſet ob promptitudinem, immo minus plerumque ob penuriam, quam eſſet ſatis, alimentum ſumerent. Quin neque bella, neque ſeditiones inter ipſos erant: cum nullum praeſidium in medio propoſitum eiſmodi haberent, pro quo adipiſcendo ſuſcipere ullam contentionem quiſpiam uellet. ita ut ſumma totius eorum uitae nihil aliud eſſet, quam ocium, & quies a neceſſariis ſibi ſuppeditandis, ſanitas, pax amicitia. Vnde poſteris qui propterea quod maiora appetuiſſent, in multa mala inciderant, deſiderabilis huiusce-
modi uita merito apparuit. Victus autem tenuitatem nullius apparatus indigam primorum illorum hominum ſatis declarat, quod dictum poſtea fuit, ſatis quer-

ων διὰ παντὸς ἐκεῖνοι καθαρὰ τὰ σώματα ἐφύλαττον. οὔτε γὰρ τὴν τῆς φύσεως ἰσχυροτέραν τροφήν, ἀλλ' ἢς ἡ φύσις ἰσχυροτέρα, προσεφέροντο, οὔτε τὴν πλείω τῆς μετρίας διὰ τὴν ἐτοιμότητα, ἀλλ' ὥς τὰ πολλὰ, τὴν ἐλάττω τῆς ἰκανῆς, διὰ τὴν σπάνιν. ἀλλαμὴν οὐδὲ πόλεμοι αὐτοῖς ἦσαν, οὔδ' εἰς αἰσχροπραγίας ἀλλήλους. ὁ ἄθλον γὰρ οὐδὲν ἀξιολογον ἐν τῷ μέσῳ προκείμενον ὑπῆρχεν, ὑπὲρ ὅτου τις ἂν διαφορὰν τοσαύτην ἐνεξήσατο. ὥς τὸ κεφάλαιον εἶναι τοῦ βίου συνέβαινε σχολὴν, ἡ ῥαθυμίαν ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων, ὑγίειαν, εὐρίνην, φιλίαν. τοῖς δὲ ὑστέροις ἐπιεικέσι μεγάλων καὶ πολλοῖς
8 περιπίπτουσι κακοῖς, ποθεινὸς εἰκότως ἐκεῖνος ὁ βίος ἐγίγνετο. δηλοῖ δὲ τὸ λιτὸν τῶν πρώτων καὶ αὐτοσχέδιον τῆς τροφῆς, τὸ μεθύσερον ῥῆθ' ἐν, 9 ἄλλ' ἑστὸς, τοῦ

P p

τοῦ

6. Ἄθλον γὰρ — ἐν τῷ μέσῳ προκείμενον.] *Palmam in medio positam esse* dicit Terentius in Phormio prol. 17. ἄθλον προκείσθαι ſolemni locutione Noſter. *Aristot.* Polit. VII, 10. βέλτιον πᾶσι τοῖς δούλοις ἄθλον προκείσθαι. *Plotin.* Ennead. III. L. II. p. 25. ἄθλα ἀρετῆς πρόκειται. *Arriano* Civil. I. p. 645. & *Hom.* Iliad. X. 163. ἄθλον κείσθαι dicitur. Eodem modo ἁγῶν προκείσθαι, quod certatim inluſtrant interpret. *Epist.* ad Hebr. XII, 1. Eſt autem Graecis proverbiale quaſi κείσθαι ἐν μέσῳ, de rebus quae omnibus ſunt expoſitae. noſtro conpoſito utitur ea in re *Heliod.* L. IV. p. 169. καὶ τῶν ἐν μέσῳ τῷ βουλομένῳ προκείμενον.

7. Ῥαθυμίαν.] Honeſtam utique quietem hoc loco ſignificat, uti *ῥαθυμεῖν* apud *Polyb.* *animum quiete relaxare.* Vide *Suid.* in V. Alias fere eſt vitium animi rebus nihili dediti, uti ſupra vidimus.

8. Περιπίπτουσι κακοῖς.] Ita περιπίπτειν νόσῳ & ſimilia ſexcenties. Vide L. I, 18.

9. Ἄλλ' ἑστὸς.] Adſcriptum erat in margine *Cod. Lips.* τοῦτο εἰς παροιμίαν ἐπὶ τῶν ἀποκαρτερούντων μετῴθ' ἐν. mirifica interpretatio, aut ego non intelligo quo ſenſu auctor verbum ἀποκαρτερούντων accepit. *Reisk.* Πρῶτον ἀνέσχεον ἐκ τῶν φυτῶν τῆς γῆς ἡ δρυς, καὶ ταύτην ἡγάγησαν οἱ ἄνθρωποι τροφῆς βίου καὶ σωτηρίας δια-
140

τοῦ μεταβάλλοντος πρώτου, οἷα εἰκὸς, τοῦτο φθεγγαμένου. ¹⁰ ὕ-
 ξερον ὁ νομαδικὸς εἰσῆλθεν βί-
 ος, καθ' ὃν περιττοτέραν ἤδη
 κτήσιν προσπεριεβάλλοντο καὶ ζώ-
 ων ἤψαντο· κατανόησαντες ὅτι
 τὰ μὲν ἀσινῇ ἐτύγχανεν ὄντα,
 τὰ δὲ κακοῦργα καὶ χαλεπά·
 καὶ οὕτω δὴ τὰ μὲν ἐτιθάσ-
 σευσαν, τοῖς δὲ ἐπέθεντο. καὶ
 ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ συνει-
 σῆλθεν πόλεμος. καὶ ταῦτά φη-
 σιν οὕχ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ τὰ
 πολλὰ ἰσορίᾳ διεξελθόντες εἰρήκα-
 σιν. ἤδη γὰρ ἀξιόλογα κτήματα
 ἦν ¹¹ ὑπάρχοντα, οἱ μὲν ἐπὶ
 τὸ παρελῆσθαι φιλοτιμίαν ἐποιοῦν-
 τε, ἀθροίζεμενοί τε καὶ παρα-
 καλοῦντες ἀλλήλους, οἱ δ' ἐπὶ
 τὸ διαφυλάξαι. προϊόντος δὲ κατὰ
 μικρὸν οὕτω τοῦ χρόνου, κατα-
 νοοῦντες ¹² αἰετῶν χρησίμων εἶ-
 ναι δοκούντων, ¹³ εἰς τὸ τρίτον

τε

quercus. cum ille qui primus par-
 cae illius uitae mutationem est aggres-
 sus, dixisse id uerisimile sit. Simul
 autem cum eo uerbo pastoricia uita
 introducta est. in qua & superuacuas
 iam possessiones sibi comparabant, &
 animalibus quoque inferre manus coe-
 perunt. Cum enim alia ex ipsis inno-
 xia, alia agrestia & malefica esse ani-
 maduertissent, ad cicuranda alia ani-
 mum adiecerunt, alia uiolentia illa op-
 primere conati sunt. atque ita simul
 cum ea uita bellum quoque introdu-
 ctum est. atque haec, inquit, nos non
 dicimus, sed illi qui pleraque diligen-
 ti inquisitione persequuti sunt. Cum
 enim iam satis multae possessiones es-
 sent, alii collecti & alios mutuo inui-
 tantes sibi eas acquirere, alii sibi eas
 conferuare contendebant. Cumque i-
 ta paulatim processisset tempus, ac
 subinde quidnam uideretur esse utile,
 animaduenterent, in tertium uitae ge-
 nus

μὲν παρασχοῦσαν, apud Euseb. P. E. L. III.
 p. 86. D. sed vide quae diximus ad finem
 § 5. L. II.

10. Ὑξερον ὁ νομαδικὸς εἰς βίον.] Dicaear-
 chus apud Varronem de R. R. II, 1. Ex
 hac uita in secundam descendisse pastorici-
 am, e feris atque agrestibus, ut ex arbo-
 ribus ac virgultis decerpendo glandem, ar-
 butum, mora, pomaeque colligerent ad u-
 sum, sic ex animalibus, cum propter ean-
 dem utilitatem quae possent siluestria de-
 prebenderent, ac concluderent, & man-
 suerent.

11. ὑπάρχοντα οἱ μὲν ----] Valent. dedit
 καὶ οἱ μὲν. nisi abruptum sit loquendi genus,
 malim, quod Reiskio placebat, & οἱ μὲν ----
 Litera α facile a praecedenti abforberi potuit,
 uti millies factum. Paullo ante τὰ παλαιὰ ἰσορ.
 Cod. Lipsf. & Meerm. quod relictaneum non
 videtur.

12. Αἰετῶν χρησίμων.] Tl debet subintelli-
 gi, ut saepe, aut addi. posterius malebat
 Reiskius.

13. Εἰς τὸ τρίτον ----] Varro l. laud: Ter-
 tio demique gradu a uita pastorali ad a-
 griculuram descenderunt.

14.

nus agrorum colendorum tandem deueniunt. Atque haec ſunt, quae ueteribus Graecorum rebus commemorandis Dicaearchus refert, dum beatam antiquorum illorum uitam praedicat, cui quidem non minorem quam alia, abſtinentia quoque ab animatis perfectionem afferebat. Vnde bellum nullum in ea erat, cum omni iniuſtitia prorfus careret. Poſtea uero una cum animalium iniuſtitia & bellum & plus habendi inter ipſos contentio ſubintrauit. Qua de cauſa non ſatis demirari pro merito poſſum eorum impudentiam, qui abſtinentiam ab animalibus matrem iniuſtitiae appellare non uerentur: cum & hiſtoria & experientia una cum caede ipſorum & luxuriam & bellum & iniuſtitiam in uitam hominum inuaſiſſe manifeſte teſtentur.

§ 3. Id quod ſane poſtea cum animaduertiſſet Lycurgus Lacedaemonius, licet animalium eſus iam inualuiſſet, rempublicam tamen ſuam ita fertur inſtituiſſe, ut alimento ab animalibus petito quam minimum indigeret. Singulorum enim facultatis cenſum non
in

τε καὶ γεωργικὸν ἐνέπεσον εἶδος ταυτὶ μὲν Δικαίάρχου τὰ παλαιὰ τῶν Ἑλληνικῶν διεξίοντες, ¹⁴ μακάριον τε τὸν βίον ἀφηγουμένου τῶν παλαιωτάτων, ὃν οὐχ ἦττον τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἀποχὴ τῶν ἐμψύχων συνεπλήρου. διδόμενος οὐκ ἦν, ὥς ἂν ἀδικίας ἐξεληλαμένης. συνεισῆλθε δὲ ὕπερον καὶ πόλεμος, καὶ εἰς ἀλλήλους πλεονεξία ἅμα τῇ τῶν ζώων ἀδικίᾳ. ¹⁵ δὲ καὶ θαυμάζον τῶν τολμησάντων τὴν ἀποχὴν τῶν ζώων ἀδικίας μητέρα εἶπεῖν, τῆς ἰσορίας καὶ τῆς πείρας ἅμα τῷ φόνῳ αὐτῶν, τρυφὴν τε καὶ πόλεμον καὶ ἀδικίαν συνεισελθεῖν μηχανούσης.

§ 3. ¹ Διὸ δὴ καὶ ὕπερον Λυκοῦργον τὸν Λακεδαιμόνιον συνιδόντα, καίπερ κεκρατηκότος τοῦ γεύεσθαι ἐμψύχων, οὕτως τὴν πολιτείαν συντάξαι, ὥς ἤκιστα τῆς ἐκ τούτων τροφῆς δεῖσθαι. τὸν γὰρ κλῆρον ἐκάσων οὐκ ἐν ἀγέ-
P p 2 λαις

¹⁴ Μακάριον τε τὸν βίον —] Malim γε nam eſt iudicium Porphyrii de ſuperiori Dicaearchi expoſitione. *beatam ille quidem uerile uitam narrat*. In *Cod. Lipſ.* eſt ἀφηγουμένη. male illud quidem. ſed an ἀφηγούμενη voluit, ut ad ταυτὶ referatur. REISK.

¹⁵ Ὁ καὶ θαυμάζον.] Διὸ malebat *Abreſch*: uti viciffim pro διὸ δὴ καὶ — paullo poſt *Reiſk.* §, propter ſequens συνιδόντα. idem hoc loco θαυ-

μάζον. pro συνεισῆλθε paullo ante *Meerm.* συνήλθε. male.

¹ Διὸ δὴ καὶ &c.] Hinc uſque ad § 6. multa deſumſit Porphyrius ex Plutacho in Vit. Lycurg. a quo adiutus eram in locis corruptis emendandis. VALENT. Immo uſque ad illa δὲ συνιδόντων ἐπέε. § 5. Multa etiam horum habet *Plut.* alio in loco T. II. p. 226. & huc ſpectant, quae ibid. p. 997. C. D. leguntur.

λαις βοῶν καὶ πρόβατων αἰγῶν-
 τε καὶ ἵππων ἢ χρημάτων περι-
 ουσία ἀφορίσαι, ἀλλ' ἐν γῆς
 κτήσει, φερούσης ἀποφορὰν ἀν-
 δρὶ ἐβδομήκοντα κριθῶν μεδίμνους,
 γυναικὶ δὲ δώδεκα, καὶ τῶν ὑ-
 γρῶν καρπῶν ἀναλόγως τὸ πλῆ-
 θος. ἀρκέσειν γὰρ ἔφετο τοσούτον
 τροφῆς πρὸς εὐεξίαν καὶ ὑγίαι-
 ναν ἱκανὴν, ἄλλου μηδενὸς ² δε-
 όμενος. ὅθεν καὶ φασὶν, ὡς ὕ-
 σερόν ποτε ³ χρόνῳ τὴν χώραν
 διερχόμενος ἐξ ἀποδημίας, ἄρτι
 τεθερισμένην ὁρῶν τὴν γῆν, καὶ
 τὰς ἄλωνας παραλλήλους καὶ ὁ-
 μαλεῖς, ἐμειδιάσέν τε καὶ εἶπε
 πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς Λα-
 κωνικῇ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀ-
 δελφῶν εἶναι, νεωστὶ νενεμημέ-
 νων. τοιγαροῦν ἐξῆν αὐτῷ τρυ-
 φὴν ἐξελάσαντι τῆς Σπάρτης, ἀ-
 κυρῶσαι πᾶν νόμισμα χρυσοῦ
 καὶ ἀργύρου, μόνῳ δὲ χρῆσθαι
 τῷ σιδήρῳ, καὶ τοῦτο ἀπὸ
⁴ πολλοῦ σαβμοῦ καὶ ὄγκου
 δύ-

in boum, aut ouium, aut caprarum,
 equorumue gregibus, aut pecuniarum af-
 fluentia, sed in agrorum possessione prae-
 scripserat, quae hordei modios uiro se-
 ptuaginta, mulieri duodecim prouentum
 ferret, liquidorum item fructuum co-
 piam pro eadem portione. Satis enim
 tantum alimentum & ad bonam corporis
 habitudinem, & ad sanitatem conseruan-
 dam esse, nullaue alia re extrinsecus
 indigere existimabat. Vnde etiam in-
 quunt, eum cum post diuturnam pere-
 grinationem per regionem pertransiret,
 ac nuper factam esse messem deprehen-
 disset, uideretque areas inter sese oppo-
 sitas, atque aequales, subrississe, atque
 ad amicos qui aderant, dixisse, totam La-
 coniam sibi uideri esse multorum fratrum
 qui nuper facultates inter se diuisissent.
 Quocirca cum ita luxum omnem e Spar-
 ta eiecisset, ei usum omnem nummi tam
 aurei quam argentei abrogare postea li-
 cuit, ac constituere, ut moneta ferrea
 tantummodo uterentur: atque ea eius-
 modi, quae sicut magno pondere & mole
 con-

2. Δέόμενος.] Hic videtur aliquid deesse. non enim persanatus videtur locus tamerli δεομένους legatur. REISK. *Plut.* habet δεησόμενοις, & sic correxerat *Valent.* sed δεόμενος ad Lycurgum pertinet, de quo statim quoque in singulari ὤντο, ubi *Plutarch.* ὄντο.

3. Χρόνῳ τὴν χώραν διερχ. *Lips.* χρόνον. idque voluit *Meerm.* qui dat χρόνου. sed is passim u & u. confundit. Sic paullo post ὄγκου pro ὄγκου

& saepe alibi. Apud *Plutarch.* in Lycurg: est διερχόμενος. Sed in Lac: Apoth: διερχόμενος. dein utroque in loco τοὺς σωροὺς pro τὴν γῆν. Male autem *Meerm.* τεθερισμένης.

4. Πολλοῦ σαβμοῦ καὶ ὄγκου —] Utebantur Spartani numis ferreis, βαρυσαβμοῖς καὶ δυσπαρ-
 μίσις, ut alio in loco apud *Plut.* dicitur T. I. p. 442. pro χρυσοῦ καὶ ἀργύρου *Plut.* χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν. Ex eodem rescribi debet, καὶ τοῦτο δ.
 5.

conſtaret, ita uim exiguam obtineret. ut decem minarum permutatio magnam admodum in domo apothecam requireret. Qua ex cauſa multa iniuriarum genera e Lacedaemone exterminata ſunt. Quis enim amplius uel furari uel largitiſe accipere, uel rapere ea uoluiffet, quae neque occultare facile erat, neque poſſidere glorioſum: ſi uero comminuta fuiſſent nullam utilitatem erant allatura? Simul cum his artes quoque inutiles eiectae ſunt, cum opera earum diſtrahi non ualerent. Ferrea enim moneta ad alios Graecos traduci non poterat, neque in precio ullo erat. Quare neque emere quicquam ex peregrinis & ſeplafiariis licebat: neque aduentitia ulla merces in

δύναμιν ὀλίγην ἔχοντι· ὥςτε δέκα μνῶν ἀμοιβὴν ἀποθήκης μεγάλης ἐν οἰκίᾳ δεῖσθαι, 5 καὶ γευσοῦ ἀγαγόντος. οὗ κυρωθέντος ἐξέπεσεν ἀδικημάτων γένη πολλὰ τῆς Λακεδαίμονος. τίς γὰρ ἢ κλέπτειν ἐμελλεν, ἢ δωροδοκεῖν, ἢ ἀποσσερεῖν, ἢ ἀρπάζειν, ὃ μήτε κατακρύψαι δυνατόν ἦν, μήτε κτῆσθαι ξηλωτὸν, ἀλλὰ μηδὲ ὁ κατακόψαι λυσιτελές; ἔμελλον δὲ καὶ τέχναι ἄχρηστοι ἐξελαθῆσεσθαι σὺν τούτοις, 7 διάθεσιν τῶν ἔργων οὐκ ἔχόντων. τὸ γὰρ σιδηροῦν ἀγώγιμον οὐκ ἦν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οὐδὲ εἶχε τιμὴν, καταγελῶμενον, ὥςτε οὐδὲ πρίασθαι τι τῶν ξενικῶν 8 καὶ ῥωπικῶν ὑπῆρχεν, οὐδὲ εἰσέπλει φόρτος ἐμ-

P p 3

πο-

5. Καὶ γευσοῦ ἀγαγόντος. —] Καὶ ζεύγους τοῦ ἀγαγόντος οὗ κυρ. REISK. Nihil ineptius quam id quod legitur, in quod tamen *codd.* conſpiciunt. *Fogeroni*: & *Mauffac.* ridicule de *gustu agente* interpretabantur. *Plutarch.* emendat Noſtrum, & hic viciffim illum: ibi eſt καὶ ζεύγους ἄγοντος, τοῦτου δ' ἐπιχυθέντος. Priora illa *Porpb.* ſunt reddenda. Tum uero legendum οὗ κυρωθέντος. ſic nulla litera inmutata ueram habemus auctoris manum. ſed & ultima illa vox reſtitui debet *Plut.* ubi editur ἐπιχυθέντος. *Xenoph.* de Rep. Lac. p. 682. D. id dicit πρῶτον μὲν γὰρ νόμισμα — καὶ γὰρ χώρας μεγάλης, καὶ ἀμείξης ἀγωγῆς δέοιτ' ἔν. paullo poſt, μήτε κατακτῆσθαι ξηλωτὸν *Plut.* & *Meerm.*

6. Κατακόψαι λυσιτελές.] Addit *Cbaeronenſ.* ὅξει γὰρ διαπύρου ſιδήρου τὸ σῶμα κατασβέσας ἀφείλετο τὴν εἰς τάλλα χρείαν καὶ δύναμιν, ἀδράνους καὶ δυſέργου γινόμενον. Inſcriptionem ferum recipere, aut cudi non poterat, ſi dum ignitum erat aceto tingeretur. hinc νόμισμα

διεφθαρμένου πυρὶ ſιδήρου dediffe *Lycurgus* dicitur *Plut.* T. I. p. 354. A. *Felician.* vertit, ſi uero comminuta fuiſſent. κόπτειν νόμισμα paſſim dicitur, non autem heic loci eſt *cudere* ſeu γράφειν, ſed plerumque uſurpatur in numismatibus maiorib; s, quibus pondus dabat pretium, qua de re *Sperling.* de num: non cuſ. cap. 28. Ea quae ſequuntur paulum diuerſo modo *Plut.* effert.

7. Διάθεσιν τῶν ἔργ. οὐκ ἔχ.] Verte, *operibus nullam venditionem habentibus*, id eſt, *operibus inuendibilibus exiſtentibus*. Ita de hoc loco *D'Orvill.* ad *Cbar.* III, 3. qui vocis uſum egregie adferit. Latiffime quippe patet, ut multi docuerunt. ſed nos hanc operam *Plutarcho* non addiximus.

8. Καὶ ῥωπικῶν ὑπ.] Adſcriptum erat hoc ſcholiolum *Cod. Lipſ.* ῥωπικῶν οὐδενὸς ἀξίαν. ῥωπος γὰρ ὁ παντοδαπὸς ἢ καὶ ὁ λεπτὸς φόρτος, ἀλλὰ καὶ μίγμα χρώματος. ἐξ οὗ καὶ ῥωποπώλης ὁ ταῦτα πιπράσκων. Similia legas apud *Laïd.* in Ῥῶπος & Ῥωπικός.

9-

πορικὸς εἰς τοὺς λιμένας, οὐδ' ἐπέβαινε τῆς Λακωνικῆς οὐ σοφίης λόγων, οὐ μάντις ἀγυρτικὸς, οὐχ ὅ ἐταιρῶν τροφεὺς, οὐ χρυσῶν τις, οὐ χαλκῶν καλλωπισμάτων δημιουργός, ἅτε δὴ νομισματος οὐκ ὄντος. ἀλλ' οὕτως ἀπερημωθεῖσα κατὰ μικρὸν ἢ τρυφῇ τῶν ζωπυρούντων καὶ τρεφόντων, αὐτὴ δὲ ἑαυτῆς ἐμαραίνετο· καὶ πλέον οὐδὲν ἦν τοῖς πολλὰ κεντημένοις, ὁδὸν οὐκ ἐχούσης εἰς μέσον τῆς εὐπορίας, ἀλλ' ἐγκατακοδομημένης καὶ ἀργούσης. διὸ καὶ τὰ πρόχειρα τῶν σκευῶν καὶ ἀναγκαῖα ταῦτα, κλιντήρες, καὶ δίφροι, καὶ τράπεζαι βέλτις παρ' αὐτοῖς ἐδημιουργεῖτο, καὶ κώθων, ὡς Φησὶ Κριτίας, Λακωνικὸς εὐδοκίμει μάλις πρὸς τὰς σρατείας. τὰ γὰρ ἀναγκαίως

πι-

in portus appellebat. Quin neque sophista & uenditor uerborum, neque uates ullus circulator, neque planus ac praestigiator in Laconiam ueniebat, neque quispiam alius qui uel aureorum uel argenteorum ornatuum opifex esset: propterea quod nummus in ea deerat, qui alibi esse usui posset. Atque ita luxuria fomentis & alimentis omnibus destituta ipsa ex sese ipsa contabescebat: nullaque amplior erat commoditas iis qui multa possedissent: cum diuitiarum copia nullum aditum haberet, qua prorumperet, sed defossa & ociosa omnino iaceret. Vnde suppellectilia ea quae in promptu sunt, & necessarium usum exhibent, cuiusmodi sunt triclinia, sellae, mensae optime apud ipsos fabrefiebant: & poculum item Laconicum, qui cothon dicebatur, ut inquit Critias, maxime in militiis erat accommodatum: quippe cum in

9. Ἐταιρῶν.] Ita restitui e *Plutarcho*. antea legebatur ἑταίρων. Pro χαλκῶν *ibid.* est ἀργυρῶν. Statim *Meerm.* οὐκ ὄντως. male.

10. Αὐτὴ δὲ ἑαυτῆς.] Pulcrius hoc, quam apud illum unde sumfit τρεφόντων αὐτὴν, δι' αὐτῆς ἐμάρ. *ibi* quippe diuitiarum cupido, ubi & usus, ut inquit *Iust.* II, 2. Pro κεντημένοις *Meerm.* κεντισμένοις.

11. Ἐγκατακοδομημένης.] Ἐγκατακοδομηθεῖσθαι dicitur aliqua via, cum interposito muro, vel alio quopiam impedimento ita obstruitur, ut ulterius procedi nequeat. *Reisk.* Defossa dedit *Felician.* parum recte. melius *Valent.* domo includeretur, si vocis indolem & originem spectes. Vide quae de illa aliisque huius generis conpositis notavit *Cel. Duker.* ad *Tibucyl.* III, 81.

12. Κλιντήρες.] Ita revocavi ex *Plutarcho*:

Lips. & Meerm. Cod. antea legebatur κλιντήρες. Mox *Lips.* καὶ τράπεζαι καὶ βέλτις, ubi καὶ respondere quidem potest *Latinorum vel.* apud auctorem tamen, unde haec, non legitur.

13. Κώθων ὡς Φησὶ Κριτίας.] Locum illum Critiae habemus apud *Albion.* XI, 10. qui nos docere potest, cuius modi illa pocula fuerint, quamque militi apta, qui cum saepe cogantur, aquam impuram bibere, primum commodum quod e cothonibus capiebant, erat τὸ μὴ λίαν κατὰδην εἶναι τὸ πόμα, alterum τὸ βόλοιον προσέπταν τοῖς ἔμβωσι, quae latius explicant, & quid ἔμβωνες in poculis fuerint ostendunt. *Cassaub.* ad illum l. & *Mourf.* *Misc.* Lac: I, 14. habent plura, quae haec illustrare possint.

14. Πινόμενα.] *Priones Edd.* πινόμενα, quod

c

in eo aquae quae necessario interdum bibebantur, uisuique erant abhorrendae, & colore facile occultarentur, & prominentibus labris ita retunderentur, ut turbidiore parte retrocedente, clarior ita ori bibentis occurreret. Atque horum quoque, ut inquit Plutarchus, legislator in causa fuit. Opifices siquidem inutilibus operibus omis- sis, in necessariis artificii excellentiam prae se ferebant.

§ 4. Cum uero magis adhuc luxum opprimere, & diuitiarum admirationem tollere constituisset, tertiam & pulcherrimam sodalitatum & coëpulationum institutionem introduxit, ut conuenientes in publicum locum communibus & constitutis opsoniis & cibis simul coenarent. non autem domi in lectis sumptuosius discumbentes ad mensas manibus structorum & coquorum apparatus sub tenebris ventri indulgerent: & perinde ac uoracia animalia sese ingurgitarent, & simul cum moribus corpora ipsa etiam corrumperent ad omnem cupiditatem & repletionem pro-

πινόμενα τῶν ὑδάτων καὶ δυσωπούν-
τα τὴν ὄψιν, ἀπεκρύπτετο τῇ
χρῶσι, καὶ τοῦ θολεροῦ προσκό-
πτοντος καὶ προσισχυομένου τοῖς ἰς
ἄμβωσι, καθαρώτερον ἐπλησίαζε
τῷ εἴματι τὸ πινόμενον. αἴτιος
δὲ καὶ τούτων ὁ νομοθέτης, ὡς
φησιν ὁ Πλούταρχος. ἀπηλλαγμέ-
νοι γὰρ οἱ δημιουργοὶ τῶν ἀχρή-
στων, ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἐπεδεί-
κνυντο τὴν καλλιτεχνίαν.

§ 4. Ἐτι δὲ μάλλον ἐπιθίσταται τῇ
τρυφῇ, καὶ τὸν ζῆλον ἀφελέσθαι
τοῦ πλούτου διανοηθεὶς, τὸ τρίτον
πολίτευμα καὶ κάλλιστον ἐπήγεν,
τὴν τῶν συσιτίων κατασκευὴν ὥς
δειπνεῖν μετ' ἀλλήλων συνιόντας
ἐπὶ κοινοῖς καὶ τεταγμένοις ὕψοις
καὶ σιτίοις, οἵκοι δὲ μὴ διαιτᾶ-
σθαι κατακλίναντας εἰς εὐωμνὰς πο-
λυτελεῖς καὶ τραπέζας, χερσὶν δη-
μιουργῶν καὶ μαγειρῶν, ὑπὸ σκό-
τος ὥςπερ ¹ ἀδηφάγα ζῶα, ² πε-
νομένους· καὶ διαφθείροντας ἅμα τοῖς
ἥθεσι τὰ σώματα, πρὸς πᾶσαν ἐ-
πιθυμίαν ἀνειμένα καὶ πλησμονὴν,
μα-

e *Plut.* iam correxerat *Valent.* nec secus *Lips.* & *Meerm. Cod.* Mox ille προσκρίπτον-
τος ἐντὸς καὶ.

15. Ἄμβωσι.] *Labris.* sed vide *Casaub.* in
Athen: *VALENT.*

1. Ἀδηφάγα ζῶα.] Ἀδηφάγα geminato δ.
REISK. Male edebatur antea ἀδηφάγια, quod
tamen ipsum in *Codd.* nonnullis apud *Plut.*
est. in scriptura passim variatur. V. *Alberti* ad

Hesych. & V. D. ad *Maerid.* Attic: p. 89.
Paullo ante διατᾶσθαι, ἢ τρωμὰς — ἐν χερσὶ
&c. *Plutarchus.*

2. Πενόμεους.] Vox haec sine dubio patro-
nos inveniet, nam quo se defendat habet. Cre-
diderim tamen verum esse Plutarchi πιανομένους,
quod substituerat *Valent.* Mox pro ἀνειμένα
prioribus *Editiones* & *Lips. Cod.* ἀνείματα.

3 μακρῶν μὲν ὕπνων, θερμῶν δὲ λουτρῶν, πολλῆς δὲ ἡσυχίας, καὶ τρόπον τινὰ 4 νοσηλίας καθεζομένης δεομένην· 5 μέγα μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἦν· μεῖζον δὲ τούτου τὸ τὸν πλοῦτον ἄζηλον, ὡς 6 Φησὶ Θεόφραστος, καὶ ἄπλουτον ἀπεργάσασθαι τῇ κοινότητι τῶν δείπνων καὶ τῇ περὶ τὴν δίκαιαν εὐτελείᾳ. χρῆσις γὰρ οὐκ ἦν, οὐδὲ ἀπόλαυσις, 7 οὐδὲ ὄψις ὅλως, ἢ ἐπίδειξις τῆς ὅλης παρασκευῆς, ἐπὶ τὸ αὐτὸ δεῖπνον τῷ πένητι τοῦ πλουσίου βαδίζοντος. ὥστε τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον, 8 Ἐν μόνῃ τῇ Σπάρτῃ βλέπεσθαι τυφλὸν ὄντα τὸν Πλούτον, καὶ κείμενον, ὥσπερ γραφὴν, ἄψυχον καὶ ἀκίνητον· οὐδὲ γὰρ οἴκοι προδειπνῶσαντας ἐξῆν βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσί-

τια

profusa: quippe cum repletio & longum fomnum, & calida balnea, & multam quietam, & quasi aegrotantium curationem postea requirat. Id quod magnum quidem etiam ipsum erat, sed longe maius illud fuit, quod, ut inquit Theophrastus, diuitias & inglorias & inopes coenarum communitate & uictus parsimonia reddiderit. Vfus enim earum nullus erat, neque frui ipsis quispam poterat: Quin neque aspectus, neque ostentatio ulla totius apparatus omnino esse poterat: cum ad eandem coenam & diues & pauper accederet. ut id quod proverbio uulgatum est, in sola Sparta conspiceretur caecus Plutus, & iacens quasi pictura inanimata & immobilis. Non enim licebat domi prius coenatos ac repletos ad coëpulationes

con-

3. Μακρῶν μὲν ὕπνων ----] Tales sunt de quibus ex Homero *Iulian:* in *Misop:* p. 342. D.

Λετράτε θερμὰ καὶ εὐνάς

ἀντὶ τῆς ὁσίας ἀποδεχόμενοι.

4. Νοσηλίας καθεζομένης δ.] *Plut:* νοσηλείας. solent multa huius generis vocabula per se non modo, sed simplex etiam ἰῶτα efferri, uti vidimus ad L. I. §. 14. Ex illo autem fidenter rescribo καθημερινῆς. nescio an praestet *Eiusdem* δεομένων. nostrum commode ad πλημονὴν refertur.

5. Μέγα μὲν οὖν καὶ ----] Οὖν omiserat *Canabr:* *Edit:* sed contra fidem reliquorum omnium. Pergit *Plut:* μεῖζον δὲ τὸ τὸν πλοῦτον ἄπλουτον, μᾶλλον δὲ ἄζηλον καὶ ἄπλουτον ἀπεργ.

6. Φησὶ Θεόφραστος.] *Meurs:* respici putabat ad Theophrast: libros περὶ πλούτου. alii libros περὶ βίων significari contendunt. *Fabric:* Bibl: Graec: III, 9, 17. libros περὶ νομοθεσιῶν, de quibus *Laërt.* V, 45. Haec adeo incerta,

ut ipsi viri illi praeclari sibi parum consent. *Menag:* ad *Diog.* V, 42. notat *Meursium* putasse respici libros περὶ βίων. sed ut *Idem* ad V, 47. scribit, respici ille putabat librum περὶ πλούτου. *Fabric:* l. l. p. 246. c. libris περὶ βίων, sed ibid. p. 251. ex iis περὶ νομοθεσιῶν petita videbantur. nihil ergo finio.

7. Ὀψις.] Ita recte est apud *Plutarch.* In *Victorii* Editione erat ὄψις, quod in sequentes fuit propagatum. Mox pro ὅλης apud *Eum.* πολλῆς & ταυτὸ, pro τὸ αὐτὸ.

8. Ἐν μόνῃ τῇ Σπάρτῃ ----] Non Sparta tantum Plutus caecus, sed apud alios etiam sic describitur. Vid *Spanhem:* ad *Artemorph:* Plut. 13. Platoni inter bona minora numeratur Plutus, non ille caecus, sed acutissime videns, si ducem prudentiam sequatur. De *Legib:* L. I. p. 773. C. quem locum excerpfit *Theodor:* Serm: de Dei provid: p. 567.

9.

conuenire: nam caeteri eos qui ſecum non bibebant, ac comedebant diligenter obſeruantes quaſi incontinentes utpote qui communem conuiſtum repudiarent, damnare conſueuerant. Vnde etiam Phiditia conuiuia ea nuncupabant: ſiue quia amicitiae mutuae ac benignitatis in cauſa eſſent, ut Φιδίτια quaſi Φιλίτια δ pro λ ſumpto dicta ſint, quaſi tu amicabilia poſſis interpretari: ſiue quia ad uilitatem & parſimoniam homines aſſuefaciebant, Φειδίτια quaſi parſimonialia appellata. Ire autem ſimul conſueuerant quindenarii & paulo his pauciores, aut plures: ferebatque unusquisque in ſingulos meſes farinae modium, uini choas octo, caſei libras quinque, ficuum heminas quinque ac praeter haec parum admodum etiam pecuniae ad opſonia comparanda.

§ 5. Merito igitur eorum qui ita tenuiter & temperanter coenarent filii quoque ad coëpulationes uentitabant, perinde atque ad ſcholam temperantiae deducti. Ibi enim & ciuiles ſermones

αυ-

τία 9 συμπεπληρωμένους, ἀλλ' ἐπιμελῆς οἱ λοιποὶ φυλάττοντες τὸν μὴ πίνοντα, μὴδὲ ἐσθιοντα μετ' αὐτῶν, ἐκάκιζον, ὡς ἀκρατῇ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν μαλθακιζόμενον δίαυταν. διὸ καὶ Φιδίτια προσηγόρευον ταῦτα. 10 Εἴτε ὡς Φιλίας καὶ Φιλοφροσύνης ὑπάρχοντα αἴτια, ἀντὶ τοῦ λάμβδαν τὸ δέλτα λαμβάνοντες, εἴτε ὡς πρὸς εὐτέλειαν καὶ Φειδῶ συνεβίζοντων. συνήρχοντο δὲ ἀνὰ πεντεκαίδεκα καὶ βραχεῖς τούτων ἐλάττους ἢ πλείους. ἔφερε δὲ ἑκάστος κατὰ μῆνα 11 τῶν συσσίτων ἀλφίτων μέδιμνον, οἶνου χόας ὀκτώ, τυροῦ πέντε μνᾶς, σύκων ἡμίμνεα πέντε, πρὸς δὲ τούτοις εἰς ὀψωνίαν μικρὸν τι καὶ κομιδὴ νομίσματος.

§ 5. Εἰκότως ἄρα οὕτω λιτῶς καὶ σωφρόνως δειπνοῦντων, καὶ οἱ παῖδες ἐφοίτων εἰς τὰ συσσίτια, ὥσπερ εἰς διδασκαλεῖα σωφροσύνης ἀγόμενοι, καὶ λόγων ἠκροῶντο πο-

Q q

λι-

9. Συμπεπληρωμένους.] *Plut:* πεπληρωμένους. & mox παραφυλάττοντες. Pro μαλθακιζόμενον *Meerm.* μαλθακίζοντα & τίβια pro Φιδίτια. *Plut:* ἀπομαλθακίζοντων. ſed quae ibi ſequuntur, Noſter in ſua rura non derivauit.

10. Εἴτε ὡς Φιλίας ---] Apud *Plut:* eſt εἴτε ὡς Φιλίας καὶ Φιλοφροσύνης ὑπάρχοντων. & aliam praeterea nominis rationem adducit. In *I. ipſ.* male Φιλοφροσύνης. Dein pro συνεβίζοντων legendum συνεβίζοντα. vulgatum inde ortum, quod apud *Plut:* praecederet ὑπαρχόν-

των, pro quo cum Noſter ſcripſiſſet ὑπαρχόντα αἴτια, nihilo minus *Plut:* συνεβίζοντων retineretur. *Idem* de in καὶ βραχὺ.

11. Τῶν συσσίτων.] Auſtor horum τῶν συσσίτων, ubi tamen alii συσσίτων, idque expreſſit interpreſ. unusquisque conuiuarum itaque in meſem haec conſerebat. adeoque non definitur, an uno tantum meſe, an ſingulis Phiditia haec celebrata fuerint. Conf: *Meurſ:* Miſc: Lac: I, 10. Mox μικρὸν τι κομ. corrigebat *Reiskius*, omiſſo καὶ. & ſic eſt apud *Plut.*

I.

λιτικῶν, καὶ ἡ παιδείας ἐλευθερίας
 ἑώρων, αὐτοὶ τε παίζειν ἠθίζοντο
 καὶ σκώπτειν ἄνευ βωμολοχίας,
 καὶ σκωπτούμενοι μὴ δυσχεραίνειν.
 σφόδρα γὰρ ἐδόκει καὶ τοῦτο Λα-
 κωνικὸν εἶναι, σκώμματος ἀνασχέ-
 σθαι, μὴ φέροντα δὲ, ἐξῆν πα-
 ραιτεῖσθαι· καὶ ὁ σκώπτων ἐπέπαυ-
 το. τοιαύτη μὲν ἡ τῶν Λακεδαιμο-
 νίων περὶ τὴν δίκαιαν λιτότης, καί-
 περ εἰς πλῆθος νενομοθετημένη. διδὼ
 καὶ ἀνδρικώτεροι, καὶ σωφρονέστε-
 ροι, ² καὶ τοῦ ὀρθοῦ μᾶλλον φρον-
 τίζοντες οἱ ἐκ ταύτης τῆς πολιτείας
 ἀναβαίνοντες παραδέδονται τῶν ἐκ
 τῶν ἄλλων, ³ διεφθαρμένων καὶ
 ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι· καὶ
 δῆλον ὡς τοιαύτη πολιτεία οἰκεῖον,
 τὸ τῆς ἀποχῆς τῆς παντελοῦς, ταῖς
 δὲ διεφθαρμέναις, τὸ τῆς βρώσε-
 ως. μεταβάντι δὲ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη,
 ὅσα εὐνομίας τε καὶ ἡμερότητας τῆς
 τε

audiebant & liberalem lufum conspicie-
 bant. ipsique & iocari & sales dicere
 absque scurrilitate affuescebant, &
 non indignari si huiuscemodi aliqua di-
 cendi acrimonia fuissent perstrikti. Nam
 false in se dictum tolerare ualde Laco-
 nicum esse uidebatur. Licebat tamen
 si quis id non ferebat, recusare, &
 alter a cauillo continuo desistebat. Ac
 Lacedaemoniorum quidem in uictu te-
 nuitas, licet ad populum fuisset institu-
 ta, huiusmodi erat. Vnde etiam for-
 tiores & temperantiores, & recti ma-
 gis studiosi fuisse memoriae proditi
 sunt, qui ex hac republica proficisce-
 bantur, quam qui ex aliis, quae tam
 animo quam corpore erant corruptae.
 Huic autem abstinentiam, caeteris lu-
 xuriam uictus fuisse peculiarem perspi-
 cuum est. Iam uero si ad alias quoque
 nationes transuerimus, apud quas iu-
 stitiae, & mansuetudinis, pietatisque
 er-

1. Παιδείας ἐλευθερίας.] Idem ille παιδευτὰς
 ἐλευθερίους. notum quid ἐλευθέρῳ παιδεῖται. non
 male alioqui *Valent.* παιδεῖται. Mox pro ἠθί-
 ζοντο *Plut.* εἠθίζον, sed nonnulli *codices* εἠθί-
 ζοντο. dein ibid. πέπαυτο, *codd.* tamen aliis
 ἐπέπαυτο, aliis πέπαυται praeferentibus. Ad
 vocem βωμολοχίας adscribitur in margine
Meerm. σκώμματος κολακεία γελωτοποιίας. εἴρη-
 ται δὲ ἀπὸ τοῦ λοχεῖν ἐν τοῖς βωμοῖς πρὸς τὸ
 ἀπὸ τῶν θυμάτων λαβεῖν.

2. Καὶ τοῦ ὀρθοῦ.] Nescio quid sibi velit i-
 stud ὀρθοῦ. Forsan legendum κοινῶν. *VALENT.*
 In *Cod. Lips.* est ὀρθοῦ. voluisse videtur ὀρθοῦ.
REISK. Ὄρθοῦ sine dubio volebat quoque
Meerm. qui dabat ὀρθοῦ. idque adeo verum,

ut, ne sterco istud diutius nares Tuas vulne-
 ret, ὄντον possessione eiecerim, nec fecissem,
 nisi *Felician:* etiam inuenisset id quod de-
 didimus. Apud *Hesych:* quidem in βωμβυβυλεύ-
 ματα est σὺν τῇ ὀνῶν ἀρτύειν, unde efficias con-
 dimenti genus fuisse. sed id, si vel scripturam
 ibi integram esse pertendas, huc non perti-
 net. Mox *Meerm.* vitiose μῆλον pro δῆλον.

3. Διεφθαρμένων καὶ ταῖς ψυχαῖς.] Supra L.
 III. § 24. e *Plutarcho* διεφθόρεναι τὸ φρενῶν
 καὶ τὸ λογίζεσθαι. Potuisset etiam accusativo
 uti, nam utroque modo Graecis construi so-
 let. Conf: V. D. ad illa *S. Pauli* I. ad
Timoth. VI. 5. διεφθαρμένοι τὸν νοῦν. & *Hor-*
reus *Observ.* ad *Herodot.* c. 9.

erga deos habita cura praecipua est, liquido perſpiciemus ad ſalutem ciuitatum & utilitatem facere, ut ſi non ad omnes, ad aliquos certe abſtinentiae praeceptum pertineat: qui pro ciuitate ſacrificia & reliquum cultum diis offerentes populi peccata expiarent. Sic ut enim in myſteriis qui a Veſta dicitur puer, exquiſite omnia quae mandata fuerint, agendo pro omnibus qui initiantur, numen placat: ita in gentibus & ciuitatibus idem faciunt ſacerdotes, dum pro omnibus ſacrificant, & religione ac pietate numen ad ſalutem ſuorum tuendam implorant. Sacerdotibus igitur, ſiue Graecorum, ſiue barbarorum morem ſpectes, aliis ut ab omnium animalium, aliis ut a quorundam eſu prorfus abſtineant, mandatum eſt.

At-

τε πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείας ⁴ ἐπεγράφη, φανερὸν ἔſαι, ὡς πρὸς τε ⁵ τὴν ſωτηρίαν τῶν πόλεων, καὶ τὸ συμφέρον αὐταῖς, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλὰ γοῦν εἰς τινὰς τὸ τῆς ἀποχῆς προſετέτακτο, ⁶ εἰ δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως θύοντες τοῖς θεοῖς καὶ θεραπεύοντες ⁷ ἀπεμειλίττοντο τὰς τῶν πολλῶν ἀμαρτίας. ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς μυσηρίοις ⁸ ὁ ἀφ' ἐſίας λεγόμενος παῖς, ἀντὶ πάντων τῶν μουμένων ἀπομειλίσσεται τὸ θεῖον, ἀκριβῶς δρῶν τὰ προſεταγμένα, τοῦτο κατὰ τὰ ἔθνη καὶ τὰς πόλεις οἱ ἱερεῖς δύνανται ἀντὶ πάντων θύοντες, καὶ τὸ θεῖον προſαγόμενοι διὰ τῆς εὐσεβείας εἰς τὴν ſφῶν κηδεμονίαν. τοῖς τοίνυν ἱερεῦſιν, τοῖς μὲν τῶν ζώων πάντων, τοῖς δὲ τινων πάντως προſέτακται ἀπέχεſθαι τῆς βορᾶς, ἀν-

Q q 2

τε

4. Ἐπεγράφη.] *Lipſ. Cod.* perperam ἀπεγράφη. ἐπιſτρέφειν τινος eſt *curam ſuam aliquo convertere*, rei alicuius rationem habere. *Anacr.* apud *Longin.* ſect. 31. οὐκέτι Θρηκίης ἐπιſτρέφεται, ubi vid. *Tollium.* Contrarium eſt ἀνεπιſτρέφειν, de quo *Clar: Boſſius Obſ. Crit.* c. 23.

5. Τὴν ſωτηρίαν.] Non video quid magnum interſit inter τὴν ſωτηρίαν & τὸ συμφέρον. ſolet vocabulum *ſωτηρία* in *codd.* miſtis exarari ſic, ut etiam in *Porphyriano* *Lipſienſi* eſt exaratum ἐρι. Ergone legendum eſt ὁσίαν & ad ſανκτιμονίαν ciuitatis, & ad reliqua eius emolumenta. *REISK.* Poſt πόλεων & in *Edd.* prioribus, & in *Cod. Lipſ.* erat ὄν, ſine dubio natum e praecedenti ſyllaba.

6. Εἰ δὲ ὑπὲρ τ. π.] *Cod. Lipſ.* εἰ δὲ ὑπ. τ. π.

quod merito probabant *Reiskius*, & per ſelicem coniecturam *Abreſchius.* nec ſecus *Meerm.*

7. Ἀπεμειλίττοντο.] Videtur Noſter amare hoc vocabulum. Saepius utitur ſupra *L. II, 43 & 44.*

8. Ὁ ἀφ' ἐſίας.] Potius lege ἀφ' ἐſίας, ut idem ſit, qui ἐπὶ βωμῷ apud *Eufeb:* Praepar. *L. III. c. 12.* *VALENT.* Ἀφ' ἐſίας bene habere videtur. ἀπὸ hic reſpondet Latino *a*, cum curam & miniſterium alicuius rei indicat, *a pedibus, a literis, ab argentea ſupelleſtile &c.* Paulo ante legendum eſt ὁſπερ. aut ſi ὅπερ ſervamus verſ. 31. addendum eſt δύνανται ad παῖς, & tum ἀπομειλιſσόμενος legendum, ſed prius eſt ſimplicius & brevius. *REISK.*

9.

τε 9 Ἑλληνικὸν ἔθος σκοπῆς, ἄντε βάρβαρον, καὶ μέντοι παρ' ἄλλοις ἄλλως. ὥστε τοὺς πανταχοῦ παραληφθέντας φαίνεσθαι πάντων ἀπεχομένους, εἴτις τοὺς πάντας ὡς ἓνα ὑπολάβοι. εἰ τοίνυν οἱ τῆς σωτηρίας 10 τῶν πόλεων προεσῶτες, καὶ 11 τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς πεπιςευμένοι, τῶν ζώων ἀπέχονται, πῶς ἂν τις τολμήσειεν, ὡς ἀσύμφορον ταῖς πόλεσι, τὴν ἀποχὴν αἰτιάσθαι;

§ 6. Τὰ γοῦν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους 1 ἱερέας Χαιρήμων ὁ Στωϊκὸς ἀφηγούμενος, εὖ καὶ φιλοσόφους 2 ὑπολήφθαί φησι παρ' Αἰγυπτί-
αις, ἐξηγεῖται ὡς τόπον μὲν ἐξελέξαντο ἐμφιλοσοφῆσαι τὰ ἱερά. πρὸς τε γὰρ τὴν ὅλην ὀρεξίν τῆς
θεω-

Atque id apud alios aliter: ut si omnes qui ubique sunt, quasi unum consideret quispiam, ab omnibus abstinerere omnes uideantur. Si igitur qui salutis multorum praesident, quibusque pietas omnis ac religio erga deos commissa est, ab esu animalium abstinent: quis impudens adeo est, ut huiusmodi abstinentiam quasi inutilem ciuitatibus damnare non uereatur?

§ 6. De sacerdotibus porro Aegyptiis scribens Chaeremon Stoicus, quas apud eos existimari etiam philosophos inquit, templa sibi ipsos refert elegisse, in quibus degerent, ac philosopharentur. Quippe cum & ad uniuersam contemplationis deorum appetitionem

co-

9. Ἑλληνικὸν ἔθος.] Malim ἔθους. REISK.

10. Τῶν πόλεων προεσῶτες.] Prorsus uti qui in sacris aliorum curam gerunt προϊστάμενοι in N. Test. & προεσῶτες antiquis Christianis, Praesidentes apud Tertull. dicuntur. Vid. Koriboli. ad Iust. M. Apol. I. p. 42. Felician: pro πόλεων legisse videtur πολλῶν.

11. Τὴν εὐσέβειαν — πεπιςευμένοι.] Loquendi formula & aliis & Nostro frequentata: vid. ad Vit. Ploin. c. 18. Fabric. Biblioth. Graec. L. IV. c. 26. Equis ignorat istud S. Paulli ad Roman. III, 2. ὅτι ἐπιεικέστατα τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, ubi exempla ὅσα κόνις ab interpretibus conductæ. Parmenion apud Diod. Sic: πεπιςευμένος τοὺς βασιλεῖς θεωροῦς dicitur. Consule Wesseling: ad L. XIX. c. 59.

1. ἱερέας Χαιρήμων ὁ Στωϊκὸς &c.] Legas haec etiam apud Hieron: II. Adv. Iovin. 13. Chaeremon Stoicus, vir eloquentissimus narrat de vita antiquorum Aegypti sacerdotum, quod omnibus vitae negotiis curis-

que pospositis, semper in templo fuerint, & rerum naturas causasque ac rationes siderum contemplati sint, nunquam mulieribus se miscuerint, nunquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem viderint &c. Sed de Chaeremone iudicia veterum admodum discrepant. Vid. ad finem §. 8. Philonem Iudaeum illa quae de Therapeutis disputat, sumxisse a Chaeremone, mutatis quibusdam ac sollerti artificio transpositis, e fragmine hoc colligebat Cel. Jablonski. Vid. Inlustr. La Crozi Thef. Epist. T. I. p. 180. De Sacerdotibus Aegyptiorum, & vitae instituto quod sectabantur, plura lege apud Herodot. L. II, 37.

2. ὑπολήφθαί — ἐξηγεῖται.] Cod. Lips. dat ὑπελήφθαί, quod merito praeoptabat Reiskius. idem iubet Meerm. dein ἐξηγεῖται, non ἐξηγεῖσθαι, ut antea edebatur, quem errorem & Fogeroll: & Valent. iam emendarent. codd. tamen nihil variant.

3.

cognatum eſſe uideretur, ut ad ſimulacra eorum affiderent: & id tum ſecuros ipſos redderet ex diuina ueneratione cum omnes quaſi ſacra quaedam animalia philoſophos honore proſequerentur: tum quietem ipſis afferret: utpote cum in celebritatibus tantummodo uerſandum cum aliquibus ipſis eſſet: reliquo uero fere tempore templorum aliis aditus non pateret: eo quod ad ea accedere aliter non poſſent, niſi caſte ſe geſſiſſent a multisque aliis abſtinuiſſent. Haec ſiquidem quaſi communis quaedam templorum Aegypti lex eſt. Omnibus autem hi opificiis, laboribusque humanis repudiatis totam uitam ſuam deorum & contemplationi & inſpectioni dedicauerunt: ex inſpectione enim honorem, tutelam, & timorem: ex contemplatione

θεωρίας 3 ſυγγενές ἦν παρὰ τοῖς ἐκείνων ἀφιδρύμασι διαιτᾶσθαι. παρείχεν τε αὐτοῖς ἀσφάλειαν μὲν ἐκ τοῦ θείου ſεβαſμοῦ, καθάπερ τινὰ ἱερὰ ζῶα, πάντων τιμώντων τοὺς φιλοſόφους. ἡρεμαίους δὲ εἶναι, ὅτε τῆς ἐπιμιξίας κατὰ τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἐορτὰς ſυντελουμένης μόνον. τὰ δὲ λοιπὸν, σχεδὸν ἀβάτων ὄντων τοῖς ἄλλοις τῶν ἱερῶν 4 ἀγνεύσαντας γὰρ ἔδει προεῖναι, καὶ πολλῶν ἀποſχομένους, καὶ τοῦτο, ὥςπερ κοινὸς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν θεſμός ἐſιν. ἀπειπάμενοι δὲ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἐργασίαν, καὶ πόρους ἀνθρωπίνους, 5 ἀπέδωκαν ὅλον τὸν βίον τῇ τῶν θεῶν 6 θεωρίᾳ καὶ θεάσει· διὰ μὲν ταύτης τό, τε τίμιον καὶ ἀσφαλές καὶ εὐσεβές ποριζόμενοι, δὲ

Q 9 3

δὲ

3. Συγγενές ἦν.] *Proprium erat.* Adſcripſerat D. & Abreſch: locum Aeſchyli Agam. 841. παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐς τὴν ſυγγενὲς τῷδε. Ἀφιδρύματα quae dixerint, vid. ad L. I. §. 35. Mox pro πανηγύρεις Meerm. πανηγύρεις.

4. Ἀγνεύσαντας γὰρ ἔδει &c.] Vides ſacerdotes illos ne quidem cum popularibus ſuis, niſi purgationes quasdam admiſiſſent, miſceri voluiſſe. Et ſic paullo poſt tradit, eos purificationum tempore, ne inquinarentur, ab amicorum, & ſacerdotum etiam non mundorum ſe ſocietate ſegregaviſſe. Mos hodie & olim frequentiffimus, ut & alii, & ſacerdotes in primis, cum exteris commercium non exerceant, & cives ab externorum congreſſu & conuiſtu cohibeant. Nihil hoc itaque mirum in Aegyptiis, qui gentes alias adeo contemnebant, & cum τοῖς ἑσπερίοις non niſi ra-

riffime verſari ac comedere ſolebant. videtur tale quid natura fere ipſa homini inſculpiſſe. Hinc ea quae apud Moſem Genef. XLIII, 32. leguntur inluſtrat, & efficit gentes ante legem datam immunditias aliquas, & proim purgationes ad eas ſolvendas in more iam habuiſſe Spencer: Leg. Rit. L. III: Diff. 3. De voce θεſμός dicitur infra.

5. Ἀπέδωκαν ὅλον τὸν βίον.] Velis forte ἐπέδωκαν, quod merito placebat Abreſchio. Sic βίον ἐπέδωκαν εἰς τῶν Ἑλλάδων ſωτηρίαν. Diad. Sic: L. XI, 11. ubi plura Weſſeling. Solent conpoſita haec ſaepe confundi. Vid. L. II, 30.

6. Θεωρία καὶ θεάσει.] Valent. corripbat θεάσει. Amicus Eruditus volebat γνώσει, ego vulgatum tueor. Differunt vocabula iſta, uti θεωρήσει. & θεάσεται, θεωρῶς & θεάτης, de qui-

δὲ τῆς θεωρίας, τὴν ἐπισήμην. δι' ἀμφοῖν δὲ ἄσκησιν ἡθῶν κεκρυμμένην τινὰ καὶ ἄρχαιοπρεπῆ. τὸ γὰρ ἀεὶ συνεῖναι τῇ ὁθεῖα γνώσει καὶ ἐπιπνοίᾳ, πάσης μὲν ἔξω τίθησι πλεονεξίας, ὅ κατὰστέλλει δὲ τὰ πάθη, διεγείρει δὲ πρὸς σύνεσιν τὸν βίον. λιτότητα δὲ ἐπετήδευσαν καὶ καταστολήν, ἐγκράτειάν τε καὶ καρτερίαν, τό, τε ἐν παντί δίκαιον καὶ ἀπλεονέκτητον. σεμνοὺς δὲ αὐτοὺς παρείχεε καὶ ὁ τὸ δυσεπίμικτον. οἷγε παρὰ μὲν αὐτὸν τῶν λεγομένων ἀγγειῶν τὸν καιρὸν, οὐδὲ τοῖς συγγενεσάτοις καὶ ὁμοφύλοις ἐπεμίγνυντο σχεδόν, οὐδὲ ἄλλων τῶν θεωρούμενοι, ὅτι μὴ

templatione scientiam: ex utrisque abditam quandam & quae priscam dignitatem deceret, morum exercitationem sibi comparabant. Nam semper in divina cognitione & afflatione uersari, ab omni auaritia & infolentia excludit, affectus reprimat, mentemque ad intelligentiam excitat. Parsimoniam item, uictusque tenuitatem, & continentiam, & tolerantiam exercebant, iustitiamque in omnibus & aequitatem. Venerabiles autem ex eo etiam reddebantur, quod parum admodum cum aliis uersarentur. nam in ipso castimoniae & purificationis tempore ne cum maxime quidem sibi cognatis, & confortibus fere consuefcebant: neque ab alio quopiam conspici-

quibus pulcre disputat Cel. *Valkenar*: Animadv: ad *Ammon*: L. II. c. 3.

7. Ἀρχαιοπρεπῆ.] Hanc quoque vocem ignorat copiosissimus sermonis Graeci thesaurus. Utitur etiam *Aeschyl.* in *Prometh.* v. 408.

8. Θεῖα γνώσει καὶ ἐπιπνοίᾳ.] Videtur ἐπιπνοία huic loco melius convenire. *considerationi*, *meditationi*. REISK. Potuerunt facillime confundi haec vocabula, uti apud *Anon.* I, 17. aliosque factum. Hic nihil demutem. Sic θεῶν ἐπιπνοία apud *Iamblich.* Myst. III, 9. θεῖας ἐπιπνοίας ibid. cap. 6. & 21. δαμωσίας ἐπιπνοίας cap. 7. Sacerdotes illi post rite ac legitime instituta quaedam sacrificia, persuasum habebant, se videre deum adflatumque eius excipere, vel sibi ab eo mysteria revelari: qua de re Cel. *Iablonski* *Panth.* Aegypt. L. V, 5, 12.

9. Κατὰστέλλει δὲ τὰ πάθη.] *Reprimat*, *sedat*. bene voce utitur, quae de tumultuantibus & seditiosis in primis adhibetur, unde κατὰστέλλομαι sunt *sedati*, *modesti*. Vide

Kyprian ad *Luc.* A. A. XX, 36. cui apud *S. Paull.* I ad *Timoth.* c. II, 9. καταστολή recte est *modestia* seu *cobibitio* in vestitu, gestibus, incessu aliisque rebus in sensus cadentibus, ubi plura de hac significatione: atque id apud Nostrum paullo post per καταστολήν (quam vocem ibi perperam omittit *Meerm.* *Cod.*) intelligo, non *vicius tenuitatem*, ut *Felic.* dedit. Ita Pythagoras se ornasse dicitur εὐκαθείᾳ ψυχῆς καὶ καταστολῇ σώματος apud *Iamblich.* in *Vit.* c. II. n. 10. de moribus etiam *Clem.* *Alex.* *Strom.* L. VI. p. 659. εἰς κατανύσκεισιν ἡδυν καὶ καταστολήν.

10. Τὸ δυσεπίμικτον.] Et haec vox Lexicorum diligentiam fugit. Praeter alios habemus apud *Sirach.* L. XI. p. 340. Νομάδες δυσεπίμικτοι τοῖς ἄλλοις. τὸ μὴ εὐεπίμικτον id dicitur *ibid.* p. 346. Dixi plura de adfinibus vocabulis ad L. III, 18.

11. Οὐδὲ ἄλλων θεωρούμενοι.] In *Cod. Lips.* est οὐδὲ ἄλλων θεωρούμενοι. Videtur Porphyrius dedisse οὐδὲ ἄλλως θεώμενοι vel θεωρούμενοι. hoc est, neque alia in conditione sese conspi-

ciebantur, niſi cum neceſſarii ſimul abſtinentium uſus requirerent: quippe cum penetralia impuris & impurgatis hominibus inacceſſa, & ad ſacrificandum ſancta incoherent. Reliquo omni tempore liberius una cum ſimilibus ſui degebant: cum caeteris uero religionis expertibus commercium nullum habebant. Semper autem prope deos, deorumque ſtatuas uel ferre aliquid, uel praefidere, uel conſtituere cum modestia & grauitate ſpectabantur. Idque non faſtus alicuius, ſed naturalis rationis indicium erat. Nam grauitatem uenerabilem etiam ex habitu ipſo prae ſe ferebant. Inceſſus enim erat moderatus, aſpectus ſedatus, ut

quan-

μὴ πρὸς τὰς ἀναγκαίαις ſυναγνεύουσι χρείας, ἢ ἀγνευτήρια τοῖς μὴ καθαριεύουſιν ἅδυντα καὶ πρὸς ἱερουργίας ἅγια κατανεμόμενοι τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, ἀπλούςτερον μὲν τοῖς ὁμοίοις ἐπεμύγνυντο· ¹² τῶν δὲ ἐξωτικῶν τῆς θρηſκειᾶς οὐδενὶ ſυνεβίουν· ¹³ ἐφαίνοντο δὲ αἰεὶ θεῶν, ἢ ἀγαλμάτων ἐγγύς, ἥτοι φέροντες, ἢ προηγούμενοι, ¹⁴ καὶ τάσσοντες μετὰ κόσμου τε καὶ ſεμνότητος· ὧν ἕκαστον οὐ τύφος ἦν, ἀλλὰ τινος ἐνδείξις φυſικοῦ λόγου. ¹⁵ τὸ δὲ ſεμνὸν καὶ τοῦ καταſτήματος ἑωρᾶτο. ¹⁶ πορεία τε γὰρ ἦν εὐτακτος, καὶ βλέμμα καθεſηκὸς ἐ-

πε-

ciendos dantes, quam aut apud --- Mox forte τοῖς ſυναγνεύουσι χρείας, ἢ πρὸς ἀγνευτήρια. REISK. Vere *Lipf. Cod.* οὐδὲ ἄλλων. *Meerm.* οὐδὲ ἄλλωντων. dictum ergo eſt pro ὑπ' ἄλλων τινῶν. Poſſet alias quoque οὐδὲ ἄλλον πῶ θεωρεῖμενοι, quod Amico placebat. Paulo poſt reſcribo etiam e *Lipf. & Meerm.* καθαρεύουσιν.

12. Τῶν δὲ ἐξωτικῶν.] Τοὺς ἐξωθεν vocant alii. οἱ ἐξω, proprie qui *extra domum degunt*, eodem loquendi genere *S. Paulo* ſunt, qui ad Eccleſiam Chriſti non pertinent, I ad Corinth. V, 12. ubi multa *Interpretes*.

13. Ἐφαίνοντο δὲ αἰεὶ &c.] Hi nempe ſacerdotes θεοσεβέες περιſσῶς μάλιſα πάντων ἀνθρώπων *Herod.* dicuntur L. II, 37. eaque ex cauſſa adſidui apud deorum imagines, quas aut geſtabant, aut ordine decore colloca-

Spanb. ad *Callim.* Hymn: in Pall. 3.

14. Καὶ τάσσοντες.] Forte ἢ καὶ τάσσοντες. facile ἢ excidit ob praecedens, in fine vocis προηγούμενοι. REISK.

15. Τὸ δὲ ſεμνὸν καὶ τοῦ καταſτήμ. ἑωρ.] *S. Paull.* ad Titum II, 3. ἐν καταſτήματι ἱεροπρατεῖς, cui e Noſtro lucem adſpergunt viri Docti. De Graccho *Plut.* T. I. p. 824. F. βλέμματι καὶ κινήματι πρᾶϋς καὶ καταſηματικῆς, prout uti Noſter τὸ καταſημα ſtatim exponit. De forma καὶ τοῦ vid. ad I, 15. ubi ea quae proprie ſeiungenda ſunt, paſſim connecti monui.

16. Πορεία εὐτακτος --- βλέμμα καθεſηκὸς.] Inceſſus quippe modeſtus & vultus compoſitus, τὸ ſεμνὸν τοῦ καταſτήματος efficiunt, quae de re *Casaub.* ad *Athen.* L. I, 18. Ut πρόſωπον ſύſτασις ἄνθρωπος εἰς γέλωτα, καὶ πρόβτης πορείας, καὶ καταſολὴ περιβολῆς laudatur *Plutarch.* in Pericle, T. I. p. 154. C. Eleganter vocat βλέμμα καθεſηκὸς, ut *Pſilo* de Vit. Contempl. p. 691. E. κατεſῶτι μὲν τῷ βλέμματι, καθεſῶſη δὲ τῇ Φωνῇ. Latinis *ſtans vultus* dicitur. *Sil. Ital. XV, 29. Stans vultus & ore Inceſſuque viro propior.* Ubi duo

πετηδεύετο, ¹⁷ ὡς ὅτε βουλευθεῖ-
εν μὴ σκαρδαμύττειν. ¹⁸ γέλως δὲ
σπάνιος, εἰ δέπου γένοιτο, μέ-
χρι μειδιάσεως. αἰ δὲ ¹⁹ ἐντὸς
τοῦ σχήματος χεῖρες. καὶ ²⁰ σύμ-
βολόν γε ἦν ἐκάσῳ τῆς τάξεως
ἐμφαντικόν, ἦν ἔλαχεν ἐν τοῖς ἱε-
ροῖς· πλείους γὰρ ἦσαν αἱ τάξεις.
²¹ δαίτα δὲ λιτὴ καὶ ἀφελής. ²²
οἶνου γὰρ οἱ μὲν οὐδ' ὅλως, οἱ δὲ

quandocunque uoluissent, oculis mini-
me niſtarentur: risus admodum rarus,
atque eiusmodi, ut non ultra uultus hi-
laritatem progredieretur: semper autem
intra indumentum manus contineban-
tur. Quin nota etiam erat singulis quae
ordinem ac statum cuiusque, plures e-
nim erant, significaret, quem in tem-
plis sortitus unusquisque fuerat. Victu
tenui ac simplici utebantur. Vini enim

2.

duo illa iungi etiam vides. Confer ibi V. D.
Graeci alias diverso sensu dicunt εἶσαι ὕμματα
& πρόσωπον, ut ostendit Cel. D'Orville: ad
Charit.: L. III, 9. & V, 3. qui Nostri in-
memor non fuit.

17. 'Ὡς ὅτε βουλευθεῖεν μὴ σκαρδαμύττειν.'
Ὡς ὅτε μὴ βουλ. μὴ σκαρδ. corrigebat *Abre-*
Jebius Noster. Est autem σκαρδαμύττειν, ἀ-
τανὲς διόλου βλέπειν καὶ τὸ βλέφαρον οὐ ποτε
ἐπιμύειν, ut dicam cum *Heliodor.*: L. III. p.
148. Ita *Synes.* in Calv. laud. p. 48. dicit
καὶ ἐν Αἰγύπτῳ θεραπευτὰς τοῦ θεοῦ μηδὲ τῶν
ἐπιβλεφαιδίων (qua voce augeri possunt H.
Steph. copiae) ἀνεχομένους τριχῶν. vocem no-
stram exponunt Lexicographi & Schol. *A-*
ristoph.: Equit. 292. Ubi quae de significatione
vocis ἀσκαρδαμυκτεῖν addit, belle conveniunt
Nostro in Vit. Pyth. 10. inde ἀσκαρδαμυκτὶ
βλέπειν *inconspicuentibus oculis intueri*, au-
daciae & fortitudinis signum, quod pulcre ex-
ponit *Benil.* ad *Horat.*: I. Od. 3, 18.

18. γέλως δὲ — μέχρι μειδιάσεως.] Uti
Isocrat.: vetabat εἶργειν γέλῳτα προπετῇ, ad
Demon. p. 5. μειδιῶν proprie de risu leni.
Vid. Cel. *Lenner.* Anim. ad Coluth. II, 4.
bene itaque opponitur τῇ γελῶν. Anaxagoram
μητὲ γελῶντά ποτε ὀφθῆναι, μητὲ μειδιῶντα di-
cit *Helian.*: V. H. VIII, 3. Vox μειδιάσεως,
quam absque ullo auctore in Lexicis occur-
rere scribit *Stephan.*: est apud *Polluc.*: VI, 199.

19. 'Ἐντὸς τοῦ σχήματος χεῖρες.] Et hoc
modestiae ac pudoris signum. Nec secus o-
lim apud Graecos & Romanos. Vid. *Casaub.*
ad *Diog. Laërt.*: p. 63. de Romanis *Senec.*
Contraw. V. 6. *Apud patres nostros, qui*

forensia stipendia auspicabantur, nefas
putabatur brachium extra togam exserere.
quae iam occupata video a V. D. ad *Val.*
Max. VI, 9. Ext. 1, 6.

20. Σύμβολόν γε ἦν — τῆς τάξεως &c.] De
Sacerdotibus Aegyptiorum *Diod. Sic.* I, 83.
μετὰ σημείων ἰδίων περιέρχονται τὰς πόλεις καὶ
τὴν χώραν. Illae τάξεις conponi possunt cum
sacerdotibus Hebraeorum, qui in plures clas-
ses seu familias erant descripti, de quibus
eadem voce utitur *S. Lucas* in Euang. I,
8, 9. quem locum adscripserat Clar. *Abresch.*

21. Δαίτα δὲ λιτὴ καὶ ἀφ.] Haec etiam
cum Iudaeorum institutis contendere possunt.
Vid. *Marsham.* Can. Chron. Sec. IX. Pro
ἀφελὲς *Moerm.* Cod. dat ἀσφαλὲς. parum
recte.

22. Οἶνου γὰρ οἱ μὲν οὐδ' ὅλως —] Uti Re-
gum, quorum plerique e sacerdotibus coo-
ptabantur, οἶνον τακτόν τι μέτρον apud *Diod.*
L. I, 70. quod e *Nostro* explicat *Wesseling*:
non vero Aegyptiis proprium ac peculiare
id fuit, sed omnibus Orientalium sacerdoti-
bus ac Philosophis commune ac familiare
vinum, tanquam in hominum perniciem pro-
latum, detestari, unde ea persuasio ad
alios etiam fluxit. Lege *Iablonski* Panth.
Aeg. II, 106. Hinc itaque Pythagoreorum
quibusdam χρῆσθαι δὲ καὶ οἶνον mos erat, aliis
& rigidioribus, μητὰ οἶνον ὅλως πίνειν, sic e-
nim bene conciliantur duo *Iamblichi* loca in
Vit. Pyth. num. 98. & 107. Nostri haec
cum praecepto *Pauli* 1 Tim. V, 23. con-
fert *Weissenius*, & cum lege divina *Levit.*
X, 9. Incomp. *Grotii*s.

23.

alii nihil omnino, alii pauciſſimum adhibebant, ob neruorum laeſionem quam inferret, capitisque repletionem, quae contemplationi eſſet impedimento: tum quia Venereorum appetitiones incitaret. Vnde etiam in caeteris aſſumendis caute admodum ſe gerebant: panem enim in caſtimoniis nunquam guſtabant, quando uero abſtinentiae tempus non erat, cum hyſſopo contuſum edere conſueuerant: hyſſopum enim uim eius maiori ex parte obtundere aiebant. Oleo plerumque omnes, plerique autem ſemper abſtinebant: quod ſi quiſpiam cum oleribus eo aliquando utebatur, id admodum paucum adhibebat, quantum tantummodo ſenſum mitigare aliquantulum poſſet.

§ 7. Ea porro quae extra Aegyptum naſcebantur eſculenta & potulenta, attingere ipſis fas non erat: atque ita multum luxui locum excluſum habebant.

ab

ὀλίγιστα ἐγεύοντο, ²³ νεύρων αἰτιώμενοι βλάβας, καὶ πλήρωσιν κεφαλῆς, ἐμπόδιον εἰς εὐρεσιν ἀφροδισίων τε ἔφασαν αὐτὸν ὀρέξεις ἐπιφέρειν. ταύτῃ δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβῶς εἶχον. ²⁴ ἄρτοις μὲν οὐδὲ ὅλως ἐν ταῖς ἀγνεύαις χρώμενοι, εἰ δὲ ποτε μὴ ἀγνεύοιεν, ²⁵ σὺν ὑσσώπῳ κόπτοντες ἡσθιοκ. τὸ πολὺ γὰρ αὐτοῦ τῆς δυνάμεως καθαιρεῖν ἔφασαν τὸν ὑσσώπον. ἐλαίου δ' ἀπείχοντο μὲν ὡς τὸ πολὺ, οἱ πλείοσι δὲ, καὶ παντελῶς, εἰ δὲ που μετὰ λαχάνων χρήσαιντο, παντελῶς ὀλίγω, καὶ ὅσον παρηγορῆσαι τὴν αἴσθησιν.

§ 7. Τῶν μὲν οὖν ἐκτὸς Αἰγύπτου γιγνομένων βρωμάτων τε καὶ ποτῶν οὐ θέμις ἦν ἀπτεσθαι. πολὺς τις οὕτως τρυφῆς ἀπεκένεισθαι

R r

τὸ-

23. Νεύρων αἰτ. — καὶ πλήρωσιν κεφ.] Καὶ πῆρσιν malebat Vir Clar. non audeo accedere *Hieron. II. Adv. Iovin.* 13. ubi paſſim Noſtrum exprimit, *carnibus & vino ſemper abſtinuerint, propter tenuitatem ſenſus & vertiginem capitis, quam ex parvo cibo patiebantur, & maxime propter appetitus libidinis, qui ex his cibis, & ex hac poſitione naſcuntur &c.*

24. "Ἀρτοις μὲν οὐδὲ ---] Et cum in caſto eſſent, & in omni graviore luſtu mos erat Aegyptiis frumento aliisque abſtinere. Vid. *Weſſeling: ad Diod. Sic. L. I. c. 72.*

25. Σὺν ὑσσώπῳ κόπτοντες.] Calida quippe haec herba, nec languenti ſtomacho inutilis, unde veteres aquam hyſſopo maceratam bibebant. Vide *Cauſaub: ad Aſhen: IV, 14.*

eaque veteres, & Aegyptios in primis, inter cibum fuiſſe uſos ſaepe V. D. eſt obſervatum. V. *Brucker: Hiſt. Phil. T. II. p. 782.* Hi nempe ideo praefertim panem cum hyſſopo concuſum comedebant, quia herbae illi vim mundatricem tribuebant, idque cum Hebraeorum inſtitutis, apud quos hyſſopi uſus in purificationibus, contendit *Marſham: Can: Chron: Sec: IX. & Spencer: Leg: Rit: L. II, 15.* eius modi panis ὀξῶδης, cui hyſſopus commixta erat, forte ſignificatur in vexato *Polluc: loco VI, 73.* ubi Aegyptiorum ἄρτους εἰς ὃν ἀνημεγμένους memorat. Conſ: *Marſham: Sec. XVI. De Therapeutis ſimiliter Philo Vit. Cont. p. 692. B. σιτεύονται δὲ πολυτελῶς οὐδὲν, ἀλλὰ ἄρτον εὐτελῆ, καὶ ὃ-*

τόπος. ¹ τῶν δὲ κατ' αὐτὴν τὴν Αἴ-
γυπτον, ἰχθύων τε ἀπείχοντο πάν-
των, καὶ τετραπόδων, ² ὅσα μύ-
νυχαι ἢ πολυσχιδῆ ἢ μὴ κερασφό-
ρα· πτηνῶν δὲ, ὅσα σαρκοφάγα·
πολλοὶ δὲ καθάπαξ τῶν ἐμψύχων
καὶ ἐν γὰρ ταῖς ἀγνείαις ἅπαντες,
ὁπότε ³ μὴ δ' ὧν προσίεντο. καὶ
μέντοι καὶ τῶν ἄλλων ⁴ οὐκ ἀσυ-
κοφάντητον ἐποιοῦντο παραίτησιν·
οἶον τῶν ⁵ βοῶν τὰς θηλείας πα-
ρῆτοῦντο, τῶν δ' ⁶ ἀρρένων ὅσα δί-
δυ-

ab omnibus uero qui in Aegypto erant
piscēs, abstinebant, ab omnibus item qua-
drupedibus, quae solipeda, aut multifida,
aut non cornuta essent: a uolucris eti-
am quae carnibus uescerentur. Multi
quoque ab omnibus prorsus animalibus,
& in purificationibus omnes abstine-
bant: quippe cum ne oua quidem tunc ul-
la sibi esse edenda censerent. Quin etiam
aliorum quoque multa obseruatio apud
ipsum erat. Foeminas enim ex bobus in
esu repudiabant: mares quoque si erant
ge-

ἕψων ἄλλες, οὓς οἱ ἑβροδιαίτατοι παραβούσιν ἰσ-
τάτω. Acceperunt illi ab Aegyptiis.

1. Τῶν δὲ κατ' αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον. ἰχθ. ἀπ.]
Antea quidem Aegyptios omnes piscibus usos
fuisse, largam eorum copiam subministrante
fluvio, colligas e *Diod. Sic. I, 43.* postea
vero alii aliis abstinerunt. οἱ δὲ ἱερεῖς ἀπέ-
χονται πάντων, ut dicit *Plut. T. II. p. 353.*
C. Conf. *Julian. Orat. V. p. 176.* & *Clem. Alex. VII. p. 718.* D. qui in causas etiam
inquirunt, quare vel perpetuo, vel saltem ἐν
ταῖς ἀγνείαις iis esset abstinendum. qua de re
etiam V. D. ad *Hor. Ap. L. I. c. 15.* Hinc itaque
derivatum in Pythagoreos. V. *Athen. VII, 16.* & *Plut. Sympot. Quaest. 8.* Dissentire
paene videtur *Iamblich. in V. Pyth. n. 98.*
cui θαλασσίον ἕψων σπανίως χρῆσθαι dicuntur.
ubi vel rescribendum cum *Kuster* θαλασσίους
ἕψους, vel potius cum *Erud. Kosnio* ad
Gregor. Pard. de Dial. p. 122. θαλασσίον
ζῶον (voce illa huc transposita) ἕψων σ. χ.
nisi χρῆσθαι ἕψων dictum sit, uti ἐσθίσιν κρεῶν,
πίνειν εἶνου & similia, sed *Iamblich.* eo mo-
do uti non solet. Prius itaque vel ad rigi-
diores pertinet, vel significat, non omni
piscium genere usos fuisse, uti ἀπέχεσθαι σχε-
δὸν θαλασσίον συμπάντων praecipit *Philoso-
phus* apud *Nosstr. Vit. Pyth. 45.* eodem mo-
do *Pythagoras θαλαττίους σπανίως* usus dici-
tur *Diog. Laërt. VII, 19.* qui ibidem *Segm.*
34. praecipit τῶν ἰχθύων μὴ ἅπασθαι ἕσοι ἱερεῖ.
Iaullo ante πάλυς τί τις corrigebat *Abresch.*

pro οὗτως *Lips. & Meerm. Cod. οὗτος.*

2. Ὅσα μύνυχα ἢ πολυσχι.] Id Hebraeis et-
iam vetitum dicit infra § 14. nota est lex
Levit. XI. utriusque gentis adfinia illa in-
stituta *Huet. D. E. IV, II, 1.* alique multi-
dum notarunt. De Iudaeis & Aegyptiis
certis animantibus religionis causa abstin-
entibus, sed in iis eligendis ac repudiandis
dissimiles tamen mores legesque observanti-
bus, erudite differit *Spencer. Leg. Rit. I, 5.*
Veteres Theologi haec quo modo explicant,
lege apud *Coteler. ad Barnab. Epist. T. I. P. Apost. p. 36.*

3. Μὴ δ' ὧν προσίεντο.] Similia de sacer-
dote summo Iudaeorum Magistri narrant. Vid.
Spencer. Leg. Rit. III, 5.

4. Οὐκ ἀσυκοφάντητον ἐ. π.] Vellem illud
οὐκ deletum. VALENT. οὐκ ἐσ. π. appellat
Aegyptiacorum sacerdotum in delectu victi-
marum & religionum severitate superbiam,
quae intemperantiae & malitiae nota liberari
vix queat, qua vel illa reprobabant ipsa, quae
alius nemo vitii unquam notasset. Et in re-
ligione sycophantas agebant, etiam sancta
quaeque & innoxia carpentes atque damnan-
tes, seu voluntatis, seu iudicii quodam er-
rore, quemadmodum calumniatores viros
quosque sanctissimos & integerrimos frivolis
& indignis criminationibus vexant. REISK.

5. Βοῶν τὰς θηλείας.] Vid. ad L. II. § 11.

6. Ἀρρένων ὅσα δίδυμα —] Neque haec Iu-
dae-

gemelli, ſi maculoſi, ſi diuerſi coloris, ſi uarii forma, ſi domiti iam eſſent, utpote qui conſecrati iam eſſent laboribus, ſimilesque iis quae honorarentur: ſi quacunque alia effigie quicquam repraeſentarent: ſi altero oculo eſſent praediti: ſi ad humanam ſimilitudinem tenderent. Innumerabiles aliae obſervationes ſunt, quae ad eorum artem ſpectant, qui

δυμα, ἢ κατάσπιλα, ἢ ἐτερόχρσα, ἢ παραλλάσσοντα τῇ μορφῇ, ἢ δεδαμασμένα (ὡς ἤδη καθωσιωμένα τοῖς πόνοις) καὶ 7 τιμωμένοις ἐμφερῇ, ἢ 8 καθ' ὄντιν οἶον ἀπεικασμὸν ἐξείη, ἢ 9 ἐτερόφθαλμα, ἢ πρὸς ἀνθρωπείαν ἐμφέρεϊαν νεύοντα. μυρίαί δ' ἄλλαι 10 παρατηρήσεις, 11 καὶ τῆς περὶ αὐτὰ τέχνης τῶν καλουμένων 12 μο-
μο- R 1 2 σχο-

daeorum ritibus adeo diſſimilia. Rem, ſed ἀποδοῖκε δουλεύοντες, excuſſerunt *Marſham*: Can: Chron: Sec: IX. & *Spencer*: Leg: Rit: I, 5.

7. Τιμωμένοις ἐμφερῇ.] Καὶ ἰτιμωμένοις. ſimilia illis quae iam dehoneſtata & ad ignominiam ſervitutis depreſſa eſſent, honore gloriaque ſua primigenia privata. REISK. *Valent.* locum hunc, ceu ſuſpectum, aſterisco notaverat. Intelligo bruta iſta animantia, quae in ſeptis ſacris alebantur, quibus maior utique honos, quam ceteris praeſtabatur. Ea paſſim ſic vocantur *Plutarch*: T. II. p. 359. & aliis.

8. Καθ' ὄντ. δ. ἐξείη.] Forſan ſic legi poſſunt illa verba ἀ καθ' ὄντιν οἶον ἀπεικ. εἰξείη. VALENT. Non expedit. Cogitavi aliquando ἐξείη τῆς συνβολῆς, vel ἐξείη τοῦ συνόλου. exceſſerit e conſuetudine, reſceſſerit a conſueto naturae modo: ſed ipſe multum huic coniecturae non tribuam. Num ἐξείη ſimplex quondam uſurpatum eſt pro integro ἐξείη. τοῦ συνόλου pro certo non auſim affirmare, ſed paene videtur. REISK. Utique morboſa haec ſunt. vulnere variis remediis ſuccurri poteſt, ſed quis reſtitutae integritatis fidei uſor erit? δεῖξείη reſingit *T. Galeus* ad *Iamblich*: Myſt: p. 278. Clar: *Abreſch*: ἐξείη. *Hefych*: Ἐξείη, περιφοί, ἐκπεπείη. Senſum eſt, οἶον ſcilicet εἶη — ἐξείη. Erat cui ἀεικῇ blandiebatur, quod propter praecedens ἀπεικασμὸν haud probo. Quid ſi εἶη pro ἐξείη legatur, quod ſane remedium lene eſt, & ſenſum ſupplet, qui alias eodem illo verbo

ſuppleri debet. Dicit ergo abſtinuiſſe eos omnibus illis animalibus quae honoratis erant ſimilia, vel cuiuſcunque rei quaſi imagines eſſent. Puta Deorum vel virtutum, quarum ſymbola eſſe ſolebant. Poſſet quoque ἢ delecto, referri ad illa quae praecelſerant, τιμωμένοις ἐμφερῇ καθ' &c. Vocem ἀπεικασμὸν Lexica ignorant. *Ἀπεικασματα Hefych*: exponit διεικνύματα. Ζῶν ἀπεικασματα Deos Aegyptiorum, ut videtur, adpellat *Auſt.* Libr. Sapient. XIII, 10. Saepius haec vox apud Platonem.

9. Ἐτερόφθαλμα.] Viſtimas oculis captas, aut maculoſas, immolare Hebraeis aeque atque Aegyptiis vetitum, ut docet *Huet*: Dem. Eu. IV, 11, 1. non crediderim ἐτερόφθαλμα variis oculis hoc loco verti debere, uti viſum eſt Clar: *Viro* ad *Charit*: VII, 5. licet hanc ſignificationem voci ineſſe doceat. *Moer*: Attic. ἐτερόφθαλμον, Ἀττικῶς. μονόφθαλμον. Ἑλληνικῶς. ubi conſer V. D.

10. Παρατηρήσεις.] Bene hac voce utitur, ſunt enim παρατηρήσεις proprie ſollicitae & attentae obſervationes, uti παρατηροῦντες ſupra III, 5. & 10. ἀκριβῶς τὴν παρατήρησιν ποιῆσαι id dicit *Plut.* T. II. p. 363. B. vim vocis egregie adſeruit Doſſiſt. *Kypkian* ad *Luc.* Euang. XVII, 20. penultima ſyllaba excidit in *Cod. Meerm.*

11. Καὶ τῆς περὶ —.] Καὶ delendum videtur & paullo poſt προάγουσαι. nam redit ad παρατηρήσεις. REISK.

12. Μοσχοφάγιων ἔχον —.] Male *Meerm.* μοσχοφάγιων. Aegyptii vitulis, μόσχους, in ſa-

σχοσφραγισῶν, ἄχρι συντάξεων
προάγουσα βιβλιακῶν. περιεργότερον
δ' ἔτι περὶ τὰ πτηνὰ, ¹³ οἷον
τρυγὼνα μὴ ἐσθίειν· ἰέραξ γὰρ, ἔ-
φασαν, πολλαχῇ τὸ ζῶον συλλα-
βῶν ἀφίησιν, μισθὸν ¹⁴ ἀποδιδούς
μίξεως σωτηρίαν· ὥς οὖν μὴ λάθοιεν
τοιούτῳ περιπεσόντες, ἅπαν αὐ-
τῶν ¹⁵ περιίτταντο τὸ γένος. κοιναὶ
μὲν δὴ θρησκείαι τινες αὗται, κα-
τὰ γένη δὲ τῶν ἱερέων διάφοροι,
καὶ οἰκεῖαι καθ' ἕκασον θεόν. αἱ δὲ
ἀρχαῖαι ¹⁶ πάντων ἐκαθάρευον· ¹⁷ ὁ
δὲ

μοσχοφραγισαί, id est vitularii, seu vi-
tulorum obsignatores appellantur: quae
ad librorum usque compositiones pro-
cesserunt. Id quod curiosius etiam circa
volucres faciunt. Nam turturem, ut uer-
bi causa hoc referam, sibi non esse come-
dendam putant. accipitrem enim aiunt
saepe ubi eam auem comprehenderit, in-
columem dimittere, pro mercēde con-
cubitus salute condonata. ne igitur in e-
iusmodi aliquam ex ipsis incidant, sibi to-
to earum genere interdicendum censue-
runt. Ac communes quidem cultus non-
nul-

sacris utebantur, quibus certo ritu obsignan-
dis sacerdotes adhibebantur, quos inde μο-
σχοσφραγισαῖς adpellant, scientia ipsa μοσχο-
σφραγιστική vocatur. Vid. *Wesseling*: ad *Diod.*
Sic: I, 70. & quae diximus ad L. II, 55.
προάγουσα proferibere non aulim. Nempe πα-
ρατήρησις τῆς τεχν. τ. κ. μ. ut alia in re su-
pra III, 25.

13. Οἷον τρυγὼνα μὴ ἐσθίειν.] Qui aliis inter
mensae delicias, ut ex *Plaut.* *Mostell.* I, 1,
43. & *Aibon.* IV, 1. liquet. Tartaros tamen
aliasque gentes eorum usum abominari lexi-
mus. Aegyptii e superstitione impuritatis su-
spicione a mensis & altaribus abigebant, ut
scribit *Spencer.* *Leg. Rit.* I, 5, 3. Noster a-
liam rei causam adsignat, ne in turturem
ab accipitre, sacro sibi alite, dimissum, sic-
uti ungues eorum aliquando evadere so-
lent, forte inciderent, ut explicat V. *Al-*
drouand. *Ornithol.* L. XV, 10. p. 245. quod
didici e *Dissert. Slichieri* de Turtur. nam li-
ber ille ad manum non est. Sed causam qua
re turturem dimittat accipiter Porphyr. pro-
pius significat.

14. Ἀποδιδούς μίξεως σωτηρίαν.] Subeunt a-
nimū illa *Flacci* *Epod.* XVI, 31.

Mirus amor! iuvat ut tigres subsidere
cervois,

Adulescentur & columba miluū.

Μίξες, μίγνεται, μίγνεται & similia de coitu

admodum sunt frequentia, nec tantum de viro
qui cum muliere rem habet, ut *M. Thomas*
putabat, sed & de muliere quae cum viro,
scriptoribus etiam Ἀττικαῖστας verbum istud
adhibetur, ut ad *Thom.* recte *Bossio* animad-
versum. Priori tamen modo plerumque inve-
nias. Latinorum *miscere* notissimum est. lo-
quuntur eodem modo orientis populi & alii,
apud plerasque enim gentes, natura duce, vox
illum usum induit. Turturum ceteroquin cas-
sitas est pervulgata, marem unum habere,
neque alterum admittere, tradunt naturae
curiosi. Vid. *Bocbart.* *Hieroz.* II, I, 4.

15. Περιίτταντο.] *Vitant, cavent.* vim po-
testatemque verbi praeclare adferit *D'Orvill.*
ad *Charit.* I, 13. multa etiam habent V. D.
ad illustrandum *Paull.* II ad *Timoth.* II, 16.
Mox δὲ post γένη deest in *Meerm.*

16. Πάντων ἐκαθάρευον.] Locus bene ha-
bet. Sententia est quamquam diversae pro
locorum diversitate religiones erant, omnes
tamen, qui ubique locorum essent, sacer-
dotes, cum suas ἁγνείας seu castimonias a-
gerent, tum ἐκαθάρευον, quod καθαρεύειν quid
fuerit, paulo post exponit. *REISK.* Optime.
Valent. sinistro consilio πάντων mutarat in
πάντας, idque textui ipsi, contra omnium
consensum, intruderat.

17. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος.] Scilicet τῶν ἁγνείων
ἦν τότε ὁπότε — Illis autem castimoniis con-
se-

nulli iidem erant: alii pro ſacerdotum genere diuerſi, & ſingulis diis accommodati. caſtimoniae autem & purificationes in omnibus obſeruabantur. tempus earum erat, cum aliquid in ſacro cultu erant operaturi, numero dierum praefinitum, quandoque duorum & quadraginta, quandoque plurium, aut pauciorum: ita tamen ut nunquam a ſeptenario deficeret. Tunc ab omnibus animatis abſtinebant: ab omni olere & legumine, in primis uero a congreſſu uenereo mulieris: nam maris conſuetudinem alio etiam omni tempore euitabant. Ter in die lauabantur frigida, cum cubitu ſurrexerant, cum praeſuri erant, cum cubitum ibant. Si forte autem contigiſſet, ut ſeminis fuſione in ſomnis polluerentur, confeſtim

δὲ χρόνος οὗτος, ὅποτε ſυντελεῖν τι τῶν περὶ τὴν ἱερὰν μέλλοιεν θρηſκεῖαν, προλαμβάνων ἡμερῶν ἀριθμὸν, οἱ μὲν δυοῖν καὶ τετταράκοντα, οἱ δὲ τούτων πλείους, οἱ δὲ ἐλάσσους, ¹⁸ οὐδέ ποτε μέντοι τῶν ἑπτὰ λειπομένους, ¹⁹ παντὸς μὲν ἐμφύχου ἀπείχοντο, παντὸς δὲ λαχάνου τε καὶ ὀσπρίου, πρὸ δὲ πάντων, ἀφροδιſίων ὁμιλίας γυναικείας ἄρρενος μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν ἄλλον χρόνον μετείχον. ²⁰ τρεῖς δὲ τῆς ἡμέρας ἀπελούοντα ψυχρῷ, ἀπὸ τε κοίτης, καὶ πρὸ ἀρίσου, καὶ πρὸς ὕπνον. εἰ δὲ ποτε συμβαίῃ καὶ ὄνειρώττειν, παραχρῆμα ²¹ ἀπεκάθαιρον λουτρῷ τὸ σῶμα. ψυχρῷ

R 1 3

μὲν

ſecratum erat iſtud tempus, cum vellent ſacrorum ſtatorum peragere. Antevertebantque illos ſacrorum ſtatorum dies obeundis illis, quas diximus, caſtimoniis per dies alias 42 &c. Nihil in hoc loco vitioſum. αἱ ἀγνεῖαι πάντων ἔ. idem eſt atque ἅπαντες ἐκ. ἐν ταῖς ἐαυτῶν ἀγνεῖαις. & ὁ χρόνος τῶν ἀγνεῶν ἦν προλ. ἄρ. ἡμερῶν τοσούτων idem eſt atque αἱ ἀγνεῖαι ἤρχοντο πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς παγκοίνου θυſίας, ἡμέραις τοσαύταις. REISK. Mox δυοῖν Meerm. Cod. Cantabr. δύο dederat, vetuſtiores δυοῖν. In efferendo duali veteres ſibi non conſtant, modo enim δυεῖν ſcribunt, modo δυοῖν, id enim ubivis librariorum incuriae tribuendum non videtur. Lege Duker: ad Thucyd: L. IV, 8. & Weſſeling: ad Diod: Ecl: p. 531.

18. Οὐδέ ποτε τῶν ἑπτὰ λειπ.] Hinc itaque colligunt aliqui, hebdomadicum dierum orbem apud Hebraeos ex mathematica diſciplina, & intimo Aegyptiacae antiquitatis penu depromptum eſſe. Vid. Marſb. Can. Chron. Sec. IX.

19. Παντὸς ἐμφύχου — π. δ. λαχάνου κ. δ.] Haec tria ad purificationem in primis requirerantur. leiunare, lavare, in caſto eſſe: quo modo haec Aegyptiorum cum iſtitutis Hebraeorum conſenſerint, oſtendit Marſb. Sec. IX. & Spencer. Leg. Rit. III, 5. "Οσπρια quae fuerint, Vid. L. II, 6. Mox inepte καὶ ante ὁμιλίας infarciebat Valent. ὁμιλεῖν & ὁμιλία de conſuetudine Venerea centies. V. infra § 18.

20. Τρεῖς δὲ τῆς ἡμέρας ἄ. ψ.] Paullo aliter Herod: II, 37. de ſacerdotibus Aegyptiis. λούνται δις τῆς ἡμέρας ἐκάςκις ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δις ἐκάςκις νυκτὸς. ſed erat etiam qui ibi τρεῖς legebat. Conf: Weſſeling: huius loci non inmemorem. Plenius ibi Herod: quam hic Noſter. ellipſis eſt frequentiſſima.

21. Ἀπεκάθαιρον λουτρῷ τὸ σῶμα.] Tale eſt illud Perſi Sat. II, 15.

Tiberino in gurgite mergis

Mane caput, bis, terque & noctem flumine purgas.

ubi plura Caſaub. proque more ſuo Spencer.

1.

μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον
ἐχρῶντο βίον, οὐ μὴν ²² οὐ-
τως πλεονάζον. Κοίτη δὲ αὐτοῖς
²³ ἐκ τῶν σπαδικῶν τοῦ φοίνι-
κος, ἃς ²⁴ καλοῦσι βάϊς, ἐπέ-
πλεκτο. ξύλινον δὲ ἡμικυλίνδριον
εὖ λελεασμένον ὑπόθημα τῆς κεφα-
λῆς ἤσκουν δὲ δίψαν καὶ πείναν,
καὶ ὀλιγοσιτίαν παρὰ πάντα τὸν βίον.

§ 8. Μαρτυρία δ' αὐτῶν τῆς
ἐγκρατείας, ὅτι μήτε ¹ πε-
ριπάτοις ἢ ἐώραις χρώμενοι, δι-
ῆγον ἄνοσοι, καὶ πρὸς μετρίαν
ἰσχὺν εὐτονοί. πολλὰ γοῦν κα-
τὰ

lauacro corpus expiabant. Frigido fa-
ne lauacro in reliqua uita etiam,
non ita tamen frequenter utebantur.
Cubile ipsis ex palmarum uirgultis,
quas appellant baïs, intextum e-
rat. Ligneus autem semicylindrus
apte laeuigatus capiti subiiciebatur.
Sitim & famem, & parcum ui-
ctum toto uitae tempore exercebant.

§ 8. Continentiae siquidem eorum il-
lud est, quod licet nullis neque deambu-
lationibus, neque gestationibus uteren-
tur, non solum absque morbis uitam tra-
ducerent, uerum etiam ita ualide, ut mo-
de-

I, 8. & *Marsbam*. Sec. IX. Pessime autem
habitus fuit hic locus. Circumserebatur an-
tea ἀπεκάθορον, quod operarum vitio Editio
princeps dederat. Retinuere id Editores se-
quentes, licet tanquam e suo penu correxe-
runt. *Valent.* deinde τὸ σῶμα ψυχρῶ omise-
rat, dederatque ἀπεκ. λουτρῶ μὲν οὖν. —
Secus quam priores *Edd.* & *Cod. Lips.* iu-
bent. De voce ὑπειρώττειν *Suidas* in Ὀνειρο-
πολεῖ, & ibi *Kusterus*.

22. Οὕτως πλεονάζον.] Videtur in *Cod. Lips.*
prima manus dedisse sic, πλεονάζον id est πλεο-
νάζοντι, quod si dedit, recte dedit. sed ne-
scio quae male feriata manus illud quicquid
est quod olim super v exaratum fuit, erasit
scalpello, ut codex scilicet hic quam similli-
mus vulgato esset. REISK. πλεονάζοντι corre-
xerat etiam *Valent.* nisi πλεονάζον vel ἐπλεό-
ναζον hic sit *frequentier agebant*, iam
crebro repetebant.

23. Ἐκ τῶν ἐπεδικῶν.] Pro ἐπεδικῶν lege σπα-
δικῶν. Vid. *Salmasi* in *Solin*: VALENT. Lege
σπαδικῶν. V. *Gesneri* Thes. L. L. voc. *Spadicum*
& *Spadix*. possit quoque de ἐρπύμων cogitari,
sed teneo priorem coniecturam. Si Gronov.
nouisset *Salm.* σπαδικῶν emendasse procul dubio

Vales. pro more suo plagii accusasset, ad
Amm. Marcell. p. 431. REISK. Nihil certius.
antea inepte legebatur ἐπεδικῶν, quod satis
diu *Malchi* codices obsedit, ideoque de gra-
du depuli. ἐρπύμων legebat *D'Orvill.* ad
Charit. L. IV, 7. Sed bene quod sententiam
mutarit, & ad L. VIII, 8. cum *Salmasi.*
σπαδικῶν restitueret. veram nos instaurasse scri-
pturam idoneo teste adfirmabo. *Hieron.* L.
II. Adv. Iov. 13. haec exprimens: *Cubile*
eis de foliis palmarum, quas baïas vo-
cant, contextum erat. Scabellum accli-
ne & ex una parte obliquum, in terra
pro pulvillo capiti supponebant, bidui tri-
duique in ediam iustinentes. Vocem ipsam
dicit esse poëticam *Pollux* I, 244. sed eam
plures inlustrarunt. Consule *Wesseling*: ad
Herod. V, 25.

24. Καλοῦσι βάϊς.] Eadem forma qua βίς
supra III, 5. ubi vid. βάϊα habemus in *Euang.*
Ioann. XII, 13. quo cum hunc locum con-
tendebat *Weist.* ibi additur φοινίκων, quod
ergo abesse commodè potuisset. *baïas* dedit
Hieron. ut statim legebas.

1. Περιπάτοις ἢ ἐώραις.] Vel ἐώραις *Valent.*
inseruerat. & sic restituebat *Vir Magnus* ad
Diod. Sic: XV III, 42. vitium e depravatio-
ri

deratae etiam ad labores uires ſuppeterent: quippe cum multa onera in ſacrorum operationibus ſuſtinerent, multaque obirent miniſteria, quae maiora eſſe uiderentur, quam ut communibus uiribus conuenirent. Noctem in coeleſtium obſcruationem, & quandoque in ſanctificationem diuidebant. Diem in deorum cultum diſtribuebant, in quo ter uel quater mane & ueſperi, ſolem, & cum medium coelum percurreret, & cum ad occaſum ferretur, hymnis proſequebantur. Reliquo tempore contemplationibus arithmetiſ & geometricis uacantes ſemper aliquid elaborabant, atque excogitabant. in uniuerſumque in experientia uerfabantur. Eadem exercitatione uti in hyemalibus etiam noctibus conſueuerant

τὰ τὰς ἱερουργίας ^α ἐνεδέχοντο βάρη, καὶ ὑπηρετήματα τῆς κοινῆς ἰσχύος μείζω. διήρουν δὲ, νύκτα μὲν εἰς ἐπιτήρησιν οὐρανίων, ἐνίοτε δὲ καὶ ^β ἀγιστεῖαν, ἡμέραν δὲ εἰς θεραπείαν τῶν θεῶν, καθ' ἣν ^γ ἢ τρεῖς ἢ τετράκις, κατὰ τὴν ἔω, καὶ τὴν ἐσπέραν, μεσουρανοῦντά τε τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δύσιν καταφερόμενον, τούτους ^δ ὑμνοῦντες τὸν δὲ ἄλλον χρόνον πρὸς θεωρήμασιν ἦσαν ^ε ἀριθμητικοῖς τε καὶ γεωμετρικοῖς, ἐκπονοῦντες ἀεὶ τι, καὶ προσεξευρίσκοντες, συνόλως τε περὶ τὴν ἐμπειρίαν καταγιγνώμενοι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς χειμερίοις ἐπετήδευον νυξί, Φιλολογίᾳ ^ζ προσαγρυ-

ri pronuntiatione natum docens. Paſſim ea confunduntur, quia ſollemne eſt in *Codd.* Mſcript. ut *u* & *a* inter ſe miſceantur. ſed quod in *Palaeoph.* Fragm. apud *Galeum* Op. Myth. & Phyſ. ubi aliqui ἐμυζόμενος alii αἰωρούμενος, Vir D. corrigit μετρωζόμενος, id quidem fruſtra. nam *Suid.* in V. hoc per illud explicat. Αἰώρα, feſtum Athenienſium, teſte *Suida*, ita aliis etiam εἰώρα ſcribitur, qua de re V. D. ad *Hefych.* in Αἰώρα. Pro ἡ prima *Edd.* typographi errore, dederat ἡ, quod in omnes ſequentes fuit propagatum. male autem *Lipſ.* *Cod.* ἐρώραις.

2. *Ενεδέχοντο βάρη.*] Forte ἀνεδέχοντο. REISK. Idem viſum *Abreſchbio*, vulgatum tamen turbare non auſo. hoc an illud eligas, digitum non verterim. noſtrum eſt in ſe receperunt, lubentes admiferunt, alterum, ſuſceperunt. De moleſtiis ac difficultatibus, quas ſacerdotia Aegyptiorum ſibi adiunctas habebant, multi loquuntur. Vide praeter alios *Holſten.* ad Noſtr. in V. P. 7. Hebraeos iterum con-

parare poſſum, ſed illos ſerioris actatis, qui multo peiores, de quibus *Matth. XXIII. 4.* cui loco e Noſtro lucem interpretes adfundunt. Paulo ante vox εὐτὸς notare videtur *fortitudinem cum babilis mobilitate coniungam*: admirabili eruditione eam exponit *T. Hemſterbus*: ad *Polluc.* IX, 107.

3. *Ἀγιστεῖαν.*] Vid. ad L. II. § 31.

4. *ἢ τρεῖς ἢ τετράκις.*] *ἢ τρεῖς* deest *Lipſ.* recte. legendum enim καθ' ἐκάστην [ſcilicet ἡμέραν] τετράκις. quod conſtat e ſequentibus REISK.

5. *ὑμνοῦντες.*] Pro ὑμνοῦντες reponendum cenſui ὑμνον. VALENT. Immo ὑμνοῦντες. ut dedimus, & in *Meerm.* *Cod.* habetur.

6. *Ἀριθμητικ. καὶ γεωμετρ.*] Harum quippe artium admodum ſtudioſi Aegyptii, idque patriae ratio exigebat. Lege *Iamſiicb.* in Vir. Pyth. n. 158. Bene mox προσεξευρίσκοντες. huius modi *inventis* enim admodum ſtudebant. εὐρεῖν vocat ſupra § 6.

7. *Προσαγρυπνοῦντες.*] Vocem Lexicographi, εὐ-

γρυπνοῦντες, ἄτε μήτε πορισμοῦ
 ποιούμενοι φροντίδα, δεσπότου τε
 κακοῦ τῆς πολυτελείας ἐλευθεριάζον-
 τες. ὁ μὲν δὲ ⁸ πόνος ὁ ἄτρυτός
 τε καὶ διηνεκὴς καρτερίαν ⁹ ἀπομαρ-
 τυρεῖ τοῖς ἀνδράσι, τὸ δὲ ἀνεπιθύμη-
 τον, ἐγκράτειαν. οἷγε ἐν τοῖς ἀσε-
 βεστάτοις ἐτίθεντο πλεῖν ἀπ' Αἰγύπ-
 του, διευλαβοῦμενοι ξενικὰς τρυφὰς
 καὶ ἐπιτηδεύματα· μόνοις γὰρ ὅσιον
 ἐδόκει τοῖς κατὰ τὰς ¹⁰ βασιλικὰς
 χρεῖας ¹¹ ἀπηνάγκασμένοις. πολλὸς
 δὲ καὶ τούτοις ἦν ¹² λόγος ἐμμεῖ-
 ναι τοῖς πατρίοις. μικρὰ δ' εἰ κα-
 ταγνωσθεῖεν παραβαίνοντες, ἀπη-
 λαύοντο. ¹³ καὶ τὸ μὲν κατ' ἀ-
 λή-

rant studio literarum inuigilantes, ut-
 pote qui neque prouentus alicuius cu-
 ram ullam haberent, & a seruitute
 molestae dominae luxuriae liberi es-
 sent. Labor sane indefatigabilis, &
 assiduus tolerantiam, cupiditatum
 omnium uacuitas continentiam ho-
 minum manifestat. quippe qui cum
 peregrinos mores & luxus euitarent,
 discedere ab Aegypto impium maxi-
 me esse censerent. Solis enim iis id
 licere uidebatur, qui negocia regia
 tractare essent coacti: quibus tamen e-
 tiam ipsis patriorum institutorum tanta
 erat cura, ut si uiolare ea uel paululum
 fuissent deprehensi, eiicerentur. Ac
 ue-

etiam locupletissimi, negligunt. Vid. *Polluc:*
I, 71.

8. Πόνος ἄτρυτος.] Elegans epitheton. In-
 spice *Suidam*, quem iam citatum video *Clar:*
Alberti, qui sistit & alium locum ex *Hero-*
doti: ad *Hesych*: in V.

9. Ἀπομαρτυρεῖ.] Id est ἰκανῶς μαρτυρεῖ, ut
 solet ἀπὸ in compositis. Vid. ad L. II, 30.

10. Βασιλικὰς χρεῖας.] Χρεῖας dicit *Lips.*
 male, nisi fuit in aliis libris κατ' ἀγορείας βασι-
 λικὰς, vel κατὰ προσταγὰς βασιλ. REISK. Χρεῖα est
negotium, officium, munus, tale proprie,
 ad quod aliorum industria necessario requiritur.
 Prorsus uti Noster, βασιλικὰς χρεῖας *Iosephus*
 illis tribuit qui regia negotia curant. *Antiq.*
XVI, 8, 3. Plura lege apud optimos Interpre-
 tes ad *Luc.* A. A. VI, 3.

11. Ἀπηνάγκασμένοις.] Hoc explicari debet e
 notabili Graecorum more. Habes non adeo con-
 positum, (quod frustra in Lexicis quaeras, sed
 quo utitur quoque *Eunap.* in *Max.* p. 102.)
 quam simplicem vocem, cui e sensu supple-
 mentum quaeri debet. Solent breuitatis causa
 quaedam omittere, quorum iudicium faciunt

per praepositionem, quam, quia solitaria po-
 ni nequit, verbo praefigunt. at simul omiſſa
 suppleveris, mutat sedem praepositio, sibi-
 que locum debitum occupat. Apud *Porphyr*:
 itaque ἀπηνάγκασμένοις idem est, ac si lege-
 retur ἠναγκασμένοις πλεῖν ἀπ' Αἰγύπτου, quod
 praecessit. Hic ergo locus luce potest circum-
 dare vexata illa *Lucas* in *Euang.* VI, 35. *δαν.*
μηδὲν ἀπελπίζοντες id est ἐλπίζοντες ἀπ' αὐτοῦ
 ὃ δανείζετε. Rem pulcre exposuit *Erud. Abre-*
ſch: ad *Matth.* XXII, 5.

12. Λόγος ἐμμεῖναι τοῖς πατρίοις.] Videba-
 tur locus corruptus & mutilatus. Ideo supple-
 vi & correxi περὶ τοῦ ἐμμεῖναι. VALENT. Nol-
 lem factum. putabat λόγον hic esse sermonem
 cum sit *cura*, uti λόγον πειθεσθαι *rationem*
habere, curare apud *Lucian*: *Hermot*: 23.
 & alios. Verum tamen est ἐμμεῖναι, quod e
Cod. Lips. & *Meerm.* Auctori reddidi, cum
 antea ederetur ἐμμεῖναν. ἐμμεῖναι τοῖς πατρίοις,
 ut alibi ἐμμένειν νόμῳ, πίσει & similia, de qui-
 bus ad L. II, 25. Rarius istud *Eurip*: *Med*:
 753. ἐμμένειν ἢ σου κλύω.

13. Καὶ τὸ μὲν &c.] Sermo fit de Aegyptiis
 tiis

uera quidem philoſophandi ratio apud prophetas, & ſacriſticos, & ſcribas, nec non etiam horologos ſeruabatur. Caetera uero ſacerdotum & aedituorum, & miniſtrorum multitudo pure etiam ipſa & abſtinenter uiuit, non ita exacta tamen diligentia, ut illi. Atque haec ſunt, quae de Aegyptiis a uiro ueritatis ſtudioſo & accurato, qui inter Stoicos non inaniter ſed ſolide admodum philoſophatus eſt, prodita memoriae fuerunt.

§ 9.

S s

§ 9.

λήθειαν φιλοſοφοῦν ἔντε τοῖς προφήταις ἦν, καὶ ¹⁴ ἱεροſολιſταῖς, καὶ ἱερογραμματεῦſιν, ἔτι δὲ ¹⁵ ὥρολόγοις. τὸ δὲ λοιπὸν τῶν ἱερέων τε, καὶ ¹⁶ παſοφόρων καὶ νεωκόρων πλῆθος καὶ ὑπουργῶν θεοῖς, καθαρεύει μὲν ὁμοίως, οὔτι γὰρ μὴν μετ' ἀκριβείας, καὶ ἐγκρατείας τοσῆςδε. τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' Αἰγυπτίουſ ¹⁷ ὑπ' ἀνδρὸς φιλαλήθους τε καὶ ἀκριβοῦς, ἔντε τοῖς Στωϊκοῖς πραγματικώτατα φιλοſοφῆſαντος μεμαρτυρημένα.

tiis, caeterisque ſacrorum miniſtris. De quibus Cauſin. Obſ. ad Hor. Hierogl. 37 & 39. & Clem: Alex: Strom: L. VI. p. 456. VALENT. Multi ſacerdotum ibi ordines ac familiae. cultum Deorum omnesque eius ritus curabant προφῆται. Functionibus minoris dignitatis vacabant alii, de quibus Auſtor ſtatim. Diligentiffime ea exponit Cel. Iablonski in Prol. Panth. Aeg. § 38.

14. Ἱεροſολιſταῖς καὶ ἱερογραμματεῦſιν.] Priores illi ſολιſταῖ dicuntur *Plut.* T. II. p. 366. E. Alii etiam γραμματεῖς ἱεροὶ vocantur, quaſi ſcribae ſacrorum, vel literarum ſanctiorum, quae in ſacris libris exponebantur. Eorum numero Iannes & Iambres inferuntur apud *Euseb.* Vid. *Galeum* ad *Iamblich.* Myſt. p. 183. & *Weſſeling.* ad *Diod.* II, 16.

15. Ὁρολόγοις.] Illi ὥροσκοποι *Clem: Alex: Strom: VI.* p. 633. qui addit horologium in manu habuiſſe. Ordine fere inuerſo eo loci antiſtitites illi memorantur: ſed ibi dicitur de ordine quo in caeremoniis procedebant. primus illi procedere dicitur ὁδὸς, cuius hoc loco non meminit Noſter, ſed infra § 9. ubi dicitur.

16. Παſοφόρων καὶ νεωκόρων.] A ferendis παſοῖς, *thalamis*, ſive Deorum aediculis, de quibus multa *Cuper:* in *Harpocr:* p. 129. παſοφόροι & ἱεροφόροι dicebantur, pro quo nomine nouum vocabuli genus, παſοφόρους *Cauſſin:* ſcriptoribus obtrudebat, ſed indi-

gnante Eruditorum cavea. Vid. *Weſſeling:* ad *Diod.* Sic: I, 29. De eorum dignitate haud una Doctorem eſt opinio. Cum humeris portarent *thalamos* ſive aediculas, cum Noſter iungat aedituiſ, cum *Clem: Alex:* ultimo loco eos commemoret, & denique *Diod:* illis Athenienſium κέρνικας pares paene fuiſſe ſignificet, vix dubito, inferioris loci fuiſſe miniſtros. Scio, *F. Boerner:* Antiq: Medic: Aeg. § 40. contraria omnia e loco *Clem:* colligit, ſed perſuadet minime, dignitate eos fuiſſe eminentiſſimos, cum ipſe *Clem:* Paedag. III, 2. miniſtros fuiſſe adſignificet. *Sacroſancti* quidem *collegii nomen* hoc eſſe dicit *Apuleius X.* *Metam:* p. 719. & *venerabile fuiſſe collegium* ſignificat p. 776. ſed aliquo modo vel ſic, ab *Apul:* maxime, vocari poterant, ideo etiam quia medicinam tractabant corporisque humani curam gerebant, uti *Clem: Alex:* docet. Medici autem ad clerum, quem vocant, pertinebant, uti videtur. Mox pro ὑπουργῶν *Edd. Lugd. & Meerm. Cod. ὑποπυργῶν.* nec ſecus *Edd.* vetuſtiſſimae.

17. Ὁπ' ἀνδρὸς φιλαλήθους —.] Id multis ſecus videtur, nam de Chaeremone iudicia veterum admodum diſcordant. Vid. ad § 6. *Strabo* certe & alii diuerſo modo tradunt. Creditur Dionyſius Alexandrinus eius fuiſſe diſcipulus, & in Schola Alexandrina ſucceſſiſſe. Vid. *Suid:* in Διονύσιος Ἀλεξανδρεὺς & *Ga-*

§ 9. Ἰ Ἀπὸ δὲ ταύτης ὁρμώμενοι τῆς ἀσκήσεως, καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον οἰκειώσεως, ἔγνωσαν, ὡς οὐ δι' ἀνθρώπου μόνου τὸ θεῖον διήλθεν, οὔτε ² ψυχὴ ἐν μόνῳ ἀνθρώπῳ ἐπὶ γῆς κατεσκήνωσεν, ἀλλὰ σχεδὸν ἢ αὐτὴ διὰ πάντων διήλθεν τῶν ζώων. διδ ³ εἰς τὴν θεοποίησιν παρέλαβον πᾶν ζῶον, καὶ ⁴ ὁμοίως πῶ οὐ ἀνέμιξαν θηρία καὶ ἀνθρώπου, καὶ πάλιν ὁρνεύον σώμα-

§ 9. Ab hac igitur exercitatione, & cum deo coniunctione profecti novērunt, non per solum hominem diuinitatem transiisse, neque animam in solo homine in terra tabernaculum obtinuisse: sed eandem propemodum per omnia animalia pertransire. Vnde etiam ad deorum fabricam omne animal una cum homine assumpserunt: in qua & pecudum & hominis, & avium item & hominis corpora commiscuere. Singu-

Galeum ad *Iamblicū*: *Myf*: p. 303. praeter illos, quos supra excitavi.

1. Ἀπὸ δὲ ταύτης —] Adduxit omnem h. l. in III. eorund. l. Eusebius. Lectionis varietates hae sunt. quartus ab hoc versus duobus verbis immutatus est. καὶ ὁμ. πῶ ἀνέμ. θηρία καὶ ἀνθρώπους. quod placet: paulo item post σώματα καὶ ἀνθρώπων. infra ἄλλο κυνοπολίτην, non λυκοπολίτην, quamvis νομὸς etiam foret in ista terra a lupo appellatus, cuius *Plut.* mentionem fecit in *Com. de Is. & Os.* sed alio etiam in loco post: apud *Pamph.* excusum pariter & scriptum abest τοῦ ἀεοῦ. initio tamen consequentis nondum sententia absoluta, quod est in excuso ἢ perspicue vitiosum est, ac numero multitudinis patrio casu ὦν, ut apud auctiorem & scriptum *Pamph.* legi debet. quod vtro statim sequitur illic ὕδωρ καὶ πῦρ σέβονται τὰ κάλλισα τῶν χοιχέων, multis modis diversum est. quod ad priorem verbi, non sententiae, mutationem pertinet, infra etiam eadem ratione σέβονται. Posterior varietas quae sententiam valde variat, accurate animadvertenda. mihi sane magis probatur lectio auctoris. Post hunc πλέον τούτων ἐσέφθησαν τὰ ὡς ἐπὶ duabus varietatibus, quarum utramque probō. In eo qui sequitur τοιαῦτα δὲ πάντα τὰ ζῶα ἐπεὶ. Consequens item pluribus modis immutatus. nam & τούτων ὅσους illic legitur, cum tamen scripto *Pamph.* exemplari conveniat cum *Porph.* lectione. Et post ὁ δὲ μετ' ὁλίγον Φάγοι ἢ τὰ ἴδια αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπων παρεσκευασμένα.

VICTORIUS. Usque ad illa sub finem paragr. καὶ ὅλως καθ' ἑκάστην &c. in sua haec omnia transtulit *Euseb.* loco iam indicato. p. 93. D.

2. Ψυχὴ — κατεσκήνωσεν.] Pulcre *Ioan.* *Euang.* I, 14. ὁ λόγος ἐσκήνωσε ἐν ἡμῖν, ubi multa de loquendi genere interpretes, sed quae huc non pertinent. Loquitur Noster e more Platoniorum, quibus corpus σῶμα & σκήνωμα passim dicitur. Confer *Davif.* ad *Max. Tyr.* VIII, 3. *Platoni* γήινον σῶμα. Vid. *Clem. Alex.* *Strom.* V. p. 593. D. quo cum componunt locum *Pauli.* II. ad *Cor.* V, 1. an recte, dubito. Immo, quod Noster hic significat, de bestiis etiam vocabulo utuntur. V. *Fab.* ad *Longin.* p. 174. cui plura addere superfedeo.

3. Εἰς τὴν θεοποίησιν παρέλαβον π. ζ.] Haec iam attigimus in superioribus, diximusque de causis, quare Aegyptii animantia divino cultu profecti fuerint. Aegyptiorum tamen advocatus *Iamblicus* doctrinam hanc subvertit, ut ad *Myf.* VI, 1. notat *Galeus.* *Porphyr.* hanc opinionem sibi confutandam sumit *Warburt.* *Div. Moif. Leg.* L. IV. 4. qui & *Iamblicum* non multum ab eo discedere monet. Indos etiam hodie animantibus quibusdam religionis aliquam speciem tribuere nemo mirabitur, qui veteres Indos Aegyptiorum colonos putaverit, quae est opinio *La Crozii* *Hist. Christ. Ind.* L. VI. p. 426. vocem θεοποίησιν damnat *Pollux* I, 13.

4. Ὅμοίως πῶ οὐ ἀνέμ. θ. —] Lege ex *Eusebio* ὁμοίως πῶ. *VALENT.* Forte καὶ πρὸς δ.

gulae enim apud ipſos deorum ſtatu-
ae uel uſque ad collum humanam ſpe-
ciem praeferunt, faciem uero uel
auis uel leonis uel alicuius alterius
animalis impoſitam habent: uel e
contraſio capiti humano ſubiectum
alterius animalis corpus praemon-
ſtrant. Ex quibus uidelicet ſignifi-
cant haec ex deorum ſententia habe-
re inter ſefe ſocietatem: nobiſque
cognata tam manſueta quam agreſtia
animalia non ſine diuina quadam
uoluntate eſſe. Vnde etiam leo tan-
quam deus colitur: & pars quaedam
Aegypti, quod paſcuum vocant,
a leone Leontopolites, alia a boue
Bu.

ματα καὶ ἀνθρώπου· εἵκασαι γὰρ
παρ' αὐτοῖς τις μέχρι τραχήλου
ἀνθρωποειδῆς, τὸ δὲ πρόσωπον ὀρ-
νέου, ἢ λέοντος, ἢ ἄλλου τινὸς
ζώου κεκτημένος. καὶ πάλιν αὖ κε-
φαλὴ ἀνθρώπειος, καὶ ἄλλων τι-
νῶν ζώων μέρη πῇ μὲν ὑποκείμενα,
πῇ δὲ ἐπικείμενα. δι' ὧν δηλοῦσιν
ὅτι κατὰ γνώμην θεῶν καὶ ταῦτα
ἀλλήλοις κοινωνεῖ, καὶ σύντροφα ἡμῖν
καὶ τιθασσά ἐσιν τῶν 5 θηρίων τὰ
ἄγρια οὐκ ἄνευ τινὸς θείας βουλή-
σεως. ὅθεν καὶ ὁ λέων 6 ὡς θεὸς
θρησκέυεται, καὶ μέρος τι τῆς Αἰ-
γύπτου, ὃ καλοῦσι νομὸν, ἐπώ-
νυμον ἔχει 7 Λεοντοπολίτην, ἄλλο

S s 2

δε

δμοῖωσιν τοῦ θεοῦ ἀνέμειξαν. (aut συνέμειξαν) θηρία
καὶ ἀνθρώπους. vel breuius καὶ δμοῖώσει θεῶ.
affimilationi (h. e. ſimulacro) *numinis com-
miſcuere belluas & homines*: h. e. ſimu-
lacrum quo uellent Deum repraeſentare,
componebant ex imagine humana cum bel-
luina quadam copulata. REISK. Sequor ego
quoque *Euseb*: δμ. τοῦ ἀν. θ. κ. ἀνθρώπους.
Tum ille καὶ ἀνθρώπων. Rem ipſam praeter
alios ſignificat *Tacit*: V. Hiſt. 5. *Aegyptii ple-
raque animalia effigiesque conpoſitas vene-
rantur*. *Min*: Fel: c. 28: *de capro etiam
& homine mixtos deos, & leonum & canum
vultus deos dedicatis*. *Biſorme numen* bene
adpellat *Tertull*. *Apol*. 16. Hodie adhuc
in monumentis Aegyptiorum conſpiciuntur
capita diverſorum animalium, vel ſola, vel
aliis corporibus inpoſita. Vid. *Politiff*. *Sba-
vius* Obſ. Geogr. de Syria, Aegypto &c. cap.
5. p. 112.

5. Θηρίων τὰ ἄγρια.] Legi quoque poſſit καὶ
τὰ ἄγρια, quod bene conueniret ſequenti-
bus, tumque σύντροφα latiore ſenſu accipien-
dum. de omni animantium genere ita ſermo
eſſet: διήμετο σύμπασι τὸ ζῶον τιθασσῶ καὶ ἄγριῳ,

ut dicit *Plat*: *Polit*. p. 532. D. ſed nihil contra
codicum fidem movendum.

6. Ὡς θεὸς θρησκέυεται καὶ —] Quaedam
erant animalia, quae Aegyptii univerſi cole-
bant, erant etiam quae ſeorſum coleban-
tur. Praeter Noſtrum *Strabo* *XVII*. p. 559.
& alii docent. Νομὸς vocabant Aegyptii
τὰς διαιρέσεις, τὰς κατὰ τὰ μεγάλα τῆς Αἰγύ-
πτου μέρη, ut *Proclus* dicit. vid. *IVeſſeling*:
ad *Diod*: *Sic*: I, 73. Solus *Lipſ*. hic recte
νομὸν, quod revocatum vides. Interpretes
neglectum diſcrimen inter νόμος & νομὸς ſae-
pe in errorem induit, qua de re *P. Leopard*:
Emend: VII, 18.

7. Λεοντοπολίτην ἄλλο Βουσ. ἄλλο Λυκοπ.]
Hier: II. Adv: Iovin: 7. *Singulae paene
in Aegypto civitates beſtias & monſtra ve-
nerantur, unde urbes quoque apud eos
ex animalium vocabulis nuncupantur*. *Le-
onto*, *Cyno*, *Lyc*, *Buſſyris*, *Tbmuis*,
quod interpretatur *bircus*. Fuerunt itaque
plures huius notae urbes, quae veneraban-
tur ea in primis animalia, a quibus nomen
ducebant. Conf: *Theodor*: De Ang: D. Daem:
p. 521. De λέοντων πόλεις, vel, ut aliis ſcri-
bi-

δὲ Βουσειρίτην, ἄλλο Λυκοπολίτην.
 8 τὴν γὰρ ἐπὶ πάντα δύναμιν τοῦ
 θεοῦ, διὰ τῶν συννόμων ζώων,
 9 ὧν ἕκαστος τῶν θεῶν παρέσχευεν,
 ἐθρήσκευσαν. 10 ὕδωρ καὶ πῦρ
 σέβοντες μάλιστα τῶν στοιχείων,
 ὡς ταῦτα αἰτιώτατα τῆς σωτηρί-
 ας ἡμῶν, καὶ ταῦτα δεικνύοντες
 ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὡς που ἔτι καὶ
 νῦν 11 ἐν τῇ ἀνοίξει τοῦ ἁγίου
 Σαράπιδος ἡ θεραπεία διὰ πυρὸς
 καὶ ὕδατος γίνεται, λείβοντες
 12 τοῦ ὑμνωδοῦ τὰ ὕδωρ καὶ τὸ
 πῦρ

Busirites, alia a lupo Lycopolites ap-
 pellatur. Vim enim ac potentiam dei
 quae in omnia diffunditur, per com-
 pascua animalia, quae unusquisque de-
 us exhibuerat, ita uenerabantur. Ma-
 xime autem ex omnibus elementis a-
 quam & ignem colebant, utpote quae
 salutis nostrae in causa praecipue essent:
 eaque in templis & sacris ostendebant.
 Quemadmodum etiam adhuc usque in
 apertione sancti Sarapidis per ignem
 & aquam cultus exhibetur. Qui enim
 hymnos canit, & aquam guttatim fun-
 dit,

bitur, *Λευκοπόλει* ad *Diod.* I, 84. *Βουσειρίτην*
Euseb.: *Βουσειρίτην* vocat. Utroque modo ef-
 fertur, ut solet variari in illis. Pro *Λυ-*
κοπολίτην *Idem* *Κυνοπολίτην*. Parum refert, nam
 utriusque nominis Nomos fuit. sed non de-
 bet *νομὸς* *λυκοπολίτης* confundi cum *Lycopoli*
 altera in Nomo Sebennytico. Nostra haec
 Thebaidis, Plotini patria fuisse videtur. Le-
 ge *Fabric.*: ad *Nostr.* in *Vit. Plot.*: *Bibl.*
Graec. IV, 26. p. 92. male *Meerm.* ἄλλο
 δὲ *Βουσειρίτην*.

8. Τὴν γὰρ ἐπὶ —] Forte τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ
 πάντα (scilicet διικνουμένην) δ. τ. θ. τ. σ. ζώων
 (ἐθρήσκευσαν) τὰς δὲ κατὰ μέρος (scilicet δυνά-
 μεις) δι' ὧ. ε. τ. θ. π. Vim quidem Dei uni-
 versam ad res omnes pertinentem, & qua-
 cunque permanentem venerabantur in ani-
 mantibus domesticis & cicutibus &c. REISK.

9. Ὦν ἕκαστος τ. θ. π.] Apud *Euseb.*: ἦν ἕκ.
 τ. θ. π. ε. Doct. Viger: totam periodum sic
 vertit. *Enim vero sic illi summam in res*
omnes Dei potestatem per animantes na-
iura secum castique coniunctas, quas de-
orum singuli declararunt, venerari solent.
 Ego sic reddidi, ac si *συνόμων* significaret
 animalia, quae in singulis *νομῶς* aiebantur.
 quorum unumquodque deum aliquem exhi-
 buit. ut enim una provincia leonem, alia
 lupum praebuit &c. ita divinae potestatis
 varietas variis harum praefecturarum anima-

libus repraesentabatur. Verba sic optime le-
 gi posse arbitror ἦν (h. e. δύναμιν) ἕκ. τ. θ. π.
 Eam potentiam quam Dii singuli ostenderunt,
 sub variorum animalium imaginibus venera-
 bantur. VALENT. Vulgatum bene se habet,
 ut recte *Vidtor.* & *Vigero* ad *Euseb.*: ani-
 madversum. Inapte *Valent.* in textu ipso
 correxerat *ἕκαστον τὸν θεόν*.

10. Ὑδωρ καὶ πῦρ.] Vid. Caussin: ad Hie-
 roglyph. 41. L. 1. VALENT.

11. Ἐν τῇ ἀνοίξει —] Est eadem caere-
 monia, quam hodie adhuc in Aegypto usur-
 pant فتح — فتح appellantes,

cum Nili canalem per urbem Cairum tradu-
 ctum aperiunt, revulso aggere. qua de cae-
 remonia nullus non commemorat, qui itine-
 ris sui in Aegyptum literis consignatam edidit
 expositionem. REISK. Vid. Adcuratissimum
Sbavium Obf: Geogr: de Syria, Aeg: &c. c. 5.
 Sarapis autem aequae ac Serapis, uti notum.
 Conf: *Vives* ad *August.* de C. D. XVIII, 5.

12. Τοῦ ὑμνωδοῦ.] Ὑμνωδοὶ iidem qui alias
 Ὡδοὶ, de quorum munere *Clem.* *Alex.*
 Strom: VI. p. 663. *Παιανισαὶ* etiam dicti, uti
Παιανισαὶ ἐν Ῥώμῃ Διδ. Ἁλίου Σαράπιδος, apud
Reines. Inscript: II, 68. hymnos in sacris ve-
 terum frequentissimos fuisse novimus. Adi-
 modo *Spanb.* ad *Callim.* in Iov: 1. & quales
 aliarum gentium ὑμνωδοὶ *Kuhn.* ad *Poll.* I, 36.

13.

dit, & ignem praemonſtrat, quando in limine ſtans patria Aegyptiorum uoce deum excitat. Haec igitur maxime omnium uenerantur, utpote quae ſacrorum maxime participia ſunt. Poſt haec animalia omnia, immo etiam hominem in Anabe uico colunt, ubi ei quoque ſacrificia offeruntur, & in aris uiſtimae cremantur. Non igitur paulo poſt ea comederent, quae eodem in honore quo homo, habentur. Sicut enim ab homine, ita ab aliis quoque abſtinendum eſt. Adde quod ex praeſtanti ſapientia, & conſuetudine quam cum diis habent, quibus diis

πῦρ φαίνοντος, ὁπηνίκα ἀνεσῶς 13 ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῇ πατρίᾳ τῶν Αἰγυπτίων Φωνῇ, ἐγείρει τὸν θεόν. ταῦτ' οὖν σέβοντες 14 τὰ μέτοχα, καὶ μάλιζα πλείονων τούτων ἐσέφθησαν, ὥς ἐπὶ πλέον τῶν ἱερῶν μετέχοντα. μετὰ ταῦτα δὲ πάντα τὰ ζῶα, ἔτι καὶ 15 ἄνθρωπον σέβουσιν κατὰ Ἀναβιν κώμην, ἐν ᾗ καὶ τούτῳ θύεται, καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τὰ ἱερεῖα κάεται. 16 δ' δὴ μετ' ὀλίγον Φάγοιεν, τὰ δὴ καὶ αὐτῷ ὥς ἀνθρώπων παρεσκευάσκει· ὥς οὖν ἀνθρώπου ἀφεκτέον, οὕτω καὶ τῶν ἄλλων· ἔτι δ' ἐκ περιττῆς σοφίας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον συντροφίας κατέλαβον

S s 3

βόν

13. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.] Apud Euseb: οὐδοῦ. ſane longe melius. Vid. Scal. in Tib: l. El. 3. Kircher: in Obelisc: Pamphil: Interpr: p. 491. VALENT. Nihil verius: quod operarum vitium fuerat in Editione principe, ridicule in ſequentes fuit transcriptum, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Meerm. ἐνεσῶς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ. De re ipſa vid. Cuper: in Harpocr: p. 52. Propria autem eſt locutio ἐγείρειν τὸν θεόν, nec ſacris etiam noſtris ignota. Iamblich: de Myſt: V. 23. ἀνεγείρει τοὺς θεούς. ubi vid. Galeus. Lipſ. Cod. dat ἐγείρει.

14. Τὰ μέτοχα.] Forte τὰ πάροχα, καὶ μέλις κα π. τ. ἰ. cas res cum colebant, tum numina colebant, a quibus eae erant profectae, tantoque illa numina magis, ut quaeque res vitae fructuoſas numero plures inueniſſent. Rbisk. Euseb: τ. οὐ. σέβονται τ. μ. κ. μ. πλέον τ. ἰ. τὰ ὅς. — Senſus ſatis eſt apertus, modo, uti nunc factum eſt, diſtinguatur. Colebant ea quae diuinæ naturae erant participia, quae cum plura eſſent, maxime venerabantur ea, quae plurimum diuinæ naturae ſunt participia.

15. Ἀνθρωπον σέβουσι κ. Ἀνουβιν.] Apud

Euseb: Ἀναβιν p. 94. & p. 117. Ἀναμιν VALENT. Nec ſecus Edit. Viſdor. cuius hallucinantem typothetam temere ſecuti fuere poſteriores, qua re ego pro Ἀνουβιν reſtitui Ἀναβιν. & ſic eſt in Lipſ. & Meerm. Cod. Ἐν Ἀναβι κωμῇ fieri ſcribit Theodor: de Ang. D. Daem. p. 516. Min. Fel. c. 29. Aegyptii ſane hominem ſibi quem colant, eligunt, illum unum propitiunt, illum de omnibus conſulunt, illi viſtimas caedunt, ubi plura V. D. & ad Clem: apud Cotelcr: P. A. T. l. p. 670. Secus ſe res habebat apud Graecos, quibus non colebantur ἄνθρωποι ἀγαθοί, niſi poſtquam in τοὺς κρείττους eſſent transcripti. Mox male apud Euseb: τοῦτων βύεται. idem dein melius ἐκκαίεται. κάεται tamen Lipſ. quoque & Meerm.

16. Ὁ δὴ μετ' ὀλίγον. —] Euseb: δ' δὲ μετ' ὀλίγον. Φάγοι ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῷ ὥς ἀνθρώπων παρεσκευάσμενα. Haec lectio praeferenda. locum ſic vertit interpres. Ille vero paulo poſt ea tantum comedat, quae ſibi ex privato penu tanquam homini, parata & appoſita fuerint. Quae habet Porph. ib. de Accipitre & Scarabaeo illuſtrant Cauſin. ad Horum &

βόν τισι τῶν θεῶν προσφιλή τῶν
ζώων τινὰ μᾶλλον ἀνθρώπων· ¹⁷ ὡς
ἡλίῳ, ἱέρακα, σύμπασαν μὲν τὴν
φύσιν ἐξ αἵματος ἔχοντα καὶ πνεύ-
ματος, οἰκτείροντα δὲ καὶ ἀνθρω-
πον, καὶ κωκύοντα ἐπὶ νεκρῷ
κειμένῳ, ¹⁸ γῆν τε ἐπαμώμενον εἰς
τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐν οἷς, ¹⁹ τὸ ἡ-
λιακὸν κατοικεῖν πεπιεσμένας φῶς,
καὶ ζῆν μὲν ἐπὶ πλείονα ἔτη
κατειληφότες, ²⁰ μετὰ δὲ τὸν
βίον, ἰσχύον ἔχειν μαντικὴν,
καὶ εἶναι λογικώτατον ²¹ ἀπο-
λυθέντα τοῦ σώματος ²² καὶ προ-
γνωσικώτατον, τελεῖν τε ἀγάλλα-
τα

diis quatenus animalia grata magis quam
homines sint,prehenderunt: ut fo-
li accipitrem: cuius uniuersam naturam
ex sanguine & spiritu constare aiunt.
quemque hominis misereri, & deflere
super eius cadauere, ubi aliquando in
id inciderit, terramque in oculos
spargere, in quibus solare lumen cre-
dunt inhabitare. Ac uiuere quidem e-
um in multos annos animaduenterunt:
ubi uero e uita excessit, uim diuinandi
obtinere, esseque cum absolutus e cor-
pore fuerit, maxime rationalem ac futu-
rorum praefagum. Nam & perficere de-
orum statuas & mouere templa asserunt.

Sca-

& Kircher. in Idea Hieroglyph. VALENT.
Forte λέγεται ὅλα ὅσα μὴ αὐτοὶ μὲν ὀλίγα φά-
γοιεν. τὰ δ. κ. victimas comburunt exceptis
paucis illis particulis, quas ipsi devorant fa-
crificantes, partim etiam deo Anubi appara-
tas proponunt. REISK. 'Ο μὴ μετ' ὀλίγον
φάγοιεν corrigebat Fögeroll: ἀ δὲ μ. δ. φάγοιεν
Galeus ad Iamblich: Myst: p. 278. qui Fe-
licianum hunc locum pervertisse dicit. Euse-
bii lectio uerior uidetur, nisi quod ἴδια e
uocula δὴ ortum crediderim.

17. 'Ηλίῳ ἱέρακα.] Euseb: ἱερὰ καὶ, quod
e Nostro corrigi debet. Accipitrem Soli fuisse
sacram avem supra iam uidimus. rei diversas
causas Noster & alii in medium proferunt.
Vid. quae disputat Ampliff: Cuper: in Har-
pocr: p. 72.

18. Γῆν τε ἐπαμώμενον.] Euseb: ἐπαμώμενα.
male. sed vide ibi Vigerum. Kubn: ad Ae-
lian: V. H. X, 4. hinc inlustrat morem olim
usitatissimum, ut pulveris aliquid mortuo in-
iicerent, quod sepulturae genus erat.

19. Τὸ ἡλιακὸν κατ. —] Aelian: H. A. X.
14. δρῶσι γὰρ ἱέρακες ὑπνῖον μόνον αἰεὶ ἐν ταῖς
ἀκτῖσι τοῦ ἡλίου ἰαδίως καὶ ἀβαστανιστῶς βλέπον-
τες, καὶ δυσωπούμενοι ἥκιστα, πορείαν τε τὴν ἀ-

νωτάτω ἴασι, καὶ αὐτοὺς ἡ θεία φλόξ λυπεῖ οὐδέν.
nihil itaque mirum Soli Aegyptios hanc avem
consecrasset, unde ἱεραβοσκὸς Apollinis Sacer-
dotes memorat Aelian: H. A. VII, 9.

20. Μετὰ δὲ τὸν βίον —] Quia Apollini
erat sacra, vim fatidicam huic avi tribue-
bant Aegyptii, quam post mortem quoque
durare superstitionis licentia uoluit. Lege
Diod: I, 87. ibique Wesseling: & Galeum ad
Iamblich: Myst: VI, 3.

21. Ἀπολυθέντα τ. σώματος.] Eodem loquen-
di genere ψυχὴν ἀπολύειν τοῦ σώματος infra
§ 10. & 18. ἀπολύειν τοῦ ζῆν, ἐκ τοῦ σώματος
δεσμῶν, vel simpliciter ἀπολύειν alii dicunt.
Multa hanc in rem V. D. ad inlustrandum
Luc. Euang. II, 29.

22. Καὶ προγνωσικώτατον.] Forte προγνωσικώ-
τατον καὶ ἐπιτηδεύτατον τελεῖν τε ἀγ. & pol-
lere vi maxima ad parua figilla vel simula-
cra (vulgo apotelesmata vel طالسزات
talismans dicta) vi telestica instruendi, (h.
e. ea vi, quae caecis modis, arcere a quopiam
aut homine aut loco mala quaedam, aut futura
praemonstrare potest) & mouere templa h. e.
aediculas illas, in quibus alias exposita, alias
ab.

Scarabaeum autem imperitus aliquis, diuinarumque rerum ignarus contemnet, ac detestabitur: At Aegyptii tanquam animatam Solis imaginem uenerantur: Scarabaeus enim masculi tantum sexus cum sit, semen in fimum emittit, atque id cum in globum redegerit, posterioribus pedibus conuoluit, non secus ac sol coelum, & octo & uiginti dierum circuitum admittit, qui lunaris est. Simili modo de ariete, de crocodilo item, de uulture & ibi, atque omnino de singulis quibusque animalibus philosophantur: ut ex prudentia ac diuina sapientia ad uenerationem & cultum caeterorum etiam animalium processerint. At imperitus ne illud quidem animaduertit, quo pacto isti non communem hominum

τα ²³ καὶ ναοὺς κινεῖν. ²⁴ κάνθαρον δὲ ἀμαθὴς βδελυχθεῖη ἂν, ἀγνώμων ὑπάρχων τῶν θείων. Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν, ὡς εἰκόνα ἡλίου ἔμψυχον. ²⁵ κάνθαρος γὰρ πᾶς ἄρῆν, καὶ ἀφιεῖς τὸν βορὸν ἐν τέλματι, καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ τοῖς ὀπισθίοις ἀνταναφέρει ποσὶν, ὡς ἡλῖος οὐρανόν. καὶ περίσπον ἡμερῶν ἐκδέχεται εἰκοσιοκτὼ, σεληνιακὴν. οὕτως δὲ καὶ περὶ κριοῦ τι φιλοσοφοῦσιν, καὶ ἄλλό τι περὶ κροκοδείλου, περὶ τε γυπῆος, ²⁶ καὶ ἵβευς καὶ ὄλως καθ' ἑκάστον τῶν ζώων ὥσπερ ἐκ φρονήσεως, καὶ τῆς ἄγαν θεοσοφίας, ἐπὶ τὸ σέβας ἐλθεῖν καὶ τῶν ζώων. ἀμαθὴς δὲ ἄνθρωπος οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ὑπώπτευσεν, ²⁷ ὅπως οὐ τῇ κοί-
κοι-

abſcondita ſunt ſita deorum ſimulacra animata vi fatidica. REISK.

23. Καὶ ναοὺς κινεῖν.] Poſſet quis πορμεῖν. ſolebant accipitris roſtro & homines, & templorum veſtibula ornari, de quo more Cel. Weſſeling: ad Diod: I, 87. ſed nihil tento.

24. Κάνθαρον δὲ ἀμαθὴς.] Et hic quoque locus poſt eum citatur. prima varietas eſt in primo verbo, generandi enim caſu illic legitur κανθάρων. perperam tamen. nam ſcriptus etiam manu Eufeb: liber eodem caſu quo Porph: id verbum habet. quod ad hiftoriam pertinet & hunc abſurdum morem Aegyptiorum, id quoque a Plin: memoriae proditum eſt XXX, 11. quod traditur hic a Porp: excogitatum eſſe ab Appiane affirmat, ad excuſandos gentis ſuae ritus. ipſe enim hoc quoque ab eadem ipſorum ſtultitia proſectum putat, qua huiuscemodi multae ſuperſtitiones in animis ipſorum vigeant. quod etiam hic eſt εἰκοσιοκτὼ illinc abeſt, quare exiſtimari poſſet ſcholion eſſe. itemque infra in hoc di-

ſcrepat, quod illic ὡς ἐκ φρονήσεως ſcriptum eſt. VICTORIUS.

Κάνθαρος &c.] Id quod Noſter, multi ſignificant, Plutarch: & alii. V. Iablonſk: Panth: Aeg: IV, 2, 21. de voce τέλμα Suid: & Toll: ad Longin: IX. p. 68.

26. Καὶ ἵβευς.] Pro ἵβειος repoſui ἵβευς. VALENT. Recte. & ſic Cod. Lipſ. atque Meerm. ideoque ineptum illud ἵβευς textum, quem vocant, diutius occupare non debuit. beneficam hanc avem multi deſcribunt. Vid. Weſſeling: ad Diod: I, 87. Daemone Θεῦθ ab Aegyptiis fuiſſe dicatam ſcribit Plato Phaedr: p. 1240. A. Lunae effigies fuit, ut Plut: T. II. p. 381. & Clem: Alex: Strom: V. p. 567. volunt. Mox praefero Eufeb: ὡς, niſi ὥς τε fuerit.

27. Ὅπως οὐ τῇ κοίτῃ φορᾷ —] Forte οὔτοι ne id ipſum vel ſuſpicatur modo hos ipſos Aegyptios, primitus communi erroris impetu abreptos — erraviſſe. verum ſuperata vulgi ſtultitia tandem ea coepiſſe devenerari, quae

κοινή Φορᾶ καὶ μηδὲν γινωσκού-
ση παρηνέχθησαν δηλονότι καὶ αὐ-
τοὶ δι' ἀμαθίας ὀδεύσαντες, ὑπερ-
βάντες δὲ τὴν τῶν πολλῶν ²⁸ ἄγνοι-
αν, ἥ πρώτη πᾶς ἐντυγχάνει, τὰ
τοῖς πολλοῖς οὐδενὸς ἄξια αὐτοὶ εἰς
σέβας κατηξίωσαν.

§ 10. Προσέγρονε δ' αὐτοῖς οὐχ
ἦττον τῶν εἰρημένων, καὶ κεῖνο εἰς
πίσιν τοῦ σεβάσματος ¹ καὶ τὰ
ζῶα τὴν γὰρ ψυχὴν ἀπολυθεῖσαν
τοῦ σώματος κατέλαβον ² παντὸς
ζώου λογικὴν τε οὖσαν, καὶ ³
προγνωσικὴν τοῦ μέλλοντος, καὶ
⁴ χρηματισικὴν, δρασικὴν τε πάν-
των, ὧν καὶ ⁵ ἄνθρωπος ἀπολυ-
θεῖς. διὸ εἰκότως ἐτίμησαν, καὶ,
ὡς οἶοντέ ἐστιν, ἀπέσχοντο αὐ-
τῶν.

num fluxum qui nihil cognoscit, sequuti
in uiam stultitiae etiam ipsi aberrarint:
sed uulgi ignorantia in quam unus-
quisque primum incidit, superata, quae
plerisque in nulla erant existimatione,
ea ipsi digna esse censuerint, quibus
cultus diuinus exhiberetur.

§ 10. Accedit quod ad cultum hunc
animalium illud quoque non minus
quam caetera quae dicta superius sunt,
ipso inducebat: quod uniuscuiusque
animalis animam ubi a corpore fuisset
absoluta, & rationalem esse perspece-
rant, & futuri praesciam & uaticina-
tricem, effectricemque omnium, quae
etiam homo liber a corpore praestare
posset. Vnde merito ea in honore ha-
buerunt, ab ipso etiam esu quatenus
fie.

quae plerisque contemnenda & ridenda vi-
deantur. REISK. De κοινή Φορᾶ vide ad L.
II, 40.

28. Ἀγνοίαν.] Pro ἀγνοίαν reposui ἄγνοιαν.
VALENT. Verissime. nec secus interpret, &
Cod. Lips. ac Meerm. merito ergo possessionem
amissam recuperat. Videtur autem le-
gendum πρώτη, quod dedi, cum nulla sic
Auctori vis fieret, antea legebatur πρώτη,
unde possis etiam ἡ πρώτη πᾶς ἐντυγχάνει, vel
ἡ πρώτη πᾶς ἐστ. Illis quae statim sequuntur
εἰς σέβας κατηξίωσαν, Weistien: confert Luc.
in Euang. XX, 35.

1. Καὶ τὰ ζῶα.] Loco καὶ aut πρὸς aut εἰς
cum interprete legendum est. Vel τοῦ σεβα-
σματος εἰς καὶ τὰ ζῶα. religionis etiam erga
animantia. quod etiam respectum habet ad
alia, in quibus religio Aegyptiaca colendis
verfabatur. REISK. Vel τῶν ζώων, uti paullo
ante ἐπὶ τὸ σέβας ἐλθεῖν καὶ τῶν ζώων. vel εἰς,

quod insertum erat a VALENT. quia statim
praecefferat, excidit. Paullo ante recte In-
terpres legebat προσέγρονε.

2. Παντὸς ζώου λογικὴν &c.] Vid. Kircher:
Ide: Hierogl: p. 312. VALENT.

3. Προγνωσικὴν τοῦ μέλλοντος.] Locus est
sanissimus, cui frustra stellulam praefixerat
Cantabr. Edii. Maximo Tyr. I, 5. sic dici-
tur γνωριστικὸς τοῦ μέλλοντος, quo cum hoc
Malchi contendit Jerem. Markland. Plenius
itaque dicitur, quam supra § 9. & alibi.

4. Χρηματισικὴν.] Nescio an de voce adeo
nota dici quid debeat. Est proprie χρηματίζειν
rem agere, maxime publicam, unde illis tri-
buitur qui legatis responsa dant, & sic publi-
cum negotium agunt, atque inde est divini-
tus declarare, oraculo aperire. bene ergo ad
vaticinandi vim transfertur hoc in loco. Mox
Meerm. ἐτίμησαν ὡς, omisso καὶ.

5. Ἄνθρωπος ἀπολυθεῖς.] Vide ad § 9.

fieri poterat, abſtinuerunt. Cum multae autem aſſae cauſae ſint, cur per animalia Aegyptii deos coluerint, quia tamen longior euafura eſſet oratio, ſi omnes recensendae eſſent, quam ut propoſitae rei conuenire uideretur, haec in praefentia ſufficiant. Illud tamen praetermittendum non eſt: cum nobilium cadauera condiunt, detractum ſeparatim uentrem in arca imponunt, atque una cum aliis quae pro intelligibili: eius parte agunt, arca ad ſolem producta ab uno pro eo qui conditur, proteſtante oratio habetur: quam ex patria lingua Euphantus in hunc modum interpretatus eſt: o domine ſol, & dii omnes qui uitam hominibus tradidiſtis, me ſuſcipite, atque in aeternorum deorum cohabit-

τῶν. πολλοῦ δὲ ὄντος λόγου δι' ἣν αἰτίαν διὰ τῶν ζώων οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς θεοὺς ἐσέφθησαν, καὶ μείζονος τῆς παρούσης πραγματείας, ἀρκεῖ τὰ δεδηλωμένα περὶ αὐτῶν. ἐκεῖνο μέντοι οὐ παραπεμπτέον, ὅτι τοὺς ἀποθανόντας τῶν εὖ γεγονότων ὁ ὅταν ταριχεύωσιν, ἰδίᾳ 7 τὴν κοιλίαν ἐξελόντες, καὶ εἰς κιβωτὸν ἐνθέντες, μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν διαπράττονται ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὴν κιβωτὸν κρατοῦντες πρὸς τὸν ἥλιον μαρτύρονται, ἑνὸς τῶν ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ ποιουμένου λόγον τῶν ταριχευτῶν. ἔστι δὲ καὶ ὁ λόγος, ὃν 8 ἐρμήνευσεν Εὐφάντος ἐκ τῆς πατρίου διαλέκτου, τοιοῦτος, 9 Ὡ δέσποτα ἥλιε, καὶ θεοὶ πάντες, οἱ τὴν ζωὴν τοῖς ἀνθρώποις δόντες, προσδέ-

T t

ξα-

6. Ὅταν ταριχεύωσιν.] Notiſſimi ſunt Aegyptiorum ταριχευταὶ & corporum conditio, ex iſtis etiam ſacris literis. Mos adeo frequens, ut ſacra quoque animalia ſuos ταριχευτῆρας haberent: hinc *Mumiae*, ut vocantur, quas noſtræ ſuperiorisque ætatis medici diligentiffime examinarunt, & quae curandi condiendique ratio fuerit explicuerunt. V. *Weſſeling*: ad *Diod.* I, 91. & ad *Herodot.* II, 86.

7. Τὴν κοιλίαν ἐξελόντες.] *Plut.* T. II. p. 996. E. ὥςπερ Αἰγύπτιοι τῶν νεκρῶν τὴν κοιλίαν ἐξελόντες, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον ἀνασχίζοντες ἐκβάλλουσιν, ὡς αἰτίαν ἀπάντων ὧν ἄνθρωπος ἤμαρτεν. Et de iisdem p. 159. B. Οἱ τὸν νεκρὸν ἀνατέμνοντες ἐδειξαν τῷ ἡλίῳ, εἴτ' αὐτὰ μὲν εἰς τὸν πιταμὸν κατέβαλον. τοῦ δὲ ἄλλου σώματος ἤδη καθαροῦ γεγονότος ἐπιμέλονται.

8. Ἐρμήνευσεν Εὐφάντος.] Vide de illo *Fabric.* Bibl. Graec. L. II. c. 13. cui idem eſſe videtur cum Ecphanto, cuius in catalogo Pythagoreorum meminit *Iamblich.* in Vit. Pyth. 36.

9. Ὡ δέσποτα ἥλιε.] Morem, ut pollinctorum unus Deos ſollemni formula rogaret, magnificisque laudibus defunctum praedicaret, ex hoc etiam loco pulcre adſtruit Vir Clar. ad *Diod.* I, 92. Cum vero δεσπότης proprie ſit, qui ſummo abſolutoque imperio utitur, nihil mirum titulo hoc deos, uti deas δεσποίνας dicebant, fuiſſe ornatos. Vide *Interpr.* ad *Luc.* A. A. IV, 24. Latinis *Domini* dicuntur centies. Noſtra hac formula Ὡ δέσποτα ἥλιε utitur quoque *Heliod.* X. p. 518. ἥλιε δέσποτα καὶ πῦρ ἱερὸν *Sophocl.* in Polyx. apud *Grot.* in Exc. 139. Alia lege apud *Wes-*

ξασθέ με, καὶ παράδοτε τοῖς ¹⁰ αἰ-
 δίοις θεοῖς σύνοικον. ἐγὼ γὰρ τοὺς θε-
 οὺς, οὓς οἱ γονεῖς μοι παρέδειξαν,
 εὐσεβῶν διετελουν, ὅσον χρόνον ἐν
 τῷ ¹¹ ἐκείνῳ αἰῶνι τὸν βίον εἶχον,
 τοὺς τε τὸ σῶμά μου γεννήσαντας
 ἐτίμων αἰεὶ τῶντε ἄλλων ἀνθρώπων
 οὔτε ἀπέκτεινα, οὔτε ¹² παρακα-
 ταθήκην ἀπεσέρησα, οὔτε ἄλλα οὐ-
 δὲν ἀνήκεσον διεπραξάμην. εἰ δέ τι
 ἄρα κατὰ τὸν ἑμαυτοῦ βίον ἥμαρτον,
 ἢ φαγὼν, ἢ πίων, ὧν μὴ θεμιτὸν
 ἦν, οὐ δὲ ἑμαυτὸν ἥμαρτον, ἀλ-
 λά διὰ ταῦτα, δείξας τὴν κιβω-
 τὸν, ἐν ᾗ ἡ γαστήρ ἦν. καὶ ταῦτα
 εἰ-

bitationem traducite. ego enim deos
 quos a parentibus colendos accepi,
 pietate semper prosequutus sum,
 quamdiu eo in aeuo uitam traduxi:
 semperque eos honorauī, qui corpus
 meum procrearunt. ex aliis uero neque
 interfeci quempiam, neque deposito
 defraudaui, neque alio quopiam perni-
 cioso malo affeci. Si quid uero in uita
 mea uel comedendo, uel bibendo ex
 iis quae fas non erat, peccaui, id non
 per me sed per haec peccaui, simul ar-
 ca in qua uenter erat commonstrata:
 atque haec cum dixisset ille arcam in flu-
 uium proiiciebat. tum reliquum corpus
 ut-

Wesseling: ad *Herod.* L. I. p. 100. Insunt
 huius sermoni multa de Diis colendis, pa-
 rentibus honorandis &c. quae Decalogi Ta-
 bulam & Noachidarum praecepta, quae vo-
 cant, spectasse videntur. Alia etiam notatu
 digna, adferitur animae immortalitas, sol
 animas accipere dicitur, mentio sit ἐκείνου
 αἰῶνος, quae omnia ex Hebraeorum antiqui-
 tatibus multa luce circumfundit *S. Le Moyne*
Diss. in Ierem. XXIII, 6. non tamen ubi-
 vis aequae solidus, quam ingeniosus. Illa
 οἱ τῶν ζ. τ. ἁ. δότες desunt *Lips. Cod.* & pro
 προσδέξασθαι *Meerm.* προσδέξασθαι. sed & as-
 passim ille confundit.

10. Αἰδίοις θεοῖς.] An ergo falsus Herodotus
 & multi alii, qui tradunt, voluisse Aegy-
 ptios animos hominum in bestias migrare?
 Dicemusne docuisse illos animam e sede sua
 delapsam aliquamdiu per homines & anima-
 lia transire, donec in pristinum locum re-
 deant? quae est opinio *Cel. Lablonski Panth.*
I, 2, 3. an potius Theologiam Aegyptiacam
 haud eandem per totum regnum fuisse, eos
 sacerdotes quos *Herod.* adiit, circuitus per
 varia corpora finxisse, alios bonorum mentes
 in Deorum statim concilium admisisse? quam

sententiam ornat *Praestant. Mosheim:* ad
Cudw. Syst. T. I. p. 366. Potuit etiam lapsu
 temporis eorum Theologia hac parte esse in-
 mutata. Distingui denique potest cum vetu-
 stissimis Philosophis animus aethereus, ratio-
 nis particeps, & spiritus corporeus, seu ani-
 mus sentiens, quorum ille non hic, in ho-
 mines ac bestias migrabat. qua observatione
 difficultatem tolli posse aduertit *Vir Eximius*
ibid. p. 1042. mihi hic operoso esse haud li-
 cet. Mox τοὺς & οὓς non habet *Lips.*

11. Ἐκείνῳ αἰῶνι.] Monui iam haec ex He-
 braeis antiquitatibus illustrari, qui αἰῶνα ἐ-
 κείνον opponunt αἰῶνι τούτῳ. Id passim ab *In-
 terpr.* ad *Matth. XII, 22. Luc. XX, 35.*
 &c. adverti solet. Vide quoque *Huet:* ad
Origen: in *Matth.* p. 497. Pro ἐκείνῳ *Lips.*
 & *Meerm.* ἐκείνων.

12. Παρακαταθήκην ἀπὸς.] Ἀποστρέφει est quo-
 cunque modo defraudare ac circumscribe-
 re aliquem. Iungitur hinc cum ἀπάξων. su-
 pra § 3. voci κλέπτειν, uti in *Euang. Marc.*
X, 19. & *Xenoph.* de *Lac. Rep.* p. 685. B.
 ἀποστρέφειν & κλέπτειν *Plat.* de *Rep.* p. 583.
 A. Speciatim dicitur de illis qui depositum
 negant. Ipsa hac locutione *Plat. Rep. IV.*

P-

utpote purum condiebant. Atque ita excufatione ſibi opus eſſe apud deos exiſtimabant pro iis quae comederant aut biberant, ac propterea uentrem manifeſta hac contumelia afficiendum cenſebant.

§ II. At uero Iudaei, antequam ab Antiocho prius inſtituta eorum labefactata fuiſſent, poſtea a Romanis prope modum deleta, quando templum in Hieroſolymis captum & conculcatum ab omnibus fuit, quibus erat inaceſſum, & urbs penitus euerſa: a multorum aliorum animalium eſu abſtinebant, ſed praecipue, quod ad hunc etiam uſque diem ſeruant, a ſuillis carnibus: ac tres philoſophantium apud eos ſectae habebantur: una Pharifaeorum, altera Sadducacorum, Eſſacorum tertia, quae uenerabilis maxime omnium eſſe uide-

είπων, ¹³ εἰς τὸν ποταμὸν ἀφίησι. τὸ δὲ ἄλλο σῆμα ὡς καθαρὸν, ταριχεύει. οὕτως ἀπολογίας δεῖσθαι ᾤθησαν πρὸς τὸ θεῖον ὑπὲρ ὧν ἐφαγον καὶ ἐπιον, καὶ διὰ ταῦτα ¹⁴ ὑβρίσαι.

§ II. Τῶν δὲ γινωσκομένων ἡμῶν Ἰουδαῖοι, πρὶν ¹ ὑπ' Ἀντιόχου τὸ πρότερον τὰ ἀνήκεστα παθεῖν εἰς τὰ νόμιμα τὰ ἐαυτῶν, ὑπὸ τε Ῥωμαίων ὕσερον, ὅτε καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐάλω, καὶ πᾶσι βατὸν γέγονεν, οἷς ἄβατον ἦν, αὐτὴ τε ἡ πόλις διεφθάρη, διετέλουν πολλῶν μὲν ἀπεχόμενοι ζώων, ἰδίως δὲ ἐτι καὶ νῦν τῶν χοιρίων. τῶν τε παρ' αὐτοῖς φιλοſοφῶν ² τριτταὶ ἰδέαι ἦσαν, καὶ τῆς μὲν προΐξαντο Φαριſαῖοι, τῆς δὲ Σαδδουκαῖοι, τῆς δὲ τρίτης, ἣ καὶ ἐδόκει ³ ſεμνοτάτῃ

T t 2

εἰ-

p. 646. D. εἰ δοκεῖ παρακαταθήκην ἀποσφρῖσαι. Voce παρακαταθήκη frequenter uſos fuiſſe Atticos, cum alii dicerent παραθήκην, ſaepe monuerunt V. D. Colligas hinc furtum apud Aegyptios non fuiſſe licitum, qua in re diſſentiant. V. *Marſb. Can. Sec. IX.* Sed diſtinctione forte aliqua tolli poteſt controverſia. ἀνθρώπων non eſt in *Lipſ. Cod.* & dein *Meerm.* ἐαυτοῦ βίον ἡμαρτον.

13. Εἰς τὸν ποταμὸν ἀφίη. Moris huius veſtigia etiam apud Iudaeos inveniuntur. Vide quae ex eorum magiſtris hanc in rem diſputat *Le Moyné* l. laud. p. 246. non ventrem per quem peccarant, ſed peccata ipſa in profundiffimum maris Deus proicit apud *Micbam VII.* 19. Θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρώπων κακά. *Eurip.* in *Iphig.* 1193.

14. ὑβρίσαι. Bene habet, aptum enim eſt ex ᾠθήσαν. exiſtimabant quidquid vivi petulantius egiſſent, id peccaſſe incitatos

& ſtimulatos ab alimentis. REISK. Optime. *Lugd. & Cantabr. Edd.* temere correxerant ὑβρίσαν. ὑβρίσειν hac in re proprium. *Aelian:* V. H. I, 9. Καὶ τραπέζης ἀσωτία καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν χρώμενοι ὑβρίζον. hinc Graeci σάφρονα & ἱβρισην opponunt. V. *Periz.* ad *Euclid.* IV, 15.

1. Ὑπ' Ἀντιόχου. De Epiphane e *Iof. Diod. Sic. Ecl.* l. L. XXXIV, aliisque omnia nota ſunt. quo modo autem tyrannorum minae Iudaeos abſterrere non potuerunt ab exacta rituum obſervatione, pulchre oſtendit *Bochart.* Hieroz. II, 57.

2. Τριτταὶ ἰδέαι ἦσαν &c.] Id *Iofeph:* dicit τρία γὰρ παρὰ Ἰουδαίοις εἶδη φιλοſοφεῖται, καὶ τοῦ μὲν αἰρετικῶν Φαριſαῖοι, τοῦ δὲ Σαδδουκαῖοι, τρίτον δὲ ὃ δὴ καὶ δοκεῖ ſεμνότητι ἀσκεῖν Ἑσσηνοὶ καλοῦνται. de B. I. II. 82. *Ideſſe* Ant. XVIII, 1, 2. Ἰουδαίοις φιλοſοφίαι τρεῖς ἦσαν &c.

3. Σεμνοτάτῃ — Ἑσσηνοί. Qui aliis etiam Ἑσ-

εἶναι, Ἑσσαιῶν. οἱ οὖν τρίτοι τοιοῦτο ἐποιοῦντο τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ἰώσηπος τῶν πραγματειῶν ἀνέγραψεν, 4 καὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς 5 Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας, ἣν δι' ἑπτὰ βιβλίων συνεπλήρωσε, καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας, ἣν διὰ εἴκοσι βιβλίων ἐπραγματεύσατο, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ 6 πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εἰσὶ δὲ δύο τὰ βιβλία. 7 εἰσὶ τοίνυν αἱ Ἑσσαιῶν, Ἰουδαῖοι μὲν τὸ γένος, φιλάλληλοι δὲ, καὶ τῶν ἄλλων πλέον. οὗτοι τὰς μὲν ἡδονὰς ὡς κακίαν ἀποσρέφονται, τὴν δὲ ἐγκράτειαν, καὶ τοῖς πάθεσιν μὴ ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι. καὶ γάμου μὲν παρ' αὐτοῖς ὑπεροψία, τοὺς δὲ ἄλλοτρίους παῖδας

debatur. Tertiū hi uitam in hunc modum ducebant, ut diuersis in libris Iosephus testatur. Nam & in secundo Iudaicae historiae, quam septem libris absoluit, & in decimo octavo Antiquitatum quas uiginti libris persequutus est, & in secundo aduersus Graecos, duo autem libri hi sunt, mentionem de his facit. Sunt igitur Effaci Iudaei genere, qui mutuo amore amplius quam caeteri se persequuntur. ii uoluptates tanquam uitium auersantur, continentiam uero & affectibus non succumbere uirtutem esse existimant. Coniugium quidem ipsi non admittunt, sed alienos liberos tenellos adhuc ad disciplinas excipientes cognatos suos

Ἑσσαιῶν. Vid. *Sprinkh.* ad *Ioseph.* Ant. XV, 10, 5. nihil mirum eos multum laudari a Nostro, nam, ut ibi *Ioseph.* γένος ἐστὶ διαίτη χρώμενον τῇ παρ' Ἑλλήνων ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένη. ut Sadducei cum Epicureis componi solent, & Pharisei proxime ad sectam Stoicorum accedebant, vide *Ioseph.* de vita sua c. 2. Illis multa cum Pythagoraeis fuisse communia data opera a Viris Doctis commonstratum est. Quod uero praeter alios *Grotius* putabat, Pythagoram horum principia adoptasse, a uero uidetur alienum, cum post exilium Babylonicum illa secta demum nata uideatur: illi ergo ab hoc, non hic ab illis accipere potuit. Sed haec alii satis superque egerunt. V. *Fabric.* Bibl. Graec. II, 12. 2. & *Brucker.* Hist. Phil. T. II, p. 759. De Effacis multa quae Nostro conueniunt *Philo* in L. Quod omn. prob. liber sit, & de Vit. Contempl. atque ex illo *Euseb.*

P. E. VIII, 379. Dissident quidem in nonnullis capitibus *Philo* & *Ioseph.* uerum id mirabitur nemo, qui expenderit ea, quae ad L. II. § 26. fuerunt obseruata.

4. Καὶ γὰρ ἐν τῷ.] Pendet haec sententia. postulat ἐμέμνητο αὐτῶν uel tale quid. REISK.

5. Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας.] Libri illi Iosephi uariis nominibus dicuntur. *Euseb.* etiam uocat τῶν ἱστοριῶν, Ioseph. ipse τῶν Ἰουδαϊκῶν πολεμῶν, uel Ἰουδαϊκῆς πραγματείας Conf. V. D. ad *Ioseph.* Proem: L. I.

6. Πρὸς τοὺς Ἕλληνας.] Qui *Ioseph.* uocantur κατ' Ἀπίωνος. V. *Comment.* ad L. I, 1.

7. Εἰσὶ τοίνυν οἱ Ἑσσαιῶν &c.] LXXXIII qui sequuntur uers. adducuntur ab *Euseb.* L. IX. Varietates scripturae, quae plures apud eum sunt, adnotabo. γάμου μ. ἀ. ὑπεροψ. sine praepos. παρὰ legitur in excuso, mendose tamen, ni fallor. scriptus namque idem in hoc non diserepat a lectione auctoris. infra

κατ'

ſuos eſſe cenſent, ac moribus ſuis informant. atque id faciunt, non ut in nuptias, & ſucceſſionem ſui in poſterum tollant, ſed ut mulierum petulantias euitent. Diuitiarum ſunt contemptores mirabilisque apud ipſos communicatio bonorum eſt. neque uidere inter ipſos quempiam eſt qui diuitiarum poſſeſſione excellat: quippe cum lex eiſusmodi ipſis ſit, ut qui in collegium id ingrediatur, facultates ſuas in publicum ei proſcribat. atque ita ſit, ut in omnibus ipſis neque paupertatis hu.

δας ἐκλαμβάνοντες, ἀπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα, ſυγγενεῖς ἡγούνται, καὶ τοῖς ἡθεσιν ἐαυτῶν ἐντυπούσιν. τὸν μὲν γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν οὐκ ἀναιροῦντες, τὰς δὲ τῶν γυναικῶν ἀσελγείας φυλαττόμενοι. καταφρονηταὶ δὲ πλοῦτου, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνικόν, οὐδ' ἐστὶν εὐρεῖν κτήσει τινὰ παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα, νόμος γὰρ τοὺς εἰς τὴν αἵρεσιν εἰσόντας δημεύειν τῷ τάγματι τὴν οὐσίαν ὥς ἐν ἅπασι μῆτε πενίας

T t 3

τα-

κλήδα δὲ adiuncta coniungendi particula, & ἀλειψή. non multo poſt ἤκουσιν αἰρετικῶν, & ſeq. verſ. εἰσίσιν ὥς περ ſυνήθεις. dein τῆς μεταδόσεως ἀκολούτως ἡ μετάληψις. duobus verbis inmutatis. quod ad poſterioreſem pertinet inmutationem, puto id culpa librarii commiſſum. nam ſcriptus ille non diſcedit a lectione Porph. In primo ſeq. pag. ἐπιμελητῶν ἀφείνται, ſine verbo indefinite tempore poſito. in tertio ſκεπᾶςμασιν οὕτω pro, ut eſt apud auctorem ſκέπαςι λινῶς. in quarto diſcrimine non variante ſententia ἐν ᾧ μὴδεν. nec multo poſt κατεσθέντων. in ſeq. v. προκατάρχεται. quod manifeſte mendosum eſt, & reſellitur a ſcripto Euf. exemplari. in nono ἀρτοποιησάμενος δ' ἐπεύχεται μᾶλλον. quod item falſum puto. nam quod pertinet ad extremum verbum, πάλιν quoque legitur in eodem mſſ. initio XI. δειπνοῦσι δ' ὑπερέψαντες. in XX. ἡθες δοκιμάζεται. quod placet. Tertio ab hoc v. καὶ ſυναδικεῖσθαι δικαίως, quod improbo, quamvis in ſcripto exemplari eodem pacto legatur. dein ψευδομένους ἀποβάλλεσθαι. nec tamen, quod eſt apud auctorem, puto repudiandum, capitur enim quoque id verbum hoc intellectione, ut valeat odio perſequi. Plut. de Iſt. οὐχ ἦμισα δὲ καὶ τὸν ἰχθυὶν ἀπὸ ταύτης προβάλλονταί τῆς αἰτίας, καὶ τὸ μισεῖν ἰχθυὶ γράφουσιν. XXXV. ἀνέλαβον ἱκανὴν. XXXVIII. ὥς μὴ ταῖς ἀνγῶν ἐνυβρίζειν τοῦ θεοῦ. quod

verum Iudeo. verbum vero quod præcedit hæc. apud eum corruptum eſt. ita enim legi debet unitatis numero dandique caſu, non δοιματίων. XL. ἐκ δὲ τῆς ἀσκήσεως. ſeq. V. λογιζόμενοι. quod manifeſto corruptum eſt. eius vero verbi in ſcripto illo veſtigium nullum. in ſeq. ἐργάων, in' ἡ βλασφημίας, adverbio adiuncto. In quart. v. ſeq. pag. & extremo poſiti illic exempli, ſπανίον δὲ εἰ ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀσχοῦσιν. abeſt tamen particula εἰ ab Eufeb. illo ſcripto. VICTORIUS. Hinc ad § 14. verbatim fere tranſcripta ſunt omnia ex Iosepho. Emendationes autem quæ in iſto occurrunt intervallo pleraque Iosephi iplius cod. authoritate nituntur. VALENT. Ioseph. B. Iud. II, 8. ubi conferri debent notæ V. D. nullam eius rationem habitam a V. D. mireris. E Noſtro hauſit Eufeb. P. E. IX. p. 404. ſed qui Iosephi oblitus videtur, cum p. 407. D. ſcribit ταῦτα μὲν ὁ Πορφύριος ἐκ παλαιῶν ὡς εἰκὸς ἀναγνωσμάτων — ἐμαρτύρησεν. Quædam etiam habet Suid. in Ἑσσάτοι. Statim & Ioseph. & Eufeb. καὶ τὸ πάθειν, quod merito præferebat Reiskius. male deiſ Meerm. ὑπερέψαν.

8. Νόμος γὰρ &c.] Multum de ſtatu hoc & communione bonorum diſputant iuris interpretes. Bene Grot. Iur. B. & P. II, 2. id fieri potuiſſet, ſi in magna aliqua ſimplicitate perſiſtiſſent homines, aut eximia quadam

ταπεινότητα φαίνεσθαι, μήτε ὑπερ-
οχὴν πλούτου, τῶν δ' ἐκάστου κτη-
μάτων ἀναμεμιγμένων, μίαν ὡς-
περ ἀδελφοῖς ἅπασιν οὐσίαν εἶναι.
κηλῖδα ὑπολάμβανουσιν τοῦλαιον, 9
καὶ ἂν ἀλειφῇ τις ἄκων, σμήχεται
τὸ σῶμα. 10 τὸ γὰρ αὐχμεῖν ἐν
καλῷ τίθενται, 11 λευχαιμονεῖν
τε διὰ παντός. χειροτονητοὶ δὲ 12
τῶν κοινῶν ἐπιμεληταί, καὶ 13
ἀδιαίρετοι πρὸς ἀπάντων εἰς τὰς
χρείας ἑκάστοι. 14 μία δὲ οὐκ ἔστιν
αὐτῶν πόλις, ἀλλ' ἐν ἐκάσῃ με-
τοι-

humilitas, neque diuitiarum excellentia
ulla conspiciatur: sed ex singulorum
possessionibus commixtis una cunctis pe-
rinde ac fratribus facultas suppetat. O-
leum maculam corporibus esse opinaban-
tur: etiam si inuitus quispiam unctione
eius corpus abstergeret. Squalere enim
pulcrum apud ipsos censebatur: indu-
menta quoque alba semper gestare praecla-
rum habebatur. Communium rerum pro-
curatores ab omnibus indistincte singuli
creantur, prout usus requisierit. Ciui-
tas ipsis una non est: sed in unaquaque
mul-

dam caritate inter se vixissent. Tales autem
Esseni, Pythagoraei, veteres Christiani, &
hodie etiam multi. Vide *Holsten.* ad Nostr.
Vit. Pyth. 20. pro τάγματι *Meerm.* πράγματι.
inepte.

9. Καὶ ἀλειφῇ.] Ἀλειφῇ *Ioseph.* ἀλειφῇ
Euseb. Utrum hoc eligas, an illud, ciccum
non interdum. sed male *Meerm.* τούλεμον
pro τοῦλαιον.

10. Τὸ γὰρ αὐχμεῖν —] Cum ab Essenis
illis, Iudaeorum affectis, monachorum Chri-
stianorum originem aliqui arcestant, nihil mi-
rum est, huiusmodi quoque sordes illos olim
adfectasse, quae res nec dum in desuetudi-
nem abiit. Vide hac de re *Salmas.* ad
Tertull. Pall. p. 68.

11. Λευχαιμονεῖν τε.] De Therapeutis dispu-
tatur, Gentilesne fuerint, Iudaei (quod vero
proximum est) an Christiani ex Alexandrinis
Iudaeis facti. certe vitam asceticam, nec
multum ab Essenis diversam agebant. adscri-
bam ideoque *Philonis* locum idem eadem
voce dicentis. De Vit. Contempl. p. 695.
D. ἐπειδὴν οὖν συνέλθωσι λευχαιμονοῦντες Φα-
δρῶι.

12. Τῶν κοινῶν ἐπιμεληταί.] Οἱ ἐπιμελ. *Euseb.*
Intelliguntur *quaeestores*, de quibus eod-
em modo *Philo* apud *Euseb.* P. E. p. 380.
A. ἐκ δὲ τῶν οὕτως διαφερόντων ἑκάστοι τὸν μι-
στὸν λαβόντες ἐνὶ διδόναι τῷ χειροτονήντι ταμίᾳ.

λαβὼν δ' ἐκείνος αὐτίκα τεπιτήδεια ὠνεῖται, καὶ
παρέχει τροφὰς ἀφρόνους, καὶ τ' ἄλλα ἅν ὁ ἀν-
θρώπινος βίος χρειώδης.

13. Ἀδιαίρετοι πρὸς —] Quid sibi haec ve-
lint explicat ad *Euseb.* *Viger.* cum quo tamen
τὸ εἰς expungendum haud putem. Blandiri qui-
dem posset αἰρετοί, quod est in *Ioseph. Cod.*
Lugd. Bat. sed contra tot aliorum consen-
sum nihil movendum. πρὸς construi potest
cum χειροτονητοί. dicit quippe communibus
suffragiis fuisse creatos quaeestores.

14. Μία δὲ — ἐν ἐκάσῃ μετοικοῦσι.] Ita re-
cte Noster & ex illo *Euseb.* κατοικοῦσι *Ioseph.*
sed apud eum quoque sic referibi velim. dif-
ferunt illa vocabula, ac μετοικεῖν proprie de
incolis dicitur qui iure civitatis non gau-
dent, & hinc de illis adhibetur, qui per ali-
quod tempus in urbe quapiam habitant,
postea alio migraturi. Vid. *Plat.* Leg. VIII.
p. 919. E. Hac observatione tolli posse reor
gravissimam controversiam quae Eruditos ex-
ercet, quo modo *Ioseph.* in concordiam re-
digi possit cum *Philone*, cui in Lib. Q. O.
P. L. p. 678. Esseni κωμηδὸν εἰκοῦσι, τὰς πό-
λεις ἐκτρεπόμενοι. Fixum quippe domicilium
in una aliqua urbe non habebant, sed in a-
gris habitare malebant, vel sic tamen, cum
res ita ferrent, per aliquod tempus in ur-
bibus commorari & peregrinari solebant.

15.

multi ex ipſis ſimul degunt: apud quos aliunde aduenientibus modo eiſdem ſectae homines ſint, omnibus aditus patet. Quique primum ipſos intuiti fuerint, perinde ac familiares agnoſcunt. Vnde quotiescunque peregrinantur, nihil ſumptuum uidelicet cauſa ſecum afferre conſueuerunt. Nunquam neque calceos, neque indumenta permutant, niſi uel dirupta penitus, uel uetuftate fuerint conſumpta. Neque emunt, neque uendunt quicquam: ſed unusquiſque datis iis quae apud ſe ſunt, indigenti, ab eo contra quae uſui ſibi futura ſint, recipit. Quin etiam ſine ulla huiusce modi retributione quae opus ſunt, a quibuscunque uoluerint, accipere licet.

§ 12. Erga numen ſane peculiari quodam modo pietatem exercent. prius enim quam oriatur ſol, profanum nihil loquuntur, ſed patrias quasdam preces, qua-

τοικοῦσι πολλοὶ, καὶ ταῖς ἐτέρωθεν ¹⁵ ἤκουσιν αἰρεσιώταις ἀναπέπταται τὰ παρ' ἀλλήλοισιν, καὶ οἱ πρῶτον ἰδόντες, ¹⁶ ἴσασιν ὥστερ συνήθεις. διδὸν οὐδὲν ἐπικομιζόμενοι ἀποδημοῦσιν ἀναλωμάτων ἕνεκα. οὔτε δὲ ἐσθῆτα, οὔτε ὑποδήματα ἀμείβουσιν, πρὶν διαβράχηναι πρότερον παντάπασιν, ἢ δαπανηθῆναι τῷ χρόνῳ. οὐδ' ἀγοράζουσί τι, οὐδὲ πωλοῦσιν, ἀλλὰ τῷ χρέζοντι διδοῦς ἑκάστος τὸ παρ' ἑαυτοῦ, τὸ παρ' ἑκείνου χρήσιμον ἀντικομίζεται. χωρὶς δὲ τῆς ἀντιδόσεως ἀκώλυτος ἢ μετὰ λήψις αὐτοῖς, παρ' ὧν ἂν θέλωσιν.

§ 12. Πρὸς γε μὴν τὸ θεῖον ἰδίως εὐσεβεῖς. πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον οὐδὲν φθέγγονται τῶν βεβήλων, πατρίους δὲ τινὰς ¹ εἰς αὐτὸν εὐχὰς, ὡς-

15. "Ἦκουσιν αἰρεσιώταις.] Apud *Ioseph*: minus recte legi αἰρεσιώταις, probari, autem poſſe noſtrum αἰρεσιώταις ad *Euseb*: notat *Viger*. Ibi nunc editur αἰρεσιώταις, & ſic legebat iam *Viſtor*: ſed *Codd.* admodum variant. Ea certe voce e *Iosepho* bis utitur Noſter § 13.

16. ἴσασιν ὥστερ συνήθεις.] *Euseb*: εἰσίσασιν, quod probat *Viger*: ſi mutetur in ἐξίσασιν. Ego nihil demutem, & ibi quoque ἴσασιν fuiſſe putem paene. Εἰσίσασιν quidem eſt apud *Ioseph*: ſed ab illo deſceſcit hic paululum, nam ibi etiam eſt αὐτοῖς pro Noſtri ἀλλήλοις, pro quo ἀλλήλοις melius *Euseb*: ſuntque ibi plura, quae hic non loquuntur. Videtur ergo *Porphy*: & ex illo *Pamphil*: ſenſum tantum expreſſiſſe. certe in vulgatum omnes conſpirant *Codd.* quare neſcio, unde hauſerit *Hudſ*: quod apud Noſtrum εἰσίσασιν legi notet. Dicit, ſimulatque aliquem ſuo-

rum vidiffent, tanquam *συνήθεις* agnoſciſſe. Belle haec conueniunt illis quae de ſodalitate des Frances Maçons, ut vocantur, narrant. Alia etiam inueniet curioſus lector in Eſſenorum inſtitutis, quae ab horum moribus haud aliena putabit. *σκαλὶδα διδοῦσι τοῖς μέλλουσιν αἰρεσιώταις.* &c. Et plura forte, ſi quis illis ſacris iniatus in haec incidat. Confer quoque *Reisk.* ad finem § 12. Mox *Ioseph*: ἐσθῆτας & πρὶν ἢ διαβρ. & paullo poſt pro τὸ παρ' ἑαυτοῦ (quae deſunt *Lipſ. Cod.*) *Euseb*: τὸ π. ἑ. *Ioseph*: τὰ παρ' αὐτοῦ.

1. Εἰς αὐτὸν εὐχὰς.] Videntur verba prae ſe ferre, ac ſi Ellēni ſoli preces ſunderent, V. Salmaſi in Solin: VALENT. P. 431. Aliqui, ut hoc crimine eos abſoluant, reſcribunt εἰς αὐτὸν, nempe τὸ θεῖον, ſed *Codd.* inuitis. *Viger*: ad *Euseb*: intelligit εὐχὰς non quae Soli, aut Solis in honorem, ſed Solis cauſa

nam.

ὥσπερ ἱκετεύοντες ἀνατεῖλαι. μετὰ ταῦτα πρὸς ἃς ἕκαστοι τέχνας ἴσασιν, ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν ἰέναι ἀφίενται. καὶ μέχρι πέμπτης ὥρας ἐργασάμενοι συντόνως, ἔπειτα πάλιν εἰς ἓν ἀθροίζονται χωρίον. ζωσάμενοί τε σκέπασι λινοῖς, οὕτως ἀπολούονται τὸ σῶμα ψυχροῖς ὕδασι. καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀγνεύαν εἰς ἴδιον οἶκημα συνίασιν, ἐνθα μηδενὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπιτέτραπται παρελθεῖν. αὐτοὶ τε καθαροὶ καθάπερ εἰς ἅγιόν τι τέμενος παραγίνονται, τὸ δεῖπνῆτήριον. καθισάντων δὲ μεθ' ἡσυχίας, ὁ μὲν σιτοποιὸς, ἐν τάξει παρατίθῃσιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἐν ἀγγεῖον ἐξ ἐνὸς ἐδέσματος ἐ-

quasi supplicantes, ut oriatur, ad ipsum effundunt. Quod ubi factum est ad artes singuli quas sciunt, exercendas a praesidibus dimittuntur. atque ibi ad quintam usque horam strenue operati, deinde in unum locum omnes rursus congregantur: in quo tegumentis lineis praecincti frigidis aquis corpus abluunt. post quam purificationem in proprium domicilium conueniunt. quo ingredi permittum nemini est, qui alterius sectae fuerit. Ipsi autem puri, in coenaculum quasi in sanctum quoddam fanum procedunt. In quo ubi quiete omnes discubuerunt, ordine seruato pistor panes, coquus unius opsonii uasculum unum unicuique apponit.

an-

nuncupantur. Ut cetera Essenorum doctissime excurit, sic haec etiam Cel. *Brucker*: Hist. Crit. Phil. T. II. qui p. 768. lenissime *eis* interpretatur *propter* vel *in*, ita ut recitarint preces, in vel propter solis ortum conpositas, ut lux eius feliciter iis illuceret. profecto non magis hoc absurde fieri poterat, quam si Christianus in solem carmen componat, & excellentissimum istud opus praedicet. Et sunt huius modi in S. literis, ut *Aldr*: ad *Ioseph*: animaduersum. Homines illi impatienter solis ortum morabantur, ideoque sollemni formula quasi supplices, ut lumen suum exfereret, rogare potuerunt, ut aegre post occasum se subducebant. *Philo* apud *Euseb*: p. 379. πρὶν δὲ ἡλίου ἀνασχεῖν, ἐπὶ τὰ συνῆθη τρεπόμενοι θυομένου μόλις ἐπαύασιν. Insignis est locus *Eiusd.* Vit. Cont. p. 698. de Therapeutis, τὰς τε ὕψεις καὶ ὅλον τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἑω γάντες, ἐπὶ τὴν θέαντων τὸν ἡλίου ἀνίσχοντα, τὰς χεῖρας ἀνατείναντες εἰς οὐρανὸν εὐμερίαν καὶ ἀλλήλοις ἐπεύχονται. Vel sic

tamen videntur splendidius, quam par erat, de sole existimasse. V. ad II, 26. & infra 13. τὸν θεὸν vocare. Nec est quod mireris, si cogites, multos Hebraeorum doctores cum Pythagora caelestes orbis anima & intellectu praeditos credidisse, unde *caelicolas* ab imperatoribus Romanis Iudaeos dici aliqui putant. V. *Spencer*: ad *Orig*: Contr: Celsi p. 344. Ut multa alia cum eo habuisse communia Essenos modo dictum est. Quid? illisne tribuere hoc absurdum, cum nec hac macula caruerint qui olim Christiani censerī volebant, qua de re *Cuper*: Harp: p. 112. Equidem ex Orientalium philosophia hoc propagatum videtur. Nec olim nec hodie & inter Christianos quosdam, & alios in Oriente infrequens esse, ut orientem solem reverenter, nec sine corporis inclinatione excipiant, ostendit *T. Hyde* de Rel. Vet. Perf. c. I.

2. ἰέναι ἀφίενται.] *Euseb*: ὑπὸ τ. ἑ. ἀφίενται. *Ioseph*: pro illo διαφίενται. Mox uterque

oks-

ante autem quam ſumatur cibus qui caſtus puruſque eſt, precatione quadam ſacerdos utitur, ante quam deguſtare cuiſpiam fas non eſt. Poſt prandium item, preces ab eodem adhibentur. tam enim incipientibus, quam finientibus celebrandum deum ſibi eſſe ducunt. Poſtea indumentis hiſi quaſi ſacris depoſitis ad opera rurfus redeunt. Quibus ubi ad uesperam uſque incubuerunt reuerſi iterum ſimili modo hoſpitibus quoque ſi forte iam aliqui aduenerint, ſimul diſcumbentibus coëpulantur. Nullus clamor unquam, aut tumultus domum inquinat. Sed adeo modeſte loquendi ac tacendi uices ſibi mutuo praeſtant, ut iis qui extrinſecus ſunt, ſilentium eorum qui ſunt intus, quaſi mirabile aliquod myſterium eſſe uideatur. Cuiuſce rei in cauſa eſt aſſidua hominum ſobrietas, qui cibum & potum naturae ſati-

ἐκάσῳ προκατεύχεται δ' ὁ ἱερεὺς τῆς τροφῆς, ἀγνῆς οὔσης καὶ καθαράς· καὶ γεύσασθαι³ τινι πρὶν τῆς εὐχῆς ἀθέμιτον. ἀριſτοποιηſαμένοις δὲ ἐπεύχεται πάλιν. ἀρχόμενοι τε καὶ παύμενοι γεραίρουσι τὸν θεόν. ἔπειθ' ὡς ἱερεὺς καταθέμενοι τὰς ἐσθῆτας πάλιν ἐπ' ἔργα μέχρι δείλης τρέπονται·⁴ πίνουσι δ' ὑποſρέψαντες ὁμοίως ſυγκαθεζομένων τῶν ξένων, εἰ τύχοιεν αὐταῖσι παρόντες.⁵ οὔτε δὲ κραυγὴ ποτε τὸν οἶκον οὔτε θόρυβος μιáνει, τὰς δὲ λαλίδας ἐν τάξει παραχωροῦσιν ἀλλήλοις. καὶ τοῖς ἔξωθεν ὡς μυſηρίον τι φρικτὸν ἢ τῶν ἔνδον ſιωπῇ καταφαίνεται. τούτου δ' αἷτιον ἢ διηνεκὲς νῆψις, καὶ τὸ μετρεῖσθαι παρ' αὐτοῖς τροφὴν καὶ ποτὸν μέχρι κόρου.⁶ τοῖς δὲ ζη-

V v

λοῦ-

σκέπáσμασι λιγὼς tamen deest *Euseb.* videntur itaque apud *Porrb.* tres literae excidisse. σκεπáσματα de vestibus utitur etiam *Ioseph.* Ant. XV, 9, 2. Paullo post pro ἔλλα *Euseb.* ἐν ᾧ.

3. Τινι πρὶν τῆς —] *Ioseph.* τινι πρὸ, sed ibi etiam πρὶν *Cod. Leid.* τινι *Euseb.* quoque. Mox idem ἀριſτοποιηſάμενος ἐπεύχ., addunt tamen δὲ aliqui *Codd.* quod, nescio qua auctoritate, in γε mutarat *Valent.* Certe & *Lips. Cod.* tuetur, & *Euseb.* apud quem μᾶλλον e voce πάλιν perperam ortum fuit. Dein post γεραίρουσι τὸν θεόν addit *Ioseph.* ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς.

4. Πίνουσι δὲ ὑπόσρ. —] *Et Iudaeus*, e quo *Noster*, & *Christianus*, qui e *Nostro*, δειπνοῦσι. quia Graeci a bibendi studio convivii nomen dederunt, ea voce usus videtur. notum est

illud *Cicer.* IX. Famil. 24. *Sapientius nostri quam Graeci*: illi συμπόσια αὐτὶ σὺνδειπνα, id est, *comotationes*, aut *concoenationes* &c. Hinc itaque συμπόσιον idem quod δειπνον. nostram vocem de epulis etiam interpretantur apud *Plut.* T. I. p. 94. A.

5. Οὔτε δὲ κραυγὴ —] Ita revocavi. antea legebatur οὔτω δὲ, quod etiam emendarat *Foggeroll. Valent.* e *Ioseph.* substituerat οὐδὲ. nostrum *Euseb. Cod. Lips. & Meerm.* firman. *Valent.* mox rursus οὐδὲ. nos οὔτε dedimus, sicut Hebraei & Christiani, licet haud ignorem, nullam nos cogere necessitatem, ut has particulas sub eadem formam redigamus. *Lips.* οὐ θόρυβος, & sic est in antiquissimis *Edd. Meerm.* θυρίβος, perpetua literarum confusione.

6. Τοῖς δὲ ζηλοῦσι. —] *Ioseph.* τῷ δὲ ζηλοῦντι. no-

λοῦσι τὴν αἵρεσιν οὐκ εὐδὸς ἢ πά-
ροδος, ἀλλ' ἐπ' ἐνιαυτὸν ἕξω μένοντι
τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται διαίταν, ἀ-
ξινάριόν τε καὶ περίζωμα δόντες,
καὶ λευκὴν εὐθῆτα. ὧ ἐπειδὴν δὲ
τοῦτω τῷ χρόνῳ πεῖραν ἐγκρατείας
θῶ, πρόσσειτον ἑγγίον τῇ διαίτῃ
καὶ καθαρτέρων τῶν πρὸς ἀγνεί-
αν ὑδάτων μεταλαμβάνει. παραλαμ-
βάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώσεις οὐ-
δέπω· μετὰ γὰρ τὴν τῆς καρτερίας
ἐπίδειξιν δυσὴν ἄλλοις ἔτεσιν τὸ
ἦθος κομίζεται. καὶ φανερὸς ἄξιός
οὕτως εἰς τὸν ὅμιλον ἐγκρίνε-
ται.

§ 13. Πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἀψα-
σθαι τροφῆς, ὄρκους αὐτοῖς ὁμνυ-
σι φρικώδεις. πρῶτον μὲν, εὐσε-
βήσκειν τὸ θεῖον, ἔπειτα τὰ πρὸς
ἀνθρώπους δίκαια διαφυλάξαι, καὶ
μή τε κατὰ γνώμην βλάψαι τι-
νὰ, μήτ' ἐξ ἐπιτάγματος, μισή-
σειν δὲ αἰεὶ τοὺς ἀδίκους, καὶ

ἰ συν-

tietate metuebantur. His autem qui in
societatem hanc admitti cupiunt, non
statim aditus patet: sed eodem uictu ser-
uato, sarculoque & femoralibus, &
albo indumento accepto agendus extra
annus est. quo in tempore ubi iam con-
tinentiae suae experimentum exhibue-
rint, propius accedunt, & ex puriori-
bus ad sanctificationem aquis sumunt,
licet nondum ad conuictum admittantur.
Post enim hanc continentiae demon-
strationem duos alios annos in morum
comprobationem consumunt. quibus
exactis ubi dignus uisus quispiam est,
ita in collegium cooptatur.

§ 13. Prius tamen quam commu-
nem uictum attingat, horrendum
quoddam iusiurandum iurat. Primum,
pie se numen esse ueneraturum: dein-
de iura erga homines seruaturum:
neque ex consilio, neque ex manda-
to laesionem cuiquam se esse illatu-
rum: iniustos se odio prosequuturum:
iu-

nota usum olim frequentissimum, ut eorum,
qui in societatem adsciscerentur, mores at-
que ingenium antea per aliquod tempus ex-
plorarent, quae consuetudo in Ecclesiam
Christianam duca etiam fuit. Vid. *Holsten*:
ad *Nöstrum* Vit. Pyth. 6.

7. Ἐπειδὴν δὲ τοῦτω.] Ἐπειδὴν δ' ἐν τούτῳ
τ. χ. REISK. Et sic est apud *Eusebium*.

8. Καθαρτέρων — ὑδάτων.] Κοινὰς ὕδασι
lavare apud Iudaeos olim aliosque illicitam,
quo respicere videtur *Ambros. Epist.* ad
Hebr. X, 22. Multa hanc in rem vide apud
Spencer. Rit. Leg. III, 1. Veram lectionem
e *Iosepho*: instauravit *Valent.* Antea legeba-

tur καθαρότερον, quod apud *Euseb.* quoque
circumfertur, & est in *Cod. Mæcryn.*

9. ἦθος κομίζονται.] In *Cod. Lips.* est κο-
μίζεται. voluisse videtur συμβίβηται, aut κο-
μείται. REISK. Cum omnes *Porpb. Codd.*
conspirent in κομίζεται, quod voluit etiam
Valent. exilio mittere non audeo. Unice
tamen verum *Iosepho*: & *Pamphili* δοιμίζεται.
quod substituerat *Valent.* in cuius *Editi.* le-
gebatur κομίζονται.

10. Οὕτως εἰς —] Ergone sodalitas *des*
Francis Maçons ex eo instituto renata est?
REISK. Vid. ad § 11.

1.

juſtis fautorum, fidem & obedientiam omnibus, ſed praecipue dominantibus exhibiturum: quippe cum non abſque dei uoluntate hominibus principatus contingat. ſique ipſe dominetur, nunquam poteſtate contumelioſe ſe eſſe uſurum: non ueſtitu, non aliquo alio ornatu ſplendidiore ſubditos eſſe ſuperaturum: ueritatem ſemper amplexaturum mendacioque antepoſiturum: manus a furto, & animam ab iniuſto lucro puram ſe eſſe ſeruatorem: neque ſuos ſe collegas celaturum quicquam, neque aliis quicquam e-

nun-

ἢ συναγωνίζεσθαι τοῖς δικαίοις, τὸ τιθέν παῖσι μὲν παρέχειν, μάλιστα δὲ τοῖς ἡγετοῦσιν· οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίγνεσθαι τι· τὸ ἄρχεσθαι καὶ αὐτὸς ἄρχει, μὴ δὲ πώποτε ἐξυβρίσαι εἰς τὴν ἐξουσίαν, μὴ ἐσθῆτι ἢ τινι πλεονίᾳ κόσμῳ τοὺς ὑποταγμένους ὑπερλαμπρύνεσθαι. τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾷ ἀεὶ, καὶ τοὺς ψευδομένους προβάλλεσθαι· ἡ χεῖρας κλοπῆς, καὶ ψυχῆς ἀνοσίῳ κέρδους καθαρὰν φυλάττειν. καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἰρετικὰς, μήτε

V V 2

6 ε-

1. Συναγωνίζεσθαι παῖς διμ.] *Euseb.* συναγωνίζεσθαι. quo utuntur V. D. ad inſtruendum S. *Paull.* ad Roman. XV, 30. Paulo ante pro conſiſto duo illi alii ſimplex φυλάττειν.

2. Κρατοῦσιν, οὐ γὰρ δίχα θεοῦ —] *Paull.* ad Roman. XIII, 1. οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ἐκ θεοῦ, ubi vide diligentiff. *Interpretes.* eo in loco per ἐξουσίαν (qua voce ſtatim Noſter utitur,) munus ipſum intelligi videtur, adeoque imperii vel Reip. forma, quae utique Deum habet auctorem. ita βασιλικὴ ἐξουσία &c. dici ſolet παῖσι ἄρχαι καὶ ἐξουσίαι omnes inferiorum formas complectuntur *Plat.* Alcib. p. 450. B. Alii itaque ἐξουσιάζοντες *Luc.* XXII, 25. & ἐξουσία vel ἐξουσία. κρατοῦντες ſunt qui rerum potiuntur, ut ſaepe. *Adi. Markland:* ad Eurip. Suppl. 18. Pro τισι *Ioseph:* & *Euseb:* τιν. Ille paullo ante πρὸς αὐτοὺς παρ.

3. Ἄρχει μὴ δὲ πώποτε. ἐξ.] *Ioseph:* ἄρχη μὴ δὲ π. ἐξυβρίζειν. *Euseb:* quoque ἄρχη, quod reſtituendum videtur, licet conſtructio ἄρχη παρὶς poſſit, qua de re *Bergler:* ad *Alciphr:* L. II. Epist. 58. Verius etiam *Euseb:* ἐξυβρίσαι, pro quo *Valent.* ἐξυβρίζειν dederat. nam ſic *Cod. Lipf.* & *Meerm.* nec non *Victorii* editio (nam quod ibi eſt ἐξυβρίσαι operarum errori tribuo, quem, ut ſaepe

ſecutus ſuit *Fogoroll:*) Magiſtratus. itaque legitimos ſerebant, ſed quos dignitate ſua ſuperbire, aut ſupra ceteros ſe eſſere nobilebant, ſervilis quippe conditionis oſores maximi. Id ſibi vult *Pbilo* apud *Euseb:* P. E. p. 382. A. Κατακινώσκουσι τῶν δεσποτῶν οὐ μόνον ὡς ἄδικον, ἰσότητά λυμαινομένων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπειρῶν βεσμὸν φύσεως ἀναιρύντων, ἢ πάντας ὁμοίως γεννίῃσας &c. Bene mox utitur voce ὑποτάσσεσθαι, quae propria hac in cauſa. inde inſtrari poteſt Divinus Vir in *Epist.* ad Rom. XIII, 1.

4. Ψευδομένους προβάλλεσθαι.] Bene vulgatum tueretur *Vidlor.* plura ſignificationis exempla dat *Markl.* ad *Max. Tyr.* XXXVI, 2. *Ioseph:* ἐλέγχειν προβάλλεσθαι. ubi καὶ excidit.

5. Χεῖρας κλοπῆς καὶ ψυχῆς —] Iungit χεῖρας & ψυχῆς, ſere ut *Iacob.* χεῖρας & καρδίαν. c. IV, 8. quae nescio an hinc inſtrari poſſint. Certe ſi καθαροὶ τὰς χεῖρας intelligantur homines non rapaces, quos ſpeciatim ſic adpellari recte advertit *Raphel.* Tangere ſic videri poſſet Apoſtolus tria decalogi praecepta. verſ. 4. 8. 11. malim tamen latius interpretari, purae enim manus utroque in ſermone innocentiam ac vitae integritatem notare ſolent.

6.

9 ἑτέροις αὐτῶν τι μνηύσειν, καὶ
μέχρι θανάτου τις βιάζεται. πρὸς
δὲ τούτοις 7 ὁμνυσι μηδὲν μὲν
μεταδοῦναι τῶν δογμάτων ἑτέρως,
ἢ ὡς αὐτὸς παρέλαβεν. ἀφέξεσθαι
δὲ ληθείας, καὶ συντηρήσειν ὁ-
μοίως τὰ τε αἰρέσεως αὐτῶν βι-
βλία, καὶ τὰ 8 τῶν ἀγγέλων ὀ-
νόματα τοιοῦτοι μὲν οἱ ὅροι. 9
οἱ δ' ἄλόντες καὶ οἱ ἐκβληθέντες
κακῶ μὲν φθείρονται. τοῖς γὰρ ὀρ-
κοῖς καὶ τοῖς ἔθεσιν ἐνδεδεμένοι, οὐ-
δὲ τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις τροφῆς δύ-
νανται μεταλαμβάνειν, 10 πονη-
ροὺντες δὲ, καὶ λιμῶ τὸ σῶμα
διαφθειρόμενοι, ἀπόλλυνται. διὸ δὴ

πολ-

nunciaturum, etiam si ad mortem
usque cogatur. Ad haec iurat se
nullo alio modo aliis decreta esse
traditurum, quam quo ipse acce-
perit: se a latrocinio temperatu-
rum: se simili modo sectae suae
libros, ac angelorum nomina di-
ligenter obseruaturum. ac iusiuran-
dum quidem huiusmodi est: quod
qui uiolant, & eliciuntur, malo
fato postea intereunt. iuramentis e-
nim & consuetudinibus obnoxii ne
apud alios quidem consequi alimentum
queunt. unde herbam comedentes
tandem fame consumpti pereunt.
Vnde ipsi multos misericordia moti

in

6. Ἐτέροις τι μνηύσειν.] Male *Meerm.* ἐταί-
ροις, ut voces istae saepe confundi solent,
sic mox iterum ἐταίρις pro ἑτέρως. Mos mul-
tis populis usitatissimus, ut diligenter cave-
rent, ne sacrorum arcana τοῖς ἀμύτοις in-
notescerent. Effaei haec etiam cum Pytha-
goraeis habuerunt communia, & acceperunt
ab Aegyptiis, de quibus testatissimum est.
Fluxit ad Christianos, qui religionis mysteria
infidelibus non prodebant, qua de re *Milles*
ad *Cyrril.* Hieros. Praef. p. 9.

7. Ὅμνυσι — ἢ αὐτὸς παρέλ.] *Ioseph:* πρὸς
τούτοις ὁμνύουσι, & *Meerm.* μηδὲν μεταδοῦναι.
dein *Ioseph:* μετέλαβεν pro παρέλαβεν. sed
nostrum ἐμφατικώτερον. παραλαμβάνειν quippe
est proprie doctrinam a parentibus, vel prae-
ceptoribus traditam recipere, uti eam pro-
pagare est παραδίδουσι. Utrumque sic etiam
iungit *S. Paullus I.* ad Corinth. XI, 23. ἐγὼ
γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παραδίδωκα
ὑμῖν. Centies ita Noster & alii.

8. Τῶν ἀγγέλων ὀνόματα.] Τῶν omittit
Meerm. Scalig. & alii hoc *Iosephi* loco u-
tuntur, ut adferant *S. Paull.* ad Coloss. II,
18. angelorum cultum in Essenis damnare.

sed contra veniunt multi & Iudaeos ceteros
illius aetatis hoc crimine evolvunt. an recte,
non, anquiro. Contrarium utique significare
videtur *Orig.* in *Ioan.* p. 212. Sed Noster
hic nihil de cultu dicit, tantum quod no-
mina diligenter custodiverint, quod nihil
mireris in hominibus superstitioni deditis,
cum variae angelorum τάξεις crederentur.
nihil ergo movendum invitis & *Ioseph:* &
Porph. & *Euseb. Codd.* cum Viro Clar. qui
apud *Ioseph:* ὀρνέων coniiciebat. Vox a lu-
daeis & Christianis transiit ad Platonicos,
Hieroclem, *Nostrium* & alios. unde patet,
quo iure V. D. ad *Porph.* liag. c. 3. no-
tarit, quoties illa vox apud Nostrium occur-
rat, corruptam esse, & vocem θεοῦ substi-
tuendam. De re ipsa confer Cel. *Brucker:*
Hist. Phil. T. II. p. 769.

9. Οἱ δὲ ἄλόντες.] Plenius *Ioseph:* ἐπ' ἀξια-
χρείοις ἁμαρτήμασιν ἄλόντας. Abit paululum in
sequentibus ab eo Noster.

10. Πονηροὺντες δὲ.] *Ioseph:* πονηρῶν δὲ
καὶ λιμῶ τὸ σῶμα τηκόμενος διαφθείρεται. ut
Noster *Pamphil.* nisi quod τὸ σῶμα deside-
retur. Rectius ibi etiam nunc editur πονη-
ροῦν

in extremis neceſſitatibus conſtitutos receperunt, poenam peccatorum ſuorum in eo ſatis idoneam dediffe exiſtimantes, quod ad mortem uſque afflicti calamitatibus fuiſſent. Sarculum autem iis qui in ſectam aſciſcendiſunt, ea de cauſa dare conſueuerunt. quia etiam ipſi alioqui exonerandi uentris cauſa non ſeſſitant, niſi ſcrobem pedali altitudine defoderint, pallioque circum operuerint, ne ſplendore lucis appetente aliqua contumelia deos afficiant. Tanta autem uictus eorum tenuitas ac paucitas eſt, ut ſeptimo die, quem hymnis in deum & quieti totum dicarunt, nulla excrementorum exinanitione indigeant. Ex qua quidem exercitatione tantam tolerantiam

πολλοὺς ἐλεήσαντες ἐν ταῖς ἐσχάταις ¹¹ ἀνάγκαις ἔλαβον ἱκανὴν τιμωρίαν δεδοκέναι νομίζοντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι, τὸν μέχρι θανάτου βάσανον. τὴν δὲ ¹² ſκαλίδα διδόναι τοῖς μέλλουſιν αἰρετιſαῖς. ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἄλλως οὐ ¹³ θακεύουσιν, ἢ βόθρον ὀρύξαντες εἰς βάθος ποδιαῖον, περικαλύψαντές τε θοιματίῳ ὥς μὴ ¹⁴ ταῖς αὐγαῖς ἐνυβρίζειν τοῦ θεοῦ. τοσαύτη μὲν ἐſιν αὐτῶν ἡ λιτότης ἡ περὶ τὴν διαίταν καὶ ὀλιγότης, ὥς ¹⁵ τῇ ἐβδομάδι μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἣν τηρεῖν εἰώθαſιν εἰς τοὺς ὕμνους τῷ θεῷ, καὶ εἰς ἀνάπαυσιν. ¹⁶ οἱ δὲ τῆς ἀσκήσεως ταύτης τοσαύτην πεποιήνται τὴν καρ-

V v 3

τε-

γούντες, antea fuiſſe ποιηφαγούντες V. D. ad *Ioseph*: monet. ſtulte hic quoque vitium operarum, quod inreperat in Editionem principem, ſecuti fuerunt Editores poſteriores, qui dabant ποιηφαγούντες.

11. Ἀνάγκαις ἔλαβον.] Ἀνάγκαις ſervo, ſed ἀνέλαβον *Iosepho* adſcribendum puto. REISK. Et ſic *Euseb*: ἀναπνοαῖς ἀνέλαβον *Iosephus*. a quo in ſequentibus etiam deſceſcit Noſter.

12. Σκαλίδα διδόναι —] Σκαλίδα exponit *Ioseph*: τὸ διδόνον ὑπ' αὐτῶν ἑξινιδιον τοῖς νεοσυτάοις, ubi de notabili hoc more, e lege *Moiſ*: Deut. XXIII, 13. deſumpto, *Interpret*.

13. Θακεύουσιν.] Bene *Hefych*: θακεύουσι. κἀθνται εἰς τὰς χρεῖας. multa ibi V. D.

14. Ταῖς αὐγαῖς ἐνυβ. τ. θ.] Τοῖς τοιούτοις ἐν. malebat Vir Eximius ad *Charit*. IV, 2. non cogitans e *Ioseph*: haec eſſe ſarcienda. Inapte legebatur antea ταῖς αὐταῖς ἐνυβρίζ. τοὺς θεοὺς. ſed quod bene a V. D. emendatum eſt. Vid. *Haverc*. ad *Ioseph*. Nec ſecus *Euseb*: nihil itaque eſt cur ἐνυβρίξιν loco

moveamus, quod in ἐνυβρίξιν verterat *Valent*. Apud *Ioseph*: nempe invenerat ἐνυβρίξιν. *Cod. Lipſ*: dat ἐνυβρίξιν τοὺς θεοὺς. poſtrema, cum & *Edd*. ceterae & *Felician*. quoque agnoſcat, proſcribere non auſus fuiſſem. *Porph*. Graecorum more locutus fuit. Conſtructio tamen melius patitur τοῦ θεοῦ. nam duriusculum videtur dictum, ſive cum *Felic*. veritas, ſive, ne ſplendore (vel per ſplendorem) Deos contumelia adſciant, ne ipſos Deos contumelia adſciant, dum adſciant ſplendorem eorum. De reverentia quam Soli praeſtabant Eſſeni, dictum eſt ſupra.

15. Τῇ ἐβδομάδι.] Ἐν ἐβδομάδι emendat *D'Orvill*: ad *Charit*: IV, 2. *Sabbathi die*, non tota hebdomade. ἐν τῇ ἐβδομάδι habet *Euseb*: eodem redit. utique ſabbathi dies, vel ſeptimus ſignificatur. Is Graecis ἐβδομάς, nam ſeptimanae ſignificationem poſtea induit, qua de re *Salmaſ*. Exere. Plin. p. 431.

16. Οἱ δὲ τῆς ἀσκ.] Immo vero ἐν δὲ τῆς ἀσκ. ut bene *Euseb*: *Lipſ*. ac *Meerm*. *Codex*. mox bene λυγίζονται, quae vox a

flo-

τερίαν, ὡς σφρεβλούμενοι, καὶ λυγίζόμενοι, καὶ καύμενοι, καὶ διὰ πάντων ὀδεύαντες τῶν ¹⁷ βασανιστηρίων ὀργάνων, ἢ βλασφημῆσιν τὴν νομοθέτην, ἢ φέγωσι τῶν ἀσυνήθων, οὐδ' ἕτερον ὑπομένειν. διέδειξαν δὲ τοῦτο, ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ. ἐπεὶ οὐδὲ κολακεῦσαι τοὺς αἰκιζόμενους, ἢ δακρύσαι ὑπομένοντας, μειδιῶντες δ' ἐν ταῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ¹⁸ κατειρωνευόμενοι τῶν τὰς βασάνους πρσφερόντων, το εὐθυμοὶ τὰς ψυχὰς ἠφίσταν, ὡς πάλιν κομιούμενοι· καὶ γὰρ ἔρρωται παρ' αὐτοῖς ἡδε ἡ δόξα, φθαρτὰ μὲν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τὴν ὕλην οὐ μόνιμον αὐτῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀθάνατους ἀεὶ διαμένειν, καὶ ²⁰ συμπλέκεσθαι μὲν ἐκ τοῦ λεπτοτάτου φοιτῶσας αἰθέρος, ῥύμη φυσικῇ

κα-

am sibi compararunt, ut torqueri, & flammis & igne accendi & omni demum cruciatuum genere affici potius sustineant, quam uel legislatori suo maledicere, uel comedere quicquam uelint, quod praeter consuetudinem suam sit. Id quod in bello aduersus Romanos praecipue conspectum est: cum neque adulari iis qui ipsos cruciarent, neque lacrymas effundere ullas paterentur, sed subridentes in tormentis, & dissimulatione ad eos utentes qui supplicia inferrent, alacriter quasi rursus recepturi animas emitterent. Ea enim opinio rata apud ipsos est, sicut corpora corruptioni esse obnoxia & materia instabili & caduca constare, ita animas esse immortales, ac perpetuo durare: ac cum ex tenuissimo aethere discur-

rec-

flexendo & torquendo transit in significatum cruciandi. V. ad L. I, 33. & *Kußer.* ad *Smid.* in V. pro καύμενοι *Ioseph:* καύμενοι.

17. Βασανιστηρίων ὀργάνων —] Plenius hoc dictum, cum apud alios substantivum passim omittatur, ut observat *D'Orville:* ad *Charit:* IV, 2. Dein *Ioseph:* & *Euseb:* ἵνα ἡ βλασφημία. Prior ille τί τῶν α. οὐδέτερον sed cum Nostro facit *Euseb:* τι ὑπέμειναν παλαιῶν οὐδέτερον ὑπομένειν. τι tamen ante τῶν α. etiam adsciscens. ἵνα itaque ante βλασφημίαν. (pro quo *Lips.* perperam βλασφημίῳ) inferendum, vel animo supplendum. Statim apud *Euseb:* ἐπεὶ δ' οὐ καὶ. quod correctum in ἐπειδὴ.

18. Κατειρωνευόμενοι.] Adscriptum est *Cod. Lips.* hoc Scholium μεγαλοφρονῶντας, ὑπερήφανοι, νῦν δὲ προσποιούμενοι. Nihil horum omnium satis neque aptum, neque dilucidum. *Raisk.* Idem Scholion adscriptum *Meerm.*

qui male καταπαρόμενοι.

19. Εὐθυμοὶ τὰς ψυχὰς —] Prorsus ut Germani apud *Arrian:* θανάτου καταφρονεῖται δι' ἐλπίδα ἀναβιώσεως in Celtic. p. 1192. quo loco iam usum video Cel: *Wesseling:* ad *Diod:* V, 28. ubi de Gallis, Pythagorae dogma de immortalitate animae sequentibus, similia narrantur. Vocem αὐτῶν post μόνιμον *Meerm.* delet. *Ioseph:* αὐτοῖς.

20. Συμπλέκεσθαι ἐκ τοῦ λεπτ. αἰθ.] Nota opinionem Iudaeorum, quam Pythagoram, iuxta alias per populos orientales sparsas adoptasse & in alios propagasse novimus. sed magis mirari quis posset, quo modo haec sententia cum illa quam de animae immortalitate tuebantur, quamque recte Noster iis contribuit, conciliari possit. sed illi meminint, veteres credidisse, non omnem dis-

si-

rentes fluxu naturali detractae corporibus coniunctae ſint, ubi e car-
neis uinculis relaxatae fuerint, quaſi
a longa ſeruitute liberas, tunc iam
gaudere ac ſublimis ferri. Ex hu-
iusemodi porro uictu atque hac in-
ueritate & pietate exercitatione me-
rito fit, ut ex ipsis multi reperiantur
qui & futura praenoscant, utpote
in libris ſacris, & uariis caſtimo-
niis, & prophetarum enunciatis ab
ineunte aetate uerſati, & raro in
praedictionibus aberrant. Atque Es-
ſaeorum quidem apud Iudaeos ſecta
huiusmodi eſt.

§ 14. Omnibus ſane erat interdictum
ne ex ſuilla carne ederent aut piſcibus
ſquammiſ carentibus, quos carthilagi-
neos uocamus, aut ex iis quadrupedibus
quae

καταſπωμένας. ²¹ ἐπειδὴν δὲ ἀνεθώ-
σιν τῶν κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷον
δὴ μακρᾶς ²² δουλείας ἀπηλλαγμέ-
νας, τότε χαίρειν καὶ μετεώρου
φέρεισθαι. ²³ ἀπὸ δὲ τῆς τοιαύτης
διαίτης, καὶ τῆς πρὸς ἀλήθειαν καὶ
τὴν εὐσέβειαν ἀσκήσεως, εἰκότως
ἐν αὐτοῖς πολλοὶ, οἱ καὶ τὰ μέγ-
λυντα προγινώσκουσιν, ὡς ἂν βί-
βλοις ἱεραῖς, καὶ διαφόροις ἀγνεί-
αις, καὶ προφητῶν ἀποφθέγμασιν
ἐμπαιδοτριβούμενοι, ²⁴ σπάνιον μέν-
τοι ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν ἀσχοῦ-
σιν. Τοιοῦτο μὲν, τὸ τῶν Ἑσσείων
παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τέγμα.

§ 14. Πᾶσινγε μὴν ἀπηγόρευτο ἵ-
ὸς ἐσθίειν, ἢ ἰχθύων τῶν ἀφολι-
δῶτων, ἢ σελάχια καλοῦσιν Ἑλλη-
νες, ἢ τι τῶν μωνύχων ζώων. ²

ſipari materiam, aliquam eſſe vivam ac pe-
rennem. de quo argumento alii. *Iosephus* il-
la ῥύμη φ. κ. alio modo efferit.

21. Ἐπειδὴν δὲ ἀνεθῶσιν.] Dubium nullum eſt
legendum eſſe ἀνεθῶσιν. Saepissime in Codice
Porphyrrii Lips. α & ε inter ſe permutata
reperi. Reisk. Bene ſic etiam *Moerm.* &
correxerat *Fogeroll*: nec ſecus *Ioseph*: &
Euseb: iure itaque ſuum Malcho reddidi.
ſtatim pro εἶν habet οἷα *Euseb*.

22. Δουλείας ἀπηλλαγμένας.] Proſus uti in
Epiſt. ad Hebr. II, 15. ἀπαλλάξῃ δουλείας.
ſic enim ibi mihi conſtruendum videtur, ut
ſupra dixi, non ἀπαλλάξῃ τοῦ φόβου, quod
ſubintelligere, & exemplis adſtruere ſolent.

23. Ἀπὸ δὲ τῆς &c.] Haec etiam *Iosephi*,
ſed quaſi *Porphyrrii* eſſent, uſque ad finem
huius §. exſcripſit *Cyrill*: contra *Iulian*: L.
V. p. 180. B. Mox *Lips.* ſimpliciter γινώ-
σκουσιν, ſed in προγινώσκουσιν conſpirant omnes

reliqui.

24. Σπάνιον μέντοι —] *Ioseph*: σπάνιον δὲ
εἶποτε λ. τ. π. ἀσχοῦσιν. ut Noſter *Euseb*:
niſi quod pro μέντοι ibi ſit δὲ εἰ. *Cyrill*: etiam
σπάνιον δὲ ἐν τ. π. ἀσχοῦσιν. Vocem ἀσχοῦσιν
elegantèr inluſtrat Doct. *Kyrk*: ad *Paul*.
1 Tim. I, 6. qui *Iosephi* hoc loco utitur.

1. Τὸς ἐσθίειν ἢ ἰχθ. ἀφολιδῶτων.] De ſuiſibus
V. ſupra L. I, 14. de piſcibus legem divi-
nam apud *Moiſ*: Levit. XI, 10. ſquammae
piſcium proprie λεπίδες, ſerpentum φολίδες
dicuntur. Vid. *Cel. Valkenar*: ad *Herod*:
VII, 61. Φολιδῶται ἰχθύες noti ſunt e *Suida*.
noſtrum conpoſitum Lexica ignorant. Schol.
Orriani. Halieut. I, 638. τὰ μαλάκια — ἢ
φολιδῶσά τε καὶ ἑλεπίδωτα. τὰ δὲ σελάχια ἦτοι
τὰ ὀσώδη μὲν, ἀφολιδῶτα δὲ καὶ — uti No-
ſter, σελάχια etiam vocari dicit. De μωνύχων
vide ſupra § 7.

2. Ἀπηγορεύετο δὲ καὶ μὴ.] *Cod. Lips.* &
Moerm.

ἀπαγορεύετο δὲ καὶ μὴ τὰ ἱκε-
τεύοντα, καὶ οἷον προσφεύγον-
τα ταῖς οἰκίαις ἀναιρεῖν, οὐχ
ὅτι μὴ ἐσθίειν. 3 οὐδὲ νεοττοῖς
ἐπέτρεψεν ὁ νομοθέτης τοὺς γο-
νέας συνεξαιρεῖν, φεῖδεσθαι δὲ
κελεύει καὶ 4 τῇ πολεμίᾳ τῶν
συνεργαζομένων ζώων καὶ μὴ
φονεύειν. καὶ οὐκ ἐφοβήθη μὴ
5 πληθύναν τὸ γένος τῶν μὴ
θυομένων ζώων λιμὸν ἐργάσεται
τοῖς ἀνθρώποις· ἦδει γὰρ πρῶτον
μὲν, ὅτι τὰ πολύτοκα, καὶ
ὀλιγοχρόνια. ἔπειτα ὡς πολὺ τὸ
ἀπολλύμενον, ὅταν μὴ τύχη
τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἐπιμελείας. καὶ
μὴν καὶ ὅτι ἐστὶν ἄλλα ζῶα,
ἃ τῷ πληθύνοντι ἐπιτίθεται. τε-
κμήριον δὲ, ὅτι πολλῶν ἀπε-
χόμεθα, οἷον σκυρῶν, σκωλή-
κων,

quae ungulam solidam haberent. Vetitum quoque ipsis erat interficere, nedum comedere ea animalia quae quasi supplicarent, atque ad domos confugerent. Parentes item una cum pullis occidere legislator non permittebat. Parcendum quoque uel in hostili regione animalibus iusserat, quae nobiscum cooperarentur, cauendumque a caede eorum perpetranda. neque uerebatur, ne in nimiam copiam excrescens animalium genus, quae non mactarentur, hominibus famem induceret. quippe qui optime nosset, primum multipara eius naturae esse, ut breui tempore durarent. deinde, multa esse animalia quae si cura hominum destituantur, facile intereant: alia praeterea esse quae multitudini excrescenti resisterent. Cui rei illud argumento est, quod licet a multis abstinenceamus, ut puta la-

cer-

Meerm. ἀπηγ. δὲ καὶ μηδὲ. Voculam μὴ passim addi ἀπαγορευτικοῖς translatitium est, & supra iam observatum. Passeres supplices qua religione apud veteres fuerint, vidimus L. III. § 15. quibus adde *Menag.* ad *Diog. Laërt.* IV, 10. Sed an *Moses*, uti *Malchus* significat, de supplicibus animantibus non reiiciendis legem quoque tulit? Utique Iudaeorum magistri ita praeceperunt. *Philo* de Relig. Mos. Reip. forma. μὴ ζῶων ἱκεσίαν, οἷα ἐστὶ ὅτε προσφευγόντων ἀναιρεῖν apud *Euseb.* P. E. p. 359. B.

3. Οὐδὲ νεοτ. ἐπετρ. ὁ νομοθέτης —] Legem habemus apud *Mosē* Deuter. XXII, 16. quo modo Pythagoras suam in animantes rationis expertes mansuetudinem e divino instituto acceperit, differentem lege *Clem.* *Alex.* Strom: L. II. p. 400.

4. Τῇ πολεμίᾳ τῶν συνεργ. —] De arboribus in terra hostili non excidendis legem quidem habemus apud *Mosē* Deuter. XX, 19. sed contra hostium urbes sanditus everti, neque etiam bestiis parci iubet Deus *ibid.* XIII, 15. Consuetudine itaque interpretate ad animantia haec etiam producta videntur. Immo latius adhuc Hebraei & scripta Thalmudica extendunt. Vid. *Grot.* Iur. B. & P. L. III, 12. sed & *Clem.* *Alex.* teste, μηδὲ συνόλως καρπὸν ἡμέρον διαφθεῖρειν, μήτε τὸν γῆς, μήτε τὸν τῆς ψυχῆς. οὐδὲ τὴν τῶν πολεμίων χώραν τέμνειν ἐξ, Strom. L. II. p. 401. quibuscum Pythagorae praeceptum supra contendebam.

5. Πληθύναν τὸ γένος.] Πληθύναν revocavi. ita iubebat Editio princeps & *Cod. Lips.* idque volebat *Meerm.* qui dabat πληθύναι. nescio

certis, uermibus, ſerpentibus, canibus, non timendum tamen propterea ſit, ne ex abſtinentia fame pereamus. Adde quod nimis excreſcentia comedere & interficere idem non eſt. nam cum pleraque ex his occidamus, nihil ex ipſis guſtandum nobis eſſe ducimus.

§ 15. Iam uero Syros quoque antiquitus ab animalibus abſtinuiſſe, atque ideo neque diis ea maſtare conſueuiſſe memoriae proditum eſt. poſtea uero licet ad quorundam malorum auerſionem procurandam ea ſacrificarint, nunquam tamen eo adductos, ut carniſum eſum admiferint. Proceſſu autem temporis, Neanthes Cyzicenus, & Aſclepiades Cyprius inquirunt, tempore Pygmalionis qui cum genere eſſet Phoenix, Cypriorum etiam imperium obtinebat, ex huiſcemodi piaculo carniſum eſum fuiſſe introductum. Aſclepiades enim in libro

κων, μυϊῶν, ὕφρων, κυνῶν, καὶ ὅμοιως οὐ δέος μὴ ἐκ τῆς ἀποχῆς λιμῶντοντες διαφθαράμεν πληθύνοντων. ἔπειτα αὖ ταυτὸν τὸ ἐσθίειν τῷ φονεύειν. ἔπει καὶ τούτων ἀναιροῦντες τὰ πολλὰ, αὐδενὸς ἔτι γεγυῖσθαι.

§ 15. Καὶ μὴν καὶ τοὺς Σύρους ἱστοροῦσι τὸ παλαιὸν ἀπέχεσθαι τῶν ζώων, καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲ τοῖς θεοῖς θύειν ὕδαρον δὲ θύσαι μὲν εἰς ἀποτροπὴν τινῶν κακῶν αὐτοὺς δὲ, μὴδὲ ὅλως προσιεσθαι τὴν σαρκόφαγιαν. προϊάντος δὲ τοῦ χρόνου, ὡς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς, καὶ ὡς Ἀσκληπιάδης ὁ Κύπριος, κατὰ 3 Πυγμαλίωνα, τὸν γένει μὲν Φοῖνικα, βασιλεύσαντα δὲ Κυπρίων, τὴν σαρκόφαγιαν παραδεχθῆναι ἐκ τῆς τοιαύτης παρανομίας λέγει δὲ ὁ Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ πε-

X x

ρὶ

ſcio quare *Editor Lugdun.* mutarit in πλεθύνον, quod ſecutus fuit *Cantabr.*

1. ὡς φησι Νεάνθης.] Porphyrii testimonium interpretatur *Hieron.* L. II. Adv. Iovin. 14. *Neanthes* Cyzicenus, & *Aſclepiades* Cyprius, aetate qua *Pygmalion* in oriente regnabat, ſcribunt eſum carniſum non fuiſſe. Hic eſt *Neanthes* ille, quem in explicandis veterum ſuperſtitionum ritibus *Clem. Alex.* Strom. V. p. 569. aliique laudant. Vid. *Casaub.* ad *Alben.* L. IX, 4. & plura de illo apud *Menag.* ad *Diog. Laërt.* VIII, 72. Paulo ante *ἡσίοι* pro *ἡσίοι* *Meerm. Codex.*

2. Ἀσκληπιάδης ὁ Κύπριος.] Multi huius nominis recententur a *Fabric.* Bibl. Graec. L.

VI, 9. ſed qui a noſtro hoc videntur diverſi. Illum & alios qui de rebus Cypriorum ſcripſerunt excitavit *Meurf.* in Cypr. I, 1. & II, 29.

3. Πυγμαλίωνα, τὸν γένει μὲν Φοῖν.] Intelligunt *Pygmalionem*, *Didonis* fratrem, qui prius *Rex Tyri* fuerat, poſtea *Cypri* regno poſitus. Vid. *Meurf.* in Cypr. II, 16. Is vero apud *Ioseph.* I. Contr. Appion. 18. regnum *Tyri* tenuiſſe dicitur annis quadraginta & ſeptem, vixiſſe quinquaginta & ſex. Quare ſi bene calculum ſubduxerit *Iosephus*, hoc vix exputo. Fuit quidem & alius *Pygmalion* Cypri regulus, ſed ille diu poſt floruit. Paulo poſt τῆς ante τοιαύτης ſatis commode abeſſe poſteſt, ut abeſt *Lipſ. Cod.* & *Meerm.*

4.

πρὸ Κύπρου, καὶ Φοινίκης ταῦτα. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐκ εἴδυτο τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἔμφυχον· ἀλλ' οὐδὲ νόμος ἦν περὶ τούτου, δὲ τῷ νόμῳ φύσιν κεκωλύσθαι. 4 ὑπὸ δὲ τινος καιροῦς πρῶτον ἱερεῖον θῆναι μυθεύονται, ψυχὴν ἀπὸ ψυχῆς αἰτουμένους. εἴτα τούτου γενομένου ἐλοκαυτίξεν τὸ τοῦ ἐξερῶν δὲ ποτε φάγο- μένου τοῦ ἱερείου, πικρὴν σάρκα εἰς γῆν, ἣν ἐνεχόντα τὸν ἱερεῖα, καὶ κατακαίνοντον, ἀβουλήτως προεωγαγεῖν. τῷ εἴματι τοῦ δακτύλου, ἀκαθάρ- να τὴν κατάκαυστον γευσάμενον δὲ τῆς κίσεως ἐπιθυμῆσαι, καὶ μὴ ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ γυναίκα μεταδοῦναι γυν- τα δὲ ποδοτὸν Πυγμαλίωνα, αὐτὰς τε καὶ τὴν γυναῖκα ὁ

κα-

na

4. Τὸ δὲ τινος καιροῦς.] Forte ὑπὸ δὲ τινος καιροῦ, & αἰτουμένου. ἵερε καίρος, ut Latīnum *tempus* significat culamitosam & lu- ctuosam rerum conditionem, ut ad Polyb. pluribus exsecutus sum. ab aliquo sinistro & faevo tempore animam deposcente, qua alteri animae satisfaceret, coactus coepisse — REISK. Paullo post *Moeris*. ἐλοκαυτίξεν τὸ τοῦ. Qua occasione carne primum uti coeperint mortales, varie traditum. Vid. *Cassellan*. de esu carn. L. I. cap. 1. Hoc uti- que constat, antiquissimis temporibus igno- tam fuisse κρεοφαγίαν, eum in Deorum ho- norem hostiae tantum mactarentur. Postea carnibus quidem uti coeperunt, sed parce primum, & fere non nisi salitis. A nostro non multum abeunt illa *Ἀφροδίτης*, homi-

bro de Cypro & Phoenice in hunc mo- dum inquit. Principio sane nullam anima- tum diis sacrificari consueverat: quin ne- que ulla de hoc lex erat, propterea quod naturali lege esset prohibitum. Quibus- dam autem temporibus ferunt, cum ani- ma pro anima repeteretur primam victi- mam fuisse sacrificatam, ac totam flam- mis consensitam. Quod quidem sacrifici- um cum postea fieret ac victima concre- maretur, ex ea carnis frustulum in ter- ram decidisse: sacerdotem uero qui asta- bat, confestim id fastulisse: cumque igni- ta carne digitos adussisset, eos forte ori- admouisse, ut adustioni remedium quo- modo afferret: atque ita cum ex assta carne degustasset, edere ex ea mirum in modum appetuisse: atque hoc pacto esum carnis & ipsam fuisse aggressum, & cum uxore etiam communicasse. Pygmalio- nem autem, cum id reficiuisset, ipsum u-

nem aliquem sapientem mactasse: victimam, & carnem ignibus assavisse, quae cum hu- mana videretur suavior, Diis mactatas pe- cudes assarunt:

ὡς δ' ἔπαξ τῆς ἡδονῆς
Ἐμπειρίαν τιν' ἔλαβον, ἀρχῆς γενομένης
Ἐπὶ πλείστον ἤξεον τὴν μαγειρικὴν τέχνην.
Vid. *Athen.* XIV, 23. *Cassell.* ad I, II. & *Gros.* Exc. p. 893. Alia de κρεοφαγίας origi- ne lege apud Plut. *Symp.* VIII, 8. *σαρκόφαγιων* προφάσαι αἱ θυσίαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιανεύονται. iudice *Clem. Alex.* Strom. L. VII. p. 717. C. 5. *Ἐπιθυμῆσαι*.] Scilicet ἀπολαῦσαι aut ἐμ- φορεῖσθαι. REISK.

6. Κατὰ κρημνῶν ἀφείναι.] Ita loqui amant Graeci, potius quam ἀπὸ κρημνῶν. Et inde *κατακρημνίζειν*, potius quam ἀποκρημνίζειν, κα-

τα-

na cum uxore morte multandum censu-
isse, atque e rupe praecipitem dandum
iussisse, alterum autem sacerdotio prae-
fecisse: qui cum non multo post inter-
cedente tempore idem sacrificium fa-
ceret, eo quod ex iisdem carnibus co-
medisset, eodem supplicio quae ille,
etiam fuerit affectus. Sed cum ulterius
res progredieretur, & homines sacrifi-
cio uterentur, cupiditateque iuducti a
carnibus non abstinerent, sed ipsis o-
mnino uescerentur, poenam tandem
inferri desisse. Abstinentia tamen a pi-
scibus usque ad Menandri comici tem-
pora apud Syros permansit. Inquit enim.

Syros in exemplum sume quando ede-
rint

Pisces ex aliqua nimia intemperan-
tia.

Ipsis continuo pedes, ac uenter tu-
met.

Ἔν.

κατὰ κρημνῶν ἀφαιῖναι, ἑτέρῳ δὲ
τὴν ἱερωσύνην παραδόναι· ὃς οὐ
πολλοῦ χρόνου διαλείποντος, τὴν
μὲν αὐτὴν θυσίαν ἔτυχεν παλαιόμενος,
ἕκαστος δὲ τῶν αὐτῶν κρεῶν ἔφαγεν καὶ
αὐταῖς ἐκείνῳ συμφοραῖς περιέπι-
πταν. ἔτι γὰρ δὲ τὰ πρῶτα
τοὺς προβαίνοντας· καὶ τῶν ἀνθρώ-
πων τῇ ἐνείᾳ χρωμένῳ, καὶ δια-
τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ἀπεχόμενων, ἄλ-
λὰ τῆς σαρκὸς ἀποταμένῳ, ὃ οὐκ
ἀποσῆναι τοῦ καλῶσαι. Τὸ μέντοι
τῶν ἰχθύων ἀπέχεσθαι, ἄχρι
τῶν Μενάνδρου χρόνων τοῦ καμῖ-
καὶ διέμεινε· λέγει γάρ,

— 9 Παράδειγμα τοὺς Σύρους
λάβετε

Ὅταν φάγωσιν ἰχθὺν ἐκεῖνοι διὰ
τινα

αὐτῶν ἀκρασίαν, τοὺς πόδας ἰο
καὶ γαστέρα

X x 2

Οἱ-

κατετρώ, κατὰ πέτρας &c. Vid. Duker. ad
Thucyd. L. VII, 44. Nec secus in Evangeliiis,
Matth. VIII, 32. & alibi. Paulo post
Meerum. συμπεριφορῶν. prima pars sequentis
vocis librum in errorem induit. dein ἀπε-
χόμενων male pro ἀπεχομένων, ut saepe in s
& η labitur.

7. Οὐκ ἀποσῆναι τοῦ καλῶσαι.] Videtur redun-
dare οὐκ. Versio Menandri ibidem est Gro-
tiana in Excerptis. VALENT. Οὐκ aut cum
τότε οὖν est permutandum, aut cum ἐκόντα.
sic tandem desuisse aut uolens desuisse renu-
ntare, aut tandem, quod maxime probatur, ἐκείνον
illum, Pygmalionem puta. REISK. Οὐκ recte
repudiatum a V. D. posses οὕτως, quod ad
litterarum ductum proxime accedit. De voce
ἀποσῆναι supra saepius.

8. Ἰχθύων ἀπέχεσθαι.] Superstitionis hoc ge-
nus multi produnt, licet causam istius ali-
unde derivent. vide quae notamus ad L. II.
§ 61. & Virum summum ad Diod. II, 4. a
vetustissimis temporibus Syris hoc sollemne
non fuisse, docet S. Bochart: Hieroz: L. I.
c. 6. male Meerum. κομμακοῦ, pro κομμοῦ.

9. Παράδειγμα &c.] Turbato ordine haec
antea legebantur. Editor Cantabr. securus
est Grotii Excerpt. p. 753. Vid. Menand.
Fragm. p. 40. Grotium in modulo con-
stituendo non admodum fuisse adcuratum,
alibi iam dictum est. cumque in his metrum
sibi non ubique constet, id Menandri inter-
pretibus relinquo.

10. Καὶ γαστέρα.] Lips. καὶ τὴν γαστέρα. quam-

Οἰδοῦσιν, ¹¹ εἴτα σακκίον ἔλαβον,
εἰς θ' ἰδὸν

¹² Ἐκάθισαν αὐτοὶ ἐπὶ κόπρου,
καὶ τὴν θεδν

¹³ Ἐξιλάσαντο τοῦ ταπεινῶσαι
σφόδρα.

§ 16: Παρά γε μὲν τοῖς Πέρσαις, οἱ περὶ τὸ θεῖον σοφοὶ, καὶ τούτου θεράποντες, Μάγοι μὲν προσαγορεύονται. ¹ τοῦτο γὰρ δηλοῖ κατὰ τὴν ἐπιχώριον διάλεκτον ὁ Μάγος. οὕτω δὲ μέγα καὶ σεβάσμιον γένος τοῦτο παρὰ Πέρσαις νερόμισαι, ὥς καὶ ² Δαρεῖον τὸν Ἰσάσπου ἐπιγράψαι

³ τῷ

Vnde ipsi sumpto sacco, atque in propatulo

In uili abiectione confidentes stercore

Demissione sic humili placant deum.

§ 16. Apud Persas quidem, ii qui in diuinis sapientes sunt, ac numen colunt, Magi appellantur. Id enim eorum lingua nomen significat. Hoc apud Persas adeo magnum ac uenerabile genus hominum habetur, ut Darius quoque Hytaspis filius monumento suo praeter alia etiam il- lud

quam invito metro, sed ratio linguae Grammatica id postulat, quia τοὺς πόδας praecessit, alias etiam ibi τοὺς deberet omitti. & sane metrum non magis τοὺς patitur quam τὴν. Forte Ἀκασίαν αὐτῶν τὸ πόδε καὶ τὴν γαστέρα οἰδοῦντες, ἔλαβον σάκκον, εἴτ' εἰς τὴν ἰδὸν ἐκάθισαν αὐτοὶ. *fronte sua, uliro, nemine iubente.* *Lipf.* οἰδοῦσιν εἴτα σακκίον ἔλαβον, εἴτ' εἰς τὴν ἰδὸν. REISK. Priores etiam Editiones, & *Cod. Meerm.* τὴν γαστέρα. si utroque loco articulum expungas, metrum sibi pulcre constabit. pro αὐτῶν *Men.* αὐτῶν. Pertinent haec ad Syrorum persuasionem, commissum gulae facinus tumoribus, tabe aliisque morbis castigari. Illos tumores intelligit *Mart.* L. IV. Epigr. 43.

Iuro per Syrios tibi tumores.

Vide *Scal.* ad *Manil.* p. 344.

11. Εἴτα σακκίον —] Ἐπειτα apud *Menandri.* editur. οἰδοῦσιν εἴτ' ἔλαβον σακκίον εἴτ' εἰς τὴν ἰδὸν. dabant priores Editiones & *Cod. Meerm.* Morem ut in lectu, & post gravia delicta σακκίοις sive *ciliciis* se involverent, & pulvere se foedarent, vel in coeno sive sterquilino federent, multi exposuerunt. De Phoenicibus, de quibus hic sermo est, Vid. *Wesseling.* ad *Diod.* XIX, 106. qui huius testimonii oblitus haud fuit. de his

dem S. Literae testantur. Lege *Ezech.* XXVII, 30. & *Luc.* Euang. X, 13.

12. Ἐκάθισαν.] Ἐκάθισαν dabant priores & *Meerm.* *Cod.* καθῆσθαι vel καθίζεν, quod hic habemus, *bumi sedere* erat lugentium & eorum qui faccis erant induti, ut docet *Kypkius* ad *Luc.* l. l. & *Alberti* ad *Matth.* IV, 16. sed, quod huc maxime pertinet, supplicibus quoque erat proprium. Vide quos excitavit *Clar. Klotzius* ad *Tyrtaeum* p. 144.

13. Ἐξιλάσαντο τοῦ —] Hoc aliqui ita capiunt, ut placarent *Συρίαν θεδν*, id est, Venerem, quae in piscem mutata fuerat, ut tolleretur tumores istos, quos in miserat, idque hoc in loco esse ταπεινῶσαι. Vid. *Scal.* ad *Manil.* p. 344. & *Selden.* de Diis Syr. Synt. II, 3. Legendum tunc est τοῦ ταπ. in quam lectionem omnes *Porphyrri Codd.* conspirant. Alius autem emergit sensus, si τῷ legas, sic enim ad supplices ipsos pertinet. atque sic editur apud *Menandrum.* Idque malim, & propter verbum ταπεινῶσαι, & propter additum σφόδρα.

1. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ —] Idem praeter alios dicit *Apul.* Apol. l. p. 147. *nam si, quod ego apud plurimos lego, Persarum lingua Magus est, qui nostra sacerdos.*

2. Δαρεῖον τὸν Ἰσάσπου.] *Amm. Marc.* L. XXIII.

lud inscribendum curarit, quod magicorum doctor fuerit. Ii in genera tria erant diuifi, sicut inquit Symbolus, qui historiam de Mithra multis libris conscripsit: quorum primi qui etiam doctissimi erant, animatum neque comederent, neque occiderent, sed in prisca illa animalium abstinentia perseuerarent. secundi uero comederent quidem, non tamen ex mansuetis animalibus aliquid occiderent. Tertii promiscue non secus atque alii omnibus manus inferrent.

De.

3 τῷ μνήματι πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι καὶ μαγικῶν γένοιτο διδάσκαλος. 4 Διήρηντο δὲ οὗτοι εἰς γένη τρία, 5 ὥς φησι Σύμβουλος, 6 ὅπερ τὴν τοῦ Μίθρα ἱστορίαν ἐν πολλοῖς βιβλίοις ἀναγράφας. ὧν οἱ πρῶτοι καὶ λογιώτατοι, οὗτ' ἐσθίουσιν ἔμψυχον, οὔτε φονεύουσιν, ἐμμένουσι δὲ τῇ παλαιᾷ τῶν ζώων ἀποχῇ. οἱ δὲ δεύτεροι, χρωῶνται μὲν, οὐ μέντοι τῶν ἡμέρων ζώων τι κτείνουσιν. οὐδ' οἱ τρίτοι ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐφάπτονται

X x 3

πάν-

XXIII. non procul a fin. *Scientiae multa ex Cbaldaeorum arcanis addidit Zoroastres, deinde Hyfaspes, Rex prudentissimus, Darii pater.* In quibus id falsum, quod Hyfaspin Regem adpellet. Certe si Xerxis parentem significat, non alium Hyfaspem. Sed haec ad liquidum non sunt deducta, an magus ille antiquissimus Hydaspes, Histaspes vel Hyfaspes, a Darii patre diversus fuerit, nec ne, Persae scriptores, ut T. Hydeus docuit, eundem illum habent cum ipso Dario, Xerxis patre. Vid. *Fabr.* Bibl. Graec. L. I. c. 14, 2.

3. Τῷ μνήματι — ὅτι κ. μαγικῶν —] Dicit Ampliff. *Cuper.* Observ. III, 30. alias editiones habere μάγων, idque praefert. mihi id non liquet: omnes mei consentiunt in μαγικῶν. nihil profecto mirum, cum magia inter prima regalia doceretur, ut dicit *Apul.* Apol. I. p. 148. Expediebat quippe Regibus religionis custodiam sibi vindicare. μαγικῶν διδάσκαλος hic non adeo magorum praecceptorem, quam archimagum, pontificem sacrum notat, ut observat *Brucker.* Hist. Crit. Phil. T. I. p. 159. *Cuperus* loc. cit. ut *Felic.* etiam, haec ita capit, ac si Darius (su) monumento inscribi ea iusserit. de patris autem monumento intelligendum videtur, is enim, ut dictum, de doctrina magica optime fuerat meritus. vel sic tamen

id melius Persarum testimoniis, ut vidimus, conveniret.

4. Διήρηντο — εἰς γένη τρία.] Ut illi in tres classes describebantur, sic haec & alia cum antiquis Persis, Indis sunt communia. Multi quippe olim Persae hanc regionem infederunt. Nihil itaque mirum *Pausan.* Indorum Philosophos *magos* adpellare. Lege *La Crozium* Hist. Christ. Ind. L. VI. p. 439.

5. "Ὡς φησι Σύμβουλος.] Pro Σύμβουλος legi debet Εὐβουλος. Vid. Voss. de Histor. Graecis. VALENT. Εὐβουλος legendum esse confirmat *Lambec.* Prodr. Hist. Lit. p. 277. conf. infra p. 253. REISK. Verissime. sic etiam restituit *Fabric.* Bibl. Graec. IV, 27. p. 205. & V. D. ad *Hieron.* qui Nostrium expressit L. II. Adv. Iovin: 14. *Eubulus quoque, qui historiam Mithrae multis voluminibus explicuit, narrat apud Persas tria genera magorum, quorum primos, qui sint doctissimi & eloquentissimi, excepta farina & olera, nihil amplius in cibo sumere.* Eundem cum Eubulo, cuius mentio est in *Fragm. Longin:* p. 246. putat *Tullius.*

6. "Ὅπερ τὴν τοῦ Μίθρα —] Lipf. δ. περί. recte. legendum enim, aut δ. περί τοῦ Μίθρα ἱστορίαν, aut δ. περί τῆς τοῦ Μίθρα ἱστορίας. REISK. Sic paullo post, Πάλλας ἐν τοῖς περί τοῦ Μίθρα. & supra II, 56. περί τῶν τοῦ Μίθρα. vulgatum tamen tuetur *Hieron.*

7.

πάντων· 7 καὶ γὰρ δόγμα πάντων
ἐστὶ τῶν πρώτων, τὴν μετεμψύχω-
σιν εἶναι. 8 καὶ ἐμφαίνουσιν εἰκόσιν
ἐν ταῖς 9 τοῦ Μίθρα μυσηρίοις· τὴν
γὰρ κακότητα ἡμῶν τὴν πρὸς τὰ
ζῷα αἰκιστάμενοι, διὰ τῶν ζώων
ἡμᾶς μὴνάειν δαΐσασιν. ὡς τοὺς μὲν
μετέχοντας τῶν αὐτῶν ὀργῶν μύ-
σαις 9 λέοντας καλεῖν, ταῖς δὲ γυ-
ναῖκας, ὑαῖνας, τοὺς δὲ ὑπηρε-
τεύοντες 10 κέρκας. ἐπὶ τε τῶν πα-
τέ-

Decretum enim apud primos habetur
de animarum in diuersa corpora trans-
migratione. Id quod etiam in Mithrae
mysteriis videntur significare. Vt e-
nim communionem nobis esse cum
caeteris animalibus inuuant, caetero-
rum animalium nominibus indicare
nos consueuerunt, dum eos qui eo-
randem sacrorum sunt participes leo-
nes, mulieres leaenas, ministrantes
coruos appellant. & in patribus simili-
mo-

7. Καὶ γὰρ δόγμα πάντων —] Τῶν πρώτων
si bene habet, significat ἐν δόγμα τῶν πρώτων
καὶ πρεσβυτάτων δογμάτων. Sulpicatus tamen
aliquando sum legendum esse τῶν προσημύ-
νων, aut τῶν Περσῶν. *omnium superius dicto-
rum* (id est Magorum) aut *omnium Persa-
rum*. REISK. Priori sensu si accipias, omnia
plana sunt. *Interpr.* mentem Porpb. non
fuit adsecutus. error inde natus, quod ter-
tiam magorum classem omnibus promiscue
manus inferre dixerat, eum Noster omni-
bus promiscue usos non fuisse significet. Do-
ctrinam latius exponunt, qui de religione
Persarum egerunt. Id quod μετεμψύχωσιν
vocat Porpb. varie admodum veteres di-
cunt, qua de re Cel. *Irbov*: de Paling. Vet.
L. I, 1.

8. Τοῦ Μίθρα μυσηρίοις.] Differunt Μίθρα &
Μίθρας. hic *Sol*, illa *Venus*. Sacra peragebant
in speluncis abditis, ut semper obscuro te-
nebrarum squalore demersi, gratiam splen-
didi ac sereni luminis non videant, ut dicit
Iul. Firm. de Err. Prof. rel. p. 414. Ad
ea respici putant nonnulli *Ies.* XLV, 19.
Sed illi quos laudat *Reines.* Synr: lafer: I,
48. & *Mosheim.* ad *Cudworth*: Syst: Intell:
p. 328. tam admirabili eruditione haec ex-
cusserunt, ut post illos aliquid moliri πλεὺς
θράσους, ἀλλ' οὐ φρενὸς, ut dicit ille, videri
posset. Cum vero & h. l. & in Antr. Nymph.
& apud alios, omnis adparatus ita descri-
batur, ut ad rationem phylicam & astrono-
micam pertinuisse haec videantur unice, non-

dum persuasit vir inlustis, Mithram robu-
stum fuisse virum, aut Regem ac Venatorem,
qui provinciam latronibus & bestiis libera-
vit, atque hinc honores istos meruit. *Cod.*
Meerm. dat δ καὶ εἶναι ἐμφ. εἶναι.

9. Λέοντας καλεῖν.] Transuli leaenas,
auctoritate Kircheri, quem velim consulat,
quicumque ea quae sequuntur de Persarum
mysteriis plenius intelliget. VALENT. Καλεῖν
ταῖς δὲ γυναῖκας λεαῖνας. In *Cod. Lips.* est
ὑαῖνας. REISK. Nihil certius. & sic recte *Fe-
lic.* Scribit *Salmas.* ad *Lampr.* Comm. 9.
quaedam etiam *ὑακινθ* fuisse vocata, quod
mulieres hyacnas adpellabant, uti viros leo-
nes, sed ille prava huius loci lectione de-
ceptus videtur. certe apud alium me legere
non memini. nota in transitu, utriusque se-
xus homines ea sacra suscepisse, ut apud
alios quoque factitatum novimus.

10. Κέρκας. ἐπὶ τε τῶν πατέρων —] Qui
Patricis initiabantur πατέρας dicebant, unde
Patres Dei solis invidi in literatis lapidibus,
quae vox eminentiam super reliquos sacer-
dotes notabat, & inde est quod *Aquilae* &
Accipitres cognominentur. par ratio in *Cor-
acis* & *Leonticis*, unde κέρκας & λέοντας
vocat. Inscriptio apud *Grut.* haec etiam
iungit, *Leonica, Coracica & Patrica*. Sa-
cra illa quoque *Hierocoracica* & ministri
hierocoraces adpellati. Lege *Reines.* Synr:
Infer: I, 48. Vides ergo quo iure Vir Ampl: in
Monum: Ant: p. 236. ἐπὶ τῶν πατέρων expli-
cet

modo. hi enim aquilae & accipitres nuncupantur. & qui leonina aſſumit, varias animalium formas ſibi imponit. Quorum cauſam afferens Pallas in iis quae de Mithra tradit, communem hominum opinionem eſſe inquit, ut ad Zodiaci orbis matrem haec referenda iudicentur: re uera autem de hominum animabus arcana quaedam ſignificari, quas diuerſis corporibus contineri aſſerunt. Nam & Latinos quosdam ſua ipſorum lingua apros, & ſcorpios, & urſos & merulos uocare. Quin

e-

τέρων. αἰετοὶ γὰρ καὶ ἑρᾶκες οὗτοι προσαγορεύονται. ὃ τε τὰ ¹¹ λεοντικὰ καὶ παραλαμβάνων, ¹² περιτίθεται παντοδαπὰς ζώων μορφάς. ὧν τὴν αἰτίαν ἀποδίδους Πάλλας ἐν τοῖς περὶ τοῦ Μίθρα, ¹³ τὴν κοινὴν, φησι, φορὰν οἶεσθαι, ὡς πρὸς τὴν ζωδιακοῦ κύκλου ἀποτείνειν τὴν δὲ ἀληθινὴν ὑπόληψιν καὶ ἀκριβῆ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν αἰνίττεσθαι, ὥς παντοδαποῖς περιέχεσθαι σώμασι λέγουσι. καὶ γὰρ Λατίνων τινας τῇ σφῶν ¹⁴ διαλέκτῳ ἄπρους, καὶ σκώπρους, λασεύρους τε καὶ

με-

cet patrum memoria, antiquioribus temporibus.

11. Λεοντικὰ παραλαμβάνων.] Vid. Porph. de Antr. Nymph. VALENT. Τὰ λεοντικὰ παραλαμβάνειν in facris Mithriacis dicebantur, qui Leonticis initiabantur. Sic *sacra Eleusina suscipere*, & ſimilia apud Latinos. Vid. *Casaub.* ad *Lampr.* Commod. c. 9.

12. Περιτίθεται παντοδαπὰς —.] Talis ille apud *Apul.* XI. *Metam.* p. 748. *Humeris dependebat pretiosa chlamyda, quaquā tamen viseres colore vario circum notatis insignibus animalibus. hinc dracones Indici, inde gryphes hyperborei — hanc olympicam (Leonticam malebat Reinsf. p. 96.) solum sacraei nuncupant.* huiusmodi bestiarum, una cum signis Mithram indicantibus, & hominis eiusmodi pellibus ferinis cincti simulacrum, ad Tigurum Helvetiorum effusum *Monfauv.* & alii exhibent. Immo post introductam quoque in Galliam religionem Christianam, diu mos voluit, ut Kalendis Ianuariis, quae Mithrae olim erant sacrae, homines bestiarum pelle induti circumcursarent, quem morem e Mithrae sacris fluxisse Viri Docti opinantur. Vid. magnus *Mosh.* l. I. p. 331. Ut alia, quibus cognitionem cum animalibus ſignificare vole-

bant, sic hoc etiam ab Aegyptiis accepisse Persas mihi persuadeo. Insignis est locus *Diod.* Sic. L. I. c. 62. ἐν ἔθει γὰρ εἶναι τοῖς κατ' Αἰγυπτίων δυνάσεως, περιτίθεσθαι περὶ τὴν κεφαλὴν λέοντων καὶ ταύρων καὶ δριμύντων προτομὰς, σημεῖα τῆς ἀρχῆς.

13. Τὴν κοινὴν —.] Forte τὴν κοινὴν φησὶν οἶσιν εἶναι πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου διὰ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου φορὰν ἀποτείνειν. REISK. Vide ad L. II. § 40.

14. Διαλέκτῳ ἄπρους, καὶ σκώπρους —.] Nescio, ut ingenue fatear, quid sibi velit vox λασεύρους. Gallicus interpres reddidit *Lacertos*, id etiam ego fecissem, si quis eo nomine apud Romanos occurreret. VALENT. Plana est sententia Romanorum in nominibus esse permulta ab animantibus ducta, illustres enim quasdam Romanas familias usurpare Aprorum nomen, alias Caprorum, alias Taurorum, alias Merularum. sed λασεύρους negotium facessit, tale nomen in familiis Romanis nullum invenio. In mentem venit suspicari, Porph. *λατέρτας* dedisse, cui cum superscripsisset aliquis *σαύρους* vel *σαύρας*, inde conflata est lectio vitiosa, neque Graecum nomen, neque Romanum referens, sed utriusque partem. REISK. *Coteler.* ad *Clem.* T. I. P. Apost. p. 673. legendum putabat *σκαύρους* & *λάμους*,

ut

μερούλους καλεῖν. καὶ θεοὺς δὲ τού-
τους δημιουργοὺς οὕτω προσηγόρευ-
σαν. τὴν μὲν ¹⁵ "Αρτεμιν λύκαιναν,
τὴν δὲ "Ηλιον ¹⁶ σαῦρον, λέοντα,
δράκοντα, ἰέρακα, ¹⁷ τὴν δ' "Ε-
κάτην, ἵππον, ταῦρον, λέαι-
ναν, κύνα. τῆς δὲ Φερεφάττης,
¹⁸ παρὰ τὸ Φέρβειν τὴν Φάτταν,
Φασὶν οἱ πολλοὶ τοῦνομα τῶν θεο-
λόγων. ἱερὸν γὰρ αὐτῆς ἡ Φάττα
διὸ καὶ αἱ τῆς Μαίας ἰερεῖαι ταύ-
την αὐτῇ ἀνατιθέασιν. ¹⁹ Μαῖα δὲ ἡ
αὐτὴ τῇ Φερσεφόνῃ, ὡς ἂν μαῖα
καὶ

etiam deos hos opifices ita nuncupant,
ut Dianam lupam, Solem lacertum,
leonem, draconem, accipitrem, He-
caten equum, taurum, leaenam, ca-
nem nominant. Proserpinae autem,
hoc est Φερεφάττης uocabulum ἀπὸ
τοῦ Φέρβειν τὴν Φάτταν, hoc est a
nutrienda palumbe plerique theologi in-
terpretantur: quippe cum sacra ipsi pa-
lumbes sit. Vnde etiam ipsae Maias sa-
cerdotes, eam ipsi dedicant. Maiam
autem eandem esse quae Proserpina,
nemini dubium est: utpote quae μαῖα
hoc

ut primum sit *Schrofae* cognomen, *Laros*
autem pro *Lartes* dici. sed illi *Thomas*: prae-
ferebat *La Crozii* coniecturam, T. I. Thef.
Epist. p. 343. quanam autem illa fuerit,
non indicatur. Suspicio dediisse *Porpb.* ἄπρους
καὶ κάπρους (quae vox facillime in σκάπρους
migrare potuit) οὐρσους τ. κ. μ. inde natum
οὐρσους cum litera σ. excidisset, quod cum li-
brarius non adverteret, λὰ praefixit, uti
pro λέαιναν statim δελείναν. *Ursos* etiam le-
git *Fel.* sed pro σκάπρους, σκορπίους, hoc au-
tem nomen non adeo frequens. nota obiter
ab animantibus nomina hominibus indita. Con-
tra animalibus etiam hominum data nomina
legimus. V. *Cuper*: Mon: Ant: p. 236. &
293. *pro μερούλους perperam *Meerm.* μελού-
ρους.

15. "Αρτεμιν λύκαιναν.] Uti frater λυκαίος.
V. L. III, 17. sic λυκαίας nomen Dianae da-
tum. In rei causam inquirat *Pausan*: in Co-
rinth. p. 144.

16. Σαῦρον, λέοντα —] Pro σαῦρον opinor
legi debere ταῦρον. ita enim aliquando appel-
lari solere solem possem, si tanti esset, mul-
tis probare. Lacertum vero dictum fuisse
nondum mihi constat. VALENT. Bene solem
dicit λέοντα, istud quippe animal soli dica-
tum, eiusque multas apud gentes symbolum.
V. *Cuper*: Harpocr: p. 10. *serpens* etiam pe-

culiari ratione illi sacratus, qua de re *idem*
p. 62. De *accipitre* res e superioribus no-
tissima. Ταῦρος, quod hic melius convenit
quam σαῦρος, etiam respectum habet ad so-
lem, qua de re *Cuper*: l. l. p. 12. & Schol:
Stai: in fine libri I. magis tamen ad lunam,
uti statim.

17. Τὴν δ' "Εκάτην &c.] Nihil coniectura
tantum fretus inmutare volui. quid vero su-
spicer, nunc admonebo. puto igitur ταῦρον,
λέαιναν legi debere, deleta particula δὲ, ut
otiosa, vel potius sententiam perturbante.
VICTORIUS. Inepte scilicet in *Editione* prin-
cipe legitur δελείναν, quod tamen ipsum
quoque est in *Cod. Lips.* & *Meerm.* De He-
cate eodem modo loquitur L. III. § 17. ubi
vide.

18. Παρὰ τὸ Φέρβειν τ. Φ.] Vid. *Voffi*:
de Idolol: L. II, 54. qui pro Φέρβειν mallet
Φέρειν, quod quidem necesse non est. dictum
hinc Φερεφάττιον, fanum Proserpinae Athe-
nis, de quo *Meurs*: Ath: A. L. II, 16. de
nomine isto statim plura.

19. Μαῖα δὲ ἡ αὐτὴ τῇ Φερσεφ.] Μαῖα eti-
am dicta Proserpina. Vid. *Cuper*: Obs: III,
10. quem Φάτταν *turturem* interpretari mi-
ror. Si turtures in cultu Deorum fuerint ob-
lati, quod apud Hebraeos frequens fuisse
novimus, rarissime factum oportet. hoc cer-
te in loco non dicitur, τρυγόνες & Φάτται
pro-

hoc eſt nutrix omnium ſit. terreſtris ſi-
quidem dea eſt, quae & Ceres. cui quo-
que gallum conſecrarunt. Vnde quo-
que effectum eſt, ut eius ſacerdotes a
domesticis auibus omnino abſtineant.
Nam praecipitur etiam in Eleuſiniis,
ut & a domesticis auibus & piſcibus, &
fabis, malis item & punicis & noſtrati-
bus abſtineant. quarum ſtipitibus con-
tactis perinde inquinantur, ac ſi mor-
tua

καὶ τροφὸς οὔσα. ²⁰ χθονία γὰρ ἡ
θεὸς καὶ Δημήτηρ ἡ αὐτὴ. καὶ τὸν
ἀλεκτρυόνα δὲ ταύτῃ ἀφιέρωσαν. διὸ
καὶ ἀπέχονται οἱ ταύτης μύσαι
²¹ ὀρνίθων ἐνοικιδίων. παραγγέλλε-
ται γὰρ καὶ Ἐλευσίνι ἀπέχεσθαι
καὶ κατοικιδίων ὀρνίθων καὶ ²² ἰ-
χθύων καὶ κυάμων, ²³ ροῖας τε
καὶ μήλων, καὶ ἐπίσης μεμνάνται
οὐ ²⁴ σελέχους ἄψασθαι ὡς τὸ
Y y θνη-

prorſus differunt, uti conſtat ex illis, qui
de animalibus egerunt. Pro *Φερσεφόνῃ*. *Maerm.*
περσεφόνῃ. & ſic eſſertur ſupra I, 25. *Moer:*
Attic: p. 396. *Φερσεφάντα*. Ἀττικῶς. *Περσεφόνῃ*,
ἢ Ἐλλήνης, aliquando dicitur etiam *Φερσε-
φάντα* & *Περσεφάντα*. Vid. ibi *Pierſon*.

20. Χθονία γὰρ ἡ θεὸς —] Cereri eiusque
filiae Proſerpinae, promiſcuae fere adpella-
tiones in veterum monumentis contribui ſo-
lent. Vid. *Spanhem:* ad *Callim:* Hymn. in
Cer. 133. Id ſingulare, quod Gallum Deae
iſti conſecratum dicit, quem veteres Marti
in primis & Aeſculapio ſacraſſe novimus.
Ovid: tamen *Faſt.* I, 455.

Noſte Deae Noſti criſtatus caeditur ales.

21. Ὀρνίθων ἐνοικιδίων.] Prorſus uti ἐνοικιδίως
vel ἐνοικιδίους ὄρνθας dicit *Pollux* L. X, 156.
mox κατοικιδίους adpellat, ut alii ſaepe. Vid.
Iungerm: ad *Polluc:* qui gallinas eſſe do-
cet, quae ſimpliciter ὄρνεις etiam. Vid. *Ca-
ſaub:* ad *Atben.* I, 15. Latinis *aves*, apud
rei ruſticae ſcriptores, *Columel.* VIII, 5.
& alios.

22. Ἰχθύων καὶ κυάμων.] Κυάμων ἀπέχεσθαι
& ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, quae erant inter ſym-
bola Pythagorae, quis non inluſtravit? Ni-
hil mirabitur Eleuſinia haec Pythagorae de-
cretis fuiſſe adſinia, qui ex eodem fonte de-
rivata meminerit. Pro ἔλευσιν perperam dat
Lipſ. ἔλευσιν.

23. Ροῖας τε καὶ μήλων.] Vid. *Julian:* Orat.
5. pro matre Deorum. VALENT. Diſtinguitur
Grammaticis ροῖα *malus punica*, eiusque fru-
ctus ροῖα, quod tamen diſcrimen non eſt per-

petuum. V. *Ammon:* in V. ibique *Valkenar:*
& *Oudendorp:* ad *Mag: Thom:* lunguntur
quoque *Comico* in Veſp. 1259. ἀντὶ μῆλου καὶ
ροῖας, quod per τῶν δαψιλῶν ὕψιν Critici ve-
teres exponunt. Myſticum apud antiquos
habitum fuiſſe hoc malum, eosque in The-
ſmophoriis aliſque ſacris eo abſtinuiſſe oſten-
dit *Spanhem:* de Uſ. & praeſt. num. Diſſ.
VI. Erant etiam mala punica in ciſtis, quas
in ſacris Eleuſiniis circumferebant ſeminae.
Lege *Meurſi:* in Eleuſi. cap. 25.

24. Σελέχους ἄψασθαι —] Pro οὐ legen-
dum τὸ. VALENT. Forte καὶ ἐπίσης μάνει τὸ
λεχοῦς ἄψασθαι, ὡς τὸ θυσιδίων. pariter pol-
luit *Attaſtus* puerperae atque cadaveris.
REISK. Nec ſecus *Galeus* ad *Iambl:* Myſt.
Seſt. IV, 11. uti Pythagoras apud *Laërt:*
purum ſe ſervabat ἀπὸ κήδους καὶ βρωτῶν θυσι-
δίων, ubi duo illa etiam iungi vides. Propius
adhuc accedit ad ſcripturam vulgatam *Clar:*
Abreſch: qui legebat τό τε λεχοῦς. λεχὸν quip-
pὲ προſφατῶς τετονυῖα, ut *Hefych:* dicitur,
apud quem neſcio quare hanc vocem inmu-
tatam velit *Spanb:* ad *Callim:* in Iov. 14.
puerperas olim impuras fuiſſe habitas ſatis
conſtat. V. *Caſaub:* ad *Theophr:* C. E. p. 290.
Lex Moſaica eſt notiſſima. Ab Aegyptiis aut
Noë liberis opinionem hanc proſectam pu-
tat *Spencer:* Leg. Rit. I, 8. Nihil itaque mi-
rum Pythagorae eiusque adſeculis haec fuiſſe
probata. Similis ratio τῶν ἐμμένων, de quibus
ſupra L. II, 5. Nihil magis in proclivi eſt,
ſi vulgatum tueri velis, quam pro οὐ refin-
gere τοῦ.

25 θνησιδίων. ὅστις δὲ φασμάτων φύσιν ἰσόρησεν, οἶδεν καθ' ὃν λόγον ἀπέχεσθαι χρὴ πάντων ὀρνίθων, καὶ μάλισα, ὅταν σπεύδῃ τις ἐκ τῶν χθονίων ἀπαλλαγῆναι, καὶ πρὸς τοὺς οὐρανίους θεοὺς ἰδρυθῆναι. ἀλλ' ἡ κακία, ὅπερ πολλάκις φασμέν, ἱκανὴ συναγορεύειν ἑαυτῇ, καὶ μάλισα, ὅταν ἐν αὐτῇ εἰδῶσι ποιεῖται τοὺς λόγους. διὰ γὰρ τοῦτο οἱ μέτριοι τῶν κακῶν, ματαιολογίαν ἡγοῦνται τὴν 26 τοιαύτην παραίτησιν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον, 27 γραῶν ὕβλον, οἱ δὲ δεισιδαιμονίαν, οἱ δ' ἐπίδοσιν ἐν τῇ σφῶν πονηρίᾳ πεποιημένοι, 28 ἔτοιμοι, οὐ μόνον βλασφημεῖν κατὰ τῶν ταῦτα παραινούντων τε καὶ ὑποδεικνύντων, ἀλλ' ἤδη καὶ 29 ἄγνόν 30 εἰς γο-

tua animalia contrectassent. Quicunque autem uisionum quae φάσματα appellant, naturam perspectam habet, is nouit quam ob causam ab omnibus aui- bus abstinendum sit : praecipue cum quis a terrenis absolui, & ad coelestes deos transferri studuerit. Sed improbitas, id quod saepe iam diximus, mirum in modum ad patrocinandum sibi idonea est, praesertim cum inter ignaros rerum uerba facit. Propterea enim fit, ut qui improbi mediocriter sunt huiusmodi monitionem alii uanitatem, & quod in prouerbio est, aniles nugas, alii superstitionem esse existiment : qui uero in sua prauitate iam processerunt, non solum prompti paratique ad maledictis incessendum eos qui haec consulant, ac docent, uerum etiam castum & abstinenter hominem quasi arrogan- tem

25. Θνησιδίων.] Θνησιδία vocat supra III, 8. ubi vide. quod Noster omnia cadavera polluere dicit, id alii ad corpus humanum restringunt, qua de re *T. Galeus* ad *Iamblich.* Myst. Sect. VI, 1.

26. Τοιαύτην παραίτησιν.] Bene habet, *dehortationem, vetationem, deprecationem*, ut nolimus aliquid audere, vel usurpare. *REISK.* Correxerat quippe *Valent.* παραινέσιν, quod legisse etiam videtur *Felic.* posset quis ei colorem quaerere e sequenti παραινούντων. ματαιολογίαν Nostri cum *Paullo* I. ad Tim. I, 6. conponit Cel. *Weissenius.*

27. Γραῶν ὕβλον.] Male ὕβλον *Meerm.* qui ο & ω saepe confundit. Platonis est in Theaet. p. 129. B. ταῦτα μὲν γὰρ ἔστιν ὁ λεγόμενος γραῶν ὕβλος. *Suid.* Γραῶν ὕβλοι. ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν μᾶτην λαφύοντων. Vid. *Paroemiographos.*

Mox ἐπίδοσις est *incrementum.* Lege *Albert.* ad *Hesych.* in V.

28. ἔτοιμοι οὐ μόνον.] Scilicet εἰσὶ. Passim eo modo positam hanc vocem invenias. Consule Cel. *D'Orvill.* ad *Charit.* L. I. c. 4. qui nostro hoc loco utitur. Male *Meerm.* ἔτοιμον.

29. ἄγνόν.] Forte ἄγνωτον. & dein αὐτοῖς πρῶτον. *sibimet ipsis.* *REISK.*

30. Εἰς γοητείαν — διαβάλλειν.] Elegans loquendi usus. nomen cum praepositione εἰς adiungitur verbis διαβάλλειν, λαιδορεῖν & similem vim habentibus, notatque rem, quae alicui invidiam facere, vel vitium, quod alicui exprobari potest. Ut ea quae molitus fuero inducam, fecit industria Cel. *Dikeri* ad *Thucyd.* L. VIII. c. 88. Statim pro-

tem & praefitiatore ſuū uituperare non dubitant. Sed iſti ſane & apud deos & homines cum meritis ſcelerum ſuorum poenas luant, ſua hac primum animi deprauatione ſatis idoneo ſupplicio afficiuntur. Nos uero ubi unius adhuc ex alienigenis gentibus, quae celebris ſit, iuſtaque & erga deos pia habita fuerit, mentionem fecerimus ad reliqua deſcendemus.

§ 17. Nam cum Indorum reſpublica in multas partes diſtributa ſit, genus quoddam ſapientum apud ipſos eſt, quos Graeci Gymnoſophiſtas uocare conſueuerunt. Horum duae factiones ſunt, Brachmanum altera, altera Samanaeorum

ἡτεία καὶ τυφὸν διαβάλλειν. ἀλλ' οὗτοι μὲν δίκας καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις ὧν ἀμαρτάνουσιν ἐκτίνοντες, αὐτοὶ πρῶτον τῇ τδιαύτῃ διαθέσει ἱκανὴν τιμωρίαν διδῶσιν. ἡμεῖς δ' ἔτι τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν ἐνδὲς μνημονεύσαντες, ἐνδύξου γε, καὶ δικαίου, περὶ τε τὰ θεῖα πεπιſτευμένου εὐσεβοῦς, ἐπ' ἄλλα μεταβησόμεθα.

§ 17. Ἰνδῶν γὰρ τῆς πολιτείας εἰς πολλὰ νενεμημένης, ἐστὶ τι γένος παρ' αὐτοῖς τὸ τῶν θεοσόφων· οὗς ἡ Γυμνοſοφίſτας καλεῖν εἰώθασιν Ἕλληνες. τούτων δὲ δύο αἱρέσεις. ὧν τῆς μὲν, 3

Y y 2

Βραχ-

ἐκτίνοντες male Meerm. ἐκτείνοντες, & tum αὐτῇ.

1. Ἰνδῶν γὰρ τῆς &c.] De his loqui putem Theophr.: H. Plant: L. IV. c. 5. Καὶ χρώνται τροφῇ τῶν Ἰνδῶν οἱ σοφοὶ καὶ ἀπεχόμενοι. vertunt, hoc ſapientes Indorum, qui nudi degunt, cibo utuntur. ſubſtituunt quippe οἱ σοφοὶ οὐκ ἀπεχόμενοι. non poſſunt veſci & abſtinere, dicit Scaliger: ſed οἱ ἀπέχόμενοι, abſtinentes illi per excellentiam, de quibus dicit Noſter, eo fruſtu non veſcebantur. Indis hiſce multa fuerunt communia cum Aegyptiis, idque La Crozius inde arceſſit, quod Aegyptiorum fuerint coloni, uti ſupra obſervavimus. Ea tamen ſententia multis premitur difficultatibus, quae apud Brucker: in Theſ. Epiſt. La Crozii T. I. p. 70. legi poſſunt. Quod ſi ex India potius in Aegyptum eonmiſſaſſe putet, inde erit, quod Philoſtr: Gymnoſophiſtas collocet in Aethiopia ad Nilum amnem. Conf. L. Vives ad Auguſt: de C. D. XIV, 17. Sed per Perſas etiam accipere potuerunt, quibus Indos hic Noſter ſubiungit, eosque plura cum Aegyptiis communia habuiſſe alibi vidimus. Perſae quippe, Arabes,

aliaeque ſeptemtrionales Aſiae gentes Indiam olim incolis locupletarunt, qua de re Inl: La Crozius L. VI. Hiſt: Chriſt: Ind: Immo Gymnoſophiſtas ἀπεχόμενους εἶναι τῶν Μάγων dicit Clearchus apud Dio: Laërt: in proöm.

2. Γυμνοſοφίſτας καλεῖν.] Latine haec expreſſit Hieron: II. Adv: Iovin: 14. Bardeſanes vir Babylonius, in duo dogmata apud Indos, Gymnoſophiſtas diuidit, quorum alterum appellat Brachmanas: alterum Samanaeos. qui tantae continentiae ſunt, ut vel pomis arborum, iuxta Gangem fluvium, vel publico orizae vel farinae alantur cibo. De nominis ratione, ac quo ſenſu nudi fuerint, vide quae diſputat Wolf: ad Origin: Phil. c. 24. De Philoſophis Indorum late etiam Dio: Sic: L. II. c. 40. ubi multa praeclare obſervavit Weſſelingius.

3. Βραχμῶνες — Σαμαναῖοι.] Primam ſylabam in προῖσανται neglexit Meerm. & ſtatim dat iereτειαν. De Samanaeis paulo poſt. De Brachmanibus egerunt innumeri. quam plurimos excitatos vide a Wolfio ad Origin: Phil. c. 24. & de antiquis illis & de hodiernis,

Βραχμᾶνες προΐξονται, τῆς δὲ Σα-
 μαναῖοι. ἀλλ' οἱ μὲν Βραχμᾶνες
 ἐκ γένους διαδέχονται, ὥσπερ ἱε-
 ρατεῖαν, τὴν τοιαύτην θεοσοφίαν·
 Σαμαναῖοι δὲ λογάδες εἰσιν, καὶ
 τῶν βουλευθέντων θεοσοφεῖν συμ-
 πληρούμενοι. ἔχει δὲ τὰ κατ' αὐ-
 τοὺς τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς 4
 Βαρδησάνης, ἀνὴρ Βαβυλώνιος, ἐπὶ
 τῶν πατέρων ἡμῶν γεγονώς, καὶ
 ἐντυχῶν τοῖς 5 περὶ Δαμάδαμιν
 πεπεμμένοις Ἰνδοῖς πρὸς τὸν Καίσα-
 ρα, ἀνέγραψεν. πάντες γὰρ Βραχ-
 μᾶνες ἐνός εἰσι γένους. ἐξ ἐνός γὰρ
 πατρὸς, καὶ μιᾶς μητρὸς πάντες
 κατάγουσιν. Σαμαναῖοι δὲ οὐκ εἰσὶ
 τοῦ γένους αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ παντὸς
 τοῦ τῶν Ἰνδῶν ἔθνους, ὡς ἔφαμεν,
 συνελεγμένοι· 6 οὔτε δὲ βασιλεύεται
 Βραχμᾶν, οὔτε συντελεῖ τι τοῖς
 ἄλ-

rum. Brachmanes per generis suc-
 cessionem, non secus ac sacerdoti-
 um huiusmodi diuinam sapientiam
 admittunt. Samanaei selecti quidam
 sunt, & ex quibuslibet qui di-
 uinae sapientiae se tradere uolue-
 rint, constant. Eorum uita ad
 hunc modum est: quemadmodum
 Bardesanes Babylonius memoriae pro-
 dit, qui maiorum nostrorum tem-
 pestate extitit, cum illisque Indis
 est uersatus, qui cum Damadami
 missi ad Caesarem fuerant. Brach-
 manes enim omnes unius sunt gene-
 ris, ex unius patris uniusque ma-
 tris origine omnes deducti. Sama-
 naei uero non ita, sed ex omni
 Indorum gente, ut iam diximus,
 collecti. Neque igitur sub regno de-
 gunt Brachmanes, neque cum aliis
 mu-

nis, atque magno inter utrosque consensu,
 legisse non poenitebit Cel. *La Crozium* Hist:
 Christ: Ind: L. VI.

4. Βαρδησάνης ἀνὴρ —] Est ille Bardesanes,
 qui Antonino imperante scripsit de lacu pro-
 bationis apud Indos, cuius meminit *Nosser*
 in lib. de Styge. Male itaque ad Alexandri
 Severi aetatem refertur a *Vossio* Hist: Graec:
 L. IV. c. 17. Plura de illo lege apud *Fabric:*
 Bibl: Graec: III, 24, 9, & V, 1, 26. ἐπὶ πα-
 τέρων, ut supra L. III. § 3. ubi vide.

5. Περὶ Δαμάδαμιν πεπεμμ. Ἰνδ.] Ex conie-
 ctura lego πεπεμμένοις. Vide initium Tract.
 Porphyrii de Styge. VALENT. Num παρὰ Δα-
 μάδαμιν. a Damadamide. Sed quis ille Da-
 madamis? Damidis libros de rebus gestis
 Apollonii Tyanei novi e Philostrato, sed
 quid ille huc? REISK. In *Meerm.* prima ma-
 nus dederat Δαδάμαμιν, sed correxerat ea-

dem Δαδάμαμιν. Al: Δάδαμιν, ut notat *Fa-
 brie*: Bibl: Graec: IV, 27. p. 197. Est autem
 Δάδαμιν nomen Indicum, cuius iam mentio
 tempore Alexandri M. uti patet ex *Arrian:*
 Exped: L. VII, 2. & *Plut:* in Alex: p. 668.
 E. qui Brachmanum magister modo Δαδάμινος,
 modo Δαδάμινος vocatur *Palladio* de Brachman:
 p. 20 & 21. Saepius legatos Indicos ad im-
 peratores Romanos venisse legimus. De Au-
 gusto res est notissima. V. *Sueton:* c. 21. &
 ibi *Cassius*: qui postea ad Traianum quoque
 venisse putat, & saepius ad imperatores Cro-
 litanos. Adde illis legatos, qui ad Antoni-
 num Pium missi fuerunt. *Aur. Vict.* Epit.
 XV, 4. *Quin etiam Indi, Brachiani, Hyr-
 cani legatos miserunt, iustitia tanti im-
 peratoris comperta.* De his loqui videtur
 Porphyrius.

6. Οὔτε δὲ βασιλεύεται —] Ἀλειτούργητοι
 γὰρ

munus ullum obeunt. Sed ex ipsis ii qui philosophi sunt, alii in monte, alii apud Gangem fluuium habitant. Ac montani quidem pomis, & lacte bubulo herbis coagulato uescuntur. Fluuiiales ex pomis etiam ipsi uictum comparant, quae multa apud fluuium nascuntur. terra enim fere semper recentes fructus producit: quin etiam oryzae copiam sponte procreat, qua si quando poma defecerint, uti quoque in cibo solent. Aliud uero quicquam degustare, aut alimentum ex animatis uel omnino tangere immunditiae extremae atque impietati non diffimile apud ipsos habetur. Cultum deo religiose ac pie exhibent. Maiorem enim diei ac noctis partem hymnis in deos ac precibus di-

ἄλλοις. 7 τοῦτων δὲ οἱ φιλόσοφοι, οἱ μὲν ἐν ὄρει οἰκοῦσιν, οἱ δὲ περὶ Γάγγην ποταμὸν. σιτοῦνται δὲ οἱ μὲν ὄρειοι 8 τὴν τε ὀπώραν καὶ γάλα βόειον, βοτάναις παγὲν, οἱ δὲ περὶ τὸν Γάγγην, ἐκ τῆς ὀπώρας, ἢ πολλὰ περὶ τὸν ποταμὸν 9 γεννᾶται· φέρει δὲ ἡ γῆ σχισθὸν καρπὸν ἀεὶ νέον, καὶ μέντοι καὶ τὴν 10 ὄρυζαν πολλὴν τε καὶ αὐτόματον· ἢ χράνται ὅταν τὸ τῆς ὀπώρας ἐπιλείπη. τὸ δ' ἄλλου τινὸς 11 ἄψασθαι, ἢ ὅλως θίγειν ἐμψύχου τροφῆς, ἴσον καὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀκαθαρσίᾳ τε καὶ ἀσεβείᾳ νενόμισται. καὶ τοῦτο αὐτοῖς τὸ δόγμα, θρησκέουσιν τε τὸ θεῖον, καὶ εὐσεβοῦσιν περὶ αὐτὸ, 12 καθορῶνται. τὸν τοίνυν χρόνον τῆς ἡμέρας, καὶ τῆς νυκτὸς τὸν πλεῖστον, εἰς ὕμ-

γὰρ ὄντες, οἱ φιλόσοφοι πασῆς ὑπουργίας, οὐδ' ἐτέρων κυριεύουσιν, οὐδ' ὑφ' ἐτέρων δεσπόζονται, id dicit *Diod. Sic.* L. II. c. 40. Paulo ante pro γένους αὐτῶν recte γένους αὐτοῦ correctum erat a *Valent.* non enim ad Brachmanas referri debet.

7. Τοῦτων δὲ —] Forte τοῦτων δὲ τῶν φιλοσόφων οἱ μὲν. REISK.

8. Τὴν τε ὀπώραν.] *Poma* dedit *Felic:* nec male. utitur Noster saepius illa voce de fructibus autumnalibus, pomis in primis. Solent Graeci ἀκρόδρυα vocare omnia quae teguntur cortice duriori, ὀπώρας quae molliori. *Poma* etiam omnia molliora, ut Grammatici Latini fanciunt. Vide quae notauimus supra ad L. I, 46. Carne animalium uesci hodie quoque Brachmanes & alii Indorum nullo modo adigi possunt. Lege *La Crozii* Hist: Christ: Ind: L. VI. p. 478.

9. Γενᾶται.] Vide quae de metaphorae indole notata sunt ad L. I. § 30.

10. Ὀρυζαν πολλήν.] Haec quippe praecipua omnium Indiae Orientalis locorum annona, & inde per uniuersum orbem sparsa. De plantae ingenio erudite differit *Bod: a Starrel:* ad *Theophr:* H. P. IV, 5.

11. Ἀψασθαι ἢ θίγειν.] Vid. ad III, 33.

12. Καθορῶνται.] Ante καθορῶνται deest aliquid. e. c. ἐν οἷς τὸν βίον κατατρέφοντες καθορῶνται. REISK. Καθορᾶται correxerat *Valent.* Erud: atque Amiciffi: *Kpoopi*us refingebat καθαρῶντες, quod praestat. Operae est animadvertere *Editoris Lugdunensis* scripturam, καθαρῶνται. siue itaque καθαρῶντες siue καθαρῶς, aut ad finem flexionem velis, utique puritatis notio auctori sub calamus uenisse uidetur.

ὕμνους τῶν θεῶν ἀπένειμαν καὶ εὐ-
 χὰς , ἐκάστου ¹³ ἰδίαν καλύβην
 ἔχοντες , καὶ ὡς ἐνὶ μάλισσά , ἰ-
 διάζοντες . κοινῇ γὰρ Βραχμᾶνες μέ-
 νειν οὐκ ἀνέχονται , οὐδὲ πολλὰ
 διαλέγεσθαι· ἀλλ' ὅταν τοῦτο συμ-
 βῇ , ἀναχωρήσαντες , ἐπὶ πολλὰς
 ἡμέρας οὐ φθέγγονται . πολλάκις δὲ
 καὶ νηστεύουσιν . ¹⁴ Σαμαναῖοι δὲ εἰσι
 μὲν , ὡς ἔφαμεν , λογάδες . ὅταν δὲ
 μέλλῃ εἰς τὸ τάγμα τις ¹⁵ ἐγγρά-
 φεσθαι ἄρχεσθαι , πρόσεισι τοῖς
 ἄρχουσι τῆς πόλεως . ¹⁶ ὅπου δ' ἂν
 τύχῃ τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης καὶ
 τῶν κτημάτων ἐξίστανται πάσης τῆς
 ἄλλης οὐσίας . ξυράμενος δὲ τοῦ σώ-
 ματος τὰ περιττὰ , λαμβάνει ζολὴν ,

dicarunt. Singuli tamen in propriis
 tuguriis manent : & quam maxime
 fieri potest foli morantur. Simul
 enim uersari Brachmanes , ac mul-
 tum colloqui non admodum pati-
 untur. sed cum id forte contige-
 rit , recessione inde facta in mul-
 tos dies postea non loquuntur. saepe
 etiam ieiunant. Samanaei uero
 electi , ut diximus , sunt. In
 quorum collegium cum quispiam est
 asciscendus , ad principes ciuita-
 tis , aut uici cuiuscunque fue-
 rit , accedit , atque ibi bonis
 suis , facultatibusque omnibus re-
 pudiat ac superuacua omni cor-
 poris parte detonsa stolam accipit ,
 at-

¹³. ἰδίαν καλύβην.] Vocem exponunt Le-
 xicographi , & *Kuhn*: ad *Polluc*: I, 73.
 Convenit nostro illud *Achil*: *Tai*: L. V. p.
 311. ἰδία δὲ ἐμοὶ καὶ τῇ Μελίττῃ καλύβη τις
 ἔν.

¹⁴. Σαμαναῖοι δὲ &c.] Nomen apud Indos
 hodie quoque superest , qui *Schammanes* ad-
 pellant , & fatentur Indorum Brachmanes re-
 ligionis suae cultum successisse illi gentis cu-
 iusdam , quam *Samanaeos* vocant , quique
 antiquissimi Indiae fuerint incolae , seque ab
 illis omnes suas artes ac scientias accepisse.
 Hos vero tanquam veri Dei ignaros confide-
 rant , quia ignorabant Ens summe perfectum ,
 ut dicitur. Vid. *La Crozius* l. l. qui obser-
 vat haec non prorsus convenire illis quae
 Noster tradit , qui eandem fere legem eam-
 demque religionem Brachmanibus ac Sama-
 naeis tribuit. Sed quamvis in victu tenui
 satis convenirent , in multis tamen aliis di-
 versam rationem fuisse secutos , e Nostro et-
 iam intelligi potest. Meminit Samanaeorum
 quoque *Orig*: I. Contr. Celsi p. 342. & *Clem*:

Alex: Strom: I. p. 305 , qui non dissimilia
 de iis habet. Nec dubitat *La Crozius* quin
 iidem sint , quos *Γερμᾶνας* vocat *Strabo*. Mi-
 hi certum est , apud *Strabon*: L. XV. p. 489
 & 490. restituendum esse *Σαρμᾶνας* , nam
Σαρμᾶνας *Clementi* etiam vocantur. vix autem
 fero ea , quae sequuntur apud *Eum*d: οἱ
 Ἀλλόβιοι προσπαγορευόμενοι. putem Ἐλλόβιοι &
Strab: p. 490. rescribendum esse. eadem vox
 migrasse videtur in Ἐρκάνιοι apud *Philostr*:
Apoll: Tyan: I, 18. ubi *Γερμᾶνες* edidit *Olear*:
 utique Ἐλλόβιοι facillime in Ἐρκάνιοι , quod
 ibi in *Codd*. & Mssis invenitur , converti
 potuerunt.

¹⁵. Ἐγγράφεσθαι ἄρχεσθαι.] Superfluum est
 ἄρχεσθαι. VALENT. Aut delendum est ἄρχε-
 σθαι , aut legendum πρὶν τῆς φιλοσοφίας ἄρχε-
 σθαι. REISK. Solet aliquando ἄρχεσθαι apud
 Graecos per pleonasmum fere redundare , sed
 alia tum est ratio. h. l. ultima praecedentis
 vocis syllaba bis posita fuisse videtur & inde
 natum ἄρχεσθαι.

¹⁶. ὅπου δ' ἂν.] Malim ὅπως . & mox ἐξί-
 5α-

atque ita nulla neque uxoris neque liberorum ſi forte adſint, ratione habita, quaſi ad ſe nihil omnino amplius pertineant, ad Samanaeos recedit. Regi liberorum educandorum, cognatis uxoris cura relinquitur. Vita Samanaeorum huiusmodi eſt. Extra urbem commorantur ac totum diem in diuinis colloquiis traducunt, ubi domos & fana a rege extructa habent: in quibus oeconomi conſtituti ſunt, qui certam quandam mercedem ad conuenientium alimentum a rege accipiunt. Viſtus eorum ex oryza & pane & pomis, & oleribus apparatus. Nam cum ingreſſi in domum fuerint ad tintinnabuli ſignum Samanaei preces effundunt, quod ubi fecerunt, ſigno iterum dato miniſtri ſingulis lance oblata, duo enim ex eodem uafe non comedunt, oryza ipſos pa-

ἀπεισί τε πρὸς Σαμαναίους, οὔτε πρὸς γυναῖκα οὔτε πρὸς τέκνα, εἰ τύχοι κεκτημένος, ἐπιτροφὴν, ἢ τινα λόγον ἔτι ποιοῦμενος, ¹⁷ ἢ πρὸς αὐτὸν ἄλλως νομίζων. καὶ τῶν μὲν τέκνων ὁ βασιλεὺς κηδεταί, ὅπως ἔχωσι τὰ ἀναγκαῖα, τῆς δὲ γυναικὸς οἱ οἰκεῖται. ὁ δὲ βίος τοῖς Σαμαναίοις ἐστὶ τοιοῦτος. Ἐξω τῆς πόλεως διατρίβουσι, διημερεῦντες ἐν τοῖς περὶ τοῦ θεοῦ λόγοις. ἔχουσι δὲ οἴκους καὶ τεμένη ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἰκοδομηθέντα, ἐν οἷς οἰκονόμοι εἰσὶν, ἀπότακτόν τι λαμβάνοντες παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τροφὴν τῶν συνιόντων. ἡ δὲ παρασκευὴ γίνεταί ὀρύξης καὶ ἄρτων καὶ ὀπώρας καὶ λαχάνων. καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸν οἶκον ¹⁸ ὑπὸ σημαίνοντι κώδωνι, οἱ ¹⁹ μὴ Σαμαναῖοι ἐξίστανται, οἱ δὲ προσεύχονται. εὐξαμένων δὲ, πάλιν ²⁰ διακωδωνίζουσιν, καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκάσῳ τρύβλιον δόντες (δύο γὰρ ἐκ ταυτοῦ οὐκ ἐσθίουσιν) τρέφοντες αὐτοὺς τῇ ὀρύ-

ζη.

σεται. REISK. Loquendi genus ὅπου δ' ἐν adferit R. W. ad Hierocl: p. 38. Cl. Abresch: malebat πάσης τε τῆς.

17. ἢ πρὸς αὐτὸν.] Forte ἢ τῶν πρὸς αὐτὸν (aut ſaltim ἢ πρὸς αὐτὸν) ἄλλως νομίζων εἶναι. REISK.

18. Ὑποσημαίνοντι.] Ὑπὸ σημαίνοντι duobus vocabulis. *sub campana ſignificante.* hoc eſt ad *ſignum campanae.* REISK. Veriſſime. antea uno vocabulo legebatur ὑποσημαίνοντι, quae ſeiunctenda eſſe praeceperat quoque Cel. Abresch: Dilucid: Thuc: Auſt: p. 390.

19. Μὴ Σαμαναῖοι.] Vetuſta manus in Cod.

Lipſ. prius dederat μὴ, quod verum eſt. deinde mutaverat id eadem cum μὲν. male. ſed bene utrumque coniunges, μὲν μὴ σαμαναῖοι. REISK. Valent. ante εἰ μὴ Σαμ. temere καὶ inferuerat.

20. Διακωδωνίζουσιν.] Διακωδωνίζει. ſcilicet δ κώδων. aut ὁ τοῦτο ποῖων. Mox τρέφουσιν αὐτοὺς. REISK. Διακωδωνίσαι ex h. loco citat Haverc: ad Joſeph: Antiq: L. XIX, 44. Legendum διακωδωνίζει cum Reiskio, διεκωδωνίζον, vel διακωδωνίζεται. non enim in διακωδωνίζουσιν crediderim εἰώθαι ſubintelligendum. Joſeph: διακωδωνίζειν διάνοιαν venuſta metaphora dicit, de

ζη. τῷ δὲ δεομένῳ ποικιλίας, προσί-
θεται τὸ λάχανον ἢ τῆς ὀπώρας τί.
τραφέντες δὲ συντόμως ἐπὶ τὰς αὐ-
τὰς διατριβὰς ἐξίασιν. ²¹ ἀγύνοιοι δ'
εἰσὶ πάντες, καὶ ἀκτήμονες, καὶ το-
σοῦτον αὐτῶν τε καὶ τῶν Βραχμάνων
σέβας ἔχουσιν οἱ ἄλλοι, ὥς τε καὶ τὸν
²² βασιλέα ἀφικνεῖσθαι παρ' αὐτοὺς,
καὶ ἱκετεύειν εὐχασθαι τι καὶ δεηθῆναι
ὑπὲρ τῶν ²³ καταλαμβανόντων τὴν
χώραν, ἢ συμβουλεύσαι τὸ πρακτέον.

§ 18. Ἄντοὶ δὲ οὕτως πρὸς θάνα-
τον διάκεινται, ὥς τὸν μὲν τοῦ ζῆν
χρόνον, ὥσπερ ἀναγκαίαν τινὰ τῇ φύ-
σει λειτουργίαν ἀκουσίως ὑπομένειν,
σπεύδειν δὲ τὰς ψυχὰς ² ἀπολῦσαι
τῶν σωμάτων. καὶ πολλάκις, ὅταν εὖ
ἔχειν ³ σκέψωνται, μηδενὸς αὐτοὺς
ἐπείγοντος κακοῦ, μηδὲ ἐξελαύνοντος,
ἐξίασι τοῦ βίου. προειπόντες μέντοι
τοῖς ἄλλοις, καὶ ἔσιν οὐδεὶς ὁ κωλύ-
σων.

Γ

de cuius origine *Langbaen*: ad *Longin*: Sect.
23. Vocem τρυβλίον diligenter inlustrant *In-*
terpretes ad *Matth.* XXVI, 23. nec huius
loci obliuiscuntur.

21. Ἀγύνοιοι.] Vocabulum hac forma ra-
rius, nec *Steph*: in *Thest*: tamen ignotum.
Hesych: ἄγνος. ἀγνώσιος.

22. Βασιλέα ἀφικνεῖσθαι —] *Hieron*: II.
Adv: Iovin: 14. *Et quum Rex ad eos ve-*
nerit, adorare illos solitus sit, pacemque
suae provinciae in illorum precibus, arbi-
trari sitam. *Schol*: *Porphyr*: ad *Homer*:
citante *Valkenar*: ad *Ammon*: p. 240. Παρ'
Ἰνδοῖς τε τοὺς Βραχμάνας, οἵπερ εἰσι παρ' αὐτοῖς
φιλόσοφοι λόγος τοὺς βασιλέας ἀπαντῶντας προσ-
κυνεῖν.

pascunt. Si quis uarietatem ali-
quam requirat, olus, aut po-
morum quicquam apponitur: qui-
bus sane celeriter uescuntur. Tan-
ta autem & ipsi & Brachma-
nes in ueneratione apud alios
sunt, ut rex quoque interdum
ad eos accedat, rogetque ut
pro statu regionis deum precen-
tur, aut quid agendum sit, con-
fulant.

§ 18. Ipsi autem ita erga mor-
tem affecti sunt, ut uiuendi tem-
pus quasi necessarium quoddam na-
turae ministerium inuiti sustineant,
atque ideo animas a corporibus fe-
stinent absolueret. Ac saepe ubi be-
ne se habere conspexerint, nullo
malo urgente e uita decedunt, re
tamen aliis praenuntiata nullusque sit
qui prohibeat, sed omnes eos beatos
pre-

23. Καταλαμβανόντων τὴν χώραν.] *Valent*.
dederat, *si quando hostes regionem occupa-*
runt. male. significat omnes calamitates, quae
regionem premerent. Vid. ad L. II. § 12.

1. Ἄντοὶ δὲ οὕτως —] Credebant quippe
Brachmanes, animam esse immortalem, ac
corporis vinculis solutam beatissimum aevum
agere. Hinc itaque incredibili constantia
mortem adibant. Vide quos laudat *Wesseling*:
ad *Diod*: L. XVII. c. 107. & *Clem*: *Alex*:
Strom: III. p. 451. C.

2. Ἀπολῦσαι τῶν σωμάτων.] Vide supra ad
§ 9.

3. Σκέψωνται.] Pro σκέψωνται videtur legen-
dum esse σκέψονται. VALENT.

praedicantes ſuis quiſque domeſticis morituris mandata quaedam tradant : adeo ſtabilem ac ueram & ipſi & plerique animabus inter ſe poſt obitum uitam eſſe crediderunt. Illi autem ubi mandata ſibi commiſſa perceperunt, corpore in ignem comieſto, ut puriſſimam a corpore animam ſecernant, ab omnibus celebrati mortem obeunt. Aequiori enim animo illos amici ac propinqui ad mortem dimittunt, quam alii homines ſuos quiſque ciues in non admodum longinquas peregrinationes : ac ſe ipſos qui in uita ſuperſtites remanſerint, deplorant, illos beant, quippe qui immortalem ſortem iam receperint. Neque quiſpiam aut apud hos, aut apud alios quos ſuperius commemorauimus, ſophiſta ac declamator procedens, quales multi apud Graecos nunc ſunt, dubitare uiſus eſt, ac dicere,

¶

Z z

λέ-

4. Τῶν τεθνηκότων —] Idem hic eſt atque ἐκ τῶν τεθνηκότων. Vel ἐν τοῖς τεθνηκόσι. mandant abeuntibus ex hac uita, quae perferant ad eos, qui ſunt mandanti cuique penes defunctos manes neceſſarii & familiares. REISK.

5. Τῶν ἐντεταγμένων. —] *Cod. Lipſ.* ἐντεταγμένων. id eſt συντεταγμένων. perinde eſt. REISK.

6. Ἐκείνους δὲ μακαρίζουσιν. —] Sententia multis decantata. ex *Euripide* & aliis lege quae conduxit *Theodor.* Sermon. de Natura Hom. p. 544. Temperare mihi non poſſum, quin adſcribam pulcrum poëtae dictum apud *Plut.* T. II. p. 36.

Τὸν Φύντα θρηνεῖν εἰς δὲ ἔρχεται κακὰ.
Τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαιγμένον,
Χαίροντας, εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δέμων.

σων· ἀλλὰ πάντες αὐτοὺς εὐδαιμονίζοντες πρὸς τοὺς οἰκείους 4 τῶν τεθνηκότων ἐπιſκῆπτουσί τινα. οὕτως βεβαίαν καὶ ἀληθεσάτην, αὐτοὶ τε καὶ οἱ πολλοὶ, ταῖς ψυχαῖς τὴν μετ' ἀλλήλων εἶναι δίαιταν πεπιſεύκαſιν. οἱ δ' ἐπειδὴν ὑπακούσωσι 5 τῶν ἐντεταγμένων αὐτοῖς, πυρὶ τὸ σῶμα παραδόντες, ὅπως δὴ καθαρωτάτην ἀποκρίνωσι τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν, ὑμνούμενοι τελευτᾷσιν· ῥᾶον γὰρ ἐκείνους εἰς τὸν θάνατον οἱ φίλτατοι ἀποπέμπουσιν, ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἕκαστοι τοὺς πολίτας εἰς μηκίνας ἀποδημίας. καὶ σφᾶς μὲν αὐτοὺς δακρύουσιν, ἐν τῷ ζῆν διαμείναντας· 6 ἐκείνους δὲ μακαρίζουσιν, τὴν 7 ἀθάνατον λῆξιν ἀπολαμβάνοντας· καὶ οὐδεὶς οὔτε παρὰ τούτοις, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημῆνοις 8 σοφιστῆς προελθὼν, 9 οἷοι βροτοὶ νῦν παρ' Ἑλλήσιν, 10 ἀπορεῖν ἔδοξε

Quae *Euripidis* etiam laudat *Sext.* *Empir.* *Pyrrhon.* *Hyp.* III, 24. ubi multa alia hanc in rem *Fabricius.* & V. D. ad *Val.* *Max.* L. II, 6, 12.

7. Ἀθάνατον λῆξιν. —] Veniſſe. εἰς τὴν ἐτέραν λῆξιν ἀναλύεſθαι id dicitur *Heliodor.* L. II. p. 102.

8. Σοφιστῆς προελθὼν. —] Ita reſtitui. *Valent.* dederat προελθὼν. Contra fidem antiquiorum *Edition.* & *Cod. Lipſ.* ac *Meerm.*

9. Οἷον βροτοὶ νῦν —] Sic eſt in prioribus. ſed οἷοι etiam *Meerm.* οἷοι νῦν βροτοὶ εἰſι ſapius *Homerus*, V. *Vell. Paterc.* L. I. c. 5. qui alias οἱ νῦν, vel οἱ νῦν ἑσώρητοι, qua de re *Weſſeling.* ad *Diod.* L. V, 8.

10. Ἀπορεῖν ἔδοξε. —] Forte ἀπορεῖν ἔδοξε τι λέ-

λέγων, ἔαν ὑμᾶς πάντες μιμήσωνται, τί ἡμῖν ἔσαι; οὔτε διὰ τούτους συνεχύθη τὰ τῶν ἀνθρώπων· οὔτε γὰρ ἐμιμήσαντο πάντες, οὔτε μιμούμενοι ¹¹ εὐνομίας μάλλον, οὐ συγχύσεως τοῖς ἔθνεσι γεγόνασιν αἰτίοι. καὶ μὴν οὐδὲ ὁ νόμος τούτους ἠνάγκασεν, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέψας σιτεῖσθαι κρέασι, τούτους ¹² αὐτονόμους εἶασε, καὶ ἐσέφθη ὡς αὐτοῦ κρείττονας, οὐ μὴν ὡς ἀδικίας κατάρχοντας, ὑπήγαγε τῇ παρ' αὐτοῦ δίκη, ἀλλὰ τοὺς ἐτέρους. πρὸς μέντοι τοὺς ἐρωτῶντας, τί ἔσαι, ¹³ μιμησαμένων πάντων τοὺς τοιούτους, ῥητέον τὸ τοῦ Πυθαγόρου· καὶ γὰρ βασιλέων πάντων γενομένων, δυσδιέξακτος ὁ βίος, Φησὶν, ἔσαι, καὶ οὐ δήπου Φευκτέον τὸ τῆς βασιλείας· καὶ ¹⁴ σπουδαίων ἀπάντων, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν πολιτείας διέξοδον τηροῦντας τὴν ἀξίαν τῇ σπουδαιότητι, καὶ οὐ δήπου τοσοῦτον ἂν τις μαυεῖη, ὡς μὴ πᾶσιν

si nos omnes imitabuntur, quid nobis eueniet? neque propter hos humanae res confusae sunt. Nam neque omnes hos sunt imitati: & qui imitati sunt, ordinis potius & tranquillitatis, quam confusio- nis populis in causa extiterunt. At enim neque lex his necessitatem ullam afferebat, sed cum aliis permetteret, ut carni- bus uescerentur, hos sui iuris ut essent, reliquit, & quasi se superiores uenerata est. neque enim hos quasi iniustitiae per- petratores, poenae quam irrogat, subie- cit, sed alios. Ad eos tamen, qui quid e- uenturum sit, requirunt, si omnes huius- cemodi uitam hominum imitentur, illud Pythagorae respondendum est. si enim omnes essent reges, efficeretur, inquit, ut difficulter uita traduci posset, neque tamen propterea fugiendum regnum est. Sic quoque si omnes probi sint, reipubli- cae quidem expediendae ac disponendae modo nullus reperiatur in qua sua probi- tati seruanda dignitas sit. At nemo ta- men fane adeo insaniret, ut non omni- bus

λέγειν. *visus est aliquid dicere non plane contemnendum.* REISK.

11. Εὐνομίας μάλλον.] Εὐνομίαν pulcre defi- nit *Diog. Laërt.* L. III, 103. εὐνομία διαιρεῖται εἰς τρία. ἓν μὲν ἔαν ὡς οἱ νόμοι σπουδαῖοι, εὐνομίαν Φαμὲν εἶναι. ἕτερον δὲ ἔαν τοῖς κειμένοις νόμοις ἐμμένωσιν οἱ πολῖται, καὶ τοῦτο Φαμὲν εὐνομίαν εἶναι. τρίτον δὲ, ἔαν μὴ ὄντων τῶν νόμων, κατὰ ἔθνη καὶ ἐπιτηδεύματα χρηστῶς πο- λιτεύωνται. Effectu itaque pro causâ posito *Suid.* Εὐνομία εἰρήνη.

12. Αὐτονόμους εἶασε.] Scilicet δικαίῳ νόμῳ

οὐ κεῖται. Vide supra ad L. I. § 8. Bene Phi- losophus apud *Diog. Laërt.* L. VI. p. 371. Τὸν σοφὸν οὐ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους παλι- τεύεσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς.

13. Μιμησαμένων πάντων.] Non enim omni- bus promiscue hanc vivendi normam dicta- vit Philosophus, quod ideoque saepius incul- cat. Vide ad I, 27.

14. Σπουδαίων ἀπάντων.] Forte σπουδαίων ἀ- πάντων ὄντων. REISK. Voce σπουδαιότης ca- rent. Lexica quae evolvo. Utitur etiam *Diod.*

bus conuenire existimaret, ut probi euadere studeant. Multa siquidem etiam alia uulgari ac confusaneae turbae concedit, quae nedum philosopho, sed ne recte quidem ciuitatem administranti permetteret. Nam licet neque ex omni arte ad administrationem reipublicae admittat, non uetat tamen, quin illae exercentur. Sordidarum tamen artium opifices a magistratibus, atque omnino ab earum rerum praesidentia arcet, in quibus iustitia, aut reliquae uirtutes requiruntur. Sed neque cum meretricibus rem habere pleisque interdicit: quin etiam a meretricibus mercedem exigens, infamem tamen esse ac turpem earum congressum modestis hominibus censet.

In

ἐπιβάλλειν ἡγεῖσθαι σπουδαίοις εἶναι προθυμεῖσθαι. πολλὰ μέντοι καὶ ἄλλα ὁ νόμος ¹⁵ τῶν μὲν χυδαίων συν-εχώρησεν, ¹⁶ οὐχ ὅτι δὲ φιλοσόφῳ, ἀλλ' οὐδὲ τῷ καλῶς πολιτευομένῳ ἐπέτρεψεν. ¹⁷ οὐδὲ γὰρ ἐκ πάσης τέχνης παραδέξαιτ' ἂν εἰς τὸ πολίτευμα, καίτοι οὐκ ἐκώλυσε μὲν μετιέναι τὰς τέχνας, οὐδ' ἐκ παντὸς ἐπιτηδεύματος, καὶ ὅμως τοὺς ἐκ τῶν βαναύσων ἄρχειν ἀπείργει, ὅλως τέ ἐν αἷς δικαιοσύνης χρεῖα, καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, τῆς προσητείας κωλύει. ἐπεὶ δ' οὐδ' ¹⁸ ἐταίραις ὁμιλεῖν ἀπαγορεύει τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ ¹⁹ πραττόμενος τὰς ἐταίρας τὸ μίσθωμα, ἐπονείδισον ἡγεῖται μετρίοις ἀνδράσιν, καὶ αἰσχρὰν τὴν πρὸς ταύτας ὁμιλίαν. τό, τ' ²⁰ ἐν

Z z 2

κα-

Diod. Sic. I, 93. qui σπουδαῖότητα τῶν ἡθῶν probitatem morum vocat.

15. Τῷ μὲν χυδαίῳ.] Ita correxit Valent. sed antea legebatur τῶν μὲν χυδαίων. & sic quoque Meerm. qui comma ponit post νόμος. Χυδαῖος Suidae. εὐτελής, πικρὸς, dicitur nempe de iis omnibus quorum copia late est diffusa.

16. Οὐχ ὅτι δὲ.] Forte οὐκ ἔτι δὲ καὶ τῷ φιλοσόφῳ. REISK.

17. Οὐδὲ γὰρ ἐκ πάσης τέχνης —] Videtur locus ita esse constituendus. οὐδὲ γὰρ ἐκ πάσης τέχνης παραδέξαιτ' ἂν εἰς τὸ πολίτευμα, οὐδ' ἐκ παντὸς ἐπιτηδεύματος. καίτοι οὐκ ἐκώλυσε μὲν μετιέναι τὰς τέχνας, καὶ ὅμως τοὺς ἐκ τῶν βαναύσων — Paullo post pro ἐν αἷς forte ἐν οἷς. scilicet πράγμασι. REISK.

18. Ἐταίραις ὁμιλεῖν.] Ὅμιλεῖν & ὁμιλία latissime patere, ac peculiariter de consuetudine Venerea dici, nemo ignorat. *Helian*:

V. H. X, 2. οὐ μὴν ὁμίλησεν αὐτῇ ὁ Εὐβάτης. ibid. c. 18. Νύμφη ὁμίλησε καλῶ ὄντι. supra § 7. ὁμιλία γυναικεία dicitur. *Pierſon*: ad *Moer*: Attic: p. 276. & alii centies monuerunt. Paullo ante pro ἀπείργει vetustiores *Edd.* & *Meerm.* Cod. ἀπείργειν.

19. Πραττόμενος τὰς ἐταίρας τ. μ.] In hanc lectionem & *Editiones* antiquae, & *Cod.* Msscripti consentiunt. idque meritisſimo. sinistro itaque consilio *Valent.* dederat ταῖς ἐταίραις, quod aliud quid significat. *πραττομαι* σε ἀργύριον, φέρον, μισθόν, notae & ubivis obviae sunt locutiones, pro mercedem &c. *a se exigo*. Adi modo *Duker*: ad *Thucyd*: L. VIII, 5.

20. Ἐν καπηλείῳ διαζῆν.] Pro καπηλείῳ. utroque modo esseri multa huius census vocabula saepius diximus. Cauponas honestioribus viris infames olim fuisse habitas, multa

καπηλίοις διαζῆν οὐ κεκώλυκεν ὁ νόμος, καὶ ὁμῶς ἐπανείδισον τῷ μετρίῳ. τοιοῦτον οὖν τι καὶ τὰ ἐπὶ τῆς διαίτης φαίνεται. καὶ οὐχ ἥτις τοῖς πολλοῖς συγκεχώρηται, ταύτην ἂν τις καὶ τοῖς βελτίστοις συγχωρήσειεν. φιλοσοφῶν δὲ ἀνὴρ μάλις ἂν τοὺς ἱεροὺς ἑαυτῷ υπογράψει νόμους, οὓς θεοὶ τε καὶ ἀνθρώποι ἀφώρισαν, θεοῖς ἐπόμενοι. οἱ δ' ἱεροὶ πεφάνασι νόμοι. κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ πόλεις, ἀγνείαν μὲν, προσάττοντες, ἐμψύχων δὲ βρώσιν ἀπαγορεύοντες, ²¹ τοῖς ἱεροῖς ἤδη, καὶ ²² εἰς πλῆθος τινῶν κωλύοντες, ἢ δι' εὐσεβείαν, ἢ διὰ τινὰς βλάβας ἐκ τῆς τροφῆς. ὥς ἡ τοὺς ἱερέας μιμητέον, ἢ πᾶσι πειτέον τοῖς νομοθέταις. ἐκατέρως γὰρ πάντων ²³ ἀφεκτέον, τὸν νόμιμόν τε τελείως καὶ εὐσεβῶς. εἰ γὰρ κατὰ μέρος τινὲς δι' εὐσεβείαν τινῶν ἀπέχονται, ὁ πρὸς πάντα εὐσεβῆς, πάντων ἀφέξεται.

§ 19.

§ 19.

veterum loca condoces faciunt. Vid. *Perizon:* ad *Aelian:* V. H. L. III, 14.

21. Τοῖς ἱεροῖς ἤδη καὶ.] Sic lego & distinguo ἀπαγορεύοντες τοῖς ἱεροῖς, ἤδη δὲ καὶ — REISK. Optime. idem optabat Cel. *Abresch:* & manifeste firmant sequentia illa, ὥς ἡ τοὺς ἱερέας μιμητέον — ἤδη καὶ vel ἤδη δὲ καὶ id est *quoniam etiam*. ἤδη in hac formula est intendendi particula. Multa exempla habet *Raphel:* ad *Matth.* Evang. c. III, 10. quibus solum nunc addo *Aelian:* V. H. XIII, 1.

22. Εἰς πλῆθος.] Eodem sensu hic inter-

In cauponis item uitam traducere non prohibet: nihil tamen propterea obstat, quin id maximo opprobrio ingenuis hominibus habeatur. Idem in uictu quoque fit. Non enim qui uulgo permittitur, is optimis quibusque etiam esse concedendus uidetur. Nam philosophus uir facras praecipue sibi leges praescribit, quas dii, & homines deos sequuti constituerunt. Sacrae autem leges per singulas gentes & ciuitates illae extiterunt, quae sacris hominibus & castimoniam iubent, & animatorum esum interdicunt: quin etiam multitudinem a quibusdam prohibent, uel pietatis causa, uel laesionis, quae ex alimento euenit. Quam ob rem uel sacerdotes sunt imitandi, uel omnibus legislatoribus obtemperandum est. Vtrolibet enim modo fiet, ut qui iustus ac pius perfecte est, abstinere ab omnibus debeat. Si enim a quibusdam nonnulli ob pietatem abstinent, ab omnibus procul dubio sibi abstinendum censebit, qui pius in omnibus fuerit.

pretatur *Felic:* quo supra § 5. ubi *ad populum* dabat. Verum quid si, (ita adscripserat Cl: *Abresch:*) intellectio accusat: βρώσιν, accipiat ut apud *Aristid:* T. III. p. 724. εἰς πλῆθος πίνειν. Sic erit ἤδη καὶ βρώσιν τινῶν εἰς πλῆθος κωλύοντες.

23. Ἀφεκτέον τ. v.] Forte ἀφεκτέον τῷ βουλομένῳ γὰρ ζῆν τελείως καὶ εὐσεβῶς. εἰ γὰρ τῶν κατὰ μέρος τινες — REISK. Τινὲς correxerat *Valent.* idque firmat *Interpr.* antea legebatur τινὲς. illa εἰ γὰρ — πάντων desiderantur in *Meerm.*

1.

§ 19. Sed fere Euripidis illud subiungere oblitus fueram, ubi ab efu animalium uates Iouis in Creta abſtinere inquit his verſibus: loquitur enim chorus ad Minoem:

*Phoenice iuuenis oriunde alma o Iouis
Supremi, & Europae ſoboles, centum
urbibus.*

*In Creta inhabitata imperii ſceptrum
obtinens:*

*Venio ſacrata linquens templa, quae
obſtruit*

*Inde orta quercus & bipenni ferrea
Praeſecta, clauſtrisque apta Cypariſſi-
nis.*

*Idaei ab illo ex quo ſacerdos ſum Iouis
Tra-*

§ 19. 1 Μικροῦ με παρῆλθε καὶ τὸ Εὐριπίδειον παραθέσθαι, δὲ τοῦ ἐν Κρήτῃ τοῦ Διδὸς προφήτας ἀπέχεσθαι φησι διὰ τούτων. (λέγουσι δ' οἱ κατὰ τὸν χορὸν πρὸς τὸν Μίνω.)

2 Φοινικογενοῦς παῖ τῆς Τυρίας
Τέκνον Ἑυρώπης καὶ τοῦ 3 με-
γάλου

Ζανὸς, ἀνάσσω

Κρήτης ἐκατομπτολιέθρου,

Ἦκω ζαθέους ναοὺς προλιπών,

Οὗς αὐθιγενῆς 4 τμηθεῖσα δορὲς
Στεγάνους παρέχει χαλύβω πε-
λέκει,

Καὶ 5 ταυροδέτῳ κρηθεῖ-

σ' ἀτρεκεῖς ἀρμούς κυπαρίσσου

Ἀγνὸν δὲ βίον τείνομεν, ἐξ οὗ.

Ζ ζ 3

Δι-

1. Μικροῦ με παρῆλθε —] Hieron: L. II. Advers: Iovin: c. 14. Euripides in Creta Iouis prophetas non solum carnibus, sed & coctis cibis abstinuisset refert. Quam abſtinentiam inde derivant, quod coluerint Iovem, cui festos dies instituerunt, ad placandam eius iram ob interfectum Liberum. Vide Meurf. in Cret. L. IV. c. 2. male Meerm. οὗς τοὺς & δὲ τὸν μένω.

2. Φοινικογενοῦς &c.] Versus istos Euripidis vertit Grotius in Excerpt. VALENT. P. 391. ubi observat Vir Inlustrissim: ex hoc loco posse colligi, fragmentum petatum esse ex Cressis Euripidis, sed eum falli, cum distinguendum sit inter fabulas κρήσαι & κρήτες dictas, & ad posterius genus potius haec pertinere adferebat Benileius, quem sequitur Barnef. qui in Eurip. p. 478. versus etiam 6. 8. 9. 10 & 11. e Benil. emendatione edendos curavit. Legebantur autem haec tur-

bate in primis editionibus. pro τῆς τυρίας Cod. Lips. perperam γῆς τυρίας.

3. Μεγάλου Ζανός.] Ζανός est in Edit. Lugdun. quae passim confunduntur, uti ex hoc loco ostendit Cel: D'Orvill: ad Charit: VII, 1. p. 585. Noster in Vit. Pyth. n. 17. Ὡς θανὸν κείται Ζᾶν, ὃν Δία κικλήσκουσιν. Mox recte προλιπών. Vetusstae Edit: Cod. Lips. & Meerm. dabant προλείπων.

4. Τμηθεῖσα δορὲς.] Sic legebatur antea. Grotius reposuerat τμηθ. δορὲς, quod sequebatur Valent. contra omnium reliquorum, & Cod. etiam Lips. atque Meerm. auctoritatem. δοκὸς edidit Barnef. Bentleium secutus. δορὰ Cretensibus notabat trabem, ut advertit Meurf. in Cret. L. IV. c. 15. In Euripid: etiam legitur στεγανὰς & χαλύβων (Cbalybum.)

5. Ταυροδέτῳ κρηθεῖσ' ἀτρεκεῖς.] In hanc quoque lectionem ceterae Porphyrii Edd: & Cod. Lips. cum Meerm. conspirant. Gro-
tis

Διδέ 'Ιδαίου μύσης γενόμην'
 Καὶ νυκτιπόλου ὁ Ζαγρέως βιοτὰς
 Τὰς τ' ὠμοφάγους δαΐτας τελέσας,
 7 Μητρί τ' ὀρέϊα δᾶδας ἀνασχών,
 Καὶ Κουρήτων
 Βάκχος ἐκλήθην ὀσιωθείς.

Πάνλευκα δ' ἔχων εἴματα Φεύγω
 Γένεσίν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκης
 Οὐ χριμπτόμενος, τήν τ' ἐμψύ-
 χων

[Βρώσιν ἐδεσῶν πεφύλαγμαι.

§ 20. Ἀγνεΐαν γὰρ ἐτίθεντο οἱ ἱε-
 ροὶ πρὸς τοῦναντίον ἀμιξίαν, μολυ-
 σμὸν δὲ, τὴν μίξιν. ὅθεν ¹ τὴν
 μὲν τῶν καρπῶν τροφήν, οὐκ ἐκ
 νεκρῶν ληφθεῖσαν, οὐδὲ οὔσαν ἔμ-
 ψυχον ² τῇ φύσει προσφέροντες,
 τὰ ὑπὸ φύσεως διοικούμενα μὴ μι-
 αίνεσθαι ὥντο. τῶν δὲ ζώων αἰσθη-
 τικῶν ὄντων, τὰς σφαγὰς καὶ ἀ-
 φαι-

*Traduco castam uitam: Orgia amplius
 Nocturna Bacchi, nec dapes crudas sequor,*

Matriue montanae igneas faces gero.

*Sed indumentis exornatus candidis
 Generationem respuo mortalium.
 Vito sepulcra mortuorum attingere*

*Et caueo ne ex animatis quicquam un-
 quam edam.*

§ 20. Puritatem enim sacri uiri incom-
 mixtionem, sicut e contrario impurita-
 tem, & iniquationem mixtionem esse
 statuunt. Vnde alimentum ex fructibus
 cum ex mortuis sumptum non sit, neque
 ex animatis, naturae exhibentes, inqui-
 nari ea quae a natura administrantur,
 minime putabant. Animalium uero quae
 sensu praedita sunt, caedes, atque ani-
 ma-

tius, & ex illo Valent. ταυροδέτῳ κραθεῖσ'
ἄτρεκοῦς. ταυρὸδέτῳ ille explicabat istud glu-
ten, quod vulgo ταυροκόλλα dicitur. Barnes.
edidit

Καὶ κολληθεῖσ'

Ἀτρεκέως ἁρμὰς κυπάρισσος.

6. Ζαγρέως βιωτὰς.] Antea apud Porphyr.
 legebatur Ζαγρέως βιωτὰς. & sic etiam est in
Lipf. Cod. male Meerm. βροντὰς. Aliqui di-
 stinguunt Dionysum seniore, vel Zagrea,
 & Bacchum, alii eosdem faciunt. Vide
Supr: Harpocr: p. 98. In prioribus *Edd.*
 nec non *Codd. Meerm.* ac *Lipf.* erat καὶ
 μὴ νυκτιπ.

7. Μητρί τ' ὀρέϊα δᾶδας.] Edebatur antea

ὀριόδᾶδας. & sic Cod. Meerm. Lipf. ὀριόδᾶδας.
Mox Φεύγων dederat Cantabr: Editio, ce-
terae & Meerm. Cod. Φεύγω. Lipf. Φεύγε.
Tum idem, ac priores Edd. γένεσιν γε βροτῶν.
sed vulgatum tuetur Meerm.

1. Τὴν μὲν τῶν καρπῶν.] Τὴν μὲν ἐκ τῶν καρ-
 πῶν. REISK.

2. Τῇ φύσει προσφέροντες.] Forte προσφέρον-
 τες κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως. qua propter se
 pollui non existimabant, si ad praescriptum
 naturae vefcerentur, fructibus e terra ena-
 tis, ut victu, qui neque e mortuis rebus
 esset petitus, neque natura sua vita unquam
 gauderet. REISK. Ἐπὶ τῆς φύσεως etiam *Cod.*
Lipf.

3.

marum detractiōnes iniquationem uiuentibus afferre exiſtimabant; ac multo etiam magis cum corpus quod ſenſuum erat, priuatum ſenſu ac mortuum cum ſenſu uiuentibus commiſcebatur. Atque iccirco caſtimonia ac puritas in omnibus in multorum & contrariorum deſiſtione, & abſtinentia, cognatorum uero, & accommodatorum in ſolitudine & aſſumptione conſiſtit. Vnde etiam Venera inquinant, cum foeminae ac maris coitus ſit. Siue enim ſemen concipiatur, ex coniunctione cum corpore, ſiue non concipiatur, ex mortificatione eius quod apponitur, animae iniquationem affert. Marium autem cum maribus congreſſio dupliciter contaminat, & quia in mortuum ſit, & quia praeter naturam exiſtit. Atque omnino uenerea, feminisque commiſſiones ex eo etiam polluunt, quod anima corpori commiſcetur, ad uoluptatemque deorſum trahitur. Affectus quoque animae inquinant, cum irrationali parti perturbate innectitur, ac mas effoe-

μαιρέσεις τῶν ψυχῶν, ὡς πρὸς τοὺς ζῶντας μiasμοὺς ἡγοῦντο. καὶ πολλῷ μᾶλλον τὸ αἰσθητικὸν γενόμενον σῶμα, ἀφηρημένον τῆς αἰσθήσεως, ³ καὶ νεκρὸν μιγνύειν τῇ αἰσθήσει ζῶντος. διδὲν ἐν πᾶσιν ἡ ἀγνεία, ἐν ἀποθέσει μὲν καὶ ἀφέξει τῶν πολλῶν ⁴ καὶ ἐναντίων, μονώσει δὲ καὶ λήψει τῶν οἰκείων καὶ προσφύων. διδὲν καὶ τὰ ἀφροδίσια μιαίνει· σύνοδος γὰρ θήλεος καὶ ἄρρενος, καὶ κρατηθὲν μὲν τὸ σπέρμα ψυχῆς παρέσχε μίανσιν, τῇ πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίᾳ, μὴ κρατηθὲν δὲ, ⁵ τῇ νεκρώσει τοῦ παρατεθέντος. ⁶ ἡ δὲ πρὸς ἄρσενας ἄρσενων, καὶ ὅτι εἰς νεκρὸν, καὶ ὅτι παρὰ φύσιν. καὶ καθάπαξ ἀφροδίσια καὶ ὀνειρώξεις, ὅτι ψυχῆς σώματι μεμιγμένης, καὶ πρὸς τὴν ἡδονὴν κατασπωμένης. μιαίνει δὲ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ⁷ τῇ συμπλοκῇ καὶ ⁸ τοῦ ἀλόγου θηλυνομένου τοῦ ἐντὸς ἄρρενος. καὶ γὰρ πῶς καὶ

9 δ

3. Καὶ νεκρὸν.] Forte καὶ νεκρωθὲν, & mox τῇ αἰσθήσει τοῦ ζῶντος. REISK.

4. Καὶ ἐναντίων, μονώσει.] Potius legendum καὶ ἐναντίων μονώσει, λήψει δὲ τῶν οἰκ. VALENT. Voce μονώσει utitur quoque infra, utuntur & alii. Vide Spanhem: ad Ioseph: Antiq: L. II, 4.

5. Τῇ νεκρώσει τοῦ παρατεθέντος.] Νέκρωσις hac in re proprium vocabulum. Prorsus uti apud S. Paull. ad Roman. IV, 19. σῶμα νεκρωμένον, cum quo hunc locum recte contende-

bat Cyrillus.

6. Ἡ δὲ πρὸς.] Ita rescripsi fide Cod. Lips. & Meerm. antea legebatur δ δὲ πρὸς. redit enim vel ad σύνδοξ, vel ad ὁμιλία.

7. Τῇ συμπλοκῇ καὶ.] Videtur καὶ post συμπλοκῇ redundare. VALENT.

8. Τοῦ ἀλόγου θηλυνομένου.] Muliebris quippe sexus infirmior: hinc rationis expertem animae partem feminae comparare solent philosophi, qua de re multa Clar: Irhovius de Paling. Vet. III, 5, 4.

9.

9 ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις δηλοῖ
τὴν μίξιν τὴν ἐτερογενεῦς πρὸς ἑτε-
ρον, καὶ μάλιστα ὅταν ¹⁰ δυσέκνι-
πτον γένηται. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν βαμ-
μάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίσταν-
ται, εἶδους ἄλλου ἄλλῳ συμπλε-
κόμενου ¹¹ μιαίνειν φασίν.

¹² Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα
γυνὴ φοῖνικι μίχῃ.

Καὶ ἔμπαινον τὰς μίξεις ¹³ φθο-
ρὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν, ἡ
δὲ συνήθεια τὸ ἄμικτον καὶ κα-
θαρὸν, ἄφθαρτον, καὶ ¹⁴ ἀκραι-
φνὲς καὶ ἀκέραιον. καὶ γὰρ ὕ-
δωρ γῆ ἀναμιχθὲν ἐφθαρταί, καὶ
οὐκ ἔστιν ἀκραιφνές. τὸ δὲ δι-
α-
αρ-

minatur. Nam inquinatio quoque &
pollutionis nomen rerum diuersarum ge-
nere mixtionem inter se quodam modo
significat, praesertim cum infectio quae-
dam eiusmodi consequitur, quae abster-
gi difficulter admodum queat. Vnde in
tincturis etiam, quae ex mixtione exi-
stunt, cum altera species alteri confun-
ditur, inquinare appellant. Non secus
ac mulier, inquit Homerus, tyrio quae
ebur inquinat ostro. Quin etiam pictores
mixtiones corruptiones uocant. Com-
munis item consuetudo quod incommix-
tum & purum est, incorruptum & sin-
cerum & impollutum dicit. Terrae enim
aqua commixta corrumpitur, & sincera
am-

9. Ὁ μολυσμὸς &c.] Adscribere debeo in-
signem *Plutarchi* locum quem Noster re-
spicit, T. II. p. 393. C. ἐτέρου γὰρ μίξει πρὸς
ἕτερον ὁ μολυσμὸς. ὡς πού καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντά
τινα φοινισσόμενον βαφῇ μιαινεσθαι φησι. καὶ τὰ
μιγνύμενα τῶν χρωμάτων οἱ βαφεῖς, φθείρεσθαι,
καὶ φθορὰν τὴν μίξιν ὀνομάζουσιν. Ut ergo picto-
res colorum mixturam dicebant φθορὰν, Phi-
losophi cuiuscunque rei cum altera commix-
tionem eo nomine adpellant, uti statim di-
citur. Conf: *Gatak*: ad *Anion*: VI, 30.

10. Δυσέκνιπτον γένηται.] Δυσέκνιπτοι &
δυσέκνιπτοι iunguntur apud *Aelian*: H. A. L.
I, 48. nostra voce utitur eleganter de opinio-
nibus, quae aegre evelluntur, *Plato* de Rep.
L. II. p. 605. A. labes peccati *Stobaeo* vo-
catur τρὺξ δυσέκνιπτος, *Philon*: τύπος δύσεν-
πλutos, *Chrysost*: κηλὶς ἀνέκπλutos. quae &
alia lege apud *Gatak*: L. XI. Advers: quem
iam laudatum video *Wolffio* ad *Origen*: Phi-
losophi: c. 19. illis componi potest Hebraecum
קטן, quod per ἐκπλύνειν dederunt *Ies*.
IV, 4.

11. Μιαίνειν φασίν.] Haec prima & propria

verbi significatio, *miscere*, *tinguere*. V.
Bossi: Obf: Crit: c. 30. bene itaque pictori-
bus tribuitur, ut Latinorum *inficere*, & *in-*
quinare. insignis est *Plut*: locus modo ad-
ductus.

12. Ὡς δ' ὅτε τίς —] Poëta *Iliad*: Δ.
vers. 141. Respicit *Plut*: uti modo dicebam.
imitatur *Virg*: XII. Aen: 67.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Si quis ebur.

13. Φθορὰς οἱ ζ. λ.] Quia res quae cum alia
miscetur quodam modo corrumpitur, &
vim naturalem amittit, φθορὰν τὴν μίξιν pi-
ctores dicunt, ut *Plut*: l. laud. loquitur. in-
de transiit ad Philosophos. notatis adde
Kuster: ad *Aristoph*: *Plut*: 530.

14. Ἀκραιφνὲς καὶ ἀκέραιον.] Priori etiam
utitur L. I, 54. ἀκραιφνῆς ibid. § 40. quod
explicat *Schol*: *Thuc*: II, 52. ubi errorem
Dion: Hal: advertit *Hudf*: ἀκέραιον quoque
bene & ex usu veterum. Vid. ad L. III, 27.
Alias ἀμυγῆς καὶ ἀκέραιον dicitur, apud *The-*
ophr: de Sens: p. 502. *Plut*: l. laud. unde
Noster quaedam sumserat, καὶ ἄκρατον ἀεὶ
τῇ

amplius non eſt. Quae uero fluit, ac curſu incitato fertur occurrentem terram reiicit, quae, ut inquit Heſiodus, fluit illimis manans e fonte perenni. ea enim quia incorrupta & incommixta eſt, ſalubrem potum exhibet. Sic foemina quae nullam ſeminis in ſe exhalationem mixtionemque admiferit, incorrupta dicitur. Quare corruptio etiam & inquinatio contrarii mixtio eſt. hoc eſt mortuorum in animalia, & eorum quae ſenſu uixerunt, in uiuentia, & carnum mortuarum in uiuentes iniectione merito naturae noſtrae pollutionem & iniquationem inducit. Quem-

ad.

ἀρρέον καὶ διαφεύγον, διακρούεται τὴν προςφερομένην γῆν, ὅταν, ¹⁵ φησὶν ὁ Ἡσίοδος, ἀπὸ κρήνης ῥέει ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθλόωτος. καὶ ὑγιεινόν γε τὸ πόμα, ¹⁶ ὅτι διάφορον καὶ ἄμικτον. καὶ θήλεια μὴ ἀναδεξαμένη εἰς ἑαυτὴν ἀναθυμίασιν σπέρματος, ¹⁷ ἄφθορος λέγεται. ὥστε καὶ φθορὰ καὶ μίανσις ἢ τοῦ ἐναντίου μίξις. ¹⁸ εἰ δὲ πρὸς τὰ ζῶα ἢ νεκρῶν καὶ ἢ ¹⁹ πρὸς αἰσθησιν ζησάντων εἰς τὰ ζῶα ἐνθεσις, καὶ σαρκῶν νεκρῶν εἰς ζώσας, εἰκότως φέρει μόλυσμα καὶ ²⁰ τῇ φυσικῇ ἡμῶν μίανσιν, ὥσπερ αὖ καὶ

A a a

ψυ-

τῇ ἀφάρτῳ καὶ καθαρῷ προσήκει. unde quis κερκετον posset velle. Revocavi autem καὶ, quod contra superiorum Edd. & Cod. Lips. fidem omiserat *Valent.*

15. Φησὶν ὁ Ἡσίοδος.] Oper: & Dier: 595.

Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθλόωτος. Ἀένοι fluvii & fontes, ut Latinis aeterni, qui proprie dicantur, pulcre ostendit Cel: *Burman:* ad *Rutil:* I, 109. ἀείψυτον κρήνην vocat *Sophocl:* in *Oed.* 465. ubi per ἀέναν *Schol:* exponit. Confer quoque *Erudit:* *Goen-* *sium* ad *Noſtr:* Antr: Nymph: p. 101.

16. Ὅτι διάφορον.] Ἀδιάφορον. REISK. Optime. & sic corrigebat *Abresch:* paullo post recte ἀδιάφορον ὕδωρ dicitur. primum ineptus librarius corruerat in ἀδιάφορον, unde alter, eo ineptior, ut ſenſui conſuleret, dedit διάφορον. Voces illae ſaepe confundi ſolent, ut apud *Diod:* Sic: in *Ecl:* p. 538. διαφορᾶς bene reſtituit *Wesseling:* pro aliorum διαφορᾶς.

17. Ἀφθορος λέγεται.] Uti ἀδιάφθορος γυνή, quae alii ſe non prostituit, apud *Diod:* I, 59. contra de ſupro φθορὰν μὲν ἀπονόας ἀρχὴν νομίσας: μέθην δὲ φθορᾶς *Dion:* *Hal:* L. II. p. 96. φθεῖρειν & διαφθεῖρειν hac in re ſunt tritiſſima.

Latini corruptiores, corrumpere virginem & ſimilia dicunt, de quibus *Taubman:* ad *Plaut:* *Catin:* I, 3.

18. Εἰδὴ πρὸς τὰ —] Sic lego & interpungo hunc locum. εἰ δὲ πρὸς τὰ ζῶα (ſubaudi a communi e ſequentibus φέρει μόλυσμα) ἢ νεκρῶν — ἐνθεσις καὶ ἢ σαρκῶν νεκρῶν — quod ſi ergo animantibus affert aliquam contaminationem inſitio rerum mortuarum, tamenſi vel illud ipſum id eſſet genus inſitionis, cum res in animal vivum inferuntur eae, quae aliquando ad ſenſum vixiſſe videantur: neceſſario quoque conſentaneum eſt, ut carnum mortuarum in vivas intruſio polluat. REISK.

19. Πρὸς αἰσθησιν ζησάντων.] Eadem locutio eſt apud *Aristid:* T. III. p. 674. & *Platon:* p. 423. C. quae loca adnotarat Cel. *Abreschius.*

20. Τῇ φυσικῇ ἡμῶν.] Videtur in aliis codicibus φύσει, in aliis ψυχῇ fuiſſe, unde illa vitioſa lectio φυσικῇ exiſtit. ſed legendum καὶ τῇ ψυχῇ ἡμῶν μίανσιν, quod ſtatim ſequentia probant. REISK. *Valent.* correxerat φύσει & ſic interpres legiſſe videtur. niſi fuerit τὴν φυσικὴν, quod Amico placebat.

ψυχὴ ὅταν ²¹ ἐνσωμάτῳται, μεμ-
 λυται. Διὸ καὶ ²² ὁ γενόμενος μι-
 αίνει τῇ μίξει τῆς ψυχῆς, ²³ τῆς
 πρὸς τὰ σώματα· καὶ ὁ ἀποθανὼν,
 ὅταν σῶμα καταλείπῃ νεκρὸν, ἀλ-
 λόφυλον τῷ ζῶντι καὶ ἀλλότριον.
 μιαίνεται δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὀργαῖς,
 ἐπιθυμίαις, πλήθει παθῶν, ὧν
 συναιτία πῶς καὶ ἡ δίαίτα. ὥς
 δὲ ὕδωρ διὰ πέτρας ἀπορρέον ²⁴
 ἀδιάφθορον, τοῦ δι' ἐλῶν ἰόντος,
 τῷ μὴ πολλὴν ἰλὺν ἀποσπᾶν· οὕτω
 καὶ ψυχὴ διὰ ξηροῦ σώματος καὶ
 μὴ χυμοῖς ἀλλοτρίων σαρκῶν ἀρδο-
 μένου τὰ ἐαυτῆς διοικοῦσα, κρείτ-
 των καὶ ἀδιάφθορος καὶ πρὸς σύν-
 εσιν ἐτοιμότερα. ἐπεὶ καὶ ταῖς με-
 λίτταις τὸ καλὸν μέλι φασὶ φέ-
 ρειν τὸ ξηρότατον καὶ δριμύτατον
 θῦμον. μιαίνεται τοίνυν ἡ διάνοια,
 μᾶλλον δὲ ὁ διανοούμενος, ὅταν
 ἢ φαντασικῇ ἢ δοξασικῇ ἀναμίγνυ-
 ται, καὶ ταῖς τούτων ἐνεργείαις ²⁵
 τὰς

admodum anima quoque cum corpori
 coniungitur, inquinatur. Vnde etiam &
 qui nascitur, ex mixtione animae cum
 corpore, & qui moritur ex eo pollutio-
 nem contrahit, quod corpus mortuum
 alienum a uiuente ac diuersum relinquit.
 Contaminatur item anima ira, & cupi-
 ditatibus, & perturbationum multitu-
 dine, quarum in causa etiam uictus esse
 quodam modo consuevit. Sicut enim a-
 qua quae per saxa praeterfluit, ea quae
 per paludes currit incorruptior est, ut-
 pote quae multum limum non trahat.
 ita anima quae per siccum corpus, non
 alienarum carniū succis fluxum sua ad-
 ministrat, melior, & incorruptior,
 promptiorque ad intelligentiam est.
 quippe cum apibus quoque optimum mel
 afferre dicant thymum quod & siccissi-
 mum & acrimonia maxime praeditum
 fuerit. Inquinatur igitur etiam cogitatio,
 immo cogitans cum uel imaginandi, uel
 opinandi facultatibus operationibusque
 com-

[²¹. Ἐνσωμάτῳται.] Aut ἐνσωματοῦται, aut
 ἐνσεσωμάτῳται. REISK. Alterutrum certe ve-
 rum est. Viderat quoque *Abreschius*. Pro
 μεμλνται perperam *Lips. Cod. & Meerm.*
 μεμλνται.

[²². Γενόμενος.] An γενώμενος, ut Viro Erud.
 placebat? sed γενέσθαι pro nasci satis fre-
 quens est. Nihil addo illis quae notauit
Alberti: ad *Paull*: ad Galat. IV, 4.

[²³. Τῆς πρὸς τὰ σ.] Τῆς videtur natum ex
 ultima syllaba vocabuli ψυχῆς, & sic leg.
 τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα. aut τῇ μίξει τῆς ψυ-
 χῆς τῇ πρὸς τὸ σῶμα. suspicatus quoque sum

deinde hanc sententiam deesse. ἀλλότριον γὰρ
 αἱ ψυχαὶ πρὸς τὰ σώματα. REISK. Prius istud
 verissimum crediderim. pulere consentit
Meerm. Cod. qui habet: μιαίνει τῇ μίξει τῆς
 ψυχῆς πρὸς τὰ σώματα.

[²⁴. Ἀδιάφθορον τοῦ —] Post ἀδιάφθορον
 deest κρείττον, aut ὑγιεινότερον. REISK. Nisi
 μᾶλλον subintelligatur, quod Nostro satis fa-
 miliare, in hoc tamen structurae genere du-
 rius. Paullo post etiam καὶ ἀδιάφθορος, ubi
 comparativum mavult *Reiskius* ἀδιάφθορωτέρα,
 vel ἀδιάφθορος μᾶλλον. male *Meerm.* ἀδιάφθορος.

[²⁵. Τὰς ταύτης συγ.] Scilicet τῆς διανοίας.
 nam

commiſcetur. Purificatio autem & ſanctimonia ſeparatio ab omnibus his, & ſolitudo eſt, & alimentum quod in ſua eſſentia unumquodque conſervat. Ita enim & lapidis nutrimentum recte dices, quod in cauſa eſt, ut eſſe in forma ſua perfeueret. & plantae, id quod in augeſcendo & fructificando ipſam conſervat: & corporis animalis, quod conſtitutionem eius tuetur. Aliud ſiquidem eſt alere & neceſſaria exhibere, aliud luxus ſuppeditare. Pro diuerſitate igitur eorum quae nutriuntur, diuerſa quoque alimenta ſunt. Et omnia ſaepe ſunt nutrienda: danda tamen eſt opera ut quae in nobis praecipua ſunt, alantur & pingueſcant. Rationalis itaque animae nutrimentum quoque eſt, quod rationalem ipſam conſervat: id autem mens eſt: mente igitur eſt nutrienda: magisque ſtudendum eſt, ut mente ipſam, quam cibus carnem impinguemus. Mens enim aeternam uitam nobis conſervat. Corpus autem pinguefactum

τας ταύτης ſυγκεράσεται· καθαρι-
μὲν δὲ πάντων ²⁶ ὁ τούτων χω-
ριſμὸς, καὶ ἀγνεία ἢ μόνωσις,
καὶ τροφή τὸ τηροῦν ἐκάſον ἐν τῷ
εἶναι. οὕτως γὰρ καὶ λίθου τρο-
φήν, τὸ αἷτιον τοῦ ſυμμένειν εἴ-
ποις ἂν, καὶ τὸ ²⁷ ἐκτικῶς δια-
μένειν. καὶ φυτοῦ, τὴν διατηροῦσαν
ἐν τῷ αὖξειν ἢ καρπογενεῖν· καὶ
ζώου σώματος, τὴν τηροῦσαν αὐ-
τοῦ τὴν ſύſταſιν. ἄλλο δ' ἦν, τρέ-
φειν, ἄλλο, πιαίνειν· καὶ ἄλλο,
τὸ ἀναγκαῖον δίδναι, ἄλλο, τὸ
²⁸ τρυφᾶς πορίζειν. διάφοροι τοῦτων
αἱ τροφαί, ²⁹ καὶ τὸ διάφορον τῶν
τρεφομένων. καὶ δεῖ πάντα μὲν
τρέφειν, ſπουδάζειν δὲ πιαίνειν τὰ
ἐν ἡμῖν κυριώτατα. καὶ ψυχῆς αὖν
λογικῆς τροφή ἢ τηροῦσα λογικὴν.
νοῦς δὲ αὕτη. ὥςτε νῦν θρεπτέον καὶ
ſπουδαſτέον πιαίνειν ³⁰ ἀπὸ τούτου
ἢ ἀπὸ τῶν βρωτῶν τὴν σάρκα· ὁ
μὲν γὰρ τὴν αἰωνίαν ἡμῖν ζωὴν ſυν-
έχει, τὸ δὲ σῶμα πιαίνόμενον,
A a a 2 31 λί-

nam τούτων reſcit ad vim φανταſτικὴν & ad vim δεξαſτικὴν. malim quoque ſυγκεράσῃ. in aſtivo, ſcilicet ὁ διανοούμενος. REISK.

26. 'Ο τούτων χωριſμὸς.] Aut ὁ plane de-
lendum, aut ante πάντων eſt collocandum.
REISK.

27. 'Εκτικῶς διαμένειν.] "Εξίς quid in hiſce
ſit, pulere exponit T. Gatak: ad M. Anton.
L. VI. § 14. qui hoc in loco καὶ τοῦ ἐκτικῶς
διαμένειν legendum putabat, nec immerito.

28. Τρυφᾶς πορίζειν.] Ita recte primae Edi-
tiones, Cod. Lipſ. ac Meerm. male Valent.

dederat τρυφᾶς, niſi operarum fuerit vitium,
nam bene interpretabatur.

29. Καὶ τὸ διάφορον.] Immo vero κατὰ τὴν
διάφορον, vel κατὰ τὸ διάφορον, ut eſt in Cod.
Lipſ. atque Meerm. nec ſecus interpreſ ex-
preſſit.

30. 'Απὸ τούτου ἢ ἀπὸ.] Οὐκ ἀπὸ τῶν — ſci-
licet οὐ periit ob οὐ in fine vocis τούτου & κ
cum η eſt permutatum, quod ſaepe contigit
in libris mſtis REISK. Subintelligi videtur
μᾶλλον, ut ſaepe in hac ſtructura. vidimus
alibi.

3 λίμωττειν τὴν ψυχὴν ποιεῖ ἀπὸ τῆς μακαρίας ζωῆς, καὶ τὸ θνή- τὸν αὖξει, 32 παραιροῦν καὶ ἐμ- ποδίζον πρὸς τὸν ἀθάνατον βίον· μι- αίνει τε ἐνσωματοῦν τὴν ψυχὴν, καὶ κατασπῶν πρὸς τὸ ἀλλότριον. ὁ δὲ Μάγνης λίθος σιδήρῳ ψυχὴν δί- δωσιν, πλησίον γενομένῳ, καὶ ὁ βαρύτατος ἀνακουφίζεται σίδηρος, πνεύματι 33 προσανατρέχων λίθου. πρὸς θεὸν δὲ τις ἀναρτηθεὶς, ἀσώ- ματόν τε καὶ νοερὸν, τροφὴν πο- λυπραγμονήσει τὴν πιαίνουσαν τὸ ἐμποδίων 34 πρὸς νοῦν σῶμα; οὐ- χὶ δὲ εἰς ὀλίγον καὶ εὐπόρισον συ- σείλας τῆς σαρκὸς τὸ ἀναγκαῖον, αὐτὸς θρέψεται προσπεφυκὼς τῷ θεῷ μᾶλλον ἢ σίδηρος τῷ μάγνη- τι. εἰ γὰρ καὶ τῆς ἐκ τῶν καρ- πῶν οἶοντ' ἦν 35 ἄνευ πραγμάτων τροφῆς ἀποσιῆναι, 36 εἰ μὴ τοῦτ' ἦν ἡμῶν τῆς φύσεως τὸ φθαρτόν.

εἰ

facit, ut anima fame beatæ uitæ la- bore: mortalemque naturam nobis auget, quæ insana cum sit, immor- tali uitæ est impedimento: animam item incorporans, ac deorsum in alie- nam naturam trahens, inquinat, ac contaminat. Ac magnes quidem lapis ferro prope apposito animam tradit: & ferrum quod grauiissimum est, leue red- ditur, spirituque lapidis subleuatum accurrit. Ad deum uero incorporeum & intellectualem suspensus quispiam de alimento scilicet multum cogitabit, quo quod menti impedimento est, corpus pinguescat? & non potius in angustum admodum & parabile neces- sitate carnis contracta ipse nutrietur, deo magis inhaerens, quam ferrum magneti? Si enim fieri posset, ut ab alimento quoque ex fructibus absque negotio abstinere, sique id natura nostra corruptibilis non requireret:

nam

31. Λιμώττειν τὴν ψυχὴν.] Lege quæ dispu- tavit hac de re supra L. 1, 29. & quæ ha- bet *Philost.*: L. VIII, 12. ibique *Olear.* Nostri non oblitus. Pro λιμώττειν *Fogeroll.* dederat λαιμώττειν, quod unde acceperit ne- scio. Voces illas confundi alibi diximus, hic autem prior unice vera est.

32. Παραιροῦν.] Forte παραιροῦν. in *suspensio- tenens.* suspensum & sublimem habens. REISK. Certe ω facillime excidere potuit, ut saepius factum fuit. nollem tamen eo modo *Ioanni* Euang. c. X, 24. consuluisse *Markland:* pro αἵρεις resingens αἰωρεῖς, ad *Eurip.* Suppl. 89.

33. Προσανατρέχων.] Haec etiam vox deli- deratur in copiosissimo *H. Steph:* Thesaur.

saepius tamen occurrit, uti Te docebunt ex- empla congesta a Cel: *Wesseling:* ad *Diod.* Sic: L. IV, 60.

34. Πρὸς νοῦν.] *Lips.* & *Meerm.* Cod. νοῦν. *Reiskius* malebat πρὸς τὸ νοῦν.

35. Ἄνευ πραγμάτων.] Πράγματα sunt nego- tia, molestiae, unde πράγματα παρέχειν & similia, de quibus supra L. 1. § 46. & *Gatak:* ad *M. Anton:* I, 12.

36. Εἰ μὴ τοῦτ' ἦν.] Εἰ secundum etiam, ut primum & tertium, est signum optantis. o utinam nobis non adhaeresceret, haec na- turæ nostræ ad interitum & exitium propen- sio. REISK.

nam ſi , ut inquit Homerus , neque cibo , neque potu indigeremus ut reuera eſſemus immortales : id enim recte a poëta dictum eſt , ut non tam uiuendi , quam moriendi quoque occaſionem attuliſſe alimentum ſignificaret. Si igitur neque huiusmodi alimento nobis eſſet opus , tanto eſſemus beatiores , quanto & immortaliores. Nunc uero cum in mortali ſimus , adhuc mortalioreſ , ſi ita dicendum eſt nos ipſos adhaerendo ei imprudenter reddimus : cum anima , ut inquit Theophrastus , corpori non multam mercedem habitationis in eo pendat , ſed ſe ipſam totam inſuper adiungat. ſed utinam fieri poſſet , ut uitam quae in fabulis dicitur , fame & ſiti prorfus carentem ageremus : ut unusquiſque fluxu corporis cohibito ex breuiſſimo in-

εἰ γὰρ , καθάπερ 37 φησὶν Ὅμηρος , μὴδὲ σίτου ἐδεήθημεν , μὴδὲ ποτοῦ , ἵν' ὄντως ὤμεν ἀθάνατοι. καλῶς τοῦτο τοῦ ποιητοῦ παρασησαντος , ὡς οὐ μόνον τοῦ ζῆν , ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν ἢ 38 τροφὴ ὑπῆρχεν ἐφόδιον. εἰ οὖν μὴδὲ ταύτης ἐδεήθημεν , 39 πῶς ἂν ἤμεν μακαριώτεροι , ὥς καὶ ἀθανατώτεροι. νῦν δὲ ἐν θνητῷ ὄντες , ἔτι θνητοτέρους εἰ χρὴ οὕτως εἰπεῖν , ἀγνοοῦμεν ἑαυτοὺς ποιοῦντες , 40 τῇ τοῦτου προθέσει , οὐ πολὺ τὸ ἐνοίκιον , 41 ὡς φησὶ τοῦ Θεόφραστο , τῷ σώματι διδούσης τῆς ψυχῆς , τῆς ἐν αὐτῷ κατοικήσεως , ἀλλ' ὅλην ἐαυτὴν προστεθείσης. ὡς εἶθε τὴν μυθευομένην ἄλιμον καὶ ἄδιψον εὐπορον ἦν κεκτῆσθαι , ἵν' ἂν τις τὸ διαρρέον 42 τοῦ σώματος ἐπισχῶν , δι' ὀλίγου πρὸς τοῖς ἀρίστοις ἦν ,

A a a 3 43 πρὸς

37. φησὶν Ὅμηρος.] Iliad. E. vers. 341. Οὐ γὰρ σίτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἰδοπα δῖον. Τοῦνεκ ἀναιμόνες εἰσι , καὶ ἀθάνατοι καλέονται.
38. Τροφὴ ὑπῆρχεν ἐφόδιον.] Eleganter dictum. ἐφόδιον est proprie *viaticum* , seu adiumentum itineris conficiendi , ſed inde latius omne id quo tanquam instrumento & subsidio in rem aliquam utimur. ἐλευθερίας ἐφόδιον *Aristid.* T. I. p. 101. σπέρματα καὶ ἐφόδια εἰς φιλοσοφίαν λαμβάνειν *Aelian.* V. H. L. IV, 9. ἔνιοι πατρίδος ζήτησιν , καὶ χρημάτων ἀποβολὴν ἐφόδιον σχολῆς καὶ φιλοσοφίας ἐποιήσαντο. *Plut.* T. II. p. 87. A. Sic & ἐφοδιάζειν. *Diod.* Sic: L. V, 34. ἐφοδιάσαντες αὐτοὺς ἀλκῇ καὶ τοῖς ἔπλοις. ubi vid. *Wesseling.*
39. Πῶς ἂν.] Forte τῶς ἂν aut τοσοῦτης.

REISK. Illa ὥς κ. ἀ. defunt *Meerm.*

40. Τῇ τοῦτου προθ.] Τῇ τοῦτου (scilicet τοῦ θνητοῦ) προσθείσει. REISK. Optime. vide quae notata sunt ad L. III. § 21.

41. Ὡς φησὶ Θεόφρ.] Respici videntur illa quae περὶ ψυχῆς commentatus fuit *Theophrastus* , in opere de quo *Fabric.* Bibl. Graec: L. III, 9, 17. Eadem haec. Theophrasti laudat *Plut.* (quem adscripserat etiam Cl: *Abresch.*) T. II. p. 135. A. Θεόφραστος ἀληθὲς εἶπεν , εἰπὼν ἐν μεταφορᾷ , πολὺ τῷ σώματι τελεῖν ἐνοίκιον τὴν ψυχὴν. Statim *Reiskius* in activo προστεθείσης. *adronente.*

42. Τοῦ σώματος ἐπισχῶν.] *Cod. Lips.* ἐπισχῶν. Voluit forsitan ἐπέχων. REISK.

43 πρὸς οἷσπερ ὦν καὶ θεός, ἐστὶ θεός. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τί ἂν τις ἀποκλαύσαιοτο πρὸς ἀνθρώπους τοσούτον ἐσκοτωμένους, ὡς τὸ ἑαυτῶν κακὸν περιέπειν, μισεῖν δὲ πρῶτον μὲν ἑαυτοὺς, καὶ τὸν ὄντως αὐτοὺς τεκόντα, ἔπειτα καὶ τοὺς ὑπομιμνήσκοντας, καὶ 44 τῆς μέθης ἀνανήψαι παρακαλοῦντας; 45 διδὲ μήποτε τῶν τοιούτων ἀφεμένους, χρὴ ἐπὶ τὰ λειπόμενα τῶν ζητημάτων μεταβαίνειν.

§ 21. Οἱ γὰρ δὴ πρὸς τὰ ἐκ τῶν ἔθνων ἡμῖν παρατεθέντα νόμιμα, ἡ ἀντιπαράγοντες Νομάδας, ἡ Τρωγλοδύτας ἡ Ἰχθυοφάγους, ἡ ἀγνοοῦσιν ὡς δι' ἀνάγκην, τῆς χώρας ἀ-

interuallo in optimis uersaretur: in quibus deus cum sit, est deus. At enim quid haec deplorare apud homines eos debemus, qui adeo tenebris sunt inuoluti, ut & malum suum foueant: & odio prosequantur primum se ipsos, & qui reuera ipsos genuit, deinde eos qui commonefaciunt, atque ut ex ebrietate resipiscant, hortantur, atque incitant? Iccirco rectius fortasse erit, ut his omiſſis ad reliqua quae restant excutienda tranſeamus.

§ 21. Nam qui ad gentium instituta quae exposuimus, Nomadas, uel Troglodytas, uel Ichthyophagos opponunt, ii uidentur ignorare huiusce-modi populos ex regionis infoecundita-

43. Πρὸς οἷσπερ ὦν.] *Lipſ.* ἂν. volebat ὦν, quod sine dubio verum est, & in *Meerm.* *Cod.* legitur. Viderat quidem *Valens.* sed malo consilio ὦν in textu dederat. Sequebatur *Edit. Gallicum*, & hic pro more suo vitium typographicum *Edit. Florent.*

44. Τῆς μέθης ἀνανήψαι.] Passim ἀνανήψαι de illis qui ex metu, ira, amore &c. se recoligunt. Vid. *D'Orvill.* ad *Charit.* L. III, 1. qui inlustrat etiam illa *S. Paulli* II. ad *Tim.* II, 26. ubi fegetem exemplorum conduxerunt Philologi. Speciatim hoc in loco est, ex ebrietate ad se redire, uti *Lucian:* *Hermot.* 83. ἐκ μέθης ἀνανήψαν, & plures, quos ibi iam excitatos video. Idem est ἐκνήψαι I. ad *Corinth.* XV, 34. ubi *Albertii.* corrupte *Meerm.* ἀναμῆναι.

45. Διδὲ μήποτε τῶν —] *Μήποτε* potest defendi. subauditur *εἴρα.* vide num sit *transeundum.* malim tamen *ἔδη ποτέ. tandem aliquando.* *REISK.* Posses etiam *ἀπόποτε tandem*, quod blandiebatur *Cel:* *Abreschio.* Solent autem *ἑταρῆες* ante *μήποτε* reticere *εἴρα,* βλέπειν vel

σκοπεῖν. Simpliciter quoque verti posset, ideo fortasse oportebit, melius erit. Vide quae de voculae usu erudite differit ad inmerito vexatum *Matth.* locum, Cap. XXV, 9. *Cel:* *Albertii.*

1. Ἀντιπαράγοντες Νομάδας —] Respiciunt haec ad illa quae supra L. I. § 5. obmoverat. Expressit *Hieron:* L. II. Adv: *Iovin:* c. 7. *Nomades & Troglodytae, & Scythae & Hunnorum nova seritas, semicrudis vescuntur carnibus.* Porro *Ichthyophagi, gens errans in litore maris rubri, super petras solis calore ferventes assant pisces, & hoc solo alimento viditant.* *Diod. Sic.* L. III, 32. Οἱ ταύτων Τρωγλοδύται περισσουργοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Νομάδες, βίον ἔχοντες ἀπὸ θρεμμάτων νομαδικῶν. ubi observat *Magnus Commentator,* Troglodytarum sedem nostro tempore tenere *Beklenses,* eosque idem vitae institutum sectari.

2. Ἀγνοοῦσιν —] Circa hunc locum adscriptum erat in margine *Cod. Lipſ.* nescio scholiumne an varians lectio. τὴν φύσιν τῆς χώρας

π25

tate quae adeo ſterilis eſt cautibusque atque harenis obſita, ut ne herbas quidem ullas producat, ad hanc alimenti neceſſitatem fuiſſe inductos. Cui rei illud argumento eſt, quod neque igne ob inopiam materiae & lignorum uti poſſunt: ſed in faxis ſole feruentibus, & harena piſces torrent. Atque hi quidem neceſſitate coacti ita uiuunt. Quod ſi nationes aliquae reperiantur, quae immanes, atque efferatae naturae ſint, non propterea conuenit, ut ex illis aequus rerum aeſtimator toti humano generi calumniam inferat. Nam eo modo non tam caeterorum animalium, quam hominum quoque eſus, reliquaue omnis feritas in controuerſiam uentura eſt. Maſſagetarum enim & Derbicarum historiae tradunt, ex cognatis ſuis eos exiſtimare mi-

ἀκάρπου οὐσης ἐπὶ τοσούτων, ὡς μὴδὲ βοτάνας φέρειν, ³ θίνας δὲ μόνον καὶ ψάμμον, ἐπὶ τοῦτο περιέζησαν τῆς τροφῆς τὸ ἀναγκαῖον. τεκμηριοῖ δὲ τὸ τῆς ἀνάγκης τὸ μὴδὲ τῷ πυρὶ χρῆσθαι δύνασθαι, ἀπορία καυσίμου ὕλης. ⁴ ἐπὶ δὲ τῶν πετρῶν ἀφαιρῶναι ἢ τῆς θινὸς τοὺς ἰχθύς. καὶ οὗτοι μὲν δι' ἀνάγκην. ⁵ τινὰ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐξηγῶνται καὶ ἔξι φύσει θηριώδη. ἐξ ὧν οὐ προσήκει τοὺς εὐγνώμονας τῆς ⁶ ἀνθρωπίνης καταψεύδεσθαι φύσεως. ἐπεὶ οὕτω γε ἀμφισβητήσιμον ἔσαι οὐ μόνον τὸ τῆς ζωοφαγίας, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἀνθρωποφαγίας καὶ τῆς ⁷ ἄλλης ἡμερότητος. ⁸ ἰσοροῦνται γοῦν Μασσαγέται καὶ Δέρβικες ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθαι τῶν οἰκεί-

μας ὡς σχεδὸν ἀνεπιτηδεῖα πρὸς οἰκισιν. videtur indiculus, memoriae ſubſidium, eſſe. ſed ὅτι initio deeſſe h. c. σημείωσαι. REISK.

3. Θίνας καὶ ψάμμον.] *Cautes & arenas* dedit interpres, cum ſecundum Grammaticorum praecepta, θίνας proprie dicant Graeci τοὺς ἀμμώδεις αἰγιαλοὺς, non πετρώδεις, qua de re *Casaub.* ad *Strabon.* L. VIII. p. 128. & mox etiam diſtinguuntur.

4. Ἐπὶ δὲ τῶν πετρῶν.] Id etiam dixit L. I. § 13.

5. Τινὰ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐξηγῶν.] *Aristoteli* & aliis ἀνθρώπος ζῶον ἡμερον φύσει. humanitatis tamen illum ſenſum quaedam gentes exuiſſe videntur, de quibus iuris naturalis interpretes debent conſuli. Lege *Grot.* de Iur. B. & P. L. I, 1, 12.

6. Ἀνθρωπίνης καταψ. φύσεως.] Ita καταψεύδεσθαι φύσεως L. I. § 36. ubi vide. ſaepe etiam φύσις ἀνθρωπίνη. Vide ad I, 9.

7. Ἄλλης ἡμερότητος.] Imo vero ἀγριότητος. REISK. *Valent.* correxerat ἀνήμερότητος. Vulgatum ſine dubio vitioſum eſt, licet omnium codicum auctoritate munitum. Proximo ad vulgatum accedes, ſi legas θηριότητος. uti φύσις θηριώδης paullo ante dicitur. vitioſitatis conſummatiffimae genus θηριότητα adpellat *Aristot.* V. *Casaub.* ad *Aibon.* I, 16.

8. Ἰσοροῦνται γοῦν Μασσαγέται καὶ —] Haec uſque ad illa καὶ τοῦτ' ἐπιχειρήſας exſcripſit *Euseb.*, ſed ſuppreſſo auctoris nomine, L. I. P. E. p. 11. D. Latine etiam tranſtulit, licet haud optime, (uti ſtatim *qui adnotatione moriuntur*, id enim non eſt αὐτομάτως, ſenſum licet recte exprimat) *Hieron.* L. II. Adv. Iovin. c. 7. Tangunt & alii mores illos, de quibus ibi V. D. in notis, & *Fabric.* ad *Sext. Empir.* Pyrrhon: Hyp. III, 24. p. 184. Per Euangelii doctrinam barbaram il-

lam

κείων τοὺς αὐτομάτως τελευτήσαν-
τας. διὸ καὶ φθάσαντες καταθύου-
σιν καὶ ὁ ἐσιῶνται τῶν φιλάτων
τοὺς γεγηρακότας. ¹⁰ Τηβαρῆνοὶ δὲ
ζῶντας κατακρημνίζουσιν τοὺς ἐγ-
γυτάτω γέροντας. Ἑρκάνιοι δὲ καὶ
Κάσπιοι, ¹¹ οἱ μὲν οἰωνοῖς καὶ
κυσὶν παραβάλλουσι ζῶντας, οἱ
δὲ

miserrimos qui naturali morte e uita
decesserint : atque iccirco senes suos
praeuenientes mactare ac comedere.
Tibareni propinquissimos suos senes ad-
huc uiuentes e rupibus praecipitant.
Hyr cani & Caspii , alii uiuentes ,
alii mortuos auibis & canibus de-
uorandos exponunt. Scythae uiuos
si-

Iam consuetudinem sublatam dicit *Theodor*:
Serm: de Leg: p. 615. & *Euseb*: P. E. I. p.
11. Romanorum institutis tribuit *Plin*. XXX,
1. Legi autem merentur quae ad excusandos
Scythas, quorum ἀνθρωποφασία passim nota-
tur, scripsit Doct: *Pelloutier*: Hist: Celt: L.
II. c. 3. Quum nihil sit optabilius quam na-
turae fato decedere, mireris merito in genti-
bus nonnullis insanum illum violentae mor-
tis amorem. Quod ipsi sibi fatum maturave-
rint, id quidem gloriae studio contribui po-
test. *Quippe omnis in armis Lucis caussa
sita, & damnatum vivere paci*, ut de Can-
tabris *Sil. Ital*. L. III, 320. Cimbri & Celti-
beri in acie gaudio exultabant, tanquam
gloriose & feliciter vita excessuri: lamen-
tabantur in morbo, quasi iurpiter & mi-
serabiliter perituri. *Val. Max*. II, 6, 11.
Quod vero suis vitam eriperent, id ex per-
suasione ista, qua post hanc vitam feliciores
beatioresque credebant illos, qui tali modo
periissent. De Thracibus *Solin*: c. 10. *con-*
cordant omnes ad interitum voluntarium,
dum nonnulli eorum putant obeuntium a-
nimas reverti, alii non exstingui, sed
beatas magis fieri. Confer etiam *Pelloutier*:
I. I. L. III, 18.

9. Ἐσιῶνται τῶν φιλάτ. τοὺς γεγηρ.] Mas-
sagetas parentes ἐσθίειν dicit etiam *Sallust*: de
Mund. c. 9. Si ad extremam senectutem per-
uenissent, obtruncabant ac devorabant, si
morbo exstinguerentur, tumulo condebant.
Conf. V. D. ad Fragm. Pythag. apud *Galeum*
Op. Myth. Physf. & Eth. p. 713. Nota etiam
vocem καταθύνειν qua significanter utitur, vult
enim senes istos tanquam victimas fuisse ma-
ctatos. Est quippe καταθύνειν Diis in altari vi-

ctimas obferre, quarum pars comedebatur.
Vid. *Periz*: ad *Aelian*: V. H. IV, 1. Pro
φθάσαντες *Cod. Meerm. φθάναντες*.

10. Τηβαρῆνοὶ δὲ ζῶντ. —] Tales Cantabri
apud *Sil. Ital*. L. III, 318.

Mirus amor populo, cum pigra inca-
nuit aetas,

Inbelles iam dudum annos praevertere
saxa.

qui Nostro Τηβαρῆνοὶ *Eusebio* Τιβάροι. *Theodor*:
Τιβαρῆνοὶ vocantur, eoque modo plerumque
effertur & h. l. sic *Meerm*. licet in nomine
illo passim variant codices. Conf. V. D. ad *Steph*:
Byzant: in V. & *Wesseling*: ad *Diod*: L. XIV,
30. Male autem haec vertit *Hieron*: Tibareni
quos dilexerint senes suspendunt in patibulis,
cum debuisset praecipitant, ut *Coteler*: ad
Recogn: Clem: T. I. P. A. p. 584. & alii nota-
runt. solent tamen vocabula illa confundi. cer-
te simplex κρημνίζω & κρημνισμὶ idem aliquando
est quod κρεμάω suspendo, qua de re *Kuhn*: ad
Diog: *Laërt*: VI, 50. *Barnesi*: ad *Eurip*:
Herc: Fur: 520. & alii. Utique apud Schytas
sepulturam beatam fuisse habitam, ut cruci
aut palo mortui suffigerentur, praeter alios do-
cet *Plut*: T. II. p. 499 C. Colchi pellibus in-
futos ex arboribus suspendunt apud *Aelian*:
V. H. IV, 1. quod tamen de solis viris intelli-
gendum esse suadet *Apollon*: *Rhod*: L. III, 203.
Neque Germanis, Schytarum soboli, infoli-
tum fuisse laqueo vitam finire, docet Barde-
sanes apud *Euseb*: P. E. L. IV. p. 277. D.

11. Οἱ μὲν οἰωνοῖς καὶ κυσὶν —] Hyrcano-
rum illam inmanitatem multi notarunt. Vid.
Menag: ad *Diog*: *Laërt*: VI, 79. Hyrcanios
& Caspios hominum cadaveribus se alere di-
cit *Theodor*: p. 615. quod paululum abit a
No.

ſimul ſepeliunt, & ſupra rogum iugulant eos, quos mortui praecipue dilexerunt. Baſtriani eos qui conſenuerunt, uiuos canibus proiiciunt. Quam quidem conſuetudinem cum abrogare tentaffet Staſanor Alexandri praefectus fere imperium amiſit. Sed ſicut neque horum exemplo humanitatem erga homines exuendam cenſuimus, ita neque ſequi eas nationes debemus, quae neceſſitate carnibus uſcuntur. Sed illi imitandi nobis ſunt qui pie ſe gerunt, diis ſue magis addicti uitam traducunt. Male enim uiuere & non prudenter & temperanter & ſancte, Democrates eſſe non male uiuere, ſed diu mori aſſerebat.

§ 22.

Noſtro. Verum & Hyrcanis, & Baſtriis, de quibus Noſter idem ſtatim adfirmat, nec aliud Oritis ſepulturae genus plerique tribuunt. Conf. *Weſſeling*: ad *Diod*: L. XVII. c. 105. De Perſis id quoque ſignificat *Theodoret*: Serm: de Leg. p. 614. Illas itaque gentes reſpicit *Euseb*: D. E. L. IV. p. 161. C. & L. V. p. 205. B.

12. Σκύθαι δὲ —] Supra L. III, 17. Scythae dicuntur τοὺς πατέρας ἐσθίμενοι. Sed uti nomen latiffime patebat, ſic diverſi etiam in hiſce erant mores. conſtat enim Scythiſ etiam, ut & Indiſ, aliisque gentibus in more fuiſſe poſitum ſuos comedere, qua de re *Periz*: ad *Aelian*: V. H. IV, 1. de Maſſa-geriſ & Derbicibus ſtatim id Noſter dixit.

13. Σταſάνωρ ὁ Ἀλεξάνδρου —] Significatur Staſanor, unus de amicis Alexandri M. qui poſt illius obitum etiam provinciam fortitus fuit, de quo *Strabo*, *Diod*: Sic: & alii. Vid. *Meurf*: in Cypr: L. I, 25. & II, 31. male apud *Iuſtinum* L. XIII, 4. vocabatur *Statanor*. ſed verum nomen iam reddiderunt interpretes. *Fabrio* ad *Sext*.

δὲ τεθνεώτας. 12 Σκύθαι δὲ ſυγκατο-ρύττουſιν ζῶντας, καὶ ἐπιſφάττουſι ταῖς πυραῖς, οὓς ἡγάπων οἱ τεθνεώ-τες μάλιſτα. καὶ Βάκτριοι μέντοι κυſτὶ παραβάλλουſι ζῶντας τοὺς γεγηρακό-τας. καὶ τοῦτ' ἐπιχειρήſας καταλῦſαι 13 Σταſάνωρ ὁ Ἀλεξάνδρου ὕπαρχος, μικροῦ τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλεν. ἀλλ' ὅσ-περ οὐ διὰ τοῦτους τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡμερότητα κατελῦſαμεν, οὕτως οὐδὲ τὰ δι' ἀνάγκην ſαρκοφα-γοῦντα ἔθνη μιμηſόμεθα, τὰ δὲ εὖσε-βῇ καὶ 14 θεοῖς μᾶλλον ἀνακείμενα. τὸ γὰρ 15 κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ ſωφρόνως καὶ δόſιως 16 Δημοκρά-της ἔλεγεν οὐ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήſκειν.

B b b

§ 22.

Empir: Pyrrhon: Hypoth: L. III, 24. p. 179. ex *Hieronymo* citatur *Nicanor*.

14. Θεοῖς μᾶλλον ἀνακείμενα.] Notum loquendi genus. ἀνακείσθαι θεοῖς dicuntur ea omnia quae Diis ſunt devota ac dicata. ita *Salluſt*: de Mund: apud *Galeum* Opuſc: Myth: Phyſ: & Eth: p. 248. & alii. Explicat *Clem*: *Alex*: μόνους δ' ἐξῆν ἐπιβαίνειν τοῖς ἱερωμένοις, τοῦτοιſι, τοῖς ἀνακειμένοις τῷ Θεῷ. *Strom*: L. V. p. 555. C.

15. Κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως —] Uti ſupra iunguntur ſώφρων, καὶ δόſιος, καὶ δίκαιος. L. II. § 60. ubi vide. Sententiam ipſam egregie inluſtrarunt *Cauſaub*: ad *Perſ*: Sat. V, 152. & *Gaiak*: ad *M. Anton*: L. IX. § 2. qui nec huius loci fuerunt obliti.

16. Δημοκράτης.] Forte Δημόκριτος. ego quidem illum Democratem ignoro. Reſtk. Nomina ſane haec librariorum incuria ſaepe confunduntur. *Democratis* Aur: Sentent: Pythag: habemus apud *Galeum* in Opuſc: Myth: Phyſ: & Eth: & plures huius nominis reſenſet *Fabriz*: *Bibl*: Graec: II, 13.

L.

§ 22. Λοιπὸν δὲ κατὰ ἄνδρα
ὀλίγας μαρτυρίας τῆς ἀποχρῆς πα-
ραφέρωμεν· ἐν γὰρ καὶ τοῦτ' ἦν τῶν
ἐγκλημάτων. Τῶν τοίνυν Ἀθηναίων νο-
μοθετῶν, Τριπτόλεμον παλαιότατον
παρειλήφαμεν. ἔπερὶ οὗ Ἑρμιππος
ἐν δευτέρῳ περὶ τῶν νομοθετῶν γρά-
φει ταῦτα. Φασὶ δὲ καὶ Τριπτόλεμον
Ἀθηναίοις νομοθετῆσαι. καὶ τῶν νό-
μων αὐτοῦ τρεῖς ἔτι * Ξενοκράτης
ὁ φιλόσοφος λέγει διαμένειν Ἐλευ-
σίῃ τοὺςδε. † Γονεῖς τιμᾶν. Θεοὺς
‡ καρποῖς ἀγάλλειν. § Ζῶα μὴ σί-
νεσθαι. τοὺς μὲν οὖν δύο, καλῶς
παραδοθῆναι· δεῖ γὰρ τοὺς μὲν γο-
νεῖς, εὐεργέτας ἡμῶν γεγενημέ-
νους,

§ 22. Restat, ut singulorum uiro-
rum pauca quaedam abstinentiae te-
stimonium proferamus. Vnum enim
etiam hoc erat, quod obiciebatur.
Legislatorum Atheniensium Triptole-
mum uetustissimum fuisse accepimus:
de quo Hermippus in secundo de le-
gumlatoribus libro in hunc modum
scribit: Aiunt etiam Triptolemum A-
theniensibus leges sanxisse. Ex legibus
eius tres adhuc sanctiones Eleusi exta-
re Xenocrates Philosophus asserit. Pa-
rentes honorare: Deos fructibus cole-
re: Animalia non laedere. ac duo quidem
recte fuisse instituta ait. debemus enim
& parentibus, quippe qui de nobis opti-
me

1. Περὶ οὗ Ἑρμιππος ἐν δευτέρῳ —] Sic c-
tiam Diog: Laert: in Pyth: citatur ἐν δευ-
τέρῳ περὶ τῶν νομοθετῶν. Ἑρμιππον ἐν τῷ πρώτῳ
περὶ νομοθετῶν laudat Origen: Contr. Cellsum
L. I. p. 333. Plures fuerunt huius nominis.
ac Smyrnaeo quidem illum librum περὶ νομο-
θετῶν tribuit Vossius de Histor: Graec: I, 16.
alio tamen in loco Hermippo Bergio, qui
vixit tempore Imperatoris Hadriani. De quo
errore Spencer: ad Origen: I. laud. Ad c-
tiam Fabric: Bibl: Graec: L. II, 14, 17.

2. Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος.] Et huius nomi-
nis diversi fuerunt, atque inter illos Xeno-
crates medicus Aphrodisiensis, qui scripsit
περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ζώων ὠφελείας, seu, ut Clem:
Alex: Strom: L. VII. p. 717. dicitur περὶ τῆς
ἀπὸ τῶν ζώων τροφῆς, de quo & aliis lege
Fabric: Bibl: Graec: L. III. c. 3. Vertit haec
Hieron: L. II. Adv: Iovin: 14. Xenocrates
Philosophus de Triptolemi legibus apud A-
theniensēs tria tantum praecepta in templo
Eleusinae residere scribit: honorandos pa-
rentes, venerandos Deos, carnibus non
vescendum. Postrema illa non satis recte,
ut statim dicitur.

3. Γονεῖς τιμᾶν.] Posses quoque connectere
τοὺς δε γον. τ. ut Cod. Moerm. & Marsbam:
Can: Chron: Sec. IX. qui hoc cum Hebraeo-
rum praeceptis componit. Pulcre Eurip: in
Antiope: 42.

Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταὶ ἃς χρὴ σ' ἀσκεῖν ὃ τέκνον.

Θεοὺς τε τιμᾶν τοὺς τε θρέψαντας γονεῖς.

Νόμους τε κληροῦς. Ἑλλάδας.

Putabat V. D. legem hanc ante oculos habuisse
Menandrum in Fragm. p. 238.

Νόμος γονεῦσιν ἰσολέους τιμὰς νέμειν.

Sed praeceptum hoc plerisque populis est
frequentissimum.

4. Καρποῖς ἀγάλλειν.] Ἀγάλλειν saepe ex-
primit cultum quem summo Numini aut aliis
debemus, adeoque satis recte ab Hieronymo
versum est. Salvinius tamen ad Petiti Leg.
Attic. I, 1. p. 68. potius vertebatur Deos
frugibus hilarando, quam egregie versio-
nem ibi adseruit Wesfalingius.

5. Ζῶα μὴ σίνεσθαι.] Hieronym: dabat car-
nibus non vescendum. Latius haec patent.
vetantur quippe animalium victimae. Res
clara ex illis quae brevi post sequuntur,
διὰ τὸ πρῶτον τοῖς καρποῖς — εἰ μὴ γίνου-
το

ne meruerunt, viciffim pro uifibus gratias reddere: & diis ex iis quae utilia ad uitam nobis largiti ſunt, primitias offerre. De tertio inquirendum putat, quid ſibi uoluerit Triptolemus cum ab animalibus abſtinendum praeceperit. utrum quia omnino eſſe indignum opinabatur, ut cognata interſcerentur: an quia euenire animaduerte-
 bat, ut utiliſſima animalia in cibum ab hominibus ſumerentur. Cum uellet itaque mittem hominum uitam reddere, dediffe operam, ut quae cum hominibus degerent animalia, maximeque eſſent manueta, conſeruarentur. Niſi fortaffe quia cum fructibus deos coſtendos iuſſiſſet, cultum hunc magis ratum fore exiſtimarit, ſi diis ex animalibus ſacrificia minime fierent. Cum uero multae etiam aliae cauſae huiusce ſanctionis a Xenocrate non admodum exquisitae illae quidem afferantur, nobis tantum ex his illud fatiſ eſt, quod hoc inſtitutum a Triptolemo etiam fuiſſe conſpicitur. Vnde poſtea iniuſte ſe gerentes ubi animalium eſum ag-
 gres-

νους, ἀντευποιεῖν ἐφ' ὅσον ἐνδέ-
 χεται τοῖς θεοῖς δὲ, ἀφ' ὧν ἔ-
 δωκαν ἡμῶν ὠφελίμων εἰς τὸν βίον,
 ἀπαρχὰς ποιεῖσθαι. περὶ δὲ τοῦ
 τρίτου διαπορεῖ τί ποτε διανοηθεὶς
 ὁ Τριπτόλεμος παρήγγειλεν ἵνα
 ἔσθθαι τῶν ζώων. πότερον γάρ, φη-
 σιν, ἕλωε οἰόμενος εἶναι δεινὸν τὸ
 ὁμογενὲς κτείνειν, ἢ συνιδῶν, ὅ-
 τι συνέβαπεν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰ
 χρησιμώτατα τῶν ζώων εἰς τροφήν
 ἀναιρεῖσθαι, βουλόμενον οὖν ἡμέρον
 ποιῆσαι τὸν βίον, πειραθῆναι καὶ
 τὰ συνανθρωπεύοντα καὶ μάλιστα
 τῶν ζώων ἡμέρα, διασώζειν. εἰ
 μὴ ἄρα διὰ τὸ προσάξει τοῖς καρ-
 ποῖς τοὺς θεοὺς τιμᾶν, ὑπολα-
 βὼν μᾶλλον ἢν διαμεῖναι τὴν τιμὴν
 ταύτην, εἰ μὴ γίγνοιτο τοῖς θεοῖς
 διὰ τῶν ζώων θυσίαι. πολλὰς δὲ
 αἰτίας τοῦ Ξενοκράτους καὶ ἄλλας
 οὐ πάνυ ἀκριβεῖς ἀποδιδόντος, ἡ-
 μῖν αὐτάρκες τοσοῦτον ἐκ τῶν εἰρη-
 μένων, ὅτι τοῦτο νενομοθέτητο ἐκ
 τοῦ Τριπτολέμου. ὅθεν ὕψερον πα-
 ρανομοῦντες, ὅτε ἤψαντο τῶν ζώων
 με-

B b b 2

το τοῖς θεοῖς διὰ τῶν ζώων θυσίαι. Conf: *Wesseling*: ad *Petili Leges A. L. II*, 4. p. 245.

6. Ἀπαρχὰς ποιεῖσθαι.] Mos vetuſtiſſimus, ut Deos Deasque oblatiſ frugum primitiis venerarentur. quod e *Noſtro* quoque oſten- dit Vir Praeclarus ad *Diod.* L. I, 14. In gente Hebraea idem uſitatum fuiſſe ſacrae tabulae docent, idque ὑποθέσει δουλεύων, ex antiquiſſimo illo primitias obſerendi more derivat *Spencer*: Leg. Rit. III, 9.

7. Ἀπέχεσθαι τῶν ζώων.] Non voluit Triptolemus animantia plane non occidi, neque in uſus alimenti humani traduci, ſed noluit tantummodo ea, quae utilia eſſent labori ruſtico ſublevando, exſcindī & exſtirpari. Exemplum hoc ergo videtur alienum. REISK.

8. Διασώζειν.] Huc uſque verba Hermippi, ſequentia ſunt Porphyrii. REISK.

9. Τὴν τιμὴν ταύτην.] Haec peſſime habita-
 tu-

μετά πολλῆς ἀνάγκης καὶ ἁμαρτημάτων ἀκουσίῳ, ὥσπερ ἐπεδείξαμεν, ἐπὶ τοῦτο πεπτώκασιν. ἐπεὶ καὶ Δράκοντος νόμος μνημονεύεται τοιοῦτος. ¹⁰ Θεσμός αἰώνιος τοῖς Ἀτθίδα νεμομένοις, κύριος τὸν ἅπαντα χρόνον. ¹¹ Θεοὺς τιμᾶν καὶ ἥρωας ἐγχωρίους ἐν κοινῷ ¹² ἐπομένοις νόμοις πατρίοις, ἰδίᾳ κατὰ δύναμιν, σὺν εὐφημίᾳ καὶ ἀπαρχαῖς καρπῶν, ¹³ πελάνους ἐπετείους. Τοῦ νόμου ἀπαρχαῖς καρπῶν, οἷς χρήται ὁ ἄνθρωπος, τιμᾶν τὸ θεῖον προσάττοντος ¹⁴ καὶ πελάνοις

gressi sunt multa cum necessitate, & peccatis inuoluntariis sicut demonstrauius, ad huiusmodi consuetudinem prolapsi sunt. Nam Draconis quoque lex huiusmodi memoriae proditur. Ius aeternum Atticam incolentibus quod ratum in omne tempus habeatur. Deos uenerationi esse & heroas indigenis in publico leges patrias sequentibus, & priuatim pro uiribus, cum bona uerborum auspicatione, & fructuum primitiis, libisque anniuersariis. Vbi primitiis fructuum quibus uescitur homo & libis uenerandum esse numen lex iubet.

fuerunt ab Editore Lugdun: & Cantabr: qui vocem τιμᾶν omiserant, quam in sedem suam reuocavi uti in *Edit. principe*, & *Cod. Lips.* ac *Meerm.* factum fuit. Pulcre etiam uidebat *Abreschius*. Paulo post τοῦτο ante νενομόνητο deerrat *Lips.*

¹⁰ Θεσμός αἰώνιος.] Θεσμοὶ Athenis leges dicebantur, κατ' ἐξοχὴν autem haec Draconis, quia ab hoc vocabulo incipiebant. Lege V. D. ad *Aelian*: V. H. VIII, 10. & *Meurs*: in Solon: c. 13.

¹¹ Θεοὺς τ. κ. ἥρωας ἐγχωρίους.] Uti θεοὺς ἐγχωρίους & ἑτοπίους saepe veteres memorant, Vid. *Cuper*: Obs. L. III, 16. Saepe etiam iungunt θεοὺς καὶ ἥρωας ἐγχωρίους, qua de re *Duker*: ad *Thucyd*: IV, 87. Quum autem haec Draco fanciverit parum adcurate *Max*: *Tyr*: Diss. IV, 10. scribit neque Solonem, neque Draconis leges tradidisse τί τὸ δαιμόνιον, πῶς δὲ τιμᾶν.

¹² Ἐπομένους νόμοις πατρίοις.] Petit, legit ἔμπονίμοις & lin. pen. καὶ πελάνους ἐπετείους. Vid. in Leg. Att. in princ. Mallem ἐπομένους. VALENT. Petiti lectio se probasse uidetur etiam Ampl: *Cupero* Obs. III. cap. 16. sed recte confutata a *Wesselingio* ad Leg. Att. p. 69. qui ἐπομένους, vel potius ἐπομένους restitu. *Cod. Lips.* ac *Meerm.* dant ἐπομένους, & sic restituebat *Davis*: ad *Cicer*: de Leg.

p. 36. ut monebat Clar. *Abresch*: cui voci in textu locum feci. Nam ridiculum illud ἐμποίοις, quod antea legebatur, e vitio typothetae Florentini stulto errore in sequentes editiones fuit derivatum, cum ille debuisset dare id, quod nunc uides. Bene πατρίους νόμους dicit, quod alii etiam πατρώους. Vid. ad L. 1. § 20. Nihil autem aeque studebant veteres quam ne legum id genus negligetur. Adscribam unice Socratis responsum apud *Xenoph.*, quia legem hanc Draconis respicere uidetur. Is interrogatus, an liceret cuilibet Deos pro arbitratu suo colere, respondebat: οὐκ, ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ καὶ οὗς δεῖ τοῦτο ποιεῖν. Vid. *Marcil*: ad Carm. Aur. Pyth. p. 344.

¹³ Πελάνους ἐπετείους.] Immo vero καὶ πελάνους ἐπετείους, vel πελάνους ἐπετείους, uti dudum a viris Eruditis emendatum est, *I. Meurs*: Them. Att. I, 1. *P. Petitio*, quem sequitur *G. Cuper*: Obs. III, 16. & aliis. nihil tamen adiutamenti fert *Lips. Cod.* sed *Meerm.* id forte uoluit, nam οὗς non tantum, sed aliquando οὗς quoque, eo modo, quo hic fit, efferre solet. πέλανοι quid fuerint, Vid. ad II, 6.

¹⁴ Καὶ πελάνοις.] Desunt in fine libelli non pauca, exempla scilicet virorum ex omni antiquitate Graeca & Romana illustrium, qui se carnibus abstinere, una cum peroratione. REISK.

F I N I S.

CORRIGENDA ET INSERENDA.

Pag. I ad fin. not. Adde, de titulo Philosophi dictum est in Praefatione.

— 5 col. I lin. 32 quas si l. quasi.

— 6 — 1 — 14 ubi l. uti.

— 8 — 2 — 16 adde: sed & εἰπεῖν connecti potest cum ἔχομεν.

— 9 — 1 — 29 adde: Utitur hisce Clar: *Hoven*: ad Inscr: *Matth*: ut ostendat κατὰ frequenter ab antiquis adhiberi, cum aliorum sententias & verba laudant. Utinam quoque docuisset Vir Erud. κατὰ terfis Graecis adhiberi, cum libri alicuius auctorem significare velint.

— 16 — 1 — 16 ἀπείχοντο. l. ἀπέχοντο.

— 19 — 1 — 28 l. est. nihil addo &c.

— 21 — 2 — 26 τῶν l. τῶν.

— 23 — 1 — 4 postae. l. postea & paullo post, igitur pro gitor.

— 25 — 1 — 25 adde: paulo ante pro μὴ *Lipsi*. μὲν, male.

— 29 — 1 — 25 etit. l. erit.

— 31 — 1 — 32 firmant. adde: h. l. ἐνεκα forte sedem mutavit.

— 33 — 2 — 14 καὶ delendum.

— 31 — 1 — 31 adde: praeter auctores a *Spanb*: excitatos utitur quoque *Eurip*: *Hel*. 153.

— 41 — 1 — 9 ante paullo adde: *Cicer*. etiam L. II. de N. D. *Epicurus* & *Metrodorus*, & *Hermacbus* contra *Pythagoram* dixerunt.

— 45 — 2 — 16 πρόσον τ' l. πρόσοντ'

— 51 — 2 — 4 γενίσει. l. γενήσεται.

— 52 — 2 — 36 adde: latere in his videtur elegantia. γυμνοὶ *qui sine veste exteriori sunt*, bene iunguntur & ἀχίτωνες. sed & sic dicuntur illi *qui sine armis sunt*. venuste itaque pergit ἐπὶ τὸ εἰδέναι &c. conf. Clar. *Kioizium* ad *Tyrt*. p. 65.

— 60 — 2 — 26 οὐκ ἄλλ. adde: de qua voce & loco *Luc. Abreschius* Lect. *Arist*. p. 224. Rectius tamen lectus politissimus *I. Guilb*: *Knoop*, cuius memini in superioribus, καταδ. παλῶν explicabat passive ἐπὶ τῶν παλῶν. Sic certe Graeci ἐπὶ τῶν συμφορῶν &c. eo magis quia ἐπὶ statim sequitur. monebatque, apud Nostrum p. 72. ἐπὶ addi, ubi servandum putabat δουλ.

— contra p. 92. ἔχειν δρου καὶ μέτρον.

— 61 — 1 — 28 debet. l. delet.

— 65 — 2 — 30 claror. l. clarior.

— 72 — 2 fin. Adscriperat Doct. *Knoop*. , si quid mutandum, mallet *προσπλάκοντων*.

, sed neque hoc necessarium. nota est virtus activa aliquando. hoc modo intelligo, *qui est, quod illis causis errorum erat, connecebant istud, quod indifferens vocare solemus.* genitiv: pendet ab antecedenti *κυνικῶν*.

Pag. 73 col. 2 antepen. τὰς l. τοὺς.

— 75 — 2 — 31 Adscriperat *Idem Knoop*, an ita intelligenda? *Hic vero ratio, ni multa agere remittens, & negligens*, (*παρῆς* quippe ἀπὸ κοινῶν repeto) *ex illa*, id est ex ratione, *agere, quae agit*: dicit, pauca rationi agenda committit, & quae agit, negligit ex ratione agere.

— 79 — 2 fin: adde. Immo nec ἀνήδονος turbare necesse est. Optime locum sic constituebat Polit: *Knoopius*. Ostendat mihi aliquis *σπεύδων* — quo modo *κρεωφωγία* sit ἀνήδονος. cum tamen Philosophi in cibo, qui homini secundum rationem viventi conveniret, desiderarent, ne nimium palato placeret.

— 81 — 2 — 23 Vulgatum tuebatur *Knoopius*, *περιαιρ. τ. π. καὶ κουφισθέντων τοῦ βάρους*. per ellipsin τῆς ἐκ vel ἀπὸ verbi privandi virtute gaudentibus propriam.

— 85 — 2 — 33 Adde: utitur etiam *Synesi*: de Regn: p. 12. & *Eunap*: in Magn: p. 169.

— 89 — 1 — 10 diudicare l. diudicare.

— 102 — 1 — 9 περί θ. l. περί τῶν θ.

— 105 — 2 — 16 τε *luc*. l. τε αὶ *luc*.

— 112 — 1 — 6 ἤδη τ. l. ἤδη καὶ τ.

— 114 — 1 — 40 signentur l. signentur.

— 119 — 1 — 27 χειροῦσθαι. adde, ubi tamen non opus est ut per *interimere* veritas.

— 121 — 1 — 27 Adscriperat Polit: *Knoop*: , L. ἐνομαθέτησαν καὶ ταὶ γε τῆς , *χρεῖας ἐφ'* — τὸ τε εὖσ. — *Proinde*, *quidam usus pietatem & impietatem discernebant in uno & eodem boum genere*.

— 126 — 1 — 18 Πυθία l. ἡ Πυθία.

— 127 — 4 — 29 Amicus malebat, *λοι*, *πὰ πάντα τοῦ πυρὸς. reliqua ex frumetis*, *io*. nisi quis ἐπὶ βαμὲν τοῦ πυρὸς desendat, ara quae ignem inpositum habet.

— — — 40 Theophr. l. Theopomp.

— 138 — 2 — 38 ταύγμα. l. αὐτόγραμμα.

Pag-

CORRIGENDA ET INSERENDA.

Pag. 144 col. 1 lin. 12 τ. *ἐνεκα*. l. τ. μὲν *ἐνεκα*.
 — 150 — 2 — 36 Adde: Idem Amic: *Κηορ*: pro κηρύγματι mallet κηρύγμασι & κηρύμωτο pro κηρύμειον.
 — 154 — 1 — 21 βῶν. l. βῶν.
 — 156 — 2 — 32 δν — l. δν.
 — 163 — 1 pen. fin. *ab ea* l. *ab eo*.
 — 164 — 1 — 30 φαύειν. l. ψαύειν.
 — 169 — 2 pen. fin. δῆ. adde: idque placebat *Κηορ*.
 — 170 — 1 — 20 δρατοῖς ἀντ. l. δρατοῖς θεοῖς ἀντ.
 — 177 — 2 — 18 πρῶτον λ. l. πρῶτον τὸ λ.
 — 184 — 1 — 17 ἀπὸ l. ὑπὸ.
 — fin. adde: illa in fin. §. καὶ ταύτην — λ. desiderantur in *Cod. Meerm.*
 — 186 — 1 — 11 οὐκ γ. l. οὐκ ἐν γ.
 — 220 — 1 — 3 παλαῖον l. τῶν παλ.
 — 227 — 1 — 7 laratus l. latratus.
 — 237 — 1 — 13 allis l. aliis.
 — — 2 — 14 ἀκ — l. κα —
 — 256 — 2 — 28 Adde: illis quae statim de ovibus dicit confer L. I, 21. *Cic*: 11. de N. D. non procul a fine. *quid enim oves aliud adferunt, nisi ut earum villis confectis atque contextis homines vestiuntur? quae quidem neque ali, neque sustentari, neque ullum fructum edere ex se sine cultu hominum, & curatione potuissent.*
 — 259 — 2 pen. Cleanthes. l. Chrysippus.
 — 260 — 1 — 36 B. inferre: sed Chrysippi est, ut recte Auctor significat, & *Cic*: loc. statim indicando (L. II. de N. D. sub fin.) docet. memoriae itaque lapsu *Clem*: *Alex*: praeceptorem cum discipulo videtur confudisse.
 — 266 — 1 — 2 κ. προσέχειν l. καὶ μνημονεύειν, καὶ π.
 — 267 — 2 — 21 potuit. adde: καὶ τὰ tamēn est quoque in *Cod. M*sscripto *Meerm.*
 — 270 — 1 — 26 Adscripserat *Κηορ*. , ita interpungenda puto. καὶ τοὺς παγ. ἐ. , τ. χ. & μελ. τ. σύμγξι, — καὶ τὴν — & , in ἀδοντες nihil muto, quod ad λέγουσιν , refero, uti μελιζόμενοι — ταῖς σύρ. ad , *ἐνακ.* cantantes dicant *Thriffam* *JeJe* , *fursum* tollere & *prodire*: id est canendo, vel dam canant, ita enim par-

, ticipia sensui inmitti notum.
 Pag. 280 col. 1 lin. 5 δὲ l. δῆ.
 — 283 — 2 — 27 adde: *Κηορ*: tuebatur, τὸ τὶ ζῶν. τὸ nempe singularem habet emphasin, neque inutile τὶ. adeo, ut dixerit admodum efficaciter: *nosque, istud quodcunque animal.*
 — 284 — 1 — 5 ποίησεν l. ἐποίησεν.
 — — 2 — 22 es- l. esse.
 — 285 — 2 — 11 λῆ ψις l. λῆψις.
 — — 17 πρὸ βατα l. πρόβατα τῆς.
 — 287 — 1 — 22 ἐν ἐνδῶ. adde: recte, si coniungas *ἀνενδῶ*.
 — 288 — 1 — 27 ναυλο. l. paulo.
 — 296 — 2 — 5 omittique l. omittis-que.
 — 321 — 2 — 6 θεοῖς l. τοῖς θ.
 — 336 — 6 — 2 antepen. adde: circumspicte tamen in his versari debemus, haec enim calumnia facile illis inpingi potuit, cum facie ad orientem versa preces funderent.
 — 343 — 2 — 31 *Oppian*: quem locum opportune mihi in memoriam vocabat *Amicus*, qui addebat, , Illa in medio P. 2. τὰ , *ἀκαίμονα* &c. levem a distinctione medici, nam requirunt, h. m. τὰ *ἀκαίμονα* — , *ἀνόςσα*. *Σελάχεα* λέγετα κ. τ. λ. Priora, pertinent ad interpretationem vocis *μαλάκεια*, reliqua differentiam inter *σελάχεα* , & *μαλάκεια* piscium genera docent.,
 — 347 — 1 fin. Idem *Κηορ*: malebat οὐκ ἐπιζητοῖν *instituisse* , *persuasisse* in *placendo*.
 — 351 — 2 — 8 ζῶδ. l. τοῦ ζῶδ.
 — 354 — 2 — 22 adde: & sic ἐπίδοσις supra L. I, 29.
 — 365 — 2 — 6 adde: & verf. 2. *Edd.* priores *Εὐρώπας*, & v. 4. *ἐνατὸν πτολίεθρον*.
 Neminem morabuntur signa distinguendi, vel accentus quibusdam in locis male habiti. P. 7. ζην pro ζην. 13. ἦ pro ἦ. 20. ἐτέρων pro ἐτέρων. 35. ὑπὸ pro ὑπὸ. 36. οὗς pro οὗς. 77. ὅς pro ὅς. 98. καίόμενοι pro καίόμενοι. 99. οἰκεῖνσθαι pro οἰκεῖνσθαι & καὶ pro καὶ. 137. αὐτῇ pro αὐτῇ. 161. τῷ & γῇ pro τῷ & γῇ. 166. ἔκνουσι pro ἐκνουσι 264. ἦ pro ἦ. 288. αἰτίᾳ pro αἰτία. 372. λήμωττεν pro λημώττεν.

E P I S T O L A E
I. F. T H O M A E
E T
U. G. S I B E R I
D E
A P O S T A S I A P O R P H Y R I I

Epistola I.

Viro Plurimum Reverendo

L. URB. GODOFREDO SIBERO,

S. P. D.

JOAN: FRIDRIC: THOMAS.

Non ex longinquo mihi repetendae sunt rationes, quibus confidentiam praesenti scriptione hominis obscuri nec de nomine quidem cogniti commissam excusationem ut habeas, multis apud Te, Vir Maxime-Reverende, explicem. Et meritorum Tuorum in rem litterariam aequae ut ecclesiasticam celebritas, & humanitatis Tuae singularis, qua meliores litteras earumque cultores ingenuos mirifice ornas & adjuvas, gloria fecit, ut illa de omnibus bene merendi voluntate Tua confusus hoc quicquid est litterarum ad Te darem, meaque Tibi desideria modeste exponerem. Operis Porphyriani *περί ἀποχῆς ἐμψύχων* editionem molienti mihi dissertationem de Vita & philosophandi ratione, qua usus Porphyrius, operi praefigere animus est. Praecipue pertractandam mihi sumam vexatam *de Porphyrii Apostasia*, quae vulgo creditur a Viris etiam Maximis Fabricio, de la Crozio aliisque, quaestionem, de qua ut Tuam mihi sententiam perscribere velis, est quod instanter & enixe Te obsecro. De *Porphyrianis* quoque, quo nomine insigniti olim fuerunt, quod nosti, Arriani, *nondum satis mihi constat*. Displicet enim & Sandii in Nucleo Histor. Eccles. & Godofredi in Philostorg. de iis sententia. Cudworthi itidem conjectura, quam in egregio suo Systemate Mundi intellectualis p. 594. profert, subtilis magis quam vera mihi videtur. Rectiorem itaque ex Te ut intelligam permitte. Tuus in disquisitiones historicas amor ac merita, quae concelebrata satis sunt, dubitare me non sinunt de experiunda mihi hoc in negotio benevolentia Tua atque gratia, cui licet referendae impari me plane agnoscam, praedicandae tamen & habendae satis sum facturus. Indulge itaque, Vir Amplissime, petitis meis, & si qua alia Tibi suppetant, quae conatibus meis usui esse possint, etiam in ipso Opere illustrando, ut liberaliter concedas, exorari Te patiari. Vale. Scripsi Suidnicii Silesiorum d. XIV. ante Cal. Octob. MDCCXV.

C c c

Epi-

Epistola II.

Cl. & Ampliss. Viro ,

J O. F R I D R: T H O M A E ,

Suidnicensi Silesio ,

S. P. D.

L. U R B: G O D O F R: S I B E R U S.

Vir Amplissime , Nobilissime , Fautor omni observantia colende ,

Quum magni facere soleam colloquia eruditorum , e quibus non solum amicitia coalescit , sed varia quoque utilitas in commodum publicum aliquoties redundat , non possum non praedicare benignitatem tuam , qua me nec visum nec auditum blande affaris , quin imo & sententiam meam in quaestione vexata expetis. Gratias tibi ago , Vir Amplissime , juxtaque rogo , ut licet existimatio tua de me sit nimia , animum tamen benevolum serves , atque nullum non officiorum genus tibi de me pollicearis. Caeterum quod ad conatus tuos pertinet , illi quidem sunt summopere laudandi , neque enim tale negotium vituperari poterit , in quo tanti Viri , qualis Holstenius fuit , tanto cum labore atque diligentia fuere versati. Verum ego existimo , quod ad Porphyrii vitam attinet , vix accuratius quicquam dari posse , quam quod Holstenius ea de re jam publicavit , - vir in omni literatura & Bibliothecis versatissimus. Quod dum dico , nolim hic tuam interpolare industriam , quum contingere queat , ut ab excellentibus ingeniis , novus etiam orbis inveniatur , eaque excutiantur , quae ab aliis aut non visa , aut neglecta miramur. De Ἀποστασία Porphyrii primum quaeris , eamque in dubium vocas , idque non prorsus absque ratione a te fieri existimo , quum vetustiores Hist. Ecclesiasticae Scriptores nullum signum proferant , Porphyrium unquam Sodalitati Christianorum addictum fuisse ; quin imo ipsum potius ut juratum Religionis sanctae hostem habeant. Sozomenus primus est , qui ipsum , a Christiano verberatum taedio vindictae aestuantem , defecisse refert , quem Theophanes pag. 45. exscribit , tracto in societatem Nicephoro. Horum vero Trium Virorum auctoritas alicui tanta videri posset , ut reapse Porphyrius Christianismum olim amplexus videri que-

queat. Veruntamen poterat esse Catechumenus, in quorum ordine diu verfabantur, etiam hi, qui vero sacrorum nostrorum studio tenebantur. Poterat etiam sola Oraculorum divinorum lectione delectari, quod ab eo factum esse non solum Patrum suffragia, sed ipsa etiam Porphyriana refutatio quindecim Libris constans satis testatur. Fortassis igitur accessit, ut amplexurus Christianismum, si rationes placerent, discessit ut hostis, cum animus sapientum demonstrationibus aduetus injuriis etiam eorum irritaretur, quorum vita a coelesti regula dissidebat. At si concedemus eum in confinio tantum Christianismi & Gentilismi stetitisse, castra vero ipsa non ingressum, statuendum erit, Sozomenum, Theophanem, Nicephorum, ἀποστασίας vocabulum largius esse interpretatos, neque accurata plane ratione Porphyrium ista ignominia adpersum esse.

Ego vero nolim talia operosius discuti, nempe ne Scriptorum Ecclesiasticorum auctoritas corruat, si ea evertamus, quae tamdiu credita atque ab his stabilita sunt, ad quos, tanquam Antiquitatum promos condos, abire consuevimus. Neque vero etiam officit rei Christianae, quod Christianus Apostatam agat, quum & perfectiores coelestesque genios ipsum deferuisse Numen agnoscamus. Porro Vir Amplissime quaeris, unde Ariani Porphyrianorum nomen tanquam ignominiosum acceperint? agnoscisque non sufficere accuratiōni tuae ea, quae Godofredus in Observ. ad Philostorgium p. 420. dixit. Ad ea regeo, mihi quidem in Constantini M. Epistola, modo illa ipsius sit Constantini, rationes uberrimas datas esse, nempe quod Ariani idem agerent quod Porphyrius. Iam Porphyrii conatus, ut Celsi atque Philostrati, eo tantummodo spectabant, ut nihil divini in Christo agnoscerent, aut si tale quippiam appareret, illud destruerent, quod cum multo adhuc fortius agerent Ariani, atque ipsa verba divinitatem testantia inaudita σπερβλίσσην perverterent, aptissime & maxime conveniente nomine Porphyriani sunt appellati. Putavi equidem quodvis malum a Graecis πορφύριον appellatum esse, recordorque aliquando belluam marinam littora vastantem & piscatoribus diu infestam Porphyrii nomine insignitam esse, at non definio, an non a Porphyrio Apostata bellua illa nomen traxerit. Constantini certe rationes adeo posteris placuere, ut Theodosius Imperator altero ad comburendos Porphyrii libros edicto ea repeteret, aut paululum immutaret, simul tamen illud indicaret, ab aequali Arianorum aemuloque Porphyrii furore illud nomen adeptos esse.

Sic meam tibi, Vir Amplissime, observantiam declaratam puto, quae si non satisfecerit accurato, quod iamiam persentisco, ingenio tuo, illud reputes, me in vasto illo Hist: Eccles: Oceano, scopulos potius devitare, & opes ambire, quae multitudini profint. Interea omni contentione rogo, ut oblatam amicitiam mihi serves, inque aliorum familiarium tuorum notitiam introducas, a quibus & dare & petere mutua benevolentiae signa non desistam. Deus Te servet. d. XII. Octob. 1715.

C c c 2

Epi.

Epistola III.

Viro Max: Reverendo & Amplissimo

URBANO GODOFR. SIBERO,

Tb: L. Antiqu: Sacr: P. P.

S. P. D.

JO. FRIDRICUS THOMAS.

Magnum mihi gaudium attulerunt responsoriae Tuae, omnis humanitatis & eruditionis plenissimae, quibus non ingratas plane fuisse litteras meas significasti perbenevole, & Tuam in me voluntatem peregrie declarasti. Gratias certe quas possum maximas Tibi habeo pro singulari Tua in me benevolentia, quae spe & expectatione mea major fuit, eamque ut mihi perpetuo serves, enixe ac studiose Te obsecro. Ad argumentum quod attinet, cujus causa factum est, ut Tuam amicitiam expeterem cupidissime, fateor equidem, perplacere admodum ingeniosam conjecturam Tuam, qua, ut salva maneat Patrum de Porphyrii Apostasia traditio, Catechumenum fuisse Porphyrium statuis, vel si hoc cuiquam displiceret, ἀποστασίας vocabulum latius paulo interpretandum esse mones, quod & mihi omnium optimum videtur. Verum enim vero cum hujus sententiae Tuae, quae magnam veritatis speciem habet, certiora argumenta adhuc desiderem, neque ex scriptoribus ecclesiasticis aliisve, qui de Porphyrio aliquid tradiderunt, hanc in rem facile aliquid adferri posse existimem, non inique feres, si τὸ ἐπέχειν hic eligam, meamque Tibi potius de quaestione ista hariolationem proponam, judicio Tuo definiendam. Sacra nimirum & mihi est Scriptorum Ecclesiasticorum autoritas; quam tamen ita colo, ut veritatis potiore habendam esse rationem, semper existimaverim. Cum itaque scriptores isti affectuum oestro, quod ipse agnosces, saepissime perciti fuerint, nomenque Porphyrii, quod & apud suos ob ingenii acumen, magnumque eruditionis adparatum magni fieri aegre viderent, non poterant certe istius famae majorem ignominiae notam inurere, quam si fabulam de Porphyrii Apostasia ab aliis acceptam suis & posteritati traderent, quam ex Philosophi nostri cum Origene Adamant. familiaritate exortam esse facile crediderim. De Arrianis vero, quod uberrimas rationes, cur Porphyriani dicti fuerint, in Constantini epistola Tibi animadversas esse scribis, bene quidem est; sed melius, quod addis: si modo illa ipsius sit Constantini, de quo dubitare ad-
hu:

huc magnos Viros intelligo. Difficile quoque arbitror ex Porphyrii scriptis demonstrari, quod nihil divini in Christo agnoverit, vel si quidpiam conspiceret, divinitatis simile, illud destruxerit. Immo laudant hoc potius multi in Porphyrio, quod nullibi aliquid in Christum contumeliose dixerit. Deinde etiam hoc valde dubium me habet, quod S. Patres, qui contra Arrianos disputarunt, nunquam ipsis objecerint, se Porphyrii impietatem sequi, quod certe multo magis invisos reddidisset Arrianos, quos alias constat, Plotini dogmata adeo fuisse complexos, ut potiori jure Plotiniani quam Porphyriani dicendi fuerint. Elegans caeterum observatio est, quam addis de voce *πορφύριον*, quo malum quodvis a graecis designatum putas, eamque in rem Procopium allegas de bellua marina, Porphyrii nomine insignita, quam eandem historiam, nisi me omnia fallunt, me quoque legere memini apud Mich: Glycam P. IV. Annal: p. 270. Quo referre etiam quodammodo liceret explicationem cognominis Porphyriani, τοῦ βατανεώτου, quam dedit Steph: le Moyne p. 607. Var: Sacr: Sed ignotus, fateor, mihi est vocis *πορφύριου* significatus iste, quem probari ex autoribus graecis quam maxime cuperem. Haec monuisse, pace Tua, placuit, quibus tamen sententiae Tuae nihil detractum volo, sed ut ad ulteriorem de hac materia cogitandi rationem Te invitarem, unice institui. In ipso autem, ut & hoc addam, Opere Porphyriano illustrando de collatione Codicum MSS. maxime sollicitus fui, quorum ope vera lectio, quae multis in locis desideratur, restitui posset. Nec defuit votis meis aliqua ex parte eventus. Illustris enim Bibl: Vindebon: Praefectus, Gentilottus ab Engelsbrun Codicis MS. Vaticani non collationem, sed integram descriptionem mihi procuravit, &, ut majorem sui in me favoris copiam faceret, Florentini collationem, additis Cl: Salvinii observationibus humanissime promisit, Holstenii animadversionibus ad Vat: Cod: ineditis nuper demum transmissis. Dedit itidem Cl: Lederlinus Cod: Regii Parisiensis variarum lectionum specimen, quod integri Codicis collatio proxime sequetur. Codicis itaque Lipsiensis, quam Paulina Vestra adservat, collationem ut impetrarem, adhuc in desideriis meis fuit, quae non nullis Viris Cl: quos Lipsia colit, & non ita pridem Magnif: D. Boernero exposui: quarum summam nunc denuo colligo, & in sinum Tuum effundo, velis hoc negotium curare, ac petitioni meae, honestae ut puto, & publicae utilitati profuturae locum facere, conatusque meos opera Tua adjuvare. Ignoscas quae-so huic audaciae meae, quae tantum oneris subeundi, Tibi aliis rebus occupatissimo Viro tribuit, ex quo tamen ad me solatium, ad Te vero gloriae fructus perveniet. Equilem non habeo, quo Tuae in me propensae voluntati satisfaciam, tamen, quod potero, studebo atque annitar probare omnem industriam, quae cum in pietate & observantia posita est, tum inprimis ad honorem cultumque Tuum spectat. Ita Vale, Vir Amplissime, Tuamque benevolentiam, quod unice precor, perpetuo mihi conserva. Scripsi Suid-nicii Siles. d. XIII. a. Kal. Dec. MDCCXV.

C c c 3

Epi-

Epistola IV.

Viro Clarissimo & eruditissimo

J O. F R I D E R I C O T H O M A E.

Suidnicensi,

S. P. D.

URBANUS GODOFR: SIBERUS,

Tb. L. Antiqu. Sacr. P. P. & ad D. Thom. aed. Sacerdos.

UT Porphyrium Tyrium Phoenicem Philosophum equidem summum, at Christianum pessimum, adeoque desertorem ab ἀποστασίας labe defendas, meque in assensum trahas numerosis rationibus uteris, probabilibus, sed non veris, a me per compendium recensendis. Primum putas Christianos Scriptores oestro affectuum percitos; 2) invidia succensos frustra illud scelus Porphyrio exprobrasse, 3) Constantini Epistolam, qua Arianos Porphyrianos dici voluit, confictam videri, 4) Porphyrii Christianismum ex familiaritate cum Origene exsculptum esse, 5) demonstrari non posse Christi divinitatem ab ipso oppugnatam, 6) nec quicquam contumeliarum in Christum dictum esse, 7) Patres nunquam Arianis Porphyrianismum obiectasse. Ea antequam juxta flagitationem Tuam ponderem, discutiamve, ego quidem denuo profiteor, mihi atque fortassis etiam universae societati Christianae perinde haberi, Porphyrius Apostatam egerit nec ne: veruntamen ne flocci fecisse tuas rationes, aut muneris mei legibus parum intentus esse videar, respondeo, tueorque illam de Porphyrii Apostasia receptissimam Patrum affirmationem, atque primum plane nego scriptotres Ecclesiasticos, e quibus illa traditio ad nos usque venit, oestro affectuum, vel quod idem est, odii furorisque stimulis agitados tale quidpiam de Porphyrio confinxisse. Quo magis enim antiquorum illorum hominum modestiam in scribendo atque χαλιναγωγίαν intueor, tanto magis summam eorum in accusandis gentilibus tranquillitatem deprehendo, adeo, ut affirmem, Suetonium, Tacitum, aliosque profanos Scriptores multo fortius in scelera suorum invecos esse. Quin imo etiam pace impetrata sibi legem datam putabant, ne qua ἀθυρόγλωσσα apparerent, sed potius linguae intemperantiam, τὸ ἀκράτὲς τῆς γλώσσης, νοση-

νοσημάτων αἰσχισὸν habent. (*) Id quod ipsum ex Apologiis primis fere Christianorum publicis scriptis satis constat, in quibus quum objecta sibi crimina deprecarentur, de vitiis tamen Numinum, quae colebant, sceleribusque mortalium magna verborum castigatione dixerunt, nec nisi quod plane certum vulgatumque erat, prodidere. Et quale quaeso lucrum habuissent Christiani, si ex furore Porphyrio Apostasiam objecissent, cujus molimina adversus Christianismum aequae nauci futura erant, siue Philosophum siue Christianum perfidum egisset? Certe non adeo inops aut ignobilis erat Respublica Christiana, ut ob unius hominis denegatum accessum, Christianae moderationis habenas frangerent, & falsa deviis objectarent.

Atque eodem argumento adversus secundam tuam rationem utor, quasi Christiani, famam Porphyrii liuidis oculis adspectantes, Apostasiam objecerint? Certe non habebant, quod inviderent Graecis hominibus talem hominem, qui, quae in humanis aut philosophicis artibus & scientiis sciret, aut magis sobrie scriberet, ex Christianorum contubernio & Origenis familiaritate hauserat, ceterorumque Philosophorum dogmata inde emendarat, quemadmodum Augustinus L. X. de Civ. Dei c. 30. & Baltus in Platonismo a Patribus defenso asserunt, quibus si adversus Magistros abuteretur, habebant tela, caelitus exposita, & acie divina roborata, quibus integras Porphyriorum cohortes prostrernere ac debellare poterant. Id quod factum, quum non unus eo tempore Porphyrii ingenio praeditus Ecclesiam labefactare conaretur. Pulcre Arnobius, cujus adversus gentes disputationes potissimum e Porphyrii Apostasia natas perhibet Ciacconius, L. III. de Ecclesia ait: *Suis illa contenta est viribus & veritatis propriae fundaminibus nititur: nec spoliatur vi sua, etsi nullum habeat vindicem: imo si linguae omnes contra faciant, contraque nitantur, & ad fidem illius abrograndam consensionis unitae animositate conspirent.* Exinde licet manifestum sit, Christianos nulla in Porphyrium invidia flagrasse, uberius tamen illud constabit, si citationes quidem, hinc & inde a Patribus factas, introspexeris, quae tantum abest, ut invidiam spirent, ut laudes potius aliquando exhalare videantur, nisi quum veritati litandum esset. Eusebius in Libris de Praeparatione Evangelica ingenium ejus commendat; Cyrillus vero in Libris adversus Julianum sedatissimo animo ea duntaxat dixit quae, si vivente Cyrillo superstes fuisset Porphyrius, aliter dicta nollet. Libro adversus Julianum I. Porphyrius dicitur ἐπὶ παιδείᾳ κοσμικῇ δόξαν ἔχων παρ' ἐκείνοις οὐκ ἀγεννή. Quaeso ubi est invidia Patribus objecta? num Cyrillus cum Nestorio vel Theodoro aut Iba Schismaticis tam benigne egit, atque cum Porphyrio? Eodem libro eundem inter lectissimos Graeciae Scriptores refert, inter, ἐτέρους τῶν παρ' αὐτοῖς λογάδων, L. VIII. p. 270. inter eos, qui πανάριστοι καὶ σοφοὶ, λαμπρὸν καὶ διαβόητον ὄνομα acceperint, Porphyrium primo loco ponit, idque sine invidia, quae alias forte insignem Praesulem in-

(*) Cyrill. L. V. contra Jul.

infestis signis oppugnavit. At eodem loco, quod verum erat, professus est: Πορφύριος μὲν οὖν ὁ πικροὺς ἡμῶν καταχέας λόγους καὶ τῆς χριστιανῶν θρησκείας μονονουχὶ κατορχούμενος Christianae religioni tantum non saltando illufit. Mox θρασὺν appellat. L. III. (*) Magistris Juliani ipsum accenferet, auctoremque τῆς ἀθυρονομίας & τῶν φρονημάτων κοινῶν & L. IV. συνδιδασκόμενα L. V. posteaquam nonnulla ex ejus ad Nemertium libro adversus Julianum citasset, summoque jure Porphyrium τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ μεμαχημένον asseruisset, illico tamen putat in pectore suo rectius sensisse Apostatam, quam in scriptis monumentis prodidisset, οἶμαι δ' ἂν ὅτι καὶ ὑγιᾶς ἔφη τε καὶ πεφρόνηκεν, ἐξήνεγκέ τε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῆς περὶ τοῦ θεοῦ δόξης τὸ ἀρτίως ἔχων, εἰ μὴ τάχα που τὴν Ἀνύτου καὶ Μελίτου γραφὴν ἐδεδέει καὶ τὸ Σωκράτους κώνειον. Taceo Theodoretī Encomia, qui in Porphyrium applicavit verba Simsonis de Leone caeso: De comedente exivit cibus, & de forti dulcedo. Ita vero, Vir Clarissime, feras tuos ut deprecet oculos, ne inter radios tranquillam Patrum faciem collustrantes ulla tibi invidiae nebulas confingas, quae ne tum quidem suspicandae essent, si fortius adhuc validiusque in ipsum detonassent.

Jam quod ad tertiam rationem tuam pertinet, epistolam Constantini, qua Arianis Porphyrianorum cognomentum per ignominiam imponi jubetur, esse confictam, quaeso feras, ut suspensiones meas priores diluam. Non diffiteor, me aliquando in illas dubitationum Syrtes abreptum esse, fuerint Epistolae & Edicta, quae sub Constantini nomine exhibentur, ejus, nec ne? Et verosimile videbatur, Principem tot regnis incubantem, vix tantum habuisse otii, ut prolixius, quod in iis monumentis factum, concionaretur. Veruntamen, quum ego non noverim, qui suspensiones illas certis rationibus suffulserit, Eusebius autem aliique Constantini ingenium laudent, Hymnographi vero inter Apostolos ob id ipsum referant, certius utique puto, si statuatur, Constantinum M. ea conscripsisse, vel si etiam alterius cujuscumque verbis usus sit, mentem nihilominus & mandata Imperatoris eidem instillata fuisse. Neque vero etiam insolens fuit Imperatoribus, Constantino aequalibus, aetateque majoribus, ut orationes ab aliis scriptas memoriae mandarent, inque celebritate deinceps recitarent.

Quarto dum putas Porphyrium Christianismi opinionem de se sparsisse, quod cum Origene conversaretur, illud quidem non satis validum argumentum pro avertenda Apostasia puto. Innumeri enim Gentiles Scholas Origenis frequentabant, qui pro Christianis non habebantur, neque in Apostatarum classem referebantur. Unde fortiores habuere rationes antiquissimi Patres, quibus perducti Porphyrio ἀποστασίας notam inusserunt, planeque necessarium fuit, ut non exotericas Origenis Scholas, sed ἐσωτερικὰς, Cate-

(*) Cyrill. L. III. p. 87. L. V. p. 95.

Catecheticis Lectionibus apertas, Caesareae frequentarit, quibus, ex irritamento, missis, desertorem tandem egit.

Quinto ex ipsius Porphyrii scriptis Apostasiam non posse demonstrari putas, ideo, quod nihil adversus divinitatem Christi dixerit. Ad ea rehero, scripturas Porphyrianas Impietatis testes non extare, ideo, quod Christiani solenni more eas rogo darent, deque tali incendio gloriarentur. Recordor apud Ciampinum in Ecclesia Ravennatensi talem imaginem aeri incisam deprehendi, qua libri Haereticorum flammis auferuntur. Et si vero scripta vesana non extent, fidemne abrogabis Cyrillo, qui λόγους πικροὺς & τῇ θεοῦ δόξῃ μαχομένους & ἀθυροσέμους & κατορχουμένους ab eo scriptos pronunciat. Illud satis ad divinitatem Christi prouendam erat, quod quem morem Ariani deinceps secuti sunt, ipse subordinatas & subjectas sibi invicem subsistentias induxerit. Δεδήλωκε τὴν ἐξ ἀλλήλων ὑπόστασιν ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ὑπόστασιν καὶ ὕφεσιν τῶν μετὰ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τοῖς τὰ Ἀρείου πεφρονηκόσιν ἐν ἴσῳ διαίρει καὶ ὑφίστησιν ὑποκαθιμένα τε ἀλλήλοις τὰς ὑποστάσεις εἰσφέρει, καὶ τρεῖς οἶται θεοὺς εἶναι διηρημένως τὴν ὁμολογίαν καὶ ὁμοούσιον. Possunt addi, quae Augustinus de Civitate Dei L. X. c. XXIII. de eo profert, cum duo principia statuisset: *Quae autem dicit esse Principia tanquam Platonitus, novimus quia dicit Deum Patrem & Deum filium, quem graece appellat paternum intellectum: de Spiritu S. aut nihil aut non aperte aliquid dicit. Et hoc dixit ut potuit, seu ut voluit: Liberis enim verbis utuntur Philosophi.* Mox cap. XXIV. id ulterius refutat. Quantum vero ea assertione discesserit ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἀκριβείας laudatus Cyrillus L. VIII. p. 270 & 271. declaravit, & Augustinus de Civ. Dei L. X. qui cap. XXIX. illa verba *indisciplinata* dixit. Praeter Cyrillum & Augustinum Theophylactus sophismata Porphyrii adversus divinitatem τοῦ λόγου exposuit in Enarratione Evangelii de Nativitate, quam in Collectione Combesiana tantum latine legi Tomo I. p. 351. quae cum aliis sedulo sunt colligenda, ne nimis benigne hostem & adversarium Christi defendas. Quod si demonstrari posset, eum non modo non insultasse divinitati Servatoris, sed etiam aliquid divinitatis largitum esse, neque illud tamen valebit, ut defendi queat, quum & Philosophis & Artificibus excellentioribus θεῖόν τι, adscriberetur teste Platone, qui tales, si praesertim in emendanda Republica versarentur, θεοὺς ἐλεγχτικούς appellavit, id quod Porphyrius suscepit. Πορφύριος δὲ γένος εἶναι τι θεῶν διατείνεται, οὗς τε καὶ τρέπεσθαι κατὰ καιροὺς εἰς ἀνθρώπους φησὶν, οἷον ἐὶ τοὺς κατ' ἡμᾶς ἀθύροντας μὲν. (*) Verum quum Christiani non in eo versarentur, ut tantum divini quidpiam in Christo, sed πᾶν πλήρωμα τῆς θεότητος agnoscerent, satis erat ad ἀποστασίαν impingendam, si plenam divinitatem illius, qualem nos in Symbolis praeunte Scriptura confitemur, semel agnitam abnegaret.

D d d

Neque

(*) Cyrill. L. VIII. p. 287.

Neque vero eluitur ἀποστασίας macula, si calumniae in Christum ab eo sparsae demonstrari nequeant, etsi aliter ab eo factum Cyrilli testimonia satis declararint. Quod si tamen illa contempnas, sciendum, Christum diversi generis adversarios habuisse: alios, qui plebejo more insultarent, quod in theatris & ante Julianum & imperante perfido principe factum: alios qui scita magis ratione Majestatem ejus everfam cuperent, qui erant Philosophi, quorum σεμνότης & fides periisset, si aliquam linguae intemperantiam prodidissent. Ita vero sibi Julianus plerumque temperabat, quominus protervius aliquid loqueretur, Satyra illius in id tantum effusa, ut Christum Galilaeum & fabri filium per contemptum diceret, quanquam Cyrillus (*) has ipsas voces παλιμφήτους φωνὰς dixerit. Tanto autem periculosior erat horum hominum moderatio, qui sub specie ἀπαθείας tanto sibi majorem applausum conciliabant, quod Augustinus graphice describit de Civ. Dei L. XIX. c. 23. Ecquid vero dices, si Alcoranum perlegas, quem ad prosternendam Christi divinitatem scriptum nemo negat, ulla in Christum convitiatio adest? vix umbram detractionis deprehendes, laudes vero non paucas, & alia quae in gloriam verti possunt. Haecine vero tibi, Vir eruditissime, persuadebunt, ut Autorem & assecclas ab Apostasiae crimine liberes?

Tandem parum proderit, si adstruas, Patres Arianis raro Porphyrianas artes objecisse. Satis est, Arium in primo haeresis suae puerperio Porphyrii artes dialecticas, quas Ruffinus Hieronymo tantopere exprobravit, secutum esse, easdemque cum Porphyrio hypotheses habuisse, quod Cyrillus paullo ante docuit. Satis est Arianos Porphyrii τοὺς τρόπους mores, quae verba sunt Constantini, imitatos esse, (ὡς χαμαιλέοντες μετεβάλλοντο,) atque adeo utrumque Porphyrii scelus & disputationes & Apostasiam expressisse. Posterius, quum cernerent Porphyrium ab Ario & assecclis multis esse modis superatum, consultius esse putabant, nefandam haeresin ab Autore suo, vel a praecipuis errorum capitibus appellare, quam ut ad Porphyrium abirent, praesertim quum successores Arii notas peculiare haberent, quibus a Porphyrio distinguerentur, quemadmodum Ecclesiae satius videbatur, Nestorianos suo potius quam Simoniano nomine nuncupare, etsi illud Theodosius pari severitate atque Constantinus Porphyrianorum imperasset.

Hac ratione opinionibus tuis discussis putaverim de fortioribus argumentis tibi dispiciendum, si vel probabilitatem tantum aliquam requisieris, Porphyrium Apostatam non fuisse, adeoque iterum iterumque repeto Scriptorum Ecclesiasticorum auctoritatem non solum non esse temnendam, sed omnem potius lapidem esse movendum, ut ea facta tecta maneat. Eaque propter suadeo, ut probe expendas: Primo

Lactantii de Porphyrio testimonium, quod etsi Apostatae nomen non contineat, ad alium tamen nisi ad hunc translatum non fuit. Ita vero ait L. IV.

(*) Cyrill. L. I. p. 38.

IV. c. 11. *Ego cum in Bitbuniam accitus oratorias litteras docerem, contigissetque, ut eodem tempore Dei templum everteretur, duo extiterunt ibidem, qui jacenti atque abjectae veritati, nescio utrum superbius an impudentius insultarent, quorum alter se Antistitem Philosophiae profitebatur. Is fuit Hierocles, in quo omnes eruditi conveniunt. Pergit Lactantius: Alter eandem materiam mordacius descripsit, qui erat tum e numero judicum, & qui auctor imprimis faciendae persecutionis fuit, quo scelere non contentus, etiam scriptis eos, quos afflixerat, insectari videretur, sed ad Christianos; ut humane ac benigne consulere videretur. In quibus ita falsitatem Scripturae Sacrae arguere conatus est, tanquam sibi esset tota contraria: nam quaedam Capita, quae repugnare sibi videbantur exposuit, adeo multa, adeo intima enumerans, ut aliquando ex eadem disciplina fuisse videatur. Huc usque Lactantii verba, de quibus moneo, discrepantiam eruditorum, qui duos Philosophos aliquando inter se commutarunt, ita, ut quae ad Hieroclem spectarent, ea ad Porphyrium referrent, quae ad Porphyrium, ea Hierocli tribuerent, quod Theophilus Raynaudus fecit, quando in Libro de Juda Proditore Cap. XV. Sect. VII. ita ait: Hierocles & Porphyrius eodem anno, quo Ecclesiis Christianorum diruendis & libris Nicomediae comburendis invigilabat Diocletianus, cum prius religionem Christianam professi essent: fidei cujus nomen induerant, & Sacramenti, quod acceperant, proditores facti, proditorem Judam repraesentarunt. Usurpavi ex parte verba Lactantii, qui tametsi neutrum de nomine memorat, virulenta illorum scripta in religionem Christianam recensens, tamen ex adjunctis, quae refert, satis insinuat, quinam essent, & perspicue Hieroclem notavit, cum dicat Epigraphen duorum libellorum ab eo ad Christianos perscriptorum, qui unus erat e numero judicum, & inceptor vel etiam auctor persecutionis in Christianos extiterat, hanc fuisse, Philalethes veri amator, quae omnia in Hieroclem cadere discimus ex Eusebio, qui eam Hieroclis lucubrationem confutavit. Porphyrium autem esse Philosophum Christianum hostem, cujus ibidem meminit, ex circumstantiis conjectat Baronius Anno Chr. CCCII. Eundem vero fuisse Christianismi desertorem constat ex Socrate L. III. c. 9. Itaque recte uterque traditoribus Judae germanis accensetur, uti a Lactantio factum retuli. Haec Raynaudus, me prorsus existimante, posteriorem Lactantii Prosopographiam ad Porphyrium potius pertinere. Antequam vero illud definiatur, amplectamur interea Pearsonii magni Praefulis sententiam, qui in Prolegomenis ad Hieroclem de duobus hisce Philosophis a Lactantio actum putat. Cui licet sciam ab Holstenio contradici, easdemque contradictiones a Needhamo (*) in notis ad Prolegomena Pearsonii repeti & adprobari, videbis tamen, Vir Clarissime, rationes Holstenii non magni esse ponderis, & accurata Chronologiae mensura & recta Biographiae Porphyrianæ constitutione*

D d d 2

fa.

(*) Needh. Praef. ad Hierocl. p. 14.

facillime everti posse. Unde enim probabunt, Anno Diocletiani XIX. Christi CCCIII. Porphyrium aetatis annum LXIX. superasse, vel si illud postulat admittatur, nonagenarium vel centenarium non esse factum, qui singulari cognomento Senex appellatur. Multum vero ad Lactantii verba amplectenda, inque Porphyrium transferenda confert, quod Hieronymus pariter, omnesque alii, eadem a Porphyrio scripta testentur. Quin imo Cyrillus in libris adversus Julianum Lactantii verba de Porphyrio locuti, quasi in graecam linguam transtulisse videtur, quando impudentem insultationem τῆς κατωρχήσεως vocabulo expressit, quae nunquam non, teste Strabone, cum ἀναιδεία conjungitur.

Porro Eusebii Caesareensis relatio Porphyrium, injuriarum impatientem, ad castra gentilium rediisse, spernenda non est. Hanc enim Socrates a libris illius adversus Porphyrium scriptis, quanquam pridem deperditis, hausit. Qua vero ratione illam inanem reddes? Socrates figmenti erit postulandus, omnisque illius fides prosternenda; Quod quanto cum periculo veritatis historicae junctum sit, nemo non videt. Sin vero credis, Socratem illa ex Eusebio depromisisse, simul credendum Eusebio, quem rerum in Ecclesia sua gestarum ignarum fuisse, nemo nisi tanto homini perperam insultaturus adstruet.

Accedit Imperatoris Edictum de Porphyrii nomine in ignominiam tracto; idque potissimum ob Apostasiam, quum ob solam paganitatem nemini reliquorum Philosophorum tale stigma inureretur. Jam vero illud edictum, pro genuino habitum, a Theodosio repetitum, a Jacobo Godofredo (*) & omnibus eruditissimis nullius falsitatis postulat fuit, indicio certo, approbatores illos simul credidisse rationes, quae illud Porphyrio dedecus conciliarunt. Jam quo relegabis Socratem? (**) destinato consilio illam Apostasiam & libris Eusebii referentem, qui tanto homine innitens, qualis Eusebius erat, confidentissime eandem asserere poterat. Quod si eum orbi illulisse putes, tollas uno momento reliqua, quae memoriae reliquit. Atque ita Harduinus & affeculae, jam pridem Veterum auctoritatem subruere nisi, secure triumphabunt. Quod si alia tibi fuerit mens, tanto hercle magis tibi Socrates arridebit, quod mox Julianum Apostatam cum eodem conferat, utrosque vero in eandem impietatem prolapsos statuatur ἀμφοτέροι οὖν δυσσεβήσαντες ἐν γνώσει ἀμαρτίας τὸ ἐπιτίμιον ἔχουσιν, quae verba a Valefio discedens ita interpreto: majore poena plecentur, quod melius rectiusque instructi contra conscientiam a vera via aberrarint. Neque vero Socrates id tantum fecit, sed ipse etiam Libanius Sophista, qui Porphyrium Julianumque ob illam desertionem conjunxit, quod Nicephorus (***) probe observavit, more Cyrilli Porphyrium Juliani πατέρα καὶ διδάσκαλον etiam quoad Apostasiam

ap-

(*) Jac. Godofr. T. VI. p. 191.

(**) Socr. L. III. c. 23.

(***) Niceph. H. E. L. X. p. 86.

appellans. Paulo autem post denuo eosdem conjungens ait: 'Ιουλιανὸς πρὸς τὴν Πορφυρίου λύσσαν ἀπέκλινεν, καὶ ἅμφω μετὰ γνώσεως ἐλόμενοι τὴν δυσσεβείαν ἀποτρόπαιοι τῆς ἐκουσίου ἀμαρτίας εἰσπραττῶμενοι δίκας. Joannes Langus interpretatur; Julianus eodem modo ad Porphyrii rabiem declinavit. *Ambo detestandi*, quippe qui prudentes atque scientes impietatem complexi sunt, & voluntarii propterea consultoque admissi peccati supplicium pendunt. Optime sane. Hinc enim videmus 1) ἰσότητα inter utrumque, 2) γνώσιν, nempe doctrinae sanae 3) ἐκούσιον ἀμαρτίαν, perfectamque adeo ἀποσασίαν, quod & Nicephorum movit, ut utrosque ἀποτροπαίους diceret, i. e. teste Stephano, averruncandos, detestandos, horrendos, terribiles, abominandos. Neque vero velim Nicephori auctoritatem spernere, quippe qui Cyrillum & Socratem, & sine dubio plures adhuc alios sequitur, qui unanimi assensu ἀποσασίαν illam agnoverunt. Et commode illis jungo Theophanem, qui cum Chronologiam suam e praestantissimis Scriptoribus collegerit, ea quidem e nobis fidem facit, apud omnes suae gentis Scriptores ita creditum fuisse. Theophanem excipit Elias Cretensis in Comment. ad Or. IV. Gregorii Nazianzeni, ubi sine sermonis velo Apostatam dixit num. 69. Unus prope inter omnes Graecos Theophylactus, sed Historiae Ecclesiasticae negligentior, Porphyrium Philosophum gentilem dicit, respiciendo ad posteriorem Apostatae aetatem, quo tamen antegressum scelus non inficias ivit. Ita vero ex Latinis maxima & potior pars Eruditorum Apostasiam agnovit. Hieronymus eum cum Juliano conjunxit, eoque Graecos proxime secutus est, Cap. XVI. in Hof. *Os fatuorum bullit stultitiam, quales fuere Porphyrius & Julianus*, qui contra Ecclesiae doctores stultitiae suae fluente fundebant. Rufinus in-
vectiva in Hieronymum: *Frater, male auspiciatus es, quod Introduktor tuus sit Porphyrius. Quo te introducit Perfidus? Si ad illum locum, ubi ipse est, ubi & fletus & stridor dentium est; ibi enim & Apostatae, & inimici Dei, fortassis & perjuri ibi habitant.* (*) Haec Rufinus diu apud Graecos & Alexandriae & in Palaestina & Caesarea moratus, ut probe nosse posset, vere an falso ista de Porphyrio jactarentur. Neque vero id ausurus erat, talem adversarium habens, qualis Stridonensis erat, qui, si fabulis pro telo usus esset Rufinus, plumbeam sicam celeriter confracturus erat. Omnino autem adducendus est Augustinus, a quo multa servata sunt e libris, quos contra Christum Porphyrius post Apostasiam scripsit. Is ipse vero aliquoties indicat, Philosophum jamjam accessurum ad Religionem, ab illius simplicitate recessisse. Si vere & fideliter amasses Sapientiam Christi, Dei virtutem & Sapientiam cognovisses, nec ab ejus saluberrima humilitate tuo more inflatus resiluisses. (**) Quae verba arguunt, 1) fuisse tempus, quo Porphyrius amavit illam Sapientiam, 2) at illum amorem non fuisse constantem, 3) adeoque resiluisse

D d d 3

a

(*) Hieron. T. IV. Oper. p. 146.

(**) L. X. c. XXV.

a fide, ad quam transgressus erat. Quin imo addit, (*) post Apostasiam a Fide ne Gentilismo tamen sincere adhaesisse, sed trepidantem, simulantem & quasi erubescens, cap. XXIV. Viderunt nuperi Augustini Editores, Sancto Praefuli Apostasiam Philosophi fuisse notam, eaque propter addidere, eum prius fuisse Christianum, postea desertorem. Quo arctius vero Praefulem tango, tanto magis conspicio potissima desertionis Porphyrianæ incitamenta, nempe Incarnationem Christi & Resurrectionem, quorum illam parum decoram, hanc parum possibilem credidit. Augustino succedat Cassiodorus, qui id ipsum confirmat, Vir Gr. litteraturae callens, eaque servans, quae apud Graecos patres didicisset. Quod si omnis ille numerus tibi nimium adhuc exiguus videatur ad coercendum inter Apostatas Porphyrium, recorderis, 1) Porphyrii aetate Apostatarum vocabulum nondum satis solenne fuisse, 2) neque inter Philosophos ἀποστασίαν fuisse ignominiosam, si Pythagoreos exceperis, 3) ex prudenti ratione mentem aliquando censuramque occultandam fuisse, quod Lactantius meminit, quando ait: Temporum gratia Christianos aliquando conticuisse. Vid. Edit. Valesiana p. 573.

Ista suffectura puto, ut Tibi Vir Cl. fidem faciam, ne hariolationibus tuis plus tribuendum putes, quam manifestis indiciis tantorum hominum, quos fabulis somniisque pastos esse vix ac ne vix quidem mihi persuadere possum. Quod ad reliqua petita tua pertinet, mitto tibi varias Lectiones e MSS. Codice Lipsiensi decerptas, quem Ill. Boernerus perbenigne mecum communicavit. Comparanda vero tibi erit Editio Lugdunensis Gallica Rogerolliana, ad quam Codicem conferri jussi. Liber MSS. est papyraceus, nitide scriptus, non admodum vetustus, neque ita comparatus, ut multum fidei tribui posse putem. Aliquando aliquot lineae, quae apud Rogerollium extabant, omissae erant, nonnunquam syllabae neglectae. Interea tamen spero, non plane inutiles eas Tibi lectiones fore, sed uvas ex hisce spinis colligi posse. Deus conatus tuos in edendo Porphyrio secundet, ceterosque labores tuos larga fortunarum messe felices auspiciatosque reddat. Lipsiae d. V. a. Cal. Januarii, MDCCXVI.

(*) L. X. c. XXVI. p. 199.

I N-

I N D E X

VOCUM ET PHRASIUM GRAECARUM,

De quibus in Notis agitur.

Α γαθοὶ θεοί.	206	ἄμαλλαι.	135
ἀγάλλειν.	378	ἄμαξόβιοι.	248
ἀγάλματα.	240	ἄμβωνες in poculis.	302
ἄγγελοι.	340	ἄμικτος.	257
ἀγεῖν ἐορτὴν.	119	ἄμιλλαι ludī equestres.	56
ἀγεσθαι ad suplicium.	159	ἄμοιβας ἀποδιδόναι.	122
ἀγιστεία.	159	ἄναβις vicus.	325
ἀγνὰ θύματα.	161	ἀναγωγή.	165
ἄγρωσις.	113	ἀναδέχεσθαι & ἐνδέχεσθαι.	319
ἀγύναιος.	360	ἀνακείσθαι θεοῖς quae dicantur.	377
ἀδδηΦάγα ζῶα.	303	ἀνανήφειν.	374
ἀδηΦαγία athletarum.	104	ἀναρπάζεσθαι de urbibus.	116
ἀδιάζολος.	170	ἀνάστατον γενέσθαι.	139
ἀέναοι. fluvii & fontes.	369	ἀνατείνεσθαι in comminationibus.	13
ἄθλον πρόκειται.	297	ἀνατρέπειν δόγμα.	5
αἶρα.	51	ἀνεπίστατον.	14
αἶρεσις.	217	ἀνευφημεῖν.	161
αἰρεσιώτης & αἰρετιστής.	335	ἀνήνυτα μοχθεῖν.	186
αἰῶν ἐκεῖνος.	330	ἀνὴρ maritus.	118
αἰῶρα & ἑώρα.	318	ἀνθρωπεία & ἀνθρωπίνη φύσις.	14
ἀκαλήφη.	260	ἀνδργανος βίος.	9
ἀκεῖσθαι ἀδικίαν.	160. 209	ἀντέχεσθαι.	84
ἄκεσις.	176	ἀντίγραφα.	139
ἀκηλίδωτον.	188	ἀπαθανατίζειν.	108
ἀκήρατον.	288. 368	ἀπεικασμός.	315
ἀκούειν. intelligere.	221	ἀπειρία & ἀπορία.	291
ἀκραιΦνές.	368	ἀπέραντον.	92
ἀκρόδρυα.	79. 166	ἀπερείδεσθαι.	172
ἀκρόπολις κακίας.	55	ἀπερίσπαστος.	78
ἀλείπητον & ἀλύπητον. confun-	286	ἄπλματος & ἄπλετος.	96
duntur.	111	ἄπὸ & ὑπὸ confunduntur.	12
ἀληθεσμένος βίος.	111	--- τινος qui dicantur.	5
ἄλις δρυὺς.	110. 297	ἄφ' ἐξίας.	107. 307
ἀλλὰ καὶ.	112	ἀπογκῶσαι.	157
ἀλληλοΦαγία.	34	ἀποδιδόναι & ἐπιδιδόναι βίον.	309
ἀλλόφυλα ζῶα.	17	ἀποδῦναι adfectus.	51
		ἀπο-	

I N D E X.

ἀποθνήσκειν de fructibus.	254	βοϊκῶς λαλεῖν.	218.	223
ἀποκναίειν.	268	βούτης, βουτύπος, βουφόνος.		158
ἀπολαύειν.	256	βουφάγος Hercules.		34
ἀπολύειν, τοῦ ζῆν &c.	326	βουφονία.		119
ἀπομαρτυρεῖν.	320	βραβεύειν.		152
ἀπομειλίττεσθαι.	307	βραγχαῖν.		232
ἀπορραίειν.	152	βωμολοχία.		306
ἀπορρεῖν.	174	Γέμειν εὐηθείας.		20
ἀπόσιτος παθῶν.	187	γένεσις παιῦτα humana.		69
ἀπόσπασις.	18	γεννᾶν de fructibus.		51
ἀποσερεῖν.	330	γεωργεῖν ἄμπελον.		239
ἄπτεσθαι. edere.	122	γραῶν ὕθλον.		354
Ἀρισοβούλη.	197	γρύζειν.		42
ἄριζον & ἄοριζον confund:	94	Δάκνειν Metaphorice.		117
ἀρχαιοπρεπής.	310	Δάνδαμιν nomen Indicum.		356
ἀρχεσθαι & ἔρχεσθαι conf:	172	δεκάζειν & δικάζειν confund:		289
ἀρώματα.	109	Δελφίνιος Apollo.		253
ἀσελγεία.	186	Δελφοὶ cives Delphici.		131
ἀσκαρδαμυκτεῖν.	312	δεξιούσθαι.		108
ἀσάδμητος.	14	δεσπότης ἥλιος.		329
ἀσεῖος.	89	δηριουργεῖν.		262
ἀσύγκλωστος.	254	διαβάλλειν εἰς γοητείαν.		354
ἄτρυτος πόντος.	320	διαγράφειν.		215
αὐχμεῖν.	334	διάθεσις.		301
ἄφθορος γυνή.	369	δίαιτα.		278
ἄφιδρύματα.	166	διακωνίζειν.		359
ἄφολιδωτος.	343	διακονεῖν.		16
ἄφορίζεσθαι.	188	διατίθεσθαι tractare, adficere.		98
ἄχαρισεῖν.	97	διαφθεῖρεσθαι ψυχῇ & ψυχῇ.		306
ἄχαριζία & ἀχρηζία conf:	96	διαφορεῖσθαι.		64
ἄχθοφορεῖν.	220	διευκρινεῖν.		105
ἄψυχος & ἔμψυχος conf:	79	Διῖπόλια, Διοσπόλια, Διπόλια.		119
βαίς.	318	Δίκη mortalia opera speculatur.		186.
βάνανσοι τέχνη.	42	δίκην τίνειν.		186
βαρεῖσθαι & βαρύνεσθαι.	187	δοκοῦντες.		179
βασανιστήριον ὕγρανον.	342	δοξοκοπεῖν.		64
βίος. homines ipsi.	41	δοξοκοπία.		194
---- vitae genus.	209	δοξοποιεῖν.		166
βλάπτειν & βλασάνειν confund:	50	δούλευσις.		12
βλασάνειν Metaphorice.	50	δουλοῦσθαι Metaphorice.		72
βοᾶν καὶ κερραγέειν.	56	Δουμάτιοι.		206
βόσκειν mari tribuitur.	262	δρακεῖν.		234
				δρᾶξ.

I N D E X.

δράξ.	131	ἐπαρτῶν φόβον.	4
δρᾶν <i>sacra facere.</i>	185	ἐπεὶ <i>alioqui.</i>	180
δυνάμεις <i>Potestates caelestes.</i>	103	ἐπείσθαι.	114
δυσέκνιπτον.	368	ἐπερωτῶν <i>oraculum.</i>	155
δυσεπίμικτον.	310	ἐπιβαίνειν <i>cum genit.</i>	151
δυσχολία.	156	ἐπιδιδόναι.	157
E & εἰ confund:	27	----- βίον.	309
ἐβδομας.	341	ἐπίδοσις.	354
ἐγγυς τείνειν.	43	ἐπιθύειν.	208
ἐγείρειν θεόν.	325	ἐπικρίνειν.	65
ἐγκατοικοδομεῖσθαι.	302	ἐπιμήνια <i>facta.</i>	129
ἐγχρονίζεσθαι.	37	ἐπίπνοια θεῶν.	310
εἰλη.	113	ἐπιστρέφεισθαι <i>τινας.</i>	307
εἰλυσπᾶσθαι.	113	ἐπισύρειν.	196
εἰπέ μοι.	248	ἐπιτελείωσις.	268
εἰραφιώτης.	253	ἐπιφημίζειν.	10
εἰσαγόμενα <i>quae.</i>	81	ἐργάζεσθαι μέλι.	33. 135
ἐξ ὧν εἰς ὧα.	3	ἔργον <i>opus rusticum.</i>	155
ἑκάτη <i>τριπρόσωπος.</i>	253	ἐρείκεσθαι.	111
ἐκβαίνειν <i>Metaphorice.</i>	109	ἔρχεσθαι & ἄρχεσθαι <i>conf.</i>	172
----- & ἐκφαίνειν.	109	ἑσθῆς λαμπρὰ & καθαρὰ.	136
ἐκβάλλειν ἔπος &c.	294	ἑσμός παθῶν.	58
ἐκγονος & ἔγγονος.	113	ἑσχάρα.	169
ἐκχειρία.	160	ἐτερόφθαλμα <i>quae.</i>	315
ἐκτραχηλίζειν.	70	εὐάγκαλος.	77
ἐλαττοῦσθαι.	286	εὐάγωγος.	97
ἐλευθεροῦν.	292	εὐηθεία.	20
ἐλεῖν <i>oripari.</i>	230	εὐήνιος.	176
ἐμμένειν πίσει &c.	147	εὐλύτος.	96
ἐμπίπλασθαι & ἐμπίμπλασθαι.	78	εὐνοία.	89
ἐμφορεῖσθαι <i>cum gen. & accusf.</i>	34	εὐνομία.	362
ἐμψυχα <i>quae.</i>	1	εὐποιία.	122
ἐναργής & ἐνεργής.	8	----- & εὐποιητικόν.	285
ἐνοχλεῖν.	194	εὐπρεπής & εὐτρεπής.	78
ἐντρέχεια.	241	εὐρασθαι.	161
ἐξάγειν ἑαυτὸν.	64. 189	εὐσομα κείσθω.	169
ἐξαλείφειν.	145	εὐτονος.	319
ἐξευμενίζεσθαι <i>θεοῦς.</i>	171	εὐφυῆ <i>quae.</i>	19
ἐξευρίσκειν.	21	εὐχαριεῖν.	166
ἐξηγεῖσθαι.	138	εὐχρησία.	260
ἔξις.	371	ἐφῶδιον.	373
ἐξιζορέω.	191	ἔφυγον κακὸν, εὖρον ἄμεινον.	3
		E e e	2α-

I N D E X.

Ζαγρεύς.	366	καθεσῶσα δαψίλεια &c.	19
Ἡ οὐ.	124	καθῆσθαι & καθίζειν lugentibus	
ἡγητηρία. ἡγητορία.	114	ac supplicibus proprium.	348
ἡδη καλ.	364	καλ σὺ.	292
ἡδύσματα.	258	κακὸν & καλὸν conf.	291
ἦια.	152	κακοποιοί.	281
ἡλίβατος.	20	καλύβη.	358
ἦλος Metaphorice.	95	καλῶς Ironice.	75
ἡμίθεοι.	33	κάνθαρος.	327
Θακεύειν.	341	καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς.	81
θεοποιΐα.	322	Καρχήδων & Καλχήδων conf.	224
θεοπρόπος.	118	κάρυον.	110
θεσμοί.	380	καταβάλλειν λόγον &c.	6
θεωρία & θέασις.	309	- - - - θεμέλιον.	239
θηροκτόνος. Diana.	33	καταδουλοῦσθαι.	60
θίγω, θιγγάνω, comedo.	163	κατακρημνίζειν.	346
θίνες.	375	καταλύειν νόμον.	199
θησεΐδια.	255	κατανέμεσθαι.	17
θρέμματα.	259	καταποντοῦν.	159
θύηλαι.	111	κατασπᾶσθαι adfectibus.	69
θύημα.	154	κατασέλλειν.	310
θυεῖσθαι.	131	κατάσημα.	311
θυλήματα.	III. 126	καταστροφῇ. mors.	162
θυμέλη.	208	κατατίθεσθαι χάριν.	211
θυσία & ὀσία conf.	150	κατχρᾶσθαι.	154
Θῶες.	115	καταψεύδεσθαι cum genit:	80
1 & εἰ conf.	27	κατέχεσθαι νόσῳ.	26
ἕβρις avis.	327	κατοικεῖν & μεταικεῖν.	334
ἰδιόζολος.	170	κεῖσθαι de legibus.	45
ἰδιῶται.	80	- - - ἐν μέσῳ.	297
ἰέναι εἰς λήθην, ἐπινοίαν &c.	151	κεράμια.	133
ιεράσθαι & ιεροῦσθαι.	187	κλιμακτῆρ.	107
ιεραφόροι Aegyptiorum.	321	κνίσσα.	182
ιερεὺς. Pontifex M.	37	κοιμίζειν & κομίζειν.	76
ιερογρᾶμματεῖς Aegyptiorum.	321	- - - ὀργὴν &c.	76
ιεροσολισαὶ Aegyptiorum.	321	κόπτειν νόμισμα.	301
ἱλίας κακῶν.	80	κόρακες qui sacris Coracis initia-	
ἰχθύων βίος.	9	bantur.	350
Καθαγιάζειν.	130	κόρος & πόρος conf.	289
κάθαρος cum genit:	136	κρατοῦντες qui.	339
καθάρσιον.	185	κρηφαγία, κρεοφαγία, κρεωφαγία.	27
καλεσηκὸς βλέμμα.	311	κρείττανες Dii.	193
		κρι-	

I N D E X.

κριοπρόσωπος.	250	μῶσχοςΦραγισαλ. Aegyptiorum.	516
κρόκοττα.	223	μυκείσθαι.	39
κτίζεν.	106	μύραινα.	225
κύεσθαι parere, proprie & improprie.	92	Νέκρωσις.	367
κύρβεις.	139	νέφος ἀκρίδων.	36
Λαβεῖν & λαχεῖν γέρας.	207	νικᾶν ἀγῶνα. &c.	247
λαλεῖν βοϊκῶς &c.	218. 223	νόμος & νομὸς.	323
λέοντες qui sacris Leonticis initia-		νοσηλεία & νοσηλία.	304
bantur.	350	νυσακτὴς ὕπνος.	45
λεοντόπολις.	324	νύττειν Metaphorice.	83
λευχειμονεῖν.	334	Οἶοι νῦν βροτοί.	361
λήξις ἀθάνατος.	361	ὁμιλία.	66
λήρος.	289	- - - de congressu Venereo.	363
λίμης & λοιμὸς conf.	29	ὄμμα ψυχῆς.	81
λιμώττειν de anima.	372	- - - ἐπιστατικόν.	73
λόγος ἐνδιάθετος & προφορικὸς.	215	ὀμνύειν κατὰ τινος.	249
λόγιοι. sapientes, periti.	106	ὁμοούσιος.	30
λυγίζειν.	56	ὀμόφυλα ζῶα.	17
Λύκειος Apollo.	253	ὄρθος & ὄρθος conf.	306
λυκοκτόνος Apollo.	253	ὀπώρα.	357
λυμαίνεσθαι.	19	ὄραν ὄναρ.	37
Μα τὴν & μὰ τὸν.	247	ὄργαλ.	285
Μαῖα.	352	ὄργανον μελίσσης mel.	135
μακράν quaevis distantia.	60	ὀρθόσεται.	114
μᾶλλον cum comparativo.	76	ὄρκον ἐπάγεσθαι.	251
- - - - - omittitur.	126	ὄρνιθες gallinae.	353
μακραίνεσθαι de adfectibus.	68. 285	ὄρνιαυτική.	89
μασῆρ.	107	ὄρυζα.	357
μάχαιρα.	157	ὀσία.	151
μεγάλη πόλις.	203	- - - & θυσία conf.	150
μειδιάν, μειδιάσις.	32	ὄσσα vel ὄττα.	195
μὲν orationi inferitur.	240	ὄσω id est ὄσω μᾶλλον.	69
μερικοὶ θεοί.	100	ὄτι vacat.	220
μετὰ post, cum geniti.	136	οὐ in fine periodi.	69
μετεμψύχωσις.	350	-- μόνον supprimitur.	13
μετοικεῖν & κατοικεῖν.	394	-- γὰρ δὴ οὐχί.	233
μητρόπολις κακῶν.	95	οὐδὲ -- οὔτε.	170
μιαίνειν quid proprie.	368	οὐδος.	325
Μιθραδάτης.	38	οὐλαιοι & ὕλαιοι.	135
μιμᾶκυλα.	114	οὐλοχυθεῖσθαι.	110
μίσγεσθαι, μίξις &c. de coitu.	376	ὀχρεία & ὀχεῖα.	258
μόνος	22. 153	ὀψοφαγία.	5
		Πάσιαν.	193

I N D E X.

παιδαγωγεῖν animam.	15	πλησμονή.	43
παῖς irrationalis pars animae.	15	πλουτοδῶται Daemones.	178
παλάθη.	114	ποιεῖν & ποιεῖσθαι θυσίας.	128
πάλιν αὖ.	179	πολιεῖς & πολιοῦχοι θεοὶ.	119
πανόπτης Sol.	148	πόπανα.	130
πάντα id est ἐκάστου γένους.	209	πόρος & κόρος conf.	289
παντορέκτης.	72	πόρρω quaevis distantia.	60
παραδιδόναι doctrinam.	340	πράγματα.	78. 372
παραθραύειν.	214	πράττεσθαι τινα μισθόν &c.	363
παραίνεσις & παραίτησις conf.	354	πρίξεις.	262
παρακολουθεῖν animo consequi.	11	προβάλλεσθαι.	339
παραλαμβάνειν doctrinam.	340	προγνωσικὸς.	328
παραμυθεῖσθαι.	253	προεσῶσα δύνამις.	182
παράσπασις.	18	πρόθεσις & πρόσθεσις.	266
παρασῆσαι sacrificia.	39. 130	προϊζάμενοι.	308
παρατήρησις.	315	προκαλεῖσθαι.	222
παρατίθεσθαι de ferculis.	95	προκάμνειν.	257
- - - - - seponere, removere.	95	προκοπή.	194
πασσφόροι Aegyptiorum.	321	προνοεῖσθαι praescavere.	130
πάσχειν an bono adfici?	143	προπίπτειν.	108
πατεῖν ὄφεις.	24	πρὸς an de?	270
πατέρες qui Patricis initiabantur.	350	- - τι λέγειν.	260
πάτρια & πατρῶα.	137	προσαγρυπνεῖν.	319
παχύνειν animam.	55	προσανατρέχειν.	372
πέλανοι.	114	προσηλοῦσθαι adfectibus.	53
πένεσθαι.	303	προσιέναι de aditu religioso.	210
περὶ inter.	251	προσίεσθαι.	63
- - - cum genit:	160	προσπλέκεσθαι.	72
περίβολος.	198	προσφέρειν & προσφέρεσθαι τρο-	
περιγράφειν.	206	φήν.	38
περιεργάζεσθαι.	134	προσφέρεσθαι ἀβλαβῶς &c.	8
περίεσθαι.	306	προσόδιον & προσῶδιον.	250
περιουσία.	255	προφῆται Aegyptiorum.	321
περιπίπτειν νόσῳ.	29	πτυάδες.	237
περιρραντήριον.	150	Πυθῶ nomen Delphorum.	118
περιζάσεις.	95	πυρῆνες & πυρίνες.	113
πήρωσις & πώρωσις.	277	πυρίκμητος.	23
πηρῶσθαι.	264	ῥαθυμία.	14. 297
πιαίνειν πάθῃ &c.	57	ῥηθορεύειν.	248
πίθος τετρημένος.	291	ροῶ & ροῖα.	353
πιεεύεσθαι τὴν εὐσέβειαν.	308	Σάλαμις Urbs.	198
πλέθρα.	288	σαφής.	195
πλεονεξία.	193	σκαρδαμύττειν.	312

σκε-

I N D E X.

σκεπάσματα.	337	ὑμνωδοί.	324
σκευάζεσθαι de ciborum adparatu.	29	ὑπέκκαυμα.	55
σκήνος corpus, tam hominum, quam		ὑπόκρισις.	227
bestiarum.	322	ὑποσάβμη.	246
σκηνοῦν dicitur anima in corpore.	322	ὑποσέλλεσθαι.	99
σπάδιξ.	318	ὑποτάσσεσθαι.	339
σπουδαιότης.	362	Φάλαιναι.	262
στέργειν βίον &c.	291	Φάττα.	352
στéρεσθαι & σερείσθαι.	97	Φαῦλοι.	211
στέξαι.	71	Φερέφαττη.	352
ζεφανοῦν.	145	Φερσεφόνη.	352
ζέφειν ἄνθη.	112	φησὶ de adversario.	247
ζηλᾶν.	139	φθείρεσθαι quid pictoribus.	368
ζοχάζεσθαι συμμετρου.	105	- - - de mulieribus.	369
συγγενὲς ἢν proprium erat.	309	φθοῖς & φθοῖς.	114
σύγκλωσις.	254	Φίλος καὶ προσήγορος.	188
σύες καὶ τράγοι.	214	Φίλτρον.	58
συμμονή.	87	Φοινικὴ & Φοινικικὴ.	201
συμπόσιον.	337	Φολιδωτοὶ ἰχθύες.	343
συνειδὼς pro συνιδὼν.	15	Φρόνημα praesumptio.	71
συνεφελκύνειν.	85	Φύλα de animalibus.	280
συντάσσειν & σύνταξις in re Me-		φυλάττειν.	59
dica.	35	Χαρίεσσατοι qui.	16
συσσίτια.	305	χαρίζεσθαι.	126
σφοδρός.	176	χέδροπα.	110
σφραγισαί sacerdotes.	200	χειροῦσθαι θηρία.	119
Ταριχευταὶ Aegyptiorum.	329	χέρνιψ & χέρνιβον.	119
ταυρόδετρον.	366	χιτῶνες de corpore & adfectibus.	52
τάφος venter.	192	χῆρες.	61
τελειοῦσθαι de fructibus.	35	χρεία.	320
τέτανος.	231	χρηματίζειν.	328
τί ἡμῖν ἔσαι.	290	χρῆσθαι νόμῳ.	12
-- πρὸς σε.	88	χρησηριάζεσθαι.	128
-- τοῦτα.	218	Χυδαῖος.	363
τιμαὶ ἰσάθεοι.	171	χυμοί.	233
τιμωμένα bruta quae.	315	χύτρος.	114
τρέπεσθαι & τρέφεσθαι conf:	175	Ψαίεσθαι, ψαῖσις.	111
τρίττυες sacrificii genus.	209	ψάυειν comedere.	163
τροβλίον.	360	ᾠμάδιος Bacchus.	200
τυγχάνειν θεῶν.	168	ᾠμοφαγία.	23. 200
ᾠταινα.	223	ᾠραῖα festi dies.	113
ὑβρίζειν.	331	ᾠραῖοι καρποί.	130
ὑδροφορεῖν.	157	ᾠρόλογοι Aegyptiorum.	321

I N D E X

Rerum memorabilium.

A bstinentiae praecepta ad omnes homines non pertinent.	41	Aegyptii non omnes eadem animalia colebant.	323
Academia ubi.	59	- - - hominum & pecudum effigies conpositas venerabantur.	322
- - - an locus parum salubris.	60	Aegyptiorum Nomi.	323
Accipiter avis fatidica.	326	Aglaurus & Agraulus.	198
- - - quare Soli sacra.	ibid.	Amosis, Rex Aegypti.	149
Acrothoetae.	110	Angelis multa tribuunt Christiani, quae Platonici Daemonibus.	172. 173. 174
Aegyptii a sapientia laudantur.	106	Animae descensus & reditus.	49
- - - vaccis & bobus maculosis abstinebant.	121. 314. 315	- - - duae partes.	74
- - - an homines immolaverit.	199	- - - pars irrationalis equo comparatur.	73
- - - abstinebant piscibus.	314	- - - infelices eorum qui violenta morte pereunt.	189. 190
- - - ut & quadrupedibus solipedis, multifidis & non cornutis.	314	- - - e tenuissima materia constare, & tamen immortales credebantur.	342
- - - volucris carnivoris.	314	Animalium nomina ad deos & homines translata.	253. 352.
- - - ovis.	ibid.	- - - illa inter se colloquuntur.	219
- - - frumento, sed certis tantum temporibus.	313	- - - a nonnullis intelliguntur.	220
- - - turturibus.	316	- - - quali sermone utantur.	222
- - - sacerdotes multis molestiis obnoxii.	319	- - - viribus suis uti norunt.	237
- - - Arithmetices & Geometricae erant studiosi.	ibid.	- - - an invidiant?	239
- - - aquam & ignem maxime colebant.	324	- - - quotuplicis generis sint.	246
- - - colebant homines vivos.	325	- - - quae prudentiora & robustiora.	ibid.
- - - cadavera condiebant.	329	- - - ab illis Semiramis, Cyrus &c. nutriti.	253
- - - furtum an permiserint.	331	Animalibus <i>συνέργους</i> an e lege divina parci deberet.	344
- - - Soli animas commendabant.	329	Anthropomantia.	193
- - - defunctos quo modo laudarent.	329	Anthropophagia.	202
- - - an animas post mortem statim ad caelum proficisci docerent.	330	Antiochus Epiphanes hostis Iudaeorum.	331
- - - ventrem defuncti in fluvium abiiciebant.	331	Apis an primus legislator.	248
- - - an animalia pro veris Diis haberint.	250. 322	Aquila avis regia, Iovi sacra.	226

Ar 1

I N D E X.

Ara Apollinis <i>Γενέτορας</i> .	153	phia Platonica orti.	41
Arabes corvis &c. ad divinandum ute-		Coqus luxuriae instrumentum.	96
bantur.	220	Corocotta.	223
Arbores ante animalia terra edidit.	107	D aemonum natura, ordo, officia &c.	170
Aromata unde dicta.	109	Daemones mala quando averruncant.	171
Aves futuri consciae.	226	. . . . . quem mundi tractum inco-	172. 176
. . . . . quarundam avium celeritas.	236	lant.	172. 176
. . . . . castitas & pietas.	241	. . . . . quale corpus habeant.	172.
. . . . . intemperantia.	274		182
Athletarum voracitas.	104	. . . . . interpretes sunt Deorum &	173
Autophonia damnata.	189	hominum ministri.	178
B acchae crudis carnibus vesceban-		. . . . . vitam turbant.	181
tur.	200	. . . . . res futuras significant.	182
Bacchus tener & gracilis.	200	. . . . . mentiuntur multa.	182
. . . . . corniger.	250	. . . . . vapore & nidore victima-	182
Bactriani quo sepulturae genere ute-		rum pascuntur.	165
rentur.	377	Deus ratione colendus.	163
Bovem aratorem occidere non lice-		. . . . . donis nostris non indiget.	165
bat.	109	. . . . . silentio colitur.	195
Brachmanes Indorum.	355 &c.	. . . . . in extis.	311
C adavera omnia an polluere crede-		Deos humeris portabant, vel in curri-	375
rentur.	354	bus vehebant.	203
Caedes involuntaria expiari debebat.	13	Derbices quo mortis genere delecta-	80
Camelis quinam vescebantur.	26	rentur.	82
Canes, equi & asini non mactabantur		Dysfares Arabum.	274
a Graecis.	25	Epicurus sobrie vivebat.	203
Carnis esus an homini a natura infi-		. . . . . quodnam illi summum bo-	274
tus.	22	num.	203
. . . . . unde inductus.	28. 346	Equorum castitas.	203
Caro humana in cibum adhibita.	204.	Erechtei filiae sacrificatae.	332. &c.
	205. 376	Esseni multa cum Pythagoreis habuere	334
Castricius quis.	2	communia	335
Cauponae honestis viris infames habi-		. . . . . an in agris tantum habitarent.	336
tae.	363	. . . . . quaedam illis communia cum so-	147
Cecropis sacrificia qualia.	198	dalitate des Francs Maçons.	233
. . . . . uxor quae.	198	. . . . . an Solem adoraverint.	233
Cereri & Proserpinae promiscuae ad-		. . . . . singulares eorum ritus.	233
pellationes tribuuntur.	353	Eunuchi an calvi fiant.	233
Cervae an cornutae.	233		Femi-
Christianorum duplex vivendi ratio.	41		
. . . . . multi ritus e Philoso-			

I N D E X.

F eminae comparatur animae pars rationis experts.	37	Leo Soli facer.	352
F icus, pruna & alia huius generis in massam densata.	114	Leporum fecunditas.	28
- - - Athenis primum inventa.	ibid.	Locustae pro cibo.	36
G allus Proserpinae sacrificatus.	353	Luxuriae instrumenta.	96
G raeci canibus, equis, asinis non vescuntur.	25	M accabaeorum constantia & abstinentia.	4
G ymnosophistae Indorum.	355	Magi.	348
H alcyones.	252	- - - qua re in tanto pretio apud Persas.	ibid.
H ebdomadicus dierum orbis apud Aegyptios.	317	Maia eadem quae Proserpina.	352
H ecate.	352	Manus intra vestem tenere modestiae signum.	312
H ippopotamus.	273	Massagetae quo mortis genere delectarentur.	375
H omo homini cognatus.	287	Mellis usus in sacris.	135. 148
- - - antiquissimis temporibus cum brutis versabatur.	296	Mens sola videt & audit.	267
H ordeum post legumina primum inventum.	110	Methydrium oppidum.	129
H yrcauii homines canibus & avibus devorandos exponebant.	376	Mors Philosophica quae.	60
H yslopi usus apud veteres.	313	Mortem violentam aliqui populi amabant.	378
I chthyophagi.	374	- - - quare multi suis maturarent.	376
I ndis quare multa cum Aegyptiis communia.	355	- - - multi hilaritate, natales flebiliter celebrabant.	361
I ndorum legati ad Imperatores Romanos.	356	Musae alatae.	250
I udaeorum diversae sectae.	331	N omadum vita.	374
I udicia in bruta & res inanimatas exercita.	158	Nomina Romanorum ab animantibus ducta.	351
I uno Aegyptiorum.	200	Noxia animalia naturali instinctu interficimus.	141
I upiter generali urbium tutela fungebatur.	119	P an ex homine & apro conpositus.	250
I ustitia ob hominum scelera terram reliquit.	290	Passeres supplices qua religione habiti.	344
L anae usus in sacris.	134	Perdices cicures.	223
L avare ad purificationem pertinebat.	317	Philosophi Peripatetici &c. de summo bono diversa sentiebant.	47
L eges iustis non sunt latae.	12. 362	- - - aliis simul artibus se commendabant.	167
L egum patriarum veteres studiosissimi.	380	Phoenixes humanas victimas immolabant.	348
		- - - in luctu faccis se invollebant, pulvere foedabant &c.	348
		Piscium intellectus.	225
		Pi.	

I N D E X.

Pisces cantu illicitur.	269	Sacrificia Rhodiorum, Athenien-	
- . . . illis an Syri omnes abstine-		um, Aegyptiorum &c.	197
rent.	212. 347		& seqq.
Plantae an animatae.	36	- . . . pauperum qualia.	111
- . . . non temere laedendae.	287	- . . . Taurorum.	116
Plutus caecus ubi.	361	- . . . quare homines obferant.	143
Porcus ad cibum natum animal.	25. 260	Samanaei Indorum.	358
- . . . eo multae gentes abstinebant.	25	Scythae suos comedebant.	377
- . . . fecunditas illorum.	28	- . . . quo sepulturae genere ute-	
- . . . an Aegyptii eos imolaverint.	26	rentur.	ibid.
- . . . antiquissimum sacrificium.	117. 259	Seleucus Theologus.	199
Primitiarum oblatio antiquissima.	379	Serpens Soli sacer.	352
Proserpina quo modo a Cyzicenis cul-		Serpentes inter & homines odium.	25
ta.	38	- . . . pro cibo.	36
Puerperae impurae.	353	Sirenes alatae.	250
Pygmalion Tyri & Cypri Rex.	345	Socrates homo sapientissimus.	28
Pythagoras , a Philosopho diversus.	40	- . . . per quae iuraret.	249. 252
- . . . Philosophus an animatis		- . . . Eius obsonium.	283
abstinuerit.	40	Sol , Luna & alia corpora caelestia	
- . . . Eius obsonium.	283	Dii secundum Pythagoreos.	168. 242
Religionis mysteria profanis non in-		- . . . ratione praedita credebantur.	242
dicanda.	340	Solis & Horarum festi dies.	113
Rhadamantus per quae iuraret.	249. 252	Stafanor Alexandri praefectus.	377
Sacerdotes commercium cum profa-		Supplicia non infligebantur die festo.	197
nis fugiebant.	309	- . . . extra portas.	ibid.
- . . . assidui apud Deorum ima-		- . . . illis qui ad supplicium duce-	
gines.	311	bantur vinum dabatur.	198
- . . . Eorum multi ordines apud		Supplicum maxima olim ratio.	249
Aegyptios.	312. 321	- . . . passeris supplices.	ibid.
- . . . vitae ratio.	312	Syri an omnes piscibus abstinerent.	
Sacra Eleusinia.	353		212. 317
- . . . nudipedalia.	188	- . . . commissum gulae facinus tumo-	
- . . . ollarum usus in sacris.	114	ribus &c. castigari credebant.	348
- . . . Hyperboreorum quae.	135	Taurus ad Solem & Lunam respectum	
- . . . Coracica, Leontica, Patrica.	350	habet.	352
- . . . multa utriusque sexus homines		Thoës qui populi.	115
fuscipiebant.	ibid.	Tibareni senes e rupibus praecipita-	
Sacrificia antiquissima quae.	107. 138	bant.	376
		Triptolemi leges.	378

F f f

Tro.

I N D E X.

Troglodytarum vivendi ratio.	374	tamen ubivis.	142
Vaticinandi peritia a serpentibus in-	-	- - - humanae.	197. 201. 202 & seqq.
spirari credita.	221		
Vestae ignis facer.	108	Vulgi inconsiderantia.	89
Vestis purae & candidae.	136	Urbes olim in alicuius Dei vel Deae	
- - - albae sacerdotum.	187	tutela.	119
Victimae debebant esse integrae, non			

I N D E X L O C O R U M

S. S C R I P T U R A E,

quae vel inlustrantur, vel a Porphyrio respici
creduntur.

<i>Iacobus.</i>	98. 254. 339	<i>Paullus. Epist. ad Roman.</i>	98. 99.
<i>Iesaias.</i>	182. 368		187. 242. 339
<i>Ioannes.</i>	147. 254	- - - <i>Corinth.</i>	49. 52. 71. 169.
<i>Lucas.</i>	24. 320. 348		175. 254. 340
<i>Malachias.</i>	188	- - - <i>Galat.</i>	98. 99
<i>Matthaeus.</i>	53. 55. 71. 197. 198.	- - - <i>Ephes.</i>	172
	290. 294. 347	- - - <i>Philipp.</i>	171
<i>Michas.</i>	331	- - - <i>Colossens.</i>	43. 340
<i>Moises.</i>	188. 192. 287. 341. 343.	- - - <i>Timoth.</i>	11. 12. 46
	344	- - - <i>Hebr.</i>	52. 65. 191. 261.
			289. 338. 343

I N-

INDEX AUCTORUM,

*qui expresse, vel suppresso nomine a Porphyrio
citantur, illorumque qui Porphyrium ex-
scripserunt, vel in notis inlustrantur
aut emendantur.*

A eschylus.	257. 258	H eraclides Pontic.	40
Antipater.	274	Hermachus.	40
Antiphanes.	131	Hermippus.	378
Apollodorus.	201	Hesiodus. 8. 116. 134. 292. 295. 369	
Appianus.	195	Hieronymus. 55--59. 68--71. 79. 80.	
Apuleius.	173	82. 84. 88. 90. 295. 308. 313. 318.	
Aristoteles.	229. 230. 238. 243	323. 345. 355. 360. 365. 374. 375. 378	
Asclepiades.	345	Hippocrates.	233
B aldefanes.	356	Homerus 23. 125. 195. 208. 234. 236	
C arneades.	261	262. 296. 368. 373	
Chaeremon.	308. 321	I amblichus.	174. 312. 314
Chrysippus.	259	Incertus.	207. 211
Claudius Neapol.	6. 40	Inscriptio templi Epidaurici.	136
Clemens Alexandr.	61. 259.	Iosephus.	332--343
	& in Addend.	Ister.	202
Critias.	302	Iulius Capitol.	248
Cyrillus. 117. 136. 137. 152. 164.		L ibanius.	262
169. 181. 188. 196. 200. 206. 243		M anetho.	200
D emocrates.	377	M aximus Tyrius.	233. 248. 380
Dicaearchus.	295	Menander.	132. 347. 348
E mpedocles. 3. 139. 152. 161. 230.		N eanthes.	345
	288	O raculum Incerti.	118
Epicharmus.	69. 267	Orpheus.	200
E ubulus.	201	P alaenbatus.	319
Euelpis.	201	P allas.	202. 351
Euphantus.	329	Philo Byblius.	201
Euripides.	281. 365	Philostratus.	221. 358
Eusebius. 10. 61. 106. 107. 121. 122.		Photii Lex.	139
124. 147. 149. 152. 164. 165. 174.		Phylarchus.	203
175. 180. 181. 194. 197. 209. 322.		Pindarus.	61
327. 332 -- 343. 373		Plato. 60. 63. 66. 67. 173. 180. 230	
		Plu-	

I N D E X.

Plutarchus.	36. 199. 228. 255. 263--		
	278. 291. 292. 299--306. 368. 373		
Pollux.		313	
Sanchoniaton.		201	
Stobaeus.		203	
Sophocles.		134	
Strabo.		36. 358	
Suidas.	152. 195. 249. 254		
Theodoritus.	61. 108. 114. 121. 122.		
			124. 181. 197
Theophrastus.		106. 121. 137. 147.	
		184. 197. 278. 304. 355. 373	
Theopompus.			127
Tynnichus.			133
Varro.			259
Xenocrates.			378

DAVENTRIAE, e typographia JOANNIS DE LANGE,
1767.
